PÍSMO SVÄTÉ STARÉHO ZÁKONA.

VII.

KNIHY PROROKOV: — IZAIÁŠ. — JEREMIÁŠ. — BARUCH. — EZECHIEL. — DANIEL. — OSEÁŠ. — JOEL. — AMOS. — ABDIÁŠ. — JONÁŠ. — MICHEÁŠ. — NÁHUM. — HABAKUK. — SOFONIÁŠ. — AGGEUS. ZACHARIÁŠ. — MALACHIÁŠ.

NÁKLADOM SPOLKU SV. VOJTECHA V TRNAVE.

V TRNAVE 1925.

PRINTED IN CZECHO-SLOVAKIA.

Nihil obstat.

Richardus Osvald,
censor adioecesanus.

749/1916.

Imprimatur.

Strigonii, die 8 februarii 1916.

Ludovicus Rajner,
episcopus, vicarius generalis

PROROCI.

PREDMLUVA.

Slovo prorok, hebrejsky: nabi — oduševnene mluviaci, Bohom oduševnený, grécky: profétes — tlumočník, znamená muža, ktorý z poverenia Božieho vôľu Božiu zjavuje. Proroci boli od Boha mimoriadne povolaní a nadprirodzene osvietení mužovia (výnimečne i ženy), ktorí vieru v jedného Boha a čistotu mravov ľudu svojej doby ohlašovali (to je riadny úrad prorokov už od Mojžiša) a skrze predpovedanie (v užšom smysle proroci; a to je mimoriadny ich úrad) požehnaní a trestov vieru a mravy udržovali a kriesili, zvláštne však nádej v Mesiáša vždy určitejšie vzbudzovali. Aby od ľudu ako poslovia Boží uznaní boli, dal im Boh i zázraky činiť, ktorými svoje reči potvrdzovali; ešte však viac než tieto zázraky, znaky to dobrotivosti, spravodlivosti a všemohúcnosti Božej, účinkovaly znaky vševedúcnosti, t. j. oni predpovedali budúce veci; a pod týmto dojmom, trvajúcim i dnes, prorokom nazývame človeka, budúce veci predpovedajúceho. —

Proroci mali rozličné mená. Staršie hebrejské meno bolo: Vidiaci; od obcovania s Bohom nazývali sa: Mužovia Boží; od ich úlohy v ľudu izraelskom: Strážni, Pastieri izraelskí, Poslovia, sluhovia Boží.

Proroci netvorili osobitný stav. Boh povolával ich dla potreby svojho ľudu po jednom, ako chcel, volil ich z rozličných stavov a povolaní. Ani prípravy k prorockému úradu im nebolo treba. Tak zvané „prorocké školy" neboly ústavy na vychovávanie a vyučenie prorokov. Dar proroctva mohol len bezprostredne od Boha prísť.

Aby svojím napomínaniam trvácnejšej platnosti dodávali, viedli prísny, sebamŕtvením otužený život, odievali sa hrubým srstený̆m rúchom, ktorý prepásavali remenným pásom. Najistejšou známkou ich božského poslania bolo splnenie tých vecí, ktoré predpovedali. Tým rozoznávali ich od falošných prorokov. Iná rozoznávaca známka, po ktorej bolo možné poznať lžiprorokov, ktorí náruživostiam hoveli a pokoj oznamovali, kde pokoja nebolo (Jer. 6, 14.), bolo v tom, že reči lžiproroka s dosvedčeným zjavením Božím sa nesrovnávaly.

Proroci neohrožene, smele a úprimne, otvorene vystupovali proti náruživostiam a neporiadkom vysokých i nízkych, kráľov, kniežat, kňazov i ľudu; preto i za buričov považovaní, prenasledovaní, žalárovaní a života pozbavovaní boli.

V Izraelsku, kde právneho kráľovstva a kňazstva nebolo, sú proroci stálym zjavom. Tu sú oni duchovnými otcami ľudu a zakladajú i spravujú školy, v ktorých sa mladí mužovia zákonu učili, a preto „synami prorokov" nazývaní boli. Také školy boly v Jerichu, v Bethely, v Galgale, ale všetky v prostriedku svätej zeme. Ich účinkovaním bola čiastka ľudu od modlosluţobníctva zachránená.

V ľudsku vystupovali proroci viac jednotlive. Ich činnosť obmedzovala sa viac na dopĺňanie; vypĺňali medzery, ktoré riadni sluhovia Boží, kňazia a leviti otvorené nechávali.

Niektorí proroci zvláštne účinkovali slovom i skutkom, tak menovite Eliáš a Elizeus v kráľovstve izraelskom v 9. storočí pred Kristom. Ku koncu deviateho storočia pr. Kr. začínajú proroci užívať nový spôsob účinkovania. Píšu svoje reči, svoje zkúsenosti, predo všetkým bezprostredné zjavenia Božie. Prozreteľnosť chcela takto vplývať i na budúce veky, ako i na široké pole mimožidovské čiže na národy pohanské. Z prorokov, ktorých písané knihy o bližšej i ďalšej budúcnosti máme, účinkovali Oseáš, Joel, Amos, Abdiáš, Jonáš, Micheáš a Izaiáš ešte pred zahynutím kráľovstva izraelského (722), Nahum, Habakuk, Sofoniáš a čiastočne Jeremiáš v čase medzi zahynutím oboch kráľovství (722—588), Baruch, Ezechiel, Daniel v zajatí babylonskom (585—536). Traja proroci: Aggeus, Zachariáš a Malachiáš, vystupujú po vyhnanstve.

Proroci dostávali zjavenia od Boha všelijako: 1. vnútorným osvietením. Tento spôsob zjavenia príjde prijať všade, kde sa zkrátka povedá: Boh riekol prorokovi, alebo: slovo Božie k prorokovi. Z toho môžeme si vysvetliť premenu osoby, ktorá sa často opakuje: hneď hovorí prorok sám z Boha, hneď Boh sám z proroka. Dľa toho by sa bola najväčšia časť mojžišovského zjavenia i Izaiášovho touto cestou, svetlou cestou do sveta dostala.

2. Videním (visiou = obrazom) a slyšateľnými slovami. Tak Jeremiášovi ukáže sa vriaci hrniec, ktorý od polnoci prichádza (Jer. 1, 13.), čím sa vpadnutie Kaldejčanov do ríše judskej vyobrazovalo. Samuel vo sne počul hlas, ktorým trest Boží domu Heliho zjavený bol.

3. Vytržením (exstazou). Vytrženie bývalo nie zriedka s ekstatickým letom ducha spojené. Tak u Ezechiela, ktorý bol v duchu z Babylona do Jeruzalema prenesený. Niekedy znázorňovali proroci budúce udalosti symbolickými (obraznými) činami, ktoré z čiastky zovnútorne, z čiastky vo vytržení konali. Prorok Abdiáš roztrhal svoj plášť na 12 kusov a dal 10 kusov Jeroboamovi na znamenie, že bude nad 10 pokoleniami panovať (III. Kráľ 11, 29.) — Čo sa prorockého predstavovania týka, treba na to hľadieť, že proroci budúce veci, ktoré v duchu videli, ako prítomné, ba jako minulé opisujú. To sa z toho vysvetluje, že hovoria z Boha, u ktorého niet budúcnosti, ktorému sú všetky veci prítomné a pred ktorým všetky i v najďalších časoch sa odohravšie udalosti ako dokončené sa zjavujé. Budúcnosť nelíčia dľa jej celého súvisu a dľa všetkých jej vzťahov, ale dľa rozličných hľadísk, lebo prorocké osvietenie nebolo trváce a všeobecné. Izaiáš hovorí 9, 6. 7., o prisľúbenom Mesiášovi ako o „podivnom, silnom Bohu", ktorého panovanie bude trvať na veky, a zasa 53, 2. ako o „zapovrženom, o najmenšom z ľudí a o mužovi bolesti." Nie zriedka opisujú udalosti, ktoré v čase ďaleko jedna od druhej ležia, akoby bezprostredne jedna za druhou nasledovaly. Zvláštne radi pripojujú k oznamovaniu vyslobodenia zo zajatia babylonského predpovedanie o mnoho vyššie, vyslobodenie z poroby satanášovej skrze Krista. Z týchto a iných zvláštností môžeme si vysvetliť temnosť mnohých predpovedaní. Nám objasnily sa svojím splnením; za času prorokov boly na toľko jasné, že mohly vieru i nádej oživovať.

IZAIÁŠ.

PREDMLUVA.

Prvé miesto medzi prorokmi právom zaujíma Izaiáš (hebr.: Ješa'jahu, jahu = spasenie) ktorý krásou a vznešenosťou reči svojich proroctví všetkých ostatných prevyšuje. On je najväčší z prorokov, ktorí nám svoje proroctvá spísané zanechali, a podáva toľko predpovedaní o Mesiášovi, že by sme ho viac evanjelistom ako prorokom nazývať mohli (Jeron.) Preto odvolávajú sa svätí spisovatelia Nového zákona tak často na tohoto proroka. Už v Starom zákone dostáva sa mu chvály. Spisovateľ knihy Eklesiastikus (v 2. storočí pr. Kr.) nazýva so „velikým a verným prorokom pred tvárou Božou" a hovorí o ňom: „Duchom velikým videl veci budúce, tešil lkajúcich na Sione, ukázal veci skryté, prv než sa prihodily! (Sir. 48, 25—28.)

Izaiáš bol synom ináč neznámeho muža Amosa. Ku ktorému kmenu alebo pokoleniu patril, nevieme. Tak sa zdá, že sa z váženého rodu v Jeruzaleme za panovania Oziášovho narodil a bol v poslednom roku tohože Oziáša, 747 pred Kristom za proroka povolaný. Účinkoval potom pod Joatamom, Achazom a Ezechiášom. Dľa starého židovského podania bol pod Manasessom (698—643) na rozkaz bezbožného kráľa drevenou pilou rozpílený. Preto vzťahujú vykladatelia slová listu k Židom 11, 37.: „Boli (hrdinovia viery Starého zákona) rozpílení", zvlášťne na Izaiáša. Účinkoval v úrade prorockom dvaapäťdesiat rokov.

Kniha proroctví Izaiášových delí sa na dve čiastky, hl. 1—35 a hl. 40—66. Medzi tými (hl. 36—39) rozprávajú štyri dejepisne hlavy o vpáde Assyrov pod Ezechiášom a o nemoci tohoto kráľa.

V prvej čiastke sú predpovedania o zahynutí kráľovstva judského a predpovedania proti cudzím národom : proti Assyrom, Babylončanom, Moabytom, Egypťanom, Sýrom atď. Pohanských národov sa vyvolenému ľudu netreba báť, ak len neohrozenú dôveru v Pánovi skladať bude. Ale Juda nemá dôvery v Bohu, svätom izraelskom; preto príjde zahynutie kráľovstva. Ale keď prorok hrozí trestom zahynutia, ukazuje i na lepšiu budúcnosť, na dobu Mesiášovu. Jeruzalem (obraz cirkvi Kristovej) bude duchovným strediskom, sem pohrnú sa národy za spasením (2, 2—4). Z Dávidovho kráľovského domu vyjde prisľúbený mesiáš, ktorému bude meno: Emanuel, čiže: Boh s nami a ktorého kráľovstvo bude trvať na veky (7, 14, 9, 6. 7). Druhá čiastka knihy obsahuje potešenia. Vyslobodenie ľudu Božieho zo zajatia skrze perského kráľa Cýra ide spolu s vyslobodením z otroctva hriechu skrze Krista. Cýrus však ako kráľ a postrach kniežat a národov vystupuje, kdežto Mesiáš je tichý a dobrotivý; nehubí, neborí, ale opráva a dvíha. Len kráľovstvo satanášovo poráža a na jeho sboreninách buduje a dvíha kráľovstvo Božie, a to nie len pre Židov, ale i pre pohanov.

Prvú čiastku predpovedaní Izaiášových môžeme na štyri oddelenia roztriediť. V prvom (1—6) žaluje sa Boh na neveru ľudu a oznamuje mu trest, ale pri tom ukazuje na lepšiu budúcnosť, na dobu mesiášsku. Druhé (7—12) opisuje politické rozpoloženie kráľovstva judského, plán spojených kráľov syrského a izraelského o zahubení kráľovstva Davidovho, a potom obsahuje najdôležitejšie proroctvá o Mesiášovi Emanuelovi. Tretie (13—27) obsahuje proroctvá proti pohanským národom. V štvrtom (28—35) prorok horlí proti smluve s Egyptčanmi, ktorú smluvu so smrťou a „dohovorom s peklom" nazýva. Ale Jeruzalem sa svojou dôverou v Pána zachová a nepriateľom sa dostane zaslúženého trestu. K tomu však žiada sa úprimné pokánie.

Druhú čiastku rozdelíme na tri oddelenia. V prvom (40—48) hľadí prorok vliať dôveru k Bohu, ktorý ho zo zajatia vyslobodí. Viditeľné riadenie Božie v dejinách najbližšej doby má za to ručiť: perský kráľ, Cýrus, ľud zo zajatia vyslobodí a o mnoho vyššieho vysloboditeľa, Krista, (Mesiáša) predobrazuje. — Druhé oddelenie (49—57) začína radostným prisľúbením, že Mesiáš bude „svetlom" sveta a spasenie mu prinesie. (49, 19.) Ano, Mesiáš príjde, ale tak príjde, že mu nebudú veriť (53, 1, 2.) A jednak milosti, ktoré svojím tajnostným utrpením zaslúžil, každého oblahoslavia, kto si ich veriac prisvojí (54, 55.) — V treťom oddelení (58—66) hľadí prorok vnímavým učiniť Izraela pre milosti Božie (58—59), skoro však opúšťa úzky kruh izraelského ľudu a vidí cirkev Božiu zo všetkých národov shromaždenú. (60 atď.) Verní veriaci z Izraelska prelo nesmú byť smutní, lebo ich obec bude matkou mnohých, ktorí sa zo všetkých strán sveta shromaždia. Kniežatá a králi budú ochrancami a dobrodincami veľkej obce — katolíckej cirkvi. Požehnaný účinok vykúpenia objíma celý svet (66, 1 . . .)

Že všetky proroctvá Izaiášovi patria, to od poltretatisic rokov židovská i kresťanská cirkev verila; len v novšom čase chceli druhú čiastku predpovedaní prorokovi odškriepiť, lebo vraj reč a opisovanie veci ukazuje na neskoršiu dobu; v pravde však išlo odopieračom o to, aby nemuseli vyznať, že ozaj sú proroctvá, ktoré sa skutočne splnily.

Proroctvo Izaiášovo.

HLAVA 1.

Nevďačnosť a nevernosť Židov. Smutný stav kráľovstva judského. Hnev boží. Potrestanie zatvrdlivých hriešnikov. Potešenie nábožných.

1. Videnie[1] Izaiáša, syna Amosovho, ktoré videl o Judovi a Jeruzaleme,[2] za dňov Oziáša, Joatana, Achaza a Ezechiáša, judských kráľov.

2. Slyšte nebesá, a ušima pozoruj zem, lebo Pán hovorí: Synov som vychoval a vyvýšil,[1] ale oni mnou pohŕdli.[2] (Ozee, 11, 3.)

3. Vôl zná svojho hospodára, a osol jasle svojho pána; ale Izrael ma nezná,[3] a ľud môj nesrozumieva.[4]

---

[1]) Proroci videli okom ducha budúcnosť. (Cyr. Al.)

[2]) Pod Jeruzalemom v prorockej reči rozumie sa ľud Boží starého i nového zákona.

[1]) Vychoval, vyvýšil, v tých slovách zahrňuje sa všetko, čo Boh za Izraela učinil od počiatku jeho dejín.

[2]) Oni odtrhli sa odo mňa.

[3]) To najbujnejšie zviera (vôl, býk) i to najtupejšie zviera (osol) zná pána svojho, ľud môj je bujnejší a tupejší od oboch.

[4]) Ľud môj nedbá, nespomnie, že som jeho pánom, dobrodincom, otcom.

4. Beda národu hriešnemu, ľudu obťaženému neprávosťou, pokoleniu zlostníkov, synom nešľachetným! Opustili Pána, rúhali sa svätému izraelskému,[1] odvrátili sa späť.

5. Kdeže vás ešte mám udrieť, keď množíte hriech na hriech?[2] Všetka hlava je nedúživá,[3] a celé srdce choravé.

6. Od päty po hlavu niet na ňom nič zdravého: samá rana a sinka, a oteklina, neobviazaná, ani liekami opatrená, ani olejom uľavovaná.

7. Zem vaša zpustla, mestá vaše sú vypálené ohňom: krajinu vašu pred vami cudzí zožierajú a na púšť bude obrátená ako v nepriateľskom pustošení.[4] (Nižšie, 5, 6.)

8. A opustená stojí dcéra sionská[5] ako búdka vo vinici, ako chalupka na uharkovišti, a ako mesto, ktoré je vypustošené.

9. Keby nám Pán zástupov nebol nechal semeno,[6] boli by sme ako Sodoma, a boli by sme Gomore podobní. (Rim. 9. 29.; I. Mojž. 19, 24.)

10. Slyšte slovo Pánovo, knieža tá sodomské, ušima pozoruj zákon nášho Boha, ľudu gomorský![7]

11. Na čo mi je množstvo vašich obetí? Hovorí Pán. Sytý som: zápalných obetí škopcov, a tuku krmných zvierat, krvi teliec, a baranov, a kozlov nechcem.[8]

12. Keď prichádzate pred moju tvár, kto to z vašich rúk žiada, aby ste chodili v mojich sieňach?[1]

13. Neprinášajte viacej darobných obetí: zápal kadidla mám v ohavnosti; novomesiacov a sobôt, a iných slávností netrpím, vaše schôdzky sú bezbožné.

14. Vaše novomesiace a vaše slávnosti nenávidí moja duša: sú mi ťarchou, ustal som od ich snášania.[2]

15. A keď rozprestrete ruky vaše, odvrátim svoje oči od vás; a keď množiť budete modlitbu, nevyslyším vás, lebo vaše ruky plné sú krvi.

16. Umyte sa, očistite sa, odhoďte zlosť vašich myšlienok od mojich očú,[3] prestaňte prevrátene činiť. (I. Petr. 3, 11)

17. Učte sa dobre činiť, hľadajte spravodlivosť, pomáhajte utlačenému, dopomožte k právu sirote, bráňte vdovu.

18. Potom príďte a domlúvajte mi, hovorí Pán: keď budú vaše hriechy ako šarlát, ako sňah obelejú, a keď budú červené ako červec, ako vlna biele budú.

19. Keď budete chcieť a mňa poslúchať, dobré veci zeme jesť budete.

20. Ale keď nebudete chcieť, a mňa k hnevu budete popudzovať, meč vás zožerie; lebo ústa Pánove mluvily.

21. Jako stalo sa smilnicou[4] verné to mesto, ktoré bolo plné práva? Spravodlivosť prebývala v ňom, a teraz vraždlníci!

22. Tvoje striebro sa obrátilo na trosku: tvoje víno smiešalo sa s vodou.[5]

23. Tvoje knieža tá sú neverné a spoločníci zlodejov: všetci milujú dary, a

---

[1]) Bohu.

[2]) Či možno ešte úfať polepšenie? (az.)

[3]) Všetko, cirkev i štát od hlavy až do päty, od najprvšieho až do posledného je hriešne a bezbožné. (Jeron.)

[4]) Tým opisuje smutný stav krajiny judskej od Assyrských a iných zpustošenej a mesta Jeruzalema nimi obležaného, ale nedobytného. Iní rozumejú zpustošenie od Rimanov za času Tita a Hadriana cisárov.

[5]) Krajina má sa ako za matku, jej obyvatelia ako za synov a dcéry. Potom prenáša sa výraz dcéra, panna, pani aj na mesto samé. Teda: mesto Jeruzalem.

[6]) Malú čiastku ľudu, zárodok lepšieho pokolenia, zcela boli by sme vyhubení.

[7]) Knieža a ľud sodomský; podobní Sodomčanom a Gomorčanom i hodní ich osudu.

[8]) Neprijmem obety nečistým srdcom prinášanej. Bohu milá obeta je pokorné a ponížené srdce.

[1]) Vaše terajšie navštevovanie chrámu je také, že sa nemôže ľúbiť Bohu, len čo podlahu šliapete.

[2]) Boh nezavrhuje obety a sviatky, ale nedostatok príslušného smýšľania u vtedajších židov. Ich bohoslužba bola lžou a nie klaňaním sa Bohu v duchu a pravde.

[3]) Od napravenia srdca závisí napravenie života.

[4]) Smilniť, t. j. za cudzími bohami chodiť. Boh prijal izraelský ľud za nevestu. Zpreneverenie proti Bohu menuje sa v písmach ako zprenevera manželkina, cudzoložstvom, smilstvom. S vernosťou naproti Bohu prepadla vernosť k ľuďom.

[5]) Čisté náboženstvo tvoje je modlárstvom a dobré svedomie tvoje hriechom zprznené.

sháňajú sa po odplatách, sirote nedopomáhajú k právu, a záležitosť vdovy neprichádza pred nich. (Jer. 5, 28.)

24. Preto hovorí Pán Boh zástupov, Mocný Izraelov: Hľa, ja sa poteším na svojich nepriateľoch, a vypomstím sa nad svojimi protivníkami.

25. A obrátim ruku svoju proti tebe, a vypálim do čista tvoje trosky, a odnesiem všetek tvoj cín;[1]

26. a dám ti zasa sudcov, ako bývali sprvu,[2] a radcov ako za starodávna; potom budú ťa nazývať mestom spravodlivosti, mestom verným.

27. Sion súdom vykúpený bude, a spravodlivosťou zasa navrátený.[3]

28. Ale nešľachetníkov a hriešnikov sotrie spolu, a tí, ktorí opustili Pána, docela zahynú.

29. Lebo zahanbení budú pre modly, ktorým obetovali; a zastydíte sa pre záhrady, ktoré ste si volili;[4]

30. keď budete ako dub, s ktorého lístie prší, a ako záhrada bez vody,

31. a bude vaša sila ako pazderie, a vaše dielo ako iskra.[5] A bude to obidvoje horieť spolu, a nebude nikoho, kto by hasil.

HLAVA 2.

Proroctvo o budúcej sláve Jeruzalema. O jeho vtedajších poverách, nádhernosti a modlárstve. O treste za ne.

1. Slovo,[6] ktoré videl Izaiáš, synÁmosov o Judovi a Jeruzaleme.

2. A[1] bude v posledných dňoch[2] pripravená hora[3] domu Pánovho na vrchu hôr, a bude vyvýšená nad pahorky, a pohrnú sa k nej všetky národy.

3. A pôjde mnoho národov[4] a rieknu: Poďte, a vystúpme na horu Pánovu, a k domu Boha Jakubovho, aby nás vyučoval svojim cestám, a budeme chodiť po jeho chodníkoch:[5] lebo zo Siona vyjde zákon, a slovo Pánovo z Jeruzalema.[6]

4. A bude súdiť národy, a karať mnoho ľudí: a prekujú svoje meče na radlice, a svoje kopije na kosáky: nepozdvihne národ proti národu meča, a nebudú sa viac cvičiť k boju.[7]

5. Dome Jakubov poďte, a choďme v svetle Pánovom.[8]

6. Lebo si svoj ľud, dom Jakubov zavrhol[9] preto, že sú naplnení ako zdávna,[10] a majú veštecov ako Filištínski, a pridržujú sa synov cudzozemcov.[11]

---

[1]) Bezbožných odlúčim od ctnostných a šľachetných ako olovo od striebra v rude.

[2]) Sudcovia, ako bývali sprvu, sú velikáni dejín izraelských: Mojžiš, Jozue, Gedeon, Samuel, Dávid, ktorí ľud v pravom duchu viedli.

[3]) Z Božích trestov a navštívení doziera ako ovocie spravodlivosť.

[4]) Budú sa stydieť za tie háje, v ktorých páchali necudnosti k pocte modly Astarty.

[5]) Zklamete sa; všetko, v čom ste dúfali, vyjde na nivoč a z vášho vlastného diela zrodí sa vaše neodvratné nešťastie.

[6]) Predmet, obsah videnia.

[1]) Nasledujúce proroctvo je i u Micheáša 4, 1—4. Ponevráč oba proroci v jednom čase žili, môžeme povedať, že tu obidvaja prastaré proroctvo udávajú.

[2]) Tými slovami sa v proroctvách mieni príchod, vek, kráľovstvo prisľúbeného Messiáša.

[3]) Hora, t. j. Sion, dotyčne Vrch chrámový; oba sú predobrazy Cirkvi Nového zákona, ktorá odtiaľ pochádza. V chráme učil Spasiteľ, na Sione konal poslednú večeru.

[4]) Všetky národy.

[5]) Chodníky Pánove je nábožný a ctnostný život dľa vôle Božej.

[6]) Prorok udáva príčinu, pre ktorú sa budú národy k Jeruzalemu obracať, preto, že odtiaľ vyjde pravé náboženstvo, ktorého učiteľom bude Messiáš, Boh.

[7]) Messiáš prinesie večný pokoj, tak že válečné zbroje môžu byť premenené na nástroje pokojné. Toto rozumie sa prirodzene len o vnútornom, duševnom pokoji, zvláštne o večnom pokoji v nebi. Plnou pravdou stáva sa toto proroctvo i na zemi tam, kde všetci skutočne kresťansky smýšľajú a žijú.

[8]) Keď pohania pretekajú sa v hľadaní Boha Jakubovho, tým viac má ho hľadať to pokolenie, v ktorom sa Boh prejavuje ako jeho Boh.

[9]) Prorok hľadiac na Izraela svojho času, vidí kriklavú protivu v obraze videného povolania Izraelovho. Zavrhnutie síce ešte nenastalo, ale hrozby sú už tu. (IV. Kráľ. 15, 19. 37.)

[10]) Ohavnosťami, neprávnosťami veľkými, ako zdávna pri odpadnutí na púšti, ako pri ťažkých navštíveniach Božích, zvlášte za doby sudcov.

[11]) Smysel dľa hebr.: Spájajú sa so synami cudzej.

7. Zem je naplnená striebrom a zlatom, tak že niet konca jej pokladom;
8. a naplnená je ich zem i koňmi; a ich vozom niet počtu. Ich zem naplnená je modlami; klaňajú sa dielam svojich rúk, ktoré zhotovily ich prsty.[1]
9. A klania sa človek, a ponižuje sa muž;[2] preto neodpúšťaj im.
10. Vojdi do skaly, a skry sa do jamy[3] v zemi pred hrôzou Pánovou, a pred slávou jeho velebnosti.[4]
11. Vysoké veci človeka budú snížené, a sklonená bude vysokosť mužov; lebo Pán sám bude vyvýšený v ten deň!
12. Lebo deň Pána zástupov dôjde na každého pyšného, a vysokomyselného, a na každého ctibažného, i bude ponížený,
13. a na všetky cedry libanské, vysoké a vyvýšené, a na všetky duby bázanské;
14. i na všetky hory vysoké, a na všetky pahŕbky vyvýšené,[5]
15. a na každú vežu vysokú, a na každý múr pevný;
16. a na všetky lodi tarské,[6] a na všetko, čo je krásné na pohľad.
17. A sohnutá bude vyvýšenosť ľudí, a ponížená bude vysokosť mužov, a Pán sám bude vyvýšený v ten deň;
18. a modly docela vymiznú,
19. a vojdú do jaskýň skalných, a do jám podzemných, pred hrôzou Pánovou a pred slávou jeho velebnosti, keď povstane uderiť zem. (Os. 10, 8; Luk. 23, 30.)
20. V ten deň zahodí človek svoje strieborné modly a zlaté obrazy, ktorých si narobil, aby sa im klaňal, krty a netopiery,
21. a vojde do rozpuklín skál a kamenných jaskýň pred hrôzou Pánovou, a pred slávou jeho velebnosti, keď povstane uderiť zem.
22. Preto prestaňte dúfať v človekovi,[1] ktorého dych je v jeho nose, lebo on za vyvýšeného je považovaný.

HLAVA 3.

Hrozí národu zkazou pre hriechy ľudu vôbec a kniežat a pohlavia ženského zvláštne.

1. Lebo hľa, panovník, Pán zástupov, odberie od Jeruzalema a Júdu mocných a silných, každú podporu chleba, i každú podporu vody;
2. udatných a bojovných mužov, sudcov a prorokov, veštcov a starcov,[2]
3. päťdesiatnikov a početných vo vážnosti, i radcov, múdrych umelcov v stavbe, a zbehlých v tajných veciach.
4. A dám im deti[3] za panovníkov, a maznáci budú panovať nad nimi; (Kaz. 10, 16)
5. a obori sa ľud, muž na muža, a každý na bližného svojho; vzpurne sa

---

[1]) Tento pohanský neriad ukazuje sa v nadmiernej nádhere, bojochtivosti a v pyšnom spoliehaní na válečnú hotovosť a naposledy v modloslužobnosti.

[2]) Všetci; sprostí i vznešený, všetko sa klania modlám; preto neodpúšťaj im, lebo: človek tebou stvorený klania sa dielu svojich rúk, muž, vznešený nad všetky tvory pozemské, padá pred mrtvou modlou.

[3]) Prorok vidí v duchu prichádzajúci súd, vidí rútiť sa nepriateľské vojská, ktoré posiela Boh trestať bezbožnosť. (Cyr. Alex.) Zostáva len holý život v úteku zachrániť.

[4]) V hrôze súdu javí sa sláva velebnosti Pánovej.

[5]) Príroda bude účastná osudu a trestov ľudí: Všetko, čo je krásneho a skvostného v prírode i v ľudskej činnosti, oddané je zahubeniu, lebo slúžilo pýche.

[6]) Zvláštne pevné a veľké lodi, ktoré sa do Tarsu (Tartessus) v Španielsku plavily, potom vôbec veľké obchodné lodi.

[1]) Neskladajte nádej svoju v človekovi, hoci vyvýšenom, lebo proti Bohu nič nemôže; dýcha nosom ako všetci ostatní ľudia; od dechu závisí život jeho: je slabý. Teda prestaňte otrocky poddávať sa ľuďom. (Chald.)

[2]) Nič nepomôže Izraelovi, ani vojna, ani boj, bojovníci popadajú alebo dostanú sa do zajatia, i súdobníctvo prestane. Ani proroci a všetci nepomôžu, tí nie preto, že alebo ich Boh nevzbudí, alebo im za trest pre ľud žiadnej odpovedi nedá (Plač Jer. 2, 9.), alebo poneváč výstražný hlas nadarmo odznie (Jer. 43, 2.); čarodejníci a všetci nemôžu pomôcť, lebo udalosti dokazujú, že hovorili lož, a prišla na nich záhuba.

[3]) Nedospelcov vekom i rozumom. Sedem kráľov po Ezechiášovi dostalo sa na trón pred 24. rokom veku, traja boli v úplnom smysle chlapci. (Kaz. 10, 16.)

postaví chlapec proti starcovi, a neurodzený proti urodzenému.[1]

6. Lebo pochytí muž svojho brata v dome svojho otca a riekne: Máš odev, buď naším kniežaťom, a tieto srúcaniny nech budú pod tvojou rukou.[2]

7. Ale ten mu odpovie v ten deň a riekne: Nie som lekárom, a v dome mojom nieto chleba ani odevu; neustanovujte ma kniežaťom ľudu.[3]

8. Lebo Jeruzalem sa rúca, a Júda padá, preto že ich reč a ich skutky sú proti Pánovi, aby vyzývali oči jeho velebnosti.

9. Drzosť ich tvári svedčí proti ním; a hriech svoj ako Sodoma ohlašujú a netaja ho. Beda ich duši, lebo odplatí sa im zlým.

10. Rieknite spravodlivému, že mu bude dobre, lebo ovocie svojich skutkov jesť bude.

11. Beda bezbožnému, zle mu bude: lebo dostane odplatu svojich rúk.

12. Môj ľud dráči odrali,[4] a ženy panovaly nad ním. Ľudu môj, ktorí ťa blahoslavia, tí ťa klamú, a cestu tvojich krokov kazia.[5]

13. Hotový je Pán súdiť, a stojí, aby súdil národy.

14. Pán príjde k súdu proti starším svojho ľudu, a jeho kniežatám; lebo vy ste spálili vinicu,[6] a o čo ste chudobného olúpili, je v dome vašom.

15. Prečo zodierate ľud môj, a tváre chudobných melete? hovorí Pán, Boh zástupov.

16. A riekol Pán: Preto že dcéry sionské sú pyšné a chodia s vytiahnutým krkom, a pasúc očami sa prechádzajú, a rukami tlieskajú, nohami drobčia a nevymeraným krokom si vykračujú;

17. plešivým učiní Pán vrch hlavy dcéram sionským, a Pán ich vlasy obnaží.[1]

18. V ten deň odoberie Pán okrasu črievic, a mesiačky,

19. a retiazky, a zápinky, a náramnice, a čepce,

20. a ihlice do vlasov, a podviazačky, a sponky, a voňavky, a zaušnice,

21. a prstene, a drahé kamene, na čele vysiace,

22. sviatočné rúcha i pláštiky, prehodné šatky a ihly,

23. zrkadlá, jemné košielky, a náčelné stužky i ľahunkú odev,

24. a bude miesto ľúbeznej vône smrad, miesto pásu povraz, miesto kaderavých vlasov plešina, a miesto živôtka vrece.[2]

25. A najkrajší tvoji mužovia padnú od meča, a silní tvoji v bitke.

26. A budú smútiť a kvíliť jeho brány,[3] a spustný na zemi sedieť bude.[4]

HLAVA 4.

Pokračovanie. Teší, uisťujúc o príchode Mesiáša.

1. A chytí v tom čase sedem žien jedného muža a rieknu: Chlieb svoj jesť

---

[1]) Na vládu slabých kniežat nasledujú neriady a úpadky obce, v ktorých všetko čím hore tým dolu prevrátené býva.

[2]) V tom čase bude ľud tak zbiednený, že toho, ktorý bude mať poriadny odev, bude chcieť kráľom učiniť.

[3]) Toto pohrdnutie ponuknutou dôstojnosťou kráľovstvom, ináč za najvyššiu považovanou, ctenou, najlepšie dokazuje hlboký úpad a nevyslovnú biedu pomerov judského kráľovstva. (Cyr. Alex.)

[4]) Hebr.: Utiskovatelia ľudu môjho sú deti nesmyselné.

[5]) Ničia pravé náboženstvo a mravy; zavádzajú ťa do priepasti modlárstva a tak do zahynutia.

[6]) Kniežatá a starší z ľudu utláčajú ľud.

[1]) V zármutku si židia hlavy holili, tak i zajatých vo vojne obnažovali. Tými slovy chce prorok ukázať, že ich Boh veľmi hlboko zarmúti, a na posmech vystaví cudzím národom. Čo sa i stalo, ako svedčí Písmo sv. (II. Par. 28, 15.)

[2]) Hrubé a tesné rúcho smútočné, vrecu podobné a povrazom opásané.

[3]) Ľudia mesta Jeruzalema.

[4]) V zármutku žien vidí prorok zármutok spoločnej matky, mesta Jeruzalema; ona spoločná matka olúpená o svoje dietky, ako ovdovelá po smrti manžela i rodiny, sedí na zemi. V smútku sedávali Židia na holej zemi.

chceme, a svojím rúchom sa odievať: len nech sa po tebe menujeme; odním naše pohanenie.[1]

2. V ten deň bude plod Pánov[2] velebený a slávny a ovocie zeme[3] vznešené, a plesanie tým, ktorí zachránení budú z Izraela.

3. A stane sa: Každý, kto ostal na Sione, a zanechaný bol v Jeruzaleme, svätým bude nazvaný,[4] každý, kto je zapísaný k životu v Jeruzaleme.

4. Keď Pán smyje nečistotu dcér sionských a krv Jeruzalema[5] vyplákne z neho, v duchu súdu, a v duchu pálčivosti,[6]

5. vtedy stvorí Pán nad každým miestom hory Siona[7] a kde vzývaný býva, vo dne oblak a v noci dym a blesk plápolajúceho ohňa;[8] lebo nad všetkou slávou bude ochrana.[9]

6. A bude tam stánok k zastienovaniu vo dne pred horúčosťou, a za útočište a úkryt pred víchrom a dážďom.[10]

[1]) Zpustošením celej zeme tak málo mužov zostane, že sa viac žien o jedného trhať bude, aby kliatbe bezdetnosti ušly (V. Mojž. 7, 14.); samy chcú sa o výživu a odev starať, hoci dľa II. Mojž. 21, 10. muž povinný je žene pokrm i odev zaopatriť.

[2]) Messiáš. (Srov. 11, 1. 10. a 53, 2.)

[3]) Messiáš je, poneváč z pôdy svätej zeme, zprostred ľudu Pánovho má vzísť, skutočne ovocím zeme. Tu ukazuje prorok na božskú i ľudskú prirodzenosť: plod Pánov — ovocie zeme.

[4]) Bude svätý. Ale aby to tak bolo, musia byť ako dietky alebo občania Jeruzalema do knihy života zapísaní. Jeruzalem je tu ako materské mesto národov, vyvolených.

[5]) Srov. 3. 12.

[6]) Súd je očisťujúci oheň. (Srov. 1, 25.) Tak Spasiteľ skutočne krstil vo svätom Duchu a ohni.

[7]) Sion je stred národov, ktoré ho ako sväté Božie shromaždenie obkľučujú.

[8]) V Starom zákone bol Boh len pri arche úmluvy prítomný; teraz priehrada Najsvätejšieho padla, Sion a všetko sväté Božie shromaždenie staly sa skrze znamenie prítomnosti Božej Najsvätejším.

[9]) Ochrana opisuje sa vo v. 6.

[10]) I nový ľud Boží bude mať svojich nepriateľov, ktorých napádania prirovnávajú sa pálčivej horúčosti, burácajúcemu víchru a zaplavujúcemu dážďu. Ale tí stánok Boží nepremôžu. (Srov. Mat. 16, 18.) — Boh je vždy prítomný v Cirkvi, a preto je Cirkev svätá a nepremožiteľná.

HLAVA 5.

Porovnáva Izraela s neúrodnou vinicou. Budúci trest.

1. Zaspievam môjmu milému[1] pieseň môjho bratranca[2] o jeho vinici.[3] Milý môj mal vinicu na úrodnom vŕšku.[4]

(Jer. 2, 21.)

2. A ohradil ju, a kamenie z nej vybral, a vysadil ju šľachetným viničom, a vystavil vežu[5] naprostred nej, a vystavil v nej lis, a čakal, že bude rodiť hrozno, ale rodila kyselky.

3. Teraz tedy obyvatelia jeruzalemskí, a mužovia judskí, súďte medzi mnou a mojou vinicou.[6]

4. Čo ešte viac som mal učiniť svojej vinici, a neučinil som jej? Alebo prečo[7] som očakával, že bude rodiť hrozno, a rodila kyselky?

5. A teraz vám ukážem, čo ja učiním svojej vinici; vezmem jej plot, a príjde na rozobranie, rozváľam jej ohradu a príjde na pošliapanie.

6. A zapustím ju: nebude rezaná ani kopaná, a zarastie bodľačím a tŕnim, a rozkážem oblakom, aby nevydávaly na ňu dážď.

7. Lebo vinica Pána zástupov je dom izraelský, a mužovia judskí jeho rozkošný plod: Očakával som, že bude činiť právo, a hľa, neprávosť; spravodlivosť, a hľa, krik![8]

8. Beda vám, ktorí pripojujete dom k domu, a pole s poľom spájate, tak že miesta (iným) nieto.[9] Nuž či len vy sami chcete bývať v zemi?

[1]) Bohu alebo Messiášovi.

[2]) Priateľa svojho.

[3]) O národe židovskom.

[4]) Vlastne na rohu; rozumie sa samotné miesto vyvýšené.

[5]) Strážnu na obhájenie vinice pred škodnou zverou i pre obveselenie.

[6]) Vlastník vinice, Milý, Boh, vyzýva Jeruzalem a Judu, aby si sami vyriekli súd.

[7]) T. j. prečo rodila kyselky, keď som právom mohol a musel očakávať, že bude rodiť hrozno.

[8]) Nárek utiskovaných a sužovaných chudobných, ktorým sa nedostáva spravodlivosti.

[9]) Prirábate si majetky a dvory, kým ste všetko nesobrali a chudobným neostalo ničoho.

9. Toto mi prišlo do ušú, hovorí Pán zástupov. Veru, že tých mnoho domov spustne, tie veľké i krásne budú bez obyvateľov.

10. Lebo desať honov[1] viníc vydá jeden krčah, a tridsať meríc siata vydá tri merice.

11. Beda, ktorí vstávate za rána, aby ste chodili po opilstve, a opíjali sa až do večera, tak že hovoríte od vína.

12. Citara a harfa, bubon a píšťala, a víno je na vašich hostinách; a na skutky Pánove nehľadíte a na diela jeho rúk nepozeráte.[2]

13. Preto do zajatia pôjde ľud môj, lebo nenahliada, a prednejší jeho zahynú hladom, a množstvo jeho zvädne smädom.[3]

14. Preto rozširuje hrob svoje hrdlo, a otvára ústa svoje bez miery, a sostúpia doň jeho[4] udatní, i ľud jeho, i vznešení a slávni jeho.

15. A budú k nemu ľudia sohnutí, a mužovia ponížení, a oči pyšných sklopené.

16. Ale Pán zástupov vyvýšený bude v súde, a Boh, Svätý, dokáže sa svätým v spravodlivosti.[5]

17. A barani pasú sa podľa svojej obyčaje, a z pustín, ktoré sa staly zasa úrodnými, jedia príchodzí.[6]

18. Beda vám,[7] ktorí ťaháte neprávosť za povrazy márnosti a jako povrazom na voze hriech.[1]

19. Ktorí hovoríte: Nech sa ponáhľa a chytro nech príjde jeho dielo,[2] aby sme ho videli; a nech sa priblíži a príjde rada Svätého izraelského, aby sme zvedeli.

20. Beda vám, ktorí zlému riekate dobré, a dobrému zlé, ktorí kladiete tmu za svetlo, a svetlo za tmu; pokládate horké za sladké, a sladké za horké.[3]

21. Beda vám, ktorí ste múdri vo svojich očiach, a sami pred sebou opatrní.[4]

22. Beda vám, ktorí ste mocní do pitia vína, a mužovia udatní do miešania opojného nápoja,[5]

23. ktorí ospravedlivujete bezbožného pre dary, a spravodlivosť spravodlivému odnímate.

24. Preto jako jazyk ohňa zožiera strnisko, a horúčosť plameňa ho vypaľuje, tak ich koreň[6] bude jako popol, a ich výhonok vyletí ako prach, preto že zavrhli zákon Pána zástupov a reči Svätého izraelského sa rúhali.

25. Preto rozpálila sa prchlivosť Pánova proti jeho ľudu, a vystrie proti nemu svoju ruku, a bije[7] ho tak, že sa hory trasú, a mrtvé ich telá jako hnoj

---

[1]) Takých, že by jeden jedným pluhom za deň zoraný byť mohol. Desaťráz toľko zeme má dať jeden bát (asi 39 litrov) vína. Žatva má dať len desiatu čiastku (efa) výsevku (chomer).

[2]) Vy sa oddávate zábavám, veselostiam a vínu, ale riadenia Božieho v dejinách izraelských si nevšímate, na jeho prikázania, na jeho napomínania a hrozenia skrze prorokov nedbáte.

[3]) Nestydatá veselosť trestaná smútkom a biedou zajatia, hodovanie trpkým nedostatkom, hladom i smädom.

[4]) Jeruzalemskí a júdski.

[5]) Ukáže svätosť svoju prísnym vykonaním svojej spravodlivosti nad bezbožnými.

[6]) Roztopašní obyvatelia sú preč; zem ináč úrodná obrátená je na pustinu, na pasienok, ktorý spasú cudzinci svojím stádom.

[7]) Týka sa tých, ktorí v bohaprázdnej nevere posmievali sa prorokovi a jeho hrozbám.

[1]) Obrazne o treste, ktorý si Židia svojimi hriechy pritiahnu. Obraz vziaty je od mlátiacej svlači, do ktorej sú voly zapriahnuté, ktorej povrazy hriechy ľudu a na ňu položený obťažok budúci trest Boží znamenajú.

[2]) Deň Pánov s trestom.

[3]) Beda vám, ktorí ctnosti za nectnosti vyhlasujete (ku pr. pokoru za nehodnú, pýchu za dôstojnú človeka), ktorí pravé učenie za lož prevraciate a naopak, ktorí nespravodlivé súdite.

[4]) Že spoliehanie sa na Boha a polepšenie života vedie k víťazstvu, to držia za vec bláznivú, oni skladajú dôveru v pomoci pohanov.

[5]) Ktorí silu svoju nadužívate v užívaní rozkoší a udatnosť svoju ukazujete v opilstve a iných hriechoch.

[6]) Kde koreň a výhonok zničené sú, tam býva po všetkom. Plameň znamená základnosť i ľahkosť a rýchlosť súdu.

[7]) Bije ho. Porazil ho Pán v syrsko- efraimskej vojne (II. Paral. 28, 6.), potom assyrským, neskôr kaldejským vojskom.

ležia po uliciach. Pritom všetkom sa jeho prchlivosť ešte neodvrátila, ale jeho ruka je ešte vystretá.

26. A vyzdvihne znamenie[1] národom ďalekým a zahvizdne na neho[2] od končín zeme; a hľa, ponáhľajúc sa prijde rýchle.[3]

27. Niet medzi nimi slabého alebo nemocného, nedrieme ani nespí, ani sa nerozopne pás jeho bedier, ani sa nerozstrhne remeň jeho obuvi.[4]

28. Jeho strely[5] sú ostré, a luky jeho natiahnuté. Kopytá jeho koní sú ako kremeň,[6] a jeho kolesá[7] ako prudký víchor.

29. Jeho ryk je ako revanie leva,[8] reve ako mladé lvíča; a škrípe a pochytí korisť, drží ju a niet, kto by mu ju vydrel.

30. A zahučí nad ním v ten deň ako hučanie morské. Pozrieme na zem, a hľa, tma úzkosti, a svetlo sa zatmelo v jej mrákotách.[9]

HLAVA 6.

Povolanie a posvätenie Izaiáša za proroka.

1. Roku, ktorého zomrel kráľ Oziáš,[10] videl som[11] Pána sedieť na vysokom a vyvýšenom tróne,[12] a to, čo bolo pod ním, naplňovalo chrám.[13]

2. Serafini[1] stáli nad ním; šesť krýdel mal jeden, šesť krýdel i druhý: dvoma krýdlami zakrývali svoju tvár, dvoma zakrývali svoje nohy, a dvoma lietali.

3. A volali jeden k druhému a riekali: Svätý, svätý, svätý[2] Pán Boh zástupov, plná je všetka zem jeho slávy.

(Zjav. 4, 8.)

4. A pohly sa prahy dvier od hlasu volajúceho, a dom plný bol dymu.[3]

5. I riekol som: Beda mne, že som mlčal,[4] preto že som človek poškvrnené rty[5] majúci, a bývam prostred ľudu, ktorý má poškvrnené rty, a kráľa, Pána zástupov videl som na vlastné oči.

6. I priletel ku mne jeden zo Serafinov, a v jeho ruke (žeravý) kamenčok,[6] ktorý vzal kliešťami s oltára.

7. A dotkol sa ním mojich úst a riekol: Hľa, toto sa dotklo tvojich rtov, a odňatá bude tvoja neprávosť, a tvoj hriech bude očistený.

8. A slyšal som hlas Pána, ktorý riekol: Koho pošlem? A kto nám pôjde?[7] I riekol som: Hľa, tu som ja, a pošli mňa.[8]

9. I riekol: Iď, a povedz tomu ľudu:

---

[1]) Vojenský prápor, vytýčený na výšinách bol znamením, aby sa jeho vojsko sišlo.

[2]) Nepriateľa, Assyrských a Kaldejcov, povolá pískaním, ako včelár rôj včiel. (V. Mojž. 28, 49.)

[3]) Posmievači hovoria: Chytro nech prijde (v. 19.); prorok vracia im ich slová.

[4]) Boh ako by sa teraz sám staral o nepriateľov; žiadnej prekážky v rýchlom ťažení mať nebudú.

[5]) Nepriateľove.

[6]) Za tých časov sa ešte kone neokovávali; tvrdé kopytá boly veľmi potrebné.

[7]) Na válečných vozoch.

[8]) Lev obraz neoddolateľnej sily.

[9]) V týchto podobenstvách vyslovuje sa: zavrhnutie neverného židovstva. Na diele tomto berú svoju účasť mocnosti svetové jedna za druhou, Assiri, Babylonci, Rimani, ktorí ho napokon sborením chrámu zakončili.

[10]) Roku 757. pred Kr. (dľa iných inak).

[11]) Toto videnie ukazuje prorokovi slávu Božiu, ako nebesá (chrámy) naplňuje.

[12]) Ako kráľa všetkého, čo je.

[13]) Nebesá, ktoré si prorok predstavuje ako chrám jeruzalemský.

[1]) Serafíni sa len na tomto mieste vo Svätom Písme spomínajú; sú anjelskí duchovia, ktorí u trónu Božieho „Svätý, svätý, svätý“ spievajú, duchovia najčistejší a láskou plápolajúci, ako taký stoja na čele deväť sborov anjelských (pred cherubinami). Krýdlami a letom vyobrazuje sa, ako anjeli ochotne a rýchle rozkazy Božie plnia; prikrývanie tváre a nôh znamená hlbokú úctivosť k Bohu.

[2]) Trikrát „svätý“ znamená tri božské osoby v jednom Bohu.

[3]) Slávy Božej, prítomnosti Božej. I hlavný kňaz vchádzajúc do Najsvätejšieho, musel archu úmluvy zahaliť oblakom dymu.

[4]) Hebr.: Som synom smrti — lebo som neodvrátil oči. Starí verili, že kto by sa odvážil na velebnosť Božiu pohliadnuť, hneď náhlou smrťou zachvátený bude. (II. Mojž. 33, 20.)

[5]) Nemôžem so serafínami spievať.

[6]) Oheň očisťuje.

[7]) Slová: „kto nám pôjde“ dľa sv. Hieronyma majú znamenať tri božské osoby.

[8]) Prorok sa ponukol k službe len po očistení od hriechu, tak majú činiť i služobníci Pána a kňazi dľa sv. Rehora, majú sa očistiť a len s čistým srdcom pristúpiť k službe Pánovej.

Slyšte, slyšte a nerozumejte: a viďte videnie a nepoznávajte.[1]

10. Zaslep srdce tomu ľudu, a zapchaj jeho uši, a zavri jeho oči, aby azda nevidel na svoje oči, a neslyšal na svoje uši, a nesrozumel svojím srdcom, a neobrátil sa, a uzdravil by som ho.[2]

11. I riekol som: Dokiaľ, Pane?[3] A odpovedal: Dokiaľ nespustnú mestá tak, aby nebolo v nich obyvateľa, a domy, aby nebolo človeka, a zem docela nespustne a nebude opustená.

12. A Pán odvedie ľudí ďaleko, a veliké bude opustenie prostred zeme.

13. A bude v nej ešte desiata čiastka, a navráti sa, a bude na ukážku ako terebint a jako dub, ktorý rozkladá svoje ratolesti; semeno sväté to bude, čo zostane v nej.[4]

HLAVA 7.

Obľahnutie Jeruzalema. Prisľúbenie vyslobodenia. Tvrdošijnosť Achazova. Proroctvo o Mesiášovi. Veľké zpustošenie zeme Judskej.

1. A stalo sa za dňov Achaza, syna Joatana, syna Oziáša, kráľa judského, že pritiahol Razin, kráľ syrský, a Fakee, syn Romeliášov, kráľ izraelský k Jeruzalemu, aby bojovali proti nemu, ale nemohli ho vydobyť.[1]

2. A oznámili to domu Davidovmu a riekli: Syrskí položili sa na Efraim.[2] Preto pohnulo sa jeho srdce, a srdce jeho ľudu, ako sa pohybujú stromy v lese od vetra.

3. I riekol Pán Izaiášovi: Vyjdi naproti Achazovi ty a syn tvoj, Jasub,[3] ktorý ti je zanechaný, až na koniec struhy horného rybníka[4] na ceste poľa valchárovho,

4. a povieš mu: Hľaď, abys mlčal: neboj sa, a srdce tvoje nech sa nedesí dvoch ostatkov tých dutnajúcich[5] hlavní pred rozpáleným hnevom Razina, kráľa syrského, a syna Romeliášovho:

5. Preto že zlú radu uzavreli proti tebe Syria, Efraim, a syn Romeliášov a riekli:

6. Vytiahnime proti Judovi a nastrašme ho, odtrhnime[6] ho k sebe, a ustanovme uprostred neho za kráľa syna Tabelovho.[7]

---

[1]) Prorok má vedieť, čo ho čaká v jeho poslaní. Ľud s väčšej čiastky na jeho kázeň zatvrdne: Slyšia, ale to ich nedojíma. Nezdar nesmie ho v jeho úrade znechutiť. Boh chce, aby si človek slobodne volil dobré alebo zlé. Tak sa to má rozumieť, keď vo sv. Písme čítame, že Boh zatvrdil srdce človekovi. Ako to bolo za času Izaiášovho, tak sa má vec s kázňami Pána i dnes: ony ženú neveriacich ešte hlbšie do nevery. (Srov. Skutky ap.. 28, 25.)

[2]) Ešte väčšmi zatvrdnú po tvojej reči, aby neboli zachránení. Zátvrdlivosť je už ten najväčší trest; následok hriechu proti Duchu Svätému, keď totižto človek naproti spasiteľným napomínaniam zatvrdilé srdce má, zostane potom celkom bez citu. (Zach. 7, 11—12.)

[3]) bude trvať táto ich slepota?

[4]) Hebr.: a bude spustošená jako terebint a jako ten dub, na ktorých po osekaní nezbýva len peň (s koreňom). Proroctvo toto sa vzťahovať môže na zajatie babylonské, ale i na spustošenie Jeruzalema pod Titom a Vespasianom. V oboch pádoch bolo mnoho Židov odvedené, a sotva desiata čiastka ich ostala. Po zajatí babylonskom tak ako aj po vojne rímskej sa Židia zase rozmnožili a zostali Bohu verní. — Keď Rimania rozohnali Židov po celom svete, ostala z nich čiastka ako dub majúci peň, a táto po svete roztratená čiastka sa má kedysi obrátiť k Bohu, porozumieť tomuto proroctvu a prijať náboženstvo Messiášovo, ako to sv. Pavel predpovedal. Rim. 11, 11.

[1]) Izaiáš uvádza tu koniec krvavej vojny, ktorá bola na počiatku kráľovania Achazovho medzi menovanými kráľmi. Izraelský kráľ Fakee porazil Achaza a odviedol mnoho žien a deti do Samarie, ale na slovo Obeda ich prepustil. Zatým zasa započal účinkovať proti Achazovi, a spojil sa so syrským kráľom. Tohto sa zľakol Achaz a jeho ľud, a chcel si na pomoc zavolať Asyrských. Pre túto nedôveru v Bohu a pre veliké nebezpečenstvo, do ktorého sa štát spojenstvom s Assyrskými dostal, poslal Boh Iziáša k Acházovi. Izaiáš šiel k nemu a predpovedal zahynutie oboch nepriateľských kráľov a dotvrdil to znamením, z ktorého mohol poznať, že Izaiáš pravdu hovorí. Ale Achaz neveril Izaiášovi a hľadal pomoc u Assyrských. Títo mu ju dali, vrhli do Syrie a Izraelska a donútili ich kráľov z Judska vytiahnuť. (Viď IV. Kráľ. 16, 19.; II. Par. 28.)

[2]) Efraim tvoril stred kráľovstva izraelského, preto kladieva sa za celé Izraelsko.

[3]) Hebr.: Šear-jašub, t. j. ostatky sa navrátia.

[4]) Horný rybník zásoboval mesto potrebnou vodou. Tu bol hlavný vchod do mesta, preto prišlo Achazovi porobiť isté opatrenia na prípad nepriateľského útoku.

[5]) Tieto tlejúce hlavne vojnu nerozpália, tebe neuškodia; narobia nepríjemného dymu a zhasnú.

[6]) Rozdeľme si to.

[7]) Kto má byť ten Tabelov syn, sa nevie.

7. Toto praví Pán Boh: Nestane a nebude to;

8. ale hlava Syrie nech bude Damaskus, a hlava Damaška nech bude Razin;[1] a ešte šesťdesiatpäť rokov, a Efraim prestane byť ľudom:[2]

9. a hlava Efraima Samaria a hlava Samarie syn Romeliášov. Jestli neveríte, neobstojíte.[3]

10. I mluvil ďalej Pán k Achazovi a riekol:

11. Žiadaj si znamenie od Pána Boha svojho, buďto v hlbokosti podzemnej, alebo na vysosti hore.[4]

12. A riekol Achaz: Nebudem si žiadať, a pokúšať Pána.[5]

13. I riekol: Slyšte teda, dome Davidov![6] Či vám je málo byť obťažným ľudom, že ste obťažní ešte i Bohu môjmu?

14. Preto sám Pán dá vám znamenie:[7] Hľa, panna počne, a porodí syna, a nazvané mu bude meno Emanuel.[8]

15. Maslo a med bude jedávať, aby vedel opovrhnúť zlým, a vyvoliť si dobré.[1]

16. Lebo prv, než bude vedieť dieťa to zavrhnúť zlé a svoliť dobré, zapustená bude zem, ktorú ty nenávidíš pre jej dvoch kráľov.[2]

17. Ale privedie Pán na teba a na tvoj ľud, a na dom tvojho otca skrze kráľa assyrského[3] dni, aké neprišly odo dňov odtrhnutia Efraima od Júdu.

18. A stane sa v ten deň: Pán zahvizdne[4] na muchu, ktorá je na konci riek egyptských, a na včelu, ktorá je v zemi assyrskej,[5]

19. A prijdú a usadia sa všetky na potokoch údolných a v rozsadlinách skalných, a na všetkých chrastinách, a po všetkých dierach.

20. V ten deň oholí Pán tou najatou

---

[1]) Ako bolo dosiaľ, tak má byť aj naďalej. Damaskus bude i ďalej hlavným mestom Syrie, atď.

[2]) Zrušením kráľovstva izraelského a odvedením ľudu do zajatia assýrskeho Salmanassarom a Asarhaddonom (14. Kráľ. 17, 24.; Esd. 4, 2.)

[3]) Nemáte sa síce čoho obávať, ale ak nebudete veriť, čo vám Boh skrze mňa sľubuje, a miesto u Boha budete hľadať pomoc u Assyrských, zahyniete.

[4]) Jestliže ešte pochybuješ, žiadaj si znamenie, aké chceš, aby si veril, že ťa Pán zachráni.

[5]) Achaz povrzlive odpovedá; nechce znamenia Božieho, lebo si vzal pred seba hľadať pomoc u ľudí, u Assyrčanov.

[6]) Riekol prorok: Kráľu a jeho dvorania, nenie vám dosť urážať proroka, ešte aj Boha, ktorý ho poslal, urážate; lebo neveríte jeho slovám, ktoré mluvil ústami proroka, neveríte jeho prisľúbeniu, že dom Davidov zachráni, a odmietate jeho pomoc.

[7]) Pán sám chce dať znamenie. Príčina k tomu je dom Davidov a odmietanie jeho pomoci. Dom Davidov nesmie sa stať obeťou zlých úmyslov nepriateľských, nesmie byť vyničený, lebo veď dľa rady Božej Messiáš z domu Davidovho bude pochádzať. A preto, že odmietajú jeho pomoc, musí im patrne ukázať, že len tým činom, ktorý sám za dobrý uznáva, zachráni.

[8]) Hebr.: Hľa, panna je samodruhá, je porodica syna a nazýva jeho meno Emanuel. — Budúca udalosť ručí za pravdu, povedanú v prítomnosti. Boh vznešene zjavuje v tom znamení svoju prozreteľnosť, múdrosť i vševedúcnosť. Panna ako taká je samodruhá. — 1. Veď Boh po vzývaní Achaza, aby si žiadal znamenie „buďto v hlbokosti podzemskej alebo hore na vysosti", ani nemohol niečo všedného, obyčajného označiť, keď sám chcel dať znamenie. Toto panenské počatie a porodenie je pre prítomné položenie domu Davidovho a jeho zachránenie významným znamením. Nie len preto, že ono za udržanie domu Davidovho ručí, ale i preto, lebo jasne vyslovuje, že Boh svojou všemohúcnosťou i to vie spojiť, čo sa prirodzene spojiť nedá. — 2. Samojedine nazýva sa Messiáš v I. Mojž. 3, 15. semenom ženy; žalmista (21.) hovorí o jeho matke, Micheáš pozná len jeho rodičku (5, 3.), tak i Jeremiáš; len Jahve (Boh) rieka mu: Syn môj si ty! (Ž. 2, 7.). Keď v takýchto okolnostiach v tomto verši táto žena a táto matka nazýva sa hebrejsky „Maalma" (miesto Bethula, tiež panna), musí to slovo znamenať znovu pannu jako takú. Na keltickej pôde našli oltárny kameň s nápisom: „Panne, ktorá má porodiť (venovaný)." — 3. Panenské narodenie Kristovo je dejepisná udalosť. Messiáš stal sa skutočne znamením pre nebo, zem i podzemie. Emanuel meno dať dieťaťu neznamená, že sa ono tak menovať bude, ale že má tú vlastnosť, ktorá sa tým menom označuje.. Emanuel vyslovuje božstvo Messiášovo: Kde je on, je Boh, teda on je Boh. Emanuel = Boh s nami.

[1]) Messiáš bude žiť chudobne, aby sme i my chudobu a sebamŕtvenie ctili a náruživosťami nemýlení, zlé zavrhovali a dobré — volili.

[2]) Prv, než to dieťa, ktoré sa jako „Boh" zjaví, na svete bude, zchudobnie, zapustne zem a s ňou potomstvo Davidovo. V tom práve pozostáva znamenie, ktoré Boh pri všetkom odmietaní Achazovom dá, že očakávaný syn panny príjde chudobný na svet.

[3]) t. j. ktorého pomoc ty teraz dúfaš.

[4]) Na pokynutie Božie stáva sa všetko, jeho moci nič neoddolá.

[5]) Mucha vhodný obraz Egypta, ktorý má veľmi mnoho mách a málo dobrých mravov. Assýria mala hojne včiel.

britvou,[1] tým, ktorí sú za riekou,[2] kráľom assyrským, hlavu a vlasy na nohách, i bradu do čista.[3]

21. A stane sa v ten deň, že chovať bude človek kravu, a dve ovce,

22. a pre hojnosť mlieka jesť bude maslo: lebo maslo a med bude jesť každý, ktorý ostal v zemi.[4]

23. A bude v ten deň, že každé miesto, na ktorom bolo tisíc vinných koreňov za tisíc strieborných, bude tŕnim a bodľačím.

24. So strelami a lukom vchádzať tam budú,[5] lebo bodľač a tŕnie bude po celej zemi.

25. A všetky hory, ktoré motykou kopané bývajú, nebudú sa báť tŕnia a bodľačia,[6] lebo budú za pasienok volom a na pošliapanie dobytku.

HLAVA 8.

Oznamuje záhubu Sýrom, Izraelitom a Judským. Napomína, aby dúfali v Boha a vo všetkom sa mu oddávali.

1. A riekol mi Pán:[7] Vezmi si knihu veľkú a napíš na ňu ľudským písmom:[8] Rýchlo ber korisť, chytro lúp.[9]

2. A vzal som si spoľahlivých svedkov, Uriáša kňaza, a Zachariáša, Barachiášovho syna:

3. A pristúpil som k prorokyni,[10] ktorá počala a porodila syna. A riekol mi Pán: Daj mu meno: Rýchlo ber korisť, a chytro lúp.

4. Lebo prv, než bude vedieť dieťa volať otca a matku, odňatá bude moc Damašku, a korisť Samarie pred assyrským kráľom.

5. I to ešte hovoril mi Pán a riekol:

6. Preto, že zavrhnul tento ľud[1] vody Siloe tichо tečúce,[2] a svolil si radšej Razina, a Romeliášovho syna:

7. preto, hľa, privedie na nich Pán silné a veľké vody rieky,[3] kráľa assyrského a všetku jeho slávu, a vystúpi zo všetkých svojich tokov, a potečie nad všetky svoje rieky.

8. A pôjde cez Judu, a rozleje sa a rozijde, dosiahne až k hrdlu,[4] a roztiahnutie jeho krýdel naplní širokosť tvojej zeme, o Emanuelu.[5]

9. Shromažďujte sa ľudia, jednak budete premožení, a slyšte to všetky ďaleké zeme: ozbrojujte sa, a premožení budete, prepášte sa, a premožení budete:

10. Držte radu, a zrušená bude: povedzte slovo, a neobstojíte: lebo Boh je s nami.[6]

11. Lebo toto hovoril mi Pán: keď ma mocnou rukou varoval, aby som nechodil cestou tohoto ľudu, a riekol:

---

[1]) Achaz si drahými darmi najal a platil zhubcov na seba.

[2]) Eufrates.

[3]) Zpustošená zem prirovnáva sa človekovi do čista oholenému. Oholiť vlasy bolo znamením smútku, ale i najväčšou pohanou; tu ono iste znamená najhlbšie uponíženie.

[4]) Po zpustošení tomto bude celá zem takmer jednou pastvinou, tak že sa tu skromne pozostalé obyvateľstvo snadne vyživí.

[5]) Aby sa obránili proti zverom.

[6]) Nebude ich treba okopávať a chrániť proti tŕniu a bodľačiu, lebo sa bude tam statok voľne pásť.

[7]) Reč je o počatí a narodení syna Izaiášovho.

[8]) Aby každý mohol čítať.

[9]) Tak má sa budúci syn prorokov nazývať a jeho menom kráľovstvám izraelskému a syrskému trest Boží oznámiť.

[10]) T. j. k svojej manželke.

[1]) Desatoro pokolení.

[2]) Siloe pod horou Sion sa prýštiaci znamená kráľovstvo domu Dávidovho. Odpadnutie od neho je spolu odpadnutím od pravého prameňa, od Messiáša.

[3]) Jako ticho tekúce vody Siloe sú obrazom ticho účinkujúcej moci Božej, tak silné a veľké vody Eufrata znamenajú všetko zaplavujúcich a pustošiacich Assyrov, tých, ktorých Achaz teraz na pomoc volá.

[4]) Judovi bude už najvýš tesno, ale ešte nezahynie.

[5]) Juda nezahynie. Má prisľúbenie, na ktoré sa odvoláva: Messiáša. Emanuel i tu znamená Messiáša „Boh s nami“. Ako je v 7, 14. skrze podivné narodenie z „panny“ jako Bohočlovek označený, tak tu slová „tvoja zem“ značia ho jako syna, t. j. potomka Dávidovho.

[6]) Robte, čo chcete, vynaložte všetky sily, vystúpte rozvažite, obozretne, úsilne, použite svoj ostrovtip, rozum a všetku svoju pôsobnosť, nič nevykonáte, neobstojíte, lebo Emanuel, Boh je s nami, na zemi Emanuelovej rozbije sa všetko. Jakú potechu podáva toto miesto katolíkom, proti prenasledovaniu a nápadom pohanov a bludovercov!

12. Nehovorte: Sprisahanie, lebo všetko, čo hovorí tento ľud, je sprisahaním,[1] a nebojte sa toho, čoho sa on bojí, ani sa nestrachujte.

13. Pána zástupov samého držte za svätého,[2] a buď vašou bázňou, a vaším strachom.

14. A on bude vám na posvätenie, ale kameňom urážky a skalou pádu pre oba domy izraelské,[3] osídlom a záhubou obyvateľom jeruzalemským.

(Luk. 2, 34.)

15. A urazia sa z nich premnohí,[4] a padnú, a budú potrení, a zapletú sa a zajatí budú.

16. Sviaž svedoctvo, a zapečať zákon medzi mojimi učeníkami.[5]

17. A ja čakať budem na Pána, ktorý skrýva svoju tvár pred domom Jakubovým, a budem ho očakávať.

18. Hľa, ja a moje dietky, ktoré mi dal Pán, sú na znamenie a zázrak pre Izraela od Pána zástupov, ktorý prebýva na hore Sion.[6]

19. A keby vám povedali: Spýtajte sa hádačov a veštcov, ktorí pri svojich čarách mrmlú: Či sa ľud nemá svojho Boha,[7] či sa za živých mŕtvych[8] má pýtať?

20. K zákonu viac a k svedectvu![9] Jestliže nebudú hovoriť podľa týchto slov, nebude pre tých ranného svetla.[1]

21. A budú sa potulovať po zemi, padnú a hladovať budú; a keď vyhladnú, hnevať sa budú, a zlorečiť svojmu kráľovi a svojmu Bohu. A pozrú hore,

22. a hľadieť budú na zem, a hľa, tu je súženie a tma, zhuba a úzkosť, a stála temnosť;[2] a nebudú môcť uniknúť svojej biede.

HLAVA 9.

Teší zarmútených. Proroctvo o príchode Mesiášovom. Trest ľudu židovského.

1. Za prvého času zľahčovaná bola zem Zabulon a zem Neftali: a v poslednom čase vážená je cesta morská[3] za Jordánom[4] v Galilei pohanskej.[5]

(Mat. 4, 15.)

2. Ľud, ktorý chodil vo tme, videl svetlo veľké, nad obyvateľmi krajiny stieňu smrti zaskvelo sa svetlo.[6]

3. Rozmnožil si tento národ, a nezveličil si radosť;[7] ale veseliť sa budú pred tebou, tak ako sa veselia v žatve, ako plesajú víťazi nad uchvátenou lúpežou, keď delia korisť.[8]

4. Lebo jarmo jeho bremena a prút je-

---

[1]) Keď počas tejto záhuby budú volať, že je sprisahanie, neverte. Lebo je to prst Boží, k nemu sa utiekajte.

[2]) Uznávajte za svätého a prijímajte tresty v duchu pokánia, ale s celou dôverou verte prísľubeniam svätého izraelského.

[3]) Pre kráľovstva Juda a Samaria.

[4]) O ten kameň.

[5]) Aby sa veriaci z ľudu kedysi, keď sa proroctvo splní, vo svojej viere utvrdili, a bezbožní nepovedali, že predpovedanie bolo po jeho splnení napísané: káže mu Pán proroctvo zapečatiť.

[6]) Moje meno a mená mojich dietok sú živými svedkami úmyslov Božích, na pamäť uvádzajú tie veci, ktoré prídu na vás. Meno Izaiáš znamená „Spása je Boh". Šearjašub: Ostatky sa navrátia, čo doslovne značí návrat židov zo zajatia babylonského a duchovne (ostatky sa obrátia), obrátenie ku kresťanstvu.

[7]) Či ľud nemá u svojho Boha hľadať rady?

[8]) Či má pre živých hľadať pomoc a radu zaklínaním duchov (mrtvých)?

[9]) Navráťte sa k pravým božským predpovediam, držte sa zákona Božieho!

---

[1]) Ranné svetlo obraz nádeje v lepšie časy, ako izraelské očakávanie Messiáša.

[2]) Stála temnosť, t. j. veľké nešťastie. Tma je obraz nešťastia jako deň obraz pre šťastie.

[3]) Na západnej strane jazera genezaretského.

[4]) Na východnej strane Jordána, kde bývali pohania.

[5]) Hebr.: Jahve uponížil zem Zabulonovu a zem Naftaliho, ale niekdy uctí more, kraj jordánsky, okres pohanský.

[6]) Tým, ktorí najhlbšie pohrúžení boli v nevedomosti a neprávosti, zasvietilo svetlo nové, svetlo veliké. Messiáš sám je to svetlo, slnce spravodlivosti (Malach. 4, 2.), svetlo sveta. (Ján 1, 9.)

[7]) Rozmnožil si síce národ židovský, ale oni sa z toho neradovali, lebo boli veľmi utlačení.

[8]) Prorok videl v duchu veľký zástup obrátených židov a pohanov, ktorí sa tešia z pokladov kráľovstva Messiášovho. A my? My žneme, čo Spasiteľ v slzách a v krvi siaľ; my delíme korisť, keď on v krutom boji utrpenia víťazstva sa dobojoval.

ho ramena, a berlu jeho násilníka polámeš ako za dňov Madianských.[1]

5. Lebo každá násilná a hlukom dobytá korisť a každé krvou nasiaknuté rúcho bude spálené, a ohňu za pokrm dané.[2]

6. Lebo Maľučký[3] narodil[4] sa nám, a syn daný je nám, a kniežatstvo je položené na jeho ramená,[5] a nazvané bude jeho meno: Podivný, Radca, Boh, Silný, Otec budúceho veku, Knieža pokoja.[6]

7. Jeho panovanie sa rozmnoží, a pokoja nebude konca; sadne na stolicu Davidovu a na kráľovstvo jeho, aby ho upevnil, a utvrdil súdom a spravodlivosťou, od toho času až na veky:[7] Horlivosť Pána zástupov to učiní.

8. Pán poslal slovo[8] Jakubovi, a padlo na Izraela.[9]

9. A zvie to všetek ľud Efraimov a obyvatelia samarskí, ktorí v pýche a vysokomyselnosti srdca riekajú:

10. Padly tehly, ale my tesaným kameňom stavať budeme: plané stromy figové vyrúbali, ale my tam cédry nasadíme.[1]

11. Pán povýši nad nich nepriateľov Razinových, a protivníkov jeho pobúri.

12. Od východu Syrských, a od západu Filištinských, a prehltnú Izraela plným hrdlom. Pritom všetkom neodvráti sa jeho prchlivosť, ale jeho ruka ostane ešte vystretá.

13. A ľud sa nenavrátil k tomu, ktorý ho bil, a Pána zástupov nehľadal.

14. Preto odtne Pán Izraela hlavu i chvost, a sochýňajúceho sa, a na úzde držiaceho[2] v jeden deň.

15. Starí a vážení sú hlava; a prorok, ktorý učí lži, je chvost.

16. A tí, ktorí blahoslavujú tento ľud, sú svodcovia,[3] a ktorí sa im blahoslaviť dajú, zahynú.

17. Preto z jeho mládencov sa nepoteší Pán, a nad jeho sirotami a vdovami sa nesmiluje: lebo všetci sú pokrytci a zločinci, a každé ústa hovoria bláznovstvo.[4] Pritom všetkom sa neodvráti jeho prchlivosť, ale jeho ruka ostane ešte vystretá.

18. Lebo ako oheň blčí neprávosť, a zožiera trnie i bodľač; a chytí sa i húšť lesa a valí sa vysoko hore sťa dym.[5]

19. Pre hnev Pána zástupov biedne zem, a ten ľud je ako pokrm ohňa, človek svojho brata nešanuje.

---

[1]) Jarmo, ktoré ako ťažké bremeno ľud stlačilo, prút (palicu), ktorým cudzí ukrutníci ľud bili. Pán náhle zlomil, ako za Gedeona (Sudc. 7). Pomeváč hriech uvalil to jarmo na nich, svätí otcovia vidia tu právom vyobrazené panstvo Satanovo nad hriešnym svetom (Cyr. al., Jeron., Theod.), kým Kristus knieža tohoto sveta nevyhodil.

[2]) Každá zbraň zničená bude ohňom lásky, ktorá príde do čistých sŕdc učeníkov Vykupiteľa sveta, kniežaťa pokoja.

[3]) Dieťa, chlapec.

[4]) Narodí sa nám dieťa, ktoré bude príčinou tejto radosti, tohoto pokoja, a tohoto oslobodenia. A toto dieťa je Messiáš, bohočlovek, ktorého kráľovstvo pokoja bude večne trvať.

[5]) V II. Kráľ. 7. sľúbené je kráľovstvo večné. Komu prisľubuje sa toto kráľovstvo, ten označený je ako najväčší potomok Dávidov. Kniežatstvo položené je na jeho plecia, alebo preto, že panovanie berie sa za ťarchu, alebo že odznaky panovania, kráľovský plášť, berla na ramenách spočívaly. Skutočne zakladá sa panovanie Kristovo na jeho kríži, a to majú znamenať i tieto slová. (Vaz., Cyr. a Jeron.)

[6]) To sa dľa sv. Otcov a sv. Cirkvi zrejme vykladá o Kristovi: Podivný (hebr.: div, zázrak). Emanuel je skrz na skrz divom, menovite v jeho narodení. Radca, ktorý najlepšie rady dáva, lebo v ňom sú poklady múdrosti. Boh silný: tak nazvaný je Jahve v V. Mojž. 10, 17., tak u Jeremiáša 32, 18.; i Izaiáš sám nazýva ho tak 10, 21. Otec budúceho veku; on je svojmu ľudu otcom, a to na veky. Knieža pokoja: v pokoji rozširuje svoje kráľovstvo, pokoj prináša ľuďom i srdciam.

[7]) Aby učinil kráľovstvo Davidovo kráľovstvom duchovným, v ktorom by právo a spravodlivosť vládly bez prestania.

[8]) Tu začína sa nové proroctvo proti Izraelitom, hrozba, ktorá sa splní.

[9]) Pod Jakubom a Izraelom rozumej desatoro pokolení ľudu izraelského; proti tomu zvláštne ide toto proroctvo.

---

[1]) Assyri nám síce mnoho škodili, ale my sme dosť bohatí, škodu si vynahradíme; miesto tehelných domov nastavíme kamenných, a miesto lacného dreva figového upotrebíme drahé drevo cédrové.

[2]) Smysel: Kráľa i ľud. vysokých i nízkych nechá Boh zahynúť.

[3]) Hebr.: Vodcovia toho ľudu budú svodcovia, a tí, ktorí (nimi) vedení budú, zahynú.

[4]) Tak menuje Sv. Písmo hanebnosti všeliakého druhu, zvlášte smilstvo.

[5]) Od hriechu do Izraela zažraného zahynie všetko, ako železo od hrdze strávené býva. Pod tŕním a bodľačím rozumej obecný ľud, pod húšťou lesa vodcov.

20. A obráti sa na pravú stranu, a lačnieť bude; a bude jesť po ľavej, a nenasýti sa: každý mäso svojho ramena[1] žrať bude; Manasses Efraima, a Efraim Manassesa, oba spolu proti Judovi.

21. Pri tom všetkom sa neodvrátila jeho prchlivosť, ale jeho ruka ostane ešte vystrená.

HLAVA 10.

Nespravodlivosť a útisk. Proroctvo o obrátení pozostatkov z Izraela. Potešenie Jeruzalemských, a ich ubezpečenie pred Assyrskými.

1. Beda tým, ktorí ustanovujú nespravodlivé zákony: a spisovateľom, ktorí spisujú nespravodlivosť,

2. aby potlačili chudobných v súde, a činili násilie záležitosti pokorných môjho ľudu, aby vdovy boly ich korisťou, a siroty aby oblúpili.

3. Čo učiníte v deň navštívenia a biedy, ktorá príjde zďaleka? Ku komu sa utečiete o pomoc a kde zanecháte svoju slávu,[2]

4. aby ste nemuseli sklonif sa pod okovy a so zabitými nepadli?[3] Pritom všetkom neodvráti sa jeho prchlivosť, ale jeho ruka ostane ešte vystretá.

5. Beda Assúrovi,[4] on je prút a palica mojej prchlivosti: v ich rukách je môj hnev.[5]

6. Na národ neverný pošlem ho, a proti ľudu môjho hnevu prikážem mu, aby bral korisť a odnášal lúpež, a dal ho pošliapať ako blato na uliciach.

7. Ale on sa tak nedomnieva, a jeho srdce tak nemyslí; ale na hubenie ide jeho myseľ a na vyplienenie nie málo národov.[1]

8. Lebo hovorí:

9. Či nie sú moje kniežatá i kráľovia?[2] Či nie ako Charkanus, tak i Kalano: a jako Arfad tak Emat? Či nie jako Damaškus tak Samaria?[3]

10. Ako našla moja ruka kráľovstvá modlosluţby; tak najde aj ich obrazy z Jeruzalema a Samarie.

11. Ako som učinil Samarii a jej modlám, či tak neučiním Jeruzalemu a jeho obrazom?[4]

12. A stane sa, že keď dokoná Pán všetko svoje dielo na hore Sion a v Jeruzaleme, navštívim ovocie[5] pyšného srdca, kráľa assurského, a nádhernosť jeho hrdých očú. (IV. Kráľ. 19, 35.)

13. Lebo hovoril: Silou svojej ruky som to vykonal a vo svojej múdrosti bol som rozumný: a odňal som medze národov a ich kniežatá som olúpil, a ako mocný strhol som tých, ktorí vysoko sedeli.

14. A jako hniezda, našla moja ruka silu národov; a jako sa sbierajú vajcia opustené, tak som ja celú zem sobral, a nebolo, kto by perom pohol, alebo ústa otvoril a zasipel.[6]

---

[1]) Rameno je prirodzená opora, bratia, najbližší príbuzní. Keď bratom svojim škodia, škodia sebe, pozbavujú seba sily a podpory.

[2]) Kde sa podiete so všetkou svojou slávou a dôstojnosťou? Tá vás nezachráni, aby ste...

[3]) Ako zabránite, aby ste neboli pobití?

[4]) Predpovedá záhubu Assyrským, a teší Izraelitov, aby sa nebáli, lebo z rodu Davidovho príjde panovník, ktorý všetko napraví.

[5]) Ale prv je Assur v ruke Božej palicou jeho spravodlivosti k trestaniu.

[1]) Ale on tak nemyslí, že by bol len nástrojom Božím k potrestaniu národov; on chce ich zničiť.

[2]) Assur je tak mocný, že jeho kniežatá nič nie sú horší od kráľov. Veď sú to z čiastky podmanení králi (IV. Kráľ. 25, 28.), ktorí stoja na čele krajín, alebo jako miestodržitelia majú titul kráľovský, aby kaldejský panovník mohol sa nazývať veľkým kráľom (36, 4.) a kráľom kráľov.

[3]) Štyri mestá sú hlavné mestá po nich zvaných kráľovství, ktoré si Assyri podmanili, tak i Samaria a Damaskus; všetky radom ležia od Babylona k západu. Týchto šestoro miest už zkazilo moc Assyrie.

[4]) Ako premohla moja ruka tie mocné mestá a kráľovstvá, ktorým všetky ich modly nemohly pomôcť: tak sa iste zmocní i Jeruzalema, ktorému jeho jeden jediný Boh tým menej pomôže. Touto rúhavou rečou, že Boha izraelského za jedno má s bohami pohanskými, Boha pravého nerozoznáva od modly, vyriekol nad sebou samým súd smrti.

[5]) Assura upotreboval Boh za palicu na potrestanie svojho ľudu. Keď už bol potrestal Jeruzalem a Judu, prišiel rad na Assura, potresce jeho pýchu a rúhanie.

[6]) Nikto sa neopovážil Assurovi odporovať.

15. Či sa bude sekera chváliť proti tomu, ktorý ňou rúbe? Alebo sa honosiť pila proti tomu, ktorý ju ťahá? To by bolo ako keby sa prút vypínal proti tomu, kto ho zdvíha, alebo keby sa palica pozdvihovala, ktorá veruže je len drevo.

16. Preto pošle Panovník, Pán zástupov, na jeho tučných chudosť,[1] a pod jeho slávou zahorí náhle zapálený požiar ohňa.[2]

17. A bude svetlo[3] Izraelovo ohňom, a jeho Svätý plameňom: a jeho tŕne a bodliače budú spálené, a sožraté jedného dňa.

18. A spanilosť jeho hájov, a jeho Karmela od duše až do tela strávená bude, a on bude od strachu utekať.

19. A pozostalé stromy z jeho hájov pre malý počet snadno spočítajú, dieťa môže ich spísať.

20. A stane sa v ten deň, nebudú sa viac ostatky Izraela, a tí, ktorí utiekli z domu Jakubovho, spoliehať na toho, kto ich bije;[4] ale bude sa spoliehať na Pána, svätého izraelského v pravde.

21. Ostatky sa obrátia, ostatky,[5] hovorím Jakubove, k Bohu silnému.

22. Lebo keby bolo ľudu tvojho, Izraelu, ako piesku morského, ostatky z neho sa obrátia; ukrátená zhuba rozhojní spravodlivosť. (Rim. 9 27.)

23. Lebo zhubu i ukrátenie učiní Pán Boh zástupov uprostried celej zeme.

24. Preto toto hovorí Pán Boh zástupov: Neboj sa, ľudu môj, obyvateľu sionský, Assura, keď ťa bije prútom a zdvíha proti tebe svoju palicu tak ako Egypt.

25. Lebo ešte málo a maľučko, a dokoná sa hnev a prchlivosť moja na ich neprávosti.

26. a vzbudí na neho Pán zástupov bič, ako v porážke Madianských na skale Oreb, a jako pozdvihol svoju palicu na more, a pozdvihne ju ako na Egypt. (Nižšie 37, 36.)

27. A stane sa v ten deň, že složené bude jeho bremeno s tvojho ramena, a jarmo s tvojej šije,[1] a zhnije jarmo od samého oleja.[2]

28. Pritiahne[3] do Ajatu,[4] prejde do Magronu: pri Machmase složí svoje nádoby.[5]

29. Prejdú behom; v „Gabaa je naša hospoda“,[6] ľaká sa Ráma, Gabaat Saulovo uteká.

30. Zavrešť svojím hlasom, dcéro Gallimova, varuj sa, Laiso, ubohá Anatot.

31. Medemena sa potuluje: obyvatelia Gabim posilnite sa!

32. Ešte jeden deň, a zastavia sa v Nobe; pohrozí rukou svojou hore dcéri sionskej, pahrbku jeruzalemskému.

33. Hľa, panovník, Pán zástupov, strachom zláme nádobku, a ktorí sú vysokého vzrastu, budú podťatí, a pyšní budú pokorení.

34. A húšť hájov vyseká sekerou: a Libanon s výsosťami padne.[7]

---

[1]) Suchotiny.

[2]) Zahubí jeho slávne vojsko; ako ďaleko-široko zožierajúci oheň.

[3]) Boh je svetlo Izraelovo, jeho Svätý. Assur sa mu rúhal a chce Judu zničiť, to bude jeho zkazou: tak bude svetlo Izraelovo ohňom, plameňom, proti ktorému Assur tŕnim a bodľačím.

[4]) Na assyrského kráľa, jako Achaz.

[5]) Len ostatky ľudu budú zachránené. Achaz ani pomocou veľkého kráľa assyrského nezachráni svoj ľud od trestu, ktorý Boh naň uložil a práve skrze tú mocnosť vykonal, na ktorú sa Achaz opiera. Ešte viac platí toto v duchovnom smysle. Len ostatky Židov obrátily sa ku kresťanstvu.

[1]) Zbavený budeš jeho vlády.

[2]) Hebr.: Zlomené bude jarmo tučnosti, t. j. bujnosti, ako činievajú tučné zvieratá. Juda myslený ako býk. (Srov. V. Mojž. 32, 15.) Najprv slabý, biedny, pod jarmom; teraz láme jarmo, lebo zmocnel, stučnel.

[3]) Assur.

[4]) Teraz menuje mestá, ktorými bude sa brať vojsko assyrské.

[5]) Svoju batožinu, vojenské potreby, aby v obťažnom, príkrom tom kraji nehatene postupovať mohli.

[6]) Nocľah.

[7]) Hustému lesu podobné assyrské vojsko Pán postína, vyseká. Srov. hlavu 36. a 37.

HLAVA 11.

Z ktorého pokolenia vyjde messiáš. Aké bude jeho kráľovstvo. Obrátenie Židov a povolanie pohanov.

1. A výjde prút z koreňa Jesse, a kvet z jeho kmeňa vystúpi.[1]

2. A spočinie na ňom duch Pánov:[2] duch múdrosti a rozumnosti, duch rady a sily, duch umenia a nábožnosti,

3. a naplní ho duch bázne Pánovej: Nie podľa videnia očú bude súdiť, ani podľa slyšania ušú trestať;

4. ale súdiť bude chudobných podľa spravodlivosti, a podľa slušnosti karhať tichých v zemi.[3] A biť bude zem prútom svojich úst, a dychom svojich rtov zabije bezbožného.[4] (II. Tess. 2, 8.)

5. Spravodlivosť bude pásom jeho bedier, a vernosť opaskom jeho ľadvín.[5]

6. Vlk bude prebývať s baránkom,[6] a pard bude ležať s kozliatkom; teľa, lev a ovca budú spolu prebývať, a malý chlapčok bude ich poháňať.

7. Teľa a medveď budú sa spolu pásť, a ich mladé spolu ležať; a lev ako vôl plevy žrať bude.

8. A bude sa pohrávať dieťa od prs pri diere jedovatého hada; a ktoré je odlúčené, strčí ruku do diery baziliškovej.

9. Neuškodia ani neusmrtia na celej mojej svätej hore: lebo naplnená je zem známosťou Pána, ako vody more prikrývajú.

10. V ten deň bude koreň Jesse[1] stáť na znamenie národom, pohania sa mu budú modliť, jeho hrob[2] bude slávny. (Rim. 15, 12.)

11. A stane sa v ten deň,[3] Pán vystre po druhé svoju ruku, aby si prisvojil ostatky svojho ľudu, čo ich zanechané bude od Assyrských, a od Egypta, a od Fetros, a od Etiopie, a od Elam, a od Senaar, a od Emat, a od ostrovov morských.[4]

12. A vyzdvihne znamenie medzi národami, a soberie rozohnaných izraelských odo štýr strán zeme.[5]

13. A prestane nenávisť Efraimova a nepriatelia Judovi zahynú; Efraim nebude nenávidieť Judu, a Juda nebude bojovať proti Efraimovi.[6]

14. A vletia na ramená Filištinských k moru, spolu lúpiť budú synov východu. Na Idumeu a Moab vystrú svoju ruku, a synovia Ammona poslúchať ich budú.[7]

15. A vysuší Pán zátoku mora egyptského, a zdvihne svoju ruku na rieku[8]

---

[1]) Utešené proroctvo o príchode a blaženom kráľovstve Messiášovom; pyšná veľmoc assyrská zahynie, pokorné kráľovstvo Messiášovo vzkvitne a slávne potrvá. Zo zaniklého kmeňa Davidovho (Jesse) narodí sa druhý David, Kristus; tak koreň Jesse prinesie ovocie, druhého Davida, ktorý večné kráľovstvo založí.

[2]) V druhom Davidovi je tá plnosť Ducha, z ktorej sme my všetci prijali. Na toto miesto zakladajú svätí otcovia učenie o siedmych daroch Ducha Svätého.

[3]) Nebude na oko podľa osoby súdiť, ale spravodlive a pre zastanie chudobných bude trestať ich krivditeľov.

[4]) Svojou vôľou, mocným svojím slovom, svojím súdom premôže Messiáš bezbožnosť, ktorá proti jeho kráľovstvu brojila.

[5]) Pás a opasok. Prísna spravodlivosť v odmeňovaní dobrých a v trestaní zlých a vernosť v plnení toho, čo sľúbil, budú s ním tak spojené, jako býva pás a opasok okolo šaty.

[6]) Prorok (6—9.) opisuje utešený stav kráľovstva Messiášovho, kráľovstva pokoja. Keď sa spravodlivosť Messiášova na zemi rozšíri, ľudia sa v sebe docela premenia, prestanú medzi nimi najprík rejšie náružívosti, tak ako by najprotivnejšie v sebe zvieratá svoju prirodzenú divokosť odložily, ako by sa levi, medvedi a vlci na tiché baránky premenili.

[1]) Príslušný Messiáš.

[2]) Hebr.: Miesto jeho odpočinku.

[3]) Za času Messiášovho, ktorého príchod na svet v 1. oznamuje.

[4]) Len ostatky budú zachránené. Vypočítanie krajín udáva veľkú roztratenosť.

[5]) Messiáš shromaždí nielen národy, ale i roztrúsené ostatky národa židovského od všetkých strán zeme.

[6]) Nebudú medzi sebou bojovať o prednosť, ale budú v pokoji nažívať v jednom kráľovstve Kristovom.

[7]) Filištinskí, Arabi, Edomitskí, Moábski a Ammonitskí boli veľkí nepriatelia Izraelitov, a preto sa tu predstavujú ako nepriatelia kráľovstva Kristovho, ktorých obrátení Izraeliti, t. j. veriaci v Krista premôžu.

[8]) Na Eufrat.

silným svojím duchom;[1] a rozrazí ju na sedem potokov, tak že ju prejdú obutí.

16. A bude cesta ostatnému môjmu ľudu, ktorý zanechaný bol od Assyrských: ako bola Izraelovi v ten deň, keď vychádzal zo zeme egyptskej.[2]

HLAVA 12.

Chválospev vykúpeného ľudu.

1. A riekneš v ten deň: Oslavovať ťa budem, Pane, preto, že si sa hneval na mňa;[3] odvrátila sa tvoja prchlivosť, a potešil si ma.

2. Hľa, Boh je spasiteľ môj, dúfať budem a nebudem sa báť: lebo moja sila, a moja chvála je Pán, a stal sa mi spasením.[4] (II. Mojž. 15, 2.)

3. Načierať budete vody v radosti z prameňov Spasiteľových:[5]

4. a hovoriť budete v ten deň: Oslavujte Pána, a vzývajte jeho meno: obznamujte medzi ľuďmi jeho skutky; pripomínajte si, že povýšené je jeho meno.[6]

5. Spievajte Pánovi, lebo učinil veliké veci; ohlasujte to po celej zemi.

6. Výskajte a plesajte vy obyvatelia sionskí, lebo veliký je uprostred teba svätý izraelský.

[1]) Srov. II. Mojž. 14, 21. Prijatie do kráľovstva Messiášovho má byť zázračným skutkom smilujúcej sa lásky Božej, víťazstvom Božej moci nad nepriateľmi jeho spásy, teda milosťou.

[2]) Pán chce na ceste byť vodcom a ochrancom, ako bol svojmu ľudu na púšti.

[3]) Jakokoľvek si sa hneval na mňa. Srovnaj so spevom sv. Cirkvi, ktorý kňaz pri žehnaní veľkonočnej voskovice spieva: „O šťastlivá vina, ktorá takého a tak veľkého Vykupiteľa zaslúžila."

[4]) Ľud oduševnene vyslovuje smilujúcej sa a tešiacej láske Božej svoje uznanie i oddanie.

[5]) Hebr.: zo studníc tohoto spasenia. — Spasiteľ ukazuje u Jána 4, 13. na seba jako na darcu týchto prameňov spasenia.

[6]) Ľud musí Boha oslavovať a jeho menu (jeho božskej bytosti a velebnosti) sa klaňať, a ostatným národom jeho veliké skutky ohlašovať.

HLAVA 13.

Proroctvo proti Babylonu.

1. Ťarcha[1] Babylona,[2] ktorú videl Izaiáš, syn Amosov.

2. Na tmavej hore vytýčte znamenie, povýšte hlas, zdvihnite ruku, a nech vojdu do brán vodcovia.[3]

3. Ja som prikázal svojim posväteným, a povolal som vo svojom hneve i mojich udatných, ktorí plesajú v mojej sláve.[4]

4. Hlas množstva na horách, ako mnohých národov, hlas zvuku kráľov, shromaždených národov; Pán zástupov vydal rozkaz vojsku bojovnému,

5. tým, ktorí prichádzajú z ďalekej zeme od končín nebies:[5] To je Pán, a nástroje jeho prchlivosti, aby zhubil všetku zem.

6. Kvíľte, lebo blízko je deň Pánov! Ako spustošenie[6] prijde od Pána.

7. Preto všetky ruky oslabnú, a každé srdce ľudské schradne,

8. a bude zronené. Krče a bolesti ich zachvátia, ako pracujúca k pôrodu svíjať sa budú; každý na svojho bližného s úžasom hľadí, od úzkosti horia ich tváre.[7]

9. Hľa, deň Pánov prichádza, ukrutný a plný nevole a hnevu, a zúrivosti, aby obrátil tú zem na púšť, a jej hriešnikov vykorenil z nej.

10. Lebo hviezdy nebeské a ich blesk nedajú svietiť svojmu svetlu: slnce sa

[1]) Proroctvo ťažké nehody predpovedajúce.

[2]) Pod Babylonom rozumieme všetky Bohu nepriateľské mocnosti.

[3]) Pán vidí z ďaleka, jako Babylon zastihne jeho osud, a vyzýva vyhnancov, aby plesajúc vítali vysloboditeľov, ktorých im posiela.

[4]) t. j. k vysloveniu môjho hnevu, k dobytiu Babylona, čo oni radostne k sláve mojej urobia.

[5]) Od najďalších hôr a vrchov, na ktorých nebesá spočívajú, ako sa na pohľad zdá.

[6]) Hebr.: Ako búra zhubná náhle prijde od Pána mocného. — Deň súdu sa blíži.

[7]) Živo opisuje vnútornú úzkosť a zovnútorný zmätok náhle naľakaných obyvateľov.

zatmie pri svojom východe, a mesiac nevydá svojho svetla.[1]

(Ezech. 32, 7; Joel 2, 10; 3, 15; Mat. 24, 29; Mark 13, 24; Luk, 21, 25).

11. A navštívim zlosť na okršleku zemskom, a na bezbožných ich neprávosť, a učením koniec pýche neveriacich, a vysokomyseľnosť silných ponížim.[2]

12. Drahší bude muž nad zlato, a človek nad rýdze zlato.[3]

13. K tomu sbúrim nebesá; a pohne sa zem zo svojho miesta,[4] lebo Pán zástupov sa hnevá, a deň jeho hnevu a prchlivosti prišiel.

14. A bude ako splašená srna, a jako ovca; a nebude, ktoby shromáždil, každý sa k svojmu ľudu obráti, a všetci budú utekať do svojej zeme.[5]

15. Každý, kto sa najde, bude zabitý; a každý, kto by nadišol, od meča padne.

16. Ich dietky budú rozrážané pred ich očima; ich domy olúpené, a ich ženy zprznené.[6] (Žalm 136, 9.)

17. Hľa, ja podráždim proti nim Médov, ktorí na striebro nedbajú, ani zlata nežiadajú,[7]

18. ale strelami pobijú maľučkých, a nad matkami pridájajúcimi sa nesľutujú, ani deťom ich oko neodpustí.[8]

19. A bude Babylon, ten slavný medzi kráľovstvami, a nádherná pýcha Kaldejských, bude ako Sodoma a Gomora, ktorú znivočil Pán. (I Mojž. 19, 24.)

20. Nebudú v ňom bydlieť až do konca, a nebude vystavené od pokolenia do pokolenia; nerozloží tam Arab svojho stánku, ani pastieri tam odpočívať nebudú;

21. ale bude tam divá zver odpočívať, a ich domy naplnené budú drakami;[1] a budú tam bývať pštrosi, a chlpáči[2] tam skákať;

22. a ozývať sa tam sovy v jeho domoch, a ochechule na hradoch rozkošných.[3]

HLAVA 14.

Vyslobodenie ľudu Božieho z Babylonu. Posmešná pieseň o Babylone, o vyhubení Filištinských.

1. Blízko je, že prijde jeho čas,[4] a dni jeho sa neoddialia. Lebo sľutuje sa Pán nad Jakubom, a zasa si vyvolí Izraela, a dopraje im odpočinku v ich zemi; pripojí sa k nim príchodzí a pridržať sa bude domu Jakubovho.[5]

2. A vezmú ich národy, a privedú ich na ich miesto; a dom Izraelov ich bude mať za sluhov a služky v zemi Pánovej, a budú držať v zajatí tých, ktorí ich zajali, a podmania svojich utláčateľov.[6]

3. A stane sa v ten deň, keď ti dá Pán odpočinutie od tvojej ťažkosti, a

---

[1]) Tma je obraz nešťastia. Mesto Babylon má byť zpustošené. Toto zpustošenie sa nestalo hneď po jeho zajatí skrze Cyra, ale časom, zvláštne pod panovaním Grékov, pod ktorými Babylon tak zpustnul, že sa dľa svedectva Plínusa podobal púšti. Dnes už ani len zo srúcanín toho mesta neznať.

[2]) Predmetom súdu je hriech, najmä ako pyšné odporovanie Bohu a ľuďom. Súd všetko vyrovná, teda pýcha a vysokomyseľnosť, zneužívanie moci najviac zacíti jeho prísnosť.

[3]) Zpustošenie bude tak hrozné, že veľmi málo bude mužstva, a čoho je málo, to je drahé.

[4]) Nebo i zem prejavujú hrôzu Božieho Súdu, lebo hnev sudcu sveta s ľuďmi stíha i prírodu.

[5]) Ako stádo bez pastiera rozpŕchne sa ľud v Babylone sa nachádzajúci, preúzkostne a náhle.

[6]) Ani vek, ani pohlavie nikoho nezachráni; všade vraždenie a to s neľudskou ukrutnosťou.

[7]) Nedajú sa k milosrdenstvu nakloniť zlatom, ani striebrom.

[8]) Médi s Peršanmi spravili koniec babylonskej države.

[1]) t. j. sovami.

[2]) Isté pokolenie opíc, človekovi nápodobných.

[3]) Shon zlých duchov a všeliakých oháv.

[4]) Čas nešťastia a záhuby Babylona.

[5]) Keď sa židia zo zajatia babylonského navrátili, mnohí pohania ich vieru prijali. (II. Ezdr. 10, 28.). Ďalej však ukazuje sa týmto prijatie viery Kristovej a sjednotenie pohanov a židov v jeden ľud Boží.

[6]) Izrael bol prv podmanený a v zajatí držaný od pohanov, teraz on podmaní a zaujme svojich utláčateľov z toho času; podmaní ich totižto pod jarmo, o ktorom Kristus hovorí, že je „sladké“, zajme ich pre poznanie Boha a jeho svätý zákon.

od tvojho strachu, a od tvrdej služby, v ktorej si prvej slúžil:

4. pozdvihneš túto pieseň proti kráľovi babylonskému a riekneš: „Hľa, ako prestal utiskovateľ, ako už koniec vzala daň!“

5. Zlámal Pán palicu bezbožných, prút panujúcich,

6. ktorý bil ľudí v prchkosti ranou nezhojiteľnou, panoval zúriac nad národami, prenasledoval ukrutne.

7. Odpočíva a mlčí v pokoji celá zem, raduje sa a plesá:

8. I jedlina sa rozveselila nad tebou, i na Libane cedrina;[1] od toho času, ako si usnul, nevystupuje, ktoby nás stínal.

9. Peklo zo spodku sa pobúrilo v očakávaní tvojho príchodu, povzbudilo obrov pred tebou. Všetky kniežatá zeme vstaly zo svojich stolíc, všetky kniežatá národov.[2]

10. Všetci sa schytia a hovoria ti: Čože i ty si ranený ako aj my, a nám si sa stal podobným?

11. Strhnutá je do pekla vysokomyseľnosť tvoja, ta padla tvoja mrtvola; pod tebou moľ má svoju posteľ a prikrývadlom tvojím sú červy.[3]

12. Jako si spadla s neba, dennico, ktorá si vyšla zavčasu?[4] Padol si na zem, čo si ranieval národy?

13. Veď si riekaval vo svojom srdci: Vstúpim do neba, nad hviezdy Božie vyvýšim svoj trón; posadím sa na horu svedectva[5] na strane proti polnoci.

14. Vstúpim na výsosť oblakov, budem ako Najvyšší.

15. Ale do pekla budeš strhnutý, do hlbokosti jazernej.

16. Ktorí ťa vidia, k tebe sa nahnú a hľadieť budú na teba: Či to je ten muž, pred ktorým sa zem strachovala, pred ktorým sa triasly kráľovstvá,

17. ktorý obracal na púšť kruh zemský, a jeho mestá zhubieval, a svojim väzňom neotváral žalár?

18. Všetci králi národov, čo ich len bolo, v sláve odpočívajú, každý vo svojom hrobe;

19. tys' však hodený bez svojho hrobu, ako tá haluz neužitočná a zamazaná, a krytý od tých, ktorí od meča zhynuli, a ktorí prišli na dno jazera, ako smradlavá mrcina.

20. Nebudeš ty mať podielu s nimi ani len v hrobe; lebo ty si zem svoju pohubil, ty pomordoval si svoj ľud; nikdy nebudú už viac spomínať plemä zlostníkov.[1]

21. Pripravte jeho synov k zabitiu za neprávosti ich otcov; nech nepovstanú a nezaujmú dedične zem, a nenaplnia okršlek zemský mestami.

22. A ja povstanem na nich, hovorí Pán zástupov; a vykorením meno Babylon, i čo ostalo, syna i vnuka, vraví Pán.[2]

23. A obrátim ho v majetok ježov a na bahniská, a smetiem metlou a zkazím, vraví Pán zástupov.

24. Pán zástupov prísahal a riekol:

---

[1]) S človekom bola i príroda utlačovaná, teraz raduje sa s ním.

[2]) Na zvesť, že svrhnutý kráľ babylonský prichádza, peklo sa zaradovalo a vzbudilo k jeho privítaniu všetkých svojich obyvateľov, ba i kniežatá pekelné.

[3]) Z vysokosti do hlbokosti, a v akom stave? Čo človek rozsieva, to i žať bude; a k tomu patrí nenávisť, ktorou sa zatratení medzi sebou prenasledujú.

[4]) Kráľu babylonský, ktorý si sa skvel vo svojej velebnosti ako dennica za rána vychádzajúca a bol najprvnejším na východe, na ktorého múdrosť svetlo svoje vydávala.

[5]) Hebr.: „Hora shromaždenia“, totižto bohov, o ktorých sa starí domnievali, že na severe je ich sídlo, na hore bohov, ktorá siahala až do nebies. Teda kráľ babylonský chce si zasadnúť medzi bohov, ako najvyšší. „Ale také, jako je tu vyslovené, nemyslel len kráľ, leč i ten, kto ho tomu učil.“ (Theodor.) Babylon predstavuje Bohu nepriateľský svet, ktorého najhlbší základ je diabol. S ním začína sa boj v raji po páde do hriechu (I. Mojž. 3, 15.), s ním bojuje Kristus a víťazí nad ním. (Ján 12, 31.)

[1]) Ostatní králi s úctou pohrobení boli v ich hrobkách, ale babylonský leží tu ako shnilá mrtvola, ako ohyzda, a nadto je i hromadou iných mrtvol krytý, čo ho ešte odpornejším činí.

[2]) Ako on meral, tak mu bude namerané, ba kliatba má všetko jeho pokolenie zastihnúť a vykoreniť.

Veru, že ako som myslel, tak bude; a jako som u seba uzavrel,

25. tak sa stane; že rozdrvím Assyrského v mojej zemi,[1] a pošliapem ho na mojich horách, a odňaté bude od nich jeho jarmo, a jeho bremeno s ich pliec sňaté bude.

26. To je tá rada, ktorú som uzavrel o všetkej tej zemi, a to je tá ruka, ktorá je vystretá proti všetkým tým národom.

27. Ponevác Pán zástupov usúdil: a kto bude môcť zrušiť? A jeho ruka je vystrená: i kto ju odvráti?[2]

28. Roku, v ktorom zomrel kráľ Achaz,[3] stalo sa toto bremeno:

29. Neraduj sa všetka ty filištinská zem, že zlámaný je prút toho, ktorý ťa šľahal;[4] lebo z plemena hadieho výjde bazilišek, a jeho plod pohltne vtáka.[5]

30. A prvorodení chudobných budú sa pásť[6] a núdzni budú bezpečne odpočívať; a koreň tvoj umorím hladom; a tvoje ostatky[7] zabijem.

31. Kvíľ, bráno! Krič, mesto! Porazená je filištinská zem všetka: lebo od polnoci prijde dym,[8] a nikto neujde pred jeho vojskom.

32. A čo odpovedia poslancom národa?[1] Že Pán založil Sion, a v ňom budú dúfať[2] chudobní jeho ľudu.

HLAVA 15.

Proroctvo o skaze zeme moábskej.

1. Ťarcha Moábova,[3] že v noci bolo spustošené (mesto) Ar Moab,[4] zamĺklo; že v noci zničené boly múry moábske, zamĺklo.

2. Vystúpi dom[5] a Dibon na výsosť[6] oplakávať; nad Nabom a Medabom kvíli Moab; na všetkých jeho hlavách je plešina, a každá brada je oholená.[7]

(Jer. 48, 37; Ezech. 7, 18.)

3. Na jeho cestách odiati sú žíninou: na jeho strechách a námestiach je len kvílenie, ktoré sa končí plačom.

4. Kričí Hezebon a Eleale, že do Jasa slyšať ich hlas; ba i ozbrojení Moábčania nariekajú, duša Moabova narieka nad sebou.[8]

5. Moje srdce nad Moabom narieka, jeho závory až do Segor jalovice triročnej,[9] lebo cestou luitskou s plačom

---

[1]) V zemi judskej.

[2]) Každá moc, ktorá sa proti Bohu zdvíha, musí padnúť; padne i Babylon.

[3]) Roku 727. pred Kristom zjavené bolo toto smutné videnie prorokovi.

[4]) Judskí králi od Dávida až do Oziáša často zbili filištinských, ale za Achaza, kráľa judského, zasa títo premáhali a Judu hubili. Smysel: Neteš sa, že Judsko nátiskom nepriateľov a slabým kráľom svojím sklesło.

[5]) Z rodu kráľov judských, zvláštne Oziášovho, ktorý vám ako had bol škodný, vyjde bazilišek, t. j. o mnoho nebezpečnejší kráľ, Ezechiáš. (IV. Kráľ. 18, 18.) — Starí verili, že lietajúci drak a bazilišek už pohľadom a dychom usmrcuje.

[6]) Hebr.: Najchudobnejší chudobných budú zaopatrení. Narážka na Jánovo: Chudobným zvestuje sa evanjelium.

[7]) Hebr.: A tvoje ostatky zabije on (t. j. bazilišek, z berly a koreňa Judovho vychádzajúci pomstiteľ).

[8]) Assur, Senacherib. Assur bude páliť a tak ako oblak dymu sa rútiť.

[1]) „Pohanskí poslovia" sú poslovia veľkého kráľa, ktorí na prípad dobrovoľného poddania sa milosť zabezpečovali; alebo: tým, ktorí prinesú zvesť o všemohúcnosti a ochrane Božej, taktú dajú odpoveď.

[2]) Pevné brány filištinských podľahnú, ináč Juda.

[3]) Moabskí boli príbuzní Izraelitom, bývali juhovýchodne od Palestiny; chovali sa temer nepriateľsky proti Izraelitom. Od časov Dávida boli poddaní Izraelitom; častejšie sa oslobodili. Po odvedení desatero pokolení Tiglatpalasárom a Salmanasarom zaujali niektoré mestá za Jordánom. Neskoršie podľahli Babylonským, Perským a Grékom. Konečne zanikli medzi Arabmi. Týmto predpovedá prorok zahynutie, a biedu ich zemi. Moab sa pyšne vyvyšoval, preto má byť hlboko ponížený.

[4]) Mesto Kir-Moab. Na označenie porážky Moabska menuje sa pád a zkaza dvoch najvýznamnejších miest a pevností zeme.

[5]) Kráľovský dom.

[6]) Kde sa modly ctily.

[7]) Znamenia veľkého zármutku.

[8]) Všetko plače a narieka, zem rozplýva v slzách. Všeobecný žiaľ pohol i proroka.

[9]) Závory pevností siahajú až do Segor, mesta silného, nepodmaneného, alebo dľa hebr: až do Segor, Eglath-Šelišijah. Moabsko bolo ohradené pevnosťami. Teraz je po nich, všetky sú zhubené, preto smúti prorok.

pôjdu hore, a na ceste k Oronaim krik žalostný pozdvihnú.[1]

6. Preto že vody Nemrim zmizly, že uschla tráva, uvädol klík, zelenosť všetka vyhynula.

7. Podľa veľkosti skutkov budú navštívení,[2] odvedú ich k potoku vŕb.

8. Lebo krik obchádza do kola hranicu moábsku, až do Gallim jeho rev a až ku studni Elim jeho krik.[3]

9. Ponevráč i vody Dibon naplnené sú krvou, dopustím na Dibon ešte viac: na tých, ktorí újdu z Moábu, leva, i na tých, ktorí ostali v zemi.[4]

HLAVA 16.

Pokračovanie. Hrozné navštívenie Moábske. Čas súdu nad Moábom.

1. Pošli, o Pane, baránka, Panovníka zeme, z púšti Petra[5] k hore dcéry sionskej.[6]

2. A stane sa: ako vták vyplašený a jako mladé z hniezda sohnané, tak budú dcéry moabské pri brodoch Arnona.[7]

3. Daj radu, učiň súd, priprav svoj stieň o poludní ako noc: skry utekajúcich, a nevyzraď tých, ktorí nemajú miesta.[8]

4. Nech u teba bydlia moji uprchlíci; Moábe, buď ich skrýšou pred zhubcom; lebo koniec vzal prach, skonal biednik; zahynul, ktorý pošliapával zem.[1]

5. A pripraví sa v milosti trón, a sedieť bude na ňom v pravde v stane Davidovom ten, ktorý bude súdiť a vyhľadávať právo, a rýchle odplácať, čo je spravodlivé.[2]

6. Slyšali sme o pýche Moábovej, že je veľmi pyšný; jeho pýcha a jeho namyslenosť, a jeho hnev je väčší ako jeho sila. (Jer. 48, 29.)

7. Preto revať bude Moáb na Moába, všetok ľud bude revať; tým, ktorí sa tešia na múroch z pálenej tehly, oznámte ich tresty.

8. Lebo okolie Hezebona je zpustošené a vinicu Sabamy páni národov vysekali; jej réva siahala až do Jázer, zablúdila do púšti, jej sadenice boly opustené, prejšli more.

9. Preto oplakávam ako Jázer vinicu Sabamy: napojím ťa mojimi slzami, Hezebon a Eleale; lebo na tvoju oberačku, a na žatvu tvoju dopadol krik šliapajúcich.[3]

10. A odňatá bude veselosť a plesanie z Karmelu,[4] a vo viniciach nebude sa spievať a výskať; vína v lise netlačí ten, ktorý tlačieval, hlas tlačiacich som odňal.

11. Preto útroby moje nad Moábom ako citara znejú, a moje vnútornosti nad múrom z pálenej tehly.[5]

12. A stane sa, keď sa Moáb ukiaže a ustávať bude na svojich výšinách,[6]

---

[1]) Pri úteku na juh.

[2]) Trestaní; pre všeobecnú biedu všeobecný útek.

[3]) Celé Moabsko od severu (Elim) až po juh (Gallion) plné je nárekú.

[4]) Dopustím ešte viac biedy, smrť a zkazu: Pod levom rozumie sa pravdepodobne Nabuchodonozor, ktorý ich docela podmanil.

[5]) Hlavné mesto edomské v skalnej Arabii, vtedy v moci Moabských.

[6]) Tieto slová cirkev rozumie o Messiášovi. Prorok majúc útrpnosť s ľudom moabským, prosí Boha, aby poslal Vykupiteľa z rodu kráľa Dávidovho, potomka Ruth, ženy moabskej.

[7]) Arnon, nekdy hranica medzi moabským a amorritským územím. Tedy i tu utekajú na juh pred nepriateľom, hroziacim od severu.

[8]) Keď Moab od nešťastia ako od palčivosti poludňajšieho slnca trpí, nech poskytne Sion ochranu a stieň hustý ako noc. Stieň je obraz ochrany, nočný stieň výdatnej ochrany.

[1]) Jeruzalem je z ruky Assyrov vytrhnutý, oni zahynuli. Tu môže a má byť okolitým národom znamením a zálohou, že ochrana Božia je so Sionom.

[2]) Výrazy: milosť, pravda, právo, spravodlivosť sú u prorokov vždycky prívlastky messianskej doby, teda tu je reč o Messiášovi, ktorý sriadi svoje kráľovstvo.

[3]) Kráľ nepriateľov šliapajúcich po svojich viniciach a zahradách miesto výskania a spievania tých, ktorí hrozno šliapajú.

[4]) Karmel (Božia zahrada) obrazom úrodnosti, tedy z polí úrodných.

[5]) Nariekam nad zkazenými pevnosťami tak žalostne, ako znejú trúchlivé hlasy citary.

[6]) Ku svojim modlám.

že vôjde do svojich svätýň modliť sa, ale nič nevymôže.

13. To je to slovo, ktoré povedal Pán Moábovi už dávno,

14. a teraz hovoril Pán a riekol: Vo troch rokoch, ako roky nájomníkových,[1] odňatá bude sláva Moábova so všetkým ľudom veľkým, a čo z neho ostane, bude málo a troška, veru že nie mnoho.[2]

HLAVA 17.

Proroctvo o spustošení kráľovstva damašského a izraelského.

1. Ťarcha Damašku.[3] Hľa, Damašek prestane byť mestom, a bude ako hromada kamenia v sborenisku.[4]

2. Spustošené mestá Aroer[5] budú pre stáda a budú tam líhať, a nebude, kto by ich plašil.[6]

3. A prestane podpora Efraimova a kráľovstvo Damašku:[7] a ostatky Syrie pôjdu ako sláva synov izraelských, hovorí Pán zástupov.[8]

4. A stane sa v ten deň,[9] že stenčená bude sláva Jakubova,[1] a tučnota jeho tela opadne.[2]

5. A bude potom ako keď sa v žatve shromažďuje, čo pozostalo, ako keď ruka žencova klasy sbiera; a bude ako keď sa hľadajú klasy v údolí Rafaim.[3]

6. A ostane z neho ako jeden strapec hrozna, ako po očesaní olivy dve alebo tri olivky na vrchu haluzi, alebo štyri alebo päť na jej koncoch z jej ovocia,[4] hovorí Pán, Boh izraelský.

7. V ten deň sa nakloní človek k svojmu stvoriteľovi, a jeho oči budú na svätého izraelského hľadieť,

8. a nenakloní sa k oltárom, ktoré učinily jeho ruky, a nebudú hľadieť na to, čo shotovily ich prsty, na háje a (modlárske) chrámy.

9. V ten deň budú jeho pevné mestá opustené,[5] ako pluhy, a siatiny, ktoré opustené boly pred synami izraelskými, i budeš púšťou!

10. Preto že si zabudla na Boha, svojho spasiteľa, a na tvojho mocného pomocníka si nepamätala; preto sadiť budeš štepy verné a semä cudzie siať budeš.[6]

11. V deň tvojho štepenia bude planá réva a včasne prijde do kvetu, čo si za-

---

[1]) Prísne na hodinu počítaných.

[2]) Moabiti od Nabuchodonozora tratia všetku samostatnosť; slúžia pánom sveta, ktorí v akom čase boli, Babyloncom, Peršanom a i. Makkabejec Alexander Janäus (r. 90. pred Kr.) podrobil ich Židom, onedlho zmizne ich meno z dejín sveta.

[3]) Proroctvo obracia sa proti Damašku a s ním spojenému Izraelu. V boji proti Judovi vedie Damaškus predok, Izrael sa oň opiera, aby skrze jeho ochranu svoju starú nenávisť proti Judovi dokazovať mohol. Zničenie Damaška zastihne i Izraelsko.

[4]) Veľkosť a nádhera Damašku ležať bude v prachu; hromadou sborenisku stane sa to mesto, ktoré kráľovský dom Dávidov chcelo pozbaviť trónu.

[5]) Východnojordánske územie.

[6]) Obraz spustiny bez ľudí, aká má nastúpiť na miesto ľudnatých miest: obyvatelia do zajatia odvlečení, rozpadané a sborené mestá trávou zarastené, krajina vymretá, tak že ničie kroky nesplašia pohodlne odpočívajúce zvieratá.

[7]) Zahynie Syria, na ktorú sa Izrael opieral, s jej pádom padne i Efraim. Spolu odporovali riadeniu Božiemu, spolu ich zastihne zničenie.

[8]) Iste sa to stane.

[9]) Odtiaľto zaujíma proroka len pád Izraelov. Pohŕdajúc Bohom spoliehal sa na ľudí, základne sa zklamal. Vzpieral sa proti poriadkom Božím, na ních sa roztrieska.

---

[1]) Sláva državy je početné obyvateľstvo, mocné vojsko, všeliký dôstatok, blesk, nádhera miest atď.

[2]) Tučnota je vo Svätom Písme obraz pýšnej, bohaprázdnej spupnosti.

[3]) Žatva ide veselo a dôkladne; tak pôjde i súd konaný Assurom; hračkou to bude pre Assura, ako je hračkou pre ženca sbierať klasy pod srp. Dolina Rafaim, južnovýchodne od Jeruzalema, na hranici medzi Benjaminom a Judom, vyznamenávala sa úrodnosťou.

[4]) Ako po oberačke jednak zostane ešte kde-tu strapčok hrozna pod listom, tak po sbíjačke olív niekoľko oliviek medzi haluzím; tak málo bude tých, ktorí pred záhubou vyjdú.

[5]) Ten istý trestný súd, ktorý niekdy Kanaancov pre ich ohavnosti zastihol, čaká na nich. Vtedy bola ruka Božia viditeľne činná, teraz nie menej.

[6]) Na Boha úmluvy, jediného Spasiteľa Izraelovho zabudnúc nazdáva sa, že keď sa pridá k cudzím a cudzej modlosluţbe, založia si „štepenie trváce."

sial; ale v deň úžitku odíjde žatva na žalosť tvoju preťažkú.[1]

12. Beda množstvu národov mnohých,[2] ako mohutné, hučiace more; a ryk zástupov je ako huk mnohých vôd.

13. Národy budú hučať ako hučia vody rozvodnené; ale ich okrikne,[3] a utečie ďaleko; a uchytení budú ako prach na horách od vetra, a ako prašný vír od víchra.

14. Večer, a hľa, strach; a ráno, nieto ich viac. To je podiel tých, ktorí nás pustošili, a osud tých, ktorí nás lúpili.[4]

HLAVA 18.

Proroctvo proti Etiopom a Assyrským. Vďačnosť ľudu Božieho.

1. Beda[5] zemi šuštiacich krýdel,[6] ktorá je za riekami Etiopie,[7]

2. ktorá posiela poslov na more,[8] a na loďkách z trstia po vodách.[9] Iďte rýchli poslovia k národu rozorvanému, a roztrhanému; k ľudu strašnému, po ktorom nieto iného; k národu očakávajúcemu, a pošliapanému, ktorého zem rieky roztrhaly.

3. Všetci obyvatelia sveta, ktorí prebývate na zemi, keď bude prápor vyzdvihnutý na horách, pozrite, a keď sa trúbiť bude, počujte.[1]

4. Lebo toto praví Pán ku mne: V pokoji budem pozorovať vo svojom príbytku, jako poludňajšie svetlo jasné je, a oblak rosy v čas žatvy.[2]

5. Lebo pred žatvou celý zakvitne a nezralé ovocie vypučí a jeho révy nožom podrežú; a to, čo zostalo, bude odrezané, a odhodené.[3]

6. A budú zanechaní všetci spolu vtákom z hôr, a divým zverom na zemi; a bude vtáctvo na nich po celé leto, a všeliká zver zemská na nich prezimuje.[4]

7. V tom čase prinesený bude dar Pánovi zástupov od ľudu rozorvaného a roztrhaného; od ľudu strašného, po ktorom nebolo iného, od ľudu očakávajúceho, očakávajúceho a pošliapaného, ktorého zem rieky roztrhaly, k miestu mena Pána zástupov, k hore Sion.

HLAVA 19.

Proroctvo o Egypte. Obrátenie Egypčanov. a iných pohanov k Bohu.

1. Ťarcha Egypta. Hľa, Pán berie sa na ľahkom oblaku,[5] a vôjde do Egypta;

---

[1]) Čo Izrael z pohanského a cudzieho prijal, nesošľachtilo jeho vinicu, horko sklamal sa vo svojich nádejách; a že sa pridal k pohanstvu, Izrael tým priviedol na seba záhubu.

[2]) Náraz Assyrčanov sa odrazí, ľud prisľúbenia nemôže zahynúť.

[3]) Boh pokynie, a ten hučiaci národ rozmetaný bude jako hromada prachu vetrom a jako vír prašný výchrom.

[4]) Večer sme boli ešte v strachu, ale ráno už nebolo našich nepriateľov.

[5]) Hlavu túto je ťažko rozumieť. Obsahuje tú myšlienku, že porážku Assurovu i v najďalekejších krajoch za dielo Božie uznajú, a tak Boh na široko-ďaleko následkom pádu Assurovho oslavovaný bude.

[6]) t. j. krýdel vojska, alebo krýdel (ramien) rieky (Nilu); iní ináč.

[7]) Prečo tu prorok uvádza Etiopiu a spája ju porážkou Assurovou, môžeme súdiť z 37, 9. a IV. Kráľ. 19, 9. Taraka, kráľ etiopský, ktorý i Egypt na dlhší čas sebe podmanil, sberal sa proti Sennacheribovi, ktorý vtedy Lebnu obliehal. Tak boli Etiopčani skutočne v istom ohľade svedkovia trestného súdu, ktorý na Assura došiel. Judsku ponukli pomoc, ale Boh tak vec zariadil, že na ponuknutie mohli odpovedať ukázaním na prepodivné zasiahnutie Božie.

[8]) More znamená i väčšie rieky; tak Eufrat Iz. 27, 1., Jer. 51, 36.; tak Nil Nah. 3, 8., Job 41, 22., Iz. 19, 5. a tu.

[9]) Pod vodami rozumej Nil.

[1]) Všetci obyvatelia sveta pozorujte na Pána a jeho dielo. Ako znamenie k tomu označuje začiatok vojny, ku ktorej sa Assyri všade vytýčenými práporami a trúbením svolávajú. Keď také znamenia času nastanú a Juda zdá sa podľahnúť presile, tak že ľudsky povedané, nieto mu už pomoci, vtedy všetci ľudia pozorujte, čo učiní Boh.

[2]) Boh ako pálčivé slnce a hojná rosa dá spočiatku až po istú mieru dozrieť podniknutiu nepriateľov, ich úrode.

[3]) Révy nepriateľov sú na oko dokonále a silné, ale v pravde prázdne, plané, a keď by sa malo ukázať ovocie, vyvalí sa kmeň, všetky révy poodtínajú a kmeň odhodia.

[4]) Tak veľký počet Assyrských bude pobitý, že vtáctvo a zver bude sa pásť po nich celý rok. Najväčšia hanba pre padnutých. Podľa 37, 36. bolo ich 185.000

[5]) Rýchle, nenadále, ako sudca.

a trasú sa modly Egypta pred jeho tvárou a srdce Egyptčanov umáva sa v ich prsách.[1]

2. A učiním, že srazia sa Egyptčania s Egyptčanmi: a bojovať bude brat proti bratovi, a priateľ proti priateľovi, a mesto proti mestu, a kráľovstvo proti kráľovstvu.

3. A rozpučí sa duch Egyptčanov v nich a ich radu zmarím a budú sa pýtať svojich modál, a svojich veštcov, duchov a hadačov.[2]

4. A vydám Egypt do ruky ukrutných panovníkov, a silný kráľ panovať bude nad nimi, vraví Pán Boh zástupov.[3]

5. A vyschne voda z mora,[4] a rieka zapustne a vyschne.

6. A vyhynú rieky, opadnú a vyschnú priekopy potokov. Trstie a rákošie uvädne.

7. Koryto rieky obnažené bude od prameňa, a všetko, čo sa seje pri potoku, vyschne, zvädne, a nebude ho.

8. A smútiť budú rybári, a trúchliť všetci, ktorí hádžu do potoka udicu; a ktorí rozostierajú sieť na vody, do núdze príjdu.

9. Poľakajú sa, ktorí spracúvajú ľan, a ho češú, a na tenko tkajú.

10. Všetky jeho svlažovacie miesta vyschnú; a všetci (sú zahanbení), ktorí robili jamy na chytanie rýb.

11. Blázni[1] sú knieža tánisskí,[2] múdri radcovia Faraonovi dali sprostú radu. Jakože môžete hovoriť Faraonovi: Syn múdry ja som, syn starých kráľov?

12. Kde sú teraz tvoji múdri? Nech ti oznámia a ukážu, čo uzavrel o Egypte Pán zástupov.

13. Zbláznili sa knieža tanisskí, oslabli knieža memfisskí;[3] okľamali Egypt, uhol[4] jeho národov.

14. Pán zamiešal medzi nich závratného ducha; a oni spravili to, že zblúdi Egypt vo všetkom, čo činí, ako sa tmolí opilec pri vracaní.

15. A nebude v Egypte podniku, ktorý by hlavu a chvosť, skloneného i veliaceho podporoval.[5]

16. V ten deň bude Egypt podobný ženám, i ustrnú a báť sa budú pohnutia ruky Pána zástupov, ktorú on zdvihne naň.

17. A bude zem judská Egyptu k hrôzy: každý, kto si vzpomene naň, bude sa báť pre radu Pána zástupov, ktorú uzavrel o ňom.

18. V ten deň bude päť miest v zemi egyptskej, ktoré budú hovoriť rečou kananejskou,[6] a prisahať na Boha zástupov;[7] jedno sa bude menovať mestom slnca.[8]

---

[1]) t. j. všetko ustane, zamdlie na tele i na duši.

[2]) Ztratia ducha, vo svojom zmätku nevedia si rady, stanú sa korisťou cudzozemského podmaniteľa, Assyrie. Všetká ich opatrnosť v štátnej správe, ich politika vynde na hanbu, čarodejstvo im nespomôže; v tom pozostáva súd Boží nad modly.

[3]) Saryon, Senacherib a jeho syn a jeho vnuk vykonali podmanenie Egypta. Tak zlomená bola politická moc Egypta, a aby bieda a porážka modiel bola úplná, tak maly vyschnúť i prirodzené pramene pomoci, podmienky jeho hmotného blahobytu, záplavy Nila maly vystať. Od jeho rozvodnenia závisela úroda zeme, keď toho nebolo, nastala bieda. Verše 5—10. ju opisujú.

[4]) Z Nilu. Čas zaplavenia je od polovice augusta do konca októbra.

[1]) Múdrosť Egyptčanov bola uznaná. (Srov. III. Kráľ. 4, 30.)

[2]) Tanis, prastaré mesto, často sídlo kráľovskej dynastie.

[3]) Memfis slávne kráľovské mesto v dolnom Egypte.

[4]) Stĺpy a podpory samé — náčelníci — priviedli zem do záhuby.

[5]) Všetci budú pomätení, a nebudú si vedieť rady v tom čase. Tak navštívil ich trest Boží.

[6]) Hovoriť rečou kananejskou, t. j. rečou vyvoleného národa je obrazný výraz pre zloženie predošlého, pohanského smýšľania a viery národa Pánovho.

[7]) t. j. jemu vernosť sľubovať: horliť vo viere v pravého Boha.

[8]) Heliopolis, po slovensky mesto slnca. Tu nemáme myslieť na samé to mesto, ale na osobu lebo vec, ktorej by v tom mene vyslovená vlastnosť patrila. Toto mesto je z dejín Jozefových známe (I. Mojž. 41, 45.; 46, 20.). Prorok chce zvláštne vyzdvihnúť myšlienku, ktorá v jeho me-

19. V ten deň bude oltár Pánov v prostred zemi egyptskej, a pamätný stĺp Pánov na jej hranici[1]

20. bude na znamenie, a na svedectvo Pánovi zástupov v zemi egyptskej. Lebo volať budú k Pánovi proti tomu, ktorý ich sužuje, a pošle im spasiteľa a obhajcu, ktorý ich vyslobodí.

21. A bude známy Pán Egyptčanom, a Egyptčania poznajú Pána v ten deň, a uctia ho obetami a darmi; a budú Pánovi sľuby skladať, a ich plniť.

22. A biť bude Pán Egypt ranou, a uzdraví ho, a obrátia sa k Pánovi, a on odpustí im, a uzdraví ich.[2]

23. V ten deň bude cesta z Egypta do Assyrie, a Assyrčan bude chodiť do Egypta, a Egyptčania ku Assýrčanom, a Egyptčania slúžiť budú Assurovi.[3]

24. V ten deň bude Izrael s Egyptčanmi a Assyrčanmi tretí, požehnanie na zemi,[4]

25. lebo im požehná Pán zástupov a riekne: Požehnaný ľud môj egyptský, a dielo mojich rúk Assyr i Izrael moje dedictvo.[5]

HLAVA 20.

Proroctvo o Egyptských a Etiopoch, v ktorých Izraeliti dôverovali. Zajatie.

1. Roku, v ktorom pritiahol Tartan[1] do Azotu, keď ho poslal Sargon, kráľ Assyrský, a keď bojoval proti Azotu a ho zaujal,

2. v tom čase hovoril Pán skrze Izaiáša, syna Amosovho, a riekol: Iď a rozviaž žínené rúcho[2] s bedier svojich, a vyzuj svoju obuv s nôh tvojich. A učinil tak a chodil nahý[3] a bosý.

3. A riekol Pán: Ako Izaiáš, môj služobník, chodí nahý a bosý, bude za tri roky znamením a zázrakom nad Egyptom a Etiopiou;[4]

4. tak poženie assyrský kráľ zajatých Egyptčanov a vysťahovalcov etiopských, mladých i starých, nahých i bosých, s obnaženými zadkami na potupu Egypta.

5. Potom sa zhrozia, a zahanbia pre Etiopiu, v ktorej úfali, a pre Egypt, ktorými sa chválili.

6. A riekne obyvateľ tohoto ostrova[5] v ten deň: Hľa, táto bola naša nádej, k nim sme sa utiekali o pomoc, aby nás oslobodili od kráľa assyrského; ako by sme ujšli my?[6]

HLAVA 21.

Proroctvo o zkaze Babylona. Proroctvo proti Idumejským a Arabom.

1. Ťarcha morskej púšti.[7] Ako víchre

---

ne väzí. Medzi krajami, ktoré sa k Bohu obrátily, má jeden ako miesto lesku, svietiac ako slnce, vynikať, t. j. hoci sú počiatky mesiášskej ríše, hľadiac na veľkosť Egypta, i skrovné, jednak má lesk ctnosti a svätosti celkom zvláštnym spôsobom z Egypta hádzať svetlo svoje na celý svet. Prvé storočia s thebaiskými pustovníkami atď. ukazujú nám skutočne také „mesto slnca“ v Egypte.

[1]) Oltár a pamätný stĺp, znamenia bohoslužby a verejného uznania vyznamenávajú, že Egypt modlitbou a obetami Boha ctí a na hranici vystavenými stĺpami verejne za zem Pánovi prislúchajúcu sa priznáva.

[2]) Ranami súdu uzdravil Pán Egypt, odňatím kráľovstva priviedol ich k poznaniu Boha.

[3]) Keď sa Egypt obráti, čo bude s Assurom, jeho nepriateľom? Pokoj Kristov, láska spojí Egypt s Assurom.

[4]) Vlastnosť byť ľudom Božím prešla na oboch, Izrael prestáva sám byť ľudom Božím a tak dosiahol vrchol svojho vyvolenia: on je požehnaním na zemi.

[5]) Smysel: Požehnaný buď celý svet skrze môj ľud izraelský, z ktorého vyjde spasiteľ sveta, ktorý všetky národy v jedon spojí.

[1]) Úradný názov assyrského najvyššieho vodcu.

[2]) Žínené kajúce rúcho nad spodným odevom nosili proroci ako smútiaci nad hriechami svojho národa.

[3]) Bez vrchnej šaty.

[4]) Čo sa stať má Egyptu a Etiopsku.

[5]) Ostrov je celá Palestína, ktorej rozličné národnosti z Egypta znivočenie assyrského panstva úfaly.

[6]) Z porážky Egyptčanov učia sa dve veci: že márnosť je úfať v ľuďoch, a že ich podobný osud očakáva, keď im Boh nepomôže.

[7]) T. j. Babylona. Nazýva ho púšťou morskou, ponevráč ležalo na brehu Eufrata, ktorý keď sa rozvodnil, všetko zalial ako more. Pomenovanie „morská púšť“ súdi lesk a prepych Babylonska a povedá mu, čo to platí v očiach Božích.

od juhozápadu prichádzajú, tak to prijde z púšti, zo zeme hroznej.

2. Tvrdé videnie je mi zvestované. Kto je neverný, neverné koná, a kto je zhubca, hubí. Pritiahni, Elame, obľahni Méde. Všetkému jeho vzdychaniu koniec učiním.[1]

3. Preto naplnené sú bolesťou ľadvia moje, úzkosti ma zastihly, ako úzkosť ženy pracujúcej k pôrodu; padol som, keď som to slyšal, ustrnul som, keď som to videl.[2]

4. Srdce moje omdlievalo, tma prestrašila ma; Babylon môj milý stal sa mi na úžas!

5. Priprav stôl, stráž nech vyzerá na varte! Oni jedia a pijú;[3] vstaňte, kniežatá, vezmite štít!

6. Lebo toto mi riekol Pán: Iď a postav strážneho,[4] všetko, čo vidí, nech oznámi.

7. A videl voz s dvoma jazdcami, sediaceho na oslovi, a sediaceho na ťave:[5] a hľadel pilne a s veľkou bedlivosťou.

8. A zvolal, lev: Na stráži Pánovej ja stojím ustavične vo dne, na svojej stráži ja stojím celé noci.[6] (Hab. 2, 1)

9. Hľa, v tom prichodí ten jazdec, muž na jazdeckom voze s dvoma koňami; i zvolal a riekol: Padol, padol Babylon, a všetky modly jeho bohov ležia dolámané na zemi.

(Jer. 51. 8; Zjav. 14, 8.)

10. Ó, vy moji vymlátení, synovia môjho humna.[1] Čo som slyšal od Pána Boha zástupov, oznámil som vám.

11. Ťarcha Dumy.[2] Slyším hlas zo Seiru: Strážcu, čo je s nocou? Strážcu, čo je s nocou?[3]

12. Riekol strážny: Príde ráno i noc; ak sa pýtate, pýtajte sa; obráťte sa, a potom príďte.[4]

13. Ťarcha na Arabiu. Po lesoch v Arabii k večeru budete mať nocľah na cestách dedánskych.[5]

14. Vy, ktorí bydlíte v zemi poludnej, vyneste vody naproti žížnivému, s chlebom vyjdite naproti utekajúcemu.

15. Lebo utekali pred mečom, pred mečom hroziacim, pred natiahnutým lukom, pred ťažkým bojom:

16. Lebo toto hovorí mi Pán: Ešte jeden rok, ako rok nájomníka, a prestane všetka sláva Kedaranov.[6]

17. A pozostalý počet udatných strelcov zo synov kedarských bude zmenšený: lebo Pán Boh izraelský hovoril.

HLAVA 22.

Proroctvo o Jeruzaleme. Pád Sobny. Na miesto neho posadený je Eliakim.

1. Ťarcha údolia videnia.[7] Čo je aj

---

[1]) Babylonskému utiskovaniu, pod ktorým národy vzdychaly, bude koniec; Babylon obdrží zaslúženú odplatu.

[2]) Vo videní predstavuje sa prorokovi hrôza, ktorá prijde na Babylončanov, ako jeho vlastná, ktorú cíti a dojatý ňou ako oni.

[3]) Tak sa robilo v Babylone pred jeho pádom. Mysleli len na hodovanie, dosť bolo im skromne obsadiť stráže. Tu vráti sa nepriateľ a nastal poplach; kričia v strachu: Vstaňte kniežatá!

[4]) Strážny je sám prorok vo videní.

[5]) Dva rady alebo pluky jazdcov, ktorými sa vyrozumievajú vojská Peršanov a Médov.

[6]) Keď vojsko zmizlo z jeho očú, čaká dlho a túžobne na vysvetlenie. Ako od Boha postavený strážny môže to i žiadať; preto volá silným hlasom ako lev a upamätúva Boha na vernosť vo svojom strážnickom úrade a na túžbu a vytrvalosť, ktorou vyzerá po spasení a zjavení Božom. Nasledujúci verš obsahuje už vyslyšanie.

[1]) Ubitý môj ľude izraelský! K izraelskému ľudu obracia reč, ktorý od Babylončanov ako obilie na holomnici bol bitý a šliapaný.

[2]) Duma = Idumea, Edom.

[3]) Tma nešťastia zaľahla na zem. V úzkosti svojej spytuje sa Edom toho, ktorý ju predpovedal, Boha izraelského a jeho proroka: Čo je s nocou, či ešte dlho potrvá, či už začne svitať? Či sa už začne lepšie viesť?

[4]) Nepýtajte sa mňa ani si nežiadajte lepších časov, ale najsamprv obráťte sa, polepšite sa.

[5]) Po porážke utekajúci kmeň skrýva sa v lesoch; tým majú obyvatelia juhu prispieť potravinami. Nepriateľ ide od severa. Dedan, ľud severnej Arabie v Judstve Idumeje, zaoberajúci sa obchodom.

[6]) Kedarani, ľud arabský, z Kedara, syna Ismaelovho pochádzajúci, bojovný a lúpežný, úhlavný nepriateľ Izraelitov.

[7]) Proroctvo na Jeruzalem. Údolím videnia ho nazýva buď že u hory Moria (videnie) ležalo, buď

tebe, že si vystúpilo i ty všetko na strechy?

2. Ty (mesto) hrmotu plné, ľudnaté, mesto veselé! Pobití tvoji nie sú pobití mečom, ani nepomreli v boji.[1]

3. Všetky tvoje kniežatá sa rozpŕchli naporad a tuho boli sviazané; všetci, ktorých najšli, bolí zároveň sputnaní, ďaleko utiekli.

4. Preto som riekol: Odstúpte odo mňa, nech horko plačem; neunujte sa tešiť ma nad vyplienením dcéry môjho ľudu.

5. Lebo (prichádza) deň vraždenia a pošliapania, a plačov od Pána Boha zástupov na údolie videnia, ktorý múry zkúma, a vysoko prichádza nad horou.[2]

6. Elam[3] berie túl, vozy a jazdcov, a so steny sňal štít.

7. A tvoje najvýbornejšie údolia sú plné vojenských vozov, a jazdcovia postavia sa proti bráne.

8. A záclona Judova bude odokrytá,[4] a uvidíš v ten deň zbrojnicu v lesnom dome.

9. A rozpukliny mesta Davidovho uzriete, lebo ich je mnoho, a shromaždíte vody rybníka dolného,

10. a domy jeruzalemské spočítate, a sboríte domy, aby ste upevnili múr.

11. A spravíte stav medzi dvoma múrami, pre vodu starého rybníka; ale na toho, ktorý to spravil, nepozriete, a toho, ktorý to dávno pripravil, nevidíte.[1] (IV. Kráľ. 20 20. II. Par. 32, 30.)

12. A povolá vás Pán Boh zástupov v ten deň k plaču a kvíleniu, k oholeniu hlavy, a k pásu žínenému;

13. ale hľa, radosť a veselosť! Zabíjajú sa telce, bijú sa škopce, jie sa mäso, a popíja sa víno: Jedzme a pijme: lebo zajtrá zomrieme.[2] (Múdr. 2, 6. I Kor. 15, 32.)

14. A zjavil sa v ušiach mojich hlas Pána zástupov: Veru že vám nebude odpustená táto neprávosť, dokiaľ nezomriete, hovorí Pán Boh zástupov.[3]

15. Takto hovorí Pán Boh zástupov: Iď, vôjdi k tomu, ktorý prebýva v stánku,[4] k Sobnovi, predstavenému chrámu, a riekni mu:

16. Čo ty tu chceš, alebo kým si ty tu, že si si dal tu hrob vykresať, vykresať na vysokom mieste svoj pomník, pečlive v skale príbytok svoj?[5]

17. Hľa, Pán ťa dá odniesť, ako sa odnáša kohút, a jako odev, tak ťa odprace.

18. Obkľúči ťa vôkol súžením,[6] a hodí ťa ako lopdu do ďalekej a širokej zeme;[7] tam zomrieš a tam bude i voz tvojej slávy,[8] ty potupo domu tvojho Pána.

19. A soženiem ťa s tvojho miesta, a s tvojho úradu ťa sosadím.[9]

20. A stane sa v ten deň: Povolám

že tam Boh zvláštne svojim prorokom videnia udeľuje. Prorok hľadí na toto mnohými prorokami a predpovedaniami nadelené, pod ním rozložené mesto ako na predmet svojho videnia. Všetky videnia a predpovedania boly daromné; Jeruzalem s otvorenými očami rúti sa do svojho nešťastia. Všetok Jeruzalem je pre blíženie sa nepriateľa vo veľkom strachu, všetko na ploché strechy vstupuje.

[1]) Nie od meča, ale od hladu, moru padnú, zahynú.

[2]) Od Pána vychádza na Jeruzalem deň smrti a zhuby; ktorí ho prežijú, môžu len zkazu, hrúzu a biedu oplakávať. Tento len zkusuje pevnosť múrov jeruzalemských a dvíha sa mohutne hroziac ako rozhnevaný s svrchovanosťou odiaty panovník nad horou kráľovského hradu Siona.

[3]) Elamiti, pomocné vojsko Babyloncov, ako čiastka za celok menovaní.

[4]) Odňať záclonu, závoj, je hanebné zneuctenie pre pannu.

[1]) Vo svojom strachu a nebezpečenstve neutiekate sa k Bohu, ale len vo svojej opatrnosti dúfate. Mali by ste vedieť, že nepriateľské útisky sú zaslúženými trestami Božími; ale vo vás duch viery vymrel. Dávno som to pripravil, lebo napomínanie a hrozenie predišlo.

[2]) Na hrozby prorokove odpovedajú výsmevom.

[3]) Smrti sa posmievali, smrťou to zaplatia.

[4]) „Stánok" (svätyňa), správnejšie: dom, nie chrám, ako v. 22. hovorí.

[5]) Smysel (dľa Ehrlicha): Ktorý na umretie ani nepomyslíš, ale svoje vysoké postavenie akoby za pevný a vzácny hrob považuješ.

[6]) Hebr.: Do klbka ťa sviaže.

[7]) Mezopotamia.

[8]) Tam môžeš ukazovať svoju slávu, kto si, čo si ty.

[9]) Nábožný kráľ Ezechiáš shodil ho s úradu.

služobníka môjho Eliakima, syna Helkiášovho,

21. a oblečiem ho do tvojho rúcha, a posilním ho tvojím pásom, a moc tvoju položím do jeho ruky. A bude za otca obyvateľom jeruzalemským, a domu Júdovmu.

22. A kľúč domu Davidovho položím na jeho ramená;[1] keď otvorí, nikto nezavrie; keď zatvorí, nebude, kto by otvoril. (Ján. 12, 14.)

23. A vbijem ho ako kolík[2] na pevnom mieste, a bude trónom slávy domu otca svojho.

24. A zavesia na ňom všetku slávu domu otca jeho, všelijaké náradie, každú maličkú nádobu, od nádoby na pitie až po všetky hudobné nástroje.

25. V ten deň hovorí Pán zástupov: odňatý bude kolík,[3] ktorý vbitý bol na pevnom mieste, a zlámaný bude, a spadne, a zahynie všetko, čo na ňom viselo, lebo riekol Pán.

HLAVA 23.

Proroctvo o záhube Týru. O jeho vystavení.

1. Ťarcha Týru.[4] Kvíľte, lodi morské, lebo spustošený je dom, z ktorého prichádzali; zo zeme Cetim sa im oznámilo.[5]

2. Zamlknite, obyvatelia ostrovu,[6] kupci sidonskí plaviaci sa cez more ťa napĺňovali.

3. Na veľkých vodách bývalo semeno Nilu, žatva rieky, jeho úroda;[1] a bol tržišťom národov.

4. Zastyď sa, Sidone;[2] lebo hovorí more, pevnosť morská hovorí: Nepracujem k pôrodu, a nerodím a nevychovávam mládencov, ani neodchovávam panien.[3]

5. Keď to počujú v Egypte, smútiť budú nad povesťou o Tyru:

6. Prepravte sa cez more, kvíľte obyvatelia ostrova.

7. Či to nie je vaše (mesto), ktoré sa od dávnych časov chválilo starožitnosťou svojou? Nohy jeho povedú ho ďaleko do cudziny.[4]

8. Ktože to usúdil proti Týru niekdy korunovanému, ktorého kupci sú knieža a obchodníci slavní na zemi?

9. Pán zástupov to usúdil, aby svrhol pýchu všetkej slávy, a do potupy uviedol všetkých slavných na zemi.

10. Prejdi svoju zem ako rieka, ty dcéro morská, nieto viac pre teba pásu.[5]

11. Ruku svoju vystrel na more, zatriasol kráľovstvami; Pán vydal rozkaz proti Kanaanu,[6] aby zničil jeho silných,

12. a riekol: Nebudeš sa viac chváliť, pohanená panno, dcéro sidonská! Vstaň,

---

[1]) Plnú moc k spravovaniu všetkého kráľovstva mu oddám a jeho rozkazom nikto nebude môcť odpierať. Znamením tej úplnej moci bol kľúč. Úplná táto moc daná bola mužovi, ktorý nepatril k domu Davidovmu; to malo Judovi napomnieť, aby na svoj pôvod dľa tela priveľkú váhu nekládol: Boh môže z kameňov vzbudiť synov Abrahamových. Ale i sám dom kráľovský má v tom výstrahu: Ak bude smýšľať ako Sobna, ztratí dôstojnosť kráľovskú, ktorá s messiášskymi sľubami nie je nevyhnuteľne potrebné spojená.

[2]) Ako kolík, ktorý je na pevnom mieste do zeme vbitý, udržuje celý stánok (šiator), tak bude on udržovateľom svojho rodu.

[3]) Aj Sobna mohol byť na česť a oslavu, lebo čo mohlo byť istejšieho, ako slúžiť domu, ktorému Boh večné panovanie prisľúbil? Ale tomuto kolíku dostalo sa celkom iného osudu. (Cyrill. Al., Theodor.)

[4]) Tyrus a Sidon dve hlavné mestá Fenicie.

[5]) Týrčanom, ktorí sa z domu odplavili, bolo na zpiatočnej ceste oznámené, že ich mesto je zpustošené.

[6]) Obyvatelia brehov fenických.

[1]) Tyrčania veľkú hojnosť obilia z Egypta, rozvodnením Nilu každoročne zúrodneného, dovážali.

[2]) Sidon ako matka Týra sa má hanbiť, lebo jej dcéra, ktorá si na more tak veľmi zakladala a nedobytnou pevnosťou morskou sa nazývala, musí teraz svoju bezmocnosť a opustenosť verejne uznať. Pád Tyru účinkuje na celú Feniciu, preto prorok oslovuje Sidon.

[3]) Smysel: Mesto Tyrus bolo zpustošené i s krajinou svojou i so všetkými jej mestami a nebude môcť viac na mori kupectvo prevádzať.

[4]) Už je po sláve! Nastáva im odvedenie do zajatia do Kaldeje, kam peší pôjdu.

[5]) Prejsť zem znamená tu zaujať a opanovať. — Nie si viac viazaná, dcéro morská (hebr.: dcéro Tharsis). Pádom Týru je more oslobodené, kupectvo voľné.

[6]) Proti Fenicii. Feničania boli potomci Kananejcov.

preplav sa do Cetim, ani tam nebudeš mať pokoja.[1]

13. Hľa, zem chaldejská nebola taký ľud,[2] Assúr ju založil; do zajatia odviedli jej udatných, podkopali jej domy, na rumy ich obrátili.

14. Kvíľte, lodi morské, lebo vaša pevnosť je spustošená.[3]

15. V ten deň sa stane: V zapomenutí budeš, ó Týru, za sedemdesiať rokov,[4] ako za vek jedného kráľa; ale po sedemdesiatich rokoch bude Týru podľa pesničky neviestky:

16. Vezmi harfu, obchádzaj mesto neviestko, do zapomenutia daná; spievaj pekne, spievaj mnoho, aby ťa zasa spomínali.

17. A stane sa: Po sedemdesiatich rokoch navštívi Pán Týr, a privedie ho zasa k jeho zisku; a zasa bude smilniť[5] so všetkými kráľovstvami zeme po celom svete.

18. A jeho kupectvo, a jeho zisky posvätené budú[6] Pánovi, nebudú odkladané, ani schovávané: ale pre tých, ktorí prebývajú pred Pánom,[7] bude (k úžitku), jeho kupčenie, aby jedli do sýtosti, a mohli sa odievať až do staroby.[8]

[1]) Feničanom utekajúcim z ich zeme ani v krajoch, v koloniách, v ktorých slávne panovali, nedostane sa vďačného privítania.

[2]) Ako týrsky, tak slavný a mocný.

[3]) Skrze Nabuchodonozora (srov. Ezech. 26.).

[4]) Sedemdesiat miesto „mnoho". Mnoho vykladačov myslí na okrúhly počet. Ale to nie je pravde podobné. Tu je iste o Týre vyslovené, že nebude viac hrať nejaký zvláštny zástoj (prirovnanie k žobrajúcej neviestke), kým neprijme kresťanstvo. (Dr. N. J. Schlögl.)

[5]) Obchod sprevádzať.

[6]) Príde k poznaniu pravého Boha, a obráti svoje poklady k jeho cti a sláve.

[7]) Kňazom a verným slúžobníkom Pánovým.

[8]) Nijaká ľudská činnosť nie je len pre seba a v sebe zakončená; i taká, ktorá sa na oko celkom v povšedných, zemských veciach ztráca, ako vidíme na kupectve týrskom, nie je bez svojej vyššej príčiny, pre ktorú má nadprirodeným úmyslom Božím slúžiť; každá má byť Bohu posvätená. Tento cieľ, napomáhať posvätenie dľa úmyslu Božieho, označuje prorok v obraze darov, ktoré kňazom a verným služobníkom Pánovým dávať budú.

HLAVA 24.

Proroctvo o pustošení Júdska a celého sveta, a o lepších časoch po ňom.

1. Hľa,[1] Pán vyprázdni zem a obnaží ju, a poplaší jej tvár, a rozmece jej obyvateľov.[2]

2. A bude jako ľud, tak i kňaz; a jako služobník, tak i jeho pán; ako slúžka, tak i jej pani; ako kupujúci, tak i predávajúci; ako požičiavajúci, tak i ten, kto si požičiava; jako veriteľ, tak i dlžník.[3] (Oseáš 4. 9.)

3. Pustá, spustošená bude zem, obraná i olúpená; lebo Pán hovoril toto slovo.

4. Kvíli a vädne zem a omdlieva; zvädol okršlek zemský, omdlela sláva ľudu na zemi.

5. A zem nakazená je od svojich obyvateľov: lebo prestúpili zákony, zmenili právo, zrušili smluvu večnú.

6. Preto kliatba zožerie zem, a jej obyvatelia ponesú vinu; preto sa i zbláznia jej obrábatelia, a zostane málo ľudu.

7. Žalostí oberačka, uvädol vinný kmeň;[4] všetci vzdychajú, ktorí bývali veselého srdca.

8. Prestala radosť bubnov, utíchol hluk veseliacich sa, zamĺkol ľúbezný zvuk harfy.

9. Už nepijú víno pri speve; zhorkol nápoj tým, ktorí ho pijú.

10. V rumoch leží mesto márnosti; zavrený je každý dom, a nikdo nevchádza.

11. Nariekanie ozýva sa na uliciach pre víno; zmizla každá veselosť; odsťahovala sa radosť zeme.

[1]) Čo sa v dejinách sveta celým radom súdov Božích nad jednotlivými, Bohu nepriateľskými národami uskutočnilo, to Izaiáš všetko zahŕňa do jedného súdu nad všetkými Bohu nepriateľskými mocnosťami. Medzi tými je i Jeruzalem, preto že sa v náboženskom i politickom ohľade k pohanom pripojil. Dľa väčšiny vykladačov hovorí tu prorok o všeobecnom súde sveta.

[2]) Všetko, zem i jej obyvatelia, budú súdení.

[3]) Všetky stavy budú rovnako pod súdom.

[4]) Všetky prírodné pramene, z ktorých ináč radosť prýšti, obrátily sa na jej opak.

12. Pustina zostala v meste, a nešťastie premôže brány.

13. Lebo tak bude uprostred zeme, uprostred národov; tak ako keď sa tých niekoľko olív, ktoré na strome ostaly, strasú s olivy, a niekoľko strapcov hrozna po dokonanej oberačke.[1]

14. Tí[2] pozdvihnú svoj hlas, a budú chválu spievať; keď sa Pán oslávi, zaplesajú od mora.[3]

15. Preto oslavujte Pána v učeniach,[4] na ostrovoch morských meno Pána, Boha izraelského.

16. Od končín zeme slyšíme chválospevy, slávu spravodlivého.[5] Ale ja som riekol: Musím mlčať,[6] musím mlčať, beda mne! Nešľachetníci páchajú nešľachetnosti, ano nestydatosťou priestupníkov páchajú nešľachetnosti.

17. Strach a jama, a osidlo na teba, obyvateľu zeme!

18. A stane sa: ktorý utečie pred hlukom strachu, padne do jamy; a kto vylezie z jamy, chytený bude osidlom;[7] lebo žľaby na vysosti sú otvorené a základy zeme sa trasú.[8] (Jer. 48, 44.)

19. Stroskotá sa zem, rozdrví sa zem, zatrasie sa zem.

20. Motať[9] sa bude zem ako opilý, a odnesená bude so svojho miesta ako búdka nočná; lebo ťažko na ňu priľahne jej neprávosť, a padne, a nebude môcť zasa vstať.

21. A stane sa: V ten deň navštívi Pán vojsko nebeské[1] na vysosti, i kráľov zemských, ktorí sú na zemi;

22. a shromaždení budú ako do jedného snopa, sooraní do jazera, a tam zatvorení budú v žalári; a po dlhom čase navštívení budú.[2]

23. A zahanbí sa mesiac, a zastydí sa slnce, keď kraľovať bude Pán zástupov na hore Sion, a v Jeruzaleme, a pred tvárou svojich starcov bude oslávený.[3]

HLAVA 25.

Chválospev prorokov. Proroctvo o návrate židov do svojej zeme. O vyhladení nepriateľov.

1. Pane, môj Boh si ty, vyvyšovať ťa budem, a oslavovať tvoje meno: lebo si učinil predivné veci, rady dávne, verné![4] Amen.

2. Lebo si obrátil mesto[5] na hromadu (skál), mesto pevné na srúcaninu, dom cudzích; aby nebolo mestom, a na veky aby nebolo zasa stavané.

3. Preto bude ťa chváliť ľud udatný, mestá hroznych národov báť sa ťa budú.[6]

4. Lebo ty si silou chudobnému, silou núdznemu v jeho súžení; útočišťom pred búrou, zastienením pred horúčosťou, lebo vzteklosť ukrutníkov je ako víchor, ktorý sa do steny zaráža.

5. Ako horúčosť v smäde, udusíš hluk cudzincov; a jako horúčosťou oblaku

---

[1]) Málo bude zachránené pri tom zpustošení krajiny a sveta.

[2]) Vyvolení.

[3]) Od mora = z ďaleka.

[4]) Oslavujte zjavenia Božie.

[5]) Vyzvanie spravodlivých došlo mnohonásobnej ozveny. Spravodlivý je Boh.

[6]) Chválospev spravodlivých, ktorých je málo, upamätúva proroka na preveľký počet hriešnikov, ktorým súd len zahynutie prinesie. Nemôže slova prerieť od úžasu nad hroznou ohavnosťou sveta a prísnym súdom Božím.

[7]) Z jedného nebezpečenstva padne do druhého.

[8]) Lebo bude proti nim bojovať nebe i zem, ako za času potopy.

[9]) Hebr.: hádzať sa bude ako visiaca posteľ.

[1]) Vojsko nebeské sú zlý duchovia, o ktorých Pavel k Efez. 6, 12. hovorí. (Jeron., Cyr., Alex.)

[2]) Keď už dlhý čas svoj nečin boli sprevádzali, keď hriech bujne sa bol rozmohol, nastúpi trest; lebo od založenia sveta násilničili a nikdy neprestávali proti Božej a nevyslovnej velebnosti bojovať, ale keď naposledy navštívenie na nich prišlo, zatvorení boli do žalára. (Cyrill o zlých duchoch).

[3]) Celý vesmír pocítil súd, ktorý skončí sa oslávením Boha a jeho vyvolených.

[4]) Splň, čo si dávno sľúbil.

[5]) „Mesto" jako súhrn a stredobod rozličných Bohu sa protiviacich ríš.

[6]) Divokí a ukrutní pohania obrátia sa následkom pádu svetovej mocnosti (následkom víťazstva messiášskej ríše) k Pánovi, a vzdávajú mu úctu a chválu, že zlomil a uponížil ich divokú silu.

palčivého necháš zvädnúť rodinu násilníkov.[1]

6. A pripraví Pán zástupov všetkým národom na tejto hore hostinu z vecí tučných, hostinu s vínom vystátym, z vecí tučných, špik v sebe majúcich, s vínom očisteným.[2]

7. A roztrhá na tejto hore obal väzby, ktorou sviazaní boli všetci ľudia, a sieť, ktorú utkal na všetky národy.[3]

8. Zničí smrť na veky; a sotrie Pán Boh slzu s každej tvári, a pohanenie svojho ľudu oddiali s celej zeme; lebo Pán to hovoril.[4]

9. A rieknu v ten deň: Hľa, tento je Boh náš, očakávali sme ho, a pomáha nám; on je Pán, jeho sme čakali, plesáme a veselíme sa v jeho spasení.

10. Lebo ruka Pánova spočinie na tejto hore;[5] a Moáb[6] mlátený bude pod ním, ako sa trú plevy vozom.

11. A roztiahne ruky svoje pod ním, ako ich roťahuje plavec pri plávaní; a poníži jeho pýchu, a poláme jeho ruky.[1]

12. A spadnú pevnosti vysokých tvojich múrov, a budú snížené, a strhnuté na zem až do prachu.

HLAVA 26.

Chválospev, ktorým ľud Boží svoje vyslobodenie oslavuje.

1. V ten deň spievať budú túto pieseň v zemi judskej:[2] Mesto našej sily je Sion; Spasiteľ postavený je v ňom ako múr a predmúr.[3]

2. Otvorte brány, nech vojde národ spravodlivý, ktorý zachováva pravdu.

3. Starý blud[4] pominul; zachováš pokoj, lebo sme v tebe dúfali.

4. Dúfali ste v Pánovi na večné veky, v Pánovi, Bohu silnom na večnosti.

5. Lebo on sklonil obyvateľov vysosti, ponížil vyvýšené mesto.[5] Ponížil ho až k zemi, strhne ho až do prachu.

6. Pošliape ho noha, nohy chudobného, kroky núdznych.

7. Cesta spravodlivého je priama, priamy je chodník spravodlivého k chôdzi.[6]

8. A na cestách tvojich súdov sme ťa očakávali, Pane;[7] tvojho mena, a tvojej pamiatky bola žiadostivá duša.

9. Duša moja túži v noci po tebe; ale

---

[1]) Pálčivosť so suchotou a nedostatkom vody ochromuje každú činnosť; tak môže Pán zmariť a utlačiť zúrenie svojich nepriateľov.

[2]) Pod horou Sion sa má rozumieť kráľovstvo Messiášovo, na ktorého hodoch budú účasť brať všetky národy. Čo pri obete pokojnej ináč jedine Bohu patrilo, tučné čiastky a víno, to tu Boh dáva hosťom a priateľom! Ini pod hodami rozumejú najsv. Sviatosť oltárnu.

[3]) Obal, väzba, rozprestrené tkanivo, znamená duchovnú tuposť a slepotu, ktorá o veci Božej nič nechce vedieť, necitnosť a zatvrdenosť srdca, o ktorej i Pavel hovorí II. Kor. 3, 15. Predchádzajúcej milosti treba najprv ten hrubý obal s očú stiahnuť. Tento obal a tú sieť utkal, rozprestrel Boh v tom smysle, v ktorom Pavel hovorí: Boh „nechával všetky národy chodiť po svojich cestách", alebo „zavrel všetko do nevery, aby sa nad všetkým smiloval". (Sk. ap. 14, 15,; Rim. 11, 32.) Boh necháva padnutému ľudstvu jeho slobodnú vôlu, ale prírodené následky hriechu vie do rámca svojej prozreteľnosti tak vsadiť, že slúžia jeho múdrosti.

[4]) Keď spadne obal väzby, zem uzná svojho Pána, národy obdržia plné požehnanie Pánom pripravenej hostiny; hostina sama je chlieb života, koreň a sila svätosti. Pohanenie pozostávalo v hriechu a v jeho treste, v potrení skrze pohanov. I hriech i trest je víťazne oddialený. „Pohltnutá je smrť vo víťazstve". (I. Kor. 15, 56.)

[5]) Jeho moc a ochrana ustavične bude jeho novom ľude — v cirkvi.

[6]) Moáb miesto všetkých nepriateľov messiášskej ríše.

[1]) Ruka, ktorá sa dvíha proti kráľovstvu, bude polámaná; nepriatelia Boží a jeho cirkvi namáhať sa budú všetkou silou, ale márne, kráľovstvo Messiášovo nepremôžu.

[2]) V zemi Pánovej.

[3]) Hebr.: Mesto máme pevné, (Božia) pomoc je nám múrom i ohradou.

[4]) Starý blud, že pomoc od iných, marných bohov, očakávali; teraz už v Boha dúfajú a silne veria, že len on pomôcť môže.

[5]) Učenie Kristovo zvíťazí nad všetkými jeho protivníkami.

[6]) Boh vedie spravodlivého po rovnej, priamej ceste, on sa nepodkýňa; to je obraz v šťastí a v bezpečnosti pod ochranou Božou stráveného života. Hebr.: priamu cestu spravodlivého ty urovnáš.

[7]) Vedeli, že skrze ju príde spasenie a tak očakávali v tomto určitom smere.

i duchom svojím vo mne za rána ťa hľadám.[1] Lebo keď držíš súdy svoje na zemi, naučia sa spravedlivosti obyvatelia okršleku zemského.

10. Sľutujeme sa nad bezbožným, neučí sa spravodlivosti: v zemi svätých pácha nepravosti, a nehľadí na slávu Pánovu.[2]

11. Pane, vyvýšená buď ruka tvoja, hoc na to nehľadia; nech vidia a zahanbia sa závistníci tvojeho ľudu; a tvojich nepriateľov nech shltne oheň.[3]

12. Pane, ty nám dáš pokoj; lebo všetky naše skutky ty konal si pre nás.[4]

13. Pane, Bože náš, nami vládli páni mimo tebe, my však len v tebe[5] pamätáme na meno tvoje.

14. Mŕtvi nech neožijú, obri nech nevstanú,[6] preto že si ich ty navštívil a smrvil, a všetku ich pamiatku si vyhladil.

15. Milosť si preukázal, Pane, milosť si preukázal tvojmu ľudu; či si sa neoslávil? Rozšíril si všetky hranice zeme.

16. Pane, v úzkosti ťa hľadali, v súžení, keď reptali, dostalo sa im tvojho naučenia.[7]

17. Ako tehotná žena, blížiac sa k pôrodu, svierajúc sa, kričí vo svojich bolestiach, tak sme boli aj my pred tvojou tvárou, Pane.[8]

18. Počali sme, a jako ku pôrodu pracovali sme, a porodili sme vietor;[1] nič spasiteľného sme neučinili na zemi; preto nepadli obyvatelia zeme.[2]

19. Tvoji mŕtví ožijú,[3] moji pobití vstanú; prebuďte sa a chváľte, ktorí bydlíte v prachu, lebo rosa svetla je rosa tvoja, a zem obrov strhneš k pádu.[4]

20. Iď, ľudu môj! Vojdi do príbytkov svojich, zatvor svoje dvere za sebou, schovaj sa na maličkú chvíľu, dokiaľ neprejde hnev.[5]

21. Lebo hľa, Pán vyjde zo svojho miesta navštíviť neprávosť na obyvateľoch zeme proti nemu; a zem odokryje svoju krv, a nebude prikrývať viac svojich zabitých. (Mich. 1, 3.)

HLAVA 27.

Cesta k spaseniu, dobroprajné úmysly Boha s ľudom.

1. V ten deň navštívi Pán svojím tvrdým, veľkým a mocným mečom Leviatana, dlhého hada, a Leviatana, hada skrúteného, a zabije ohavu, ktorá je v mori.[6]

2. V ten deň: vinica čistého vína bude mu spievať:[7]

3. „Ja Pán,[8] ktorý ju strážim, nenadále[9] ju svlažujem; aby jej snáď niekto

---

[1]) Všetky moje sily duševné vo dne i v noci k tebe smerujú.

[2]) Nedbá na velebnosť Pánovu; kým sa Boh smilúva nad ním, on sa stáva horším.

[3]) Keď nepoznali milosť, nech poznajú prísnu tvoju spravodlivosť, keď príde súd.

[4]) Všetko, čo sa dialo pri nás, ty si riadil a k nášmu dobrému prospechu viedol.

[5]) Len tvojou pomocou udržala sa v nás viera a úcta k tebe.

[6]) Aby nás zasa sužovali a trápili; tak sú nepriatelia Boží zabudnutí.

[7]) Čo ťažkého a bolestného vystáli, to bolo im školou utrpenia, v ktorej sa Boha hľadať a jeho nezaslúženú milosť si vážiť naučili.

[8]) Z biedy a útisku malo vyjsť nové zrodenie, svätý ľud; ale práve k tomu novozrodeniu spásy oni sami od seba prijsť nemohli.

[1]) My sme sa síce bolestne namáhali, ale ničoho sme neprospeli.

[2]) Panovníci zemskí, naši nepriatelia.

[3]) Čo sami nemohli, to môže Boh; on môže mŕtvych vzkriesiť, on i utlačený ľud povolá k životu.

[4]) Kým svätí na svetle a živote Božom účasť mať budú, bezbožným, ktorí sa proti Bohu vzpínali, dostane sa znivočenia.

[5]) V tichej samote, v modlitbách s pokorou a dôverou v Boha očakávaj, kým ťa vyslobodí Boh od tvojich nepriateľov. Tým poukazuje vôbec i k príchodu Messiášovmu i k súdnemu dňu zvláštne.

[6]) Meč znamená trestnú moc Božiu. Leviatan a drak, had (tu krokodil) predstavujú obe svetové mocnosti Assyriu (Babyloniu) a Egypt. Ohava = satan. (I. Mojž. 3.)

[7]) Premožením nepriateľskej svetovej mocnosti a jej kniežaťa ľud vyvrel, očistil sa a predstavuje sa Pánovi ako svätý.

[8]) Pán hovorí.

[9]) Nad všetkú ľudskú nádej.

neuškodil, v noci i vo dne ju ochraňujem.[1]

4. Hnevu pri mne nieto: keby to boly tŕne a bodliače, v boji idem na to a spálim ju docela.[2]

5. Alebo či nebude mnoho držať o mojej sile,[3] učiní so mnou pokoj, ba učiní so mnou pokoj.

6. Ktorí sa s horlivosťou pripoja k Jakubovi, kvitnúť a pučať budú ako Izrael, a naplnia celú zem ovocím.[4]

7. Či ho tak ubil, ako ubil jeho nepriateľa? Alebo či ho tak usmrtil, ako usmrcoval zabitých pre neho?[5]

8. Mierou proti miere budeš ho súdiť, i keď si ho zavrhol; uzavrel v svojom roztrpčenom duchu, v deň páliceho hnevu.[6]

9. Preto odpustená bude skrze to neprávosť domu Jakubovho: a to je všetok úžitok,[7] že odňaté bude jeho previnenie, keď rozmece všetky kamene oltára ako kamene na prach potlčené, a nenechá stáť háje a modlárske svätyne.

10. Lebo mesto[8] opevnené spustne, krásne opustené bude, a zanechané ako púšť; tam sa bude pásť teľa, a tam bude líhať, a obžierať jeho výšky.

11. Jeho žatva bude zničená suchotou;[1] príjdu ženy a budú ho učiť;[2] lebo ten ľud nie je múdry, preto nesmiluje sa nad ním ten, ktorý ho stvoril, a ktorý ho učinil, neodpustí mu.

12. A stane sa: V ten deň bude Pán mlátiť od toku rieky až k potoku egyptskému,[3] a vy budete po jednom sobraní, synovia izraelskí!

13. A stane sa: V ten deň bude sa trúbiť veľkou trúbou, a príjdu, ktorí boli ztratení, zo zeme assyrskej, a ktorí boli vyhnaní do zeme egyptskej, a klaňať sa budú Pánovi na svätej hore v Jeruzaleme.[4]

HLAVA 28.

Oznamuje trest Boží ľudu izraelskému a i júdskému. Napomínajú sa k pokániu, a sľubuje sa im slútovanie Božie.

1. Beda korune pýchy, opilcom efraimským,[5] a kvetu pršiacemu,[6] sláve jeho plesania, tým, ktorí boli na vrchu preúrodného údolia,[7] potáčajúcim sa od vína.

2. Hľa, silný a mocný Pán (prijde)[8] ako príval s krupobitím, ako víchor

---

[1]) Teda i kráľovstvo Messiášovo budú ešte napádať.

[2]) Hnev môj prestal, trestať netreba. Otázka: Kto? T. j. nikto nevymôže, aby som tým bol mojej vinici, čím jej je tŕnie a bodľačie, aby som ju vydával zpustošeniu.

[3]) Nijaká moc nebude môcť nový ľud Boží od neho odtrhnuť. Zálohou tejto vernosti je sila Božia, ktorá je tak neohrožená jako i vernosť.

[4]) Stanú sa požehnaním národov. Prorok hľadí tu k rozkvetu ríše Messiášovej, sv. Cirkvi.

[5]) Prorok obdivuje milosť a shovievavosť Božiu s Izraelom: nebil ho tak, ako nepriateľov, ktorí bili Izraela.

[6]) Ešte dosť mierne a milostive v pomere k jeho neprávosti s ľudom nakladá, trestajúc ho len časným zavrhnutím a nie úplným vyhladením, ako jeho nepriatelov, hoci býval jeho neprávosťou popudzovaný a rozhorčovaný.

[7]) Veď to je cieľom všetkých trestov, ktorými Boh Izraela navštívil, aby bičag hriechu a modlárstva z Izraela bol odňatý.

[8]) Prv, než sa ten úžitok docieli, a aby sa docielil, musí Jeruzalem padnúť. Zpustošený bude na pastvište.

[1]) To znamená pre mesto hlad.

[2]) Rozumie sa o ženách nariekačkách, ktoré pri velikom nešťastí najmú nariekať a náreky učiť.

[3]) Tok je Eufrat; potok egypský, dnešný Wady-el-Ariš, tečie na južnej hranici Palestiny pri Rhinokorure do Stredozemného mora. Mlátenie ukazuje na sobranie úrody alebo na vycúdenie (vybranie) zrna z plevy. Od Eufratu až po Egypt vykoná Boh vyberanie a sobranie Izraelcov.

[4]) V určitý čas milosti svolá Boh roztratených synov svojho ľudu zo všetkých končín sveta do mesta svätého ku svojej úcte. Tým je síce zvestované navrátenie sa ľudu zo zajatia i od západu i od východu, jednak rozumie sa shromaždenie veškerého ľudstva k poznaniu a úcte pravého Boha v ríši Messiášovej — v Cirkvi svätej.

[5]) Beda hlavnému mestu Samarie, ktoré malomnoho viníc a olívových sadov; ono je pýchou hýrivcov izraelských.

[6]) Mesto Samarie sprší, t. j. zahynie.

[7]) Chluba Efraimcov opiera sa len na nádhernú polohu Samarie.

[8]) Moc Božia v jednom okamžení môže všetku slávu Samarie premeniť na pravý opak.

lomcujúci, ako náraz prudkých vôd rozliatych, ktoré na ďaleko zem zapľavily.

3. Nohami pošliapaná bude koruna pýchy opilcov efraimských.

4. A pršiacemu kvetu plesajúcej slávy toho, ktorý je pri vrchu preúrodného údolia, tak sa stane ako včasnému ovociu[1] pred dozrením podzimným; keď ho niekto zazre, hneď ho chytí do ruky a zje.

5. V ten deň bude Pán zástupov korunou slávy, a vencom radosti ostatku svojho ľudu [2]

6. a duchom práva pre toho, ktorý sedí na súde, a silou tých, ktorí sa navracajú z boja k bráne.

7. Ale i títo[3] pre víno nevedia, a pre opilstvo blúdia; kňaz a prorok sú nepovedomí od opilstva, premožení sú vínom,[4] blúdia v opilstve, nerozumejú vidiaceho, nevedia o práve.

8. Lebo všetky stoly plné sú vývratku a neriadu, tak že niet viacej miesta.

9. Koho že bude učiť múdrosti? A komu vysvetlovať naučenia? Odlúčených od mlieka, odtrhnutých od prsú?[5]

10. Lebo: Rozkáž a zasa rozkáž, rozkáž a zasa rozkáž, počkaj a zasa počkaj, počkaj a zasa počkaj, troška tu, troška tam.[6]

11. Lebo mumlaním rtov, a cudzím jazykom bude mlúviť ľudu tomuto.[1] (I. Kor. 14, 21.)

12. On mu riekol: To je moje odpočinutie, občerstvite ustatého, a toto je moje občerstvenie. Ale oni nechceli slyšať.[2]

13. A bude im slovo Pánovo: Rozkáž a zasa rozkáž, rozkáž a zasa rozkáž, počkaj a zasa počkaj, počkaj a zasa počkaj, troška tu, troška tam; aby šli, a nazpäť padali, a pošliapaní a zapletení a pochytaní boli.[3]

14. Preto slyšte slovo Pánovo, mužovia posmievači, ktorí panujete nad mojím ľudom, ktorý je v Jeruzaleme.

15. Lebo ste riekli: Uzavreli sme smluvu so smrťou a s peklom sme sa dohovorili.[4] Keď bič zaplavujúc[5] prechádzať bude, na nás neprijde; lebo lož[6] sme položili za nádej našu, a klamom sme bránení.

16. Z tej príčiny toto mlúvi Pán Boh: Hľa, ja položím v základoch sionských kameň vyzkúsený, uholný, drahý,[7] na pevnom základe založený; kto verí, nech sa nenáhli.[8] (Mat. 21, 42.)

---

[1]) Ako býva včasné ovocie (fíga) pochúťkou, takou pochúťkou bude Samaria jej dobývateľovi. Hneď ju zje, t. j. bez odkladu a s veľkou žiadosťou zkazí.

[2]) Ľudu judského za kráľa Ezechiáša na odpor tomu, čo v Samarii bolo povedané.

[3]) Vodcovia ľudu, i prirodení (kňazi) a k tomu povolaní, i takí, ktorí sa sami na čelo postavili, falošní proroci.

[4]) Kňazom bolo výslovne zakázané piť víno pred kňazskými výkonmi. (III. Mojž. 10, 9.)

[5]) Oni, múdri, mužovia činu a slobody, pozastavujú sa na tom a hnevajú sa, že ich prorok chce učiť a napomínať. Či sme my malé deti, ktoré treba viesť? Sme už vyspelí a zkúsení mužovia, od proroka si také karhanie vyprosíme — hovorili.

[6]) Lalotajúc posmievajú sa napomenutiam a prisľúbeniam, tie majú za zákonne malicherné, tieto za smiešne, preto že vždy len budúcnosťou tešia, ktorá neprichádza. Hebr.: Tzav latrav, tzav, latrav, gav lagav, gav lagav.

[1]) Poneváč sa len posmievate zákonu, preto pošle na vás Pán národ inej reči, aby vás trestal. Budú to Assyri pod Senacheribom.

[2]) Pán im zreteľne predložil, pod akou podmienkou popraje im odpočinku a šťastlivého pokoja; a veru nežiadal mnoho: nech proti právu iných neutiskujú a nech skutky lásky k bližnému konajú.

[3]) Poneváč prikázania a napomínania Pánove vysmievali, príjde na nich celý rad nešťastí.

[4]) Spoliehajúc sa na Egypt myslia, že sú chránený pred každou zkazou, ako keby sa boli so smrťou a peklom dohovorili.

[5]) Bič, metla, pomsta assyrská je ako všetko zaplavajúca voda myslená, ktorá ich nezastihne.

[6]) Posmešne hovoria: poneváč sme nádej svoju skladali v pomoci ľudskej a v modlách, čoty „lžou“ a mámosťou nazývaš.

[7]) Kameňom tým uholným je Messiáš. Už dľa toho, čo sme sa z Izaiáša naučili, môže byť len Messiáš. Smysel je tento:Sion bude trvať, lebo Pán tam neodvolateľne predrahý základ položil, na ktorom sa má večné stavanie Božie dôstojne zdvíhať. Teda tento v sebe drahý základný kameň je príčinou večného trvania a nepominuteľnej slávy Siona. Ale Sion je večný a slávny len pre messiánske prisľúbenie; toto je ten „drahý“ uholný kameň, čiže Messiáš sám.

[8]) Len kto verí v toto večné založenie Siona, môže byť spasený. Preto veriaci nebude sa náhliť

17. A položím za váhu právo, a spravodlivosť za mieru;[1] a krupobitie zničí nádej na lož, a hrádzu povodeň splákne.

18. A vaša smluva so smrťou bude zrušená, a vaše dohovorenie s peklom neobstojí: keď prechádzať bude bič, so záplavou pošliape vás.

19. Kedykoľvek prechádzať bude, zachváti vás: lebo zavčas rána prechádzať bude, vo dne i v noci, ale vás len samé trápenie naučí porozumieť tomu, čo ste slyšali.[2]

20. Lebo vtedy priúzka bude posteľ, tak že druhý spadne; a plášť prikrátky, tak že dvoch nebude môcť prikryť.[3]

21. Lebo jako na hore rozdelenia[4] povstane Pán, ako v údolí Gabaon,[5] hnevať sa bude; aby konal svoje dielo, neobyčajné svoje dielo;[6] aby konal svoj skutok, neobyčajný je jeho skutok pred ním.[7] (II. Kráľ. 5, 20.)

22. A teraz sa neposmievajte, aby sa azda neztúžily putá vaše;[8] lebo slyšal som o zkazení a zničení, ktoré pošle Pán Boh zástupov na celú zem.

23. Nastavte uši, slyšte hlas môj; pozorujte a čujte reč moju!

24. Či celý deň orie oráč, aby sial, a stále reže brázdy a bráni na zemi svojej?[1]

25. Či keď ju svrchu srovná, nerozsieva viky, a nerozhádže kmínu, a neseje pšenice po radoch, a jačmeňa, a prosa, a tenkeľu na jej krajoch?[2]

26. I vyučuje ho, jako je dobre; i jeho Boh učí ho.

27. Lebo nebýva okovaným smykom mlátená vika, ani kolesom vozným po kmíne sa nechodí; ale palicou vybíja sa vika, a kmín paličkou.

28. Ale obilie mlátené býva; avšak mlatec ho ustavične nemláti, ani ho voznym kolesom neroztlačí, ani ho kopytami (jeho zvierat) nerozdrobí.

29. I toto od Pána Boha zástupov vyšlo,[3] aby divnou učinil radu, a oslávil spravodlivosť svoju.

HLAVA 29.

Obliežanie Jeruzalema. Horekuje nad zatvrdlivosťou jeho obyvateľov. Hrozba. Obrátenie pohanov, potom i Židov k Pánovi.

1. Beda tebe, Ariel![4] Ariel mesto, ktoré vybojoval David; (keď) pridaný bude rok k roku, slávnosti sa minuly;[5]

2. vtedy oboženiem Ariela násypom, a bude smútiť a žalostiť, a bude mi ako Ariel.

---

a znepokojovať, ako tí, ktorí takej nádeje ako istého základu nemajú. V tichej dôvere očakávať bude Pána, i keby sa zdalo, že meškâ vyplniť, čo prisľúbil.

[1]) Právo a spravodlivosť má byť pre Sion a jeho obyvateľov pravidlom ich osudu; každý kameň, ktorý nie je dľa toho pristrojený, bude jako do stavania nesúci odhodený.

[2]) Nepretržene a dlho budú pod bičom vzdychať. Na sebe zkúsia, že každá ľudská moc je tu márna a že len Pán pomôcť môže a chce.

[3]) Príslovie na označenie nedostatočnosti.

[4]) Na hore Farazin. (II. Kráľ. 5, 20.)

[5]) Jozue 10, 10.

[6]) Neobyčajné svoje dielo, neobyčajný skutok, preto že proti svojmu vlastnému ľudu vystúpi.

[7]) Neobyčajný pre nepriateľov, posmievačov i veriacich; i preto, že po väčšine ešte neveriaci ľud z najväčšej biedy vytrhne.

[8]) Posmievači sú už v putách, t. j. assyrská tieseň veľmi zaľahne na nich. Blaho im, jestli im utrpenie oči otvorí; jestli nie, bude s nimi ešte horšie, dostanú sa do zkazenia a zničenia, ktoré pošle Pán na svojich nepriateľov. Z tohoto všeobecného súdu je porážka assyrská len jednou čiastkou.

[1]) Len nakoľko to zdar sejby žiada, a vtedy, keď treba roľu pod sejbu prichystať.

[2]) Chce ukázať, že ako múdry hospodár, vediac čo kedy a jako robiť má, svoje role rozlične spravuje a svoju prácu rozlične rozdeľuje: tak i Pán Boh osudy ľudské po svojej múdrosti riadi.

[3]) Ako opatrný hospodár mlátením nechce svoje zrno roztĺcť alebo rozdrobiť, ale robí po svojej múdrosti a spravodlivosti, tak i Boh dopúšťa trest na svoj ľud len natoľko a k tomu, aby ho napravil, očistil.

[4]) Pod Arielom (levom Božím, alebo silným) rozumie sa Jeruzalem. Mesto Jeruzalem nazýva sa Arielom, alebo preto, že Senacheribovmu obliežaniu s pomocou Božou ako nepremožený lev odolalo, alebo pre ohnište, ako slovo Ariel vykladajú, čiže pre oltár zápalných obetí. Toto „Božie ohnište“ je s domom a kráľovstvom Davidovým nerozlučne spojené.

[5]) Teda po ruku, keď jedon rok so svojimi vyročnými slávnosťami minie.

3. A obľahnem ťa vôkoľ do kola, a vyženiem proti tebe násyp, a vystavím bašty k tvojmu obliežaniu.[1]

4. Budeš snížené, mlúviť budeš zo zeme, a z prachu slyšaná bude tvoja reč, a bude hlas tvoj ako veštecov[2] zo zeme; a reč tvoja z prachu šipotať bude.

5. A bude ako drobného prachu množstvo utláčateľov tvojich; a ako popola lietajúceho množstvo násilníkov tvojich.

6. A stane sa to náhle, hneď. Od Pána zástupov navštívené bude hromom a zemetrasením; a zvukom velikým, vichru a búrky, a plameňom sožierajúceho ohňa.

7. A bude jako sen videnia nočného množstvo všetkých národov, ktoré proti Arielovi bojovaly, a všetci, ktorí válčili proti nemu, obliehali ho, a prevládali.

8. A jako keď sa lačnému sníva, že je, ale keď sa prebudí, prázdny je jeho život; a jako keď sa žížnivému vo snách zdá, že pije, a keď sa prebudí, unavený je a smädný a jeho život je prázdny; tak bude množstvu všetkých národov, ktoré proti hore Sion bojovaly.

9. Ustrňte a podivte sa, kláťte a potáčajte sa; spite sa, ale nie vínom; motajte sa, ale nie od opilstva.[3]

10. Lebo vylial Pán na vás ducha tvrdého spania,[4] zavrel vaše oči, zastrel prorokov a vaše kniežatá,[5] ktoré mávajú videnia.

11. A videnie všetkého toho je vám ako slová zapečatenej knihy; dajú ju tomu, ktorý zná písmo, a rieknu: Čítaj! Ale ten odpovie: Nemôžem, lebo je zapečatená.

12. A dá sa kniha tomu, ktorý nezná písma, a povedia mu: Čítaj! I odpovie: Neznám písma.[1]

13. A riekol Pán: Preto, že tento ľud približuje sa ku mne svojimi ústami, a svojimi rtami ma ctí, ale jeho srdce ďaleko je odo mňa, a že bojí sa ma dľa ľudského prikázania a učenia,[2]

14. preto, hľa, i ja podivno ešte učiním tomuto ľudu divom velikým a podivným; lebo zahynie múdrosť jeho múdrych, a rozum jeho opatrných skrytý bude. (I. Kor. 1, 19.)

15. Beda,[3] ktorí hlboko v srdci pred Pánom skrývate radu: ich skutky sú vo tme a hovoria: Kto nás vidí, a kto nás zná?

16. Prevrátené je toto vaše smýšľanie, tak ako keby hlina myslela proti hrnčiarovi a dielo riekło by svojmu učiniteľovi: Neučinil si ma; a hlinená nádoba riekla by svojmu hrnčiarovi: Nerozumieš.[4]

17. Či ešte v krátkom a malom čase neobráti sa Liban na Karmel, a Karmel nebude pokladaný za les?[5]

18. A uslyšia v ten deň hluchí slová

---

[1]) Boh často to, čo nepriateľom vykonať káže, tak predstavuje, jakoby sám činil.

[2]) Ako hlas strašidla, prichádzajúceho z druhého sveta. Hebr.: Ako duch čarodejníkom vyvolaný. Prv hlučný smiech posmievačov, teraz temné ako z hrobu vzdychanie!

[3]) Účinok veľkého, omračujúceho nešťastia často porovnáva sa s opilosťou nie od vína. Čo nastane, to prorok predpovedá a žiada, preto že si žiada ovocie, ktoré sa z toho nešťastia zrodí.

[4]) Dopustil na vás slepotu, zaslepenosť srdca, aby ste vidiac nevideli a slyšiac neslyšali ani nerozumeli. (Mat. 13, 13.)

[5]) I tých, ktorí ľud učia, i tých, ktorí ho spravujú, porazil slepotou.

[1]) Všetky proroctvá, napomínania a hroby i zlý zákon je vám knihou zapečatenou, vzdelaným i nevzdelaným, učeným i neučeným. Učený je následkom hriešneho svojho života a z neho pochádzajúcej zatvrdlivosti srdca, a neučený z nevedomosti tupým duchovným slepcom.

[2]) Nieto v tom ľude pravej vnútornej úcty Božej, uctenia Božieho v duchu a pravde; ctí Boha zovnútornými obrady bez úprimnosti srdca. Ezechiáš obnovil pravú úctu Božiu, ale koľko sa ich k nej mało len zovnútorne, len preto, že to tak ustanovenie kráľovské žiada, nedbajúc na to, čo zákon Boží káže.

[3]) Tým pohansky smýšľajúcim, ktorí potajomky u Egyptčanov pomoc hľadali a nie u Boha.

[4]) Ako chceli by úmysly Božie zadržať alebo zmariť? Oni, mdloba a nerozum proti večnej moci a múdrosti? Alebo či môžu svoju všestrannú odvislosť zapierať?

[5]) Libanon znamená horu lesnatú, Karmel úrodnú zem. Veľký prevrat: Les obráti sa na úrodnú zem, t. j. Boh svoj ľud vyslyší a bude mu pomáhať, a úrodná zem obráti sa na les: čo sa utešeným a mohutným, kvetúcim a slávnym byť videlo, to má byť o tento svoj lesk olúpené (v. 20, 21.). Táto premena vykoná sa i vo smýšľaní.

knihy, a z tmy a mrákoty oči slepých vidieť budú.

19. A tichí budú sa opäť radovať v Pánovi, a chudobní budú plesať v Svätom izraelskom.[1]

20. Lebo sa pominul násilník, zahynul posmešník, a vykorenení sú všetci, ktorí strážili nad neprávosťou.

21. Ktorí slovom privádzali ľudí do hriechu, a tomu, kto ich žaloval, v bráne nohy podrážali a beztrestne od spravodlivého sa odchýlili.

22. Preto toto hovorí domu Jakubovmu Pán, ktorý vykúpil Abraháma: Nebude už zahanbený Jakub, ani viac jeho tvár nezahorí od hanby;[2]

23. ale keď uzrie svojich synov, dielo rúk mojich, uprostred seba posväcovať moje meno, vtedy posväcovať budú Svätého Jakubovho, a ohlašovať Boha izraelského.[3]

24. Vtedy blúdiaci duchom nadobudnú rozumu, a vzdorujúci naučia sa zákonu.

HLAVA 30.

Karhá ľud, že hľadali pomoc v Egypte a nie u Boha. Potrestanie hriešnikov, a prislúbenie vyslobodenia spravodlivých.

1. Beda vám, synovia odtržení,[1] hovorí Pán, ktorí skladáte radu, ale nie zo mňa; a osnujete tkaninu, ale nie z môjho ducha, aby ste hriech ku hriechu pridávali.[2]

2. Ktorí chodíte dolu do Egypta, a neopýtate sa mojich úst,[3] a úfate pomoc od sily Faraonovej, a dôveru skladáte v stieni egyptskom.[4]

3. A bude vám sila Faraonova na hanbu, a dôvera v stieni egyptskom[5] na potupu.

4. Lebo hoc sú kniežatá tvoje v Tanisi,[6] a poslovia tvoji prišli až do Hanes,[7]

5. jednak všetci zahanbení budú pre ľud, ktorý im nemôže osožiť; ani nebude k pomoci alebo k nejakému užitku, ale na potupu a hanbu.

6. Ťarcha hoviad južných.[8] V zemi súženia a strachu,[9] z ktorej sú lev a levica, vretenica a drak ohnivý lietajúci, nesú na chrbte hoviad svoje bohatstvo a na chrbte ťavy svoje poklady k ľudu, ktorý im nič nemôže pomôcť,

7. lebo pomoc Egypta bude daromná a márna; preto volal som o tom: Pýcha je to len, ostaň na pokoji.[10]

8. Teraz iď a napíš mu na doske a

---

[1]) V ľude Božom prichodí dve triedy rozoznávať: tých, ktorí dosiaľ naproti proroctvu hluchí a slepí boli, ktorým len tieseň uši a oči otvorila, a ktorí skrze assyrskú porážku k plnej viere a pravému rozumu prijdú, potom veriacich a náboženských na Sione, ktorí verne prorockému napomínaniu všetko, čo sa v tom čase dialo, vo svetle viery považovali. Vo v. 18. je vysvetlené, čo má po úmysle Božom docieliť upomínenie ľudskej opatrnosti (v. 14.); chce zaslepenosť odstrániť (v. 11—12.).

[2]) Ten, ktorý vyvolil a vykúpil Abraháma, nezavrhne semä Abrahamovo: preto Jakub nebude vydaný pohanom na potupenie a zahubenie, nezmizne s potupou zkazených nádejí pod nepriateľským jarmom.

[3]) Dom Jakubov nebude zahanbený; on uzrie svojich synov, ktorí ako synovia prisľúbenia a jako ľud vyvolenia a milostivého opatrovania Božieho (pre Izáka, pre vyslobodenie z Egypťa atď.) právom nazývajú sa dielom rúk Božích; a uvidí ich ako takých, ktorí Boha posväcujú a jeho meno slovom i skutkom oslavujú medzi sebou. Keď sa toto stane, budú i sami, tak dom Jakubov oslávení. Teda opak potupy a hanby nastane: budú Boha posväcovať a ohlašovať, a preto Jakub nemôže byť zahanbený.

[1]) „Synovia", lebo sú ľud vyvolený.

[2]) Sami chcú konať, bez Boha, s úmyslom k predošlým hriechom (srov. hl. 7.) ešte nové pridať; spojiť sa s kráľom egyptským.

[3]) t. j. môjho proroka.

[4]) Koľko namáhania a cestovania vás stojí to hľadanie ľudskej pomoci, a božskú pomoc mohli by ste mať doma.

[5]) V ochrane egyptského kráľa. Stieň, zastienenie je obraz ochrany, ale i pominuteľnosti.

[6]) Mesto v strednom Egypte, kde sídli zvlášťny panovníkk.

[7]) Poslovia vaši hľadali pomoc v strednom i dolnom Egypte.

[8]) Poslovia židovskí menujú sa hovädami juhu, lebo tiahli ako hovädá darmi obťažení k juhu.

[9]) Na púšti.

[10]) Hebr.: Pýcha je to! Oni sú vietor, t. j. nestáli, nadutí.

vyry to bedlive do knihy,[1] aby to zostávalo na budúce časy až na veky na svedectvo.

9. Lebo to je ľud, ktorý popudzuje k hnevu, synovia lživí,[2] synovia, ktorí nechcú slyšať zákona Božieho,

10. ktorí hovoria vidiacim: Neviďte; a prorokom: Neprorokujte nám to, čo je pravda; hovorte, čo sa nám ľúbi, prorokujte nám bludy.[3]

11. Odstráňte odo mňa tú cestu, odchýľte odo mňa ten chodník, nech sa vzdiali od našej tvári Svätý izraelský.[4]

12. Preto toto hovorí Svätý izraelský: Preto, že ste zavrhli toto slovo, a dúfali ste v utiskovaní a rozbroji, a opierali ste sa na to,

13. z tej príčiny bude vám táto neprávosť ako stena rozpukaná na padnutie, a jako vyduté miesto na vysokom múre; lebo náhle ani sa nenazdajú, príde sborenie.

14. A roztrieska sa, ako sa rozbíja hrnčiarska nádoba, keď náramne narazí na niečo, tak že sa nenájde z jej kusov ani črepa, k nabraniu žeravého uhlia z ohniska, alebo k načreniu trochu vody z jamy.

15. Lebo toto hovorí Pán Boh, Svätý izraelský: Jestliže sa obrátite a ostanete na pokoji, budete zachránení; v utíšení sa a v nádeji bude vaša sila.[5] Ale vy ste nechceli.

16. Vy ste riekli: Nie, ale ku koňom utečieme; preto utekať budete.[6] A na rýchle vysadneme. Preto budú rýchlejší tí, ktorí vás budú stíhať.

17. Tisíc ľudí (bude utekať) pred okriknutím jedného a pred okriknutím piatich budete utekať všetci, dokiaľ nezostanete opustení[1] ako sťažeň na vrchu hory, a ako prápor na výšku.

18. Preto čaká Pán, aby sa sľutoval nad vami; preto sa zdvihne, aby odpustil; lebo Pán je Boh pravdy;[2] blahoslavení všetci, ktorí ho očakávajú.

19. Lebo ľud sionský prebývať bude v Jeruzaleme; plakať nebudeš viacej, smiluje, smiluje sa nad tebou; hlas tvojho volania hneď, ako počuje, ohlási sa.[3]

20. A dá vám Pán chleba skrovne a vody núdzne;[4] ale nedá od teba odísť viac tvojmu učiteľovi; a tvoje oči vídať budú tvojho učiteľa.[5]

21. A uši tvoje počujú slovo, ktorým ťa bude za chrbtom napomínať:[6] Toto je tá cesta, choďte po nej; a neschýľte sa ani na pravo, ani na ľavo!

22. Potom znečistíš strieborné pliašky tvojich rytín, a zlatý odev tvojich sliatin, a odhodíš ich ako nečistotu ženskej nemoci. Preč mi z očú, riekneš im.[7]

23. A daný bude dážď na tvoje semeno, kdekoľvek budeš siať v zemi, a chlieb z úrody zeme bude prehojný a

---

[1]) Napíš to proroctvo pred ich očima na doske a v knihe, aby ho ani nezabudli, ani ho nezapreli.

[2]) V lži úfajú (28, 15.), lož milujú a lož, nie pravdu, od proroka slyšať žiadajú.

[3]) Neprorokujte nám pravdy odporné, radšej obveseľujúce lže, čo sa našim chúťkam páči.

[4]) Akoby riekli: Mlčte s tými vecmi; nehovorte nám ustavične o „Svätom izraelskom". Priveľmi ich to meno napomína, že práve tento Boh musí ich v moci svojej svätosti hrozne potrestať.

[5]) Keby ste sa obrátili od daromných túlok a utiekania sa k Egyptčanom a radšej vo mne dúfali a brojenia sa zdržovali, boli by ste zachránení.

[6]) „Utiekať sa budeme k egyptským jazdcom", preto utekať budete pred nepriateľmi svojimi!

[1]) Prorocké predpovedanie s počiatku nezastaviteľného víťazného ťaženia Senacheribovho; príde, zaujme všetky opevnené miesta; hrúza a strach ide pred ním; vprostred všeobecnej porážky vyčnieva osamelé, ako strom, stĺp na vrchu, znamenie pocestným, len nepremožené hlavné mesto, a tam utekajú so všetkých strán. Za neveru príde premnohým smrťou zaplatiť.

[2]) Boh je spravodlivý; nekajúcim zatvrdlivcom milosti dopriať nemôže, ale kajúcim odpúšťa. Týmto veršom začína nová čiastka toho proroctva; sľubuje sa im smilovanie od Boha.

[3]) Spomôže ti. Po súžení spása od Pána.

[4]) t. j. hoci na krátky čas dopustí na vás úzkosť a núdzu.

[5]) Izaiáša, ktorý ľud pripravuje a ho i v nešťastí učí a k šťastnému výsledku vedie.

[6]) Obraz za stádom idúceho pastiera.

[7]) Rozumej: Odriekneš sa všetkého modlárstva i každej nádeje v pohanskej pomoci.

tučný;[1] a na tvojom majetku bude sa pásť v ten deň baránok na široko;

24. i voly tvoje a osliatka, ktoré obrábajú zem, budú žrať miešaný krm tak, ako na humne previaty býva.

25. A budú na každej hore vysokej, a na každom pahorku vyvýšenom potoky tečúcich vôd, v deň pobitia mnohých, keď padnú veže.[2]

26. A svetlo mesiaca bude ako svetlo slnca, a svetlo slnca bude sedemnásobné, ako svetlo siedmich dní, v ten čas, keď Pán obviaže ranu svojho ľudu a úraz jeho zbitia zahojí.[3]

27. Hľa, meno Pánovo prichádza z ďaleka, jeho hnev je horiaci a ťažký k neseniu; jeho rty sú plné hnevu, a jeho jazyk ako sožierajúci oheň.

28. Jeho duch je ako potok, ktorý sa až do pol hrdla rozvodnil vyhubiť národy do vzniku,[4] a jako úzda bludu, ktorá je na čeľustiach ľudí.[5]

29. A budete spievať, ako keď sa v noci zasvätcuje slávnosť, a veseliť sa srdečne, ako ten, ktorý ide s píšťalou, berúc sa na horu Pánovu, k Silnému izraelskému.[6]

30. A slyšať dá Pán hlas velebnosti svojej,[7] a ukáže strach ramena svojho, v hrôze svojho hnevu, a v plameni sožierajúceho ohňa; a roztrieska všetko víchrom a kameným krupobitím:

31. Lebo hlasu Pánovho zľakne sa Assúr, prútom ubitý.

32. A každé uderenie prútom, ktorý doloží na neho Pán, silne zaľahne s bubnami a harfami, a vo zvláštnych bojoch vybojuje ich.[1]

33. Lebo pripravené je od včerajška Tofet,[2] od kráľa[3] je prichystané, hlboké a široké. Jeho potravou je mnoho ohňa a dreva; dych Pánov ho zapaľuje ako potok sirkový.

HLAVA 31.

Pán zachráni Izraela a nie Egyt.

1. Beda tým, ktorí chodia do Egypta o pomoc, ktorí v koňoch dúfajú a spoliehajú sa na vozy, že ich je mnoho; a na jazdcov, že sú veľmi silní; a nedôverujú Svätému izraelskému, a nehľadajú Pána.

2. Ale on je múdry,[4] a privedie nešťastie, a slov svojich neodvolá; a povstane proti domu zlostníkov, a proti pomoci tých, ktorí páchajú neprávosť.

3. Egypt je človek a nie Boh; a ich kone telo, a nie duch; a Pán zakývne svojou rukou, a padne pomocník, a padne i ten, ktorému bol na pomoci, a tak spolu všetci zahynú.[5]

4. Lebo toto vraví mi Pán: Ako keď reve lev a ľvíča nad svojou korisťou, hoc by prišiel proti nemu húf pastierov,

---

[1]) Bude úroda a hojnosť obilia; tú často udeľuje Boh na odmenu pravého polepšenia života.

[2]) Keď bude premožený Assur. Duchovne rozumej toto na hojnosť milostí v ríši Messiášovej.

[3]) Keď Pán vyslobodí svoj ľud, oslávená bude i celá príroda.

[4]) Pán príde náhle ako náramná povodeň, všetko pred sebou trhajúca a zničí národy.

[5]) Úzda bludu: lebo musia ísť tam, kde nechcú, ku súdu a zkaze. Nepriatelia Pánovi sú ako divá zver vo svojej zúrivosti, preto tak s nimi zachádza jako s touto.

[6]) Obe porovnania znamenajú najväčšiu radosť srdca, radosť noci sviatku veľkonočného a radostnú náladu toho, kto putuje do chrámu jeruzalemského, v povedomí, že ide k sile Izraelovej. (Hebr.: „K skale Izraelovej", t. j. k Pánovi, ktorý je skala lebo sila Izraelova.)

[7]) Hlas Pánov je hrmenie.

[1]) V bojoch, ktoré sú mu k sláve a dokazuje veľkosť jeho moci.

[2]) Tofet je miesto ohavné v údolí Hinnom, blízko Jeruzalema, kde niektorí svoje dietky ku cti modle Moloch za živa pálili, ktorej ohavnosti sa i Achaz dopustil. (II. Par. 28, 3.) Pálenište Molochovo znamenalo večný oheň, ako v novom zákone slovo gehenna, peklo, miesto zatratených.

[3]) Hebr.: i kráľovi prichystané. Také miesto ohavnosti a zakliatia a ohňa pripravil Boh i pre veľkého kráľa assyrského, pre kráľa kráľov (36, 4).

[4]) Jeho múdrosť bude vedieť ako vykonať, čo povedá.

[5]) Mdlobe a slabosti dávajú prednosť pred prameňom života a sily, ktorý im dal bytie a žitie a bez ktorého v nivoč sa rozpadnú. Preto potrebuje Pán len chcieť, t. j. ľudsky povedano, len „svoju ruku vystrieť" (hebr.) a Egypt a Juda hanebne zahynú.

ich hlasu nebude sa ľakať, ich množstva nebude sa báť; tak sostúpi Pán zástupov bojovať na hore Sion a na jej pahorku.[1]

5. Ako lietajúci[2] vtáci, tak hájiť bude Pán zástupov Jeruzalem, ochraňujúc a vyslobodzujúc, strážiac a zachovávajúc.

6. Vráťte sa, jako ste hlboko zabŕdli, synovia izraelskí!

7. Lebo v ten deň každý odhodí svoje strieborné modly, i svoje zlaté modly, ktorých vám narobila vaša ruka, aby ste hrešili.

8. A padne Assúr, ale nie od meča muža,[3] a meč nie človeka ho shltne, a utekať bude nie pred ostrím meča; a mladé jeho mužstvo prijde pod daň;[4]

(IV. Kráľ. 19, 35.)

9. a jeho sila[5] od strachu pominie, a jeho utekajúce kniežatá budú sa báť; hovorí Pán, ktorého oheň je na Sione, a ktorého pec je v Jeruzaleme.[6]

HLAVA 32.

O blaženosti nového kráľovstva. O zpustošení zeme júdskej. O porážke nepriateľov a novom rozhodnutí zeme judskej.

1. Hľa, v spravodlivosti kraľovať bude kráľ, a kniežatá budú vládnuť dľa práva.[7]

2. Lebo každý bude ako skrytý pred vetrom, a chránený pred búrkou, ako potoky vôd v suchote, a tôňa vysokej skaly v pustej zemi.[1]

3. Nezatemnejú sa oči vidiacich, a uši slyšiacich pilne pozorovať budú.

4. A srdce bláznov učí sa múdrosti, a jazyk zajíkavých bude mluviť rýchle a správne.[2]

5. A nemúdry[3] nebude sa viac nazývať kniežaťom; a podvodník nebude sa menovať vznešeným:

6. lebo blázon hovorí bláznivosti, a jeho srdce pácha neprávosť; prevádza ošemetnosť a mluvi faloš proti Pánovi, a prázdnou necháva dušu lačného, a žíznivému odníma nápoj.

7. Klamstvá podvodného sú najhoršie; lebo zamýšľa na nivoč priviesť tichých rečou lživou, i keď chudobný má pravdu.[4]

8. Ale knieža myslí na to, čo je kniežaťa dôstojné, a bude stáť nad vodcami.[5]

9. Ženy bohaté,[6] vstaňte a slyšte môj hlas! Dcéry bezpečlivé, ušima pozorujte moju reč.

10. Lebo po dňoch a roku skormútené budete, vy bezpečlivé, preto že prestane oberačka, a sbieranie neprijde.[7]

11. Ustrňte bohaté, strachujte sa bezstarostné, vyzlečte sa a zastyďte sa,[8] a prepášte svoje ľadvie.

---

[1]) Teda tým, ktorí proti úmyslom Božím pracujú; ako lev svoju korisť stojac na nej bráni, tak sostúpi Pán na Sion a Jeruzalem, svoje mesto i svoj ľud svojím spôsobom zachrániť, a preto bojuje proti všetkým, ktorí mu ich odtrhnúť chcú (teda i proti priateľom Egypta).

[2]) Okolo svojho hniezda, ochraňujúc svoje mladé.

[3]) Nie ľudským mečom, ale božskou rukou bude porazený.

[4]) Stane sa poddaným iných národov.

[5]) Jadro assyrského vojska, pýcha a lesk assyrských.

[6]) Príčina je v tom, že Sion (kráľovstvo Dávidovo) a Jeruzalem je hlavným mestom vyvoleného ľudu, miestom jeho zjavenia a prisľúbení; a tak jeho žiarlivý hnev je akoby celý v tom vyvolenom meste.

[7]) Po vyhubení nepriateľov prijde kráľovstvo pravdy. Toto miesto vykladá sa o kráľovi Ezechiášovi, aj o prisľúbenom Messiášovi, ktorého spravodlivé panujúci Ezechiáš predobrazil.

[1]) Aknáhle zachovávajú predstavení i podriadení zákon Boží, nastáva pokoj, bezpečnosť, blahobyt, pravé porozumenie.

[2]) Vidia skutky Božie, slyšia vysvetlujúce slovo prorokovo, a tak kliesni si milosť a porozumenie cestu k srdcu; a čo srdce preniká, to vedia dobre povedať.

[3]) Neverec, potom vôbec hriešnik.

[4]) Nevera, odboj proti Bohu a tvrdosť, nespravodlivosť a tajné i násilné klamstvo proti bližnému nerozlučne spojené, jednu božskú ctnosť tvoria.

[5]) Knieža bude potom vskutku šľachetným, a vyznačí sa nad druhých.

[6]) Hebr.: Pyšné, nádherné ženy vo svojej slepej ubezpečenosti nechceli nič nedobrého veriť. Túto ľahkovážnu ubezpečenosť chce rečník rozohnať.

[7]) Nebude úrody.

[8]) Hebr.: „vyzlečte sa do naha"; smysel: Budete také chudobné, že nebudete mať čím prikryť svoju nahotu.

12. Kvíľte nad prsami, nad krajom žiadúcnym, a nad vinicou úrodnou.

13. Na poli môjho ľudu sijde trnie a bodľačie; čím viac na všetkých domoch veselých plesajúceho mesta?[1]

14. Lebo paláce budú opustené, a ľudnaté mestá pusté, najhustejšia tma ľahne na jaskyne na večnosť. Radosť divých oslov a pastva stád,[2]

15. dokiaľ nebude vyliaty na nás duch s vysosti;[3] potom premení sa púšť na Karmel, a Karmel bude považovaný za les.

16. A bude prebývať na púšti súd, a spravodlivosť bude na Karmele sedieť.

17. A účinkom spravodlivosti bude pokoj, a ovocím spravodlivosti tichosť, a bezpečnosť až na veky.

18. A bude sedieť ľud môj v kráse pokoja, a v príbytkoch bezpečných, a v prehojnom pokoji.

19. Ale krupobitie padne na les, a hlboko bolo snížené mesto.[4]

20. Blahoslavení, ktorí sejete pri všetkých vodách, a púšťate tam nohu vola i osla.[5]

HLAVA 33.

Proroctvo o zahynutí Sennacheriba. Víťaztvo Pána.

1. Beda tebe, ktorý lúpiš, či i sám nebudeš olúpený? A ktorý opovrhuješ, či i sám nebudeš opovrhnutý? Keď prestaneš lúpežiť, budeš olúpený; a keď ustanúc prestaneš tupiť, potupený budeš.[1]

2. Pane, smiluj sa nad nami, lebo teba očakávame, buď naším ramenom[2] za rána, a spásou našou v čase súženia.[3]

3. Pred hlasom anjela[4] utekajú ľudia, keď sa ty zdvihneš, rozpŕchnu sa národy.

4. A bude sobraná vaša lúpež, ako sa sbierajú kobylky, ako keď nimi naplnené bývajú jamy.

5. Vyvýšený je Pán, lebo prebýva na vysosti; naplnil Sion právom a spravodlivosťou.

6. A bude panovať vernosť za časov tvojich, bohatstvo spásy, múdrosť a umenie; bázeň Pánova, tá je jeho pokladom.[5]

7. Hľa, vidiaci nariekajú vonku,[6] poslovia pokoja plačú horko.[7]

8. Spustly cesty, pocestný neide stezkou, zrušená je smluva,[8] zvalať mestá, nevážil si ľudí.

9. Kvíli a zomdlieva zem; zahanbený je Liban a vädne, Sáron obrátený je na púšť, Bázan a Karmel je okliesnený.[9]

---

[1]) Poľné hospodárstvo bude na trest za hriechy obyvateľov zpustošené a na roliach viesť len zpustlosť a tŕnie ako kliatbu hriechu. Ale tým viac ukáže sa táto kliatba na miestach, kde sa viac hrešievalo, na miestach bujnosti, na milohrádkoch mimo mesta (lebo mesto Jeruzalem pri assyrskom vpáde nemá byť vybojované a zhubené).

[2]) Púšťou bude to všetko a sboreniny mesta budú jaskyňami a skrýšami pre divú zver; celý kraj radosťou pre divých oslov, neobývaný, opustený, pastviskom stád.

[3]) Dokiaľ sa Bohu tak ľúbiť bude a on s vysosti Ducha svojho nám nesošle.

[4]) Kým sa to stane, musí prísť súd na Assura a židovských nepriateľov Božích. Obraz krupobitia viď 28, 17.; 30, 30., pod lesom v kráse svojej vyťatom, rozumie sa zahynutie Assyrských; pod sníženým mestom Jeruzalem (29, 1—4.).

[5]) Kde jesto na východe vody, vlahy, tam je úrodnosť. Opakovanie obrazu 30, 23. 24.

[1]) Vyzvanie, aby spravodlivý Boh zhubcu Assura potrestal.

[2]) Našim spomocníkom, ktorý nás silným svojim ramenom zachráni.

[3]) „Za rána", t. j. každý deň obnov svoju pomoc, ako sa i súženie každý deň obnovuje. Prorok zavrhol spoliehanie sa na Egypt, a teraz ukazuje, ako a v koho majú úfať, a hneď hovorí i prečo.

[4]) Srov. 37, 36.

[5]) Poklad budúcej šťastnej doby zakladať sa bude na vernosti k zákonu Božiemu, tá dá vzrast a prehojnosť požehnania Božieho, ktoré sa zvláštne v múdrosti a umení (proti predošlej zaslepenosti) ukáže. To všetko zakladať sa bude na bázni a úcte Pánovej.

[6]) Tí, ktorí videli zpustošenie mimo (z vonka) mesta, začali nariekať.

[7]) Poslovia k Senacheribovi poslaní neprinieśli pokoj, ale odkaz, aby sa mesto poddalo. (IV. Kráľ. 18, 14.)

[8]) Nič neosožily dary a veľké peniaze; Senacherib ich vzal a sľubu nezadržal. Assyrčania nedržali sa nijakej smluvy.

[9]) Celá krajina je pohubená; to značí menujúc znamenité hory na všetky štyri strany sveta. Toto smutné rozpoloženie svedčí o ľudskej bezpomocnosti, ale volá k Pánovi, aby svoju zem a svoje dedictvo nevydal nepriateľovi.

10. Teraz vstanem, hovorí Pán, teraz sa zdvihnem, teraz sa postavím.[1]

11. Počnete pálčivosť, porodíte strnisko; váš dych sožerie vás ako oheň.[2]

12. A budú národy ako popoľ po ohni, ako tŕnie na oheň sobrané a spálené.

13. Slyšte ďalekí, čo som učinil; a poznajte blízki moju silu;[3]

14. naľakali sa na Sione hriešnici, strach pojal pokrytcov; kto z vás bude môcť obstáť pred ohňom zožierajúcim? Kto z vás bude môcť bydlieť s večnou páľčivosťou?[4]

15. Kto chodí v spravodlivosti a vraví pravdu, kto pohŕda ziskom z útisku, kto zatvára svoje ruky pred podplatením, kto zapcháva svoje uši, aby nesly-šaly o krvi, a zatvára oči svoje, aby sa na zlé nedívaly. (Žalm 14, 2.)

16. Ten bude prebývať na vysostiach,[5] hrady na skalách budú jeho ochranou;[6] tomu je chlieb daný, a jeho vody sú stále.[7]

17. Jeho oči uzrú kráľa v jeho okrase, a vidieť budú zem ďalekú.[8]

18. Srdce tvoje premýšľať bude o strachu. Kde je múdry, kde vysvetľovateľ slova zákona, kde učiteľ maličkých?[9] (I Kor. 1, 20.)

19. Nestydatého ľudu viac neuvidíš, ľudu temnej reči, tak aby si nemohol rozumieť výmluvnosti jeho jazyka, ktorý nemá nijakej múdrosti.[1]

20. Pohliadni na Sion, mesto našej slávnosti; oči tvoje vidia Jeruzalem, bohatý príbytok, stánok, ktorý nebude prenesený;[2] jeho kolíky nebudú vytiahnuté na večnosť, a ani jeden z jeho povrazov sa nepretrhne;

21. preto, že len tam oslavuje sa náš Pán, tu je miesto riek, tu sú potoky preširoké a otvorené;[3] nepôjde po nich loď veslová, ani veľká lod vojenská nebude po nich prechádzať.

22. Lebo Pán je náš sudca, Pán náš zákonodarca, Pán je kráľ náš: on spasí nás.

23. Oslably tvoje povrazy, a nedržia; tak že na svojom sťažni nebudeš môcť roztiahnuť prápor; vtedy rozdelená bude korisť mnohých lúpeží; aj chromí rozoberú lúpež.[4]

24. Ani susedˇ[5] nepovie: Som slabý![6] Od ľudu, ktorý v ňom bydlí, bude odňatá neprávosť.[7]

HLAVA 34.

Oznamuje zahynutie nepriateľov Božích, menovite Idumejských.

1. Pristúpte národy, a slyšte, a ľudia

---

[1]) Keď všetko už poplienené, a posledná nádej, hrad jeruzalemský, v nebezpečí je, prispejem k pomoci. „Keď je núdza najväčšia, pomoc Božia najbližšia."

[2]) Nepriateľom takto privoláva: Rozpálili ste sa proti môjmu ľudu, a ničoho nevykonáte; vo svojom vlastnom zúrení zahyniete.

[3]) Napomína všetkých, aby si pripustili k srdcu jeho súdy.

[4]) Ktože obstojí pred Bohom, ktorý Assyrských a hriešnikov tak prísno trestá, jako oheň, ktorý všetko páli? Hriešnici vidiac súdy Božie, od strachu sa trasú, spravodliví sú vo svojej nádeji ochrany Božej a jeho požehnania istí.

[5]) t. j. na vysokých miestach: bezpečne.

[6]) Tak bezpečne bude bývať ako na hrade, na vysokej, neprístupnej skale vystavenom.

[7]) Bude mať dostatok požehnania Božieho.

[8]) t. j. ďaleko, široko od nepriateľa oslobodenú; nešťastie pominulo ako ťažký sen.

[9]) Múdry — úsmešne = tí múdri radcovia, ktorých nádej v pomoci egyptskej tak hanebne zklamala. Vysvetľovateli slova zákona, lživí učitelia, ktorí ľud márnymi nádejami mámili a tieto i lživým vykladaním a užívaním pravého slova Božieho podporovali. — Učiteľ maličkých: Teraz posmievanie, ktorým proroka zneuctili (28, 9.), zamĺklo, teraz by sa im radca zišiel.

[1]) Ľudu assyrského, ktorý pridusene, temne, nerozumiteľne, cudzím jazykom hovorí.

[2]) Stánok Boží, príbytok Boží nerušiteľný.

[3]) Boh obkľúči mesto širokými riekami do okola; pod jeho ochranou bude bezpečné a neprístupné. Touto ochranou dokáže sa Boh slávnym.

[4]) O Jeruzaleme povedané. Teraz je Jeruzalem slabý a bezmocný, ale pri všetkej tej slabosti bude hojná korisť delená. Vykonal to Boh, lebo Pán dá víťazstvo, oni k tomu málo prispejú; Pán im tak snadným učiní víťazstvo, že i chromí budú sbierať lúpež.

[5]) Obyvateľ.

[6]) Sila Jeruzalema pozostáva v pozbavení hriechu. Ľudu, ktorý je verný svojmu Bohu, nikdy neprijde povedať: Som slabý!

[7]) Ľud prebývajúci v novom Jeruzaleme zbavený bude hriechu. Prorok i tu k duchovným darom kráľovstva Missiášovho ukazuje.

pozorujte; nech slyší zem, a jej plnosť, okršlek zemský, a kdejaký jeho plod.[1]

2. Preto, že hnev Pánov je proti všetkým národom, a jeho prchlivosť proti všetkému ich vojsku; usmrtí ich, a vydal ich na zabitie.

3. Ich pobití budú odhodení, a z ich mrtvých tiel vystúpi smrad; od ich krvi roztečú sa hory.

4. A chradnúť bude všetko vojsko nebeské,[2] a svinuté budú nebesá ako kniha;[3] a všetko ich vojsko spŕchne tak, ako prší listie s vinného kmeňa a s fígy.

5. Lebo opojený je na nebi meč môj;[4] hľa, na Idumeu sostúpi, a na ľud môjho pobitia k súdu.

6. Meč Pánov je plný krvi, stučnel tukom, krvou baranov, a kozlov, krvou tučných škopcov;[5] lebo Pán bude mať obetu v Bozre, a veľké zabíjanie v zemi idumejskej.

7. A padnú jednorožci s nimi, a býkovia s mocnými;[6] opije sa zem ich krvou, a ich pôda sadlom tučných.

8. Lebo je deň pomsty Pánovej, rok odplatovania, súdu, ku prospechu Siona.[7]

9. A jej potoky obrátia sa na smolu, a jej pôda na sirku; a jej zem obráti sa na smolu horiacu.[8]

10. Ani v noci, ani vo dne nezhasne, na veky bude vystupovať jej dym; pustá zostane od pokolenia do pokolenia, na veky vekov nebude, kto by šiel tade.

11. A osadia sa na nej pelikán a jež; sova a krkavec budú v nej bývať; a roztiahnu po nej šnúru, aby na nivoč vyšla, a olovnicu, aby spustošená bola.[1]

12. Jej šľachticov nieto tam; kráľa radšej vyvolávajú, a všetky jej kniežatá zmizli.[2]

13. A na jej domoch porastie tŕnie a žihľava, a bodľačie na jej hradoch; a bude príbytkom drakov, a pastvou pštrosov.

14. Zlí duchovia budú sa tu stretať s obludami, a chlpáč jeden druhému sa ozývať; tam sa usadí striga,[3] a nájde si pokoj.

15. Tam bude mať svoju dieru jež, a vyživí mladé, a vyryje okolo, a vychová ich pod jej stieňom; tam schodia sa jastrabi jeden s druhým.

16. Hľadajte usilovne v knihe Pánovej,[4] a čítajte, jedna z týchto vecí nechybí, jedna druhú nebude hľadať; lebo čo z mojich úst pochádza, to on rozkázal, a jeho duch sám to shromaždil.

17. On sám hodil im lós, a jeho ruka rozdelila im po miere; až na veky budú ňou vládnuť, a od pokolenia do pokolenia budú v nej prebývať.

---

[1]) Všetky tvory majú slyšať, preto že všetky majú na tom svoju účasť.

[2]) Hviezdy sa budú triasť a padať.

[3]) Zastrú sa, t. j. taká bude porážka, že i samé nebesá sa jej zhrozia. Vypisuje vyvrátenie a potrenie moci nepriateľskej slovami, ktoré spolu platia o zhube na konci sveta.

[4]) Môj meč, znamenie trestnej spravodlivosti Božej. — Opojený, t. j. hnevom; spravodlivosť Božia, ohavnosťami už toľkokrát k pomste vyzývaná, cíti sa, ľudsky hovorené, nútenou trestať.

[5]) Pobije Idumejských, vznešených i ľud sprostý, ako obetu za hriech. Na Idumejčanoch ukáže príklad, ako škodí protiviť sa Bohu.

[6]) Kniežatá i sprostí, bohatí i chudobní, všetci zahynú.

[7]) Boh tresce nepriateľov Siona, teda účinne zastáva záležitosť Siona.

[8]) Obrazy náramného spustošenia ohňom, ako niekdy Sodomy a Gomory.

[1]) t. j. docela ako po šnúre a závaží, pilne zkazená a zpustošená bude, aby ako pri stavaní domu ničoho sa neprehliadlo a ničoho z nej neostalo.

[2]) Šľachtici, vznešení mužovia Edomu sú vyhnaní, nemajú silnej opory, kráľa, ktorý by roztrúsených shromaždil a tak kráľovstvu a ľudu nové trváce sriadenie dal; po takom kráľovi túži, ale — márne.

[3]) Hebr.: Lilit = „nočná“, čas podoby ženskej. Tým sa len hrozné zpustošenie zeme vypodobňuje, v ktorej krom divokých potvor ničoho niet.

[4]) Čo ústne ohlašoval, to na trváce svedectvo i vo svojej prorockej knihe spísal, ktorá je preto, že Božie výpovede a rozkazy obsahuje, knihou Pánovou. Spísanie to má byť znamením bezpochybnej istoty, že Boh vyplní, čo ústami proroka predpovedal.

HLAVA 35.

Prorokuje o blaženejšej dobe. Tým na blažené časy príchodu Messiášovho upomína.

1. Veseliť sa bude pustá a bezcestná, plesať bude pustatina, a kvitnúť ako ľalija.[1])

2. Bujno bude pučať, a od radosti plesať a chváliť; sláva Libana je jej[2]) daná, okrasa karmelská a sáronská; uvidia slávu Pánovu, a krásu nášho Boha.[3])

3. Posilnite opustené ruky, a kolená klesajúce otúžte.

4. Rieknite malomyselným: Posilnite sa, a nebojte sa; hľa, Boh náš s pomstou privedie odplatu; Boh sám príjde a spasí vás.[4])

5. Vtedy otvoria sa oči slepých, a otvoria sa i uši hluchých.

6. Vtedy poskočí kulhavý ako jeleň, a jazyk nemých sa rozviaže; lebo vypryštily sa vody na púšti, a potoky na pustatine.

7. A zem, ktorá bola vysušená, obráti sa na jazero, a žížnivá na pramene vôd. V pelešiach, v ktorých predtým prebývali draci, rastie zelené trstie a rákošie.[5])

8. A bude tam chodník i cesta, a cestou svätou bude nazvaná; nepôjde po nej nečistý, táto vám bude rovnou cestou, tak že na nej ani hlúpi nezablúdia.

9. Nebude tam leva, ani divá zver nebude chodiť po nej, ani sa tam nenajde; ale pôjdu po nej tí, ktorí budú vyslobodení.[1])

10. A vykúpení od Pána sa vrátia, a prijdu na Sion s chválospevom; a veselosť večná bude na ich hlave; dôjdu radosti a veselosti, a utečie od nich bolesť a nárek.[2])

HLAVA 36.

Vtrhnutie Sennacheriba do Júdska. Sennacherib sa rúha Bohu. Vernosť poslov Ezechiášových.

1. A stalo sa v štrnástom roku[3]) kráľovania Ezechiášovho, pritiahol Senacherib, kráľ assyrský, proti všetkým opevneným mestám judským, a zaujal ich.

2. A poslal kráľ assyrský Rabsaka z Lachis do Jeruzalema k Ezechiášovi kráľovi, s vojskom veľkým;[4]) i zastal pri vodovode vyšného rybníka, na ceste poľa valchárovho.

3. Tedy vyšiel k nemu Eliakim, syn Helkiášov, ktorý bol správca domu, a Sobna, pisár, a Joahe, syn Azafov, pisár pamätných kníh.

---

[1]) Keď Boh nepriateľov svojho ľudu zničil, vtedy tá púšť zasa sa zotaví a rozkvitne a jakoby v radosti zo zajatia vracajúceho sa ľudu účasť mať bude. Z prírody vzaté obrazy znamenajú, čo sa v ľudskom srdci, vo vykúpenom ľudstve, robiť bude.

[2]) V obnovenej zemi kráľovstvom Messiášovým všetky prednosti ľudu vyvoleného prešly na cirkev Kristovu.

[3]) Tí, ktorí v pustej zemi bývali, v temnostiach pohanských uzrú Boha nášho, veriac v jeho božstvo, skryté pod rúškom ľudského tela.

[4]) Dôverujte, dúfajte, s celou dôverou oddajte sa vedeniu Božiemu. Boh vykoná pomstu i odplatu, Sion nepodľahne. Teda vaše vyslobodenie bude skutok Boha samého. Svätá cirkev vykladá to na príchod Pána.

[5]) Týmito obrazmi vyslovujú sa dary spasenia, jako Kristus Pán sám sa na ne ako na výrečných svedkov prišlej spásy odvolával. (Mat. 11. 4.)

[1]) Tou púšťinou ide svätá cesta, po ktorej len svätí chodia a ktorú tak vidieť a poznať, že ani hlúpy nemôže ju zmýliť alebo na nej zablúdiť, a ktorá je pred divou zverou celkom bezpečná. Na tej vidí prorok prichádzať vykúpených, vyslobodených. Teda spása predstavuje sa tu ako vykúpenie zo zajatia, ako navrátenie sa z vyhnanstva. Znamenia tej doby, príchodu spásy, sú svätosť a nenarušená bezpečnosť.

[2]) Radosť, hojnosť milosti dostane sa vykúpeným. — Protivy: Sion, ku ktorému viaže sa prisľúbenie Božie a spasenie, a Edom s jeho snažením, ktoré Bohu sa protiví. Teda alebo Edom a jeho kliatba, alebo Sion s jeho prerozkošným požehnaním. Júda si môže snadno voliť. Ale to musí sa dokazovať v jeho smýšľaní. Čo si Juda skutočne volil a čo dosiahlo namáhanie prorockovo od hl. 28.? Na to odpovedá dejepisná zpráva v hl. 36. a 37.

[3]) Tento čas je ťažko ustáliť; pravdepodobne v tom čase, v ktorom boly predošlé reči povedané, okolo 701 pred Kr., v ktorom roku dľa svedectva klinových písem Senacherib (705—681) proti východu tiahol a Jeruzalem skutočne obľahal.

[4]) Senacherib chce podmaniť Jeruzalem, lebo tiahnuc proti Egyptu nechcel si nechať za chrbtom tak mocné mesto.

4. I hovoril im Rabsakes: Povedzte Ezechiášovi: Toto hovorí veľký kráľ, kráľ assyrský: Jaké je to dúfanie, na ktorom si zakladáš?

5. Alebo na čiu radu a jakou silou mieniš sa sprotiviť? V kom máš nádej, že si odstúpil odo mňa?

6. Hľa, ty spoliehaš sa na palicu tej zlomenej trstiny, na Egypt, ktorá tomu, kto sa na ňu opre, vojde do ruky, a prekole ju; taký je Farao, kráľ egyptský všetkým, ktorí v ňom dúfajú.

7. A keď mi odpovieš: V Pánu Bohu svojom dúfame; či on nie je ten, ktorého výšiny a oltáre odpratal Ezechiáš, a riekol Judovi i Jeruzalemu: Pred týmto oltárom[1] sa budete klaňať.

8. No poddaj sa môjmu pánovi, kráľovi assyrskému, a dám ti dva tisíc koní, a ty nebudeš môcť zo seba sohnať (ľudí), ktorí by na ne vysadli.[2]

9. A jako snesieš tvár sudcu jedného miesta, jedného z najmenších služobníkov môjho pána? Ačkoľvek dúfaš v Egypte, v jeho vozoch a jazdcoch:

10. ale či som azda bez Pána prišiel do tejto zeme, aby som ju zkazil? Pán mi riekol: Vytiahni proti tejto zemi, a zkaz ju.[3]

11. I riekol Eliakim, a Sobna, a Joahe Rabsakovi: Hovor k služobníkom svojim syrsky: veď rozumieme; nehovor k nám židovsky pred ľudom, ktorý je na múre.

12. I riekol im Rabsakes: Či k tvojmu pánovi a k tebe poslal ma pán môj, aby som mluvil všetky tieto slová; a nie radšej k mužom, ktorí sedia na múre, aby jedli svoje lajná, a pili svoj moč s vami?[1]

13. A pristúpil Rabsakes a volal hlasom velikým po židovsky, a riekol: Slyšte slová veľkého kráľa, kráľa assyrského!

14. Toto vraví kráľ: Nech vás nesvádza Ezechiáš, lebo vás nebude môcť vytrhnúť.

15. A nech vám neďáva Ezechiáš nádeje v Pánovi, keď povedá: Pán nás iste vyslobodí, nebude vydané toto mesto do ruky assyrského kráľa.

16. Neposlúchajte Ezechiáša: lebo toto hovorí kráľ assyrský: Učiňte so mnou dobrú smluvu a vyjdite ku mne, a bude môcť jesť každý zo svojej vinice,, a zo svojej figy: a piť každý vodu zo svojej cisterny[2]

17. dokiaľ neprijdem a nepoberiem vás do zeme, ktorá je jako zem vaša, do zeme obilia a vína, do zeme chleba a viníc.[3]

18. Nech vás nezavádza Ezechiáš, keď hovorí: Pán nás vyslobodí. Či vyslobodili bohovia národov, každý svoju zem z ruky assyrského kráľa?[4]

19. Kdeže je Boh Emata, a Arfadu? Kdeže je Boh Sefarvaima? Či vyslobodili Samariu z mojej ruky?

20. Ktorý že je zo všetkých bohov týchto zemí, ktorý by bol vyslobodil svoju zem z mojej ruky, žeby Pán mal vyslobodiť Jeruzalem z mojej ruky?[5]

21. A mlčali, a neodpovedali mu ani slova, lebo kráľ im rozkázal a riekol: Neodpovedajte mu.

---

[1]) Na oltári v chráme jeruzalemskom, kdežto ľud dosiaľ i na výšinách svoje obety Bohu konal. Chce tým dôveru ľudu v pomoc Boha, zrušením tých oltárov ako urazeného zmenšiť a zničiť i ľud k svojej strane nakloniť.

[2]) Posmešne: Dal by som ti dvetisíc koní, ale ty, tak slabý, kdeže vezmeš jazdcov na ne?

[3]) Iste bez vôle Božej nemohol som sem pritiahnuť; ale poneváč som pritiahol a mnoho miest zaujal, je zrejmé, že som z jeho vôle prišiel. (Cyrill, **Prokop, Jer.)**

[1]) Hrozí odporne, prehnane najväčšou biedou, aká sa pri obliehaní dá myslieť.

[2]) Keď sa poddáte Assyrii, budete mať život pokojný a blažený.

[3]) Presídlim vás do zeme assyrskej, podobnej tejto vašej a úrodnej na víno i obilie.

[4]) Východňania mienia, že víťazstvo alebo porážka národa je víťazstvom alebo porážkou národného boha, ktorý tak svoju moc alebo slabosť dokazuje.

[5]) Pohanovi je i Boh izraelský národným Bohom, ktorého premôcť úfa, jako iných. Vo v. 10. tvrdí, že prišiel z vôle Božej, a tu už i proti vôle Božej chce zaujať Jeruzalem.

22. A prišiel Eliakim, syn Helkiášov, správca domu, a Sobna pisár, a Joahe, syn Azafov, pisár pamätných kníh, k Ezechiášovi s roztrhnutým rúchom[1] a oznámili mu slová Rabsakove.

HLAVA 37.

Ezechiáš poslal k Izaiášovi. Tento predpovedá zahynutie Sennacheribovo. Rúhanie Sennacheribovo. Modlitba Ezechiášova. Záhuba Assýrskych.

1. A stalo sa, keď to slyšal kráľ Ezechiáš, roztrhol svoje rúcho a odial sa žininou, a všiel do domu Pánovho.
(IV. Kráľ. 19, 1.)

2. A poslal Eliakima, ktorý bol správcom domu, a Sobnu pisára, a starších z kňazov oblečených v žínine k Izaiášovi prorokovi, synovi Amosovmu;

3. a riekli mu: Toto hovorí Ezechiáš: Deň súženia a kárania a rúhania je deň tento; lebo prišli dietky až k pôrodu, ale niet sily ku porodeniu.[2]

4. Keby nejako slyšal Pán Boh tvoj[3] slová Rabsakove, ktorého poslal kráľ assyrský, jeho pán, rúhať sa Bohu živému, a haniť ho rečami, ktoré slyšal Pán Boh tvoj; preto pozdvihni modlitbu za ostatok ľudu, ktorý sa tu nachádza.

5. I prišli služobníci kráľa Ezechiáša k Izaiášovi.

6. A riekol im Izaiáš: Toto poviete svojmu pánovi: Neboj sa tých slov, ktoré si slyšal, ktorými sa mi rúhali služobníci kráľa assyrského.[4]

7. Hľa, ja mu dám ducha,[1] a uslyší novinu, a navráti sa do svojej zeme, a učiním to, že padne od meča vo svojej zemi.

8. Ale Rabsakes sa navrátil a našiel kráľa assyrského bojovať proti Lebne; lebo bol počul, že sa odobral z Lachis,

9. a počul o Tarakovi, etiopskom kráľovi, rozprávať; hovorili: Vytiahol, aby bojoval proti tebe. Keď to čul, poslal k Ezechiášovi poslov s odkazom:

10. Toto poviete Ezechiášovi, kráľovi judskému: Nech ťa nesvedie tvoj Boh, v ktorom ty dúfaš, keď rieka: Jeruzalem nebude do rúk kráľa assyrského daný.

11. Hľa, slyšal si všetko, čo učinili assyrskí kráľovia všetkým zemiam, ktoré vyhubili, a ty mohol by si byť zachránený?

12. Či zachránili bohovia národov tých, ktorých vyhubili moji otcovia: Gosan, a Haran, a Resef, a synov z Edenu, ktorí boli v Talassare?

13. Kdeže je kráľ Ematu, a kráľ Arfadu, a kráľ mesta Sefarvaima, Any a Avy? (IV. Kráľ. 18, 34; 19, 13.)

14. A vzal Ezechiáš list z ruky poslov, a prečítal ho, a vstúpil do domu Pánovho, a rozvinul ho pred Pánom.

15. A modlil sa Ezechiáš k Pánovi a riekol:

16. Pane zástupov, Bože izraelský, ktorý sedíš nad cherubmi: ty sám si Boh nad všetkými kráľovstvami zeme, ty si učinil nebe i zem.

17. Nakloň, Pane, ucho svoje a slyš: otvor, Pane, oči svoje a viď, a slyš všetky slová Senacheribove, ktoré poslal, aby sa rúhal Bohu živému.

18. Tak je, Pane, že spustošili kráľovia assyrskí krajiny, a ich zeme.

19. A hodili ich bohov do ohňa, lebo to neboli bohovia, ale dielo rúk ľudských, drevo a kameň: a zničili ich.

20. A teraz, Pane Bože náš, vyslo-

---

[1]) Roztrhli si rúcho alebo pre rúhanie sa Rabsakovo alebo na znamenie bôľu a zármutku pri jeho zpupnej požiadavke a hane.

[2]) To je príslovie a obraz najväčšej úzkosti, bolesti a nebezpečia života, ako pri ťažkom pôrode býva. Smysel: Súženie je tu, a my si nevieme v ňom ani rady ani pomoci.

[3]) Po tomto poznať postavenie prorokovo ako prímluvcu u Boha a jeho prednostný pomer k Bohu: že kráľovstvo a kňazstvo k nemu sa utieka.

[4]) Boh doista vyslyší a vyplní prosby kráľove.

[1]) Náhle dostane novinu o smrti 185.000 mužov (v. 36.), ktorá ho naplní strachom.

boď nás z jeho ruky; nech poznajú všetky kráľovstvá zeme, že ty si Pán sám jediný.

21. A poslal Izaiáš, syn Amosov, k Ezechiášovi, a odkázal mu: Toto hovorí Pán, Boh izraelský: O čo si ma prosil o Senacheribovi, kráľovi assyrskom,

22. toto je slovo, ktoré mluvil Pán o ňom: Pohŕda tebou a posmieva sa ti panna, dcéra sionská; kýva hlavou za tebou dcéra jeruzalemská.[1]

23. Koho si hanil, a komu si sa rúhal a proti komu si povýšil hlas, a pozdvihol pýchu svojich očú? Proti Svätému izraelskému.

24. Skrze služobníkov svojich hanil si Pána, a riekol si: S množstvom svojich vozov ja som vytiahol na vysoké hory, na štíty libanské, a postínam jeho vysoké cédry, a jeho výborné jedle, a vyjdem na najvyššie jeho temä až do lesa jeho Karmela.

25. Ja som vykopal a pil vodu, a vysušil šlapajou svojej nohy všetky potoky hrádz.[2]

26. Či si nesłyšal,[3] čo som v tej veci dávno učinil?[4] Od dávnych časov som to ja chystal: a teraz k tomu priviedol: a stalo sa na vynivočenie pahrbkov vyzbrojených k boju, a opevnených miest.

27. Ich obyvatelia majú oslabenú ruku, naľakali sa a zahanbení boli; boli ako seno na poli a tráva na pastve, a zelina na streche, ktorá prv vyschla, než dozrela.[5]

28. Znám tvoje bydlenie i tvoje vychádzanie a prichádzanie, i tvoje zúrenie proti mne.[1]

29. Keď si zúril proti mne, tvoja pýcha prišla do mojich ušú; preto vstrčím obrúčku do tvojho nosa, a úzdu do tvojich úst, a odvediem ťa nazpät tou cestou, ktorou si prišiel.[2]

30. Tebe však toto buď znamením:[3] Tento rok jedz, čo samo od seba rastie, a druhý požívaj ovocie, ale tretí rok sejte a žnite, a saďte vinice, a jedzte ich ovocie.[4]

31. A to, čo bolo zachránené z domu Judovho, a čo pozostalo, vpustí dolu korene, a vydá ovocie hore.[5]

32. Lebo z Jeruzalemu výjdu ostatky, a spasenie z hory Sion: horlivosť Pána zástupov to učiní.

33. Preto toto hovorí Pán o kráľovi assyrskom: Nevôjde do tohoto mesta, a nevstrelí ta strely, a štít sa ho nezmocní, a neobženie ho násypom.

34. Ktorou cestou pritiahol, tou sa i navráti, a do mesta tohoto nevojde, hovorí Pán:

35. A chrániť budem toto mesto, aby som ho zachoval pre seba, a pre Davida, môjho služobníka.[6]

36. Vtedy vyšiel anjel Pánov,[7] a po-

---

[1]) t. j. ľud izraelský nijakého strachu pred tebou mať nebude; vysmeje sa ti, mocou Pánovou ochránený pred tvojím násilím.

[2]) Hebr.: potoky egyptské.

[3]) t. j. Senacheribe, hovorí Pán.

[4]) Či nevieš, že čo si vykonal, to si z mojej vôle ako môj nástroj konal, a ja som predpovedal, že sa to tak stane, a aby sa skrze teba stalo, som rozkázal. Teda čo som ja niekdy v sebe uzavrel, to sa splnilo časom.

[5]) Naľakaní, neschopní odporovať, ako by ani ruky nemali, poddali sa, ztratili národnú samostatnosť; boli ako tráva, ktorú snadno skosíš, alebo ktorá, že nemá pôdy, chytro od seba väčne a vyschne.

[1]) Znám všetky tvoje myšlienky a činy.

[2]) Tak s tebou urobím, ako sa robieva s divou zverou; ona sa krotieva obručou, prestrčenou chriepou a úzdou. — Taký trest patrý Assyrčanovi za jeho nesmiernu pýchu.

[3]) Znamením, ktoré sa kráľovi ako záloh zachránenia dáva, je určité predpovedanie tých vecí, ktoré najbližšia budúcnosť až po úplné očistenie zeme od Assyrčanov prinesie. V tom je i to, že k oblíhaniu Jeruzalema neprijde.

[4]) Poslednú jaseň sa pre vojnu siať nemohlo: ale v čas teraz nasledujúcej žatvy zeme natoľko budú od Assyrčanov slobodné, nakoľko je treba, aby sa táto úroda skľúdiť mohla (taká úroda na úhore býva tam často dosť hojná). Reč povedaná bola na jar. Prečo nebolo možné siať nasledujúcej pozdnej jasene, nespomína; dosť na tom, že len na tretí rok má byť sejba i žatva slobodná a nerušená.

[5]) Ako sa úrodnosť zeme zotaví, tak sa i ľud pozostalý rozhojní, rozplodí trvale.

[6]) Davidovi prisľúbené je večné kráľovstvo, t. j. z jeho potomkov vyjde Messiáš, preto jeho mesto i dom budú od zahynutia zachránené.

[7]) Anjel Pána pobil prvorodených egyptských (II. Mojž. 12, 33), anjel vystrel svoju ruku nad

bil z vojska assyrského stoosemdesiatpäť tisíc. A keď ráno vstali, hľa, všetko bolo plné mrtvol.

(Vyššie 31, 8; IV. Kráľ. 19, 35; Tob. 1, 21. Ekkl. 1, 21.)

37. A pobral sa odišiel a navrátil sa Senacherib, kráľ assyrský, a bydlel v Ninive.

38. I stalo sa, keď sa klaňal v chráme Nezrocha svojmu bohu, Adramelech a Sarasar, jeho synovia, zabili ho mečom, a utiekli do zeme Ararat, a kraľoval Asarhaddon, jeho syn, miesto neho.

HLAVA 38.

Nemoc Ezechiášova. Jeho uzdravenie. Jeho chválospev.

1. V tých dňoch onemocnel Ezechiáš až k smrti. I prišiel k nemu Izaiáš, syn Amosov, prorok, a riekol mu: Toto hovorí Pán: Usporiadaj svoj dom, lebo zomrieš a nebudeš žiť. (IV. Kráľ. 20, 2.)

2. I obrátil Ezechiáš tvár svoju k stene, a modlil sa k Pánovi,

3. a riekol: Prosím ťa, Pane, rozpomeň sa, ako som kráčal pred tebou v pravde, a so srdcom dokonalým, a že som to činil, čo je dobré pred tvojima očima. A plakal Ezechiáš plačom veľkým.

4. I stalo sa slovo Pánovo k Izaiášovi, rieknuc:

5. Iď a povedz Ezechiášovi: Toto hovorí Pán, Boh otca tvojho, Davida: Slyšal som tvoju modlitbu, a videl tvoje slzy: hľa ja pridám k tvojim dňom pätnásť rokov,

6. i z ruky kráľa assyrského vyslobodím ťa, i toto mesto, a budem ho chrániť.

7. A toto ti bude znamením od Pána, že Pán učiní túto vec, ktorú povedal.

8. Hľa, ja navrátim zpiatky tôňu po stupňoch, po ktorých sišlo na slnečných hodinách Achazových, o desať stupňov. A navrátilo sa slnce desať čiarok po stupňoch, po ktorých bolo sišlo.[1]

9. Písmo Ezechiáša, kráľu judského, keď bol onemocnel, a ozdravel zo svojej nemoci.[2]

10. Ja som riekol: V polovici mojich dní[3] že vojdem do brán hrobu.

Pozbavený budem ostatku mojich rokov.

11. Riekol som: Neuzrem Pána Boha v zemi živých.

Neuvidím viac človeka, a obyvateľa pokoja.[4]

12. Čas živobytia môjho je odňatý, a svinutý predo mnou, ako stánok pastiersky;

prestrihnutý je ako od tkáča môj život, ledva som počínal byť, odrezal ma; od rána do večera učiníš mi koniec.[5]

13. Úfal som sa od rána, ale ako lev, tak zmrvil všetky moje kosti;

od rána do večera učiníš mi koniec.

14. Ako mladá lastovička pištím; lkám ako holubica:

Soslably oči moje hľadiac hore;

Pane, násilie trpím, zaujmi sa ma.[6]

15. Čo poviem alebo čo mi odpovie, keď to sám učinil?[7]

Premyslím pred tebou všetky svoje roky v trpkosti mojej duše.[8]

Jeruzalem a pomrelo od Dan po Bersabee 70.000 mužov na morovú ranu. (II. Kráľ. 24, 15—16.) Tak i tej noci, keď Senacherib blízko pred Jeruzalemom stál, náhle vypukol mor, ktorý jeho bojovníkov skosil.

[1]) Srov. IV. Kráľ. 20, 9—11.

[2]) Písmo = líči myšlienky a bolesť kráľa v jeho nemoci a vďaky za obsiahnuté zachránenie.

[3]) Mal asi 39 rokov.

[4]) Na zemi, v zemi živých, za života zkúsi človek dobrotu a milosť Božiu.

[5]) V najkratšom čase, behom jedného dňa.

[6]) Zaruč sa za mňa. Len Boh môže sa ako spomocník medzi neho a nemoc postaviť, jeho chrániť.

[7]) Či moje vzdychanie nie je daromné, keď Boh sám poslal na mňa toto trápenie?

[8]) K Bohu, ktorý ho trápením ťažko navštívil, chce i môže ísť s horkým bôľom svojej duše, s ktorým na náhle pominulé svoje roky hľadí. Tento bôľ je mu prosbou, očakávaním vyslyšania a zbraňou k obráteniu Božieho navštívenia.

16. Pane, či takto sa žije, a či je v tom život ducha môjho? Káraj ma, oživ ma.[1]

17. Hľa, v pokoji ma nadišla moja horkosť najhorkejšia.[2] Ale ty si vytrhol dušu moju, aby zahynula, za chrbát si zahodil všetky moje hriechy.

18. Lebo hrob ťa nebude oslavovať, ani smrť ťa nebude chváliť; a tí, ktorí sostupujú do jamy, nebudú čakať na tvoju vernosť.[3]

19. Živý, živý, ten ťa oslavuje, ako ja dnes; otec na známosť dáva synom tvoju vernosť.

20. Pane, spas ma, a piesne naše spievať budeme[4] každý deň nášho života v dome Pánovom.

21. A riekol Izaiáš, aby vzali hrudu fíg, a priložili na ranu, aby bol uzdravený.

22. A riekol Ezechiáš: Jaké znamenie bude, že pôjdem do domu Pánovho?

(IV. Kráľ. 20, 8.)

HLAVA 38.

Márnivosť Ezechiášova a posolstvo Merodachovo. Ezechiášov trest za márnivosť.

1. Toho času[5] poslal Merodach Baladan, syn Baladanov, kráľ babilonský, listy a dary Ezechiášovi; lebo slyšal, že bol nemocný, a ozdravel. (IV. Kráľ. 20, 12.)

2. A radoval sa z nich Ezechiáš,[6] a ukázal im komoru voňavých korení, a zlata i striebra, a voňavých vecí, a najlepších mastí, všetky sklady svojej zbroje, a všetko, čo sa nachádzalo v jeho pokladoch. Nebolo ničoho, čo by im nebol ukázal Ezechiáš vo svojom dome, a vo všetkom svojom pánstve.

3. V tom prišiel Izaiáš prorok ku kráľovi Ezechiášovi a riekol mu: Čo povedali tí mužovia, a odkiaľ prišli k tebe? Odpovedal Ezechiáš: Z ďalekej zeme[1] prišli ku mne, z Babylona.

4. I riekol: Čo videli v tvojom dome?[2] A odpovedal Ezechiáš: Všetko, čo je v mojom dome, videli; nebolo ničoho, čo by som im nebol ukázal z mojich pokladov.

5. I riekol Izaiáš Ezechiášovi: Slyš slovo Pána zástupov.

6. Hľa, prídu dni, a odnesené bude všetko, čo je v tvojom dome, a čo nashromaždili tvoji otcovia až do dnešného dňa, do Babylona: nezostane ničoho, hovorí Pán.[3]

7. I zo synov tvojich, ktorí vyjdú z teba, ktorých splodíš, vezmú a budú komorníkmi pri dvore kráľa babylonského.

8. A riekol Ezechiáš Izaiášovi: Dobré je slovo Pánovo,[4] ktoré si riekol. A doložil: Nech je len pokoj a vernosť za mojich dní!

HLAVA 40.

Teší židov, že sa navrátia zo zajatia babylonského. O ochrane Božej. Napomína k dôvere v Boha.

1. Poteš sa, poteš sa, ľudu môj.[5] vraví Boh váš.

---

[1]) Pane, ak sa žije v bolestiach, a jestli pravý život je v bolestiach ducha, nuž posielaj na mňa trest a bolesti a tak mi pomôž k životu.

[2]) Nešťastie prišlo neočakávane v kvetúcom jeho veku, teda je dvojnásobne bolestné. Povedomý si je, že slúžil Pánovi verne a teraz má byť ako veľký hriešnik predčasnou smrťou schvátený?

[3]) Človek po smrti nemôže záslužne pracovať a slávu a česť Božiu rozširovať. Spravodlivých starého Zákona očakávalo len predpeklie; učenie o blahoslavenstve, ktorého sa človekovi skrze Messiáša dostane, v starom Zákone ešte nebolo rozvinuté.

[4]) Kráľ hovorí v mene svojom i v mene svojho ľudu.

[5]) 712 pred Kr. za panovania Sargona, proti ktorému si Merodach Baladan spojencov získať hľadel.

[6]) Po utrpnej starosti veľmi chytro zabudol na svoje sľuby a spyšnel.

[1]) Čím ďalšia je zem, tým väčšia česť pre toho, ku komu prišli.

[2]) Otázky prorokove mohly kráľa upamätovať, že neslušne konal, čo vykonal, kráľ má vyznať, aby prorok potom vyslovil súd.

[3]) Príjde trest; ztrata všetkých tých pokladov a ponížení kráľovského domu.

[4]) Kráľ uznáva svoje previnenie a v pokore podáva sa hrozbe Božej, i povďačne uznáva milostné uľavenie trestu, preto že mu už neprijde hľadieť na národné nešťastie.

[5]) V predošlých hlavách spomína sa podmanenie židovskej zeme a zajatie Jeruzalema, na to nasleduje teraz po tomto nešťastí od Boha dané potešenie: spasenie Izraela. (Cyr. Alex.)

2. Mluvte k srdcu Jeruzalemu, a oznamujte mu, že sa doplnila jeho bieda, a odpustená je jeho neprávosť,[1] že vzal z ruky Pánovej dvojnásobne[2] za všetky svoje hriechy.

3. Hlas volajúceho na púšti.[3] Pripravte cestu Pána,[4] urovnajte na púšti chodníky Boha nášho.

4. Každá dolina buď povýšená, a každá hora a pahorok buď snížený, a čo je krivé, buď priamé, a čo je drsnaté, buď hladkou cestou.[5]

5. A zjaví sa sláva Pánova, a uzrie kdejaké telo[6] spolu, že ústa Pánove mluvily.

6. Hlas riekajúceho: Volaj![7] I riekol som: Čo mám volať? Každé telo je tráva, a všetka jeho sláva ako kvet poľný.[8] (Ekkl. 14, 18.)

7. Uschla tráva a spadol kvet, lebo duch Pánov[9] pofúkol naň. Veru tráva je ľud.

8. Uschla tráva a spadol kvet, ale Slovo Pána nášho zostáva na veky.

9. Na vysokú horu vystúp ty, ktorý dobré veci zvestuješ Sionu; povýš mocne svoj hlas, ktorý radostné veci oznamuješ Jeruzalemu; povýš, a neboj sa. Riekni mestám judským: Hľa, Boh váš![1]

10. Hľa, Pán Boh prijde v sile a jeho rameno bude panovať;[2] hľa, jeho odplata[3] s ním, a jeho dielo pred ním.

11. Ako pastier stádo svoje pásť bude, do svojho náručia shromaždí baránkov a do lona svojho ich pozdvihne, a matky dojky sám ponesie. (Ezech. 34, 23.)

12. Kto meral hrsťou vody, a odhádol nebesá dlaňou? Ktože zavesil troma prstami ťarchu zeme, a vážil na váhe hory a pahorky na závaží?

13. Ktože pomáhal duchu Pánovmu? Alebo kto bol jeho radcom a ukazoval mu? (Múdr. 9, 13; Rim. 11, 34.)

14. S kým sa radil, žeby ho učil, a naučil ho ceste spravodlivosti; a vyučil ho rozumnosti, a ukázal mu cestu opatrnosti?[4]

15. Hľa, národy sú ako kvapky na okove, a ako prášok na váhe počitujú, a hľa, ostrovy sú ako drobnušký prach.

16. Ani Libanon nepostačí k zapáleniu ohňa, a jeho živočichy nepostačia k zápalnej obeti.

17. Všetky národy sú pred ním, akoby ich nebolo, a za nič a za márnosť sú pokladané u neho.[5]

---

[1]) Je dosť potrestaný; hnev spravodlivosti Božej je ukojený.

[2]) t. j. prehojnú milosť = spasenie. Kristus zásluhami vykúpenia hriešnym ľuďom nekonečne viac získal, než svojimi hriechami ztratili.

[3]) Tak, ako by prorok na mlčky danú otázku odpovedal: Odkiaľ to vieš, že čas odpustenia prišiel?

[4]) Prorok vyzýva blízke národy, aby Bohu izraelskému, ktorý ten ľud cez púšť do Svätej zeme nazpäť priviedol, dôstojnú cestu pripravili. Ľud ktorý má byť spasený, musí sa sám na prijatie prisľúbeného spasenia pripraviť, musí sám na tom pracovať, aby jeho príchodu nič neprekážalo.

[5]) Poslovia, idúci na cestách pred kráľmi, často pre ich väčšie pohodlie cesty rovnali, tak že i celé pahorky rozvážali.

[6]) Keď vás vyslobodí zo zajatia, a viacej keď vás vykúpi z poddanosti hriechu a diabla; zajatie bolo obrazom tejto poddanosti, vyslobodenie z neho je obrazom vykúpenia.

[7]) Prorok počúva sľub toho hlasu (v. 3—5.) a temer ľaká sa jeho velikosti; tu ozve sa v ňom samom hlas riekajúceho, takého, ktorý čítal v duši prorokovej povstávajúce pochybovanie: volaj, t. j. i ty vyvolávaj, zvestuj ten sľub! Aby nepochyboval, predstavuje sa mu slabosť ľudská a moc Božia: u Boha všetko možné.

[8]) Človek pomínie, ale večne trvá slovo Božie; kto bude pochybovať pre veľkosť sľubov?

[9]) Vietor, menovite východný vietor.

[1]) Sion a Jeruzalem smútia, že ich Boh opustil. Tu prichádza potešenie: za časným vyslobodením príde časné obnovenie, vykúpenie skrze Messiáša, prinesie zvestované dobré a radostné veci messiášske. — Zvestovanie tých vecí má sa stať s hory vysokej, aby ho na ďaleko a široko počuli.

[2]) Pán dokáže svoju moc a vykoná spasenie.

[3]) Milosť vtelenia k blaženému vykúpeniu.

[4]) V. 12—14. Aby neveriaci ľud k viere povzbudil, ukazuje na iné skutky jeho nedostihlej moci a nevyzpytateľnej múdrosti, ako by riekol: Boh je tak nesmierny, že zpustu morskú takmer do hrsti zobrať a ťarchu zeme prstom vážiť môže, a tak dobrotivý, že od večnosti, prv než človeka bolo, všetko mu tak otcovsky opatril, bude i mocný i múdry i láskavý sostúpiť s nebies, medzi vami a ukázať, o vás ako pastier sa starať, vás vykúpiť.

[5]) V. 15—17. Starosť má o národy, hoci tie všetky sú v pomere k nemu ako kvapka z plného okova kvapkajúca, ba o mnoho menej, ako nič, všetky veci nedostačia na obetu, ktorou by jeho velebnosť náležite mohla byť uctená.

18. Komu teda pripodobníte Boha? Alebo aký obraz mu postavíte?[1]
(Sk. Ap. 17, 29.)

19. Či rytinu neslieva umelec? Alebo či ju zlatník neobťahuje zlatom, a strieborník striebornými pľachy?

20. Silné drevo, a ktoré nehnije, vyberá múdry remeselník; hľadí, ako by vystavil modlu, aby sa nepohla.[2]

21. Či neviete? Či ste neslyšali? Či vám nebolo zvestované od počiatku? Či ste neporozumeli základom zeme?[3]

22. Ten, ktorý sedí nad okršlekom zemským, a obyvatelia jeho sú ako kobylky; ktorý rozprestiera ako nič nebesá, a rozťahuje ich ako stánok k bývaniu.

23. Ktorý činí zkúmateľov tajností,[4] ako by neboli nič, a sudcov zemských na nič privádza.

24. A síce nie je ani sadený, ani siaty, ani v zemi zakorenený ich kmeň.[5] Náhle ich ofúkne, uschnú, a víchor ich ako plevu zanáša.

25. A komu ste ma pripodobnili, a prirovnali? hovorí Svätý.

26. Pozdvihnite hore oči svoje, a viďte, kto to stvoril? Kto vyvádza v počte ich vojsko, a všetkých po mene volá; pre jeho veľkú silu a moc a vládu ani jedno neostáva zpiatky.[6]

27. Prečo riekaš Jakube, a hovoríš Izraelu: Smytá je pred Pánom cesta moja, a moje právo pred Boha môjho neprichádza.[7]

28. Či nevieš, alebo neslýchal si? Boh večný je Pán, ktorý stvoril končiny zeme; neslabne ani neustáva, a jeho múdrosť nemôže sa vystihnúť.[1]

29. On dáva ustatému vládu, a tým, ktorí nie sú, moc a silu rozmnožuje.

30. Omdlieva mládež a ustáva, a mládenci od slabosti padajú;[2]

31. ale i tí, ktorí dúfajú v Pánovi, obnovujú sily, dostanú perute ako orli; bežia a neukonajú sa, chodia a neustávajú.

HLAVA 41.

Utvrďuje ľud izraelský v nádeji na vyslobodenie. Teší ich. Rozdiel medzi pravým Bohom a modlami.

1. Nech mlčia predo mnou ostrovy, a národy[3] nech soberú silu; nech pristúpia, a potom nech mluvia; spolu pristúpme k súdu.

2. Kto vzbudil od východu spravodlivého,[4] a povolal ho, aby ho nasledoval? Vydá pred tvárou jeho národy, a kráľov podmaní; vydá ich ako prach jeho meču, a ako plevu vietrom zanášanú jeho luku.

3. Prenasleduje ich, prejde v pokoji, na jeho nohách nepoznať dlhej cesty.[5]

4. Kto to spravil a učinil, povolávajúc rodiny od počiatku? Ja Pán, prvý i posledný ja som. (Niž. 44, 6; 48, 12; Zjav. 1, 8; 22, 13.)

5. To videly ostrovy, a bály sa; končiny zeme sa naľakaly; priblížily sa a pristúpily.

---

[1]) Lebo sa mu v celej prírode nič vyrovnať nemôže.

[2]) Či je to rozum, klaňať sa spravenému obrazu?

[3]) A tak robia ľudia, ktorí majú zdravý rozum a dostali o veci poučenie? Rozum im z viditeľných stvorených vecí ukazuje, že je Boh, a že ten svet nie je dielom mŕtvej modly; Izraelovi bola od jeho počiatku táto pravda zvestovaná.

[4]) Kniežatá.

[5]) Boh znivočí kniežatá tak, ako by ich nikdy nebolo bývalo. Proti moci Božej nikto neobstojí.

[6]) Všetky (hviezdy = vojsko) do jednej sa na jeho mocné kynutie dostavujú.

[7]) Boh sa nezaujíma mojej spravodlivej veci, on nezná mojej biedy.

[1]) Že neprichádza k pomoci? Nie preto neprichádza, že azda nevládze alebo nechce, ale preto, že čaká príhodný čas; on vie, kedy a jako ti pomôcť má.

[2]) Bez Božej pomoci.

[3]) Ostrovy — národy = všetok pohanský svet i s jeho bohami.

[4]) Cýra. Boh poslal Cýra, dal mu víťaziť, a predpovedal to už dávno, prv než sa stalo. Nazýva sa spravedlivým, lebo bol vykonávateľom spravodlivosti Božej naproti pohanom a spolu nástrojom dobroty Božej k jeho ľudu.

[5]) Neustáva, ale vždy novou silou koná svoje veľké dielo.

6. Jeden druhému pomáha a bratovi svojmu rieka: Posilni ma!

7. Posilňuje kováč bijúc kladivom toho, ktorý v ten čas koval, a riekol: Sletovaním je to dobré; a potúžil to klincami, aby sa nepohlo.[1])

8. A ty, Izraelu, služobníku môj, Jakube, ktorého som vyvolil, semä Abraháma, priateľa môjho:[2])

9. v ktorom som ťa vzal od končín zeme, a od ďalekých jej miest som ťa povolal a riekol som ti: Služobník môj si, vyvolil som ťa, a nezavrhol som ťa.

10. Neboj sa, lebo ja som s tebou; neuchyľuj sa, lebo ja som Boh tvoj; posilnil som ťa, a pomohol som ti, a ruka môjho spravodlivého ťa prijala.[3])

11. Hľa, zahanbení budú a zastydia sa všetci, ktorí bojujú proti tebe; budú, ako by neboli, a zahynú mužovia, ktorí ti odporujú.

12. Budeš ich hľadať, a nenajdeš mužov, ktorí povstávajú proti tebe, budú, ako by ich nebolo; a na nivoč prijdú tí ľudia, ktorí bojujú proti tebe.

13. Lebo ja, Pán Boh tvoj, pojal som ťa za ruku, a riekol som ti: Neboj sa, ja ti pomôžem.

14. Neboj sa, červíku, Jakube, vy pomretí[4]) z Izraela; ja ti spomôžem, hovorí Pán, a vykupiteľ tvoj: Svätý Izraelský.

15. Ja učiním ťa ako nový voz mlatebný, ktorý má ostré zuby;[5]) pomlátiš hory a pomrvíš ich, a pahorky ako na prach obrátiš.

16. Preveješ ich, a vietor ich uchytí, a víchor roztrúsi; a ty plesať budeš v Pánovi,[1]) v Svätom izraelskom budeš sa veseliť.

17. Núdzni a chudobní hľadajú vodu, ale jej nieto; ich jazyk od smädu uschol.[2]) Ja Pán vyslyším ich, ja Boh izraelský neopustím ich.

18. Otvorím na vysokých pahorkoch rieky, naprostried rovinách pramene; obrátim púšť na jazerá vôd, a suchú zem na potoky vôd.[3])

19. Nasadím na púšti cédrov, a agátov, a myrt, a olivovho stromovia; vysadím pustinu jedlou, brestom i zimozeleňom spolu;[4])

20. aby videli a poznali a uvážili a srozumeli spolu, že to ruka Pánova učinila, a Svätý izraelský to stvoril.[5])

21. Sem poďte so svojou pravdou,[6]) hovorí Pán; predneste, čo máte, vraví kráľ Jakubov.

22. Nech pristúpia a nech nám oznámia to, čo sa stať má. Predošlé, čo to bolo? Povedzte, a priložíme srdce svoje a zvieme, čo z toho vyjde, čo má prísť, ukážte nám.[7])

23. Oznámte, čo má prísť v budúcom čase, a poznáme, že ste bohovia; vykonajte, ak môžete, niečo dobrého alebo zlého, a hovorme i viďme spolu.

---

[1]) V. 5—7. Národy, vidiac moc pravého Boha na jednom človekovi dokázanú, ľakajú sa, i spolčujú sa, aby si spravili modly a klaňali sa im; v tom jeden druhého podporuje, povzbudzuje. Cit slabosti núti ich hľadať vyššiu pomoc, ale čo im tie slátaniny pomôžu?

[2]) Ako synovia Abrahamovi boli Izraelci dedičia prisľúbení, ktoré Boh dal „svojmu priateľovi, (tak i dnes na východe nazývajú Abraháma) pre ktorého lásku a vernosť k nemu ukazuje.

[3]) Izrael sa nemá báť a strachovať, lebo Pán je s ním, jeho Boh, Spasiteľ; i Cyrus sa priateľsky ľudu zaujme.

[4]) Červík = potlačený národ, v tom smysle i pomretí.

[5]) Ty ako silnejší víťaz premôžeš veľké a silné národy.

[1]) Tu je prirodzene menej reč o Izraelovi ako národe, než ako o ľude Božom (starozákonnej cirkvi), z ktorého Messiáš, lepší Cýrus a premôžiteľ sveta vyjde. Teda proroctvo vzťahuje sa na messiášsku dobu. Ale priam preto bolo ono potešnou kázňou pre starozákonné Izraelstvo.

[2]) Obraz veľkej biedy ľudu.

[3]) Kde na východe jesto vody, tam je i úrodnosť.

[4]) Izrael zase vzkvitne a šťastlivý bude, menovite v Kristu a kráľovstve jeho.

[5]) Pán vyslobodil Izraela, aby národy videly jeho moc i jeho horlenie za svoju česť i za svoj ľud.

[6]) Vy shromaždené národy pohanské. Čo môžete povedať alebo ukázať proti týmto dôkazom moci Božej?

[7]) Predvídať slobodné budúce činy môže len Boh a ten, komu ich Boh povedal. Proroctvom sa preukážte.

24. Hľa, vy ste z ničoho, a vaše dielo z toho, čoho niet; ohavný je, kto vás zvolil.[1]

25. Vzbudím ho od polnoci, a prijde od východu slnca; vzývať bude moje meno, a oborí sa na kniežatá jako na blato, a pošliape ich ako hrnčiar hlinu.[2]

26. Kto ho oznámil od počiatku,[3] aby sme vedeli; alebo od starodávna, aby sme povedali: Máš pravdu? Niet nikoho, ani kto by bol oznámil, ani kto by bol predpovedal, ani kto by bol počul vaše reči.

27. Prvý hovorí Sionu:[4] Hľa, tu sú, a Jeruzalemu dám blahozvestovateľa.

28. A díval som sa a nebolo z týchto nikoho,[5] kto by poradiť vedel, a na otázky odpovedal slovo.

29. Hľa, nikto z tých všetkých nemá pravdy a marné sú ich skutky; vietor a darobnica sú ich obrazy.[6]

HLAVA 42.

Predpovedá o budúcom vykupiteľovi. Vyzýva všetko k jeho chvále. Kára zatvrdlivosť a zaslepenosť ľudu.

1. Hľa, služobník môj,[7] udržím ho; vyvolený môj, v ňom má zaľúbenie duša moja; dal som ducha svojho na neho; právo prinesie národom.[8]

2. Nebude kričať,[1] ani ohľad brať na osobu, ani nebude slyšaný jeho hlas vonku.

3. Nalomenú trstinu nedolomí, a tlejúci knot nezahasí;[2] po pravde vynesie súd.

4. Nebude malomyselný ani znechutený, kým nezaloží na zemi právo,[3] a zákon jeho očakávajú ostrovy.[4]

5. Toto hovorí Pán Boh, ktorý stvoril nebesá a rozostrel ich; ktorý utvrdil zem, i to, čo sa z nej plodí; ktorý dáva dych ľudu, ktorý je na nej, a ducha tým, ktorí chodia po nej.

6. Ja, Pán, povolal som ťa[5] v spravodlivosti, a chytil som tvoju ruku, a zachránil som ťa. A dal som ťa za smluvu ľudu,[6] a za svetlo pohanom;

7. aby si otváral oči slepým, a vyvádzal väzňov zo žalára, z väzenia tých, ktorí sedia v tmách.[7]

8. Ja som Pán, to je moje meno;[8] slávy svojej inému nedám, ani chvály svojej modľám.[9]

9. Hľa, prvé veci prišly,[10] i nové[11] predpovedám; prv než sa začnú, dávam o nich slyšať.

---

[1]) Modloslužobníci prepadli so svojou pravotou, museli zahanbení zamlknúť.

[2]) Od polnoci (z Medie) a od východu (z Persie) prijde Cyrus; ten bude sa Bohu izraelskému klaňať a jeho meno vyznávať.

[3]) Dávno pred počiatkom, pred nastúpením udalostí.

[4]) Ja prvý povedal som Sionu.

[5]) Ani jeden z ich bohov. Pán odvoláva sa na predpovedanie vyslobodenia zo zajatia skrze Cýra, aby seba jako pravého, vševedúceho Boha, a modly pohanov, ktoré predpovedať nevedely a nemohly, ako darobnice dokázal. Veď židia len vtedy, keď sa vec skutočne stala, mohli rozumne povedať, že ich Boh mal pravdu, ak ju ozaj dávno pred jej nastúpením predpovedal.

[6]) Všetky modly sú podvod, klam a nič.

[7]) V predošlej hlave uvádzal prorok vyslobodenie židov zo zajatia skrze Cýra, v tejto spája ho s vyslobodením zo zajatia hriechu skrze Messiáša.

[8]) Prinesie od Boha dané náboženstvo, ktoré všetky pomery dľa večného práva usporiada.

[1]) Duch Boží je duch mieru a pokoja.

[2]) Uzdravovať, pomáhať, oživovať vidíme Vykupiteľa v evanjeliach. Protiva toho na vystupovaní Cýrovom 41, 2. 3. 25.

[3]) Založiť a rozšíriť. Kráľovstvo pravdy stojí prácu a čas.

[4]) I pohania tušili, že z neba má prísť zákon pravdy a vykúpenie, a túžili po ňom. — I tu je protiva medzi Kristom a Cýrom 41, 5.

[5]) Messiáša.

[6]) Ako toho, ktorý smluvu pre ľud sprostredkuje, ako sprostredkovateľa smluvy, teda ako anjela smluvy (Malach. 3, 1.). Stará smluva je roztrhaná, nová je uzavrená, pri ktorej prostredníkom medzi Bohom a ľudom je služobník Pánov, Messiáš.

[7]) Aby si vyslobodil tých, ktorí sú v putách hriechu a bludu.

[8]) Ja Pán svojím menom ručím za to, že smluva vyplnená bude; spasenie skrze Messiáša sa stane.

[9]) Dielo Messiášovo, uznanie pravého Boha a úctu k nemu obnoví, modlárstvo znivočí; skrze neho spev Serafov (6, 3.): „Plná je všetká zem slávy jeho“ stane sa úplnou pravdou.

[10]) Čo bolo v hl. 41, 2. predpovedané.

[11]) Obsah tejto hlavy.

10. Spievajte Pánovi pieseň novú,[1] jeho chvála je od končín zeme, vy, ktorí sa plavíte po mori, a všetko, čo je v ňom, ostrovy a ich obyvatelia.

11. Pozdvihni sa púšť, i jej mestá; v ktorých bydlí Cedar; chváľte obyvatelia skaly, s vrchu, s vrchu hôr volajte.

12. Vzdávajte chválu Pánovi, a slávu jeho na ostrovoch zvestujte.

13. Pán vyjde ako hrdina,[2] ako muž bojovný sa rozhorlí; volať a kričať bude; a nad svojím nepriateľom dokáže sa silným.

14. Mlčal som vždy, bol som ticho, trpezlivý som bol,[3] ale už ako k pôrodu pracujúca kričať budem; rozmecem a shltnem všetko spolu.

15. Na pustatinu obrátim hory a pahorky, a kadejakú ich trávu vysuším; a rieky premením na ostrovy, a jazerá vysuším.[4]

16. A povediem slepých po ceste, ktorú neznajú, a po chodníkoch, ktoré sú im neznáme, nechám ich chodiť:[5] obrátim pred nimi tmu na svetlo, a krivé cesty na rovné; tieto skutky vykonám pre nich, a neopustím ich.

17. Obrátia sa nazpäť; zahanbení buďte zahanbením, ktorí dúfajú v modlách, a ktorí hovoria liatym obrazom: Vy ste naši bohovia.[6]

18. Slyšte hluchí, a vy slepí prehliadnite, aby ste videli.

19. Ktože je slepý, ak nie môj sluha?[1] a hluchý, ak nie ten, ku ktorému som poslal mojich poslov? kto je slepý, ako ten, ktorý je predaný?[2] a kto slepý, ako služobník Pánov?

20. ktorí vidíš mnohé veci, či nebudeš o ne dbať? ktorý máš otvorené uši, či nebudeš slyšať?

21. A Pán chcel posvätiť ho, a zvelebiť zákon a osláviť.

22. Ale sám ľud je olúpený a obraný, všetci jeho mládenci sú v putách, a v žalároch skrytí, vydaný sú na lúpež, a nieto toho, kto by ich vytrhol; na rozchvátenie, a nie, kto by riekol: Navráť![3]

23. Ktorý z vás to počúva, a pozoruje a dbá na to, čo prijde?[4]

24. Kto vydal Jakuba na rozchvat, a Izraela lúpežníkom? Či nie sám Pán, proti ktorému sme hrešili? Lebo nechceli chodiť po jeho cestách, a neposlúchali jeho zákon.

25. A vylial na neho s prchlivosťou svoj hnev,[5] a silný boj, a ten spálil ho vôkol, ale nepoznal; zapálil ho, ale neprišiel k rozumu.

HLAVA 43.

Boh zo svojej milosti vyslobodí ľud zo zajatia. Židia nezasluhujú tej milosti.

1. A teraz toto hovorí Pán, ktorý ťa stvoril, Jakube, a ktorý ťa utvoril, Izra-

---

[1]) Prorok vyzýva celú zem, aby spievala chválu Pánovi; ako ozvena na v. 8. má na dôkaz, že dielo Messiášovo svoje vznešené ovocie prinieslo, zavznievať chvála Pánovi zo všetkých končín zeme. Nové veci boly zvestované (v. 9.), i pieseň nech je nová, pieseň chvály a vďakov.

[2]) Ako udatný vodca vojenský, aby nepriateľov potrel a svoj ľud z ich poroby vytrhol.

[3]) Nechal som ich haniť ľud môj, rúhať sa môjmu menu, ako by som nemohol pomôcť; v sebe zdržoval som lásku, ktorá ma núkala pomáhať; ale teraz sa vypomstím na nich.

[4]) Všetky prekážky vyslobodenia odstráni svojou mocou.

[5]) Boh sám vedie dosiaľ slepých cestou, o ktorej oni nič nevedeli: spôsob spasenia, jeho prostriedky a cesty zná len Boh i tam, kde ľudská krátkozrakosť nenachádza východu. Slepý nemôže najsť cesty i tak. Izrael nemôže sa sám spasiť, i on je slepý, lebo pre svoj nerozum a hriech dostal sa do biedy.

[6]) Vidiac tieto skutky Pánove hanbite sa vy, modloslužobníci!

---

[1]) Izrael je dľa povolania sluha Boží, ľud, ktorý sa prísahou i smluvou Bohu slúžiť zaviazal. Keď Izrael na poslov Božích nepočúval a ich neposlúchal, keď je preto teraz cudzím pánom, násilníkom predaný a jako sebevoľný sluha z domu Pánovho vyhnaný, to nadostač dokazuje, že Izrael je slepý a hluchý.

[2]) A Pánovi ľúbilo sa z iných národov ho vylúčiť a dedičom a svätyňou Božou ho učiniť, a tak vyznačenému dal ešte i zákon, tak že Izrael iste mohol vidieť i rozumieť.

[3]) Opisuje položenie ľudu v zajatí.

[4]) Ktože z vás uvažuje o týchto veciach a usiluje sa polepšiť?

[5]) Boh dopustil na nich zajatie pre ich hriechy. Preto, že Boha neposlúchali, vylial na nich svoj hnev. Ale oni to ani nepoznali, ani sa nepolepšili.

eku: Neboj sa, lebo som ťa vykúpil, a povolal som ťa menom tvojím:[1] Môj si ty!

2. Keď pôjdeš cez vody, budem s tebou, a rieky neprikryjú ťa; keď pôjdeš cez oheň, neopáliš sa, a plameň nechytí sa ťa.[2]

3. Lebo ja Pán, Boh tvoj, Svätý izraelský, som tvoj Spasiteľ; dal som na výplatu za teba Egypt, Etiopiu, a Sábu;

4. preto, že si ctihodný v očiach mojich, a slávny, a ja som ťa zamiloval, dám za teba ľudí, a národy za tvoj život.

5. Neboj sa, lebo ja som s tebou;[3] od východu privediem semeno tvoje, a od západu shromaždím ťa.

6. Rieknem polnoci: Daj, a poludniu: Nezabraňuj! Priveď synov mojich zďaleka, a dcéry moje od končín zeme.[4]

7. A každého, kto vzýva moje meno,[5] ku svojej sláve som stvoril, spôsobil a učinil.

8. Vyveď von ľud slepý, a majúci oči, hluchý, a majúci uši.[6]

9. Všetky národy shromaždily sa spolu, a pokolenia sa sobraly.[7] Kto z vás môže to zvestovať, a čo prvé bude, dá nám slyšať? Nech vystavia svojich svedkov, nech sa ospravodlia, a nech slyšia a rieknu: Pravda je!

10. Vy ste moji svedkovia, hovorí Pán, a slúžobník môj, ktorého som vyvolil:[1] aby ste videli, a mne verili i rozumeli, že ja som.[2] Predo mnou nebol utvorený Boh, a ani po mne nebude.

11. Ja som, ja som Pán, a mimo mňa niet Spasiteľa.

12. Ja som zvestoval i spasil; ohlásil som, a nebolo medzi vami cudzieho (Boha); vy ste moji svedkovia, hovorí Pán, a ja som Boh.[3]

13. Ja sám som od počiatku, a nieto toho, kto by vytrhol z mojej ruky; konám, a kto to zabráni?[4]

14. Takto hovoril Pán, vykupiteľ váš, svätý izraelský: Pre vás pošlem do Babylona, a strhnem všetky zátvory, i Kaldejských, pyšných na svoje lode.

15. Ja som Pán, Svätý váš, Stvoriteľ Izraelov, kráľ váš.

16. Takto hovorí Pán, ktorý spraví na mori cestu, a na prudkých vodách chodník;

17. ktorý vyvedie vozy i kone; vojsko i silného; spolu usnuli, a nevstanú viac, zotlený sú ako knot, a zahasení.

18. Nespomínajte prvých vecí, a na starodávne sa neobzerajte.[5]

19. Hľa, ja učiním novú vec, a teraz vzíde, iste že sa dozviete; spravím na púšti cestu, a na pustatine rieky.[6]

20. Oslavovať ma bude poľná zver, draci a pštrosi; preto, že som dal na púšti vody a na pustatine rieky, by som dal nápoj svojmu ľudu, môjmu vyvolenému.[7]

---

[1]) Povolal som ťa menom tvojím = pomenoval som ťa po mne (po mojom mene), t. j. ľudom Božím, ľudom mojím, sluhom mojím. Môj si; ja som ťa stvoril, utvoril (uspôsobil), vykúpil, vyvolil.

[2]) V tých najväčších nebezpečenstvách pod mojou ochranou bez úrazu vytrváš.

[3]) Nie Izrael zaslúžil si takú milosť a lásku, ona je zhola darom milosti a dobrotivej lásky Božej pre Messiáša, na ktorého hľadí Boh vo všetkom.

[4]) Z vyslobodenia babylonského prechádza tu reč na všeobecné oslobodenie messiášske.

[5]) Hebr.: Každý, kto sa po mojom mene nazýva, t. j. kto Božie meno ako k ľudu Božiemu prislúchajúci nosí.

[6]) Ľud, ktorý bol nerozumný a neposlušný, ač videl divy Božie a mal uši, že mohol slyšať ustavičné poučovania a napomínania Božie.

[7]) Boh vyzýva všetkých ľudí, aby vo vyslobodení videli skutok jeho dobroty a moci, a z neho poznali, že on je Boh jediný a pravý.

[1]) Messiáš.

[2]) Pravý Boh.

[3]) Že je a žije, to dokázal zvestovaním a splnením. Vždy a vždy ho počuli, a to tak, že z cudzích bohov ani jeden sa medzi nimi tak činne nedokazoval; to musia mu dosvedčiť.

[4]) Jeho večnosť a premenlivosť je zárukou, že splní svoje sľuby.

[5]) Tieto staré, veľké divy zbledmú a zmiznú pred leskom nových.

[6]) Nie len jeden národ z jednej zeme domov privediem, ale všetky zo všetkých strán sveta vyslobodím; to nové učiním, a isté je, že sa tak stane; ba už sa to i chystá.

[7]) Riek a vody v nich je toľko, že i zvieratá nad nenadalým dobrodením plesajú. Ich radosť znamená, že ľud dostal o mnoho viac vody než

21. Tento ľud som si spôsobil, bude vypravovať moju chválu.

22. Nevzýval si ma, Jakube, ani si sa neustával pre mňa, Izraelu![1]

23. Nepriviedol si mi škopca k zápalnej svojej obeti, a neoslávil si ma svojimi krvavými obetami; nekázal som, aby si mi slúžil suchými obetami, ani som ťa neobťažoval kadidlom.[2]

24. Nekúpil si mi za striebro voňavej trstiny, a tukom svojich obetí neopojil si ma. Ale obťažoval si ma svojimi hriechami, a dal si mi práce s tvojimi neprávosťami.[3]

25. Ja som, len ja, ktorý vyhladzujem neprávosti tvoje pre seba,[4] a na tvoje hriechy nepamätám.

26. Priveď mi to[5] na pamäť, a súďme sa spolu: vyrozprávaj, čo máš, aby si bol ospravedlnený.

27. Tvoj prvý otec zhrešil, a tvoji učitelia prestúpili proti mne.

28. A znesvätil som svätí kniežatá, a vydal som Jakuba k zahubeniu a Izraela na pohanenie.[6]

HLAVA 44.

Prorok teší ľud. Dôstojnosť Pánova. Modlárstvo je darobnica. Napomenutie ľudu, aby opustil modlárstvo.

1. A teraz slyš, Jakube, služobníku môj, a Izraelu, ktorého som vyvolil!

(Jer. 30. 10.)

2. Toto hovorí Pán, ktorý ťa stvoril a spôsobil od života matky, tvoj spomocník; neboj sa, služobníku môj, Jakube, a roztomilý,[1] ktorého som vyvolil.

3. Lebo vylejem vodu na žížnivú, a rieky na suchú zem:[2] vylejem ducha môjho[3] na tvoje semeno, a požehnanie moje na tvoj kmeň,

4. a porastú medzi bylinami; ako vŕby pri tekúcich vodách.

5. Tento povie: Ja som Pánom, a ten bude sa nazývať menom Jakubovým;[4] tento napíše svojou rukou: Pánovi! a bude menu Jakubovmu spodobnený.[5]

6. Takto hovorí Pán, kráľ izrealský, a vykupiteľ jeho, Pán zástupov; ja som prvý, a ja som posledný, a mimo mňa niet Boha.[6] (Vyššie 41, 4; Niž. 48, 12; Sk. Ap. 1, 8; 22, 13.)

7. Kto mi je podobný? Nech sa ohlási a zvestuje a nech mi vyloží poriadok, od toho času, ako som ustanovil ľud ten starodávny; budúce veci a ktorí prísť majú, nech im oznámia.

8. Nebojte sa a nelľakajte sa,[7] od toho času, ohlásil som ti a oznámil, vy ste mi svedkami. Či je Boh mimo mňa, a tvorca, ktorého by som ja neznal?

9. Tí, ktorí tvoria modly, všetci nič nie sú, a ich miláčkovia im nič neprospejú,[8] oni sami sú svedkami proti ním,

---

potreboval a že i príroda svojím spôsobom bude mať podiel na požehnaní, ktoré Boh na svoj ľud vylial. S človekom trpela, s ním i požehnaná bude.

[1]) Vyslobodenie zo zajatia je čisto milosť; Izrael si ho konaním úcty a obiet nezaslúžil.

[2]) Nijaké obety nemohly tú milosť získať.

[3]) Izrael ničoho nerobil, aby si tú milosť zaslúžil, ba robil všetko, aby svojho Boha sebe odcudzil, k hnevu proti Izraelu popudzoval.

[4]) Z púheho milosrdenstva, ale i pre česť svoju.

[5]) Tvoje zásluhy, ja na nijaké nepamätám.

[6]) Hriech od počiatku panoval v Izraeli; telesní i duchovní otcovia ľudu (prvé pokolenie z Egypta vyvedených, a kňazia i kniežatá) boli ním nasiaknutí; ba hriech tak bujnel, že Bohu prišlo jemu svätí a posvätené kniežatá ľudu vydať pohanom na znesvätenie a zneuctenie a všetok ľud jeho nepriateľom na pohanenie.

[1]) Ješurun. Toto meno je i v V. Mojž. 32. 15.; 33. 5. 26.

[2]) Rozumej požehnanie v plodoch prírodných, čo v Starom Zákone bolo dôkazom lásky Božej a odplatou ctnosti.

[3]) t. j. Boh vzbudí v synoch izraelských svoje smýšľanie, svoju vôľu a predstaví ich v ich duchovnom živote, učiniac ich podobnými jemu (jeho duchu).

[4]) Povie, že k ľudu z Jakuba pošlého prináleží.

[5]) Meno „Izrael" prijme. Keď duch Boží v ľude žije, ľud priťahuje iných k sebe a pohanské národy k poznaniu Boha, tak plní svoje povolanie: Bohu k úcte a chvále, národom k požehnaniu.

[6]) Ja všemohúci Boh vám to prisľubujem, a verne zachovám sľuby svoje, lebo ja jediný som všemohúci Boh.

[7]) Na tohoto Boha môžete sa zcela spoliehať.

[8]) Modloslužobníkom nedostáva sa od ich bohov ani zázrakov ani proroctví.

že nevidia, ani nerozumejú,[1] tak že sú zahanbení.[2]

10. Ktože utvoril Boha, a ktože ulial obraz k ničomu neužitočný?

11. Hľa, všetci jeho účastníci budú zahanbení; lebo remeselníci sú z ľudí, sijdú sa všetci, stoja a boja sa a spolu budú zahanbení.

12. Kováč pracuje pilnikom, pri uhlí, a pod kladivom tvorí ju (modlu), a pracuje silným ramenom; lačnie a omdlieva, ak nepije vody, ustáva.(Múdr. 13, 11.)

13. Tesár rozťahuje mieru, vyhládza hoblíkom; zhotovuje to dľa uhelnice, a kružítkom vykružuje, a spravil z toho podobu muža, ako krásneho človeka, ktorý býva v dome.

14. Sotína cedry, berie hrab, a dub, ktorý stával medzi stromami v lese; zasadil smrek, ktorý dážď k vzrastu privádza,

15. a ktorý býva človekovi na oheň; berie z nich a ohrieva sa; zakúri a napečie chleba; a z pozostatku spraví si boha, a klania sa mu; urobí obraz a skláňa sa pred ním.

16. Polovicu z neho spáli na ohni, a pri druhej polovici jie mäso: uvarí si pokrm a nasýti sa, a zohrieva sa a rieka: Aha, zohrial som sa, cítim oheň.

17. A z ostatku jeho urobil si boha a obraz; kľaká pred ním a klania sa mu, a prosí ho, a rieka: Vysloboď ma, lebo ty si boh môj!

18. Nevedia a nerozumejú to; preto že sú zalepené ich oči, aby nevideli, a aby srdcom svojím nerozumeli.

19. Neuvážia vo svojej mysli a nemajú toľko vtipu a rozumu, žeby povedali: Polovic z neho spálil som na ohni, a pri jeho uhlí napiekol som chleba; navaril som mäsa a najedol som sa, a z pozostatku mám spraviť modlu? Pred kusom dreva mám kľakať?

20. Čiastka z neho je popol; bláznivé srdce sa mu klania, a neoslobodí tým svoju dušu, ani neriekne: Či je to nie klam v pravici mojej?[1]

21. Pamätaj na to Jakube a Izraelu, preto, že si ty služobník môj; ja som ťa stvoril, môj služobník si ty, Izraelu, nezapomínaj na mňa.

22. Zahladím ako mračno tvoje neprávosti, a ako hmlu tvoje hriechy; vráť sa ku mne, lebo ja ťa vykúpim.[2]

23. Chváľte nebesá, lebo Pán učinil milosrdenstvo; plesajte najďalšie kraje zeme, zvučte chválou hory, les, a každý strom v ňom: lebo Pán vykúpil Jakuba, a Izrael sa oslávi.[3]

24. Toto hovorí Pán, tvoj vykupiteľ a tvoj tvorca, od života matky: Ja som Pán, ktorý vykonáva všetko, ktorý sám rozťahuje nebesá, ustaľuje zem, a nikto so mnou,

25. ktorý ničí znamenie hadačov, a z veštcov robí bláznov; ktorý obracia mudrcov nazpäť, a ich múdrosť na bláznovstvo,

26. ktorý potvrdzuje slovo svojho služobníka,[4] a vykonáva radu svojich poslov;[5] ktorý hovorím Jeruzalemu: Obydlený budeš, a mestám judským: Vystavené budete, lebo ich srúcaniny vybudujem.

27. Ktorý hovorím hlbočine: Vyschni, a rieky tvoje vysuším;[6]

28. ktorý hovorím Cýrusovi:[7] Ty si môj pastier, a všetku moju vôľu[8] vy-

---

[1]) Modly dokazujú samé, že ničím nie sú a že ich ctitelia od nich nijakej pomoci neobdržia.

[2]) Modloslužobníci.

[1]) Neopýta sa, či sa ja neklamem v tom, že čo držím v ruke, je Boh.

[2]) V. 21. 22. Z dvoch hlavných dôvodov si môj: že som ťa stvoril a že som ťa vykúpil; preto buď verným služobníkom mojím, chráň sa modlárstva a drž sa pevne svojho Boha.

[3]) Príčina i predmet chvály je milosrdenstvo Božie, vykúpenie a Boh, ako sa na Izraeli oslavuje. (Srov. 12, 6.)

[4]) Proroka.

[5]) Ktorý predpovedanie uskutoční.

[6]) Rozumej v rieke Eufratu, cez Babylon tekúcu, ktorej vodu Cyrus odviedol a potom juhom temer úžľabinou do mesta vtrhol a ho vydobyl. Toto vybojovanie kliesnilo zajatým cestu do vlasti.

[7]) Prvý vysloboditeľ menuje sa tu svojím menom.

[8]) Od Boha za pastiera ustanovený Cyrus vykoná vôľu Božiu v jeho ľude.

konáš. Ktorý hovorím Jeruzalemu: Vystavený budeš! a chrámu: Založený budeš![1]

HLAVA 45.

Vyslobodenie ľudu z Babylona. Predpovedá vykúpenie a obrátenie všetkých národov.

1. Toto hovorí Pán svojmu pomazanému[2] Cýrusovi, ktorého pravicu[3] chytím, aby som podmanil pred ním národy, a chrbáty kráľov ohnul,[4] a otvoril pred ním vráta, a brány nebudú zavierané.

2. Ja pôjdem pred tebou, a slávnych zeme ponížim; brány medené roztlčiem, a železné zátvory polámem.[5]

3. A dám ti skryté poklady, a tajnosti skrýš;[6] aby si vedel, že ja som Pán, ktorý ťa po mene volám; Boh izraelský.

4. Pre slúžobníka môjho, Jakuba, a Izraela, vyvoleného môjho volal som ťa menom tvojím: a dal som ti priezvisko,[7] ačkoľvek si ma neznal.

5. Ja sám Pán, a niet viac; mimo mňa neni Boha; prepásal som ťa, ačkoľvek si ma neznal;

6. aby vedeli tí, ktorí sú od východu slnca, i ktorí od západu, že okrem mňa niet ho. Ja som Pán, a nieto iného,

7. ktorý pôsobím svetlo, a tvorím tmu, činím pokoj, a tvorím zlé,[8] ja Pán činím to všetko.

8. Rosu dajte nebesá, a oblaky pršte spravodlivého; otvor sa zem, a vypuč Spasiteľa; a spravodlivosť nech spolu vzíde:[1] Ja Pán ho stvorím.[2]

9. Beda tomu, ktorý odporuje svojmu tvorcovi, črep z hlinených nádob zeme.[3] Či riekne hlina svojmu hrnčiarovi: Čo to robíš? A tvoje dielo: Nema rúk?[4]

10. Beda tomu, kto hovorí otcovi: Čo plodíš? a žene: prečo rodíš?

11. Toto hovorí Pán, Svätý izraelský, jeho tvorca: O budúcich veciach pýtajte sa ma; o mojich synoch, a o diele mojich rúk, to nechajte na mňa.[5]

12. Ja som učinil zem, a človeka na nej som ja stvoril; ruky moje roztiahly nebesá a celému ich vojsku rozkazujem.

13. Ja vzbudil som ho[6] k spravodlivosti, a všetky jeho cesty spravujem; on vystaví moje mesto, a zajatých mojich prepustí, nie za peniaze, ani za dary,[7] hovorí Pán, Boh zástupov.

---

[1]) Cýrus to na rozkaz Boží učinil. Srovn. II. Paral. 36, 23.; Ezr. 1, 2.

[2]) Cýrus menuje sa pomazaným, lebo bol od Boha k vykonávaniu jeho úmyslov vyvolený a tak i k tomu potrebnou pomocou opatrený.

[3]) Podopriem, posilním k víťaznému porážaniu národov.

[4]) Žeby sa brániť neovládali.

[5]) Božským riadením sa stalo, že brány mesta Babylon, ktoré vedú k rieke Eufrat, ktorá cez mesto tiekla, neboly zatvorené v noci, keď Cýrus prišiel, a mesto zaujal. Vôbec Boh odstránil všetky ťažkosti, ktoré mu príroda i umenie alebo lesť ľudí do cesty položily.

[6]) Cýrus sobral v mestách Sardis a Babylone, ktoré platily za najbohatšie mestá na svete, nesmierne poklady. Jer. 50, 37.; 51, 13.

[7]) Meno Messiáš a úrad vysloboditeľa. Pripodobnil som ťa vykupiteľovi.

[8]) Ja som pôvodca všetkého, čo sa na svete deje a žiadnej inej mne podobnej bytnosti niet. Prorok zdá sa mať na zreteli staroperskú náboženskú nauku, dľa ktorej je jedna dobrá a jedna zlá prabytnosť.

[1]) Že tu prorok na požehnaný príchod Messiášov z neba a jeho narodenie na zemi hľadí, nasleduje i z docela podobného messiášskeho miesta (Iz. 4, 2.), na ktorom sa Messiáš plodom Pánovým a ovocím zeme menuje, a z temer jednoznejúceho 7. verša žalmu 71. a stálej tradície starších Židov i Cirkvi. Niet pochyby, že sa to v pravom smysle o Cýrovi, vysloboditeľovi Židov zo zajatia babylonského rozumie, ale len natoľko, že svojimi víťazstvami a prepustením Židov prísť majúcemu spaseniu cestu chystá. Preto túžobne dvíha prorok svoj zrak od týchto víťazství atď. k ich cieľu, k prísť majúcemu pravému Vykupiteľovi izraelskému a k slávnemu Kráľovi všetkých národov.

[2]) Odpovedá Boh na túžobné volanie prorokovo.

[3]) Obraz malichernosti, ničomnosti človeka, ktorý je oproti svojmu stvoriteľovi len ako črep z miliónov črepov a hlinených nádob.

[4]) Tak by to bolo, keby niekto veril, že Boh nemá moci svoje utešené sľuby splniť.

[5]) Pýtajte sa ma, keď chcete, o budúcnosti môjho ľudu, ale to, čo som povedal, musíte trpezlivo vyčkať, nie o tom mudrovať, alebo mi predpisovať, kedy to mám vykonať. Lebo ja som všemohúci stvoriteľ, ktorému nemá protirečiť stvorenie.

[6]) Cýra.

[7]) On vykoná tie veci úplne bezplatne, a prepustí Židov na slobodu. Tak i Messiáš odpustí hriechy a neprávosti, a vyvedie ľudstvo zo zajatia satana, a vystaví nový Jeruzalem, Cirkev svoju.

14. Takto vraví Pán: zárobok egyptský a obchodný zisk etiopský, a Sábania, mužovia vysokej postavy k tebe[1] prejdu, a tvoji budú. Za tebou sa poberú, v putách pôjdu a tebe sa klaňať, a teba prosiť budú: Len v tebe je Boh, a mimo teba niet Boha.[2]

15. Veru, ty si Boh skrytý, Boh izraelský, Spasiteľ.[3]

16. Všetci budú zahanbení, a zapýria sa; spolu s hanbou odídu shotovitelia bludov.[4]

17. Izrael spasený je skrze Pána spasením večným; nebudete zahanbení, ani sa pýriť až na veky vekov.[5]

18. Lebo toto hovorí Pán, stvoriteľ nebies, ten Boh, ktorý spôsobil zem, a ju učinil, on je jej tvorcom; nie na prázdno ju shotovil, ale na bydlenie ju spravil.[6] Ja som Pán,, a niet iného!

19. Nehovoril som skryte na tmavom mieste zeme; neriekol som semenu Jakubovmu: Darmo ma hľadáte![7] Ja som Pán, ktorý mluví spravodlivosť, a zvestuje, čo je pravé.

20. Shromaždite sa,[8] a poďte, a pristúpte spolu, ktorí ste zachránení z národov: Nič nevedia tí, ktorí nosia drevo svojej modly, a prosia boha, ktorý nemôže pomôcť.

21. Oznámte a poďte, a posaďte sa spolu: kto to zjavil od počiatku, a hneď zdávna predpovedal? Či nie ja, Pán, a niet iného Boha mimo mňa? Boha spravodlivého a pomáhajúceho niet mimo mňa.

22. Obráťte sa ku mne, a spasené budete všetky končiny zeme; lebo ja som Boh, a niet iného.

23. Na seba samého som prisahal, vyjde z úst mojich slovo spravodlivosti, a nevráti sa nazpäť:

24. Že sa mne klaňať bude každé koleno, a prisahať každý jazyk.

(Rím. 14, 11; Filip 2, 10.)

25. Preto v Pánovi, povedia, je pre mňa spravodlivosť a moc; k nemu pôjdu, a zahanbení budú všetci, ktorí sa mu protivia.

26. V Pánovi bude ospravedlnené a oslávené všetko potomstvo izrealské.

HLAVA 46.

Čo môžu modly? Čo Boh? Teda len Boha treba sa pridržať.

1. Polámaný je Bél, roztrieskaný Nabo:[1] ich modly naložili na hovädá a na dobytok, vaše bremená sú náramne ťažké až do ustania.

2. Klesly a padly spolu: nemohly spasiť nesúceho, i samy pôjdu do zajatia.[2]

3. Slyšte ma, dome Jakubov, a všetek ostatok domu Izraelovho, ktorí ste

---

[1]) K Izraelu.

[2]) Z jeho divov v Izraeli konaných poznajú národy pravého Boha; uznajú, že Izrael je ľud Boží, ktorý si Pán vyvolil, aby sa v ňom činne dosvedčoval, a že mimo Izraela také zjavenie Božie nikde sa nestáva; preto z darmi sa k nemu obrátia, jeho vieru prijmu, jemu slúžiť chcú.

[3]) Prorok priamo k Bohu pravému hovorí a Spasiteľom ho menuje: zasa dôkaz, ako od vecí bližších k ďalekým, od vyslobodeniu ľudu k pravému jeho vykúpeniu zalieta.

[4]) Keď nepochopiteľnými úmyslami Božími bude Izrael vykúpený a Jeruzalem vystavený, vtedy modlári, ktorí plesali nad jeho záhubou, budú zahanbení.

[5]) Večné spasenie je v Pánovi, lebo len on je Boh všemohúci.

[6]) Rozumej o Palestíne. Pán nestvoril ju pustinou, bola zvlášťne dôležitá pre zdarné rozvinutie ľudu izraelského a k tej jej dôležitosti, k jej významnosti má sa zasa dostať.

[7]) Moje predpovedanie o znovuvystavení Jeruzalema nedal som v tajnosti, ale keď sa Izrael pýtal, odpovedal som mu.

[8]) Keď vypočítal vôbec skutky svojej všemohúcnosti (18.) a dary milosti k svojmu ľudu zvlášťne (19.) vo vv. 20—26., obracia aj reč k národom, aby z toho poznali, že je pravý Boh, a všetku bláznivú modlosluţbu zanechali, jeho sa pridržali a jemu slúžili; za to im sľubuje, že i oni spasení budú a zaprisahá sa im na to svojím slovom. I uisťuje, že tak sa stane, že všetko sa jemu klaňať a jeho velebiť bude; tak dôjde v Pánovi všetko ľudstvo spásy a oslavy.

[1]) Babylonské modly: Bel, nazvaný i Vznešený, otec boha, stvoriteľa, svetlo bohov, otec bohov, pán zeme, knieža sveta atď. Nabo: oznamovateľ, ako vznešený duch Belov; bol zvláštnym bohom, ochrancom neskoršej Kaldejskej ríše a kráľovského domu. Tak predstavujú tí dva bohovia moc a múdrosť a vedomosť budúcnosti. Ich znivočenie a ich zpotupenie je obraz pádu Babylona.

[2]) Boly z kovu a ten víťazi s korisťou odviezli.

boli nesení od môjho života, a opatrovaní od lona môjho materinského.

4. Až do staroby ja sám, a až do šedín ja vás ponesiem; ja som učinil a ja nosiť budem; ja ponesiem a vyslobodím.[1]

5. Komu ma pripodobníte a prirovnáte, a komu ma primeráte a podobným učiníte?

6. Ktorí snášate zlato z vrecka, a striebro na vážkach vážite: a najímate zlatníka, aby učinil boha! A padajú pred ním a klaňajú sa mu! (Bar. 6, 25)

7. Nosia ho, berú ho na plecia a stavajú na jeho miesto; tu stojí, a s miesta svojho sa nehne; ale i keď kričia na neho, neslyší; z úzkosti ich nevyslobodzuje.

8. Pamätajte na to a hanbite sa,[2] pripusťte si to, priestupníci, k srdcu!

9. Rozpomeňte sa na predošlý vek,[3] lebo ja som Boh, a niet iného Boha, a nemám sebe rovného.

10. Ktorý oznamujem od počiatku veci posledné, a od začiatku to, čo sa ešte nestalo a hovorím: rada moja stáť bude, a každá moja vôľa sa stane;

11. ktorý volám od východu orla,[4] a z ďalekej zeme muža, kotrý by vykonal moju vôľu: Riekol som, a dovediem to; umienil som a vykonám to.

12. Slyšte ma, vy tvrdého srdca, ktorí ste ďaleko od spravodlivosti.

13. Sblížil som svoju spravodlivosť,[5] neoddiali sa, a moje spasenie nebude meškať. V Sione dám spasenie, a v Izraelovi slávu svoju.

HLAVA 47.

Proroctvo o zkaze Babylona. Príčiny tej zkazy.

1. Sostúp, seď v prachu, panno, dcéro babylonská,[1] seď na zemi; niet trónu pre dcéru kaldejskú; lebo ťa už nebudú nazývať jemnou a útlou.[2]

2. Vezmi mlyn, a meľ múku;[3] obnaž svoju mrzkosť, odkry plecia, obnaž nohy, broď sa riekou![4]

3. Odkrytá bude tvoja hanba, a ukáže sa tvoja mrzkosť; pomstiť sa budem, a nikto sa mi nebude priečiť.

4. Náš vykupiteľ, Pán zástupov je meno jeho, Svätý izraelský. (Náh. 3, 5.)

5. Seď mlčky, a vojdi do tmy,[5] dcéra kaldejská, lebo nebudú ťa už nazývať paňou kráľovství.

6. Rozhneval som sa na ľud môj, zneuctil som moje dedictvo, a vydal som ich do tvojej ruky, ale ty si im nepreukázala milosrdenstva; starca si veľmi obťažila svojím jarmom.[6]

7. A riekla si: Na veky budem paňou; nevzala si si toho k srdcu, a nepomyslela si na svoj koniec.

8. A teraz slyš toto, ktorá sedíš bezpečne, ktorá hovoríš v srdci svojom: Ja som, a mimo mňa niet viac, ja nebudem sedieť ako vdova, a nepoznám neplodnosti. (Zjav. 18, 7.)

9. Rýchlo, v jeden deň príde na teba

---

[1]) Izraelita upamätuje na jeho dejiny. Jeho počiatok pochádza zo zvláštnej činnosti Pánovej, jeho trvania až do času tejto reči je nepretržený dôkaz milosti, lásky a moci Božej a tú istú nosiacu a chrániacu milosť sľubuje Pán pre nedohliadnu budúcnosť; on, jediný a nezmeniteľný chce ľud hájiť a opatrovať, kým svoju úlohu nedokoná, až do konca jeho života.

[2]) Správnejšie: Utúžte sa, vzmužte sa, upevnite sa, z predloženej zásady pravdy čerpajte rozhodlanosť a pevnotu.

[3]) Iste na Abrahámovi dané sľuby o udržaní zeme v nepočetných potomkoch, o kráľoch, ktorí z neho pochádzať mali atď.

[4]) Cýra. Orlom ho menujú preto, že rýchle a nenadále ako dravý vták Babylon ako lúpež prepadol.

[5]) Spasenie, ktoré som sľúbil, pôsobením mojím, už blízko je. Ohľadom na Cýra bližšie, ale i na prisľúbeného Vykupiteľa; lebo čo je 500 alebo i viac rokov tomu, pred ktorým 1000 rokov je ako včerajší deň?

[1]) Mesto Babylone a národe kaldejský, nebudeš panovať, ale otročiť a do zajatia pôjdeš.

[2]) Koniec kráse, nádhere a rozkošnosti tvojej, miesto úcty čaká ťa zneuctenie a spotupenie.

[3]) Ako otrokyňa.

[4]) Hanebnému zachádzaniu vystavenej príde ti polonahej brodiť sa riekou atď.

[5]) Obleč sa v zármutok.

[6]) Pán vydal Babylonu svoj ľud, svoje dedictvo na potrestanie a týmto jeho vydaním do rúk pohanov ho zneuctil, čiže odňal mu milosť svojho posvätenia, ale Babylon prestúpil hranice ľudskosti, keď ani starcov nešetril.

toto dvoje; neplodnosť a vdovstvo,[1] všetko to príde na teba pre množstvo tvojich čarodejství, a pre veľkú zatvrdlivosť tvojich zaklinačov. (Nižej 51, 19.)

10. Spoliehala si sa na svoju zlobu, a hovorila si: Nikto ma nevidí a tvoja múdrosť a vedomosť ťa oklamala, ktorá si vo svojom srdci hovorila: Ja som, a mimo mňa niet inej.

11. Príjde na teba nešťastie, a ty nič nevieš, zkadiaľ príjde; oborí sa na teba bieda, ktorú nebudeš môcť (obetami) odvrátiť; príjde na teba nenazdajky zkaza, o ktorej nevieš.

12. Nuž stoj s tvojimi zaklinačmi, a s množstvom tvojich čarodejství, v ktorých si sa namáhala od svojej mladosti, či ti to azda osoží alebo či môžeš byť silnejšou?

13. Ustala si pri množstve tvojich rád; nech sa postavia, a nech ti pomôžu hvezdári, ktorí vyzerajú na hviezdy, a počítajú mesiace, aby z nich oznámili, čo prísť má na teba.[2]

14. Hľa, sú ako strnisko, oheň ich spáli,[3] nevyslobodia svoj život z moci plameňa, to je nie uhlie, pri ktorom sa zohrievajú, ani krb,[4] pri ktorom posedujú.

15. Tak sa ti povodí so všetkým, čím si sa zamestnávala; tí, s ktorými si obchod mala od svojej mladosti, každý pôjde svojou stranou; nebude, kto by ťa vyslobodil.[5]

[1]) Neočakávane a rýchle utratíš i kráľa, i ľud tvoj vyhynie.

[2]) Ktorí z položenia mesiaca a hviezd prorokujú budúcnosť človekovi.

[3]) Tak ľahko ako oheň strnisko spáli. A tento oheň je schválne poslaný, aby ničil, to je oheň trestu Božieho.

[4]) Tak bola múdrosť Babylona zničená a ani rozšírený obchod a s ním množstvo cudzích kupcov nemohli mu pomôcť.

[5]) Múdrosť a obchod boly pýchou Babylona od počiatku ríše (v. 12.): v tom sa namáha. A ovocie toho namáhania? Všetko vyjde na nivoč. Cudzí, ktorí sa v Babylone pre obchod združujú, utekajú, náhle sa nebezpečenstvo blíži, a nechajú ho v nesnádzi. (Srov. 13, 14.)

HLAVA 48.

Hriechy židov. Boh ich napomína, aby sa ho verne pridržaly. Sľubuje vyslobodenie z Babylonu a pod tým obrazom budúce vykúpenie.

1. Slyšte to, dome Jakubov, ktorí sa nazývate menom Izraelovým, a z vôd Judových ste vyšli,[1] ktorí prisaháte na meno Pánovo, a Boha izraelského si pripomínate, ale nie v pravde a spravolivosti![2]

2. Lebo od svätého mesta sa menujú, a na Boha izraelského sa opierajú; Pán zástupov je jeho meno.

3. Predošlé veci som dávno oznámil, a z úst mojich vyšly, a ohlašoval som ich; náhle som činieval, a prišly.

4. Lebo som videl, že si zátvrdlivý, a húžva železná je tvoja šija, a čelo tvoje z medi.[3]

5. Predpovedal som ti dávno; prv než to prichádzalo, ohlasoval som ti, aby si azda nepovedal: Moje modly to učinily, a moje rezané a liate obrazy to prikázaly.

6. O čom si slýchal, vidz všetko! Ale vy či ste oznamovali? Od tejto chvíle ohlasujem ti nové veci; i sú skryté, o ktorých ty nič nevieš.[4]

7. Teraz sú tvorené, a nie od dávna; a pred dnešným dňom si nič neslyšal o tom, aby si azda neriekol: Hľa, ja som to vedel.[5]

[1]) Podobenstvo berie od vody, ktorá svoju dobrotu ďakuje žriedlu. Reč je zvlášť a kmene Judovom a v ňom o kráľovstve judskom.

[2]) Boha izraelského uznáte, jeho si chváliac pripomínate, ale len ústami, nie zo srdca, nie spravodlivým, podľa toho uznania spravovaným životom.

[3]) Medené čelo znamená nepremožiteľnú vytrvalosť, tu v nedobrom smysle.

[4]) „Nové“, skryté je, ako 42, 9.,; 43, 19., teraz dané predpovedanie vyslobodenia a veľké činy vyslobiteľove. Tieto „nové i skryté veci“ prichádzajú skrze proroctvo priam teraz pred ľud a otvárajú mu nové poznanie budúcnosti; preto majú si toho nového dôkazu Božieho všímať.

[5]) Obsah tohoto proroctva bol „od dávna“ pred týmto časom neznámy; to treba mať pred očima, aby sa nikto nenazdal, že predpovedanie je výsledkom ľudského rozmýšľania. Nové, neslýchané, prekvapujúce veci dáva im Pán zvestovať, či azda ich nevernosť premôže.

8. Ani si neslyšal, ani nevedel, ani sa to za dávna nedostalo do tvojho ucha; lebo viem, že neprestávaš prestupovať, a prestupníkom nazval som ťa od života matky.

9. Pre meno svoje zdržím svoj hnev, a pre slávu svoju povediem ťa na úzde, aby si nezahynul.[1]

10. Hľa, prepálil som ťa, ale nie ako striebro, prebral som ťa v peci chudoby.[2]

11. Pre seba, pre seba to učiním, aby sa mi nerúhali; a slávy svojej inému nedám. (Vyššie 42, 8.)

12. Slyš ma Jakube a Izraelu, ktoreho ja volám; ja som, ja prvý i posledný. (Vyššie 41, 4.)

13. Moja ruka i zem založila, a moja pravica rozmerala nebesá; ja ich volám, a hneď sa postavia.[3]

14. Shromaždite sa všetci, a čujte: Kto z nich oznámil tieto veci?[4] Pán ho[5] miluje, vykoná vôľu jeho na Babylone, a ukáže jeho rameno na Kaldejčanoch.

15. Ja, ja som mluvil, a povolal som ho; a prieviedol som ho, a cesta jeho je urovnaná.[6]

16. Pristúpte ku mne,[7] a slyšte toto: Nemluvieval som od počiatku skryte; ad času prv, než sa tie veci udaly, tu som bol; teraz poslal ma Pán, Boh, a jeho duch.

17. Toto hovorí Pán, tvoj vykupiteľ, Svätý izraelský: Ja Pán, tvoj Boh, učím ťa prospešným veciam, a vodím ťa po ceste, po ktorej chodíš.

18. Ó, keby si bol dbal o moje prikázanie; bol by ako rieka tvoj pokoj, a spravodlivosť tvoja, ako vlny morské.

19. A bolo by ako piesku semena tvojho, a plod tvojho života ako jeho zŕn; nebolo by vyhynulo tvoje meno, a nebolo by znivočené pred mojou tvárou.

20. Vyjdite z Babylona,[1] a utekajte od Kaldejcov, zvestujte ho hlasným plesaním; ohlašujte to až do končín zeme. Rieknite: Pán vykúpil služobníka svojho Jakuba. (Jer. 51, 6.)

21. Netrpeli smädu na púšti, keď ich vyviedol;[2] vodu zo skaly vyrazil im, rozštiepil skalu, a tiekla voda. (II. Mojž. 17, 6.)

22. Ale bezbožní nemajú pokoja,[3] vraví Pán. (Nižšie 57, 21.)

HLAVA 49.

Mesiáš bude učiteľom národov. Blaho vykúpených.

1. Poslúchajte, ostrovy,[4] pozorujte, národy z ďaleka! Pán zo života (matky mojej) povolal ma,[5] a od lona matky mojej pamätal na moje meno.[6] (Jer. 1, 5; Gal. 1, 15.)

---

[1]) Odzdržuje ľud od zahynutia, lebo za vyplnenie svojich prisľúbení svojím menom dobre stojí.

[2]) Izrael je ľud Boží, tedy i jeho spása i jeho lesk je slávou pre Boha. Ale aby ľud k tomu cieľu dospel, treba mu prejsť cestu očistnú, cestu súženia.

[3]) Slyš ma, Izraelu, vyvolený služobníku môj, ku ktorému znovu volám. V tom je povinnosť Boha slyšať. Ten Boh je spolu počiatkom i koncom (cieľom) všetkých vecí, jediný, nepremeniteľný v sebe, ktorý svoju moc i svoje božstvo vo viditeľnom stvorení na javo dáva; zem i nebesá, ktoré nesie i dokonále pozná a meria, ohlašujú jeho svrchovanosť, poslúchajú na jeho volanie bez odporu, hneď — či to nedostačuje k tomu, aby ste ho slyšali a poslúchali?

[4]) Nijaká modla, ani jeden čarodejník nemôže sa preukázať predpovedaním; nová príčina slúchať živého Boha.

[5]) Cýra; vykoná sa dôkaz moci Božej na Babylone.

[6]) Ja som to tak určil, ja som to predpovedal, ja dal som zdaru počínania, viedol ho na jeho cestách.

[7]) K Bohu.

[1]) Keď sa predpovedanie skrze Cýra splní, majú, porozumejúc zákon času a poslúchajúc pozvanie Božie, odísť domov zo zajatia so srdcom natešeným, plným túžby po svätej zemi.

[2]) Ako im vtedy nič nechýbalo a moc i láska Božia ich viedla, tak to má byť i teraz pri vyjdení z Babylona.

[3]) Pokoj znamená tu blaho (spasenie), menovite messiášske. Prostrednej cesty niet: alebo nesmierne blaho na ceste Pánovej alebo bezmierne nešťastie a zatratenie.

[4]) Prorok teraz obracia zrak svoj na toho vysloboditeľa, ktorého obrazom bol Cýrus. Uvádza ho, ako pôvodcu vyššieho vyslobodenia; Messiáš sám hovorí o blaženosti svojho kráľovstva.

[5]) Messiáš; hovorí dľa svojej ľudskej prirodzenosti, ktorú z Marie vzal a v ktorej sa za nás poslušným stal až do smrti.

[6]) Zdávna, pred vekmi určil svoje meno a s tým i svoje povolanie.

2. A učinil ústa moje ako ostrý meč, v stieni svojej ruky ma ochránil, a učinil so mňa strelu výbornú, v tule svojom ma schoval.[1]

3. A riekol mi: Služobník môj si ty, Izraelu,[2] lebo na tebe sa oslávim.

4. A ja som riekol: Nadarmo som pracoval, bez príčiny a márne som silu svoju strávil; ale veď právo moje je u Pána, a práca moja u Boha môjho.[3]

5. A teraz povedá Pán, ktorý ma od života matkinho utvoril za svojho služobníka, aby som zasa priviedol Jakuba k nemu, a izrael nedá sa sobrať;[4] i oslávený som v očiach Pánových, a Boh môj je mojou silou,

6. a riekol: Málo je, aby si mi bol slúžobníkom ku pozvihnutiu pokolení Judových, a ku navráteniu ostatkov Izraelových; hľa, dal som ťa za svetlo pohanom, aby si bol moje spasenie až do končín zeme.[5] (Sk. Ap. 13, 47.)

7. Toto hovorí Pán, Vykupiteľ Izraela, jeho Svätý, duši pohŕdanej, národu zoskliveném,[6] služobníkovi panovníkov:[1] Královiа uvidia, a povstanú knieža, a klaňať sa budú pre Pána, pretože je verný, a pre Svätého Izraelského, ktorý ťa vyvolil.[2]

8. Toto hovorí Pán: V čase milosti som ťa vyslyšal, a v deň spasenia som ti spomohol;[3] a zachoval som ťa, a dal som ťa za smluvu ľudu,[4] aby si vzkriesil zem, a osadil dedictvá roztratené,[5]

9. aby si riekol väzňom: Vyjdite! a tým, ktorí sú vo tme: Zjavte sa! Pásť sa budú na cestách, a po všetkých rovinách bude ich pastva.

10. Nebudú lačnieť, ani žížniť; a nebude na nich biť horúčosť a slnce, lebo ich slutovník ich povedie, a u prameňov vôd ich napojí.[6] (Zjav. 7, 16.)

11. Spravím všetky moje hory cestami a chodníky moje budú povýšené.

12. Hľa, títo prídu z ďaleka,[7] a hľa, tí od polnoci a od mora, a títo zo zeme proti poludniu.[8]

13. Chválte nebesá a plesaj zem, vesele prespevujte, hory, chválu, lebo Pán potešil svoj ľud, nad mojimi chudobnými sa sľutoval.

14. A riekol Sion:[9] odpustil mi Pán, a Pán zabudol na mňa.

---

[1]) Pod mečom a strelou rozumej všetko zasahujúce a z blízka i z ďaleka premáhajúce slovo Božie. A tento zbroj stojí pod zvláštnou ochranou Božou, tam je schovaný, každému uškodeniu neprístupný a na pokyn Boží účinkovať hotový. Všetko účinkovanie messiášovo deje sa dľa vôle Otcovskej.

[2]) Izraelom, bojovníkom Božím nazýva sa Messiáš, ako ľud, z ktorého pochádza, ale vo vznešenejšom smysle než Jakub, ktorý len jeho slabým obrazom bol.

[3]) Tu odpovedá na slovo Otcove Syn Boží a ponosuje sa dľa sv. Jeronyma na zatvrdlivosť Židov, pre ktorú jeho práca tak málo vykonala. Predkladá svoju záležitosť, t. j. nároky na výsledok, a svoje dielo t. j. ovocie a odplatu za prácu, svojmu Bohu; on spravodlive súdiť bude jeho pričinenie a jeho práca u Pána odplaty dôjde.

[4]) Izrael sa takému Messiášovi nedá shromaždiť, neposlúchne jeho hlasu a nenavráti sa; ale on dosiahne slávy a odmeny u svojho Boha, je pravda, že predovšetkým k zatrateným ovciam izraelským bol poslaný, ale za ztratu tvrdošijných Izraelcov dostane odškodné vo vykúpení národov pohanských.

[5]) „Svetlo pohanov" t. j. ten, ktorý osvietenie v stiene smrti sediacim prinesie (Luk. 1, 79.; 2, 32.) a „svoje spasenie" učí, že i pozdvihnutie pokolení Jakubových atď. má sa v duchovnom smysle rozumieť.

[6]) Messiášovi.

[1]) Messiáš zjavil sa verejne u svojho ľudu, keď tento podrobený bol cudzím panovníkom, on stál pred Annášom a Kajfášom a poslaný bol k Pilátovi a Herodesovi.

[2]) Královiа a knieža sa budú klaňať tomu potupenému Mesiášovi. To sa i stalo, dejiny Cirkvi to dokazujú. Mocní sveta najprv pohŕdali Kristom a jeho verných dali mučiť; kríž bol potupou, ale dnes je okrasou.

[3]) Messiáš slávne vyšiel zo svojho utrpenia. Nový Zákon vzkriesenie Krista a jeho oslávenie Otcovi pripisuje.

[4]) Aby tvojím prostredníctvom smierený so mnou ľud zasa do novej smluvy vstúpil.

[5]) Následkom rušenia smluvy bola Svätá zem pustá a opustená, ľud bol zajatý v cudzine. Nová smluva má to napraviť, ona povedie k vyslobodeniu zo zajatia, a tmy žalára k radostnému navráteniu sa do vlasti.

[6]) Nehoda a bieda ich nezastihne, „dobrý pastier" povedie ich domov.

[7]) Od východu a so všetkých strán prídu roztratení obnoviť smluvu a jako skvelý sprievod Messiáša-vykupiteľa.

[8]) Hebr.: zo zeme sínskej; niektorí to vykladajú na obrátenie čínského národa.

[9]) t. j. od Boha trestaný, pohanom vydaný, slabý opustený ľud kvílil nad svojou biedou a túžil po svojom spasení. Boh stiahol svoju ruku s neho na

15. Či môže žena zabudnúť na svoje nemluvniatko, aby sa nesľutovala nad synom svojho života? A keby ona zabudla, ja nezabudnem na teba.

16. Hľa, do mojich rúk som ťa zapísal;[1] tvoje múry sú pred očima mojimi vždycky.

17. Prichádzajú tvoji stavitelia, tí, ktorí ťa borili a kazili, odídu od teba.[2]

18. Pozdvihni do okola oči svoje, a viď; všetci títo sa shromaždia, prídu k tebe. Ako žijem, hovorí Pán, nimi všetkými, ako okrasou sa priodeješ, a opášeš si ich ako nevesta. (Nižšie 60, 4.)

19. Lebo tvoje púšte a tvoje pustatiny, a srúcaniny tvojej zeme budú teraz tesné pre (množstvo) obyvateľov,[3] a ďaleko budú zahnaní, ktorí ťa zožierali.

20. Ešte rieknu do tvojich uší synovia tvojej neplodnosti:[4] Pritesné mi je miesto, sprav mi priestor, aby som mohol bydlieť.

21. A povieš vo svojom srdci: Ktože mi týchto naplodil? Ja som bola neplodná, a nerodiaca odvedená, a zajatá; a týchto kto vychovával?[5] Ja som bola opustená a samotná: a títo kde boli?

22. Toto hovorí Pán, Boh: Hľa, ja pozvihnem k národom ruku svoju, a k ľuďom vyzdvihnem svoje znamenie; a prinesú tvojich synov na rukách, a dcéry tvoje na pleciach donesú.[1]

23. A králi budú tvojimi pestúnami, a kráľovné tvojimi pestúnkami, budú sa ti klaňať tvárou k zemi sníženou, klaňať sa budú pred tebou, a prach tvojich nôh budú lízať.[2] A zvieš, že ja som Pán, pre ktorého nebývajú zahanbení tí, ktorí ho očakávajú.

24. Či odňatá bude silnému lúpež?[3] alebo čo zabral mocný, môže to byť zachránené?

25. Lebo toto hovorí Pán: Zaiste, i to, čo je zajaté, odňaté bude od udatného; a to, čo mocný zabral, bude zachránené.[4] A tých, ktorí teba súdili, budem ja súdiť, a synov tvojich ja vyslobodím,

26. a nakŕmim tvojich nepriateľov ich vlastným mäsom, a ako muštom svojou krvou sa spijú,[5] a zvie každé telo, že ja Pán som, Spasiteľ tvoj, a vykupiteľ tvoj, Silný Jakubov.

HLAVA 50.

Vina ľudu izraelského. Poslanie Izaiášovo je od Boha. Poslušnosť Mesiášova.

1. Toto praví Pán: Kde je list zapudenia matky vašej, ktorým som ju prepustil? alebo kto je môj veriteľ, ktorému som vás predal? Hľa, pre vaše neprávosti ste predaní, a pre vaše nešľachetnosti prepustil som matku vašu.[6]

čas, akoby bol otcom daných prisľúbení zabudol; ale tomu kvíleniu láska a vernosť Božia urobí koniec.

[1]) Tvoje meno a obraz vždy má pred očima; starí si písavali mená svojich miláčkov na svoje ruky. Teda obrazne vyslovuje sa istota, že Boh Izraela nikdy nezabudne. Ale jak hlboký, dojímavý smysel majú tieto slová, keď považíme dielo vykúpenia, v ktorom nás Vykupiteľ ostrými klincami do svojich rúk zapísal!

[2]) Vystavenie múrov jeruzalemských po zajatí babylonskom bolo len predobrazom vystavenia pravého Jeruzalema, ríše cirkvi Messiášovej.

[3]) Pre všetky národy, koré Cirkev prijme.

[4]) Synovia, občania, ktorých sa Sionu, tomu prv neplodnému mestu, hoci bol ako vo vdovstve, na čas od Boha odtrhnutý a opustený, od Pána mimo všetkej zásluhy dostalo.

[5]) Rozumej: Mesto Sion ostalo osamotené, pusté, akoby od Boha opustené, odlúčené, v zajatí držané; jeho deti boli medzi pohanmi roztratené. V tom vracajú sa nenadále o mnoho mohutnejšie húfy, ktoré synami Sionu sa nazývajú a sú. Nad tým zadiví sa osamotená matka: t. j. kto ich vychoval. Nová ríša Božia vystupuje s mužami, ktorí v duchovnom ohľade plnú silu obsiahli. (Srov. Sk. ap. 10, 54.): „Užasli... že i na pohanov milosť Ducha Svätého vyliata bola."

[1]) Pán z pohanov vzkriesi synov Abrahamových.

[2]) Ako národy, tak ich panovníci budú Sionu, ztelesnenej ríši Božej, ochotne slúžiť.

[3]) Utláčateľom Židov. — V kresťanstve: satanovi. Na otázku odpovedá Boh vo verši 25.

[4]) Na udatného príde ešte udatnejší. U Boha nič nie je nemožného.

[5]) Nepriatelia tvoji budú sa medzi sebou prenasledovať. Nepriatelia kresťanstva zúria proti Kristovi a Cirkvi, ale ich jedovaté strely padajú na nich samých, a rania a zničia ich.

[6]) Ľud sa žaluje, že ho Boh od seba zahnal, ale Pán odpovedá: Ja som vás od seba nezahnal, ale pre vaše hriechy dostali ste sa do nešťastia. Muž mohol svoju ženu s lístkom zapudenia prepustiť alebo ju veriteľovi náhradou za dlh od-

2. Lebo prišiel som, a nebolo muža;[1] volal som, a nebolo, kto by slyšal; či je ukrátená a primalou sa stala moja ruka, žeby som nemohol vykúpiť? alebo nemám moci vyslobodiť? Hľa, hrozením svojím obraciam more na púšť, vysuším rieky: hynú ryby bez vody, a mrú od smädu. (Nižšie 59, 1.)

3. Obliekam nebesá tmou, a smútočným rúchom ich prikrývam.[2]

4. Pán mi dal výmluvný jazyk,[3] aby som vedel slovom posilniť toho, kto je ustatý; budí každé ráno, ráno budí mi uši, aby som ho počúvil ako učiteľa.

5. Pán Boh mi otvára uši, ale ja mu neodporujem, ani sa zpiatky nevraciam.[4]

6. Telo moje som dal[5] bijúcim, a líca moje ruvajúcim; tváre svoje neodvrátil som od tých, ktorí ma tupili a na mňa pľuli.[6]

7. Pán, Boh, je spomocník môj, preto nebýval som zahanbený; preto nastavil som tvár svoju ako najtvrdšiu skalu, a viem, že nebudem zahanbený.[7]

8. Blízko je ten, ktorý ma ospravedlňuje,[1] ktože mi bude odvrávať? Postavme sa spolu, kto je môj odporca? Nech pristúpi ku mne![2] (Rim, 8, 33.)

9. Hľa, Pán, Boh je môj spomocník! Kto je, kto by ma odsúdil? Hľa, všetci sa zoderú ako rúcho, moľa ich zožerie.[3]

10. Ktože z vás sa bojí Pána, a poslúcha hlas jeho služobníka? Kto chodí vo tme, a nemá svetla, nech dúfa v mene Pánovom, a nech sa opiera o svojho Boha.[4]

11. Hľa, vy všetci, ktorí zapaľujete oheň a opasujete sa plameňom, choďte v svetle svojho ohňa, a v plamene, ktorý ste zapálili.[5] Od mojej ruky sa vám to stane, že v bolestiach ležať budete.

HLAVA 51.

Spása Izraela a všetkých národov. Povzbudenie k dôvere v Boha príkladom Abraháma a Sáry. Trest nepriateľov Božích.

1. Slyšte ma vy, ktorí nasledujete, čo je spravodlivé, a hľadáte Pána: pozrite na skalu, z ktorej ste vyťatí, a na hlbokú jamu, z ktorej ste vykopaní.[6]

---

dať. Židia nemohli lístku zapudenia ukázať a kde je ten veriteľ, ktorému by bol Boh dlžníkom? Sami sa svojou neprávosťou do otroctva predali; svojou vôľou pomer s Bohom pretrhli.

[1]) Nebolo toho, kto by poslúchať a vôľu Božiu činiť chcel. Pán prišiel k ľudu, keď mu zákony dával, keď ho skrze prorokov vyučoval, prichádza k nemu, keď mu Messiáša posiela: ale ľud nedá sa od jeho prevrátených ciest odkloniť. Teda jeho základný hriech je neposlušnosť a zatvrdlivosť. Pre tento ich hriech nemôže ich pri všetkej svojej moci oslobodiť.

[2]) Pri vyslobodení z Egypta, kde nebesá i zem smútkom prikryl, ľud poslúchol Pána, ale tá poslušnosť netrvala dlho a hriech vyrástol na takú prekážku, ktorá i moci Božej v istom ohľade bráni. Kto odstráni túto prekážku? Vyslobodiť z Egypta mohla moc Božia; duchovné vyslobodenie z hriechu príde vykonať Messiášovi, ako prostredníkovi, svojím utrpením a svojou smiernou smrťou.

[3]) Odpovedá Messiáš. Proti vzdorovitosti ľudu kladie svoju poslušnosť; bude liečiť ten základný hriech učením i príkladom.

[4]) Zjavil mi svoju vôľu i vašu tvrdošijnosť i moje utrpenie; ja ani takto neprotivím sa jeho rozkazu, poslúchnem vo všetkom.

[5]) Zo svojej vôle, vďačne prijal som utrpenie.

[6]) Splnenie toto viď Mat. 26, 67., 27, 30.; Mark 14, 65.; Luk. 18, 32., 22, 64.; Ján 18, 22.

[7]) Prostred najhorších múk neohrožene, neskloniteľne, nepremožiteľne, pevne a vytrvalé ako skala, nastavuje seba zúrivosti svojich nepriateľov, istý preslávneho víťazstva.

[1]) Na pohanenie, utrpenie a smrť nasledovať bude vzkriesenie, útecha, oslava (Luk. 24, 26.).

[2]) Boh je pri ňom a onedlho ho oslávi. Preto vyzýva Messiáš svojich protivníkov, aby sa proti nemu vyzúrili.

[3]) Messiášovo víťazstvo je isté; hoc i premoženie nepriateľov pôjde pomaly a bez hluku, ono bude dôkladné a neodvratné: Boh i najmenšími postriedkami (moľa) dosiahne a vykoná najväčšie veci.

[4]) Učenie a príklad Messiášov má im byť vo tme súženia svetlom; ako on, majú i oni na meno Jeho a na záloh nezmeniteľnej vernosti Božej a plnenia jeho sľubov, v tom mene daný, stavať a tak s Messiášom na Boha sa celky spoľahnúť.

[5]) Na protivníkov príde ich zlostnému a hanebnému zachádzaniu s Messiášom primeraná pokuta. Oheň znamená prenasledovania a potupenia, ktoré Messiáš od nich trpeť musel. Následky svojho zachádzania musia znášať: Choďte do plameňa svojho ohňa!

[6]) Ukázanie na Abraháma, praotca, má nábožných napomnieť, aby vo viere Abrahamovej sľuby Božie prijímali, za ktoré život Abrahamov a jeho bezpečné potomstvo ručí. Na pochádzanie od Abrahama sa preto dôraz kladie, aby sa synovia Abrahamoví tým viac v jeho duchu žiť usi-

2. Pohliadnite na Abraháma, vášho otca, a na Sáru, ktorá vás porodila; že som ho jediného povolal, a požehnal i rozmnožil som ho.

3. Lebo poteší Pán Sion, a poteší jeho srúcaniny; a púšť jeho obráti ako na raj, a pustatinu jeho ako na zahradu Pánovu; radosť a veselosť bude v ňom, vďakovčinenie a hlas chvály.

4. Pozorujte na mňa, ľudu môj, a počúvajte ma, pokolenia moje;[1] lebo zákon odo mňa vyjde, a právo moje sa ako svetlo na národy spustí.

5. Blízko je môj spravodlivý, vyšiel môj spasiteľ, a moje ramená budú súdiť[2] národy; na mňa ostrovy čakajú a po mojom ramene[3] túžia.

6. Pozdvihnite k nebesiam oči svoje, a pozrite na zem dolu;[4] lebo nebesá ako dym zmiznú, a zem sa ako rúcho zoderie, a jej obyvatelia ako ona[5] zahynie; ale spása moja bude na veky, a spravodlivosť moja sa nepominie.

7. Poslúchajte ma, ktorí viete, čo je spravodlivé,[6] ľudu môj, v ktorého srdci je môj zákon; nebojte sa pohany ľudskej, a ich rúhania neľakajte sa.

8. Lebo ako šaty zožerie ich červ, a ako vlnu, soseká ich moľa; ale moja spása bude na veky, a spravodlivosť moja od pokolenia do pokolenia.

9. Prebuď sa, prebuď, a priodej sa silou, rameno Pánovo; prebuď sa ako za dňov starodávnych, a národov predošlých. Či si ty neuderilo pyšného, a neranilo draka?[1]

10. Či si ty nevysušilo more, vodu nesmiernej priepasti? ktoré si obrátilo hlbinu morskú na cestu, aby prešli vyslobodení. (II. Mojž. 14, 21.)

11. A teraz tí, ktorí sú vykúpení od Pána, navrátia sa, a prijdú s chválospevom na Sion; radosť večná na ich hlavách; radosti a veselosti dôjdu, utečie od nich bolesť a nárek.[2]

12. Ja, ja sám potešim vás;[3] kto si ty,[4] že sa bojíš smrteľného človeka, a syna človeka, ktorý uschne ako seno?

13. A zapomínaš na Pána, učiniteľa svojho, ktorý roztiahol nebesá, a založil zem, a triasol si sa ustavične celý deň pred hnevom toho, ktorý ťa sužoval, a hotový bol ťa zkaziť; kde je teraz hnev sužovateľov?

14. Chytro prijde, ktorý ide otvárať,[5] a nezabije[6] až do zahynutia, a nebude nedostatku jeho chleba.

15. Ale ja som Pán, Boh tvoj, ktorý búrim more, že sa nadýmajú jeho vlny: Pán zástupov je moje meno.[7]

16. Vložil som svoje slová do úst tvojich, a stieňom mojej ruky som ťa

---

lovali a tým viac toho vedomí boli, že čo Boh jemu (o Messiášovi) prisľúbil, to je aj im prisľúbené a že tie sľuby v požehnaní Abrahamovom a početnom potomstve svojho prvého potvrdenia došly. Verš 2. vysvetľuje s izaiášskym spôsobom v 1. upotrebovaní obraz kameňolomu, z ktorého nepočetné kamene vylámané boly, a kamennej jamy, ku ktorej je Sára pripodobnená, a z ktorej kamene vykopané boly. Abraham dlho musel čakať, kým sa prisľúbenie plniť začalo, nech tedy i jeho potomkovia vo viere i naďalej posluhujú, keď Pán odťahovať sa zdá.

[1]) Učenie sa často (49, 2—6., 50, 4) prizvukuje na ukázanie rozdielu medzi vyslobodením skrze Cýra a vykúpením messiášskym, a káže obnovenie Sionu atď. rozumieť v pravom t. j. v duchovnom smysle.

[2]) Týmto súdom je najprv premoženie národov skrze Cýra, ktorého veliké činy potom tušenie mimoriadneho zasiahnutia Božieho vzbudia.

[3]) Rameno je skutok moci Božej, súd národov i mocou Božou privedená spása.

[4]) Spása Pánova je trvácejšia.

[5]) Všetko pominie; ľudia so všetkým, čo bolo ich, ako nebesá i zem pominú.

[6]) Nábožní, ktorí ako Messiáš vystavení sú osočovaniu a pohaneniu. Ale nepriateľské namáhanie ľudí im neuškodí, aj to sa rozpráši „ako nič".

[1]) Pyšný, drak znamená moc alebo kráľa egyptského, ktorého ľud, anjel-zhubca a vlny Červeného mora pobili. — Týmito slovami modlí sa prorok v mene ľudu, on učí svojou modlitbou, ako praví izraeliti úfať a modliť sa majú.

[2]) To je konečné víťazstvo Messiášovo (90, 7) a dokonanie spásy, ktorá nebesá i zem pretrvá.

[3]) Boh sám chce potešiť, teda s ľudom nie je tak zle, že by sa báť potreboval.

[4]) Či je tak s tebou?

[5]) Chytro príde Messiáš vyslobodiť.

[6]) Sužovateľ (v. 13), ktorý svoj zámysel neprevedie, lebo prijde vysloboditeľ, ktorého pomoc, podpora a posila („chlieb") je nevyčerpateľná.

[7]) Moc Božia dobre stojí za vyslobodenie ľudu.

chránil, aby si[1] sadil nebesá, a založil zem; a riekol Sionu: Ľud môj si ty!
(Vyššie 49, 2.)

17. Prebuď sa, prebuď, Jeruzaleme, ktorý si pil z ruky Pánovej kalich jeho hnevu,[2] pil si až do dna kalich opojný, a vycedil si ho až do kvasníc.

18. Niet nikoho, kto by ho podoprel, zo všetkých synov, ktorých splodil: a niet, kto by ho zachytil za ruku,[3] zo všetkých jeho synov, ktorých vychoval.

19. Dve veci sa ti staly; kto ťa má poľutovať? Zpustošenie a znivočenie, i hlad, a meč, ktože ťa poteší?
(Vyššie 47, 9.)

20. Tvoji synovia boli vyhodení, ležali na rohoch všetkých ulíc, ako gazela do osídla zapletená; plní hnevu Pánovho, vyhrážok Boha tvojho.

21. Preto slyš toto, utrápený a opilý, ale nie od vína.[4]

22. Toto hovorí Panovník tvoj, Pán a Boh tvoj, ktorý za svoj ľud bojuje: Hľa, beriem z ruky tvojej kalich opojný, hlboký kalich môjho hnevu, nebudeš ho piť viacej.[5]

23. A dám ho do rúk tých, ktorí ťa ponížili, a riekli tvojej duši: Sohni sa, nech prejdeme (po tebe) a podkladal si ako zem svoje telo, a ako cestu prechádzajúcim.

[1]) Ten, ktorý tu hovorí, teda: „aby som sadil..." Pán sveril ľudu svoje zjavenia a tak podivne chránil ho v rozličnom postavení, preto že novú zem a nové nebesá založiť chcel, a to tak, že Sion za svoj vyvolil, a svojím mocným stvoriteľským slovom ku svojim cieľom na svoj ľud pretvoril.

[2]) Nepriateľmi usužované sväté mesto dôkladne zkúsilo na sebe trest a hnev Pánov. Osud, ktorého sa niekomu dostáva, je jeho kalich, jeho podiel; výraz ten pochádza z obyčaje, že hostiteľ svojmu hosťovi do kalicha (pohára) nalieval, a tak mu jeho podiel vymeriaval. Teda trest je kalich hnevu, ktorý Pán podáva; prísnym trestom, ktorý takmer myslí a rozumu pozbavuje, je kalich opojný, od ktorého ten, kto z neho pije, omámený potáca sa a padá.

[3]) Nikto nemôže konečné nešťastie mesta a kráľovstva židovského odvrátiť; ani kráľ, ani kňaz ani nijaký stav nemôže mu pomôcť; ako bezdetná vdova je opustené.

[4]) Ale od opojného kalicha hnevu Božieho, od velikosti nešťastia omámený, ako bez povedomia.

[5]) Nový Sion má byť svätý a svojmu Bohu verný, súdu a trestu nebude treba.

HLAVA 52.

O navrátení predošlej slávy Jeruzalema. Proroctvo o ponížení a povýšení Mesiášovom.

1. Prebuď sa, prebuď, odej sa silou svojou, Sione, obleč rúcho svojej slávy, Jeruzaleme, mesto Svätého;[1] lebo nebude už viac po tebe chodiť neobrezaný a nečistý.[2]

2. Otras sa z prachu, ostaň, posaď sa, Jeruzaleme;[3] zbav sa okovy svojho hrdla, zajatá dcéro sionská!

3. Lebo toto praví Pán: Darmo[4] ste boli predaní, a bez striebra budete vykúpení.[5]

4. Lebo tak hovorí Pán, Boh: Do Egypta vstúpil môj ľud na počiatku, aby sa tam osadil: a Assúr ho bez všetkej príčiny utískal. Mojž. 46, 6.)

5. A teraz čo mám tu činiť, hovorí Pán, ponevač môj ľud odviedli[6] bez príčiny? Panovníci jeho činia bezbožne, hovorí Pán, a môjmu menu ustavične, každého dňa dostáva sa rúhania.
(Ezech. 36, 20.)

[1]) Hebr.: Mesto sväté ako mesto Svätého, v ktorom svoju smluvu uskutoční.

[2]) Obriezka bola znamením smluvy, ľudu Božieho a spolu znamenala odovzdanie sa Bohu. Leviticky nečistý bol vytvorený z „blíženia sa k Bohu", z účasti na obetách atď. Duchovne ukazuje na svätosť cirkvi Kristovej a nebeský Jeruzalem: tam nič nečestného nevojde.

[3]) Zajatí sedávali v prachu na zemi; obraz ten dobre znamená mesto v sboreninách ležiace. Ono zasa bude sídlom panovnickým, otroctvu je koniec.

[4]) Pán vydal vás národom nie za peniaze, ale pre vaše hriechy.

[5]) Vyslobodenie bude skutkom moci a milosti Božej.

[6]) Vykúpenie musí sa stať bez peňazí, t. j. nie prirodzeným prostriedkom, ale patrným dôkazom moci a milosti Božej; preto že tu ide o česť Božiu, ktorú pohania zneuznávajú. To dokazuje sa najprv podobným prípadom v Egypte. Ľud Boží v praotcovi šiel do Egypta, že tam výživu najde, ale potom dostalo sa mu útisku a otročenia, a Bohu bolo pre svoju česť treba svoj ľud zázračne vyslobodiť. Tak je to i tu. Assur (rozumej Assyranov a Kaldejčanov) ho útiska, hoci k tomu sám práva nemá. Čo mám tu činiť, táže sa Boh, keď vec tak sa má, ako v Egypte? Tu, v Jeruzaleme, kde Pán ako vo svojej svätyni prebýva, ale teraz ako opustený na návrat svojho ľudu čaká. Ak má tam zostať, nepozostáva nič iného, len vyslobodiť ľud. Ale tak to žiada i česť Pánova, aby svoj ľud vyslobodil.

6. Preto pozná ľud môj v ten deň moje meno; lebo ja sám, ktorý som mluvieval, hľa, tu som!

7. Jak krásne sú na horách nohy toho, kto radosť zvestuje a ohlasuje pokoj toho, ktorý zvestuje dobré, a káže spasenie,[1] ktorý hovorí Sionu: Tvoj Boh kráľuje!

8. Hlas tvojich strážnych;[2] pozdvihnú hlas, a spolu chváliť budú: lebo z očú do očú vidia, ako Pán zasa privedie Sion.

9. Ratujte sa a chváľte spolu, pustatiny jeruzalemské, lebo Pán potešil svoj ľud, vykúpil Jeruzalem.

10. Vystrojil Pán svoje sväté rameno pred očima všetkých národov: a uzrú všetky končiny zeme spasenie Boha nášho.[3] (Žalm. 97, 3)

11. Preč, preč odíďte odtiaľ, nedotýkajte sa poškvrneného; vyjdite z neho, očistite sa, ktorí nosíte nádoby Pánove.[4] (II. Kor. 6, 17

12. Lebo nie v hluku vyjdete, ani ako v úteku náhliť sa budete:[5] lebo pôjde pred vami Pán, a shromaždí vás Boh izraelský.

13. Hľa, môj služobník,[6] bude múdre konať, vyvýšený bude a vysoko postúpi, a veľmi vznešený bude.[1]

14. A jako ustrnuli nad tebou mnohí,[2] tak zohavená je jeho tvár medzi ľuďmi, a jeho podoba medzi synami ľudskými.

15. Ten pokropí[3] mnohé národy, pred ním králi budú zatvárať ústa svoje;[4] lebo tí, ktorým sa o ňom nerozprávalo, tí vidia, a tí, ktorí ničoho neslyšali, tí pozorujú. (Rim. 15, 21.)

HLAVA 53.

Opis utrpenia Mesiášovho a jeho oslávenia.

1. Ktože uveril nášmu kázaniu? A rameno Pánovo komu bolo zjavené?[5]

2. A vyrastie ako prút pred ním,[6] a ako koreň zo žížnivej zeme;[7] nemá podoby ani krásy; a videli sme ho, a nebolo na ňom vidieť, pre čo by sme ho žiadostiví boli,

3. pohŕdaného a najostatnejšieho z mužov, muža bolestí, ktorý zkúsil nemoc; a jako zakrytá bola jeho tvár,[8]

---

[1]) Posli prichádzajú natešení zvestovať vyslobodenie ľudu „matky", tedy z Babylona. Jak krásne znamená rýchly, radostný krok. Plnosť blaha vo zvestovaní značia slová: radosť, pokoj, dobré, spojenie a naposledy to jedno slovo: Boh panuje! V tom je všetko blaho a spasenie ľudu vyslovené.

[2]) Prichádzajúcich poslov zazrú strážni sionskí, ktorí už dávno po očakávanom spasení vyzerajú; pozdvihnú svoj hlas a plesajú, ako by už videli slavnostný príchod vyslobodeného ľudu s Bohom na čele.

[3]) Tak je Sion strediskom sveta; z neho, ktorý sám Pán osvietil, vychádza prijaté svetlo do celého sveta. Prorok hľadí na druhé vyslobodenie skrze Messiáša-Krista.

[4]) Izaiáš už predpovedal prevezenie pokladov z Jeruzalema do Babylona (36, 6). Nabuchodonozor to vykonal (IV. Kráľ 24, 13; 25, 13). Navrátenie sa bez svätých nádob nedá sa myslieť. Preto prorok naráža na obyčajné telesné očisťovanie Levitov, prv než by sa dotkli posvätných nádob; duchovne platí to o vnútornom očistení každého pristupujúceho k Pánovi.

[5]) K tomu — očisteniu — máte stihy. Prorok naráža na vyjdenie z Egypta.

[6]) Tu opúšťa prorok vyslobodenie zo zajatia babylonského a prechodí na vyslobodenie messiánske a popisuje vlastnosti Vyslobiteľa. Opisuje vlastnosti „služobníka Pána" čiže Messiáša takou určitosťou, že to dľa sv. Augustína nepotrebuje ďalšieho vysvetlovania. Až do tretieho storočia po Kristovi židia tak ako apoštolovia a sv. Otcovia boli silne presvedčení, že toto miesto vzťahuje sa na Vykupiteľa.

[1]) Vyslovená je tu ako múdrosť, ktorou Spasiteľ všetko mluví a koná, tak i veľkosť, vznešenosť a plnosť jeho oslávenia, ktorého na zemi i na nebi dôjde.

[2]) Ako uponíženie a hanebné zajatie jeho ľudu tak veľké bolo, že nad ním mnohí užasli, tak musí i Messiáš uponíženie trpieť a hriechy a potupu svojho ľudu znášať.

[3]) Ako najvyšší kňaz pokropí ich krvou obety na očistenie hriechu; že to urobí svojou vlastnou krvou, ako obetujúci i obeta, to sa tu ešte vyslovne nepovedá, ale v nasledujúcej hlave bude predpovedané.

[4]) Od náramného podivenia a úžasu nenachádzajú slova. Poukazuje na vyvýšenie Messiášovo. Tak veliké je jeho vyvýšenie, že ono mocného zeme hlbokou úctou dojíma; i tí, ktorí dosiaľ ničoho nevedeli o Messiášovi, uznávajú ho.

[5]) Medzi židmi a pohanmi je málo tých, ktorí sa na kázaní o trpiacom Messiášovi nepohoršujú. V utrpení Messiášovom nechcú uznať rameno, moc a veľkosť Božiu. Aby v tom dôkaz moci Božej uznať mohli, k tomu treba zvláštnej milosti Božej.

[6]) Pred Pánom.

[7]) Dľa hebr.: Je jako taký, pred ktorým si z ošklivosti tvár zakrývame, aby sme ho vidieť nemuseli.

[8]) Z rodu poníženého, chudobný.

a potupená; preto sme si ho ani nevážili. (Marek 9, 11.)

4. V pravde neduhy naše on vzal na seba,[1] bolesti naše on niesol; a my mali sme ho za malomocného,[2] a za ubitého od Boha a žížnivého.

5. Ale on bol ranený pre naše neprávosti, ubitý pre bezbožnosti naše; kára leží pre náš pokoj[3] na ňom, a ranami jeho sme boli uzdravení. (I. Kor. 15, 3,)

6. Všetci my ako ovce sme zblúdili, každý na svoju cestu[4] sa chýlil; a Pán složil na neho neprávosť[5] všetkých nás.

7. Obetovaný bol preto, že sám chcel,[6] a neotvoril úst svojich; ako baránok k zabitiu vedený, a jako ovca pred tým, ktorý ju strihá, onemie, a neotvorí úst svojich. (Mat. 26, 63.)

8. Z úzkosti a zo súdu bol vyňatý;[7] rod jeho kto vyloží?[8] lebo bol vyťatý zo zeme živých; pre neprávosť ľudu môjho uderil som ho.

9. A dá bezbožných za pohreb, a bohatého za svoju smrť:[9] preto že neprávosti sa nedopustil; ani lsti nebolo v jeho ústach. (I. Petr. 2, 22.)

10. A ľúbilo sa Pánovi utrápiť ho nemocou,[10] keď položil za hriech svoj život, uvidí dlhoveké potomstvo,[11] a vôľa Pánova skrze neho šťastne vykonaná bude.[1]

11. Preto že pracovala jeho duša, uvidí[2] a nasýtený bude; známosťou svojou ospravedlní on, spravodlivý môj služobník, mnohých,[3] a ich neprávosti on ponesie.

12. Preto pridelím mu primnohých, a rozdelí korisť silných; preto že vydal na smrť svoj život; so zločincami bol počítaný, a hriechy mnohých niesol, a za prestupníkov sa primlúval.[4] (Marek 15, 28; Luk. 22, 37; Luk. 23, 34.)

HLAVA 54.

O vystavení Jeruzalema a rozmnožení jeho obyvateľov. O sláve Jeruzalema a Cirkvi Kristovej.

1. Chválu vzdávaj, neplodná,[5] ktorá nerodíš; prespevuj chválu a výskaj, ktorá si nerodila, lebo opustená má viac synov, než tá, ktorá má muža,[6] hovorí Pán. (Luk. 23, 29)

2. Rozšír miesto stánku tvojho a kože svojich stanov roztiahni, nešetri;[7] natiahni aj povrazy svoje na dlho, a kolíky svoje vbi pevne.

---

[1]) Naše neduhy a bolesti, ktoré nás ako následok hriechu a pokuta zaň mali zastihnúť, on vzal na seba, za ne trpel i dostiučinil.

[2]) Za takého, na ktorom kliatba Božia leží; teda nazdali sa, že je od Boha pre nejaké vlastné svoje hriechy ranený a ubitý.

[3]) Pre naše spasenie.

[4]) Každý po svojich hriešnych žiadostiach ide, nie po vôli Božej.

[5]) T. j. pokutu, dostiučinenie za naše hriechy.

[6]) Hebr.: Hnaný bol ako k obeti alebo k pokute za dlh a týraný.

[7]) Umierajúci Messiáš bude z úzkosti (z vnútorných i zovnútorných múk) a zo súdobného a nespravodlivého stíhania smrťou vyňatý.

[8]) Ktože spočíta jeho duchovné dietky? Dľa iných: Ktože porozumie a opíše jeho večný pôvod od Otca?

[9]) Hebr.: U bezbožných ustanovia jeho hrob (ale — v skutočnosti dostane sa mu ho) u bohatého v (t. j. po) jeho smrti. (Mat. 27, 57).

[10]) Tak sa ľúbilo Pánovi, že ho na krutú, prebolestnú smrť vydať ráčil. Mal on mnoho ciest k vykúpeniu, ale jeho múdrosti ľúbila sa táto.

[11]) Ako ovocie a odmena za jeho obeť dostane Messiáš veliké potomstvo, všetkých, ktorých svojou krvou smyl a posvätil; všetkých svätých v Cirkvi bojujúcej, trpiacej i víťaznej.

[1]) Aby nás s Bohom smeril a nám spasenie a blahoslavenstvo večné získal.

[2]) Uzrie hojný z toho užitok, ktorý do sýtosti požívať bude.

[3]) Spravodlivý mnohých ospravodliví; ako sám je spravodlivý a svätý, tak i ľudí na spravodlivých pretvorí, sebe podobnými učiní svojou známosťou čiže vierou, tú musí v duši zažať, rozsvietiť; bez nej je život duše, čiže spravodlivosť, nemožná.

[4]) Ako mu Boh dá premnohých, tak i on svojou mocou podrobí si mocných zeme, svet i satana. Príčina messiášskeho rozdelenia koristi je: smrť Messiášova, potupa, ktorú na seba vzal, odpokutovanie, dostiučinenie za nás, ktoré vykonal, a sila a požehnanie jeho príhluvy za hriešnikov.

[5]) Neplodná preto, lebo Starý Zákon nemal sviatostných prostriedkov milosti, nemal sviatosti krstu, skrze ktorý messiášsky strom — novozákonná cirkev — Pánovi nepočetné dietky rodí.

[6]) Opustený a chudobný Jeruzalem má i zo židov i z pohanov byť vystavený.

[7]) Nová cirkev sa na ďaleko-široko za hranice judské rozšíri: taký na ďaleko-široko roztiahnutý stan potrebuje dlhé povrazy a pevné zabité kolíky; bývanie má byť veliké a pevné.

3. Lebo prenikneš na pravo i na ľavo;[1] a tvoje plemä národy zdedí, a zapustené mestá osadí.[2]

4. Neboj sa, lebo nebudeš zahanbená, ani sa nemusíš začerveňať; lebo nebudeš sa stydieť preto, že na potupu svojej mladosti[3] zabudneš, a pohany svojho vdovstva nebudeš spomínať.

5. Lebo bude panovať nad tebou tvoj stvoriteľ, Pán zástupov je jeho meno; a vykupiteľ tvoj je Svätý izraelský, Bohom všetkej zeme bude nazvaný.

6. Lebo ako opustenú a v duchu zkormútenú ženu povolal ťa Pán, a ako od mladosti zavrhnutú manželku, hovorí tvoj Boh.

7. Na okamženie, na chvíľku,[4] som ťa opustil, ale v súťovaní velikom ťa shromaždím.

8. V okamžení svojho hnevu skryl som tvár svoju na maťučko pred tebou, ale vo večnom milosrdenstve súťujem sa nad tebou; riekol tvoj Vykupiteľ, Pán.

9. Ako za dňov Noemových, to je u mňa, tomu som prisahal, že neuvediem viacej na zem vôd Noemových; tak prisahám, že sa nerozhnevám na teba, a že ťa nebudem karhať.[5]

(I. Mojž. 9, 11.)

10. Lebo pohnú sa hory, a zatrasú sa pahrbky; ale moje milosrdenstvo od teba neodstúpi a smluva môjho pokoja sa nepohne; vraví tvoj súťovník, Pán.[6]

11. Ubohá, vichrom vyvrátená, všetkého potešenia zbavená![1] Hľa, ja radom pokladiem tvoje kamene, a založím ťa na safiroch;

12. a položím z jaspisu tvoje hradby, a brány tvoje z tesaného kameňa, a všetky tvoje medze zo skvostného kameňa.[2]

13. Všetci tvoji synovia budú vyučení od Pána; a synom tvojim dám hojný pokoj.[3]

14. A založený budeš na spravodlivosti; vzdiališ sa od súženia,[4] lebo nebudeš sa báť; a od strachu, lebo sa ti nepriblíži.

15. Hľa, príjde s tebou bydlieť, ktorý nebol so mnou, kto ti inokedy cudzincom bol, pripojí sa k tebe.[5]

16. Hľa, ja som stvoril kováča, ktorý rozfukuje pri ohni uhlie, a vyrába zbroje k svojmu dielu; a ja som stvoril zhubcu, aby hubil.[6]

17. Nástroj, ktorý je proti tebe kovaný, sa nepodarí, a každý jazyk, ktorý sa proti tebe postaví na súde, odsúdiš.[7] To je dedictvo služobníkov Pánových, a ich spravodlivosť u mňa, hovorí Pán.

---

[1]) T. j. na všetky strany.

[2]) Mestá zpustošené zaľudnatí — do svojho lona všetky národy, hriechom spustošené, prijme.

[3]) Potupa mladosti je Izraelova nevernosť s počiatku uzavrenia smluvy na púšti a v nasledujúcich dobách.

[4]) Veľmi krátky je čas trestu, keď ho porovnáme s nekonečnou a nezmeniteľnou láskou, ktorá mu je pripovedaná (Cyrill., Jeron.).

[5]) Smierený je Boh s ľudstvom pre Messiáša, Krista.

[6]) Pán sľubuje vyvolenému ľudu svojmu, že ho viac nepozbaví svojej priazne, a že smluvu pokoja viac nezruší. Sľub tento platí ľudu nového zákona, dietkam cirkvi, lebo len tieto stoja vo večnej a neporušiteľnej smluve ako to on riekol apoštolom: „Ja s vami som po všetky dni až do skončenia sveta."

[1]) Oslavuje sužovaný Sion, ktorý sa má na messiášsky prebudovať.

[2]) Pán sľubuje, že biedami zkazené sväté mesto bude pre čas i pre večnosť skvostne vystavené. (Zjav. 21, 11—27). Neohrožene pevný, ako nebesá, (barva jaspisu) má byť základ budovy.

[3]) Poznanie Boha je známkou messiášskej doby, jej ovocím je plnosť pokoja.

[4]) Svätý Sion sa nemá čoho báť, lebo jeho nepominuteľný základ je spravodlivosť, čiže svätosť.

[5]) Cudzie národy pridajú sa k tebe a budú sa Bohu klaňať.

[6]) Pán stvoril i toho, ktorý zbroje robí, i toho, kto ich k zhube iných nosí; len jeho dopustením by mohly škodiť; keď ich on chráni, nemajú sa čoho báť.

[7]) Novému Sionu, kráľovstvu messiášskemu, Cirkvi Kristovej sľubuje bezvadnosť a neomylnosť. Tu len neomylnosť treba dokázať. Jazyk sa vo vzdorovaní, priečení a protirečení protiví učeniu a poriadkom messiáškeho kráľovstva, v tomto spore bude Sion súdiť (hebr. ostrejšie: odsúdi). Aby Sion každý jazyk s prospechom odsúdil, musí jeho súd byť spravodlivý, pravdivý, Cirkev musí byť neomylná. Každý, akýkoľvek útok proti Cirkvi sa rozrazí, to prisľubuje tu Duch Svätý.

HLAVA 55.

Vyzýva všetkých, aby verili v Mesiáša a polepšili sa. Milosrdenstvo Božie a vernosť. Blaženosť vyslobodených.

1. Všetci smädní, poďte k vodám;[1] a ktorí nemáte striebra, pospiechajte, kúpte si, a jedzte; poďte, kúpte si bez striebra, a bez zaplatenia vína a mlieka. (Zjav. 22, 17.)

2. Prečo vynakladáte striebro nie za chlieb a prácu svoju za to, čo nenasycuje?[2] Posluchnite, posluchnite ma, a jedzte to, čo je dobré, a kochať sa bude v tuku duša vaša.

3. Nachýľte ucho svoje, a poďte ku mne; posluchnite, a bude žiť duša vaša, a uzavriem s vami večnú smluvu, verné milosrdenstva Davidove.[3]

4. Hľa, za svedka národom dal som ho,[4] za vodcu a učiteľa národom.

5. Hľa, národ, ktorého neznáš, povoláš, a národy, ktoré ťa neznaly, sbehnú sa k tebe pre Pána, Boha tvojho, a Svätého izraelského, lebo ťa oslávil.[5]

6. Hľadajte Pána, dokiaľ sa môže najsť; vzývajte ho, dokiaľ je blízko.[6]

7. Nech opustí bezbožný svoju cestu, a muž nešľachetný svoje myšlienky, a nech sa navráti k Pánovi,[1] a smiluje sa nad ním, a k Bohu nášmu; lebo je ochotný odpustiť.

8. Lebo moje myšlienky nie sú myšlienky vaše: ani cesty vaše cesty moje, hovorí Pán.

9. Lebo ako vyššie sú nebesá od zeme, tak prevyšujú cesty moje cesty vaše, a myšlienky moje myšlienky vaše.

10. A ako prší dážď a sneh s neba, a tam sa viac nenavracia, ale napája zem, a polieva ju, a zúrodňuje ju, tak že dáva semeno rozsievajúcemu a chlieb jediacemu:

11. tak bude moje slovo, ktoré vyjde z úst mojich; nenavráti sa ku mne prázdne, ale učiní to, čo chcem, a prospešne to vykoná, k čomu ho posielam.[2]

12. Lebo s veselosťou vyjdete a v pokoji sprevádzaní budete; hory a pahorky spievať budú pred vami chválu, a všetky stromy poľné tlieskať budú rukami.

13. Miesto chrastiny vzíde jedľa, a miesto žihlavy vyrastie myrta; a Pán bude menovaný na večné znamenie, ktoré nebude odňaté.[3]

HLAVA 56.

Napomína k spravodlivosti. Povolanie pohanov k náboženstvu Pánovmu. Hrozba zlým pastierom.

1. Toto hovorí Pán:[4] Zachovajte právo a čiňte spravodlivosť; lebo blízko je

---

[1]) Milosti Božej zo zásluh Ježiša Krista vyplývajúce, ktoré sa za peniaze alebo za iný tovar nedávajú.

[2]) Túžili po lepších pomeroch, a pracovali na tom, aby prišly, ale veľká práca bola daromná, výsledok bol to, čo nie je chlebom, spasenie, šťastie, pravé nasýtenie vystáva. Povedať sa to môže i o každom namáhaní, pomoc len vo svojich silách alebo u ľudí hľadať.

[3]) Obsahom smluvy sú nezmeniteľné, lebo na Božej vernosti spočívajúce milosrdenstvá Dávidove, čiže Dávidovi pripovedané milosti.

[4]) Messiáša, ktorý je svedkom, keď o prísľubenej smluve nielen svedčí, ale ju i vypĺní a vôľu Božiu všetkým dosvedčí a tým svojím svedectvom všetkým pravdu utvorí.

[5]) Skrze Messiáša došiel Izrael slávy. (Srov. Rim. 9. 4—5.) Spasenie je zo Židov (Ján 4, 22.) a tým, že sa pohania k pravému Izraelu pripojili, dedičili meno Izraelec. Tak prišiel Izrael v ríši messiášskej k trvácej sláve.

[6]) Napomína, aby poskytnutou milosťou nepohŕdli, lebo môže byť i odňatá. (Srov. Ján 12, 35.)

[1]) t. j. čiňte pokánie! Základ a pohnútka pokánia je nádej v Bohu milosrdného. Hriech je odvrátenie sa od Boha a obrátenie k sebe a stvoreniam, preto pokánie musí byť odvrátenie sa od pokazenej prírody a navrátením k Bohu.

[2]) Myslí na slovo, ktoré sa telom stalo, na svet prišlo plniť vôľu Otcovu, vykonať dielo, ku ktorému bolo poslané.

[3]) Pán sám bude potom večne a slávne panovať a bude rozkošou a slávou svojich, ako v 52, 7. zkrátka bolo povedané: Tvoj Boh kráľuje!

[4]) Prorok napomína k nábožnému životu a ukazuje, že nové náboženstvo bude pre všetky národy, a že nebude pozostávať v levitických obetách, ale v modlitbe.

moje spasenie,[1] aby prišlo, a spravodlivosť moja,[2] aby zjavená bola.

(Kniha Múdr. 1, 1.)

2. Blahoslavený človek, ktorý to činí, a syn človeka, ktorý sa toho drží; zachovávajúc sobotu, aby ju nepoškvrňoval, chrániac svoje ruky, aby nič zlého neučinil.

3. A nech nepovie syn cudzinca, ktorý sa pridŕža Pána:[3] Pán ma oddelí a odlúči od ľudu svojho; a nech nerieka kleštenec:[4] Hľa, ja som suché drevo.

4. Lebo toto hovorí Pán kleštencom: Ktorí zachovávajú moje soboty, a volia to, čo sa mne ľúbi, a držia moju smluvu:

5. tým dám v dome mojom, a medzi múrami mojimi miesto, a meno lepšie ako od synov a dcér, meno večné im dám, ktoré nezahynie.[5]

6. A synov cudzinca, ktorí sa pridržiavajú Pána, aby ho ctili a milovali jeho meno, a aby mu boli za služobníkov, všetkých, ktorí zachovávajú sobotu, aby ju nepoškvrnili, a držia moju smluvu:[6]

7. tých privediem na moju svätú horu, a obveselím ich v mojom dome modlitebnom; ich zápalné a krvavé obety ľúbiť sa mi budú na mojom oltári; lebo dom môj dom modlitby nazývať sa bude[7] u všetkých národov.

8. Pán Boh, ktorý shromažďuje rozohnaných Izraelcov, hovorí: Ešte shromaždím k nemu, k shromaždeným jeho.[1]

9. Všetky zvieratá poľné, poďte žrať,[2] všetky zvieratá lesné.[3]

10. Jeho strážnici[4] sú všetci slepí, a všetci nevedomí; nemí psi, ktorí nemôžu štekať, vidia márnosti, spia, a milujú sny.

11. A sú psi najnestydatejší, nevedia, kedy sú sytí; sami pastieri neznajú rozumnosti; všetci sa odchýlili na svoju cestu, každý ku svojmu lakomstvu, od najvyššieho do najnižšieho.[5]

(Jer. 6, 13.)

12. Poďte,[6] vezmime víno, a opime sa: a ako dnes, tak nech bude i zajtra, a ešte o mnoho hojnejšie.

HLAVA 57.

Smrť spravodlivého. Modlárstvo ľudu izraelského. Pomsta za hriehy. Ochránenie spravodlivých.

1. Spravodlivý hynie, a nikto toho nepováži v srdci svojom; a mužovia milosrdenstva shromaždení bývajú;[7] preto že nikto neporozumel; lebo pred

---

[1]) Spasenie, spravodlivosť Pánova, sú výrazy pre sľuby messiášske, ktoré také položenie priviesť majú, jaké je pred Pánom spravodlivé.

[2]) Prorok zdôrazňuje vnútorné pripravenie sa životom, ktorý by v myšlienkach, slovách i v skutkoch prikázaniam Božím zodpovedal. Zo všetkých prikázaní a predpisov menuje zvláštne zachovávanie soboty (v. 2.).

[3]) Všetci majú mať prístup, tedy aj Amoniti a Moábci, ktorí „na veky" zo synagogy vytvorení boli.

[4]) Pohan ako vyrezanec; nikto nie je z ríše Božej vylúčený.

[5]) Väčšia sláva im bude z toho, keď moji verní ctitelia budú, ako by mnoho synov a dcér mali. Pod lepším menom rozumie sv. Augustín zvláštnu a slávnu odmenu, ktorú dá Boh tým, ktorí pre kráľovstvo Božie panenský stav zvolili a verne v ňom zotrvali. (Mat. 19, 11—12.; Zjav. 19, 1—5.)

[6]) Tu vyslovuje sa rovnoprávnosť cudzincov s izraelitami.

[7]) Chrám k zvelebeniu mena Pánovho určený, nebude v mojej ríši Messiášovej len v Jeruzaleme, ale u všetkých národov.

[1]) t. j. pohanov, ktorí sa predtým proti Izraelovi shromažďovali, budúce k nemu shromaždím.

[2]) Tu začína prorok nový odsek, a vyhráža ľudu, menovite jeho pastierom pre jeho neprávosti a modlárstvo. Opisuje dobu, aká bola za času Manassesa. Na konci dodáva, že sa Boh predsa sľutuje nad ľudom svojím, a že bohabojných zachráni, ale bezbožníkov ťažko trestať bude.

[3]) Cudzie národy napadnú Izraela a znivočia ho.

[4]) Strážnici sú proroci, tu falošní, lžiproroci. Títo sú slepí, lebo pravé nebezpečenstvo vidieť nechcú; nevedomí, lebo len zo svojho srdca prorokujú; nemí psi, ktorí neštekajú, keď sa nebezpečenstvo blíži; ktorí spia a milujú — sny, daromnice vo sne vidia. Teda miesto stráženiа milujú pokoj a svoje márne námysly vydávajú za prorocké videnia.

[5]) Nenasytne len k svojmu zisku pracujú, potom náramne bažia, o veci Božie a všeobecné blaho sa nestarajú. Z utiskovania a vyciciavania ľudu hýrili a žrali, ako v. 12. opisuje.

[6]) Pri takom smýšľaní pochopíme, že ich vznešené mravné zjavy nedojímaly, a že pri udalostiach, ktoré ich k rozmýšľaniu pohnúť mały, vo svojej nesvedomitosti ľahkomyselne zotrvávali.

[7]) Umierajú, odchádzajú na večnosť.

príchodom zlého vzatý býva spravodlivý.[1]

2. Nech prijde pokoj, a nech odpočíva na svojej loži, kto chodil v úprimnosti.[2]

3. Ale vy pristúpte sem, synovia čarodejnice; semeno cudzoložníka a smilnice.[3]

4. Komu sa posmievate? Proti komu roztvárate ústa, a vypľazujete jazyk?[4] Či nie ste vy synovia neprávosti, semeno lživé?[5]

5. Ktorí sa tešíte v bohoch pod každým košatým stromom, ktorí obetujete dietky pri potokoch, pod vyčnievajúcimi skalami![6]

6. Na pobreží potoka je tvoj diel, to je tvoje dedictvo;[7] tým vylievaš mokrú obetu, obetuješ suchú obetu! Nemám sa pre to hnevať?

7. Na hore vysokej a vyvýšenej staviaš svoju ložu,[8] a ta vystupuješ obetovať obety.

8. A za dvere a za prach kládla si pamätné svoje znamenia,[9] lebo vedľa mňa[10] odnažila si sa, a prijala si cudzoložníka; a rozšírila si svoju ložu,[11] a uzavrela si smluvu s nimi; a milovala si ich posteľ[1] otvorenou rukou.[2]

9. A zdobila si sa kráľovi masťou,[3] a množila si svoje líčidlá,[4] posielala si ďaleko svojich poslov, a ponížila si sa až do hrobu.

10. Na mnohých svojich cestách si ustala a neriekla si: Prestanem; ožitie sily svojej si našla, preto si neprosila.[5]

11. Pre koho si bola ustarostená a bála si sa, že si klamala,[6] a nepamätala na mňa, ani si toho nevzala k srdcu? Preto že som ja mlčal, a robil sa, ako by som nevedel, zabudla si na mňa.

12. Ja oznámim tvoju spravodlivosť, a tvoje skutky ti nič nepomôžu.[7]

13. Keď budeš kričať, nech ťa vyslobodia tvoji shromaždení![8] Všetkých ich zanesie vietor, vezme povetrie. Ale kto úfa vo mne, zdedí zem, a svätou mojou horou vládnuť bude.[9]

14. A povie: Pripravte cestu, spravte cestu, uhnite sa s cesty, odpracte prekážky s cesty[10] môjho ľudu!

(Nižšie 62, 10.)

---

[1]) Že sa spravodlivý pred príchodom nastávajúceho zlého na druhý svet odoberajú, aby ušli, toho si nikto neváži.

[2]) Na bezbožného príde súd, spravodliví zomrelí sú v pokoji večnosti. Pre nich je smrť dvojnásobným dobrodením: zbaví ich zármutku, nebudú sa diviť na nešťastie a zavrhnutie ľudu a privedie ich do večných príbytkov pokoja.

[3]) Synovia čarodejnice, t. j. ktorí sa Pánovi čarodejníctvom, hádaním preneverili; semeno cudzoložníka a smilnice, ktorí k modlárstvu odpadli.

[4]) Proti spravodlivým a prorokom.

[5]) Ako od odpadlíctva zrodené a od lži splodené, teda celkom prevrátené.

[6]) Menovite v údolí Hinnom, južne od Sionu. (Srov. IV. Kráľ. 23, 10.; Jerem. 32, 35.).

[7]) V údoliach pri potokoch bohom cudzím obetovať, to sa Izraelitovi ľúbi, to si on za podiel, los a dedictvo vyvolil.

[8]) Ľud sa tu ako neverná nevesta Pánova myslí. Lôža je oltár.

[9]) Obrazy modloslužobné, ktoré za dvere a za prah, teda vnútri v domoch k ustavičnému cteniu vystavované boly.

[10]) I v chráme, teda vedľa Pána, vedľa Najsvätejšieho, príbytku Božieho, prevádza sa modlárstvo.

[11]) Ctila si mnoho bohov cudzích.

[1]) To všetko stávalo sa veľmi ochotne a žiadostive.

[2]) Štedrou rukou obetuješ bohom cudzím prniaze a poklady.

[3]) S touto modloslužbou ide ďalej pripojenie sa k pohanskej mocnosti svetovej, ktoré si Izrael darmi, posolstvami a pokornými prosbami vyžobral.

[4]) Izrael na obdiv vystavuje svoje poklady, tým chcúc ukázať svoju váhu, aby so svetovou mocnosťou smluvy uzavierať mohol. (Srov. Achaz. IV. Kráľ. 16, 8.)

[5]) Nazdala si sa, že v pripojení sa k svetovej mocnosti nový život pre svoju ruku, pre svoju silu získaš, a že mojej pomoci ani nepotrebuješ.

[6]) Či to neboli ľudia bez pomoci, ktorých si sa bála, tak že si pred Bohom luhala a smluvu zrušila, na svojho všemohúceho Boha zabudla?

[7]) Že som za čas mlčal, myslela si, že to spravodlivé činíš; ale ja ti ukážem, odhalím tú tvoju dokonalú spravodlivosť a skutočnú nevernosť.

[8]) Shromaždené sú vojská, ktoré si Judstvo smluvami získať hľadelo; iní rozumejú pod tým slovom národy s ich modlami.

[9]) Namáhanie národov k ničomu nevedie, pokojne môže požívať spasenie, vládnuť ním, len ten, kto úfa v Boha. Dediť zem znamená do kráľovstva Božieho vstúpiť a v ňom ostávať.

[10]) Odpracte všetky prekážky návratu. Pán sám pohne pohanov k tomu, aby jeho ľudu pomáhali, že by sa bez prekážky navrátiť mohol. Ale v tom vyzýva sa Izrael, aby si ponuknuté vyslobodenie osvojil, čiže aby sa telesne i duchovne Babylona sprostil.

15. Lebo toto hovorí Najvyšší[1] a vyvýšený, ktorý vo večnosti prebýva; a ktorého meno je sväté, ktorý na výsosti a vo svätyni bydlí, a u toho, ktorý je skrúšeného a pokorného ducha, aby oživil ducha ponížených, a oživil srdce skrúšených.[2]

16. Lebo nebude sa na veky vadiť, ani až do konca sa hnevať; lebo duch od tvári mojej vyjde, a dýchanie ja učiním.

17. Pre neprávosť jeho lakomstva som sa rozhneval a ubil som ho; skryl som svoju tvár pred tebou[3] a rozhneval som sa; lebo odišiel tulák cestou srdca svojho.[4]

18. Videl som jeho cesty, a uzdravím ho a zasa privediem[5] ho, a navrátim potešenia jemu a tým, ktorí smútia s ním.[6]

19. Stvorím ovocie rtov,[7] pokoj, pokoj tomu, ktorý je ďaleko i ktorý je blízko,[8] hovorí Pán, a uzdraví ho.

20. Ale bezbožní sú ako vzbúrené more, ktoré sa nemôže uspokojiť, a ktorého vlny vylievajú nečistotu a blato.

21. Bezbožní nemajú pokoja, hovorí Pán, Boh. (Vyššie 48, 22.)

HLAVA 58.

Karhá ľud z pokrytstva. Spôsob opravdivého pôstu. Úžitok dobrých skutkov.

1. Volaj, neprestávaj, ako trúba povýš hlas svoj, a oznám svojmu ľudu jeho nešľachetnosť, a domu Jakubovmu jeho hriechy:

2. Lebo mňa so dňa na deň hľadajú, a chcú znať moje cesty; ako národ, ktorý spravodlivosť činil a práva svojho Boha neopúšťal; žiadajú odo mňa súdy spravodlivé, chcú sa Bohu priblížiť.[1]

3. Prečo sme sa postili, a ty si nehľadel na to, ponížili sme duše naše, a ty nechcel si vedieť o tom![2] Hľa, v deň vášho pôstu ukazuje sa vôľa vaša, a všetkých svojich dlžníkov doháňate.

4. Hľa, pri zvadách a rozoprách sa postíte, a bijete päsťou bezbožne. Nepostíte sa tak, ako do dnešného dňa, aby volanie vaše vyslyšané bolo na výsosti.[3]

5. Či taký je pôst, ktorý som vyvolil, aby človek cez deň trápil dušu svoju? Či aby skrútil hlavu svoju ako obruč[4] a prestrel si vrece a popol? Či to nazveš pôstom a dňom Pánovi príjemným?

6. Či nie je radšej toto pôst, ktorý som vyvolil? Rozviaž väzby bezbožnosti, roztrhaj putá utlačenia, prepusť

---

[1]) V hebr. začína sa reč Božia „ja prebývam na výsosti."

[2]) Božia moc ukazuje sa v jeho vyvýšenosti a večnosti; v jeho svätosti je i vôľa spasiť ľudí, ktorú vôľu reč Božia tu opisuje: Boh, ktorý vo výsokej a neprístupnej svätyni nebeskej prebýva, prebýva i u sužovaných, láskave sostupuje k ním a dáva im z božskej plnosti života. Veď v podstate Božej je sdielna láska a jako stvoriteľ bytností chce aj ich život čiže ich spasenie a blahoslavenstvo. Spasenie objavuje sa tu ako život, oživenie, občerstvenie a posilnennie celého vnútorného človeka.

[3]) Trest prichádza len pre hriech, ktorý Boh bez trestu nechať nemôže.

[4]) Cestou zemských požitkov a telesných žiadostí.

[5]) Od prevrátených náklonností srdca privediem ho zasa na cestu pravú, božskú.

[6]) Jemu, čiže tým, ktorí prítomnú biedu uznajú a po navrátení sa milostivých dňov Pánových túžia.

[7]) Ovocie, plody rtov sú: Slová, modlitby, vďako- i chválospevy ľudí.

[8]) Táto všeobecná chvála je istým znamením, že Pán svoj pokoj, súhrn messiášskeho spasenia dal tým, ktorí mu pre starú úmluvu a očakávanie spasenia už blízko boli, i tým, ktorí mimo úmluvy, ďaleko od viery v jedného Boha, blúdili.

[1]) Ľud zovnútornými skutkami spravodlivosti a zbožnosti u Boha vyslobodenie takmer vynútiť chcel; chcel už vedieť, prečo ľud v biede a úzkosti necháva, prečo nezakročí, prečo už proti nepriateľom spravodlivosť nekoná.

[2]) Robíš, ako by si o tom nevedel. Boh na ich pôst nehľadel milostive, lebo pri tom len svoju vôľu, svoje nesriadené žiadosti nasledovali a s bližným neláskave, tvrdo nakladali.

[3]) Ak chcete, aby vás Boh na výsosti vyslyšal, treba sa vám inakšie postiť: postiac sa musíte hriechov sa varovať a dobré skutky činiť.

[4]) Puhý vonkajší skutok nie je to, čo Pán chce. Nie je dosť na znamenie pôstu len hlavu hlboko svesiť a tak v prachu a popole sedieť. Pán žiada vnútorné obrátenie, polepšenie.

utlačených na slobodu, roztrieskaj každé jarmo.[1]

7. Lám lačnému svoj chlieb, a núdznych i pocestných priveď do domu svojho: keď vidíš nahého, priodej ho, a nepohŕdaj svojím telom![2]

(Mat. 25, 35.)

8. Vtedy sa vyrazí svetlo tvoje ako ráno, a uzdravenie tvoje chytro vyjde, a spravodlivosť tvoja pôjde pred tebou, a sláva Pánova ťa soberie.[3]

9. Vtedy budeš volať; a Pán vyslyší ťa, budeš kričať, a riekne: Hľa, tu som![4] Keď vzdiališ zprostred seba putá,[5] a prestaneš roztahovať prsty,[6] a hovoriť, čo neosoží.

10. Keď vyleješ lačnému svoju dušu, a nasýtiš dušu ztrápenú, zableskne vo tme tvoje svetlo, a tma tvoja bude ako poludnie.[7]

11. A pokoj dá ti Pán vždycky, a naplní bleskom tvoju dušu, a vyslobodí tvoje kosti, a budeš ako svlažená záhrada, a jako prameň vody, ktorého voda nevysychá.

12. A vystavené bude v tebe, čo bolo pusté od starodávna; vzbudíš základy pre pokolenie a pokolenie,[1] a na zvaný budeš staviteľom ohrád, napravovateľom ciest k pokoju.[2] (Nižšie 61, 4.)

13. Keď odvrátiš od soboty svoju nohu, aby si vykonával v svätý môj deň, čo sa ti ľúbi, a keď nazveš sobotu rozkošou, a svätú Pánovi slávnou, a keď ju budeš sláviť tak, že nebudeš činiť ciest svojich, vykonávať vôľu svoju, a mluviť (daromné) reči.[3]

14. Vtedy rozkoš mať budeš v Pánovi, a vyzdvihnem ťa nad vysosti zeme, a nakŕmim ťa dedictvom Jakuba, otca tvojho, lebo ústa Pánove mluvily.

HLAVA 59.

Nie Boh, ale my sme príčinou toho, že trpievame. Boh smiluje sa nad ľudom a vyslobodí ho.

1. Hľa, nie je ukrátená ruka Pánova, aby spasiť nemohol, ani mu v uchu nezaľahlo, aby neslyšalo;[4]

2. ale vaše neprávosti odlúčily vás od Boha, a vaše hriechy skryly jeho tvár pred vami, aby neslyšal.[5]

3. Lebo vaše ruky poškvrnené sú krvou, a vaše prsty neprávosťou; vaše ústa vyprávajú lož, a váš jazyk hovorí neprávosť. (Vyššie 1, 15.)

4. Nieto toho, kto by hovoril za spravodlivosť[6] a kto by súdil po pravde; ale dúfajú v ničomnosti, a hovoria darobnosti; počínajú biedu, a robia neprávosť. (Job. 15, 35.)

---

[1]) Prvé, čo sa žiada, je: Odvrát sa od zlého! Takým zlým sú hriechy nespravodlivosti a nemilosrdnej tvrdosti srdca (v. 4).

[2]) Druhé, čo Boh žiada, je: Čiň dobré! I ten najchudobnejší a najopustenejší človek má právo na tvoju činnú lásku: dľa pôvodu spoločného sme všetci vospolok bratia. Teda pôst má byť s almužnou, s telesnými skutkami milosrdenstva spojený; na ne odvolávať sa bude Messiáš pri všeobecnom súde.

[3]) Trojo porovnaní opisuje nastávajúce spasenie. Teraz tma nešťastia, trestu Božieho leží na ľude, potom svetlo, spása víťazne, ako ranný svit tmu zaženie. Teraz je ľud nemocný, potom vyzdravenie, nová sila a chuť k životu vzkvitne. Teraz nezdar a nepriateľ cestu ľuďu ohrožuje, ale potom spravodlivosť, čiže spravodlivý a teba k spravodlivosti vedúci Spasiteľ, ukáže bezpečnú cestu šťastia, a sláva Božia sprevádzať bude pochod, svetlo tej slávy zaháňať bude i tmu i nepriateľa, ako niekdy pri vyjdení z Egypta.

[4]) Teraz žaluje sa ľud, že Boh jeho volania a spytovania neslyší (v. 2. 3.). Ale keď odvrátenie sa od zlého a obrátenie k dobrému nastane, potom bude Pán hotový vyslyšať, pomáhať.

[5]) Putá, namiesto: utláčanie.

[6]) Posmievať sa chudobným a utlačeným, ukazujúc prstom.

[7]) Nešťastie, súženie tvoje premení sa na šťastie a najvyššiu radosť, na spasenie a blahoslavenstvo.

[1]) Sion bude zasa vystavený, a to trvácne.

[2]) Pre vnútornú svätosť bude nový ľud bezpečne a pokojne prebývať, teda v pravde bude staviteľom ohrád, preto že pevné a trváce stavisko vybuduje, a opustené kraje dostanú obyvateľov.

[3]) Nie svoju vôľu konať (v obchodoch, svetských podnikoch), ale odpočinúť od práce, varovať sa hriechu, venovať sa Bohu, je svätiť sviatok.

[4]) Boh zo svojej často dokázanej moci ničoho neutratil a pozná biedy a potreby svojho ľudu, ani jeho láska neoslabla, on je ten starý Boh nezmeniteľný v moci i láske.

[5]) Neprávosť postavila sa takmer medzi neho a vás a pôsobí, že vaše hlasy k nemu nepreniknú a jeho svetlo i jeho milosť vám nesvieti.

[6]) Kto by dával niečo na spravodlivosť, kto by sa k nej priznával.

5. Hadie vajcia vysedia, a pavučiny natkajú. Kto jie z ich vajec, zomre; a ktoré sa dosedí, z toho vykľuje sa bazališok.[1]

6. Z ich plátna nebude rúcho, ani sa neprikryjú tým, čo natkali; ich práce sú neosožné práce a práca neprávosti je v ich rukách.

7. Ich nohy bežia k zlému, a ponáhľajú sa vylievať krv nevinnú; ich myšlienky sú myšlienky neužitočné; spustošenie a záhuba je na ich cestách.

(Prísl. 1, 16; Rim. 3, 15.)

8. Cesty pokoja neznajú, a niet práva na ich krokoch; ich chodníky sú krivé; kto po nich chodí, nezná pokoja.[2]

9. Preto vzdialilo sa právo[3] od nás, a spravodlivosť[4] nás nedosiahne: čakali sme na svetlo, a hľa, tma; na blesk, a chodíme v mrákotách.

10. Makáme ako slepí po stene, a ako bez očú hmatáme:[5] potkýňame sa na poludnie, ako vo tme, a sme v mrakotách ako mŕtvi.[6]

11. Mumleme všetci ako medvedi, a jako holubica zapútaná steneme; očakávali sme právo, ale nieto ho; oslobodenie, ale ďaleké je od nás.

12. Lebo naše neprávosti rozmnožily sa pred tebou, a naše hriechy svedčia proti nám; lebo neprávosti naše sú pri nás, i nešľachetnosti naše poznáme.[7]

13. Že sme hrešili a luhali proti Pánovi; a odvrátili sme sa, aby sme nešli za naším Bohom, ale aby sme mluvili útisk a priestupok; v srdci sme chovali a z neho sme hovorili slová lživé.[1]

14. A právo obrátené bolo nazpäť, a spravodlivosť stála ďaleko; lebo pravda padla na ulici, a pravosť nemohla vojsť.[2]

15. A na pravdu sa zabudlo; a kto vyhýbal zlému, vydaný bol lúpeži.[3] A videl to Pán, a ukázalo sa zlé pred jeho očima, že nieto práva.[4]

16. A videl, že niet človeka, a ustrnul, že niet nikoho, kto by sa proti tomu postavil; i zachoval si svoje rameno, a jeho spravodlivosť tá ho podopre.[5]

17. Obliekol si spravodlivosť ako pancier, a prilbica spásy na jeho hlave; obliekol sa do rúcha pomsty,[6] a odial sa horlivosťou ako plášťom,

(Efez. 6, 17; Tess. 5, 8.)

18. ako na pomstu, ako aby odplácal v hneve svojim nepriateľom, a odmenil sa svojim protivníkom, ostrovom odplatí.

19. A báť sa budú tí, ktorí sú od západu, mena Pánovho, a tí, ktorí sú od východu slnca, slávy jeho; keď príde ako násilná rieka, ktorú duch Pánov ženie.[7]

---

[1]) Kto na ich zámysly pristane alebo ich na sebe zkúsi (z ich vajec jie), zahynie ako od otravy; kto ich prekaziť, alebo udusiť hľadí, neobíde lepšie.

[2]) Obraz úplnej zkázenosti mravov, vnútornej i zovnútornej spustlosti, zhubnej nemravníkom samým a ich blížnym.

[3]) Právom je tu ľudu Božiemu prisľúbené spasenie, ktorému potrestanie nepriateľov cestu otvárať malo a ktoré pre to prisľúbenie pohľadávať, nárokovať, Izrael v istom ohľade právo má.

[4]) Spravodlivosť a spása, blaho, ktoré Boh priviesť má.

[5]) Tak ďaleko sú od svetla, t. j. od šťastia.

[6]) T. j. veľmi sú vo tme nešťastia a veselého života pozbavení, tak že ich súženia plný život rovná sa smrti.

[7]) Z poznania býva kajúcne vyznanie.

[1]) Domov všetkých hriechov je srdce, ktoré slová hriechu (hriech nazýva sa často lžou, nepravdou, protimluvou) do seba prijíma, nimi sa naplňuje a ich potom vyhadzuje. Od človeka jednotlivca prešiel hriech na spoločnosť, boriac jej poriadok a základy.

[2]) Vo verejnosti sa pravda potlačuje a pri súdoch nič neplatí; ani sa nepripustí.

[3]) Na pravdu a sťažnosť sa zabudlo, čo sa zvláštne v tom ukazuje, že statočný (poctivec) musí sa dať zdierať a olupovať, jestli nechce tak robiť, ako oni, hriešnici.

[4]) A čo Boh? Sion nemôže navždy zahynúť, preto on sám zasiahne; veď nieto človeka, ktorý by pomôcť mohol. Vyslobodiť a spasiť môže len Boh v moci svojho ramena.

[5]) Pán zasiahne do toho ako hrdina, ako taký, ktorý silné knieža tohoto sveta premôže. Ale jeho ozbrojenie je duchovné, akým bude i vyslobodenie.

[6]) Pán prinesie spasenie, ale i pomstu vykoná nad protivníkami, jedno i druhé s božskou horlivosťou.

[7]) Tak dostane sa spravodlivosť a spása, ktorou Pán odiaty je, ľudstvu. To vykoná sa v bázni, v úcte pred ním a jeho slávou; tým ako začiatkom a základom všetkých čností je všetko dané, poklona, zachovávanie jeho prikázaní atď. My-

20. A príde vykupiteľ Sionu a tým, ktorí sa odvrátia od neprávostí v Jakubovi, hovorí Pán.[1] (Rim. 11, 26.)

21. Toto je moja smluva s nimi, hovorí Pán: Môj duch, ktorý je v tebe, a moje slová, ktoré som položil do tvojich úst, neodídu z tvojich úst a z úst tvojich potomkov, a z úst potomkov tvojich potomkov, hovorí Pán, od toho času až na veky.[2]

HLAVA 60.

Sláva nového Jeruzalema a Cirkvi Kristovej.

1. Vstaň, osviet sa, Jeruzaleme! Lebo príde tvoje svetlo, a sláva Pánova vzíde nad tebou.[3]

2. Lebo hľa, tma pokryje zem,[4] a mrákota národy; ale nad tebou vzíde Pán, a jeho sláva zjaví sa v tebe.

3. A národy chodia v svetle tvojom, a králi v blesku, ktorý vyjde nad tebou.[5]

4. Pozvihni vôkol svoje oči, a viď: všetci títo shromaždili sa, a k tebe sa berú: synovia tvoji prijdu z ďaleka, a dcéry tvoje povstanú z končín zeme.[1] (Vyššie 49, 18.)

5. Potom uvidíš, a oplývať budeš, diviť sa budeš a rozšíri sa srdce tvoje, keď sa k tebe obráti množstvo mora,[2] a sila národov prijde k tebe.[3]

6. Množstvo ťáv ťa prikryje, dromedári madianskí a efanskí; všetci zo Sáby prijdu, zlato a kadidlo nesúc, a slávu Pánovi zvestujúc.[4]

7. Všetky stáda kedarské shromaždia sa k tebe, škopci nabajotskí[5] budú ti slúžiť; obetovaní budú na smiernom mojom oltári a dom velebnosti svojej[6] oslávim.

8. Ktože sú tí, ktorí letia ako oblak, a ako holuby k oknám svojim?[7]

9. Lebo na mňa čakajú ostrovy, a lode morské sú v prvom rade, aby som priviedol synov tvojich z ďaleka; ich striebro a zlato s nimi pre meno Pána, Boha tvojho, a svätého izraelského, lebo ťa oslávil.[8]

10. A synovia cudzincov vystavia tvoje múry,[9] a ich králi budú ti slúžiť; lebo v hneve mojom bil som ťa, a

---

šlienku messiášskeho súdu (hl. 24) a neodvratného zničenia nepriateľov vyslovuje tu porovnanie s násilnou riekou, ktorú ako prostriedok Božieho trestu duch Boží na zatopenie a zahubenie priženie.

[1]) Čo Boh prisľúbil, to vždy platí pre tých, ktorí sa od neprávosti odvrátia. Ale prisľúbenie musí i hojnejšie obrátenie vymôcť než pri nastúpení ríše Mesiášovej, keď sa množstvo ľudu izraelského nepriateľsky od neho odvrátilo. Ako Vykupiteľ novú smluvu uzavrie so svojím ľudom, tak ako po vyslobodení z Egypta.

[2]) Nový ľud Boží má v sebe ducha Božieho a slová jeho neztratiteľne na večné časy. Duch Boží však je svätosť; jeho slová sú jeho zjavenia. Teda v ríši Mesiášovej (v Cirkvi) je svätosť a ohlašovanie pravdy — trváce, neztratiteľne, je Duch svätý, čo dokazuje nepremožiteľnosť Cirkvi (jej bezvadnosť a neomylnosť). Naše proroctvo vysvetľuje prisľúbenie Kristovo o Duchu pravdy, ktorého on pošle, ktorý do všetkých pravdu uvedie atď.

[3]) Jeruzalem sedí ešte v smútku na zemi, svoju opustenosť a predošlú nevernosť oplakávajúc a trest za ňu snášajúc; tu prichádza slovo potechy. Má vstať a nikdy viac nepadať, aby mocný a veliký stál ako znamenie medzi národami pre všetky časy; má svietiť a nikdy nezahasnúť, má byť jasným slncom pre vykúpené stvorenia. Prečo? Lebo ako niekdy svetlý oblak nad stánkom Božím spočíval, tak rozosvieti sa sláva Pánova nad Jeruzalemom, a tá „tvoje svetlo“ je.

[4]) Tma je tam, kde nie je svetlo; teda tu, kde Pán a jeho spása je svetlom, tma znamená stav pohanov bez Boha a bez Krista.

[5]) Sion v sláve Messiášovej je ako maják prostred tmy na brehu rozbúreného mora, z neho vychádza svetlo, čiže požehnanie, učenie, záchrana, spása na svet, a tí, ktorí to svetlo uzrú, za ním pôjdu a jeho sa držať budú.

[1]) S pohanskými národmi príjdu roztratení Izraelci so všetkých strán.

[2]) Množstvo zámorských obyvateľov, ostrovanov.

[3]) Celá zem bude patriť Sionu.

[4]) V Messiášovi bude Jeruzalem podivne oslávený; najďalšie pohanské národy budú sa mu tam ako svojmu Kráľovi a Bohu klaňať (zlato obetovávali kráľom, kadidlo Bohu). Madian, Efa a Saba sú arabské kraje, tu znamenajú ďaleké, najmä východné národy. Efa bol madianský kmeň na východnej strane Červeného mora.

[5]) Kedar a Nabajot, izraelské kmeny v Skalnej Arabii.

[6]) Rozumej o chráme, ktorý vystaví Messiáš v Cirkvi a o obeti, o službe nového zákona.

[7]) Ktože sú to tie národy, ktoré sa ponáhľajú do cirkvi?

[8]) Že i pohania mali temné tušenie o príchode vykupiteľovom, to je zjavné z ich spisov, a roztratení Izraelci v nich nádej v Mesiáša iste vzbudili a oživili.

[9]) Narážka na múry jeruzalemské, ktoré Cýrus a Darius (I. Ezd. 6, 4. 8) vystaviť dali; ale rozumej pohanov a ich kniežatá, ktoré Cirkev medzi sebou sriadili a chránili.

v smierení svojom sľutoval som sa nad tebou.

11. A brány tvoje budú ustavične otvorené; vo dne v noci nebudú zavierané,[1] aby priniesli k tebe silu národov, a ich kráľovia boli privedení.

(Zjav. 21, 22.)

12. Lebo ľud a kráľovstvo, ktoré ti neslúži, zahynie; a národy spustnutím zahubené budú.[2]

13. Sláva Libanská príde k tebe, jedla a zelenec a sosna spolu, ozdobiť miesto mojej svätyne, a miesto nôh mojich oslávim.[3]

14. A prídu k tebe sklonení synovia tých, ktorí ťa trápili, a klaňať sa budú šľapajám tvojich nôh všetci, ktorí ti utŕhali, a budú ťa nazývať mestom Pánovým, Sionom Svätého izraelského.[4]

15. Zato, že si bola opustená, a nenávidená,[5] a nikto u teba nechodil, postavím ťa za nádheru vekov, za radosť od pokolenia do pokolenia.

16. A budeš ssať mlieko národov, a na prsách kráľov budeš sa chovať;[6] a poznáš, že ja som Pán, spasiteľ tvoj, a vykupiteľ tvoj, Silný Jakubov.

17. Miesto medi prinesiem zlato, a miesto železa prinesiem striebro, a miesto dreva meď a miesto kameňa železo;[1] a za stráž tvoju postavím pokoj, a spravodlivosť za predstavených tvojich.

18. V zemi tvojej nebude viac počuť o bezprávnosti, o zpustošení a znivočení v hraniciach tvojich, ale spasenie zaujme mury tvoje, a chvála tvoju bránu.[2]

19. Nebudeš mať viac slnce za svetlo denné, ani blesk mesiaca nebude ťa osvecovať; ale bude Pán svetlom tvojím večným, a Boh tvoj slávou tvojou.[3]

(Zjav. 21, 23.)

20. Nezapadne viac tvoje slnce,[4] a mesiaca tvojho nebude ubývať; lebo Pán bude ti večným svetlom, a koniec bude dňom tvojho smútku.

21. A tvoj ľud, všetci spravodliví, na veky dedič budú zem, ako plod štepenia môjho, dielo ruky mojej, aby som v ňom bol oslavovaný.[5]

22. Najmenší rozmnoží sa na tisíc, a maličký na národ presilný;[6] ja Pán, časom svojím chytro to učiním.[7]

---

[1]) Kráľovstvo Božie pozýva k sebe všetkých, je hotové každý národ, každé pokolenie do svojho lona prijať; ale akže je to jeho určenie a cieľ, potrebuje mať i moc a silu, národy k sebe pritiahovať a ich za údov kráľovstva Božieho prijímať; a národy sú povinné k nemu sa pripojiť.

[2]) Nepremožiteľnosť cirkvi a odvislosť pravého blaha národov a ich vernosti ku kráľovstvu Božiemu mala by byť zákonom pre národy. K spustnutiu nevedie len zničenie, ono je už i vo vnútornom rozklade a podkopaní pravého spoločenského blaha.

[3]) Sion, Cirkev, má sa prírodnou krásou a ozdobou libanskou skvieť na dôkaz, že i príroda má byť do oblažujúceho kruhu kráľovstva Božieho pritiahnutá, jako sa to vo sviatostiach skutočne stáva a pri zjavení synov Božích dokoná.

[4]) Miesto predošlej potupy dostane sa teraz Sionu v skutkoch i v slovách úcty a uznania. Sion je svätý, preto klonia sa všetci; Sion bol neverný, preto ho potupovali.

[5]) dcéro sionská (Jeruzalem).

[6]) Národy a ich kráľovia ti všetky svoje poklady, všetko, čo budeš potrebovať, prinesú.

[1]) Na vystavenie nového Sionu sa len drahé a trváce kovy upotrebujú, miesto obyčajného kameňa železo; tak ako v hl. 90, 11. 12. základy, hradby a brány z drahokamov stavané boly. Všetko to je obraz vnútornej ceny a nezrušeteľnosti. Nad novým mestom stráži a panuje pokoj a spravodlivosť, t. j. Mesiáš.

[2]) Ponevráč svätosť panuje, vystanú následky a trest hriechu, zpustošenie a nepriateľská záplava v hraniciach mesta. Jeruzalem ochraňuje mesiášske spasenie, s radosťou a celým srdcom prijaté.

[3]) Svetlo, poznanie Boha, ktoré do duší veriacich skrze Ducha svätého Spasiteľ vloží, preníkne a opanuje všetky pomery, Jeruzalem už ľudskej pomoci nepotrebuje, nepôjde za leskom pominuteľného šťastia, Pán sám bude jeho radosťou. To vyplní sa čiastočne, počiatočne v tomto živote, ale v plnej miere, dokonale, len v sláve večnej; ako i Kristus hovorí: „To je život večný, aby poznali teba . . .“ (Zjav. 17, 3).

[4]) Tvoje šťastie, tvoje blahoslavenstvo.

[5]) Spravodlivosť sa navrátila (hl. 5.), nerušene požíva nový ľud dedictvo Pánovo (srov. 51, 22; 54, 8. 9. atď.). Sion už nie je planou vinicou (hl. 5), ale ľúbežným sadom Pánovým, ktorý ovocie prináša (srov. 27, 3), a toto ovocie záleží v tom, že Sion zjaví sa ako dielo Pánovo a za také sa hlasno uznávajúc chváli a oslavuje Pána. Tak vyplní sa, čo Serafi zvestovali (6, 3), čo Pán Mesiášovi hovorí: Na tebe sa oslávim (49, 3), a čo ľudu riekol: On ťa oslávil.

[6]) Z malých počiatkov chytro vyrastie početný ľud Boží.

[7]) To je dielo Božie, je milosť. To človek od seba prispiešiť, alebo k jeho vyplneniu niečim

HLAVA 61.

Ústami prorokovými zvestuje Mesiáš sám ľudu, že je od Boha poslaný a že jeho kráľovstvo rozšíri sa medzi všetkými národami.

1. Duch Pánov je nado mnou,[1] preto že ma Pán pomazal;[2] zvestovať tichým poslal ma, aby som liečil skrúšených srdcom,[3] vyhlásil zajatým prepustenie, a zatvoreným vyslobodenie,

2. aby som vyhlásil milostivé leto Pánovo,[4] a deň pomsty[5] pre Boha nášho, a aby som tešil všetkých kvíliacich, (Mat. 5, 5.)

3. aby som položil kvíliacim sionským a dal im korunu miesto popola, olej radosti miesto zármutku,[6] plášť slávy miesto ducha trúchlosti, a nazývať sa budú v ňom[7] silní vo spravodlivosti,[8] štepenie Pánovo k osláveniu.

4. A vystavia pustiny starodávne, a vybudujú staré sboreniny, a obnovia opustené mestá, ktoré boly pusté od pokolenia do pokolenia.[9]

5. A postavia sa cudzí a pásť budú vaše stáda; a synovia cudzincov budú vašimi oráčami a obrábačmi viníc.

6. Ale vy nazvaní budete kňazmi Pánovými;[1] služobníci Boha nášho riekať sa vám bude; silu národov užívať, a ich slávou chváliť sa budete.

7. Za vaše dvojnásobné potupenie a zahanbenie chváliť budú podiel svoj.[2] Preto v zemi svojej dvojnásobné diely obdržia, a tak večnú radosť mať budú.

8. Preto že ja, Pán, milujem právo, a nenávidím lúpež pri zápalnej obeti;[3] a založím ich dielo[4] v pravde, a uzavriem s nimi smluvu večnú.

9. A poznajú medzi národami ich semeno, a ich plod prostred ľudí; všetci, ktorí ich uvidia, poznajú ich, že sú semeno, ktorému požehnal Pán.[5]

10. Radujem a veselím sa v Pánovi, a duša moja plesá v Bohu mojom;[6] lebo ma obliekol do rúcha spasenia a odevom spravodlivosti[7] ma priodial, ako ženicha ozdobeného vencom a jako nevestu okrášlenú ozdobami svojimi.[8]

11. Lebo ako zem vydáva svoju rastlinu, a ako zahrada svoje semä plodí,

---

prispieť nemôže. Keď mu čas príde, Pán to nenadále chytro vykoná.

[1]) Tu uvádza prorok Messiáša mluviaceho a vyprávajúceho svoje diela a skutky.

[2]) K vykonaniu diela dané je mluviacemu vystrojenie Duchom Božím. Vystrojenie značí sa tu ako pomazanie od Pána; pomazanie znamená sdelenie Ducha Božieho. Celkom obzvláštne je človečenstvo Kristovo božstvom, skrze podstatné sjednotenie. Kristus ako zakončenie pomazaných starého zákona (v ktorom dialo sa pomazanie kráľov, kňazov a prorokov) je „pomazaný" sám a jediný.

[3]) Zronených a pokorne trpiacich, ale zvláštne tých, ktorí v zajatí trúchlia.

[4]) Naráža na obyčajné milostivé leto u židov, v ktorom otroci prepustení bývali.

[5]) Nad nepriateľom Božím.

[6]) Koruna = skvost, slávna šata, ktorú v čas radosti obliekali; popol = smútočné rúcho; židia na znak smútku popol si na hlavu sypali, alebo na popole sedávali; olej radosti, umazanie olejom bolo znamením radosti.

[7]) V novom Sione.

[8]) Spravodliví; spravodlivosť sa v nich vkorení a zmocní.

[9]) V pustinách, sboreninách a opustených miestach viď obraz a následok vnútorného odpadnutia od Boha, mravné položenie Starého Sionu. Zkaza chystala sa od starodávna, odpadnutie bolo vnútorne dávno vykonané, prv než ho zovnútorne sboreniny jeruzalemské celému svetu na javo dávaly. Nové stavanie je o mnoho objemnejšie, preto že nové obyvateľstvo tak početné je, treba i na predtým neobývaných miestach stavať — ľud Boží sa veľmi rozmnoží. Vystavenie Sionu je stavanie kráľovstva Mesiášovho.

[1]) Nakoľko je Izrael učiteľom pohanov a ich prostredníkom k Bohu. (Srov. Ján 4, 22). Toto povolanie vykonáva Izrael skutočne skrze apoštolov.

[2]) Za náramnú (dvojnásobnú) hanbu, ktorú utrpeli, obdržia náhradu, ktorú chváliť budú.

[3]) Boh nechce, aby nejaká čiastka Izraelu pripovedaného práva alebo spasenia nevyplnenou ostala, lebo vôbec každé poškodenie, umenšenie alebo odňatie svätej veci nenávidí. Boh vôbec všetko nesväté, každú nespravodlivosť nenávidí.

[4]) Ich dielo je, ktoré im bolo pripovedané a preto im patrí; zaručené a zabezpečené vernosťou Božou.

[5]) Nový Izrael poznal po ich požehnaní, ktoré pohanov mocne pozýva a priťahuje. Ako na starom Izraeli bolo vidieť kliatbu Božiu, tak vidieť požehnanie na novom, na mesiášskom Izraeli, na Izraeli Božom.

[6]) Hovorí Jeruzalem.

[7]) Pre svätý ľud Messiášov základom radosti a chvály nie sú lesk a zemské šťastie, ale dobroty spasenia.

[8]) Od Boha udelené milosti sú svadobným šperkom, ktorý svoju vyvolenú nevestu ozdobuje. Samotné vdovstvo Sionu (50, 1) slavne skončené.

tak rozplodí Pán, Boh, spravodlivosť, a chválu pred všetkými národami.[1]

HLAVA 62.

Ďalšie proroctvo o kráse a sláve Cirkvi nového zákona.

1. Pre Sion nebudem mlčať a pre Jeruzalem neupokojím sa,[2] dokiaľ nevyjde ako blesk jeho spravodlivý, a Spasiteľ jeho nebude svietiť ako svieca.

2. Potom uzrú národy tvojho spravodlivého, a všetci králi tvojho slávneho: a nazvú ťa novým menom, ktoré ústa Pánove vyrieknu.

3. A budeš slavným vencom v ruke Pánovej, a korunou kráľovstva v ruke Boha tvojho.[3]

4. Nebudeš sa viac nazývať Opustená, a zem tvoja nebude sa viac nazývať Pustá, ale sa budeš nazývať „Zaľúbenie moje v nej“[4] a zem tvoja „Obydlená“;[5] lebo sa zaľúbilo Pánovi v tebe; a zem tvoja bude obydlená.

5. Lebo ako prebýva mládenec s pannou, tak budú tvoje deti prebývať v tebe; a ako má radosť ženich z nevesty, tak radovať sa bude z teba Boh tvoj.

6. Na múroch tvojich, Jeruzaleme, ustanovil som strážnych;[6] celý deň, i celú noc, nikdy nebudú mlčať. Ktorí pripomínate Pána, nemlčte,

7. a nedajte mu pokoja,[1] dokiaľ neupevní a dokiaľ neučiní Jeruzalem chválou na zemi.

8. Prísahal Pán na pravicu svoju, a na rameno sily[2] svojej: Nedám tvojho obilia viac za pokrm nepriateľom tvojim: a nebudú piť cudzinci vína tvojho, o ktoré si pracoval.[3]

9. Lebo tí, ktorí ho shromažďujú, majú ho jesť, a chváliť Pána: a ktorí ho oberajú majú ho piť v mojich svätých sieňach.[4]

10. Iďte, iďte bránami, pripravujte cestu ľudu, vyrovnajte chodníky, vyberte kamene,[5] a vyzdvihnite prápor národom. (Vyššie 57, 14.)

11. Hľa, Pán rozkáže ohlásiť na končinách zeme. Rieknite dcére sionskej: Hľa, tvoj Spasiteľ prichodí; hľa, odmena jeho je s ním, a dielo jeho pred ním. (Zach. 9, 9. Mat. 21, 5.)

12. A nazvú ich ľudom svätým, vykúpeným od Pána, a ty budeš sa nazývať hľadaným mestom,[6] a nie Opusteným.

HLAVA 63.

Dobrodenia Božie — Nevďačnosť ľudu.

1. Ktože je ten, ktorý prichádza z Edom,[7] v skropenom rúchu z Boz-

[1]) Následok a ovocie nového zákona je, že spravodlivosť a chvála všade vzchodí. Izrael nie je už nevďačnou zemou, planou vinicou, berie do seba „spravodlivosť“ a prináša primerané ovocie, ku ktorým patrí aj chvála, vďačne radostné uznanie spasenia.

[2]) Z lásky k Sionu a Jeruzalemu neprestane prosiť Pána, aby soslal prisľúbeného vykupiteľa k ospravedlneniu sveta a k osvieteniu národov.

[3]) Z Božej priazne a moci bude Sion kráľovským kňazstvom. Odtiaľ odznaky oboch dôstojností, slávny veniec (koruna okrasy), kňazská čiapka kráľovskej dôstojnosti tu spojené. Teda Sion bude v tejto dôstojnosti skvelý a slávny, ako drahokamom zdobená koruna. Tak je splnené, čo Messiáš 61, 3. zvestoval. Tak splnilo sa prípovedné 28, 5. Sion má byť odbleskom Boha. Sion je cirkev.

[4]) Opravdivé ženské meno, srov. IV. Kráľ. 21, 1. Hapsiba.

[5]) Poukazuje na nepretrženú plodnosť novej nevesty Pánovej.

[6]) Pán hovorí. Strážnych chce ustanoviť na múroch jeruzalemských, ktorí by na splnení potrebných podmienok ustavične pracovali, túžbu po ňom a modlitbu budili, udržovali a na uskutočnenie u Boha doliehali.

[1]) Ustavične sa modliac žiadajte pomoc Jeruzalemu, Cirkvi.

[2]) Na svoju všemohúcnosť, ktorá všetko učiniť môže, a na pravicu svoju, ktorá už toľko divov pre svoj ľud činila.

[3]) Nepriateľ nebude môcť nový Sion užívania od Boha daných dobrôt zbaviť.

[4]) Naráža sa tu na slávne hody, ktoré po vykonanej obeti v sieňach chrámových vospolok sa držiavaly: duchovne rozumej o daroch sv. Cirkvi, ktoré na veky nebudú odňaté od nej.

[5]) Odkľúďte s cesty všetky prekážky a neohrožene sa berte svolať všetky národy k Pánovi.

[6]) Ktoré mnohí hľadať budú, aby spasenia a požehnania účastní boli. Všetko to prorockým duchom povedané priamo síce o meste Jeruzalemu a národe židovskom, ale hlavne rozumie sa o Cirkvi a ľudu skrze Krista vykúpenom.

[7]) Messiášsky víťaz prichádza z Edomu; Edom zastupuje všetkých nepriateľov ľudu izraelského a nepriateľa kráľovstva Božieho vôbec.

ry?[1] Ten skvelý v rúchu svojom, kráčajúc v plnej sile svojej. Ja,[2] ktorý hovorím spravodlivosť a som obranca ku vyslobodeniu.

2. Prečože je červené tvoje rúcho a odev tvoj ako tých, ktorí tlačia (víno) v čereni?[3]

3. Čereň som tlačil sám, a z národov nebolo nikoho so mnou.[4] Tlačil som ich[5] v hneve svojom, a pošliapal som ich v prchlivosti svojej; a ich krv striekala na rúcho moje, a všetok oblek môj som poškvrnil.

4. Lebo deň pomsty v srdci mojom (určený) a rok vykúpenia skrze mňa prišiel. (Vyššie 34, 8.)

5. Obzeral som sa, a nebolo spomocníka; hľadal som, a nebol, kto by pomáhal; tu vykonalo mi spasenie moje rameno, a rozhnevanie moje to mi pomohlo.

6. A pošliapal som národy v hneve svojom, a opojil som ich v rozhnevaní mojom, a strhol som na zem ich moc.[6]

7. Sľutovania Pánove spomínať budem, chváliť Pána za všetko, čo nám učinil Pán, a za množstvo dobrôt, ktoré dokazoval domu izraelskému zo svojej ľútosti a z veľkého milosrdenstva svojho.[1]

8. A riekol: Veď sú ľudom mojím, sú synovia, ktorí nebudú nevernými;[2] a preto stal sa ich spasiteľom.

9. Pri všetkom ich súžení neustával,[3] a anjel jeho tvári[4] ich vyslobodil; vo svojom milovaní, a vo svojom shovievaní on sám ich vykúpil, a nosil ich,[5] a vyvýšil ich po všetky dni vekov.

10. Ale oni k hnevu popudzovali, a zarmucovali ducha jeho svätého; a obrátil sa na nepriateľa a sám bojoval proti nim.[6]

11. I rozpamätal sa[7] na dni starodávne, na Mojžiša, a na ľud svoj: Kdeže je ten, ktorý ich vyviedol z Červeného mora s pastierami stáda svojeho? Kdeže je ten, ktorý dal doprostred neho svojho svätého ducha? (II. Mojž. 14, 29.)

12. Ktorý viedol za pravicu Mojžiša ramenom svojej velebnosti, ktorý rozdelil vody pred nimi, aby si učinil večné meno.

---

[1]) Bozra leží medzi Petrou a Červeným morom.

[2]) Odpovedá víťaz, Messiáš. Heb.: Ja som, ktorý hovorí spavodlivosť, mocný pomôcť, t. j. on, je mocný a svätý v slove i v skutku; jeho slovo je spravedlivosť, jeho vôľa je všemohúcnosť, obe spolu k spomoženiu, vyslobodeniu — čiže k spaseniu. Slovom (učením) i skutkom prinesie spasenie.

[3]) Ako sa s tvojím poslaním a s tvojou mocou spasiteľskou srovnáva námaha a práca, podstúpené ušliapanie, znivočenie, čoho stopy na tebe vídať? — Súd národov a vykúpenie tak sa bezprostredne ako možne spolu spájajú, Messiáš vypomstiac sa nad nepriateľmi priniesol spasenie.

[4]) Sám jediný, bez pomoci a opustený od každého tú namáhavú prácu vykonal. Za hriechy naše len on sám mohol dostiučiniť.

[5]) Národy, nepriateľov Božích, moc sveta i diabla — Kristus premohol ich v smrti svojej. Svojím utrpením získal si Kristus svoje oslávenie a tak i právo súdiť svet. Ak tlačenie čereňa toto znamená, nuž Messiáš prichádza (v. 1.) slávne ako víťaz (môže sa i o jeho nanebevstúpení ako o dokončení a korune vykupiteľskej činnosti rozumieť. Srov. Žid. 1, 3.; 7, 16.). Jeho svätí rany sú znaky boja, ktoré sebou nesie. V obraze síce vidieť škvrny od krvi jeho nepriateľov na odeve; tým povedá sa, že znamenia víťazstva na ňom vidíme.

[6]) Úplne ich potrel. Moc zlého je zlomená.

[1]) Či aj Izraelu treba sa báť toho potrenia? Ako sa pripraví pre Messiáša? Na to myslí prorok a poučuje ľud vo vrúcnej modlitbe.

[2]) Rozpamätal sa na praotcom dané sľuby, na smluvu, uzavrenú s ľudom na Sinaji, na ochotu a radosť, v ktorej tam ľud svojmu Bohu vernosť prisahal a úfal, ľudsky povedám, že v tej prisahanej láske a vernosti vytrvajú. Pre túto lásku chcel byť ich vysloboditeľom.

[3]) Hebr.: Neprotivil sa im, t. j. nezavrhol ich dokonca.

[4]) Anjelom Božím často nazýva sa archa úmluvy, svätyňa, v ktorej Pán prebýva, ohnivý oblak, odznak milostivej prítomnosti Božej u svojho ľudu, ale i Boh sám, vo svojej jasnej, nezahalenej velebnosti. Tedy tu rozumie sa alebo pri arche úmluvy a v ohnivom oblaku prítomného a miesto Boha zastupujúceho anjela, alebo anjela, ktorý pred tvárou Božou stojí hotový Bohu slúžiť a na tvár a slávu Božiu hľadí.

[5]) Staral sa o nich.

[6]) Ale Izrael nezodpovedal milosti Pánovej; popudil Pána k hnevu. Hriech vyzval hnev Boží a jeho spravodlivý trest, ranil a zarmútil jeho ducha svätosti, ktorý ako Boh len svätosť chce a k jej dosiahnutiu ľuďom milosť a pomoc dáva. Táto bofasť Svätého stala sa pre nich osudnou, on premenil sa na protivníka a bojuje proti ním, a kto proti nemu obstojí?

[7]) I rozpamätal sa ľud na veliké skutky Božie starodávne. Či by sa tie boly darmo stały?

13. Ktorý ich viedol cez priepasti ako koňa na púšti bez úrazu.

14. Ako zviera, ktoré chodí po poli, vodil ich duch Pánov. Tak si vodil ľud svoj, aby si si urobil meno slávne.

15. Shliadni s neba, a pozri z príbytku svojej svätosti a svojej slávy! Kde je tvoja horlivosť a tvoja sila, kde množstvo tvojich súcitov a tvojich milosrdenství? Zavrely sa proti mne.[1]

(Bar. 2, 16.)

16. Veď ty si otec náš, a Abrahám neznal nás, a Izrael nevedel o nás;[2] ty si, Pane, otec náš, vykupiteľ náš, to je meno tvoje od vekov.

17. Prečo si nám dal zblúdiť, o Pane, s ciest tvojich; a zatvrdnúť srdcu nášmu, aby sme sa ťa nebáli?[3] Obráť sa k nám pre služobníkov svojich, pre pokolenia dedictva svojho.[4]

18. Ako nič zaujali ľud tvoj svätý:[5] nepriatelia naši pošliapali tvoju svätyňu.[6]

19. Učinení sme ako na počiatku, keď si nebol naším Pánom,[7] ani nebolo vzývané meno tvoje nad nami.

HLAVA 64.

Modlitba za vyslobodenie. Spomínanie dobrodení Božích. Ponížené vyznanie hriechov. Prosba za odpustenie a pomoc.

1. O, keby si roztrhol nebesá a sostúpil. Pred tvárou tvojou hory by sa roztopily,

2. ako ohňom trávené by mizly, vody by vzkypely v páli, aby na známosť uvedené bolo tvoje meno nepriateľom tvojim; a pred tvárou tvojou aby sa národy triasly.[1]

3. Keď činíš divy, nesnesieme;[2] sostúpil si a pred tvárou tvojou roztopily sa hory.

4. Od vekov neslýchali, ani ušima nepochopili, oko nevídalo, Bože, okrem teba, čo si pripravil tým, ktorí ťa očakávajú.[3]

5. Vyšiel si v ústrety tomu, ktorý vesele robí, čo je spravodlivé; na tvojich cestách rozpomínajú sa na teba.[4] Hľa, ty si sa rozhneval, preto že sme hrešili a v tom sotrvávame vždycky, a či budeme zachovaní?[5]

6. Všetci sme ako nečistý a ako rúcho ženy nemoc svoju majúcej, sú všetky naše spravodlivosti, opadli sme ako listie všetci, a neprávosti naše schytily nás ako vietor.[6]

7. Niet toho, kto by vzýval tvoje meno, kto by povstal a teba za pridržal; skryl si tvár svoju pred nami, a rozdrvil si nás rukou neprávosti našej.

8. A teraz, Pane, ty si otec náš, my sme hlina; a ty si tvorca[7] náš, a my všetci sme dielo tvojich rúk.

---

[1]) Sú nad nami zavrené; zadržuješ nám ich.

[2]) Abrahám a Jakub nie sú naši otcovia, ale len ty si náš otec. Keď ťa o pomoc prosíme, neodvoláme sa na to, že sme Abrahámovi potomkovia, ale že sme tvoje dietky. Ponevráč sa hovorí o minulosti „neznal", „nevedel", smysel je: Ani Abrahám nám nepomohol, ani Izrael nevyslobodil.

[3]) Prečo si nechal svoj vyvolený ľud tak hlboko padnúť? Či sa to dá s tvojimi úmyslami spojiť? Viac prosba ako výčitka.

[4]) Keď je zkazenosť tak hlboká, neprestáva nádej, že Pán svoje dedictvo navždy neopustí.

[5]) Ako by sme nemali pražiadnej ceny v tvojich očiach, tak nás nepriatelia podmanili.

[6]) Zem i miesto príbytku Pánovho.

[7]) Ako niekdy v Egypte pred uzavrením smluvy, keď ešte nebol „ľudom Pánovým, dedičom Pánovým a jeho drahým majetkom pred všetkými národy." (Srov. II. Mojž. 19, 5—6.)

[1]) Pred tvojou velebnou prítomnosťou všetka príroda by sa chvela a rozplynula. Dľa sv. Jeronyma mieni sa tu zvláštne druhý príchod Kristov k súdu, ačkoľvek i jeho prvý príchod veľké premeny vo svete spôsobil: žiada síce prorok smilovanie, ale hlavne, aby Boh tým bol oslávený.

[2]) Narážka na II. Mojž. 20, 19.

[3]) Nikto od počiatku sveta nepochopil ani nevyzkúmal tajomstvo vykúpenia, ktoré očakávajú, len Boh. Oči a uši dávajú človekovi zvesť o prirodzených veciach, spasenie je predmet nadprirodzeného zjavenia.

[4]) Tým, ktorí na cestách Pánových chodia a na neho v láske a poslušnosti pamätajú, Boh pomáha.

[5]) Keď sa Pán svojich verných zaujme, či my hriešnici, na ktorých sa hnevá, a ktorí teraz hriech na sebe nosíme, smieme úfať spasenie? V poníženej sebaobžalobe za nehodných milostí sa vyznávajú, ale predsa ju úfajú.

[6]) Nepriatelia mali ľahkú prácu s nami, ako vietor s opadlým lístim.

[7]) Boh ako stvoriteľ miluje všetko, čo stvoril, najmä ľudí, ktorých spôsobom stvorenia tak vy-

9. Nehnevaj sa, Pane, tak veľmi, a nerozpomínaj sa viac na našu neprávosť; hľa, pozri sem, ľud tvoj sme my všetci. (Žalm. 78, 8.)

10. Mesto svätyne tvojej obrátená je na púšť, Sion na púšť i Jeruzalem na pustatinu obrátený.

11. Dom posvätenia nášho, a oslávenia nášho, kde ťa chválievali otcovia naši, je ohňom spálený, a čo sme mali najvzácnejšieho, obrátené je na rumy.

12. Či pre tie veci sa zdržíš, Pane,[1] a mlčať a nás tak veľmi trápiť budeš?

HLAVA 65.

Odpoveď Božia. Obvinenie zpurných a modlárskych židov. Zavrhnutie židov. Prisľúbenie o zachovaní pobožných. Nové nebesia a nová zem.

1. Hľadajú ma[2] tí, ktorí sa prv nepýtali na mňa, našli ma tí, ktorí ma nehľadali.[3] Riekol som: Tu som! Tu som ľudu, ktorý nevzýval moje meno. (Rim. 10, 20.)

2. Celý deň som rozprestieral ruky svoje k ľudu neveriacemu,[4] ktorý kráča po ceste nedobrej, za svojimi žiadosťami.

3. To je ľud, ktorý ma pred tvárou mojou[5] ustavične popudzuje k hnevu; ktorí obetujú v zahradách, a kadia na tehlách;

4. ktorí sedávajú v hroboch a nocujú v modlárskych chrámoch; ktorí jedia bravčové mäso, a majú nečistú polievku v nádobách svojich;[6]

5. ktorí riekajú: Odstúp odo mňa, nepribližuj sa ku mne, lebo si nečistý.[1] Tí sú dymom v hneve mojom, ohňom horiacim celý deň.[2]

6. Hľa, zapísané je to predo mnou:[3] Nebudem mlčať, ale nahradím a odplatím do ich lona

7. neprávosti vaše, i neprávosti otcov vašich spolu, hovorí Pán; ktorí obetovali na horách, a na pahorkoch mi utŕhali, a odmeriam za ich predošlé dielo do ich lona.

8. Toto hovorí Pán: Ako keby niekto našiel zrnko v hrozne a riekli by: Nekaz ho, lebo to je požehnanie,[4] tak urobím pre služobníkov mojich, že nevyhubím všetko.

9. A vyvediem z Jakuba semeno, a z Judy toho, ktorý by dedične obdržal moje hory;[5] a budú zem dediť moji vyvolení, a služobníci moji budú tam bydlieť.

10. A budú polia[6] za stajne stád, a údolie Achor[7] za ležisko dobytka pre môj ľud, ktorý ma hľadal.

11. Ale vás, ktorí ste opustili Pána, a zabudli na svätú moju horu, ktorí strojíte Šťastiu stôl, a obetujete na ňom mokré obety,

12. vás sčítam pod meč; a všetci po-

---

značil. Ešte viac, Boh je otec, ktorý má cítne srdce, my sme hlina, úbohí, krehkí ľudia, ktorých bieda viac sústrasť než hnev budí.

[1]) Ty sa môžeš zdržať bez súcitu, bez sľutovania. Tak končí sa modlitba silným odvolávaním sa na otcovské srdce Božie a výrazom najistejšej nádeje.

[2]) Odpoveď Pánova na modlitbu prorokovu.

[3]) Rozumej o povolaní pohanov do Cirkvi Kristovej dľa sv. Pavla (Rim. 10, 20.).

[4]) K židovskému; ustavične milosti a dobrodenia im podával a ich k sebe obracal, ale oni milostí jeho neprijímali, zatvrdnutí ostali.

[5]) Do mojej tvári, v prítomnosti vševedomého Boha, bezočive, bez ostychu.

[6]) Konajú modloslužbu, obetujú krvavé obety v zahradách a kadidlá na oltároch z tehál, kdežto oltár Pánov mal byť z kameňa prirodzeného, netesaného (II. Mojž. 20, 25.). Sedávajú v hroboch, aby od zomrelých odpovede žiadali; nocujú na ukrytých miestach, aby od bohov nejaké zjavenie, poučné sny obdržali; starí obetovávali bravov, ale účasť brať na takých obetách znamenalo úplné zaprenie zákona Mojžišovho. Nečistá polievka tiež vzťahuje sa na znevaženie zákona o pokrmoch a má sa o spojení s bohami a ich obetami myslieť.

[1]) Tak veľká bola ich prevrátenosť, že to, čo dľa zákona najohavnejším poškvrnením bolo, za niečo zvláštne svätého mali.

[2]) Veľkým, Božou spravedlivosťou roznieteným ohňom na výstrahu všetkým.

[3]) Ich hriešne činy zapísané sú do kníh Božích (Srov. Dan. 7, 10.) k súdu, Boh ich nezabudne.

[4]) Dobrí budú zachovaní, ale tých je tak málo, ako jedno zrnko na ostatne zkazenom strapci hrozna.

[5]) Zasľúbená zem (hornatý Kanaan) nebude bez dedičov a majiteľov, t. j. Pán postará sa, aby z Izraela a Júdy do kráľovstva Messiášovho vstupovali.

[6]) Hebr.: Saron.

[7]) Úrodná dolina, severne od Jericha. Saron a Achor za celú zem; zem bude plná stád. Pastiersky život je znamenie pokoja a preto pre kráľovstvo Messiáša, dobrého pastiera, ktorého predobrazom bol pastier Dávid, zvlášte sa hodí.

bitím padnete; preto, že som volal, a neohlásili ste sa, hovoril som a neslyšali ste; ale činili ste zlé pred očima mojimi, a čo sa mi neľúbilo, ste vyvolili.
(Prísl. 1, 24; Nižšie 66, 4; Jer. 7, 13)

13. Preto toto hovorí Pán, Boh: Hľa, služobníci moji budú jesť, a vy budete hlad trpieť; hľa, služobníci moji budú piť, a budete žížniť.

14. Hľa, služobníci moji veseliť sa budú, a vy budete zahanbení; hľa, služobníci moji budú chválu spievať od radosti srdca, a vy budete kričať od bolesti srdca, a revať od zármutku ducha.[1]

15. A zanecháte svoje meno na prísahu[2] mojim vyvoleným: a zabije ťa Pán Boh, a služobníkov svojich nazve iným menom.[3]

16. Preto ten, kto na zemi seba žehnať bude, bude sa žehnať v Bohu opravdivom;[4] kto bude na zemi prisahať, bude prísahať skrze Boha pravého; lebo do zapomenutia prišly predošlé úzkosti, a skryté sú od očú mojich.

17. Lebo hľa, ja stvorím nové nebesá a novú zem, a nebudú spomínať predošlých vecí, ani neprídu na mysľ'.[5]
(Nižšie 66, 22; Zjav. 21, 1.)

18. Ale radovať sa a velebiť budete až na veky z toho, čo ja stvorím; lebo hľa, ja stvorím Jeruzalem na plesanie, a jeho ľud na radosť.[1]

19. A plesať budem v Jeruzaleme, a radovať sa v ľude svojom; a nebude sa viac slýchať v ňom hlasu plaču, ani hlasu kriku.[2]

20. Nebude tam viac dieťaťa, ktoré len dni žije, ani starca, ktorý by nedoplnil svoje dni; lebo chlapča umre storočné, a hriešnik sto rokov starý bude zlorečený.[3]

21. A nastavajú domov a bývať budú v nich; a budú viniče sadiť a ich ovocie jesť.

22. Nebudú stavať, aby iný býval; nebudú sadiť, aby iný jedol; lebo dni ľudu môjho budú ako dni stromu, a diela ich rúk potrvajú.

23. Moji vyvolení nebudú pracovať nadarmo, ani plodiť nebudú v strachu; lebo sú potomstvo požehnaných od Pána, a ich vnukovia s nimi.

24. A stane sa, prv než volať budú, ja ich vyslyším: ešte hovoriť budú, a ja vyslyším. (Žalm 31, 5.)

25. Vlk a baránok budú sa pásť spolu, lev a vôl jesť budú plevy; a hadovi za pokrm bude prach; neuškodia ani nezahubia na celej mojej svätej hore, hovorí Pán.[4]

---

[1]) Protivy vysvetlia pravdu, že pre bezbožných nieto pokoja, čiže nieto nasýtenia, nieto radosti, ale majú len muku, hanbu, hroznú biedu, nešťastie a bolesť pre telo i dušu, lebo kliatba Pánova celého človeka zachvacuje.

[2]) Odpadlíci budú pamätníkom kliatby. Ich osud bude tak strašný a známy, že za spôsob prísahy a kliatby slúžiť môže. Jestli sa niekto chce zaklínať, povie: Nech sa mi stane ako tým, ak pravdy nehovorím. Keď hrozbu chce vysloviť, povie: Bodaj by si tak pochodil ako tí. Tak vyplní sa i tu IV. Mojž. 5, 21.

[3]) Dostanú nové meno od Krista: kresťania.

[4]) Zo spasenia, ktoré sa na služobníkoch Božích objaví, nasleduje, že kto si blaho a šťastie žiada, k tomuto Bohu vernosť a pravdivosť sa obracia a len od neho požehnanie si sľubuje. Tak bude i úcta pravého Boha všeobecnou. A prečo všetci Pána za prameň každého požehnania uznávajú? Preto, že ľud zbavený predošlého sužovania pod ochranou a láskou Pánovou sväte a šťastne žije.

[5]) „Nové nebesá a nová zem" znamená dokončenie a dokonalosť messiášskeho spasenia, ktoré sa na konci všetkých vecí, na začiatku nezmeniteľnej večnosti uskutoční, keď zlé prestane, a človečenstvo navždy s Bohom spojené zostane.

[1]) Samá radosť, samé šťastie a požehnanie v Jeruzaleme a v jeho ľude spôsobím.

[2]) I Pán bude sa vo svojom ľude radovať; spravedliví všetci nosia v sebe obraz Syna, v ktorom sa Otcovi zaľúbilo.

[3]) Nikto neumre pred dosiahnutím veku dospelého či dostatočného k sláve večnej; lebo hoci by niektoré proti obyčaji predčasnou smrťou zo sveta odišli, jednak budú blahoslavení, akoby sto rokov žili, preto že svoj vek bohabojne dokonali; kdežto hriešnik, keby i dlho bol žil, zatratený bude, po živote nešľachetnom umrie smrťou večnou. (Srov. Múdr. 4, 8—9.)

[4]) Obraz pripodobňuje pokojné kráľovstvo Messiášovo. Diabol upotreboval prírodné sily k svojej službe, Kristus ako víťaz-premožiteľ vyleje svoj pokoj i na prírodu. V kráľovstve Kristovom svätenínami a žehnaniami cirkvi i bezživotná príroda zpod moci a pôsobenia diabolského vyňatá a na nový prostriedok požehnania pretvorená býva. Vlk a lev skrotnú a pokojne sa snášajú, a had neškodí, iným slovom: Moc zlého je zlomená, príroda jeho vplyvu zbavená; „pokoj s vami" je pravda.

HLAVA 66.

Bohu sa neľúbi služba v chráme. Zaľudnatenie mesta po navrátení. Pohrozenie modlárom. Nový ľud sionský. Obrátenie pohanov. Nové, večné pokolenie.

1. Toto hovorí Pán: Nebo je mi stolicou, a zem podnožkou nôh mojich. Aký je to dom, čo mi vystavíte? a ktoré je to miesto odpočinku môjho?[1]
(Sk. Ap. 7, 49; 17, 24.)

2. Všetko to ruka moja učinila, a všetko to bolo stvorené, hovorí Pán:[2] ale na kohože mám hľadieť, len na chudobného a skrúšeného duchom, a trasúceho sa pred slovom mojim?[3]

3. Kto na obetu zabije vola,[4] je mi ako ten,[5] ktorí zabíja človeka: kto zabije hovädo,[6] ako ten, ktorý modzgy psovi preráža;[7] kto obetuje suchú obetu, ako ktorý by krv sviňskú[8] obetoval; kto si spomína na kadidlo,[9] ako ktorý by oslavoval modlu. To všetko oni vyvolili na svojich cestách, a ich duša kochala sa v ich ohavnostiach.

4. Preto i ja vyvolím pre nich pohanenie; a čoho sa boja, uvediem na nich; lebo som volal a nikto sa mi neohlásil; hovoril som, a neslyšali; činili zlé pred očima mojima, a čo sa mi neľúbi, vyvolili. (Prisl. 1, 24; Vyššie 65, 12; Jer. 7, 13.)

5. Slyšte slovo Pánovo vy, ktorí sa trasiete[1] pred jeho slovom. Riekli vaši bratia, ktorí vás nenávidia, a vypovedajú vás pre moje meno:[2] Nech sa zjaví sláva Pánova, a podívame sa na vašu radosť![3] Ale oni zahanbení budú.

6. Hlas ľudu z mesta, hlas z chrámu, hlas Pánov,[4] ktorý dáva odplatu nepriateľom svojim.

7. Prv než pracovala k pôrodu, porodila; prv než prišlo jej rodenie, porodila chlapčoka.[5]

8. Kto kedy slýchal čo takého? A kto videl čo podobného? Či porodí zem jedného dňa? Alebo zrodí sa naraz jeden národ? Lebo Sion pracoval k pôrodu, a porodil synov svojich.[6]

9. Čo by som ja, ktorý otváram život matky, nerodil, hovorí Pán? Čo by som ja, ktorý iným plodenie dávam, neplodným bol? hovorí Pán Boh tvoj.[7]

---

[1]) Nemajú byť hrdí na chrám a svoje namáhanie, hodne ho vystrojiť, nemajú jednostranne preceňovať, alebo nazdávať sa, jako pohania, že Bohu vystavia dom, do ktorého zaviesť ho môžu. Vysoké nesmierne nebo je jeho trónom, zem jeho podnôžkou, čo je proti tomu dom chrámu?

[2]) Ako by riekol: Nestojím vám o to, čo je bez toho mnou učinené a mojím.

[3]) Jako oko spočíva so zaľúbením na pokorných, ktorí prikázania Božie zachovávajú, „v bázni a s trasením konajú spasenie svoje“ (Fil. 2, 12.), ktorí mu svoje srdce a nie bezživotné veci obetujú.

[4]) Izrael síce zovnútorne vykonáva poctu Božiu, akú mu zákon predpisuje, ale vnútorne je veľká čiastka ľudu plná myšlienok vraždy a modlárstva a i pri vonkajších obetách ťažkých ohavností a hriešnych skutkov sa dopúšťa.

[5]) Kto vola obetuje, je dľa svojho vnútorného smýšľania i pri tom a spolu vrahom; spojuje vonkajšiu poctu a najväčšiu hriešnosť.

[6]) Ovcu.

[7]) Psov obetovali Feničania a iní pohania.

[8]) Obetovanie svíň dialo sa v istých časoch a z istých príležitostí, i u Feničanov, Sýrov, Cypriánov a Egyptčanov, ačkoľvek títo ináč sviňou ako nečistým zvieratom opovrhovali.

[9]) t. j. na tú čiastku pamätnej nekrvavej obety, ktorá na oltári s kadidlom spálená bývala.

[1]) Čoho sa len boja a najviac sa strachujú, to má prísť na nich. Tak hrozí odpadlíkom. V tom však je už potešenie a príčina nádeje pre verných.

[2]) Odpadlíci nenávidia a prenasledujú verných ctiteľov Božích.

[3]) Vysmievajú sa z pobožných, smejú sa viere a nádeji verných, s ktorými nič mať nechcú. Posmievačom to vyčakávanie splnenia už pradlho trvá; ponevráč si nejaký čas v hriechoch beztrestne žijú, cítili sa bezpečnými. Ale zahanbení budú! Prorok odpovedá na ich posmechy poukázaním na určité predpovedanie a hneď i ukazuje výsledok svojich hrozieb, v nasledujúcom príchod Pánov k súdu a k spaseniu opisujúc.

[4]) Prorok počuje v duchu hrmenie blížiaceho sa súdu. Necháva opis súdu na ďalej (v. 15.), lebo tu ide mu o potešenie verných.

[5]) Spasenie prišlo, dcéra sionská stala sa nenadále, znáhla matkou početného ľudu. (Srov. 54, 1—10.; 49, 18—24.; 60, 8—16.) Porodenie je bezbolestné a radostné

[6]) Hoci neslýchať, aby zem svoje plody razom vydávala, a z jedných rodičov jedným dňom celý národ sa zrodil; jednak razom, takmer jedným pôrodom vydá dcéra sionská, čiže Cirkev má synov mnohých. Vysvetlené a vyplnené toto stalo sa na deň soslania Ducha svätého, keď na jedno kázanie sv. apoštola Petra okolo tritisíc pripojilo sa k sboru apoštolov (Sut. ap. 2. 41.) a kdekoľvek na slove sv. blahoslavenstva celé národy ku Kristu bývajú obrátené.

[7]) Pretvorenie ľudí na „synov sionských“ podáva sa tu ako porodenie z Boha, nie len že Boh to, čo ako svoje predsavzatie a svoju myšlienku

10. Veseľte sa s Jeruzalemom, a plesajte v ňom všetci, ktorí ho milujete; radujte sa s ním veľmi všetci, ktorí kvílite nad ním,

11. aby ste ssali, a nasýtili sa z pŕs jeho potešenia; aby ste pili a rozkošami oplývali od všelikej jeho slávy.[1]

12. Lebo Pán toto hovorí: Hľa, ja toto obrátim na neho ako rieku pokoja, a ako rozvodnený pokoj slávu národov, ktorú ssať budete; na prsách budú vás nosiť, na kolenách budú vám lahodiť.

13. Ako keď matka niekomu lahodí, tak aj ja poteším vás a v Jeruzaleme budete potešovaní.[2]

14. Uvidíte a radovať sa bude vaše srdce, a kosti vaše ako bylina vzkvitnú,[3] a poznaná bude ruka Pánova na jeho služobníkoch, na nepriateľoch svojich sa rozhnevá.

15. Lebo hľa, Pán príde v ohni, a ako víchor sú jeho vozy;[4] aby vypustil v prchlivosti svoj hnev, a výhražky svoje v plameni ohňa.

16. Lebo Pán bude ohňom súdiť, a mečom svojím každé telo, a mnoho bude pobitých od Pána.

17. Tí, ktorí sa posväcovali, a za čistých sa držali v zahradách za dvermi vnútri,[1] ktorí jedávali sviňské mäso a ohavnosť[2] a myš,[3] tí spolu zahynú, hovorí Pán.

18. Ale ja príjdem ich skutky a ich myšlienky, spolu so všetkými národami a jazykami shromaždiť,[4] a prídu a uzrú slávu moju.

19. A položím na nich znamenie,[5] a pošlem z tých, ktorí sú zachránení, k národom za more, do Afriky, a Lydie, k tým, ktorí naťahujú luk; do Italie a Grécka, k ostrovom ďalekým, k tým, ktorí neslýchali o mne, a nevideli slávy svojej. A ohlašovať budú slávu moju národom,[6]

20. a privedú všetkých vašich bratov zo všetkých národov do daru Pánovi[7]

v duchu nosil, svojou mocou vykonal, uskutočnil, ale že tým označuje sa to samé pretvorenie ako zrodenie, ako znovunarodenie z Ducha svätého a moci Božej. (Srov. 44, 3. a Ezech. 36, 25). Smysel je i tento: Či ja, všemohúci Boh, od ktorého všetko bytie a žitie závisí, nemohol by započaté a už dospelé dielo znovunarodenia Izraela dokonať? Že tu nie je reč o obnovení zemského kráľovstva izraelského, ale o jeho duchovnom preporodení, nasleduje z celého obsahu tejto hlavy, menovite z v. 15. a 16., v ktorých sa zreteľne o „poslednom súde" hovorí, ďalej z v. 12. a 13., kde sa dosť zrejme večné blahoslavenstvo opisuje (srov. 64, 20—25), a z v. 18—21, ktoré obrátenie všetkých národov predkladajú, zvlášte však z v. 22—24., ktoré o premenení sveta a vzkriesení každého tela i o zatratení nekajúcnikov (v. 24.) srozumiteľne hovoria.

[1]) Výhľad na prísť majúcu slávu má všetkých potešiť, ktorí na osudoch Siona účasť berú. Sion je i tu myslený ako matka, ktorá z plnosti svojich dobrôt a svojej slávy svojim deťom hojne dáva.

[2]) Opis blaženosti tak dojímavý, že sa to len o blahoslavenstve na druhom svete rozumieť môže.

[3]) Táto prehojná radosť naplní srdcia a oživí i občerství ich telá, a na večnosti budú sa z tela i dušu prenikajúceho blahoslavenstva radovať.

[4]) Oheň a víchor sú obrazy súdu: súd je neodolateľný a zachvacuje ako oheň a víchor. Spomínanie vozov predstavuje Pána v obraze vojvodcu, ktorý s veľkým vojskom prichádza.

[1]) Modlári z Izraela konali verejne i tajne modlosluţbu, a videli v tom pre seba akési posvätenie.

[2]) Ako účastníci pohanských, modlárskych obetí a na dôkaz svojho odpadnutia nedbali na Mojžišovské zákony o pokrmoch; jedávali ohavnosť čiže nečisté zvieratá.

[3]) Potkany.

[4]) Čiže dľa hebr.: Nastúpi, že shomaždené budú všetky národy a jazyky k súdu a pritom objaví sa sláva Božia. So súdom nad Izraelom spojuje sa súd nad pohanským svetom. Ako na národ židovský súd rozhodovací vyšiel pre príchod a kázanie Mesiášovo, tak súdi tenže Mesiáš pri svojom prvom príchode i pohanov. Čo sa u Izraela razom a zakončene v rozhodnej dobe skrze Tita stalo, to stane sa postupom času u národov, ktorým sa spasenie ohlasuje: očistenie a porazenie nepriateľov Božích. A keď kresťanstvo novú pôdu zaujalo, vychádzajú zasa poslovia, ešte ostatné národy pred tenže rozhodovací súd postaviť, slávu Božiu im ohlasovať. Súdom k spaseniu! Zachránení stávajú sa poslami zachránenia.

[5]) Dľa II. Mojž. 2. a podobných miest zázračné znamenie, veliký skutok vykonám, ktorý moju moc a slávu obznámi. Dľa Iz. 7, 14; 9, 6., je Mesiáš sám to veliké zázračné znamenie; dľa 11, 10. 11. on stojí na znamenie národov. Skutočne dosvedčil Kristus seba, svojich apoštolov a služobníkov najzrejmejšie darmi Ducha svätého. (Srov. Sk. ap. 1, 8; Luk. 24, 49; Mat. 16. 20; Jan 15, 26; 16, 7).

[6]) V Starom zákone utešený opis svetového apoštolátu cirkvi Kristovej, jeho missije, úlohy a účinkovania, ako sa po všetky storočia vyvinulo a uskutočnilo.

[7]) Poslovia privedú na dar pre Pána pánov všetkých, ktorí sú z pohanov povolaní a vyvolení, a skrze toto povolanie a prijatie pravej pocty Božej ako bratia Izraelov ľudu Božiemu pripojení boli.

na koňoch i na vozoch, na nosidlách a na muliciach i na kočiaroch na moju horu do Jeruzalema, hovorí Pán, tak ako prinášajú synovia izraelskí dar v nádobe čistej do domu Pánovho.[1])

21. A vezmem z nich[2]) za kňazov a za levitov, hovorí Pán.

22. Lebo ako tie nové nebesá, a tá nová zem, ktorým ja kážem stáť predo mňou, hovorí Pán, tak bude stáť vaše potomstvo a vaše meno.[3]) (Zjav. 21, 1.)

23. A stane sa, že od mesiaca do mesiaca, a od soboty do soboty prichádzať bude všeliké telo klaňať sa pred tvárou mojou, hovorí Pán.

24. A vyjdu a uvidia mrtvé telá mužov, ktorí sa mi spreneverili; ich červ nezomrie, a ich oheň nevyhasne, a budú na ošklivosť všetkým ľuďom.[1])

---

[1]) Obrátení berú sa tu za čistú obeť, ktorú Pánovi vierozvestovia prinášajú — vznešená myšlienka apoštolátu, ako nového kňazstva, ktoré Pánovi svätú obetu chystá v tých, ktorých obrátiť má.

[2]) Z obrátených pohanov vezme si Pán kňazov a levítov. Mojžišovský zákon o kňazstve je slávnostne vyzvihnutý; starý zákon prestane a nový poriadok zariadený bude. Svätosť Cirkvi, na ktorej Pán svoje zaľúbenie má, je vyslovená, keď predtým nečistí, teraz obrátení pohania obetou, darom pre Pána, sa nazývajú; táto svätosť má byť skrze povýšenie na kňazskú dôstojnosť spolu prostredníctvom medzi Bohom a ľudstvom vystrojená. Tak vystavená má Cirkev stáť pred Pánom, oslavujúc Boha, posväcujúc ľudí, v nevädnúcej kráse a nepominuteľne!

[3]) Pravý duchovný Izrael vyšiel zo súdu zachovaný a očistený, má v sebe silu pohanov na bratov pretvoriť, a tak stojí Izrael v kráľovstve Mesiášovom večne pred Pánom. Nové nebo a nová zem stojí na konci času ako konečné prestavenie a všestranné dokončenie diela Mesiášovho; Cirkev už vo svojej sriadenosti na zemi nosí v sebe jeho obraz, keď vo svojej kráse, svätosti, nepominuteľnosti, neporušiteľnosti pred Pánom stojí a Duchom Božím nadchnutá a podmienky i kliky slávy v sebe nosiac s nevyslovnou túžbou úplné rozvitie mesiášskeho požehnania, oslávenia, očakáva. Pripodobnenie cirkvi k novému nebu a novej zemi káže nám hľadieť na koniec, ponad čas na večnosť, Cirkev nielen ako na zemi putujúcu, ale i ako pred Bohom v oslávení stojaciu považovať.

[1]) Opis vo v. 23. 24. založený je na svätú horu jeruzalemskú v 20. a na chrám Pánov. Tam slávia sviatok so sviatkom nepretržene, ako mesiace za mesiacmi, týždne za týždňami bez zadržania, bez premeny, jeden za druhým idú a všeliké telo, vykúpené ľudstvo zo všetkých zemí, klania sa vo svätom chráme Bohu. Ale mimo svätého mesta je Gehenna, i tu ležia mŕtve telá nepriateľov Pánových. Ale nie sú to bezdušné mŕtvoly, lebo ich červ nezomrie, a tu hovoria v ohni, ošklivosť všetkým ľuďom. Vo v. 23. je reč o Jeruzaleme Mesiášovom. Keď nové nebo a nova zem nastane, všetci ľudia rozdelení budú na dve triedy; budú občania kráľovstva Božieho, vyvolení, blahoslavení, ktorí sa pred tvárou Božou modlia, a tí, ktorí z kráľovstva Božieho vyhodení, vydaní budú červu, ktorý nikdy neumrie, a ohňu, ktorý nikdy nevyhasne, zatratení. Tak dôjdu slová, ktoré tu zo všetkého vyznieva: „Nieto pokoja pre bezbožných", a na konci svojho v celej večnosti platného hrozného splnenia, jestli bezbožný čas milosti zanedbá a jako bezbožný do večnosti zachvátený bude.

JEREMIÁŠ.

JEREMIÁŠ.

PREDMLUVA.

Jeremiáš, syn Helkiášov, pochádza z Anatotu v pokolení Benjaminovom. Bol v trinástom roku za panovania kráľa Joziáša k úradu prorockému povolaný a konal svoj úrad najprv v Anatotu, kým nebol nútený prejsť do Jeruzalema. Účinkoval za panovania Joachaza, Joachima, Jechoniáša a Sedekiáša až do zajatia babylonského. Po vydobytí svätého mesta zdržoval sa u niekoľko chudobných židov, ktorých Chaldejci do zajatia neodviedli. Keď židia po opustení šľachetného miestodržiteľa Goliáša proti odvádzaniu Jeremiášovmu do Egypta utiekli, vzali so sebou i proroka, ktorý potom i tam vo svojom prorockom účinkovaní pokračoval. Dľa jedného židovského podania, bol od židov, ktorých pre modloslužobníctvo karhal, ukamenovaný; dľa iného podania, bol od Nabuchodonozora po premožení Egypta do Babylona odvedený, kde vo vysokom veku zomrel.

Jeremiáš, aby odvedených do zajatia k pokániu priviedol, po rozrúcaní Jeruzalema z dvoch už prv zložených kníh dielo svoje tak sporiadal, že i neskoršie proroctvá z čiastky vložil, z čiastky pridal. K tomu potom ku koncu života prílohu zhotovil, keď azda videl medzi židmi babylonskými tie isté modlárstva, ktoré i v Egypte zkúsil.

Kniha Jeremiášova je v gréckom preklade (Septuaginta) z 3. stoletia pred Kristom ináč sriadená ako v hebrejskej osnove a v našom latínskom preklade (Vulgata), lebo v gréckom preklade sú reči proti vonkajším národom (hl. 46— 51) po hlave 25, 13. vriadené. Obe osnovy sú od Cirkvi schválené a za kanonícke uznané.

Obsah knihy Jeremiášovej pozostáva z troch čiastok: Prvá (hl. 1. — 24.) obsahuje napomínania židov; druhá (hl. 25. — 45) prisľúbenia pre židov s hrozbami proti bezbožným i niečo z dejín jeho času; tretia (hl. 46. — 51.) hrozby proti cudzím národom. — Hlava 52. je dejepisné dokončenie celej knihy inou rukou, azda od jeho učedelníka, proroka Barucha, priložené.

HLAVA 1.

Povolanie Jeremiáša za proroka. Predpovedaná vojna proti kráľovstvu Judskému.

1. Slová[1] Jeremiáša, syna Helkiášovho, z kňazov, ktorí boli v Anatote, v zemi Benjamin.

2. Slovo Pánovo, ktoré sa stalo k nemu za času Joziáša, syna Amonovho, kráľa judského, v trinástom roku jeho kráľovania;

3. a stalo sa za času Joakima, syna Joziášovho, kráľa judského, až do konca jedenásteho roku Sedekiáša,[1] syna

[1] Proroctvá alebo videnia.

[1] Za počiatok účinkovania Jeremiášovho udáva sa (v. 2.) 13. rok panovania Joziášovho. Potom stalo sa slovo Pánovo k Jeremiášovi (v. 3.) i pod Joakimom (607—597), vpočítajúc do toho čas za Joachaza a Joachina, „až do konca“ 11. roku Sedekiáša, v ktorom roku obyvatelia jeruzalemskí do zajatia odvedení boli.

Joziáša, kráľa judského až do odvedenia Jeruzalema do zajatia, v piatom mesiaci.

4. A stalo sa ku mne slovo Pánovo[1] takto:

5. Prv, než som ťa utvoril v živote, znal som ťa; a prv, než si vyšiel zo života matky, posvätil som ťa,[2] a za proroka v národoch dal som ťa.

6. I riekol som: A, a, a, Pane Bože, hľa, ja neviem hovoriť, lebo dieťa som ja.[3]

7. Ale Pán mi riekol: Nehovor: Dieťa som; lebo k všetkému, k čomu ťa pošlem, pôjdeš; a všetko, čo rozkážem, budeš hovoriť.

8. Neboj sa ich tvári, lebo ja som s tebou, aby som ťa vyslobodzoval, hovorí Pán.[4]

9. A vztiahol Pán ruku svoju, a dotkol sa mojich úst; a riekol mi Pán: Hľa, dal som slová moje do úst tvojich;[5]

10. hľa, dnes ustanovujem ťa nad národami, a nad kráľovstvami, aby si plienil, a kazil a hubil, a boril, staval a sadil.[6] (Nižšie 18, 7.)

11. A stalo sa slovo Pánovo ku mne rieknuc: Čo vidíš, Jeremiášu? A riekol som: Prút bdiaci[1] vidím.

12. I riekol mi Pán: Dobre si videl, lebo bdieť budem nad slovom svojím, aby som ho vykonal.[2]

13. A stalo sa po druhé slovo Pánovo ku mne rieknuc: Čo vidíš? A riekol som: Vidím podpálený[3] hrniec, a tvár jeho od tvári polnočnej.[4]

14. A riekol mi Pán: Od polnoci sa otvorí zlé na všetkých obyvateľov zeme. (Nižšie 4, 6)

15. lebo hľa, ja svolám všetky národy kráľovství polnočných,[5] hovorí Pán; a prijdu a postaví každý svoju stolicu pri vchode do brán jeruzalemských a pri všetkých jeho múroch do okola, a po všetkých mestách judských.[6]

16. A tak vyrečiem nad nimi moje súdy pre všetku zlosť tých, ktorí ma opustili, a cudzím bohom obetovali, a klaňali sa dielu svojich rúk.

17. Preto ty prepáš svoje bedrá,[7] a vstaň, a mluv k nim všetko, čo ti ja prikazujem. Neboj sa ich, lebo ja nedopustím, aby si sa bál ich tvári.

18. Lebo veď dnes vystavujem ťa za mesto opevnené, a za stĺp železný, a za múr medený, nad celou zemou proti kráľom judským, jeho kniežatám, a kňazom i ľudu zeme.

---

[1]) Jeremiáš docela presvedčený o svojom povolaní slávnostne osvedčuje, že nehovoril „slovo ľudské", a len to, čo mu Pán rozkázal. On vie, že už od svojho počatia určený je od Boha k úradu prorockému, v tom vidí svoje predurčenie.

[2]) Následkom Božieho predvedenia bolo posvätenie prorokovo v živote matkinom. Pod týmto posvätením rozumejú sv. otcovia nielen oddelenie a posvätenie pre vyššie povolanie, ale temer jednomyselne i ohľadom na zásluhy Vykupiteľa sveta udelené očistenie od dedičného hriechu. Toto posvätenie bolo Jeremiášovi potrebné, lebo v čase docela pokazenom bolo prorokovi svojím životom dokazovať potrebnosť oddanosti k Bohu vo viere a v nábožnosti, ktorú tak prísne ohlasoval.

[3]) Ešte som mladý a nemám potrebnej vážnosti. Jeremiáš mal mať vtedy ešte len okolo dvadsať rokov. Ľakal sa ťažkostí, spojených s úradom prorockým. (Viď 20, 7).

[4]) Pán osmeľuje bojazlivého proroka, nie sľubom, že odstráni od neho všetky nebezpečenstvá, lebo to, „aby som ťa vyslobodzoval" predpokladá, že na proroka príjde mnoho súženia, ale tým, že on, Pán, bude s ním, bude ho sprevádzať a ochraňovať.

[5]) Boh uvádza Jeremiáša do jeho úradu vo videní. Dotknúť sa úst ako nástroja reči, znamená tu, že Boh v ústach prorokových pôsobí, čo má prorok hovoriť.

[6]) Úlohou prorokovou je boriť a stavať. Najprv „boriť"; upozorňuje proroka, že jeho slovo — v tedajšom čase nevyliečiteľnej zkazenosti — bude musieť viac rúcať než stavať; len zo srúcanín má vyjsť nové, lepšie. A tak sa i stalo. (Srov. hlavy 18, 25, 28).

[1]) Prút stromu mandlového, ktorého hebrejské meno „bdiaci" znamená, lebo tento strom pred inými už v januari kvitne, teda už bdie, keď ostatné stromovie ešte spí.

[2]) Videnie vysvetľuje sám Pán: že nad svojimi sľubami a hrozbami bdieť bude, aby ich rýchle vyplnil.

[3]) Kotol, pod ktorým horí, alebo ktorý vrie; podobenstvo zhubnej vojny.

[4]) Prorok má oznamovať zkazu Jeruzalema a zajatie ľudu skrze Kaldejcov.

[5]) Vykonávať súd.

[6]) t. j. obľahnú a zaujmú Jeruzalem a všetky hradené mestá zeme.

[7]) Oznámenie prorokovo vzbudilo trpký boj proti nemu; k tomu sa musí prichystať: „prepásať svoje bedrá" t. j. široké a dlhé rúcho pásom tuho sviazať a k sebe pritiahnuť, aby v bojovaní a utekaní neprekážalo, lebo celou svojou silou a mocou musí vec Pánovu zastávať i proti nepriateľom.

19. A budú bojovať proti tebe, a nepremôžu (ťa), lebo ja som s tebou, aby som ťa vyslobodil, hovorí Pán.[1]

HLAVA 2.

Nevďačnosť, a modlárstvo židov. Spravodlivý trest Boží.

1. A stalo sa ku mne slovo Pánovo rieknuc:

2. Iď, a volaj do uší Jeruzalema rieknuc: Toto hovorí Pán: Rozpomenul som sa na teba, sľutujúc sa nad tvojou mladosťou,[2] a nad láskou tvojho zasnúbenia, keď si chodila za mnou po púšti, a po zemi, ktorá nebýva obsievaná.

3. Izrael bol svätým Pánovi, prvotiny úrody jeho;[3] všetci, ktorí ho zožierajú, hrešia; biedy prídu na nich, hovorí Pán.

4. Slyšte slovo Pánovo, dome Jakubov a všetky pokolenia domu izraelského!

5. Toto hovorí Pán: Jakú neprávosť[4] našli na mne vaši otcovia, keď oddialili sa odo mňa, a chodili za márnosťou,[5] a márnivými sa stali? (Mich. 6, 3.)

6. A neriekli: Kdeže je Pán, ktorý nás vyviedol zo zeme egyptskej, ktorý nás vodil po púšti, po zemi neobydlenej a bezcestnej, po zemi žížne a obraze smrti, po zemi, po ktorej nechodil nikto, a v ktorej nebydlil človek?

7. A voviedol som vás do zeme Karmelu,[1] aby ste jedli jej ovocie a jej najlepšie veci; ale keď ste tam vošli, poškvrnili ste zem moju, a dedictvo moje ste zohavili.

8. Kňazi neriekli: Kde je Pán? a tí, ktorí držali zákon (v rukách), neznali ma, a pastieri odstúpili odo mňa; a proroci prorokovali v (mene) Baala, a chodili za modlami.[2]

9. Preto ešte súdom súdiť sa budem s vami, hovorí Pán, a s vašimi synami hádať sa budem.[3]

10. Prejdite k ostrovom ketitským, a viďte; pošlite do Kedar, a pozorujte pilne, a viďte, či stalo sa čo takého.[4]

11. Či zamenil národ bohov svojich? a tí nie sú ani bohovia! Ale môj ľud zamenil slávu[5] svoju za modlu.

12. Užasnite nad tým nebesá a zarmúťte sa veľmi ich brány, hovorí Pán.

13. Lebo dve zlé veci učinil ľud môj: Mňa opustil, prameň živej vody, a kopali si studne, studne deravé, ktoré nemôžu vodu držať.

14. Či otrok je Izrael, alebo syn otrokyňa otročí?[6] Prečo tedy stal sa lúpežou?[7]

---

[1]) Prorok nemusí sa báť, lebo (v. 18) moc Božia učiní ho silným a nepremožiteľným, že ako „mesto opevnené" nárazom nepriateľov zo všetkých strán a tried ľudu odolá, že ako „železný stĺp", na ktorý sa povedomie viery jeho doby opierať má, víchrom zlomený nebude, a že ako „medený múr" smrteľné strely od seba odrazí. A to preto, lebo Pán je s ním (v. 19.).

[2]) Izrael má pamätať na mladosť svoju, na čas zdržovania sa v Egypte a vyjdenia z tej zeme až po uzavrenie smluvy na Sinaji. Vtedy chodil Izrael v úplnej dôvere k Bohu, pevný vo viere a verný za ním „po púšti, po zemi neobsievanej": pridržal sa ho roztomilou láskou nevesty.

[3]) Izrael je zvláštnym vyvoleným majetkom Božím medzi národami, celkom osobitne patrí Bohu a má byť od Boha i zvláštne chránený, ba má byť nedotknuteľný. Izrael je medzi národami, ktoré tiež sú majetkom Božím, ako „prvotiny úrod" medzi ostatnými úrodami poľnými. A jako požívať prvotiny zakázané bolo ľuďom z nekňazského pokolenia pod ťažkou pokutou, tak neostane bez trestu, kto by sa proti Izraelovi, Bohu zasvätenému ľudu, opovážlive prehrešil.

[4]) Nevernosť v jeho prisľúbeniach.

[5]) Za modlami.

[1]) Do zeme úrodnej ako Karmel, zahrada Pána, od úrodnosti tak nazvaná.

[2]) „Kňazi", ktorých úrad bol: v prítomnosti Božej stáť a účinkovať i ako anjelia Pánovi iných posväcovať, nestarali sa o Pána. „Ktorí držali zákon", učitelia zákona a sudcovia „neznali Pána, t. j. nedbali o jeho svätú vôľu, o obsah zákonníka. „Pastieri", králi a kniežatá, ktorí mali byť obrazom Pána, najlepšieho pastiera, odpadli od neho. A „proroci", ktorí by boli mali slovo Pánovo ohlašovať, stali sa nástrojami ducha lživého v službe falošných bohov.

[3]) Nevera otcov dedične prešla na synov. Preto Pán ako spravodlivý a svätý túto hroznú nevďačnosť bez trestu nechať nemôže.

[4]) Kethim sú ostrovy a pobrežia ďalekého západu, tu vôbec zo zeme západnej. Kedar je na východ, časť Arabie. Smysel: Pošlite na všetky strany, či najdete niečo podobného.

[5]) T. j. pravého Boha, ktorý je slávou Izraelovou a ktorou slávou i sám ľud mal byť oslávený.

[6]) Meno Izrael poisťuje mu ustavičné požehnanie Božie, prečo teda zachádzajú s ním teraz iné národy ako s otrokom? Či je za otroka predaný alebo po práve narodenia otrokom?

[7]) Či ztratil hodnosť prvorodzeného Božieho? Láskavým volaním Božím pohrdli, preto strach a ukrutnosť nepriateľov zkúsili.

15. Levi[1] revali na neho, a vydávali hlas svoj, obracali jeho zem na pustatinu; mestá jeho sú vypálené, a nieto, kto by prebýval v nich.

16. Aj synovia memfickí a tafnickí ťa zhanobia až na temeno.[2]

17. Či sa ti to nestalo za to, že si opustila Pána Boha svojho v tom čase, keď ťa vodil po ceste?[3]

18. A teraz čo chceš na ceste do Egypta, aby si pila vodu kalnú?[4] A čo je tebe do cesty assyrskej, aby si pila vodu z rieky?[5]

19. Tvoja zlosť trestať ťa bude,[6] a odvrátenie tvoje karhať ťa bude. Veď a viď, že zlé a horké je, že si opustila Pána, Boha svojho, a nieto bázne mojej pri tebe, hovorí Pán Boh zástupov.

20. Dávno[7] polámala si jarmo moje, roztrhla si sväzky moje, a riekla si: Nebudem slúžiť. No na každom vysokom pahrbku a pod každým košatým stromom podkladala si sa, smilnico.[8]

(Nižšie 3, 6.)

21. Ale ja som ťa vysadil ako vinicu výbornú, všetko semä (bolo) pravé;[9] tedy ako si sa mi premenila na plané, (ty) vinica cudzia?[10]

22. Keby si sa umyla luhom, a mnoho na seba mydla vypotrebovala,[1] jednak zakalená si v neprávosti svojej predo mnou, hovorí Pán Boh.

23. Jakože môžeš hovoriť: Nie som poškvrnená, nechodila som za Baalom? Pozri na svoje cesty v údolí;[2] poznaj, čo si činila; bola si jako ľahký behúň, ktorý sem a tam behá po svojich cestách.

24. Divá oslica, navyknutá na púšti, vo svojej žiadosti hltá vietor od svojho milého; nikto ju (od toho) neodvráti; ktorí ju hľadajú, neustanú: najdú ju v jej mesiaci.

25. Zadržuj nohu svoju od nahoty, a hrdlo svoje od žízne.[3] Ale ty povieš: To nie je možné, nijak to neurobím: lebo som zamilovala cudzích a za nimi chodiť budem.

26. Ako zahanbený býva zlodej, keď ho dopadnú, tak zahanbení sú dom izraelský, oni aj ich králi, kniežatá a kňazi, a ich proroci,

27. ktorí hovoria k drevu:[4] Ty si môj otec! a kameňu: Ty si ma zplodil! Lebo obracajú sa ku mne chrbátom a nie tvárou, ale v čas súženia svojho povedia: Vstaň, a vysloboď nás![5] (Nižšie 32, 33.)

28. Kdeže sú tvoji bohovia, ktorých si si učinil? Nech vstanú a nech ťa vyslobodia v čas súženia tvojho; lebo podľa počtu tvojich miest boli bohovia tvoji Judo! (Nižšie 11, 13.)

29. Čože chcete sa so mnou pravotiť? Všetci ste ma opustili, hovorí Pán.

---

[1]) Nepriateľskí králi, zvláštne assyrskí.

[2]) Tak pochodí Izrael i s nádejou na pomoc a ochranu Egypta, lebo Egypťania, synovia dvoch hlavných miest, Memfis a Tafnes, „spasú ti temeno", čiže zpustošia ťa od spodku až do vrchu, tak že ostaneš holým a nahým, čo bralo sa za znamenie hanby, ale i hlbokého zármutku.

[3]) Príčinou nešťastia je nevernosť Izraelova a jeho odpadnutie od Boha od vyjdenia z Egypta až dosiaľ. Už vtedy, keď ho Pán vodil „na pravej ceste skrze zákon a prorokov" (sv. Jer., Knabb a i.) musel ľud pod opustením Pána mnoho trpieť; žiaľ, ani teraz nezmúdrel.

[4]) Nilu.

[5]) Eufratu. Tie dve mená riek znamenajú dve svetové mocnosti, Egypt a Assyriu, o ktorých priazeň sa Izrael uchádza.

[6]) Ako dosiaľ za zlosť a odpadnutie od pravého Boha vždy prichádzal trest, tak bude to i na budúce. Po jej horkej zkúsenosti nech Izrael uzná, ak smutné ovocie prináša bez bázne a ostychu opúšťať toho, ktorý je jediným Spasiteľom.

[7]) Najprv na púšti, potom za doby sudcov.

[8]) Pod kráľami. Ľud je smilnicou, preto že smluva Božia ako smluva manželská považovaná bola; k tomu modloslužba bola tu s ohavnou nemravnosťou spojovaná.

[9]) Praotcovia tvoji Abrahám, Izák, Jakub boli nábožní.

[10]) Akože si sa ty stala modlošlužobnicou?

[1]) Ani najostrejšími čistidlami nedá sa vykonať očistenie.

[2]) Juda ako štát a obecnosť chcel by túto obžalobu od seba odmietnuť a vinu na jednotlivých svaliť; ale prorok ukazuje zaslepenému ľudu na jeho „cesty" čiže na jeho činy „v údolí" Ben-Hinnom, kde deti modle Molochu obetovali a za živa pálievali.

[3]) Nebehaj za modlami, kým si strievice nezoderieš a hrdlo nerozpáliš; lebo z toho budeš mať len škodu. Nebehaj za Egyptčanmi a Assyrčanmi.

[4]) K modle.

[5]) Príčina všeobecného zahanbenia je, že sa Izrael od svojho Boha, prameňa života a moci odvrátil, ktorý v čas biedy a nešťastia predsa len pomôcť má.

30. Darmo som bil vašich synov, oni neprijali kázne; váš meč zožral vašich prorokov,[1] ako lev zhubný

31. je vaše pokolenie. Viďte slovo Pánovo. Či som bol Izraelovi púšťou, alebo pozdnou zemou?[2] Prečo tedy riekol ľud môj: Vzdialili sme sa, neprídeme viac k tebe?

32. Či zabudne panna na ozdobu svoju, alebo nevesta na svoju tkanicu? Ale ľud môj zabudol na mňa za dni nepočetné.[3]

33. Čo sa usiluješ zastávať cestu svoju k hľadaniu lásky, ty, ktorá nešľachetným cestám ešte i iné učíš,

34. i na podolkoch tvojich nachádza sa krv duší chudobných a nevinných? nenašiel som ich v jamách,[4] ale na všetkých (miestach), ktoré som vyššie pripomenul.

35. A hovoríš: Bez hriechu a nevinná som ja: a preto nech sa odvráti hnev tvoj odo mňa. Hľa, ja sa pustím súdiť s tebou, že si povedala: Nehrešila som.

36. Jak veľmi naničhodnou si učinená opakujúc cesty svoje; a budeš zahanbená od Egypta, ako si bola zahanbená od Assura.[5]

37. Lebo i z toho vyjdeš a ruky tvoje budú nad hlavou tvojou:[6] lebo Pán zavrhuje tvoju dôveru (v Egypt), a nepovedie sa ti šťastne v nej.

[1]) Pobili prorokov, ktorých im Boh poslal učiť ich a spasiť.

[2]) Či som ľudu nič dobrého nepreukazoval, alebo len neskoro a pomaly?

[3]) Ľud mal Boha, najväčšiu „ozdobu" a najkrajší „drahokam" v korune Izraelovej vysoko ctiť a zachovávať, ale on nevďačne opustil svojho Pána, a to nie za okamženie, ale za dni nepočetné.

[4]) Týchto chudobných a nevinných nepobil si pre ich nejaký zločin, ale pre tvoje odpadnutie od Boha a tvoje smilnenie s modlami.

[5]) Ako bola zahanbená od Assura (ku pr. pod Achazom. II. Par. 28, 21, pod Sennacheribom), tak povodí sa jej v Egypte (pod Sedekiášom, alebo Joakimom, IV. Kráľ. 23, 34); „egyptské spojenstvo zakončilo sa zkázou Jeruzalema". (Scholz).

[6]) Z Egypta vyjdeš rukami nad hlavou lomiac na znak smútku, lebo si nič nedosiahla.

HLAVA 3.

Tvrdošijnosť ľudu judského a izraelského.

1. Všeobecne sa hovorí:[1] keď prepustí muž ženu svoju, a ona odíduc od neho vydala by sa za iného muža; či sa navráti viac k nej? či taká žena nebude poškvrnená, a zprznená? Aj ty si smilnila s milovníkami mnohými: ale navráť sa ku mne, hovorí Pán, a ja ťa prijmem.

2. Pozdvihni do rovna oči svoje,[2] a pozri, kde by si nebola cudzoložila: na cestách si sedávala, očakávajúc ich ako lotor na púšti: a poškvrnila si zem smilstvom svojím, a nešľachetnosťou svojou.

3. Pre to zadržané sú kropaje dažďa, a pozdného dažďa[3] nebolo; ale ty si mala čelo smilnice a nechcela si sa hanbiť.

4. Preto aspoň od terajšieho času volaj ku mne: Otče môj, ty si vodca panenstva môjho!

5. Či sa budeš hnevať na veky, alebo budeš zotrvávať do konca? Hľa, mluvila si, a páchala si zlé veci, a čo si len mohla.

6. A riekol mi Pán za dňov Joziáša kráľa: Či si videl, čo činila odpadlica izraelská?[4] Chodievala na každú vysokú horu, pod každý košatý strom, a tam smilnila.

7. I riekol som, keď toto všetko páchala: Navráť sa ku mne; a nenavrátila sa. A Júda, jej sestra, tá nevernica, to videla,

8. že preto, poneváč cudzoložila odpadlica izraelská, prepustil som ju, a dal som jej lístok zapudenia, ale Juda, jej

[1]) Boh vo v. 1. a 4. vyzýva ľud, aby sa navrátil, ponúka mu lásku a milosť.

[2]) Jak potrebné je ľudu úprimné pokánie, ukazujú ťažké hriechy modloslužby a nemravnosti. Prvý krok k obráteniu je uznanie.

[3]) Boh hľadel trestaním priviesť ľud k rozumu a pokaniu, nedal zemi dážďa, ani jarného k siatbe potrebného, ani pozdného pred žatvou.

[4]) Prorok hovorí o modloslužbe zase jako o duchovnom smilnení a menuje dve kráľovstva, Izrael a Judu, jako dve cudzoložné sestry, a síce prvé ako odpadlicu, druhé jako nevernicu (v. 7).

sestra, tá nevernica sa nezľakla, ale odišla a smilnila aj ona.[1]

9. A ľahkosťou svojho smilstva poškvrnila zem, a cudzoložila s kameňom i drevom.[2]

10. A pri tomto všetkom neobrátila sa ku mne, nevernica, Juda, jej sestra z celého srdca svojho, ale v lži,[3] hovorí Pán.

11. A riekol Pán ku mne: Ospravedlnila dušu svoju odpadlica, Izrael, viac než nevernica, Juda.[4]

12. Iď a volaj tieto slová k severu, a riekni: Navráť sa, odpadlico Izrael, hovorí Pán, a neodvrátim tvári svojej od vás,[5] lebo ja som svätý, hovorí Pán, a nebudem sa hnevať na veky.

13. Len uznaj neprávosť svoju, že si sa proti Pánu Bohu svojmu previnila, a sem a tam behala po cestách svojich k cudzím[6] pod každý košatý strom, a hlasu môjho neposlúchala si, hovorí Pán.

14. Obráťte sa, synovia odpadlí, hovorí Pán, lebo ja som váš muž,[7] a prijmem vás po jednom z mesta, a po dvoch z pokolenia[8] a uvediem vás na Sion.

15. A dám vám pastierov podľa srdca môjho,[9] a budú vás pásť múdrosťou a kázňou.

16. A keď sa rozmnožíte a vzrastiete na zemi v tých dňoch, hovorí Pán: nepovedia viac: Archa úmluvy Pánova! ani na myseľ im nepríde, ani si na ňu nespomnú; ani nebudú k nej chodiť, ani ju viac hotoviť;[1]

17. v ten čas nazývať budú Jeruzalem trónom Pánovým; a shromaždia sa k nemu všetky národy v mene Pánovom do Jeruzalema,[2] a nebudú viac chodiť za zkazenosťou svojho veľmi zlého srdca.

18. V tých dňoch pôjde dom judský k domu izraelskému a prijdu spolu zo zeme polnočnej[3] do zeme, ktorú som dal otcom vašim.

19. Ja som síce riekol: Akože ťa počítam za synov, a dám ti zem žiadostivú, slavné dedictvo zástupov národov? A riekol som:[4] Otcom ma nazývať budeš, a za mnou chodiť, neprestaneš!

20. Ale ako žena, ked pohŕda milencom svojím, tak pohrdol mnou dom izraelský, hovorí Pán.

21. Na cestách slyšať hlas, plač a kvilenie synov izraelských;[5] pretože prevrátili cestu svoju, a zabudli na Pána, Boha svojho.

22. Obráťte sa synovia odpadlí, a uzdravím odvrátenia vaše. Hľa, my prichádzame k tebe; lebo ty si Pán, Boh náš.

---

[1]) Izrael padol hlboko a nevstal; Juda videl nekajúcnosť Izraelovu a trest, ktorý preto na neho prišiel, ale pri tom všetkom nepolepšil sa.

[2]) Ctila modly kamenné i drevené.

[3]) Len na oko a pokrytecky.

[4]) Izrael bol menej vinný ako Juda, lebo nemal pred sebou výstražný príklad, nemal chrámu so zákonnou službou Božou a s pravým kňazstvom.

[5]) Preto má byť Izrael z jeho vyhnanstva „na severe, k polnoci", čiže v krajoch assyrského kráľovstva nazpäť povolaný, lebo milostivý Boh nechce sa na neho hnevať; ale len pod jednou podmienkou, že (v. 13) uzná svoju neprávosť a prinášať bude ovocie polepšenia.

[6]) K modlám.

[7]) Manžel a pán.

[8]) I keby sa ich len málo obrátilo, asi len jeden z obyvateľov mesta, alebo len dvaja z celého pokolenia: i tých málo prijmem, zachránim, na Sion ich privediem a nimi nový začiatok založím. Sion je tu celkom vo svetle mesiášskom ako sídlo kráľovstva Božieho, kde je večný trón Dávidov a Boh zvláštne prítomný.

[9]) Aký bol David (I. Kráľ. 13, 14) podľa obraza Boha, prvého dobrého pastiera.

[1]) Tá doba (a v tých dňoch), v ktorej sa Izrael tak rozmnoží, je doba Messiášova. Prorok ukazuje na ňu službou Božou, ktorá od Mojžišovskej služby Božej celkom rozdielna bude. „Archa úmluvy", najväčší poklad slávy, najvyššia svätá vec starého Zákona, ba všetky dosavádne predobrazy „plnosti času" odstúpia. Archa úmluvy znamená tu celý Starý Zákon, krásou a slávou nového prevýšený.

[2]) Všetok Jeruzalem bude trónom, príbytkom Božím. Z novozákonného stanoviska je teraz splnenie toho proroctva jasné, lebo Kristus ako Boh a človek medzi svojimi prebýva a všetky národy do svojej cirkvi pozýva. Toto znamenajú slová: „a shromaždia sa k nemu (k oslávenému Jeruzalemu) všetky národy", sem prijdu k menu Pánovmu, k slávnemu zjaveniu božskej velebnosti, moci a lásky.

[3]) Zo zeme assyrskej a babylonskej, zo zajatia; nebolo viac rozdielu medzi Judskými a Izraelskými.

[4]) Právom som to očakával.

[5]) Ale veď títo odpadlí synovia uznajú svoju vinu a horko ju oplutujú.

23. V pravde klamné boly pahrbky, a množstvo hór;[1] v pravde v Pánu Bohu našom je spasenie Izraelovo.

24. Potupa zožierala prácu otcov našich od mladosti našej, ich stáda a dobytok, ich synov a ich dcéry.[2]

25. Ľahneme si v potupe našej, a nech nás prikryje[3] hanba naša, preto že sme hrešili proti Pánu Bohu svojmu my i otcovia naši od mladosti svojej až do dnešného dňa, a nepočúvali sme hlas Pána Boha nášho.

HLAVA 4.

Napomína k pokániu. Vyhráža nekajúcnikom privolaním Babylonských. Obliehanie Jeruzalema. Vyplienenie zeme judskej.

1. Ak sa budeš mať navrátiť, Izraelu! hovorí Pán, ku mne sa navráť; keď odpraceš úrazy od tvári mojej, nebudeš sa potáčať,[4]

2. a prísahať budeš v pravde a s právom a spravodlivosťou: „Ako že žije Pán!“ a dobrorečiť budú mu národy, a chváliť ho budú.[5]

3. Lebo toto hovorí Pán mužom judským a jeruzalemským: Obnovte si novinu a nesejte do trnia.[6] (Ozeáš 10, 12.)

4. Obrežte sa Pánovi, a odnímte neobriezky srdc vašich,[7] mužovia judskí, a obyvatelia jeruzalemskí, aby nevypukol hnev môj ako oheň, a nehorel,[1] a nebolo by, kto by hasil pre zlosť myšlienok vašich.

5. Oznámte v Judstvu, a v Jeruzaleme ohláste: hovorte, a trúbte trúbou v zemi; kričte silne a rieknite: Shromažďte sa, a vojdeme do opevnených miest.[2]

6. Vyzdvihnite znamenie na Sione![3] Vzmužte sa, nestojte! Lebo ja zlé veci dovediem od polnoci a potrenie veliké.

7. Vystúpil lev[4] z ležiska svojho, a lúpežník národov sa pozdvihol; vyšiel z miesta svojho, aby na pustatinu obrátil zem tvoju: mestá tvoje budú sborené, ostanú bez obyvateľa.

8. Preto prepášte sa žíninami,[5] plačte a nariekajte; lebo rozpálený hnev Pána neodvrátil sa od nás.

9. A stane sa v ten deň, hovorí Pán: zhynie srdce kráľovo, a srdce[6] kniežat; a užasnú[7] kňazi, a ustrnú proroci.[8]

10. A riekol som: Ach, ach, ach, Pane Bože, teda si oklamal tento ľud a Jeruzalem, keď si riekol: Pokoj budete mať; lebo hľa, meč preniká až do duše?[9]

11. V tom čase rečené bude ľudu tomuto, a Jeruzalemu: Vietor pálčivý s ciest púšti (veje) k ceste dcéry ľudu môjho, nie aby previeval, ani aby očisťoval.

---

[1]) Divoké modlárstvo ich hrozne klamalo.

[2]) Pod modlárstvom nivočil sa ľud nielen náboženský, ale i politicky a hospodársky a to od svojej mladosti, hneď po tej šťastnej slávnej mladosti ľudu (2, 2) od doby sudcov.

[3]) Chceme trpieť tresty, kým sa Bohu ľúbiť bude. Ľahnúť, padnúť na zem znamená bolesť; volanie: „Nech nás prikryje hanba naša“, znamená, že hotoví sú i najťažšie tresty podstúpiť.

[4]) Izrael musí sa predovšetkým úprimne a z celého srdca obrátiť k Bohu a k jeho zákonom.

[5]) Keď prisahaním na Boha živého, zasa Pána ako vševediaceho a všemohúceho Boha pravdy vyznáva a ctí, tedy pravú vieru a z nej vyplývajúce náboženské povinnosti zasa konať bude, vtedy v Izraeli aj iné národy požehnané budú, i tie budú sa radovať, že Bohu prináležia a pod jeho oblažujúcou ochranou stoja.

[6]) Juda musí si pripraviť „nové srdce“ a do toho potom siať zrno dobrých a zbožných predsavzatí.

[7]) Neobriezka (predložka) je obrazom nečistoty, ktorá od Boha odlučuje, ako obriezka je znamením viery, obradom, skrze ktorý niekto s Bohom sa spája a jemu vernosť a poslušnosť sľubuje.

[1]) Keď sa neobrátia, príde na nich súd: trest a zahynutie.

[2]) Ľud má utekať do opevnených miest, tak sa ochrániť.

[3]) Na Sion majú utekať; kde bude vytýčená na dlhej žrdi vlajka (zástava = znamenie).

[4]) Obraz strachu a hrúzy vojny, ktorá všetko znivočí.

[5]) Oblečte sa do kajúcneho rúcha a dajte sa na pokánie.

[6]) t. j. ich rozum, ako sídlo rozumu, potratili hlavy.

[7]) Vidia, že modloslužba bola márna a najvýš škodná; ale pomôcť nemôžu.

[8]) Vidia, že ľuhali a v ľude falošnú ubezpečenosť budili; vidia, že sa zklamali vo svojich predpovedaniach.

[9]) Prorokovi je ľúto zvedavého, oklamaného ľudu, primlúva sa zaň u Boha; veď z jeho dopustenia prichádza na neverný ľud to hrozné nešťastie, ktoré hrozí jeho životu.

12. Prudký vietor príde mi odtiaľ, a teraz ja hovoriť budem súdy svoje nad nimi.[1]

13. Hľa, ako oblak vystupuje,[2] a jako víchor vozy jeho; rýchlejšie od orlov sú jeho kone. Beda nám, lebo zahubení sme.

14. Obmy od zlosti srdce svoje, Jeruzaleme, aby si sa zachránil. Dokedyže trvať budú v tebe škodlivé myšlienky?

15. Lebo hlas oznamujúceho prichádza od Dán; a ohlašujúceho modlu s hory Efraim.[3]

16. Rieknite národom: Hľa, slýchať bolo v Jeruzaleme, že strážni[4] prichádzajú zo zeme ďalekej a vydávajú proti mestám jeruzalemským svoj hlas.

17. Ako polní strážni obkľúčili ho vôkol, lebo ma k hnevu popudzoval, hovorí Pán.

18. Tvoje cesty a tvoje myšlienky ti toto urobily; to zlosť tvoja, áno, ona je trpká, ona sa dotkla srdca tvojho.

(Kniha múdr. 1, 3.)

19. Útroby, útroby ma bolia, city srdca môjho pobúrené sú vo mne; nebudem mlčať, lebo duša moja slyšala hlas trúby, pokrikovanie vojenské.[5]

20. Zpustošenie za zpustošením sa oznamuje, a celá zem je vyplienená; náhle sú zpustošené moje stánky, rýchle moje kože (šiatre).

21. Dokiaľže vídať budem utekajúceho, slýchať hlas trúby?

22. Lebo[6] bláznivý[7] ľud môj ma nepoznal: synovia nemúdri a nerozumní sú; múdri sú zle robiť, ale dobre robiť nevedia.

23. Hľadím[1] na zem, a hľa, bola prázdna a naničˇ; a na nebesá, a nebolo svetla na nich.

24. Dívam sa na hory, a hľa, hýbajú sa, a všetky pahrbky trasú sa.

25. Vyzerám, a nebolo človeka; a všetko vtáctvo nebeské odletelo.

26. Hľadím, a hľa, Karmel pustý; a všetky jeho mestá sú sborené od tvári Pánovej, a od tvári jeho prchkého hnevu.

27. Lebo toto hovorí Pán: Spustne všetka zem, ale konca ešte neurobím.[2]

28. Smútiť bude zem a trúchliť budú hore nebesá; preto že som povedal, umyslel a neľutujem ho, ani sa neodvrátim od toho.

29. Pred hlasom jazdca, a strieľajúceho z lučiska uteká celé mesto: vojdu na strmé (miesta) a vylezú na skaly; všetky miesta sú opustené, a nikto nebýva v nich.

30. A ty, zpustošená, čo robíš? Hoci sa odeješ šarlátom a ozdobíš zlatou záponou, a zabarvíš líčidlom oči svoje, darmo sa strojíš: pohŕdajú tebou milenci tvoji, o život ti idú.[3]

31. Lebo počujem hlas ako ku pôrodu pracujúcej, úzkosti — ako rodiacej; to je hlas dcéry sionskej v smrteľných mukách rukami svojimi lomiacej: Beda mne, lebo omdlieva duša moja pre zabitých.

---

[1]) Prudký, plný vietor zdvihne sa ztadiaľ na môj rozkaz, ten prinesie búru a zkazu na pokutu.

[2]) Nepriateľ.

[3]) Poslovia nešťastia nielen „od Dán", severnej hranice zeme, ale i od blízkej „hory Efraim", severnej hranice júdskej prišli na známosť dať národom a v Jeruzaleme veľké pustošenie temer všade zúriaceho nepriateľa.

[4]) Vojsko, ktoré oblíhalo mesto, nedávajúc nikomu vyjsť.

[5]) Prorok (v. 19—21.) bedáka nad hroznými zpustošením zeme.

[6]) Boh povedá prorokovi, prečo dopustí na Izraelitov trest.

[7]) Kto Bohom a jeho prikázaním pohŕda, nazýva sa vo svätom Písme bláznivým, hriech nazýva sa bláznovstvom, lebo od pravého Bohu odvádza a do nešťastia rúca. Počiatok múdrosti je: báť sa Boha, lebo poneváč Boh je múdrosť, človek tým múdrejší býva, čím lepšie ho pozná.

[1]) Boh vo v. 23—26. líči prorokovi prenikavé presmutné zpustošenia. Všetka zem, i preutešené úrodné polia, všetko obrátené je na púšť.

[2]) Väčšia je láska Pánova než jeho hnev, sľubuje, že uponížený ľud celkom neznivočí a svoju smluvu s ním nepreruší. Zo zkazy, ktorú spravodlivý súd Boží priviedol, má vyjsť spasenie.

[3]) Nešťastnému Jeruzalemu spojenstvá s pohanskými národy viac neosožia.

HLAVA 5.

Neprávosť ľudu. Všeobecné zpustošenie v Jeruzaleme. Moc a spravodlivosť Božia. Napomína k pokániu.

1. Zbehajte cesty jeruzalemské a obzerajte sa, a vyzvedajte sa, a hľadajte na jeho uliciach, či najdete muža, ktorý by konal, čo je pravé, a hľadal vernosť,[1] a budem mu (mestu) milostivý.

2. Lebo hoci hovoria: Ako žije Pán, jednak skrivodlive prisahajú.[2]

3. Pane, oči tvoje hľadia na vernosť, bil si ich, ale necítili bolesť; hubil si ich, ale nechceli prijímať kázeň; zatvrdili tvár svoju nad skalu, a nechceli sa navrátiť.[3]

4. Ale ja som riekol: Azda sú to chudobní a pobláznení, ktorí neznajú cesty Pánovej, a súdu Boha svojho.[4]

5. Teda pôjdem k prednejším, a budem im hovoriť: lebo oni znajú cestu Pánovu a súd Boha svojho: a hľa, práve tí spolu polámali jarmo, a roztrhali sväzky!

6. Preto pobije ich lev z lesa, a vlk k večeru roztrhá ich, leopard bude číhať pri ich mestách;[5] každý, kto z nich vyjde, bude chytený; lebo sa rozmnožily ich prestúpenia, a rozmohly sa ich nevernosti.

7. Prečo ti mám byť milostivý? Tvoji synovia ma opustili, a prisahajú na tých, ktorí nie sú bohovia; nasýtil som ich, a oni cudzoložili, a v dome neviestky smilnili.

8. Boli ako bujné kone a žrebce; každý za ženou bližného svojho rehtal. (Ezech. 22, 11.)

9. Či pre tieto veci nemám ich navštíviť? hovorí Pán, a nad takým národom nemá sa pomstiť duša moja?[1]

10. Vystúpte na jeho múry, a rozmeťte ich, len ich docela neznivočte; odoberte jej výhonky, lebo nie sú Pánove.[2]

11. Lebo veľmi spreneverili sa mi dom izraelský a dom judský, hovorí Pán.

12. Zapreli Pána, a riekli: Nie je to on,[3] ani nepríde na nás zlé; meča a hladu neuvidíme.

13. Proroci hovorili do vetra, a odpovedí (božích) nebolo u nich; preto sa to stane im.[4]

14. Toto hovorí Pán Boh zástupov: Preto že ste hovorili túto reč, hľa, ja obrátim moje slová v ústach tvojich[5] na oheň, a ľud ten na drevo, a zožerie ich (oheň).[6]

15. Hľa, dome izraelský, ja privediem na vás národ z ďaleka, hovorí Pán; národ silný, národ starodávny, národ, ktorého jazyka neznáš, ani nerozumieš, čo hovorí.

16. Túl jeho je ako hrob otvorený, všetci sú údatní.

17. Pojie tvoje siatiny, i tvoj chlieb; zožerie[7] synov tvojich a dcéry tvoje; stroví tvoj statok i dobytok; vyjie vinicu tvoju i figu tvoju, a tvoje hradené mestá, na ktoré si sa spoliehal, zpustoší mečom.

18. Ale ani v tých dňoch, hovorí Pán, neurobím s vami konca.

19. Keby ste riekli: Prečo nám toto

---

[1]) Boh chce sa smilovať, jestli sa len jeden spravodlivý človek najde, ale toho darmo hľadáte.

[2]) Hoci sa i zovnútorne k náboženstvu hlásili, meno Pánovo vzývajúc, niet v nich úprimnosti a pravdy, klamú.

[3]) Darmo hľadel Pán, ktorý vernosť hľadá, svoj ľud súdami pohnúť k potešeniu, on stával sa ešte vzdorovitejším a zatvrdlivejším.

[4]) Chudobní a neumelí, obťažení, prácami zamestnaní, nemajúci sa kedy zákonom Božím zaoberať; v tých nevedomosť nepremožiteľná vymlúva chybujúceho.

[5]) Nemilosrdný zhubca, ktorý na nich (od severa) príjde, je ako tá najzlostnejšia zver: je silný, ako z lesa vychádzajúci lev; nenasytný, ako z púšti do obývaných miest rútiaci sa vlk (ktorý večer vychádza na lúpež, a čo chytí, z toho nič nenecháva); lstivý a chytrý, ako na svoju korisť číhajúci leopard.

[1]) To by sa protivilo mojej svätosti.

[2]) Srúcajte múry Jeruzalema, ale nie celky; odrežte plané révy, ale koreňa v sebe dobrého nezkazte; zhubte ale, vynivočte docela ten národ, a to pre zárodok, z ktorého povstane v čase Spasiteľ.

[3]) Ktorý by nás tak trestal, ako povedali proroci.

[4]) Meč a hlad nech na nich príjde.

[5]) Proroku môj!

[6]) Ponevráč tak múdre hovorili, zničím ich náhle, ako oheň ničí drevo.

[7]) Pobije.

všetko učinil Pán, Boh náš? riekneš im: Ako ste opustili mňa a slúžili ste cudziemu Bohu v zemi našej, tak budete slúžiť cudzincom v zemi nie vašej.[1]

(Nižšie 16, 17.)

20. Oznámte to domu Jakubovmu, a rozhláste to v Judstve, rieknuc:

21. Slyš, bláznivý ľude, ktorý nemáš srdca: ktorí majúc oči nevidíte, a uši, a neslyšíte!

22. Teda mňa sa nebudete báť, hovorí Pán, a pred mojou tvárou nebudete žialiť? Ktorý som položil piesok za hranicu mora ustanovením večným, ktoré neprestúpi; i pohnú sa jeho vlny, ale nič nepremôžu, a nadýmajú sa, ale ho neprechádzajú.[2]

23. Ale tento ľud má neveriace vzpurné srdce, odstúpili a odišli;

24. a neriekli v srdci svojom: Bojme sa Pána, Boha nášho, ktorý nám dáva dážď včasný i pozdný v svojom čase; a plnosť žatvy ročnej nám zachováva.[3]

25. Neprávosti vaše to odklonily;[4] a hriechy vaše odvrátily dobré od vás.

26. Lebo sú v ľude mojom bezbožníci, ktorí číhajú ako vtáčnici, a kladú osídla a pasce, aby chytali mužov.

27. Ako klietka plná vtákov, tak sú ich domy plné lsti,[5] preto vzrastli a zbohatli.

28. Stučneli a stlstli a prestupujú moje reči nešľachetne. Práva vdovy nesúdia, právo siroty neusporiadajú, a chudobným k spravodlivosti nedopomáhajú.

(Iz. 1, 23.)

29. Či pre také veci nemám ich navštíviť, hovorí Pán, alebo na takom národe nemá sa vypomstiť moja duša?

30. Strach a hrôza deje sa v zemi:

31. Proroci prorokujú lož, a kňazi tlieskajú k tomu rukama, a ľud môj miloval to. Čože sa s ním stane na konci?

HLAVA 6.

Zpustošenie mesta i zeme. Nevernosť ľudu. Napomínanie k pokániu.

1. Posilnite sa,[1] synovia Benjaminovi uprostried Jeruzalema, a trúbte trúbou v Tékue,[2] a vyzdvihnite prápor nad Betakarem;[3] lebo nešťastie sa ukazuje od severu a potrenie veľké.

2. Krásnej a rozmaznanej pripodobnil som dcéru sionskú.

3. K nej pôjdu pastieri a ich stáda, v nej rozložia vôkol svoje stánky, každý spasie, čo je pred ním.

4. Posväťte sa do vojny proti nej.[4] Vstaňte, a tiahnime ešte na poludnie. Beda nám, že sa deň schýlil, že sa roztiahly večerné tiene.

5. Vstaňte a vtrhnime v noci,[5] a rozmetajme jej domy.

6. Lebo toto praví Pán zástupov: Rúbajte stromy, a spravte okolo Jeruzalema násyp, lebo toto je mesto navštívenia,[6] samé bezprávie je v ňom.

7. Ako studňa čerstvou udržuje svoju vodu, tak sviežou zachováva ono svoju zlosť;[7] krivdu a zhubu slyšať v ňom, predo mnou vždy nemoc a rana.

8. Daj si povedať, Jeruzaleme, aby azda neodstúpila duša moja od teba, a

---

[1]) Aký hriech, taký trest.

[2]) More rozbúrené dá sa mocou mojou zastaviť i brehom piesočným, tak že ho neprestúpi; ale môj ľud je tak vzpurný, že sa ani dobrodením ani trestami nedá zdržať od prestupovania môjho zákona.

[3]) Aspoň pre svoj osoh mali by ctiť Boha, prepravidelne prichádzajúce požehnanie zúrodňujúceho dážďa, a začiatok i koniec žatvy určujúce týždne; je to sedem žatevných týždňov od druhého dňa veľkonočnej slávnosti až po slávnosť žatvy alebo týždňov (Turíce).

[4]) Že sa vám nedostáva povetrnosti k úrode potrebnej.

[5]) Ich domy sú ako klietky plné majetku lsťou a klamom nadobudnutého.

[1]) Chystajte sa na útek.

[2]) Mesto, asi štyri hodiny cesty od Jeruzalema na juh. Nepriateľ ide od severu.

[3]) Mesto medzi Jeruzalemom a Tekuou na hore ako Tékua.

[4]) Vodcovia vyzývajú k boju za vec Pánovu.

[5]) Horlivosť bojovníkov je veľká i v noci bojujú bez ustávania, lebo čo je najdôležitejšie, Boh sám, vodca najvyšší, velí a vedie.

[6]) Určené k navštíveniu, trestu Božiemu, poneváč je plné bezprávia a neprávosti.

[7]) Ako studňa stále dáva vodu, tak aj v Jeruzaleme neprestávajú neprávosti.

aby som ťa neobrátil na púšť, na zem neobývateľnú![1]

9. Toto hovorí Pán zástupov: Ako vo vinici až do posledného zrnka sbierať budú ostatky Izraela (hovoriac) obrať ruku svoju ako ten, ktorý oberá do koša.[2]

10. Komuže hovoriť[3] a koho zaprísahať, aby počúval? Hľa, ich uši sú neobrezané, a nemôžu počúvať; hľa, slovo Pánovo majú na posmech a neprijímajú ho.[4]

11. Preto plný som hnevu Pánovho, premáham sa držiac ho v sebe; vylej ho na dieťa vonku (na ulici) a zároveň na shromaždenie mládencov; lebo muž so ženou jatý bude, starec s kmeťom.[5]

12. Ich domy dostanú sa iným, tiež i polia a ženy; lebo vystrem ruku svoju na obyvateľov zeme, hovorí Pán.

13. Lebo od najmenšieho do najväčšieho všetci oddávajú sa lakomstvu; a od proroka až do kňaza, všetci činia klam. (Iz. 56, 11; Nižšie 8, 10.)

14. A hoja rany dcéry ľudu môjho ľahebne riekajúc: Pokoj, pokoj, a nebolo pokoja.

15. Zahanbení boli, preto že ohavnosť páchali: ba nehanbili sa zahanbením a nevedeli sa (od hanby) začervenať; pre ktorú vec padnú medzi padajúcimi; a v čas navštívenia svojho klesnú, hovorí Pán.

16. Toto hovorí Pán: Zastavte sa na cestách, a viďte, a pýtajte sa na chodníky starého,[6] ktorá cesta je dobrá, a po tej choďte: a najdete občerstvenie pre duše svoje. Ale oni riekli: Nebudeme chodiť. (Mat. 11, 29.)

17. A ustanovil som nad vami strážnych. Dajte pozor na zvuk trúby![1] Ale oni riekli: Nebudeme dávať pozor!

18. Preto slyšte národy, a poznaj (ty) shromaždenie,[2] jak veľké veci im ja vykonám.

19. Slyš, zeme![3] Hľa, ja dovediem nešťastie na tento ľud, ovocie ich myšlienok; preto že nedbali na moje slová, a zavrhli môj zákon.

20. Čo mi obetujete kadidlo zo Saby, a ľúbe voňajúcu trstinu[4] z ďalekej zeme? Vaše zápalné obety sú mi nepríjemné, a krvavé obety vaše sa mi neľúbia. (Iz. 1, 11.)

21. Preto toto hovorí Pán: Hľa, ja nakladiem tomuto ľudu úrazov, a zurážajú sa o ne otcovia i synovia spolu, súsed a bližný zahynú.[5]

22. Toto praví Pán: Hľa, ľud pritiahne zo zeme severnej, a veľký národ povstane od končím zeme.

23. Strelu a štít pochytí, ukrutný je a nesľutuje sa; hlas jeho hučať bude ako more, a na koňoch jazdia vystrojení ako muž do boja, proti tebe, dcéro sionská.

24. Slyšali sme povesť o ňom, a naše ruky klesly; úzkosť nás zachvátila, bolesti ako k pôrodu pracujúcu.

25. Nevychádzajte na pole, a na cestu nechoďte; lebo meč nepriateľa a strach je vôkol.

26. Dcéro ľudu môjho, prepáš sa žininou, a posyp sa popolom; drž smútok ako za jednorodeným (synom),[6] hor-

---

[1]) Teda pokánim dal by sa ešte trest odvrátiť.

[2]) Ako obeč siahne rukou do koša, dokiaľ len jedno zrno hrozna jest, tak i nepriateľ bude odvádzať židov do zajatia, dokiaľ ich všetkých neodvedie.

[3]) Ja vystríham, napomínam, ale ktože ma počúva?

[4]) Všetky výstrahy sú márné, ba nevďačníci nielen že neposlúchajú, ale i vysmievajú láskavé Slovo Pánovo, ktoré im skrze proroka oznamuje.

[5]) Prorok vidiac znevážení slávy Božej prosí Boha, aby vyliał svoj hnev, poslał trest na všetkých bez rozdielu.

[6]) Po ktorých chodili vaši otcovia.

[1]) Posielał som prorokov a učiteľov, ktorí vás napomínali; zákon môj nemohol prísť do zabudnutia; a hovoril som: Berte si k srdcu ich výstražný hlas.

[2]) Izrael. (Efrém.)

[3]) Vy všetky národy, ktoré boly prv menované, a ty zem, buď svedkom spravodlivého trestu.

[4]) Vidz Izaiáš 43, 22. a 1, 11.; zase dôkaz, že služba zovnútorná neľúbi sa Bohu bez skutkov dobrých. Lepšia je poslušnosť než najtučnejšie obety.

[5]) Všetci musia padnúť do moci zo severu a od končín zeme, teda z ďaleka (v. 22) prišlého ukrutného nepriateľa.

[6]) S ktorým rod vymrel.

ký plač, lebo náhle prijde zhubca na nás.

27. Dal som ťa za silného zkúšateľa nad ľudom mojím; aby si zvedel, a zkúsil ich cestu.

28. Všetci títo kniežatá sú odpadlíci, chodiaci lstive; sú kov a železo; všetci sú zkazení.

29. Mechy sa pohubily, v ohni strávené je olovo, darmo prepaľuje slievač; lebo ich zlosti nie sú strávené.[1]

30. Nazývajte ich zavrhnutým striebrom, lebo Pán ich zavrhol.

HLAVA 7.

Napomenutie ľudu judského k pokániu. Prisľúbenie milosti kajúcim. Neprávosti ľudu. Trest Boží príjde, ani prosby, ani obety ho nezadržia.

1. Slovo, ktoré sa stalo k Jeremiášovi od Pána[2] rieknuc:

2. Postav sa do brány domu Pánovho, a káž tam toto slovo, a riekni: Slyšte slovo Pánovo všetek Judo, ktorí vchádzate to tejto brány, aby ste sa klaňali Pánovi.

3. Toto hovorí Pán zástupov Boh izraelský: Polepšite cesty svoje a snahy svoje: a budem prebývať s vami na tomto mieste.

4. Nedúfajte v slovách lživých a nehovorte: Chrám Pánov, chrám Pánov, chrám Pánov je (toto).[3]

5. Lebo ak napravíte cesty svoje, a snahy svoje, a spravodlivý súd konať budete medzi mužom a bližným jeho,

6. a nebudete utískať príchodzieho, siroty a vdovy, a vylievať nevinnú krv na tomto mieste, a nebudete chodiť za cudzími bohy na vašu vlastnú škodu;

7. budem prebývať s vami na tomto mieste, v zemi, ktorú som dal otcom vašim od vekov do vekov.

8. Hľa, vy skladáte nádej svoju v lživých rečiach, ktoré vám neprospievajú,

9. kradnete, zabíjate a cudzoložíte, krivo prisaháte, obetujete Baalom, chodíte za cudzími bohy, ktorých neznáte;

10. a potom prichádzate a stojíte predo mnou v tomto dome, v ktorom vzývané býva moje meno, a riekate: Zachránení sme, preto sme páchali všetky tieto ohavnosti.[1]

11. Čože pelešou lotrovskou je tento dom, ktorý je nazvaný od mena môjho, pred očima vašima?[2] Ja, ja som; ja som (to) videl, hovorí Pán.[3]

12. Iďte na moje miesto v Silo, kde prebývalo meno moje od počiatku, a viďte, čo som mu učinil pre zlosť ľudu môjho izraelského.[4]

13. A teraz, že ste konali všetky tieto skutky, hovorí Pán; a mluvil som k vám ráno vstávajúc, a to ustavične, ale vy ste (ma) nepočúvali; a volal som na vás, ale vy ste sa neozývali.

(Prísl. 1, 24.)

14. urobím domu tomuto, ktorý nazvaný je od mena môjho, a v ktorom vy máte nádej; a miestu, ktoré som dal vám i otcom vašim, ako som urobil Silu.

(I. Král'. 4, 2, 10.)

15. A zavrhnem vás od tvári mojej, ako som zavrhol všetkých bratov vašich a všetko semeno Efraimovo.

16. Preto ty nemodli sa za tento ľud, ani neprinášaj za nich chválospevu a

---

[1]) Ničím, ani najväčšími tresty nedali sa od svojich neprávostí odvrátiť.

[2]) Pravdepodobne za Joziáša.

[3]) Nehovorte tak domnievajúc sa, že chrám Pána nemôže byť vyvrátený, a že preň i mesto bude zachránené.

[1]) Len keď sa zasa ukážeme v dome Pánovom, za to už vyslobodení budeme, ačkoľvek sme kradli atď.

[2]) Utiekate sa do domu môjho, ako lúpežníci skrývajú sa v pelešiach.

[3]) Istotne a určite pošlem trest.

[4]) Na výstrahu ukazuje Pán skrze proroka na osud Sila (v. 12—15.), ako na dôkaz, že i príbytok „Najsvätejšieho", jestli hriechami mesta alebo ľudu znesvätený býva, z jedného miesta vzatý a miesto to zkazené byť môže. Od Filištincov plenom vzatá nedostala sa viac archa úmluvy do Sila, ale prišla na územie Benjaminove: Silo stratilo svoju slávu, pokolenie Efraimovo svoju nadvládu nad archou úmluvy (II. Mojž. 2, 4...); taký osud nastáva i mestu, chrámu jeruzalemskému: zavrhnutie obyvateľov judských od tvári Pánove) do cudzej pohanskej zeme.

modlitby, a nepostav sa proti mne,[1] lebo ťa nevyslyším. (Nižšie 11, 14.)

17. Či nevidíš, čo oni robia v mestách judských a po uliciach jeruzalemských.

18. Synovia sbierajú drevo, a otcovia zapaľujú oheň, a ženy pražia tuk,[2] aby napiekli koláčov kráľovnej neba,[3] a obetovali mokré obety cudzím bohom, a aby mňa k hnevu popudzovali.

19. Či mňa popudzujú k hnevu, hovorí Pán? a nie samých seba k zahanbeniu svojej tvári?[4]

20. Preto toto hovorí Pán Boh: Hľa, hnev môj, a prchlivosť moja vybĺkla nad miestom týmto, nad mužami, nad dobytkom, nad drevom kraja a nad úrodou zemskou, a bude horieť a neuhasne sa.

21. Toto hovorí Pán zástupov, Boh izraelský: Pridajte svoje zápalné obety k vašim zbilým obetám, a jedzte (ich) mäso.[5]

22. Lebo som nehovoril s otcami vašimi, a neprikázal som im v deň, keď som ich vyviedol zo zeme egyptskej o veci zápalných a zbilých obetiach;

23. ale toto som im prikázal a riekol: Poslúchajte hlas môj, a budem vám Bohom, a vy budete ľudom mojím: a chodievajte po všetkých cestách, ktoré som vám prikázal, aby vám dobre bolo.[6]

24. Ale neposlúchli,[7] a nenaklonili ucha svojho, ale chodili za žiadosťami a neprávosťou svojho zlého srdca: a obrátili sa ku mne chrbtom a nie tvárou,

25. odo dňa, v ktorom vyšli ich otcovia zo zeme egyptskej, až do dňa tohoto. A posielal som k vám všetkých služobníkov mojich, prorokov, každý deň vstávajúc na úsvite a posielajúc,

26. a neposlúchli ma a nenaklonili svojho ucha; ale zatvrdili šiju svoju, a horšie činili ako ich otcovia.(Nižšie 16,12.)

27. Keď im budeš všetky tieto slová hovoriť, nebudú ťa počúvať; a budeš volať na nich, a neohlásia sa ti.

28. A povieš im: Tento je národ, ktorý neposlúchal hlasu Pána, Boha svojho, ani neprijímal kázne: zahynula vernosť,[1] a vyňatá je z ich úst.

29. Ostrihaj vlasy svoje,[2] a odhoď, a nariekaj hlasom na výšinách,[3] lebo odhodil a opustil Pán pokolenie hnevu svojho,

30. preto že zlé činili synovia Judovi pred očima mojima, hovorí Pán.[4] Položili svoje úrazy[5] v dome, nad ktorým bolo vzývané meno moje, aby ho poškvrnili;

31. a vystavili výšiny Tofet, ktoré je v údolí syna Ennom; aby pálili synov svojich a dcéry svoje ohňom;[6] čo som neprikázal, ani nemyslel v srdci svojom.

32. Preto hľa, príjdu dni, hovorí Pán, a nebude tomu riekať Tofet[7] a Údolie synov Ennomových, ale údolie zabíjania; a pochovávať budú v Tofete, preto že niet iného miesta.

33. A mrtvé telá ľudu tohoto budú pokrmom vtáctvu nebeskému a zvieratám zemským, a nebude, kto by ich odohnal.[8]

---

[1]) Aký účinok môže mať modlitba svätých Božích, keďže Boh hovorí Jeremiášovi, aby mu nestál v ceste, a nezdržaval hnev Boží svojimi prosbami!

[2]) Každý vek oddaný je modlárstvu, každý chce niečím prispieť.

[3]) Tak nazývala sa bohyňa Astarta, čo ukazuje na ctenie hviezd.

[4]) Nevďačníci vedia, že tým proti prikázaniam Božím konajú; ale konajú akoby úmyselne, by Pánovi mrzutosti robili. Lež robia tým mrzutosť len sebe. Následky modloslužby svezú sa na nich. (v. 20.)

[5]) Zjedzte si všetky vaše obety; nie sú mi milé, sú len „mäso". Načo je Bohu mäso? Poslušnosť a zbožnosť žiada úmluva. (v. 22.)

[6]) II. Mojž. 19, 5—8.

[7]) Ačkoľvek prisľúbili. II. Mojž. 19, 7—8.

[1]) Nábožnosť, bázeň Božia a spravodlivosť.

[2]) Na znak zármutku, ale i na znamenie, že dcéra sionská onedlho zajatou a otrokyňou kaldejskou bude.

[3]) Na miestach, na ktorých hrešievala.

[4]) Dve ohavnosti spomína prorok.

[5]) Modly; stalo sa za Manassesa, kráľa judského. (IV. Kráľ. 21, 1—7.)

[6]) I v tomto vyznačil sa Manasses. (Srov. IV. Kráľ. 21, 6.; II. Paral. 33, 6.)

[7]) Vidz Izai. 30, 33. Miesto to bolo na južnej strane Jeruzalema; miesto ich hriechu stane sa miestom ich trestu.

[8]) Ako pohrozil Mojžiš: V. Mojž. 28, 26. Že mŕtve telo bolo vydané vtáctvu za pokrm, to bola najväčšia potupa. (I. Kráľ. 17, 1., 44. 46.)

34. A učiním, že zamlkne v mestách judských a po uliciach jeruzalemských hlas radosti a hlas veselosti, hlas ženícha a hlas nevesty; lebo pustinou bude zem.[1]

HLAVA 8.

Nepriateľ zneuctí hroby. Súženie živých odvedených do zajatia. Ich neprávosti. Pomsta Božia nad nimi.

1. V tom čase, hovorí Pán, vyhodia kosti kráľov judských, a kosti jeho kniežat, i kosti kňazov, i kosti prorokov, i kosti obyvateľov jeruzalemských z ich hrobov.[2]

2. a rozhádžu ich proti slncu a mesiacu, a proti všetkému vojsku nebeskému, ktoré milovali, a ktorým slúžili, a za ktorými chodili, a ktoré vyhľadávali, a ktorým sa klaňali; nebudú sosbierané ani pochované; budú za hnoj na povrchu zeme.

3. A budú si žiadať radšej zomrieť ako žiť všetci tí, ktorí zostanú[3] z pokolenia tohoto veľmi nešľachetného na všetkých miestach, do ktorých, čo ostalo, ich hodím, hovorí Pán zástupov.

4. A povieš im: Toto hovorí Pán: Či ten, ktorý padol, nevstane, a ten, ktorý sa odvrátil, či sa zasa neobráti?

5. Prečože sa odvrátil tento ľud v Jeruzaleme odvrátením urputným? Chytili sa lži a nechcú sa navrátiť.

6. Pozoroval a naslúchal som: nikto nehovorí, čo je dobré,[4] niet, kto by činil pokánie za svoj hriech, že by riekol: Čo som učinil? Všetci sa obrátili k behu svojmu, ako kôň, úprkom bežiaci do boja.

7. Jastrab na nebi zná svoj čas, hrdlička i lastovička, i bocian zachovávali čas príletu svojho: ale ľud môj nepoznáva súdu Pánovho.[1]

8. Akože hovoríte: My sme múdri a s nami je zákon Pánov?[2] V skutku, lož učinilo lživé pero zákonníkov.[3]

9. Múdri budú zahanbení, prestrašení a zajatí; lebo odhodili slovo Pánovo, a niet v nich múdrosti.

10. Preto dám ich ženy cudzincom, ich polia dedičom lebo od najmenšieho až do najväčšieho všetci sa oddávajú lakomstvu, od proroka až do kňaza všetci činia lož. (Iz. 56, 11; Vyššie 6, 13.)

11. A liečili ranu dcéry ľudu môjho na hanbu riekajúc: Pokoj, pokoj: kde nebolo pokoja.

12. Zahanbení budú, lebo páchali ohavnosť; ba nezapálili sa od hanby, a nevedeli sa stydieť, preto padnú medzi padajúcimi, a v čas navštívenia svojho klesnú, hovorí Pán.

13. Shromaždiac shromaždím ich, hovorí Pán:[4] nebude hrozna na révach, a nebude fíg na fígovom strome, ba list spŕchne: a čo som im dal, pominie.[5]

14. Prečo sedíme?[6] Shromaždite sa a vojdime do mesta opevneného, a mlčme tam; lebo Pán Boh náš káže nám mlčať, a dal nám piť vodu zo žlči, lebo sme hrešili proti Pánovi. (Nižšie 9, 16.)

15. Očakávali sme pokoj,[7] a neprišlo (nič) dobrého; čas vyliečenia a hľa, (prišiel) strach. (Nižšie 14, 19.)

---

[1]) Všade samá tichosť a otupný zármutok. Ale pomsta Božia ešte nie je u konca; ani mŕtvi v hroboch nebudú mať pokoja. (8, 1.)

[2]) Že sa to splnilo, dočítame sa u Barucha 2, 24—25.

[3]) Tí, ktorí neboli zabití, volia radšej zomrieť, ako na túto biedu sa dívať.

[4]) Boh akoby bol naslúchal, či niekto len tichučkým a bojazlivým hlasom niečo povie, ale darmo. Každý beží náruživo svojou cestou, nedajúc sa zdržať ani zastaviť, do svojej záhuby.

[1]) Je teda nesmyslenejší nad nerozumnú zver, verný svojmu prirodzenému pudu.

[2]) Zákon Boží zachovávali a tak sa zdá, že ho temer ani neznali, a jednak chvália jeho múdrosť a chlúbia sa tým, že zákon od Boha dostali a že sa Boh o nich zvláštne staral. Pod ochranou zákona držia sa za bezpečných, ako keby Boh nebol v ňom hrozil odporníkom najhoršími trestami. Ako sa nemúdre spoliehali na chrám, tak daromne spoliehajú sa na zákon.

[3]) Už ústne, už písomne lžive poučovali ľud o zákone; tak mylnému, prevrátenému životu si privykali.

[4]) Pečlive shromaždí ich Pán k pobitiu: nikto neujde; lebo Juda, neúrodná vinica, dozrel k súdu.

[5]) Pán dá im nepriateľské vojská, ktoré ich všetko pustošiac, zaplavia.

[6]) Hovoria zúbožení židia.

[7]) Klamaní sľubami falošných prorokov.

16. Od Dán[1] slyšať fŕkanie jeho[2] koní, a od rehtania jeho (bojovných) žrebcov triasla sa celá zem; a prišli a pohltujú zem, i jej plnosť, mesto i obyvateľov jeho.

17. Lebo hľa, ja pošlem na vás hady najjedovatejšie, proti ktorým niet začítanie,[3] a budú vás štípať, hovorí Pán.

18. Bolesť moja (je) nad bolesť, srdce moje smúti vo mne.

19. Hľa, hlas kriku dcéry ľudu môjho (prichodí) z ďalekej zeme.[4] Či Pána niet na Sione,[5] alebo či jeho kráľa niet na ňom?[6] Prečože ma tedy popudzovali k hnevu svojími vyrezávanými (obrazami) a cudzími národnosťami?

20. Pominula žatva, dokonalo sa leto, a my nie sme vyslobodení.[7]

21. Nad velikou biedou dcéry ľudu môjho som hlboko zarmútený a smútim, hrúza ma prejala.

22. Či v Galaade nieto balzamu, alebo či tam nieto lekára? Prečo tedy nie je zaviazaná rana dcéry ľudu môjho?

HLAVA 9.

Prorok sa žaluje na zkazenosť ľudu a oznamuje trest Boží. Pomsta Božia. Poznanie Boha je jediná sláva človeka.

1. Kto dá hlave mojej vodu, a očiam mojim prameň sĺz[8] a oplakávať budem vo dne v noci pobitých dcéry ľudu môjho!

2. Kto mi dá na púšti hospodu pocestných,[9] a opustím svoj ľud, a odídem od nich? Lebo všetci sú cudzoložníci, sbor priestupníkov.

3. A naťahujú svoj jazyk ako luk k lži a nie k pravde; zmocnili sa na zemi, lebo zo zlého do zlého idú a na mňa nedbajú, hovorí Pán.

4. Každý chráň sa bližného svojho, a nedôveruj každému bratovi svojmu; lebo každý brat hľadí podraziť nohy, a každý priateľ podvodne chodí.

5. A muž bratovi svojmu sa posmieva, a pravdu nehovoria; lebo učia svoj jazyk hovoriť lož a vynasnažujú sa neprave činiť.

6. Príbytok tvoj je prostred klamu; pre lesť nechceli ma poznať, hovorí Pán.

7. Preto toto vraví Pán zástupov: Hľa, ja ich prepustím, a zkúsim (v ohni);[1] veď ako ináč mám naložiť s dcérou ľudu môjho?

8. Raniaca strela je ich jazyk, hovorí lesť; ústami svojími hovorí pokojne s priateľom svojim, ale tajne kladie mu úklady. (Žalm 27, 3.

9. Či pre takéto veci nemám ich navštíviť, hovorí Pán? Alebo či na takomto národe nemá sa pomstiť duša moja?

10. Pre hory dám sa do plaču a nárek, a pre krásu púšti do kvílenia; lebo sú spálené, tak že niet muža, ktorý by tade prechádzal, a neslýchať hlasu dobytka; všetko presťahovalo sa a odišlo od vtáctva nebeského až do dobytka.

11. A obrátia Jeruzalem na hromady pieskové, a bývania drakov; a mestá júdske obrátim na púšť, tak že nebude obyvateľa.

12. Ktože je ten múdry muž,[2] ktorý by tomu porozumel, a ku ktorému by došlo slovo z úst Pánových, aby oznamoval to, prečo zahynula zem, a je vypálená, ako púšť, tak aby nebolo, kto by tade šiel?

13. A riekol Pán: Preto že opustili môj zákon, ktorý som im dal, a nepo-

---

[1]) Od severnej hranici Svätej zeme.
[2]) Nepriateľových.
[3]) Bazilišky jedovaté, smrtonosné, čiže veľmi lstivých a nebezpečných nepriateľov pošlem, ktorí sa ničím nedajú ukrotiť.
[4]) Zo zajatia v Babylone.
[5]) Pýta sa ľud.
[6]) Že nám nepomáha? Na to povedá Pán:
[7]) S roka na rok na vyslobodenie čakáme, ale všetko darmo.
[8]) Hebr.: Ó, by hlava moja bola vodou a oči moje prameňom sĺz!
[9]) Ó by som bol radšej na púšti medzi divou zverou, než medzi takými ohavnosťami!

[1]) Ohňom tým sú navštívenia a biedy, ktoré na nich príjdu.
[2]) Pravú príčinu tohoto hrozného súdu nechce nikto zo zaslepeného ľudu uznať, nikto si ju k srdcu vziať i iným na srdce klásť.

slúchali môjho hlasu, a nechodili podľa neho,

14. ale chodili za prevrátenosťou srdca svojho, a za Baalmi; čomu sa naučili od otcov svojich;

15. preto toto hovorí Pán zástupov, Boh izraelský: Hľa, ja budem kŕmiť ten ľud polynkou, a napojím ich vodou žlče.[1] (Nižšie 23, 15.)

16. A rozprášim ich medzi národy, ktorých neznali oni ani ich otcovia; a pošlem za nimi meč, dokiaľ nebudú[2] strávení.

17. Toto hovorí Pán zástupov, Boh izraelský: Pilne považte, a svolajte nariekačky,[3] aby prišly; a pošlite pre múdre (ženy), aby chytro prišly;

18. nech sa ponáhľajú, a dajú sa nad nami do náreku; aby oči vylievaly slzy, a viečka naše zalievaly sa vodou.

19. Lebo hlas náreku slyšať so Siona: Ako sme zahanbení, a veľmi zahanbení, lebo opustili sme zem, a príbytky naše sú sborené.

20. Slyšte tedy vy, ženy, slovo Pánovo, a uši vaše nech prijmú reč z úst jeho; a učte dcéry svoje nariekať, a každá svoju bližnú kvíliť.[4]

21. Lebo smrť vstúpila našima oknami,[5] vošla do domov našich vyhubiť deti z ulice, a mladíkov z ciest.[6]

22. Mluv! Toto hovorí Pán: A mŕtve telá ľudské budú ako lajno po poli ležať, a ako tráva za chrbtom koscovým, a nebude, kto by (ju) shrabal.[7]

23. Toto hovorí Pán: Múdry nechváľ sa múdrosťou svojou, a silný nechváľ sa silou svojou, a boháč nechváľ sa bohatstvom svojím; (I. Kor. 1, 31.)

24. ale tým nech sa chváli, kto sa vychvaľuje, že vie a zná o mne, že som ja Pán, ktorý činím milosrdenstvo, a súd, a spravodlivosť na zemi; lebo to ľúbi sa mi,[1] hovorí Pán.

25. Hľa, prídu dni, hovorí Pán, že navštívim každého, ktorý má obrezanú neobriezku,

26. Egypt, i Judu, i Edom, a synov Ammonových, a Moába, a všetkých, ktorí majú obstrihané vlasy,[2] bydliacich na púšti; lebo všetky národy sú bez obriezky, ale všetok dom izraelský je neobrezaného srdca.[3]

HLAVA 10.

Výstraha pred modlárstvom. Hrozí Židom trestaním.

1. Slyšte slovo, ktoré hovoril Pán o vás, dome izraelský!

2. Toto hovorí Pán: Neučte sa cestám pohanským,[4] a nebojte sa znamení nebeských, ktorých sa boja národy.

3. Lebo ustanovenia tých národov sú márne;[5] preto že zotnú strom v lese, a ruka remeselníkova spraví z toho dielo sekerou.

4. Striebrom a zlatom ho vyzdobí:

---

[1]) Boh sám ukazuje (v. 13—15) na hriech ľudu ako na koreň všetkého nešťastia; preto navštívi ich horkým, bolestným trápením.

[2]) Všetci bezbožní. Keď z veľkého počtu temer nikto nezostal, sv. Písmo hovorieva: nezostal nikto.

[3]) Ženy, ktoré sa najímaly, aby hlasite kvílily pri pohrabe; mieni teda takmer nastávajúci pohrab svojho národa: ani nedostačíte sami dosť oplakávať zhubu svojej vlasti.

[4]) Nariekanie má prechádzať z pokolenia na pokolenie; ozvenu náreku treba slýchať i v mnohých budúcich pokoleniach.

[5]) Kde sme ho najmenej čakali, vnikol nepriateľ.

[6]) Vnútri a vonku zúri smrť, nikto jej neujde.

[7]) Nebude, kto by mŕtve telá pochoval; veliká potupa!

[1]) Od tejto hrozne hroziacej zhuby neochráni človeka jeho vlastná, klamná múdrosť, ani jeho ničomná sila, ani jeho pominuteľné bohatstvo, ale len ten môže úfať pomoc, ktorý Boha ako toho pozná, ktorý lásku a milosť, právo i spravodlivosť na zemi koná a to i od ľudí pravým spôsobom vykonávať žiada. Len pravé poznanie Boha a život dľa neho prináša človekovi šťastie a chválu.

[2]) Niektoré kmeny arabskej púšti strihávaly si vlasy na sluchách a na čele, na česť boha svetlaslnca (orota!), čo ako vec modlárska Izraelcom zakázané bolo.

[3]) Pohani a Izraelci sú nečistí pred Bohom a jemu neposlušní, preto trest Boží príjde na všetkých.

[4]) Modlárstvu a poverám pohanov.

[5]) „Ustanovenia“ t. j. náboženské predstavy pohanov i ich rukou robené a strojené modly sú márnosti, bez vnútorného obsahu, bez života.

klincami a kladivami ho sbije, aby sa nerozišlo.

5. Spravené sú jako palmy, a prehovoria; musia byť nesené, lebo nemôžu chodiť; teda nebojte sa ich, lebo ani zle nemôžu urobiť, ani dobre.

6. Nieto tebe podobného, Pane; ty si veľký, a veľké je meno tvoje v sile.[1]
(Mich. 7, 18.)

7. Kto by sa nebál teba, o kráľu národov? lebo tvoja je česť; medzi všetkými mudrcami národov, a vo všetkých ich krajinách nieto tebe podobného.
(Zjav. 15, 4.)

8. Ukáže sa, že sú hlúpi a blázni;[2] učenie ich márnosti je drevo.[3]

9. Striebro na plechy rozkované z Tarsisu sa prináša, a zlato z Ofázu; dielo umelca, a ruky zlatníka; modrý podstavec a červený šarlát je ich odev; všetko to[4] je robota remeselníkov.

10. Ale Pán je pravý Boh, on je živý Boh, a kráľ večný, pred jeho hnevom sa trasie zem, a nesnesú národy jeho hrozby.

11. Preto takto im rieknite: Bohovia, ktorí neba a zeme nespravili, nech zahynú zo zeme, a tých (miest), ktoré sú pod nebom.

12. (On je) ktorý učinil zem mocou svojou, pripravil okršlek múdrosťou svojou, a rozprestrel nebesá opatrnosťou svojou. (I. Mojž. 1, 1; Nižšie 51, 15.)

13. Na hlas svoj dáva množstvo vôd na nebi, a pozdvihuje hmly od končín zeme; blýskanie obracia na dážď, a vyvádza vietor z pokladov svojich.
(Žalm 134, 7.)

14. Zhlúpol každý človek od svojej múdrosti, a každý umelec zahanbený býva v obraze;[1] preto že je to klam, čo uliali[2] a nieto ducha v nich.

15. Márne sú, a dielo smiechu hodné; v čas svojho navštívenia zahynú.

16. Nie je podobný týmto diel Jakubov; preto že on je, ktorý učinil všetko; a Izrael je prút (kmeň) dedictva jeho,[3] Pán zástupov je meno jeho.

17. Sober so zeme tvoju potupu ty,[4] ktorá sedíš v obležení.

18. Lebo toto hovorí Pán: Hľa, ja tentokrát ďaleko zahodím obyvateľov zeme, a budem ich sužovať tak, aby boli najdení.

19. Beda mne pre moje poranenie, prebolestná je rana moja. Ale ja som riekol: Veď je to moja nemoc, a budem ju snášať.[5]

20. Stánok môj je poplienený, všetky povrazy moje sú potrhané, synovia moji odišli odo mňa, a niet ich; niet viac, kto by roztiahol môj stánok a rozopal kože moje.

21. Lebo bláznive činili pastieri,[6] že nehľadali Pána; preto nerozumeli[7] a všetko ich stádo sa rozpŕchlo.

---

[1]) Jak nekonečne inakší je oproti tým ničomným modlám Pán ako jediný, pravý a živý Boh vo svojej bytnosti v neprirovnateľnej sile a kráľovskej sláve!

[2]) Preto že takého Boha nectia.

[3]) Veď modly, od ktorých pohania učenia a výchovu dostávajú, sú len drevo, preto je i to ich učenie len mrtvé, suché drevo.

[4]) Čo je na modle.

[1]) (V. 11—14). Nielen že Izraelci nemajú sa báť ničomných bohov pohanských, ale majú pohanom vysvetliť, ako príjde každému človekovi pred Bohom izraelským, ako pred „všemohúcim a najvyš múdrym Stvoriteľom" (v. 12), ako pred neobmedzeným „pánom sveta" (v. 13); ako pred touto mocou príjde každému človekovi za blázna sa uznávať a tým, ktorí modly shotovujú, za svoje babraniny sa hanbiť (v. 14).

[2]) Taký boh (modla) je klam a lož, lebo len z poblúdenia ľudského a z hriechu pochádza a hriechy zapríčiňuje. Je lož, lebo po svojej podobe predstavovať má Boha, ale ani moci ani života v sebe nemá, teda je ničomný, opovrhnutia a zahubenia hodný.

[3]) Živý Boh, Stvoriteľ všetkých vecí, je podielom Izraelovým; Izraela vyvolil si zo všetkých národov za svoje zvláštne dedictvo. Tento Boh je Pán neba i zeme.

[4]) Prorok vyzýva obyvateľov judských, aby svoje haraburdie sobrali a zo zeme odniesli.

[5]) Ľud prichádza k rozumu: začína v hlbokej ľútosti pokorovať sa pod mocnú ruku svojho Boha i uznáva, že tú biedu snášať musí, preto že si ju zaslúžil. Tak budú hovoriť Izraelci odvedením do zajatia napravení.

[6]) Kniežatá.

[7]) A nezachovávali predpisy, ktoré im dal v zákone; kto chce tým rozumieť a ich oceniť, potrebuje vieru a zbožnosť, oni však žili ako zvieratá.

22. Hľa, istá povesť prichádza a veľké pohnutie zo zeme polnočnej, aby obrátené boly mestá judské na pustinu a na príbytok drakov.

23. Viem, Pane, že neni v moci človeka jeho cesta, ani v moci nikoho, ako má chodiť a svoje kroky spravovať.[1]

24. Karhaj ma, Pane, ale len po práve, a nie po prchlivosti tvojej, aby si ma azda na nivoč neobrátil.[2] (Žalm, 6, 2.)

25. Vylej svoj hnev na národy, ktoré ťa neznajú, a na krajiny, ktoré nevzývajú meno tvoje; lebo zjedli Jakuba a sožrali ho, a strovili ho, a krásu[3] jeho rozmetali. (Žalm 78, 6.)

HLAVA 11.

Napomína lud, aby zachovával smluvu Pánovu, o ktorej sa dozvedel z najdenej knihy Mojžišovej. Trest Boži na tých, ktorí ju rušia. Úklady Anatotských a ich trest.

1. Slovo, ktoré sa stalo od Pána k Jeremiášovi, rieknuc:[4]

2. Slyšte slová tejto smluvy, a rieknite mužom judským, a obyvateľom jeruzalemským,

3. a rieknite im: Toto hovorí Pán, Boh izraelský: zlorečený ten človek, ktorý by neposlúchol slov smluvy tejto,[5]

4. ktorú som prikázal otcom vašim v deň, v ktorom som ich vyviedol zo zeme egyptskej, zo železnej pece,[6] rieknuc: Počúvajte hlas môj, a čiňte všetko, čo vám prikazujem, a budete ľudom mojím, a ja budem Bohom vaším;[1]

5. Aby som vzbudil[2] prísahu, ktorú som prisahal otcom vašim, že im dám zem mliekom a medom tekúcu, aká je i dnes. I odpovedal a riekol som: Tak je, Pane!

6. A riekol mi Pán: Ohlasuj všetky tieto slová po mestách judských, a po uliciach jeruzalemských rieknuc: Slyšte slová smluvy tejto, a čiňte ich.

7. Lebo vážne vystríhal som otcov vašich, od toho dňa, v ktorý som ich vyviedol zo zeme egyptskej, až do dnešného dňa; ráno vstávajúc som ich vystríhal, a riekol: Poslúchajte hlas môj!

8. ale neposlúchali a nenaklonili ucha svojho; ale odišli každý po prevrátenosti zlého srdca; a doviedol som na nich všetky slová smluvy tejto, ktorú som prikázal plniť, ale neplnili.[3]

9. I riekol mi Pán: Našlo sa sprisahanie medzi mužami judskými a medzi obyvateľmi jeruzalemskými,[4]

10. Navrátili sa k starým neprávostiam otcov svojich, ktorí nechceli poslúchať slov mojich, teda i títo išli za cudzími bohy, aby im slúžili dom izraelský i dom judský, zrušili moju smluvu, ktorú som uzavrel s ich otcami.

11. Pre ktorú vec toto hovorí Pán: Hľa, ja privediem na nich biedy, z ktorých nebudú môcť vyjsť; a volať budú na mňa, a vysyším ich.[5]

12. A pôjdu mestá judské, a obyvatelia jeruzalemskí, a volať budú k bohom, ktorým obetujú; ale nevyslobodia ich v čas ich úzkosti.

13. Lebo koľko bolo miest tvojich, toľko bolo bohov tvojich, o Juda, a koľ-

---

[1]) Bez vôle a pomoci Božej nemôže človek vyviaznúť z nešťastia, hoci by i rozum i každú silu svoju napínal: len Boh môže pomôcť.

[2]) Trestaj, Pane, lebo Izrael to zaslúžil, ale len nie v hneve, ktorý nezná hraníc, lež „po pravde", čiže tak, aby trest zo spravedlnosti a spolu i z lásky tvojej pochádzal a naše mravné polepšenie a obrátenie alebo očistenie dosiahol.

[3]) Vylej svoj hnev na národy, ktoré o pravého Boha nedbaly a proti vyvolenému ľudu a jeho zemi hrozne zúrily.

[4]) Po najdení knihy zákona svolal Joziáš najstarších judských a jeruzalemských a učinil smluvu pred Pánom, ku ktorej sa všetci pod prísahou zaviazali. Jeremiášovi nakladá Pán, aby ľudu slová smluvy pripomínal a ich zachovávať prísne prikazoval.

[5]) V. Mojž. 29, 1—9.

[6]) Z prehorkého trápenia v Egypte.

[1]) Teda cieľ smluvy nebolo, aby Izrael obety prinášal ale aby poslúchal.

[2]) Aby som splnil.

[3]) Ale nezachovávali slová smluvy otcovia izraelskí a judskí, preto prišla na nich kliatba a všetky hrozby svoje vyplnil Boh na nich.

[4]) Tak je to i teraz; všetci hrešia, jako by sa boli sprisahali. (Tom.)

[5]) Prestane milosrdenstvo, nastane čas, v ktorom už nijaká prosba trestu neodvráti.

ko ciest máš, Jeruzaleme, toľko postavil si oltárov hanebných, oltárov, aby si Baalom obetoval. (Vyššie 2, 28.)

14. Preto ty nemodli sa za tento ľud, a nepozdvihuj za nich chválu a modlitby; lebo (ich) nevyslyším v čas ich volania na mňa, a v čas ich súženia. (Vyššie 6, 16.)

15. Čo je, že môj milý[1] v dome mojom páchal mnohé nešľachetnosti? Či mäso (obeti) posvätné odníme tvoju zlosť, ktorou si sa chválil?[2]

16. Olivou hojnou, peknou, úrodnou, krásnou nazval[3] Pán meno tvoje, tu na hlas mluvenia (jeho) veliký oheň vybĺkol na nej, a zhorely jej ratolesti.[4]

17. A Pán zástupov, ktorý ťa sadil, vyriekol zlé proti tebe: pre zlosti domu izraelského a domu judského, ktoré sebe[5] páchali, aby ma (k hnevu) popudzovali, obetujúc Baalom.

18. Ale ty, Pane, objavil si mi, a poznal som, vtedy si mi ukázal ich predsavzatia.[6]

19. A ja som bol ako tichý baránok, ktorý býva vedený na zabitie; a nevedel som, že skladali proti mne rady, a hovorili: Vpustime drevo do jeho chleba, a vyhlaďme ho zo zeme živých,[7] a jeho meno nech sa viac nespomína.

20. Ale ty, Pane Sábaot, ktorý súdiš spravodlive a zkúšaš ľadvie i srdce,[1] nech sa podívam na pomstu tvoju nad nimi;[2] lebo tebe som zjavil svoju vec. (Nižšie 17, 10.)

21. Preto toto hovorí Pán o mužoch anatotských, ktorí hľadajú dušu tvoju a riekajú: Neprorokuj v mene Pánovom, aby si nezomrel v rukách našich.

22. Preto toto hovorí Pán zástupov: Hľa, ja ich navštívim, mládenci (ich) zomrú mečom, ich synovia a ich dcéry zomrú hladom.

23. A nebude ostatkov z nich: lebo dovediem zlé na mužov anatotských, rok ich navštívenia.

HLAVA 12.

Ponosuje sa na šťastie bezbožných. Nové proroctvo o záhube a obnovení obce júdskej.

1. Spravodlivý zaiste si ty, Pane, aby som sa s tebou hádal, jednak o súdoch tvojich hovoriť budem s tebou. Prečo sa ceste bezbožných dobre vedie? Dobre je všetkým, ktorí sú neverní a páchajú neprávosť.[3] (Job 21, 7.)

2. Zasadil si ich, a pustili korene, rastú a nesú ovocie; blízko si ty k ich ústam, a ďaleko si od ich ľadvín.[4]

3. Ale ty, Pane, znáš ma, vidíš ma a zkúsil si moje srdce, že je s tebou. Shromaždi ich ako stádo k zabitiu, a posväť ich ku dňu zabitia.

---

[1]) V bolesti lásky povedané, ako to „priateľu" u Mat. 26, 50.

[2]) Pri bohaprázdnosti niekedy tak milovaného ľudu „obetovanie" nemá ceny, je od Boha zavrhnuté, lebo nie ľútosť nad hriechami, ale bezbožná zlosť v srdciach panuje.

[3]) „Nazval meno tvoje": učinil ťa... olivou, tak že právom môžeš sa tak nazývať, a takou mal si aj zostať. Oliva bola vo Svätej zemi najužitočnejším stromom.

[4]) Od severa príjde nepriateľ a znivočí ťa.

[5]) K svojej záhube; tým vyzvali Boha k trestaniu, ako to vidieť mohli a museli.

[6]) Ako mi idú o život.

[7]) Hebr.: Zkazme strom s jeho ovocím a vyhlaďme ho zo zeme živých. Ovocím stromu, pokrmom, ktorý dáva, sú vyhrážky Jeremiášove, ktoré by chceli umlčať. — K týmtom dvom veršom poznamenáva sv. Jeroným: „Všetci cirkevní učitelia sa v tom shodujú, že tu Jeremiáš Krista predstavuje a jeho obrazom je. Slová tie v prvom rade padajú na Jeremiáša, ale v dokonalom smysle na Ježiša Krista, ktorému jeho Otec nebeský zjavil nástrahy židov, a ktorý ako baránok bol vedený k zabitiu na kríži, a neotvoril úst svojich. Nepriatelia jeho hovorili, dajme drevo (t. j. kríž) do jeho chleba, (za podiel jeho); alebo položme na jeho telo, ktoré je opravdivý pokrm (Ján 6, 32) a vyhlaďme ho zo zeme." To isté tvrdí sv. Justín, Cyprián a iní.

[1]) Ty súdiš spravodlive, lebo znáš všetky myšlienky i city človeka.

[2]) Dľa sv. Augustína je to znakom dobroty a nie zlomyselnosti, keď spravodlivý žiada, aby hriešnici potrestaní boli, lebo nežiada ich záhubu, ale polepšenie a zjavenie spravodlivosti Božej, čím sa mnohí napravia.

[3]) Viem, že si ty spravodlivý, ale odpusť, to nemôžem pochopiť: prečo musí tvoj opravdivý ctiteľ a prorok toľko trpieť, kdežto hriešnikom sa dobre vodí?

[4]) Ty im dávaš dlhý život i bohatstvo. A hľa, jakí sú to ľudia! Na jazyku ťa nosia, ale ich srdce ďaleko je od teba.

4. Dokedy že bude žalostiť zem, a bylina všetkého poľa schnúť pre neprávosť tých, ktorí bydlia na nej? Zhynul dobytok i vták preto, že hovorili: Neuvidí konca nášho![1]

5. Keďže si bežiac s pešími ustal, ako že budeš môcť stačiť s koňmi?[2] Keďže si bezpečný v zemi pokojnej, čože spravíš pri tom zdutom Jordáne?[3]

6. Lebo i bratia tvoji, i dom otca tvojho, i tí budú bojovať proti tebe, a plným hlasom za tebou volať: never im, keď budú k tebe priateľsky hovoriť.[4]

7. Opustil som dom svoj, zanechal som dedictvo svoje, vydal dušu moju milú do ruky jej nepriateľov.[5]

8. Dedictvo moje učinené mi je ako lev v lese; vydalo proti mne svoj hlas,[6] preto ho nenávidím.

9. Či je moje dedictvo pre mňa ako pestrý vták? Či ako vták docela strakatý?[7] Nuž poďte, shromaždite sa všetky zvieratá poľné, ponáhľajte sa ku žrádlu.

10. Mnohí pastieri[8] zkazili vinicu moju, pošliapali moju čiastku; podiel môj prežiadúci obrátili na spustlú púšť.

11. Obrátili ju na pustinu, tak že smúti za mnou;[9] spustošením spustla celá zem, lebo nieto nikoho, kto by to uvažoval srdcom.[1]

12. Po všetkých cestách púšti príjdu zhubci, lebo meč Pánov zožiera od kraja do kraja; nebude mať pokoja nič živého.[2]

13. Nasiali pšenicu a žali tŕnie, obdržali dedictvo a nemali z toho úžitku; hanbiť sa budete za svoje úrody[3] pre prchlivosť hnevu Pánovho.

14. Toto hovorí Pán proti všetkým mojim[4] veľmi zlým súsedom, ktorí sa dotýkajú dedictva, ktoré som rozdelil ľudu môjmu izraelskému. Hľa, ja ich vyplienim z ich zeme, a dom judský vytrhnem z ich prostriedku.

15. A keď ich vytrhnem, obrátim sa, a sľutujem sa nad nimi; a privediem ich zasa každého k jeho dedictvu a každého do jeho zeme.

16. A stane sa: jestliže sa usilovne učiť budú cestám môjho ľudu, (tak) že by prísahali v mene mojom: „Ako že žije Pán", a ako oni učili môj ľud prísahať na Baala; vystavení budú prostred ľudu môjho.[5]

17. A jestliže nebudú poslúchať, vyplienim ten národ, vyplienim a zahubím, hovorí Pán.[6]

---

[1]) Prečo má trpieť zem, prečo my pre zlých obyvateľov, ktorí opovrhujú mojím proroctvom o ich zahynutí, lebo hovoria: On sice predpovedá našu záhubu, ale jej nedožije.

[2]) Príslovne. Málo je toho, čo ťa dosiaľ zastihlo, chystaj sa na horšie.

[3]) Teraz prebývaš v pokoji, ale čože bude s tebou, keď ti príjde zdržovať sa v húštavách jordánskych, v ktorých mimo inej zveri aj levi ti hrozia.

[4]) Nielen tvoji spoluobčania, ale aj najbližšia rodina bude proti tebe bojovať. Hebr.: „svolajú proti tebe shromaždenie" ľudu, aby ťa zahubili.

[5]) Boh teší proroka tým, že aj on svoj dom, svoj chrám, svoje dedictvo, svoj ľud ztratil; čo miloval, musí nenávidieť, svoj milý ľud musí opustiť pre ich neprávosti a vydať nepriateľom na zahubenie.

[6]) Ako divoká, rozzúrená zver obrátili sa proti mne.

[7]) Či je moje dedictvo pestrý vták? Či môj ľud na to vyšiel, že je každej potupe a každému prenasledovaniu vystavený, ako vták ktorého všetky vtáci prenasledujú?

[8]) Vojvodcovia s vojskom mnohým ako so stádami.

[9]) Že som ju opustil.

[1]) Kto by moje slová vzal k srdcu, poslúchol a činil pokánie.

[2]) Pre všetkých hriešnych obyvateľov judských niet spásy, niet pokoja, v nádeji na výsledky svojho činenia sklamú sa veľmi.

[3]) Za následky skutkov svojich; nádej vaša vás sklame a pomsta Božia zastihne.

[4]) Boh hovorí o sebe: Edomci, Moabi, Ammonci, Filištinci a Sýri sú susedia sídla Božieho, ktorí zem izraelskú a judskú nieraz napadli.

[5]) Jestliže pohanské národy uveria vo mňa a prijmú náboženstvo ľudu izraelského, tieže s ním práva a blahoslavenstvá požívať budú; duchovne rozumej o povolaní národov do cirkvi. „Prostred ľudu môjho" rozumie sa o kráľovstve Božom, po všetkej zemi rozšírenom, ku ktorému sa všetky národy pridať majú.

[6]) Ktorí na pozvanie k prijatiu pravého Boha nič nedbajú, prepadnú súdu, zahubeniu. Len v kráľovstve Božom je spasenie.

HLAVA 13.

Proroctvo o odvedení ľudu do zajatia. Napomína k pokaniu.

1. Toto hovorí Pán ku mne: Iď a zaopatri si ľanový pás,[1] a opáš ním svoje bedrá, ale do vody ho nedávaj.

2. A zaopatril som ten pás dľa slova Pánovho, a opásal som bedrá svoje.

3. Potom stalo sa slovo Pánovo ku mne po druhé rieknuc:

4. Vezmi ten pás, ktorý si si zaopatril, a ktorý je okolo bedier tvojich, a vstaň a iď k Eufratu, a skry ho tam do diery skalnej.[2]

5. A odišiel som a skryl som ho pri Eufrate, ako mi prikázal Pán.

6. A po mnohých dňoch[3] sa stalo, že riekol Pán ku mne: Vstaň, iď k Eufratu, a vezmi ten pás, ktorý som ti kázal skryť.

7. A odišiel som k Eufratu a kopal som, a vzal som pás z miesta, kde som ho bol skryl; a hľa, pás zhnil, takže sa nemohol viac upotrebovať.[4]

8. A stalo sa slovo Pánovo ku mne rieknuc:

9. Toto praví Pán: Takto nechám zhniť pýchu judskú, a veľkú pýchu jeruzalemskú.[5]

10. Tento ľud veľmi zlý, ktorý nechce poslúchať slov mojich, a chodia po zlosti svojho srdca, a chodia za cudzími bohy, aby im slúžili, a im sa klaňali, budú, ako tento pás, ktorý sa žiadnej potrebe nehodí.

11. Lebo ako prilieha pás na bedra mužove, tak som pripojil k sebe všetok dom izraelský, a všetok dom judský, hovorí Pán: aby mi boli ľudom, menom a chválou, a slávou;[1] ale neposlúchali.

12. Preto povedz im toto slovo: Toto hovorí Pán, Boh izraelský: každý džbánok naplňovaný býva vínom. A rieknu ti: Či nevieme, že každý džbánok naplňovaný býva vínom?

13. A povedz im: Toto hovorí Pán: Hľa, ja naplním všetkých obyvateľov tejto zeme, i kráľov, ktorí z rodu Dávidovho sedia na tróne jeho, i kňazov, i prorokov, a všetkých obyvateľov jeruzalemských opilstvom,[2]

14. a rozprášim ich mužov od brata svojho, a tak i otcov i synov, hovorí Pán: neušetrím, ani neposhoviem, ani sa nesľutujem, aby ich nezahubil.[3]

15. Poslúchajte a ušima pozorujte! Nepovyšujte sa,[4] lebo Pán hovoril.

16. Dajte česť[5] Pánu Bohu svojmu, prv než sa zatmie,[6] a prv než sa urazia nohy vaše o hory tmavé;[7] čakať budete svetlo, ale on ho obráti na tieň smrti a mrákotu.

17. Jestli neposlúchnete, skryte nariekať bude duša moja pre pýchu vašu; horko rozplače sa, a roniť bude slzy oko

---

[1]) Čo ten pás znamená povie nám v. 11. Pás znamená ľud, a prorok to predstavuje, čo ľudu dal a dá. Pás prilína na neho, tak si Boh ľud najprv rozličnými divy vykúpil a smluvou so sebou čo najužšie spojil. Pás je ozdobou; tak chce Boh, aby ľud bol mu na slávu a česť. Ľanový je pás, lebo rúcha kňazské boly ľanové, a tak znamená ľud ako kňazské kráľovstvo (V. Mojž. 19, 6). Ako prorok nikdy nemá složiť ten pás, ani pri kúpaní, tak Boh nikdy svoj ľud neopustil. Pri kúpaní nemá pás skladať, hoci je už nečistý, má ostať nečistý a ešte viac sa zanečistiť, obraz hriechov, ktoré sa vyvoleného ľudu pridržajú. Posielal sice Boh prorokov a napomínal trestami, ale trváceho polepšenia nebolo, ba čím ďalej tým väčšia bola pokazenosť ľudu.

[2]) Pás, s ktorého nečistota nikdy nebola smytá, je obrazom hriešneho ľudu, ktorý Pán k Eufratu, do Assyrie a Babylonie, do zajatia odviesť dá. (Srov. Izaiáš 42, 22).

[3]) Teda zajatie bude dlho trvať.

[4]) Ktorí ani po tomto treste neprídu k rozumu, zahynú.

[5]) Teda nie ľud, ale pýcha jeruzalemská má zahynúť.

[1]) Ako ľud Boží mali byť jeho slávou, ako on ich. Tak každý spravodlivý je pásom Božím. (Jeron.)

[2]) Džbán znamená obyvateľov zeme, ktorých Pán omamujúcim vínom, opilstvom naplní: až na dno musia všetci, aj tí, ktorí na ducha a myseľ ľudu zvláštne vplývajú, kalich Božieho hnevu vypiť.

[3]) Bez rady a v zmätku jeden na druhého narážajúc budú ďaleko rozprášení a bez milosrdenstva zahynú — jestli nebudú činiť pokánie.

[4]) Pohŕdajúc výstrahou Božou.

[5]) Ukážte, že sa Boha bojíte a v ňom ufáte.

[6]) Prv než jasný deň milosti pre vás zapadne.

[7]) Prv než vás prepadnú tmy, prv než by veliké biedy a ťažkosti na vás prišly.

moje preto, že zajaté bude stádo Pánovo. (Nar. 1, 2.)

18. Povedz kráľovi a panovnici:[1] Ponížte sa, sadnite, lebo spadne koruna slávy vašej s hlavy vašej.[2]

19. Mestá južné sú zatvorené, a niet kto by otvoril:[3] všetko judstvo bude odvedené, odvedené docela.

20. Pozdvihnite oči svoje, a pozrite, ktorí prichádzate od polnoci, kdeže je stádo, ktoré ti bolo dané, tvoj slavný dobytok?[4]

21. Čo povieš, keď ťa navštívi?[5] Ty sama si ich naučila proti sebe a vycvičila na hlavu svoju,[6] či ťa nezachvátia bolesti, ako ženu rodiacu?

22. A keď povieš v srdci svojom: Prečo toto prišlo na mňa? Pre množstvo neprávostí tvojich odkrytá je hanba tvoja, poškvrnené sú päty tvoje.[7] (Nižšie 30, 14.)

23. Či môže premeniť muríň kožu svoju, alebo leopard strakatosť svoju? (Tak) vy budete môcť dobre činiť, keď ste sa naučili zlému.[8]

24. Rozsejem ich ako mrvu, ktorú vietor rozhadzuje na púšti.

25. Ten je tvoj lós a podiel tvoj odo mňa odmeraný,[9] hovorí Pán, lebo si zabudol na mňa a dúfal si v klamstve.

26. Preto aj ja obnažím stehná tvoje proti tvári tvojej, aby sa ukázala hanba tvoja,[2]

27. cudzoložstvá tvoje, a rechtanie tvoje, neprávosť smilstva tvojho; na pahŕbkoch v poli videl som ohavnosti tvoje. Beda tebe, Jeruzaleme, neočistíš sa? Za mnou! Až dokiaľ ešte?[3]

HLAVA 14.

Jeremiáš prorokuje veľkú suchotu a hlad. Jeremiáš sa primlúva. Odpoveď Božia. Podvod falošných prorokov. Pomsta proti ním a ľudu.

1. Slovo, ktoré sa stalo Jeremiášovi o suchote.

2. Smúti Judea,[4] brány jej padly a smútia (tmou zahalené) na zemi,[5] a krik Jeruzalema vystupuje.

3. Väčší poslali menších svojich pre vodu; prichádzajú nabrať, a nenachádzajú vody, prinášajú zasa svoje nádoby prázdne, zahanbení a zarmútení, prikrývajú hlavy svoje.[6]

4. Pre zpustošenie zeme, že neprišlo dážďa na zem, zahanbení sú oráči, prikrývajú svoje hlavy.

5. Lebo i laň na poli rodí, a opúšťa (mláďa)[7] preto, že nebolo trávy.

6. A diví osli stoja na skalách, a hltajú vietor ako hadi, omdlievajú ich oči, preto, že nebolo trávy.

7. Keď naše neprávosti svedčia proti nám, učiň, Pane, pre meno tvoje, lebo

---

[1]) V knihách kráľov nazýva sa často panovnicou kráľovna-matka, ale i manželka (I. Kráľ. 11, 19). Tu mieni panovnícky rod vôbec.

[2]) „Koruna slávy", zem i kráľovstvo je stratené; už nesluší sa pýšiť, ale uponížiť sa a smútiť.

[3]) Spomína mestá južné, lebo ich skazenie znamená, že nepriateľ, ktorý od severa pritiahne, zpustoší všetku zem.

[4]) Kde sú tebe oddané mestá alebo obyvatelia judskí, dcéro judská?

[5]) U cudzích, u pohanských národov, u Egyptčanov, Assyrov a Babylončanov hľadala si priateľstvo; teraz máš v nich ukrutných nepriateľov.

[6]) Na pomoc si ich volala a im cestu ukázala, na ktorej do tvojej zeme vtrhnúť môžu.

[7]) Ako na posmech vystavená necudnica budeš od nepriateľa zhanobená, na podošvách tvojich poškvrnená, keď ako otrokyňa bosky pôjdeš do zajatia pre neprávosti svoje.

[8]) Vy ste navyklosťou tak zatvrdlí v zlom, že po ľudsky hovoreno ani sa polepšiť nemôžete.

[9]) Boh svojim iný los a podiel, iné dedičtvo nameral, ale tým ľud pohrdol. Preto že nechceli prijať Boha za svoj podiel, majú pocítiť, jak horké je opustiť prameň života a blahoslavenstva.

[1]) V ničomných sľuboch falošných prorokov v modlách a v spojenstvách s modlármi.

[2]) Následok toho je verejné zhanobenie Jeruzalema.

[3]) Nechceš sa očistiť, tak aby si šiel za mnou: jak dlho ešte mám čakať na tvoje polepšenie?

[4]) Zem judská navštívená suchotou neprináša úrody.

[5]) Pri bránach čakajúci obvvatelia miest „smútia na zemi", t. j. sedia skľúčení v smútočnom odeve na zemi.

[6]) Znak najväčšieho zármutku.

[7]) I laň, ktorá dľa náhľadu starých viac než iné zvieratá miluje svoje mladé, necháva ich zahynúť.

mnoho je našich odvrátení, proti tebe sme hrešili.

8. (Ty) očakávanie Izraela, a Spasiteľ jeho v čas súženia,[1] prečo máš byť ako cudzí v zemi a ako pocestný pristavujúci sa (len) na nocľah.[2]

9. Prečo máš byť ako muž tulák, ako silný, ktorý nemôže pomôcť? Však ty si medzi nami,[3] Pane, a nad nami je vzývané meno tvoje, neopúšťaj nás!

10. Toto hovorí Pán ľudu tomuto, ktorý miluje túlať sa nohami svojimi a neodpočíva[4] a Pánovi sa neľúbi: Teraz spomína ich neprávosti, a navštívi ich hriechy![5]

11. A riekol Pán ku mne: Nemodli sa za ľud tento k dobrému,[6]
(Vyššie 7, 16.)

12. Keď sa budú postiť, nevyslyším ich prosby, a keď budú obetovať zápalné obety a krvavé, neprijmem ich; lebo mečom a hladom a morom ich zničím.

13. I riekol som. Ach, ach, ach, Pane Bože! Proroci riekajú im: Neuvidíte meča, a nebude u vás hladu, ale pravého pokoja vám dá (Pán) na tomto mieste.
(Vyššie 5, 12; Nižšie 23. 17.)

14. A riekol Pán ku mne: Lož prorokujú tí proroci v mene mojom; neposlal som ich, ani som im neprikázal, ba ani som nehovoril k ním; vylhané videnie, a hádanie a klam, a podvod srdca svojho vám prorokujú.

15. Preto toto hovorí Pán o prorokoch, ktorí prorokujú v mojom mene, ktorých som ja neposlal, a ktorí riekajú: Meča a hladu nebude v tejto zemi: Mečom a hladom zahynú proroci tí.

16. A ľudia, ktorým prorokujú, rozmetaní budú po cestách jeruzalemských pre hlad a meč, a nebude, kto by ich pochoval; oni a ich manželky, ich synovia a dcéry, a vylejem na nich ich ziobu.

17. A povieš im toto slovo: Nech moje oči vylievajú slzy vo dne i v noci a neprestávajú;[1] preto že zpustošením veľkým bitá bude dcéra ľudu môjho, a ranou preťažkou náramne. (Nár. 1, 16, 2, 18.)

18. Keď vyjdem na pole, hľa, mečom pobití! Keď vojdem do mesta, hľa, hladom zmorení! I proroci i kňazi odchádzajú do zeme, ktorú neznajú.[2]

19. Či si do konca zamietol, zavrhol Judu,[3] alebo Sion zošklivil sa duši tvojej? Prečo nás biješ, tak aby sme už neboli uzdravení? Očakávali sme pokoj, a niet nič dobrého; čas uzdravenia, a hľa, hrúza! (Vyššie 8, 15.)

20. Poznávame, Pane, bezbožnosti naše, neprávosti otcov našich, že sme hrešili proti tebe.

21. Nevydávaj nás na potupu pre meno tvoje, a nedopusť nám pohanenie stolice slávy tvojej; rozpomeň sa, a neruš smluvy svojej s nami.

22. Či sú medzi modlami pohanskými ktoré by dážď dávaly? Alebo či môžu dať nebesá (od seba) prívaly?[4] Či ty niesi Pán Boh náš, ktorého očakávame?[5] Lebo ty si učinil všetko toto.[6]

---

[1]) Prorok utieka sa v mene svojho ľudu k „menu", čiže tu k milosrdenstvu Božiemu; veď Pán bol vždy od časov otcov, verným spasiteľom Izraelovi, a teraz chce Boh svoj ľud zabudnúť.

[2]) Ako pocestný, ktorý ide ľahostajne krajinou, nedbá, len o to, kde by prenocoval, tak ty nedbáš o svoju zem?

[3]) Máš chrám svoj medzi nami, v ktorom prebývaš, my nazývame sa tvojím ľudom a tak poznajú nás všetci.

[4]) Ktorý rád sem a tam behá pomoc hľadajúc u cudzích bohov a národov, ale na Boha svojho nepamätá.

[5]) Nastáva čas trestu.

[6]) Jeremiáš nemá sa za ľud modliť „k dobrému", za oslobodenie od zlého, od nešťastia, časných pokút Boh neodpustí. Nepomôže prorokova modlitba, keď sa ľud nepolepší.

[1]) Keď slovám prorokovým neveria, nech ich aspoň jeho slzy presvedčia o tom, že bol od Boha o budúcom zahynutí poučený.

[2]) Týmto oznámením hlboko pohnutý prorok po tretie primlúva sa za ľud.

[3]) Prorok nemôže pochopiť, že by Pán svoj ľud docela mal opustiť; veď z takého trestu zdalo by sa, že sa svojim prisľúbeniam spreneveril.

[4]) Keď ty nechceš.

[5]) Ku komu sa máme utiekať? Len ty môžeš spomôcť, teda musíš sa len zmilovať.

[6]) Ty si všetko stvoril, teda i miluješ všetko, ináč by si to nebol stvoril.

HLAVA 15.

Pán zavrhne modlitbu. Prorok sa ponosuje. Boh ho teší a posilňuje.

1. I riekol Pán ku mne: Keby sa i Mojžiš a Samuel postavil predo mňa, nenaklonili by srdce moje k ľudu tomuto;[1] odožeň ich od tvári mojej, a nech idú preč.

2. Keby ti riekli: kdeže pôjdeme? povedz im: Toto hovorí Pán: Kto na smrť[2] (určený) na smrť; a kto k meču, pod meč, a kto k hladu, k hladu; a kto do zajatia, do zajatia.[3] (Zach. 11, 9.)

3. A navštívim ich štvorakým spôsobom, hovorí Pán: Mečom k zabitiu, psami k roztrhaniu, vtáctvom nebeským a zverou zemskou k sožraniu a rozvlačeniu.

4. A dám ich k preháňaniu všetkým kráľovstvám zeme,[4] pre Manassesa, syna Ezechiášovho, kráľa judského,[5] pre všetko, čo vykonal v Jeruzaleme. (IV. Král'. 21, 2, 11,)

5. Lebo kto sa sľutuje nad tebou, Jeruzaleme? Alebo kto sa zarmúti pre teba? Alebo kto pôjde prosiť za pokoj tvoj?

6. Ty si ma opustil, hovorí Pán, a odišiel si zpiatky; a vztiahnem na teba ruku svoju a zabijem ťa; lebo som ustal prosiac.[6]

7. A rozprášim ich vejačkou v bránach zeme,[1] pobil som a zkazil som ľud môj,[2] jednak neodvracali sa od ciest svojich.

8. Ich vdovy sa mi rozmnožili nad piesok morský; priviedol som im na matku mladého mužstva zhubcu na poludnie,[3] a poslal som na mestá náhly strach.

9. Soslabla tá, ktorá porodila sedem detí,[4] omdlela jej duša,[5] zapadlo jej slnce, keď ešte bol deň; zahanbila sa a začerveňala; a jej ostatky[6] vydám pod meč pred tvárou ich nepriateľov, hovorí Pán. (I. Král'. 2, 5; Amos 8, 9.)

10. Beda mne, matko moja! Prečo si ma porodila muža sváru, muža rôznic po celej zemi?[7] Nepožičiaval som[8] ani mne nikto nepožičiaval (na úroky); a zlorečia mi všetci.

11. Hovorí Pán: Iste že ostatky tvoje (obrátim) k dobrému;[9] prijdem ti k pomoci v čas trápenia a v čas súženia proti nepriateľovi (tvojemu).

12. Či sa železo a meď dá spojiť so železom polnočným?[10]

13. Bohatstvá a poklady tvoje[11] dám rozchvátať darmo, pre všetky tvoje hriechy, a vo všetkých končinách tvojich.

---

[1]) Ani najväčší Boží mužovia Mojžiš a Samuel nepohnú ma k tomu, aby som tento ľud miloval. Pred Boha sa postaviť znamená: za ľud sa modliť. Len pre zatvrdenie ľudu v zlom ničoho nemohla prímluva bohumilých mužov. Z tohoto však miesta rozumej, že prímluva Mojžiša a Samuela a tak všetkých svätých mnoho môže u Boha, ač Boh zátvrdilivosť ľudu naskrze časným trestom zlomiť a takým činom ľud spasiť chce.

[2]) Mor.

[3]) Prostriedkov k zahubeniu dosť, cesty k zachráneniu ani jednej.

[4]) Vydám ich hnevu všetkých, že sa strachom po všetkých krajinách túlať budú.

[5]) Ktorý sám prevádzal modlárstvo v Jeruzaleme a ľud k nemu sviedol. IV. Král. 21, 10.

[6]) Napomínal, nahováral som ťa, prosil, aby si činil pokánie, ale všetko na darmo.

[1]) Brány sú vchody do zeme, v tých chce Pán svoj ľud viať, aby ich vietor ako plevu do cudzích zemí rozniesol.

[2]) Jeho mládež nechal som v boji padnúť.

[3]) „Na poludnie", čiže ukrutný zhubca vpadne celky otvorene, nenadále, neočakávane vo dne.

[4]) Ktorá bola požehnaná početným potomstvom, ale nemala úžitku z toľko synov.

[5]) So synami matka akoby svoj život ztratila, svoje slnce, ktoré neočakávane za jasného dňa zapadlo. Vnútorne omdlela, je zničená; hanba bezdetnosti ju neočakávane zastihla.

[6]) Jej ostatné deti.

[7]) Prorok ponosuje sa na protivenstvo, ktoré mu jeho krajania robia, preto že ich na rozkaz Boží pre neprávosti karhal a trestami Božími im hrozil.

[8]) Nikomu som neblížil ani príčiny k svadám som nedal.

[9]) Prísahám, že pre teba to dobre vypadlo.

[10]) Smysel: Nevďačníci budú musieť zacítiť drúzgajúcu železnú ruku severného obra, násilie Kaldejčanov.

[11]) Boh hovorí k ľudu.

14. A privediem nepriateľov tvojich zo zeme, ktorú nepoznáš, lebo sa rozpálil oheň v hneve mojom, a horieť bude nad vami.

15. Ty (to) vieš, Pane. Rozpomeň sa na mňa, a navštív ma, a ochraňuj ma od tých, ktorí ma prenasledujú; nechci podľa tvojej shovievavosti ujať sa mňa; veď snášam pre teba potupu.[1]

16. Našly sa reči tvoje, i zjedol som ich, a bolo mi slovo tvoje radosťou a veselosťou srdca môjho; lebo vzývané je meno tvoje nado mnou, Pane, Bože zástupov.[2]

17. Nesedával som v spoločnosti žartujúcich,[3] a nechválil som sa tým, čo mi učinila ruka tvoja;[4] samotný som sedával, lebo hrozením si ma naplnil. (Žalm 1, 1, 25, 4,)

18. Prečo má byť bolesť moja večná a rana moja beznádejná, nechce sa hojiť? Stala sa mi ako klamlivá voda, ktorá vystáva.[5]

19. Preto Pán vraví toto: Jestliže sa obrátiš, obrátim ťa, a budeš stáť pred tvárou mojou;[6] a jestli vec drahú odlúčiš od ledajakej ako ústa moje budeš,[7] oni sa obrátia k tebe, a nie ty obrátiš sa k nim.

20. A dám ťa tomuto ľudu za múr medený a pevný; a bojovať budú proti tebe, a nepremôžu; lebo ja som s tebou, aby som ťa vyslobodil a vytrhol, hovorí Pán.

21. A vyslobodím ťa z ruky najhorších a vykúpim ťa z ruky násilných.[1]

HLAVA 16.

O skorom priblížení zajatia pre hriechy ľudu. O zajatí do cudzích zemí. Proroctvo o príchodode Kaldejských. Obrátenie patronov.

1. A stalo sa ku mne slovo Pánovo rieknuc:

2. Neber si ženy a nebudeš mať synov, ani dcéry[2] na mieste tomto;

3. lebo toto hovorí Pán o synoch a dcérach, ktoré sa rodia na tomto mieste, a o ich matkách, ktoré ich porodily; a o ich otcoch, z ktorých kmeňa boli splodení v zemi tejto:

4. na smrteľné nemoce pomrú; nebudú oplakaní, ani pochovaní, budú ako hnoj na vrchu zeme, a mečom a hladom budú vyhubení, a ich mrtvé telá budú za pokrm vtáctvu nebeskému a zveri zemskej. (Nižšie 14, 16.)

5. Lebo toto hovorí Pán: Nechodievaj do domu smútočnej hostiny,[3] ani nechoď ich oplakávať, ani ich tešiť; lebo odňal som pokoj svoj od ľudu tohoto, milosrdenstvo a sľutovanie,[4] hovorí Pán.

6. A pomrú velikí i malí v tejto zemi; nebudú pochovávaní ani oplakávaní,[5] ani sa neporežú, ani si nikto neurobí plešiny pre nich.[6]

---

[1]) Poneváč prorok dľa v. 13. 14. oznámiť má nešťastia, bojí sa protivenství, ktorých sa mu preto dostane od ľudu, preto ďalej prosí Boha o pomoc. Ty vieš, aká nenávisť a jaké nebezpečie mi hrozia, keď im oznámim zahynutie; rozpomeň sa na mňa = pomôž mi. Nie „podľa shovievavosti“ = chytro trestaj mojich nepriateľov, neodkladaj, chytro ma vysloboď.

[2]) Svoju prosbu podporuje Jeremiáš troma príčinami: a) že snáša potupu pre Pána (v. 15.); b) že úrad svoj prorocký poslušne a ochotne koná a jako sladkému pokrmu sa mu teší; c) že sa celkom ako nástroj Boží cíti, celky Bohu prislúcha.

[3]) K vôli svojmu vznešenému povolaniu rád zriekol som sa radostí životných.

[4]) Nebýval som pyšný na dar prorockého vytrženia, dľa iných: „ale chválil som sa tým, čo mi urobila ruka tvoja.“

[5]) Ako potok, ktorý v čas horúčosti a smädu vody nemá. Je to prosba: Či ma chceš nechať bez pomoci, keď jej najviac potrebujem?

[6]) Jestliže sa od svojej malomyselnosti a bojazlivosti a od svojej netrpezlivosti k pevnej nádeji vo mňa obrátiš, zasa budeš mojím vytrvalým prorokom a mojím priateľom.

[7]) Jestliže prísne podľa môjho zákona karhať budeš ľud, sverím ďalej ústam tvojim moje slovo.

[1]) V čase, ktorý Boh sám vyvolí. Prorok nech v trpezlivosti a nádeji čaká.

[2]) V Starom zákone počitovalo sa početné potomstvo za zvláštne požehnanie, ba neplodnosť zrovna za kliatbu (V. Mojž. 17, 14), teda rozkaz tento bol tvrdý. Prorok má predobrazovať tých, ktorí po rade Pánovej pre evanjelium neženili sa.

[3]) Do domu pohrebného. Smútiacim prinášali pokrmy a chystali hostiny.

[4]) Každý spôsob potešenia i požehnania neodvolateľne som odňal.

[5]) Toľko bude pomretých, že ich nebudú stačiť pochovávať a oplakávať.

[6]) Pohanským obyčajom na znamenie veľkého zármutku; u mnohých národov sú obyčajne prí-

7. A nebudú pre nich lámať kviliacemu chleba, aby ho potešili nad mŕtvymi;[1] ani im nedajú pohár nápoja, aby ich potešili nad ich otcom a matkou.

8. A nechoď do domu hodovania, aby si si k nim sadol jesť a piť.

9. Lebo toto hovorí Pán zástupov, Boh izraelský: Hľa, ja odnímem od tohoto miesta pred očima vašima a za dňov vašich hlas radosti, a hlas veselosti, hlas ženicha, a hlas nevesty.[2]

10. A keď oznámiš ľudu tomuto všetky tieto slová a rieknu ti: Prečo vyriekol Pán proti nám všetko toto veliké zlé? Jakáže je naša neprávosť, a jakýže je náš hriech, ktorým sme hrešili proti Pánu, Bohu svojmu? (Vyššie 5, 19.)

11. Povieš im: Preto, že opustili mňa vaši otcovia, hovorí Pán; a odišli za cudzími bohy a slúžili im, a klaňali sa im; a mňa opustili a zákon môj nezachovali.

12. Ale i vy horšie ste činili, ako otcovia vaši; lebo hľa, každý chodí po prevrátenosti svojeho zlého srdca, aby mňa neposlúchal.

13. A vyhodím vás zo zeme tejto, do zeme, o ktorej neviete[3] vy ani otcovia vaši; a slúžiť budete tam cudzím bohom[4] vo dne v noci, ktorí vám nedajú odpočinku.

14. Preto hľa, prijdu dni, hovorí Pán, a nebude sa hovoriť viacej: Ako žije Pán, ktorý vyviedol synov izraelských zo zeme egyptskej;

15. ale: Ako žije Pán, ktorý vyviedol synov izraelských zo zeme polnočnej, a zo všetkých zemí, do ktorých som ich vyhodil; lebo ich zasa privediem do ich zeme, ktorú som dal ich otcom.[1]

16. Hľa, ja pošlem mnoho rybárov, hovorí Pán, a vylapajú ich; potom im pošlem mnoho lovcov a vylovia ich zo všetkých hôr a zo všetkých kopcov, a zo všetkých dier skalných.[2]

17. Lebo oči moje (hľadia) na všetky ich cesty; nie sú tajné pred tvárou mojou, a nie je skrytá ich neprávosť pred očima mojima.[3]

18. A najprv[4] odplatím im dvojnásobne[5] za ich neprávosti a hriechy, preto že zem moju poškvrnili mrcinou ich modiel, a ohavnosťami svojimi naplnili dedictvo moje.

19. Pane, silo moja a mocnosť moja, a útočište moje v deň súženia; k tebe prídu národy od končín zeme a rieknu: Vskutku, lži sa pridŕžali otcovia naši, a márnosti, ktorá im neosožila.[6]

20. Či spraví si človek bohov? Veď tí nie sú bohovia?

21. Preto hľa, ja ukážem im v tej chvíli, ukážem im ruku svoju i moc svoju; a zvedia, že meno moje je Pán.[7]

---

buzní zo smútku tváre porezávali, do krvi škriabali. To bolo ľudu Božiemu zakázané. (III. Mojž. 14 28).

[1]) Smútiaci sa postili (I. Kráľ. 20, 34), preto posielali im pokrmy, aby smútok pretrhli.

[2]) I veselých hostín má sa prorok stránit; veď o nedlho, ešte za prítomného pokolenia, nebude nijakej veselosti v Judsku.

[3]) Že to bude Babylon, to proroci síce predpovedali (Mich. 4, 10; Izai. 39, 9; Jer. 3, 18), ale židia zo zkúsenosti ešte nevedeli.

[4]) Natoľko slúžia cudzím bohom, že sú pod mocou národa, ktorý cudzích bohov ctí.

[1]) O mnoho horkejší kalich utrpenia a tmavšia doba trápenia než niekdy v Egypte, čaká na Judu teraz; ale Boh nenecháva ľud ten bez útechy: „Zasa privediem ich do ich zeme."

[2]) Nešťastie prijde. Nepriatelia všetkých ako do osídla pochytajú, ba i tých, ktorí sa v dierach skalných poskrývali, do svojej moci dostanú. K obrazu srovn. Am. 4, 2. Habak. 1, 15. Ako rybári chytali Kaldejčania židov v Jeruzaleme, ako lovci honili Sedekiáša a kniežatá, ktorí v noci do hôr utiecť chceli.

[3]) Ja ich budem trestať, lebo ich zločiny, ktoré znám a vidím, to zasluhujú.

[4]) Prv než prijde vyslobodenie.

[5]) Spravodlive, prísne. Veľmi veľké je previnenie, preto i trest bude veľký, prísny.

[6]) Horkosťou a žiaľom dotýka sa proroka tá myšlienka, že vyznačovaný jeho ľud svojho Boha, svoje všetko, opúšťa, aby sa marným pohanským modlám do náručia vrhol, kdežto on v duchu vidí, ako potom sami pohania, zunujúc ničomnosť svojich bohov, k Pánovi, ako k Bohu pravému pobrať sa budú.

[7]) Niet pošetilejšieho nesmyslu nad modlárstvo, ktoré nevyhnuteľne niekdy trestajúcu ruku Boha jediného a pravého opravdive a skutočne pocítiť musí.

HLAVA 17.

Modlárstvo Židov bolo príčinou ich nešťastia. Pomsta zaň. Blahoslavený, kto dúfa v Boha. Modlitba Jeremiášova. Trest za zneuctievanie sobotného dňa.

1. Hriech Judov napísaný je perom železným, rafijou diamantovou, vyrytý po širine ich srdca a na rohách ich oltárov.[1]

2. Ich synovia rozpomínajú sa zasa na svoje oltáre a na svoje háje, a na zelené stromy na horách vysokých,

3. keď obetujú na poli; preto silu tvoju a všetky poklady tvoje, a vysosti tvoje dám rozchvátať pre tvoje hriechy vo všetkých končinách tvojich.[2]

4. A ty ostaneš samotný (odtrhnutý) od dedictva tvojho, ktoré som ti dal; a nechám ťa slúžiť nepriateľom tvojim v zemi, o ktorej nevieš; lebo si oheň zapálil v prchlivosti mojej, ktorý bude horieť na veky.[3]

5. Toto hovorí Pán: Zlorečený ten človek, ktorý dúfa v človekovi, a telo kladie za rameno svoje, a od Pána odstupuje srdce jeho.[4]

(Iz. 30, 2; 31, 1. Nižšie 48, 7.)

6. Lebo bude ako tamarisk[5] na púšti, a neuzre dobrého, keď príde, ale bude prebývať v suchote na púšti, v zemi solnej,[6] v ktorej sa nebydlí. (Nižšie 48. 6.)

7. Blahoslavený človek, ktorý dúfa v Pánovi, a ktorého nádej je Pán!

8. A bude ako strom, ktorý je posadený pri vodách, ktorý do vlhka korene svoje púšťa a nebude sa báť,[7] keď príde horúčosť. A listie jeho býva zelené, a v čas suchoty nestará sa, ani neprestáva niesť ovocie.[1] (Žalm 1, 3.)

9. Zlé je srdce všetkých, a nevyzpytateľné; ktože ho pozná?[2]

10. Ja, Pán, ktorý skúmam srdce, a zkusujem ľadviny; ktorý odplatím každému podľa cesty jeho, a podľa ovocia vysnažovania jeho.[3]

(I. Kráľ. 16, 7; Žalm 7, 10.)

11. (Jako) kuropva vysedí to, čo nesniesla, tak ten, kto nadobúdza bohatstvo, ale nie spravodlivo; v polovici dní svojich opustí ho, a naposledy bude bláznom.[4]

12. Tróne slávy od počiatku vyvýšený, miesto svätyne našej:[5]

13. (Ty) očakávanie Izraelovo, Pane! všetci, ktorí ťa opúšťajú, nech sú zahanbení; ktorí odstupujú od teba, nech sú zapísaní do prachu;[6] preto že opustili prameň živých vôd, Pána!

14. Uzdrav ma, Pane, a zdravý budem, vysloboď ma, a vyslobodený budem; lebo ty si chvála moja.[7]

15. Hľa, oni mi hovoria: Kdeže je slovo Pánovo? Nech už prijde![8]

16. A ja som sa neľakal teba, pastiera nasledovať; a dňa človeka som nežiadal, ty vieš. Čo vyšlo z mojich rtov, bolo spravodlivé pred očima tvojima.

---

[1]) Prorok ukazuje, že židia nemôžu odtajiť svoje hriechy, lebo proti ním svedčia ich oltáre, na ktorých obetovali modlám, a ich vlastné svedomie, ktoré poškvrnili svojimi neprávosťami.

[2]) Poneváč sa hriech na všetky strany rozšíril, preto i všetka sila, všetok majetok v zemi prepadne trestu.

[3]) Tak dlho, kým bezbožní zničení nebudú.

[4]) Čo má Izrael zo svojho spoliehania sa na krehkých ľudí? Jestliže sa sídlo cítu a dôvery, srdce ľudské, od Boha odvrátilo, niet pravej ochrany pre človeka, prepadol kliatbe.

[5]) Suchár na pustatine.

[6]) V neobrábanej, celky neúrodnej zemi; mysli na Sodomu.

[7]) Nepocíti.

[1]) Spravodlivý má svoju silu z Boha, jako bylina z vody, vlhka, svoju sviežosť a úrodnosť.

[2]) Hriechom ťažko zranené, zplanené srdce ľudské môže sa v dôvere veľmi ľahko pretvarovať. Ale Boha neoklameš; on díva sa do srdca.

[3]) Bohu známe je srdce človeka, a on odplatí každému dľa zásluhy.

[4]) Hovorí sa, že kuroptva cudzie vajcia kradne, vysedáva, ale nemá z toho potechy, lebo mláďatá uletia hneď ako vládzu. Tak je i s nespravodlivým majetkom; pominie sa bez úžitku, ako koroptva nemá z toho osohu, že z cudzích vajec vysedela mladé.

[5]) Ty sídliš medzi nami, v tebe budeme dôverovať.

[6]) Ako verní synovia Boží zapísaní sú u Najvyššieho v knihe života, tak opúšťajúci Boha v prachu zeme; ľahkým vetrom rozmetie sa ich pamiatka.

[7]) Aj ja len v tebe skladám nádej svoju, buď mi na pomoci v mojich bolestiach, aby som sa chválil pomocou tvojou.

[8]) Dávno už oznamujú proroci zahynutie kráľovstva, prečo neplnia sa hrozby?

17. (Len) ty nebuď mi ku strachu, nádej moja ty si v deň trápenia.[1]

18. Nech vyjdu na hanbu tí, ktorí ma prenasledujú, ale ja nech nebudem zahanbený; nech sa oni boja, ale ja nech sa nebojím; uveď na nich deň súženia a dvojím úderom rozdrv ich.[2]

19. Toto hovorí Pán ku mne: Iď a postav sa v bráne synov ľudu,[3] ktorou vchádzajú a vychádzajú královiа judskí, a vo všetkých bránach jeruzalemských,

20. a riekni im: Slyšte slovo Pánovo královiа judskí,[4] a všetok Juda, a všetci obyvatelia Jeruzalema, ktorí vchádzate cez tieto brány.

21. Toto hovorí Pán: Chráňte duše svoje,[5] a nenoste bremien v deň sobotný; ani nevynášajte ich cez brány jeruzalemské.[6]

22. A nevynášajte bremien z domov vašich v deň sobotný, a nekonajte nijakej práce; ale sväťte deň sobotný, ako som prikázal otcom vašim.

23. Ale oni neslúchali ani nenaklonili ucha svojho, ale zatvrdili šiju svoju, tak že ma neposlúchli a neprijali naučenia.

24. A stane sa: jestliže ma poslúchnete, hovorí Pán, a nebudete vnášať bremien v deň sobotný cez brány mesta tohoto, ale budete svätiť deň sobotný, a nebudete konať v ňom nijakej práce,

25. že vchádzať budú bránami mesta tohoto královiа a knieža, ktorí sedia na stolici Davidovej, a jazdia na vozoch i koňoch, oni a ich knieža, mužovia judskí, a obyvatelia jeruzalemskí; a bude obývané mesto toto na veky.[1]

26. A prichádzať budú z miest judských, a z okolia Jeruzalema, a zo zeme Benjaminovej, a z rovín, i z hôr, a z juhu nesúc zápal a obetu (k zabitiu) a posvätnú obeť (suchú) i kadidlo, a vnesú obetu do domu Pánovho.[2]

27. Ale jestli ma neposlúchnete, aby ste svätili deň sobotný, a nenosili bremien a nevnášali bránami jeruzalemskými v deň sobotný; zapálim oheň v jeho bránach a zožerie domy jeruzalemské, a nezhasne.[3]

HLAVA 18.

Podobenstvo o hrnčiarovi a nádobe. Sľúbené tresty a hrozby sa splnia dľa zásluhy ľudu. Tvrdošijnosť ľudu judského. Pomsta Božia nad ním. Spiknutia Židov proti Jeremiášovi. Jeho modlitba.

1. Slovo, ktoré sa stalo od Pána k Jeremiášovi rieknuc:

2. Vstaň a sijď do domu hrnčiarovho, a tam počuješ slová moje.

3. A sišiel som do hrnčiarovho domu, a hľa, on (práve) robil prácu na kruhu.

4. A nepodarila sa nádoba, ktorú on robil z hliny rukama svojimi; a obrátiac sa spravil z nej inú nádobu, ako sa ľúbilo očiam jeho spraviť.

---

[1]) Pri hneve a pomstivosti svojich neveriacich protivníkov dostal by sa prorok do ozaj hrozného položenia, keby mu Boh svoju pomoc odoprel.

[2]) Ale ide o záležitosť Božiu, preto žiada prorok v mene všetkých zbožných skoré víťazstvo dobrých a potrestanie bezbožných: tým jasnejšie objaví sa potom pravda, spravodlivosť a vznešenosť slova Božieho. — Dvojím úderom sú iste hlad a meč (Jer.), ktorým má Pán tých protivníkov zkaziť.

[3]) Doista v chráme.

[4]) Množné číslo znamená alebo všetok dom Davidov alebo lepšie rozličných kráľov. Po Joakimovi nasledoval Joachin, ktorý len tri mesiace panoval, po tom Sedekiáš. Jestli proroctvo bolo dané v poslednom čase Joakima, napomína prorok tých troch kráľov.

[5]) Pre spásu duší svojich, životov svojich. Na znesvätenie soboty ustanovený bol trest smrti. (II. Mojž. 31, 14. 15).

[6]) Na preda..

[1]) Prorok oznamuje odplatu, požehnanie za poslušnosť a síce: neukrátené, večné, slávne trvanie domu Davidovho a trváci blahobyt celého kráľovstva.

[2]) Potom i požehnaná služba Božia bude sa neobyčajne slávnostne konať; zo všetkých strán zeme prijdu k nej obyvatelia: za to, že nedonášali bremien, smú teraz radostné dary do Jeruzaema nosiť, aby duchovné požehnanie obdržali, za prijaté dobrodenia obetu chvály obetovali.

[3]) Ale beda Jeruzalemu, jestli znesvätenie soboty potrvá! Brány a paláce, svedkovia ich hriechov stanú sa korysťou všetko zožierajúceho plameňa. A ľudská múdrosť a pomoc ničoho nevykoná proti tomu.

5. I stalo sa slovo Pánovo ku mne rieknuc:

6. Či ako ten hrnčiar nemohol by som nakladať s vami, dome izraelský, hovorí Pán? Hľa, ako hlina v ruke hrnčiarovej, tak (ste) vy v ruke mojej, dome izraelský![1] (Iz. 45, 9. Rim. 9, 20.)

7. Náhle budem hovoriť proti národu a proti kráľovstvu, že ho vykorením, a zkazím, a vyhubím; (Vyššie 1, 10.)

8. (ale) keby sa odvrátil národ tento od svojej zlosti, pre ktorú som proti nemu mluvil; i ja by som ľutoval[2] to zlé, ktoré som mu myslel vykonať.

9. A zasa budem hovoriť o národe a o kráľovstve, že ho vystavím a zasadím,

10. keby činil zlé pred očima mojima, a neposlúchol hlasu môjho, i ja obanujem to dobré, ktoré som riekol vykonať jemu.

11. Preto teraz hovor mužom judským, a obyvateľom jeruzalemským rieknuc: Toto hovorí Pán: Hľa, ja strojím[3] zlé proti vám, a myslím proti vám myšlienku; navráť sa už každý od svojej zlej cesty, a opravte cesty svoje, i úmysly svoje. (IV. Král. 17, 13; Nižšie 25, 5.)

12. Ktorí riekli: Zúfame;[4] lebo za myšlienkami svojimi pôjdeme a vykonávať budeme každý prevrátenosť svojho zlého srdca.

13. Preto hovorí Pán toto: Pýtajte sa národov, či slýchal kto tak hrozné veci, ktorých sa až veľmi dopustila panna izraelská?

14. Či zmizne so skalnatej pôdy sňah libanský? alebo či môžu prýštiace sa vody studené a odtekajúce vyhynúť?[1]

15. Ale môj ľud zabudol na mňa, nadarmo obetujú[2] a urážajú sa na svojich cestách, na chodníkoch starodávnych, aby chodili po nich cestou nevychodenou,

16. aby bola ich zem na púšť a na večný posmech; každý, kto pôjde po nej, užasne a kývať bude hlavou svojou. (Nižšie 19, 8; 49, 13.)

17. Ako pálčivý vietor rozženiem ich pred nepriateľom; chrbát a nie tvár ukážem im v deň ich záhuby.

18. I riekli: Poďte a vymyslime proti Jeremiášovi myšlienku: lebo nezahynie zákon od kňaza, ani rada od mudrca, ani reč od proroka; poďme a zarazme ho jazykom, a nedbajme na všetky jeho reči.[3]

19. Pozoruj na mňa, Pane, a slyš hlas protivníkov mojich.

20. Či za dobré zlým odplácajú, že kopajú duši mojej jamu? Rozpomeň sa, že som stával pred tvárou tvojou, aby som hovoril za nich dobré, a odvrátil hnev tvoj od nich.

21. Preto[4] dopusť na ich synov hlad,

---

[1]) Ako hrnčiar hline dľa svojej ľubosti podobu dáva v nádobe, tak snadno môžem ja dať zkazu alebo spásu.

[2]) Jestli učiní pokánie pre trest, jemu zvestovaný alebo poslaný, „ľutujem" čiže odvolávam svoj výrok (Tom.). Tak slobodnej vôli zanecháva Boh získať si blaho alebo trest; ale Boh sa vo svojich úmysloch nemení. Neobmedzenú moc svoju nad ľuďmi spravuje podľa chovania sa ľudí naproti nemu, nie podľa podmienečného uzavrenia. Preto hovorí sv. Augustin: Boh mení svoje skutky, ale nie svoje úmysly.

[3]) Ako hrnčiar. Boh vo svojej shovievavosti dáva vám, Jeruzaleme a Judo, ešte času: z pokazenej nádoby môže novú, dokonalejšiu utvoriť.

[4]) Už je darmo; nemôžeme sa polepšiť. Touto rozhodnou odvetou sami vyriekli svoje odsúdenie.

[1]) Je to hrozná nevďačnosť a nevernosť, ktorá ani v dejinách ani (v. 13.) v prírode nemá podobnej. Bezživotné veci poriadok od Boha predpísaný zachovávajú (Tom.), ale tí od Boha rozumom nadaní a milosťou obdarení opustili cestu zákona.

[2]) Modly ich od pravej cesty pravdy a spravedlivosti odvrátily a na neschodné chodníky odviedly, na ktorých idú proti svojej záhube. Tak privedú svoju zem na púšť a na posmech pre súsedné národy.

[3]) Utrhačstvom a krivými svedkami chceli sa zbaviť proroka; lebo po Božom prisľúbení ľud nikdy nebude bez kňazov, ktorí by mu obetami pomáhali a zákon vysvetľovali, bez mudrcov, svojich radcov a správcov, bez prorokov, ktorí by mu vôľu Pánovu oznamovali. A tým im prorok hrozí, keď hovorí, že im Pán chrbát obráti; takým činom zapiera večnosť smluvy: teda na smrť s ním! Nedávajme nič na jeho reči.

[4]) (V v. 21—23.) Ako sa prorok predtým z lásky modlil za ľud svoj, tak teraz z lásky žiada jeho potrestanie, lebo spása zátvrdlivých a česť Božia žiada, aby Boh hriešnika trestal. Strašnú vec žiada prorok, ale — zaslúžili si to: veď v prenasledovaní jeho osoby prenasledovali Boha samého v ňom.

a vydaj ich do moci meča; nech sú ich ženy bezdetné a vdovy; a ich mužovia nech padnú morom, a ich mládenci nech budú preklaní mečom v boji.

22. Nech je slyšať z ich domov krik, keď znáhla privedieš na nich lotra, lebo vykopali jamu, aby ma popadli, a osídla skryli mojim nohám.

23. Ale ty, Pane, vieš všetku ich radu o mojom usmrtení; nesľutuj sa nad ich neprávosťou, a ich hriech pred tvojou tvárou neshladzuj; nech padnú pred tvárou tvojou, v čase hnevu svojho zle zachádzaj s nimi.

HLAVA 19.

Predpovedá zkazu Jeruzalema jedným podobenstvom a jednou rečou.

1. Toto hovorí Pán: Iď a vezmi jeden krčiažok hlinený od hrnčiara, a od niektorých zo starších ľudu, a od starších kňazov,[1]

2. a vyjdi do doliny syna Ennom, ktorá je pri vchode do hrnčiarskej brány,[2] a ohlašuj tam slová, ktoré ti ja budem hovoriť.

3. A riekni: Slyšte slovo Pánovo, královiа judskí, a obyvatelia jeruzalemskí; toto hovorí Pán zástupov, Boh izraelský: Hľa, ja uvediem na toto miesto súženie, tak že každému, kto počuje o ňom, hučať bude v oboch ušiach;[3]

4. preto, že ma opustili, a odcudzili miesto toto, a obetovali na ňom cudzím bohom, ktorých neznali oni, ani ich otcovia, ani královiа judskí; a naplnili toto miesto krvou nevinných.[4]

(Žalm 105, 36, 37.)

5. A že stavali výšiny Baalom, aby pálili synov svojich ohňom ako zápalnú obetu Baalom,[1] čo som ja neprikázal, ani som o tom nehovoril, ani mi do srdca neprišlo.

6. Preto, hľa, idú dni, hovorí Pán, a miesto toto nebude viac nazývané Tofet, a dolinou syna Ennom, ale dolinou zabíjania.

7. A vysypem (vyprázdnim) radu Judovu, a Jeruzalemčanov na tomto mieste; a nechám ich padnúť od meča pred tvárou ich nepriateľov, a od ruky tých, ktorí hľadajú ich duše; ich mŕtvé telá dám za pokrm vtáctvu nebeskému a zveri zemskej.

8. A obrátim toto miesto na úžas, a na posmech; každý, kto tade prejde, užasne, a hikať bude nad všetkými jeho úderami, (Vyššie 18, 16. Nižšie 49, 13.)

9. a budem ich kŕmiť mäsom ich synov, a mäsom ich dcér;[2] a každý bude jesť mäso priateľa svojho v obležaní, a v úzkosti, do ktorej ich zavrú ich nepriatelia, a tí, ktorí číhajú na ich duše.

10. Potom rozbi krčiažok pred očima mužov (tých), ktorí pôjdu s tebou,

11. a riekni im: Toto hovorí Pán zástupov: Tak rozbijem ľud tento, a mesto toto, ako rozbitá býva hrnčiarska nádoba, ktorá nedá sa viac opraviť;[3] a pochovajú ich v Tofet, preto že niet iného miesta k pochovaniu.

12. Takto urobím, hovorí Pán, miestu tomuto a obyvateľom jeho: a naložím s mestom týmto tak, ako s Tofetom.[4]

13. A domy jeruzalemské, a domy

---

[1]) Za svedkov oznámenia zkazy, aby nemali výhovorky.

[2]) „Črepná brána" od črepov, ktoré tam zahadzovali, alebo „hrnčiarska" od hrnčiarskych dielní, alebo hliníkov, ktoré tam na blízku boly.

[3]) Už zvesť o nešťastí tom omračí, ohluší každého, kto ju počuje.

[4]) Nevďačníci zachádzali s Jeruzalemom nie ako ich Bohu patriacim a preto svätým, ale ako s „cudzím": nespravodlivým odsúdením nevinných mesto krvou naplnili. (Srov. 7, 6. a i.)

[1]) Hroznú vec dobrovoľne činili pre Molocha, akej Boh od nich nikdy nežiadal. Boha, ktorý za najväčšie dobrodenia len malú vec žiadal, opustili; Molochovi, od ktorého ničoho nedostali, ukrutne obetujú i svoje deti!

[2]) Dopustím na nich hlad tak náramný, že najprv vlastné svoje dietky jesť budú a potom jeden druhého.

[3]) Jeho nešťastie nedá sa ľudskými prostriedky zažehnať. Zrušili smluvu s Bohom, teda zo svojej vlastnej sily jeho milosť zasa dosiahnuť nemôžu: Tak je i človek, ktorý smrteľný hriech spácha.

[4]) Spravím ho miestom nečistým, plným hrúzy a úžasu.

judských kráľov budú nečisté ako miesto Tofet; všetky domy, na ktorých strechách obetovali všetkému vojsku nebeskému, a obetovali obeti mokré cudzím bohom.

14. A Jeremiáš navrátil sa z Tofetu, kde ho bol poslal Pán prorokovať, a stál v sieni domu Pánovho, a riekol ku všetkému ľudu:

15. Toto hovorí Pán zástupov, Boh izraelský: Hľa, ja privediem na toto mesto, a na všetky jeho mestá všetky (tie) biedy, ktoré som vyriekol proti nemu; preto že zatvrdili svoje šije, aby neposlúchli mojich rečí.

HLAVA 20.

Jeremiáš od Fašura uväznený. Proroctvo o jeho zajatí do Babylona. Nárek nad neresťou a nádej vo vyslobodenie.

1. A slyšal Fašúr, syn Emmerov, kňaz, ktorý bol ustanovený za knieža[1] v dome Pánovom, Jeremiáša prorokovať tieto veci,

2. a zbil Fašúr Jeremiáša proroka, a vsadil ho do klady,[2] ktorá bola v hornej bráne Benjaminovej, pri dome Pánovom.

3. Ale keď na druhé ráno sa rozodnilo, vyviedol Fašur Jeremiáša z klady. Tu riekol mu Jeremiáš: Už nenazýva ťa Pán Fašúrom, ale strachom so všetkých strán.[3]

4. Lebo toto hovorí Pán: Hľa, ja ťa vydám strachu, teba i všetkých priateľov tvojich: a padnú od meča nepriateľov svojich, a oči tvoje (to) uvidia; a všetok ľud judský vydám do ruky kráľa babylonského:[4] a odvedie ich do Babylona, a ich mečom pobije.

5. A dám všetek majetok mesta tohoto, a všetku jeho prácu, a všetky cennosti, i všetky poklady kráľov judských dám do ruky ich nepriateľov; a rozchvátajú ich a poberú, a odvezú do Babylona.

6. A ty, Fašure, i všetci obyvatelia domu tvojeho, pôjdete do zajatia; a prídeš do Babylona a tam zomrieš, a tam budeš pochovaný ty i všetci priatelia tvoji, ktorým si prorokoval lož.[1]

7. Nahovoril si ma, Pane, a dal som sa nahovoriť; bol si silnejší ako ja, i prevládal si (ma); som na posmech celý deň, a všetci sa mi posmievajú.[2]

8. Lebo od dávna hovorím, volám: Neprávosť! A kričím: Zpustošenie! A reč Pánova je mi na potupu a na posmech celý deň.

9. I riekol som: Nebudem ho vzpomínať ani hovoriť viac o mene jeho; ale bolo v srdci mojom ako oheň páliaci, zatvorený v kostiach mojich; a hynul som a nemohol som to sniesť.[3]

10. Lebo som slyšal hanenie mnohých, a strach vôkol: Prenasledujte (ho) a prenasledujme ho; (toto som slyšal) od všetkých mužov, ktorí ináč žili so mnou v pokoji, a číhali na môj bok; azda ho nejako podvedieme a zmocníme sa ho, a pomstíme sa na ňom!

11. Ale Pán je so mnou ako silný bojovník, preto tí, ktorí ma prenasledujú, padnú a nič nebudú môcť; zahanbení budú nesmierne, preto že nerozumeli potupe večnej, ktorá nebude nikdy zhladená.[4]

---

[1]) Za hlavného dozorcu.

[2]) Fašúr predpokladal, že Jeremiáš hroziac vo svojom predpovedaní česť chrámu Pánovho obrazil a ľud pobúril.

[3]) Fašúr znamená „blaho vôkol". Zmena mena znamená zmenu povahy a šťastia. Smysel: Dosiaľ si mužom osvieteným a šťastným, ale onedlho budeš biednym až strach.

[4]) Teda tento je ten nepriateľ, o ktorom prorok hovoril, že príde od severa.

[1]) Ktorým si povedal, že Boh túto zem nemôže tak trestať, ako som ja prorokoval.

[2]) Donútil si ma k prorockému úradu. Prorok ponosuje sa na posmech, ktorého sa mu dostáva, ale neodporuje vôli Božej.

[3]) Bol som pokúšaný postaviť sa proti vôli Božej, ale akýsi tajný cit ma nútil k tomu, aby som oznamoval vôľu Božiu.

[4]) Tu prorok zase premohol svoju prírodzenú slabosť a teší sa, že Boh zahanbí jeho nepriateľov hanbou, ktorá nebude zabudnutá. Keď Boh s nami, kto môže byť proti nám! Nepriatelia potratili rozum, ináč boli by proroka a jeho predpovedania uznali a záhube na ceste prorokom udanej vyhli.

12. A ty, Pane zástupov, ktorý zkúšaš spravodlivého, ktorý vidíš ľadviny i srdce; daj mi, prosím, vidieť pomstu tvoju na nich; lebo tebe som zjavil vec svoju. (Vyššie 11, 20; 17, 10.)

13. Spievajte Pánovi, chváľte Pána, lebo vyslobodil dušu chudobného z ruky zlostníkov.[1]

14. Zlorečený (buď) deň, v ktorom som sa narodil; deň, v ktorý má porodiľa matka moja, nech nebude požehnaný.[2]

15. Zlorečený (buď) muž, ktorý zvestoval otcovi môjmu, rieknuc: narodil sa ti chlapec, akoby ho bol radosťou obveselil.

16. Nech je ten človek ako sú mestá,[3] ktoré podvrátil Pán a nebolo mu toho ľúto. Nech slyší krik z rána a nariekanie v čas poludnia,

17. že on ma neusmrtil od života (materinského), aby mi bola matka moja hrobom, a jej lono počatím večným!

18. Prečo som len vyšiel zo života (matky), aby som videl ťažkosti a bolesť, a aby strávené boly v potupe dni moje?

HLAVA 21.

Sedekiáš obležaný od Nabuchodonozora pýta sa Jeremiáša. Smutná odpoveď Jeremiáša. Rada jeho a napomenutie.

1. Slovo, ktoré sa stalo od Pána k Jeremiášovi, keď poslal k nemu kráľ Sedekiáš Fašúra,[4] syna Melchiášovho, a Sofoniáša kňaza, syna Maasiášovho, aby riekli:

2. Pýtaj sa za nás Pána, lebo Nabuchodonozor, kráľ babylonský, bojuje proti nám; či by azda naložil Pán s nami dľa všetkých divných skutkov svojich, a odtiahol by od nás?

3. I riekol im Jeremiáš: Toto poviete Sedekiášovi:

4. Toto hovorí Pán, Boh izraelský: Hľa, ja obrátim vojenské nástroje,[1] ktoré sú v rukách vašich, a ktorými vy bojujete proti kráľovi babylonskému, a (proti) Kaldejským, ktorí vás kolo múrov obliehajú, a shromaždím ich do prostred mesta toho.

5. A bojovať budem ja proti vám vystretou rukou, a silným ramenom,[2] a to v hneve, rozpálení, a v prchlivosti velikej.[3]

6. A uderím obyvateľov mesta tohoto, ľudia i hovädá morom velikým pomrú.

7. A potom, hovorí Pán, vydám Sedekiáša, kráľa judského, a slúžobníkov jeho, i ľud jeho, a tých, ktorí pozostali v meste tomto po moru, a po meči, a po hlade, do ruky Nabuchodonozora, kráľa babylonského, a do ruky ich nepriateľov, a do ruky číhajúcich na ich dušu, a pobije ich ostrým meča, a nedá sa pohnúť, ani nezašanuje ani sa nesmiluje.

8. A ľudu tomuto povieš: Toto hovorí Pán: Hľa, ja kladiem pred vás cestu k životu, a cestu k smrti.[4]

9. Kto bydlieť bude v tomto meste, zomre od meča, a hladu, a moru; ale ktorý vyjde von, a utečie ku Kaldejským, ktorí vás obliehajú, bude žiť, a bude mať život svoj ako korisť.[5]

10. Lebo obrátil som tvár svoju pro-

Že ich to zahanbenie zastihne, jestli v zatvrdlivosti vytrvajú, to prorok vie z pravdomluvnosti Božej.

[1]) Vidiac v duchu spásu svoju vyzýva k chváleniu Boha.

[2]) Tieto silné slová ukazujú hlbokú jeho bolesť, ktorú cíti nad nevďačnosťou ľudu svojho. Prorok bojuje so sebou medzi dôverou a zúfaním; ale viera a nádej premohla jeho slabosť.

[3]) Sodoma a Gomora.

[4]) Bol to iný Fašúr, než o ktorom v predošlej hlave reč je.

[1]) Všade ozbrojené mužstvo.

[2]) Tak Boh vykonal kedysi vyslobodenie ľudu z Egypta. (II. Mojž. 6, 6.; V. Mojž. 4, 35.; 5, 15.)

[3]) Srov. V. Mojž. 29, 28. Bojovníci zahynú od meča, obyvatelia mesta od moru.

[4]) Voľte žiť alebo zomrieť. Ak poddáte sa Kaldejským, ostanete na žive, ak sa postavíte proti nim, zahyniete.

[5]) Vaše položenie je tak hrozné, že vás len nepriateľ vyslobodiť môže.

ti tomu mestu k (jeho) zlému, a nie k dobrému,[1] hovorí Pán, vydané bude do ruky kráľa babylonského, a vypáli ho ohňom.

11. A domu kráľa judského (riekni): Slyšte slovo Pánovo,

12. dome Davidov,[2] toto hovorí Pán: Držiavajte ráno súd, a vychvacujte násilne utlačeného z ruky násilníkovej; aby azda nevypukol ako oheň hnev môj, a nerozpálil sa, a nebol by, kto by uhasil pre zlosť snáh vašich.[3] (Nižšie 22, 3.)

13. Hľa, ja (prídem) na teba obyvateľka tvrdej rovnej doliny,[4] hovorí Pán, (a na vás) ktorí riekate: Ktože nás udorí? a ktože vojde do domov našich?

14. A navštívim vás podľa ovocia vašich snáh, hovorí Pán, a zapálim oheň v lese jeho,[5] a (ten) zožere všetko okolo neho.

HLAVA 22.

Napomína Joakima, aby konal spravodlivosť. Ohlašuje pomstu nespravodlivým. Proroctvo o zajatí Selluma, Joakima a Jechoniáša, kráľov judských.

1. Toto hovorí Pán: Iď do domu kráľa judského, a povedz (mu) tam toto slovo,

2. a riekni: Slyš slovo Pánovo, kráľu judský, ktorý sedíš na tróne Davidovom; ty a služobníci tvoji, a ľud tvoj, ktorí vchádzate týmito bránami.

3. Toto hovorí Pán: Čiňte súd a spravodlivosť, a vyslobodzujte násilne utisknutého z ruky násilníkovej: a príchodzieho, siroty a vdovy nezarmucujte, a neutiskujte nespravodlive; a nevinnej krvi nevylievajte na tomto mieste. (Vyššie 21, 12.)

4. Lebo keď budete pilne vykonávať slovo toto, vchádzať budú bránami domu tohoto[1] králi, ktorí z pokolenia Davidovho na jeho tróne sedia, na vozoch i koňoch, oni so služobnicami svojimi i s ľudom svojím. (Vyššie 17, 25.)

5. Ale ak neposlúchnete slová tieto: Prisahám na seba, hovorí Pán, že púšť bude dom tento.

6. Lebo toto vraví Pán o dome kráľa judského: Galaad, si ty mne, hlava libanská;[2] ale veru na púšť ťa obrátim, ako mestá, v ktorých sa bydlieť nemôže.

7. A posvätím[3] na teba muža zabijaka i jeho zbraň; a postínajú tvoje najvýbornejšie cédry, a pohádžu (ich) do ohňa.

8. A mnohé národy prejdu popri tomto meste; a riekne jeden druhému: Prečo tak vykonal Pán tomuto veľkému mestu? (V. Mojž. 29, 24. III. Králi. 9, 8.)

9. A odpovedia: Preto, že opustili smluvu Pána, Boha svojho, klaňali sa cudzím bohom, a slúžili im.

10. Neoplačte mŕtveho, a nenariekajte nad ním plačom; oplačte toho, kto odchádza, lebo sa nevráti viac, ani neuvidí zem narodenia svojho![4]

11. Lebo toto hovorí Pán o Sellumovi,[5] synovi Joziášovom, kráľovi judskom, ktorý kráľoval miesto otca svojho Joziáša, ktorý odišiel z miesta tohoto: Nenavráti sa sem viac;

---

[1]) Lebo jeho zahynutie je na trest za ich hriechy nezmeniteľné u Pána.

[2]) Pre Davida ponúka Boh kráľovskému domu uľavenie trestu. Žiada len ľahkú vec.

[3]) Súďte usilovne a svedomite vy predstavení a zachovávajte moje príkazy, azda takto uľavíte trest svoj.

[4]) Obyvatelia Jeruzalema, ktorý ležal na výšinách, obklopených údolím širokým a úrodným, nespoliehajte sa na pevnú túto podobu mesta.

[5]) V domoch, zvlášť od Davida, Šalamúna a iných kráľov z dreva cedrového libanského vystavených. To — nie kráľ kaldejský.

[1]) Kráľovského palácu. Sborenie palácu znamená zahynutie kráľovstva.

[2]) Krásny, vznešený, pevný hrad kráľovský i s jeho z cedrového dreva zdobené paláce budú púšťou a smutnou srúcaninou.

[3]) Plnomocenstvom svojím pošle kráľa Nabuchodonozora s vojskom jeho.

[4]) Neoplakávajte kráľa Joziáša, ktorý v bitke pri Megiddo (608.) padol; ten aspoň v Jeruzaleme našiel svoj hrob. Horšie pochodil Joachas syn Joziášov, ktorý po smrti otcovej panoval a už po troch mesiacoch svojho kráľovania od Nechaa, kráľa egyptského, premožený a do zajatia do Egypta bol odvedený, kde i skonal.

[5]) O Joachásovi.

12. ale tam v tom mieste, do ktorého som ho preniesol, zomre, a zeme tejto neuvidí viacej.

13. Beda (tomu), ktorý stavia svoj dom v nespravodlivosti, a večeradlá svoje v skrytosti;[1] ktorý svojho priateľa preťažuje darmo,[2] a mzdy jeho mu nedáva.

14. Ktorý hovorí: Vystavím si dom široký, a večeradlá priestranné; ktorý (na nich) prelamuje okná a robí povaly cédrové, a maľuje na červeno.

15. Či preto kráľovať budeš, že sa prirovnávaš cédrom? Či tvoj otec nejedol a nepil? a či vtedy, keď konal súd a spravodlivosť, nebolo mu dobre?[3]

16. Súdil záležitosť chudobného a núdzneho k svojmu dobrému. Či nie preto, že poznal mňa, vraví Pán?

17. Ale tvoje oči a srdce (idú) za lakomstvom a za vylievaním nevinnej krvi, a za utiskovaním, a za cestou zlých skutkov.

18. Preto toto hovorí Pán o Joakimovi, synovi Joziášovom, kráľovi judskom: Nebudú ho oplakávať:[4] Beda, brate a: beda, sestro! Nebudú vykrikovať:[5] Beda, pane, a beda slávny!

19. Pohrebom osličím pochovaný bude,[6] shnitý a vyhodený za brány Jeruzalemské. (Nižšie 36, 30.)

20. Vystúp na Libanon a kričž: a v Básane vydaj hlas svoj, a kričž na predchodiacich, lebo všetci milenci tvoji[7] sú vyhladení.

21. Hovoril som k tebe v hojnosti tvojej, a riekla si: Nebudem poslúchať, taká je cesta tvoja od mladosti tvojej, že si neposlúchala hlasu môjho.

22. Všetkých pastierov tvojich[1] zapasie[2] vietor, a milenci tvoji[3] pôjdu do zajatia; a vtedy sa budeš hanbiť a stydieť za všetku zlosť tvoju.

23. (Ty) ktorá sedíš na Libanone,[4] a hniezdiš na cédroch,[5] ako budeš vzdychať, keď prídu na teba bolesti, ako bolesti rodiacej?

24. Žijem ja, hovorí Pán: hoci by bol Jechoniáš syn Joakima, kráľa judského prsteňom[6] na pravej ruke mojej, odtiaľ ho strhnem!

25. A dám ťa do ruky číhajúcich na dušu tvoju, a do ruky tých, ktorých tvári sa bojíš, a do ruky Nabuchodonozora, kráľa babylonského, a do ruky Kaldejských.

26. A pošlem ťa, i matku tvoju, ktorá ťa porodila, do cudzej zeme, v ktorej ste sa nenarodili, a tam zomrete; (IV. Král'. 24, 12.)

27. ale do zeme, po ktorej túži ich duša, aby sa ta navrátili, nenavrátia sa.

28. Či muž tento Jechoniáš je hlinená a dolámaná nádoba? Či je nádoba bez všetkej príjemnosti? Prečo sú zavrhnutí on a semeno jeho a zahodení do zeme, ktorej neznajú?

29. O zeme, zeme, zeme! Slyš reč Pánovu!

30. Toto hovorí Pán: Zapíš, že muž tento bez detí bude, muž, ktorý v dňoch svojich nebude mať šťastia; a nebude z jeho semena muža, ktorý by sedel na

---

[1]) S útiskom iných, z bohatstva nspravodlive nadobudnutého: mieni tým Joakima. Ten náramne utlačoval obyvateľov zeme, aby zaplatili Faraonovi, Nechaovi, a aby v nádherných stavbách zvečnil svoju veľkosť.

[2]) Bez práce.

[3]) Tvoj otec sa do takých nepotrebných podujatí nepúšťal, ale pokojne a spokojne užíval, čoho mu Boh poprial, i svoje panovnícke povinnosti svedomite plnil a bolo dobre jemu i kráľovstvu.

[4]) Kniežatá domu kráľovského.

[5]) Poddaní.

[6]) Telo jeho bude za brány vyhodené na pokrm divej zvery.

[7]) Národy, ktorých spojenstvá si hľadal. „Kričˇ", aby ťa na ďaleko-široko počuli: nech zvedia sa národy, ako to škodí ľudu Božiemu, že svojho Boha opustil a na ľudí sa spoliehal. Potrestanie obyvateľov judských je výstraha pre národy.

[1]) Kráľov a kniežatá.

[2]) Odvedie.

[3]) Spojenci.

[4]) Hrdo a bezpečne.

[5]) V domoch cédrových.

[6]) Prísaha znamená, že Boh neomylne vykoná, čo povedal.

[7]) Hoci by mi bol ešte milejší a ešte ťažšie so mnou spojený.

stolici Davidovej a panoval ešte nad Judstvom.[1]

HLAVA 23.

Hrozí nedbanlivým pastierom, ako príčine zajatia. Sľubuje pastiera vernejšieho, Messiáša. Kára falošných prorokov a ľud, že za ťarchu berie si slovo Božie.

1. Beda pastierom,[2] ktorí hubia a rozháňajú stádo pastvy mojej, hovorí Pán. (Ezech. 13, 3.)

2. Preto toto hovorí Pán, Boh izraelský, o pastieroch, ktorí pasú ľud môj: Vy ste rozplašili stádo moje, a rozohnali ste ho, a nenavštevovali ste ich; hľa, ja navštívim vás pre zlobu snáh vašich, hovorí Pán.[3]

3. A ja shromaždím ostatky stáda svojho zo všetkých zemí, do ktorých som ich rozohnal; a obrátim ich nazpäť na ich polia; a rásť budú a množiť sa.[4]

4. A vzbudím nad nimi pastierov, a budú ich pásť; a nebudú sa viac báť ani strachovať, a ani jeden chýbať nebude z počtu,[5] hovorí Pán.

5. Hľa, idú dni, vraví Pán: a vzbudím Davidovi spravodlivú ratolesť; a kráľovať bude (ako) kráľ, a bude múdry, a konať bude súd a spravodlivosť na zemi.[6] (Iz. 4, 2; 10, 11; Nižšie 33, 14; Dan. 9, 24; Ján 1, 45.)

6. V tých dňoch bude spasený Juda, a Izrael bude prebývať bezpečne,[7] a to je meno, ktorým ho budú nazývať: Pán, Spravodlivý náš.[1]

7. Preto, hľa, idú dni, hovorí Pán, a nebudú riekať viac: Žije Pán, ktorý vyviedol synov izraelských zo zeme egyptskej!

8. Ale: Žije Pán, ktorý vyviedol a priviedol semeno domu izraelského, zo zeme severnej, a zo všetkých zemí, do ktorých ich bol rozohnal, a budú prebývať v zemi svojej. (Vyššie 16, 14.)

9. O prorokoch: Moje srdce vo mne puká a trasú sa všetky kosti moje; som ako muž opilý, a ako človek vínom premožený, pred Pánom a pred jeho svätými slovami.[2]

10. Lebo cudzoložníkov plná je zem, a pre kliatbu[3] kvíli zem, vyschly paše na púšti; ich beh je k zlému a sily svojej neužívajú k dobrému.[4]

11. Lebo[5] prorok i kňaz sú poškvrnení; a v dome mojom našiel som ich zlosť, hovorí Pán.

12. Preto ich cesta bude ako klzké miesto vo tme, lebo postrčení budú a padnú na nej;[6] lebo privediem na nich zlé veci, rok ich navštívenia, hovorí Pán.

13. I pri prorokoch samarských som videl bláznivosť; prorokovali v mene Baalovom, a klamali môj ľud izraelský.

14. I pri prorokoch jeruzalemských videl som podobnú neprávosť cudzolož-

---

[1]) Sedekiáš, posledný kráľ judský, bol jeho ujcom.

[2]) Kráľom.

[3]) Vy ste nedbanlivosťou svojou vinní, že ľud spustnul a preto do zajatia sa dostal; nedbali ste oň: vy ste ho nenavštevovali starajúc sa oň, ja vás navštívim trestajúc vás.

[4]) Rozumej o návrate ľudu judského zo zajatia babylonského, potom o shromaždení jeho v Cirkvi Kristovej.

[5]) Nebude nebezpečia, aby sa nejaká ovečka ztratila, lebo i ovce verne budú sa držať svojich pastierov.

[6]) Prorok od pokárania zlých pastierov zrakom zalieta k tomu, ktorý o sebe povedal „Ja som pastier dobrý" (Ján. 10, 11). Ten bude ich Mesiáš a Spasiteľ.

[7]) Izai. 11, 9; 35, 9.

[1]) Slová: „Pán (večný Pán) spravodlivosť naša" = spravodlivý náš, mohly by sa brať, ako častej (ku pr. II. Mojž. 17, 15; 48, 35 a i.) i obrazne: ten, skrze ktorého Jahve našu spravodlivosť vykoná, t. j. ratolesť Dávidova spravodlivosťou svojho panovania všetko zlé, každú nespravodlivosť od Júdu odvráti a spravodlivosť a požehnania Božie mu zaopatrí. Ale ponevráč sa v Kristovi, ktorý je pravý Boh a naša spravodlivosť, splnily, bezpochybne treba ich rozumieť vo vlastnom smysle.

[2]) Boh zjavil prorokovi v slovách, v znakoch a vo veciach svoj najvyšší hnev. Prorokovi je, jako by bol sám pil kalich toho Božieho hnevu. Prečo bol ten hnev tak hrozný, povedá v. 10.

[3]) Ktorou Boh rušenie zákona smluvy trestá.

[4]) Neužívajú jej k dobrému a k spravodlivosti; sú hrdinovia v zlom.

[5]) Vysvetľuje príčinu i prameň veľkého nešťastia.

[6]) Časne i večne zahynú.

níkov a cestu lži; posilňujú ruky bezbožníkov, aby sa nikto neodvrátil od svojej zlosti; všetci sa mi stali ako Sodoma, a obyvatelia jeho ako Gomorra.

15. Preto toto hovorí Pán zástupov o prorokoch: Hľa, budem ich kŕmiť polynkom, a budem ich napájať žlčou; lebo od prorokov jeruzalemských vyšla poškvrna na celú zem.

16. Toto hovorí Pán zástupov: Neposlúchajte slov prorokov, ktorí prorokujú vám, a klamú vás; videnie svojho srdca hovoria, a nie z úst Pánových. (Nižšie 27, 9.)

17. (Oni) riekajú tým, ktorí sa mi rúhajú: Pán mluvil: Pokoj mať budete, a každému, kto chodí v prevrátenosti srdca svojho, riekli: Nepríde na vás nič zlého! (Vyššie 5, 12.)

18. Lebo ktože bol pri rade Pánovej, a videl a počul jeho reč?[1] ktože jeho slovo slyšal?

19. Hľa, víchor hnevu Pánovho vyjde, a búra prudká na hlavu bezbožných prijde. (Nižšie 30, 14.)

20. Nenavráti sa hnev Pánov, dokiaľ neučiní, a dokiaľ nevykoná myšlienku srdca svojho; v posledných dňoch[2] porozumiete rade jeho.

21. Neposielal som (tých) prorokov, ale sami bežali; nemluvil som k ním, ale oni prorokovali.

22. Keby boli stáli v rade mojej, a oznamovali moje slová ľudu môjmu, bol by som ich zaiste odvrátil od ich zlej cesty, a od ich veľmi zlých myšlienok.

23. Mysíš, že ja som Boh (len) z blízka, hovorí Pán? a nie i Boh z ďaleka?[3]

24. Či sa ukryje muž v skryte, aby som ho nevidel, hovorí Pán? Či nebe i zem ja nenaplňujem, hovorí Pán?

25. Slyšal som, čo hovorili proroci, ktorí prorokujú v mene mojom lož a riekajú: Snívalo sa mi, snívalo sa mi!

26. Jak dlho to[1] budú mať v srdci proroci, ktorí predpovedajú lož, a prorokujú klam srdca svojho?

27. Ktorí chcú učiniť, aby ľud môj zabudol na moje meno pre ich sny, ktoré vyprávajú jeden druhému; (tak) ako zabudli ich otcovia na moje meno pre Baala.

28. Prorok, ktorý mal sen, nech vypráva sen;[2] a ktorý má moju reč, nech vypráva moju reč opravdive! Čo plevy do žita?[3] hovorí Pán.

29. Či moje slová nie sú ako oheň, hovorí Pán, a ako kladivo rozrážajúce skaly?[4]

30. Preto hľa, ja (povstanem) proti tým prorokom, hovorí Pán, ktorí kradnú moje slová[5] jeden druhému.

31. Hľa, ja (povstanem) proti tým prorokom, hovorí Pán, ktorí berú[6] svoje jazyky, a riekajú: To vraví Pán.

32. Hľa, ja (povstanem) proti tým prorokom, ktorým sa sníva lož, hovorí Pán, ktorí ju vyprávali, a zavádzali ľud môj svojou ložou, a svojimi divy;[7] veď som ich ja neposlal, ani im nerozkázal, a ktorí nič neosožia ľudu tomuto, hovorí Pán.

33. Preto keby sa ťa pýtal ľud tento,

---

[1]) Boh práve opak toho oznámil, čo lžiproroci povedajú; nech dokážu, že zmenil svoje úmysly.

[2]) V budúcnosti vôbec, ale zvláštne v mesiášskej dobe, v ktorej všetky rady a uzavrenia Božie o vykúpení pokolenia ľudského v Spasiteľovi uskutočnenia dôjdu.

[3]) Ty sa nazdávaš, že ja len to vidím, čo je vedľa mňa na nebi, a nie to, čo sa deje na zemi? Či som ja nie Boh, ktorý všetko vie a vidí?

[1]) Moje meno so lžou a s prevrátenosťou ich srdca spojovať?

[2]) Opravdivý prorok má ohlašovať Slovo Božie, ako mu ho Boh povedal. Každý spôsob zjavenia zasluhuje vieru.

[3]) Slovo Božie je jako žito, pokrm pre dušu; pleva neudrží života, neutíši hladu.

[4]) Trojo prirovnaní ukazuje silu a vznešenosť slova Božieho: žito je pokrm ľudí, oheň strávi všetko, železo premôže všetko. Okrem toho obsahuje hrozbu: Keď lžiproroci svoju plevu prednášajú, hrozí im skaly rozrážajúce kladivo. Ale i účinky slova Božieho sa v tom predstavujú: je ohnivé a rozpaľuje srdcia, horí, keď hrozby oznamuje; je tvrdé i silné, že ako kladivo skaly srdcia rozráža.

[5]) Proroctvá od pravých prorokov počuté zo svoje vyhlašujú, aby ľud ich lži veril.

[6]) Hebr.: ziemňuje, čiže jemnými slovami ľudu k ľúbosti hovoria, luhajúc v mene Pánovom.

[7]) Svojím chvástúňstvom.

alebo prorok, alebo kňaz a riekol: Aká je ťarcha Pánova? Riekni im: vy ste tá ťarcha, ale vás zahodím, hovorí Pán.[1]

34. A prorok, i kňaz a ľud, ktorý rieka: Ťarcha Pánova, navštívim muža toho i jeho dom.[2]

35. Toto hovorte každý k bližnému a k bratovi svojmu: Čo odpovedal Pán? A čo hovoril Pán?

36. Ale ťarcha Pánova nebude viac pripomínaná, lebo ťarchou bude jeho reč; preto že ste prevrátili slová Boha živého, Pána zastupov, Boha nášho.

37. Toto povieš prorokovi: Čo ti odpovedal Pán? A čo ti hovoril Pán?

38. Ale poneváč riekate ťarcha Pánova: tedy toto povie Pán: Preto že riekate to slovo: Ťarcha Pánova, a poslal som k vám rieknuc: Nehovorte: Ťarcha Pánova!

39. Preto hľa, ja vezmem vás a odnesiem, a opustím vás i mesto, ktoré som dal vám i otcom vašim, od tvári svojej.

40. A dám vás na pohanenie večné, i na hanbu večnú, ktorá nikdy zabudnutím shladená nebude.

HLAVA 24.

Predpovedá osud židov v podobenstve dvoch košov fíg. Predpovedá navrátenie tých židov, ktorí boli za času Jechoniáša odvedení do Babylona a biedu tých, ktorí so Sedekiášom v Jeruzaleme zostali.

1. Ukázal mi Pán: a hľa (boly) dva koše plné fíg, postavené pred chrámom Pánovým, potom keď bol odviedol Nabuchodonosor, kráľ babylonský, Jechoniáša, syna Joakimovho, kráľa judského a kniežatá jeho, a tesárov a kováčov[3] z Jeruzalema, a priviedol ich do Babylona.

2. Jeden koš mal figy veľmi dobré, aké bývajú figy včasné; a druhý koš mal figy veľmi plané, ktoré sa nemohly zjesť preto, že boly plané.

3. I riekol Pán ku mne: Čo ty vidíš, Jeremiášu? A riekol som: Figy, figy dobré, veľmi dobré; i plané, veľmi plané, ktoré sa nemôžu zjesť preto, že sú plané.

4. I stalo sa ku mne slovo Pánovo rieknuc:

5. Toto hovorí Pán, Boh izraelský: Ako tieto figy dobré sú, tak znám presťahovanie judské, ktoré som poslal z mesta tohoto do zeme kaldejskej, k (ich) dobrému.[1]

6. A obrátim oči moje na nich so sľutovaním a privediem ich zasa do zeme tejto: a vystavím ich, a nezkazím; a zasadím ich, a nevytrhnem.[2]

7. A dám im srdce, aby ma znali, že ja som Pán; a budú mi ľudom, a ja im budem Bohom; preto že sa navrátia ku mne z celého srdca svojho.[3]

8. Ale ako celky plané figy, ktoré sa nedajú zjesť, preto že sú plané, hovorí Pán, tak vydám Sedekiáša, kráľa judského, a kniežatá jeho, a ostatných z Jeruzalema, ktorí ostali v tomto meste,[4] a ktorí prebývajú v zemi egyptskej.[5] (Nižšie 29, 17.)

9. A vydám ich na trápenie a súženie všetkým kráľovstvám zeme, na potupu

---

[1]) Keby sa ťa niekdo posmešne spýtal, jakéže nešťastie nám oznámiš, riekni im: Vy ste nešťastie a ťarcha, lebo ako zhodí človek bremeno, tak budete i vy vyhodení zo zeme. Slovo „ťarcha" užívané v prorockej reči znamená nepriaznivú, zlú novinu. Izai 13, 15.

[2]) Kto zjavenie Božie pomenuje posmešným menom: „ťarcha Pánova", toho navštívim a potrestám.

[3]) Remeselníkov a umelcov vôbec. IV. Kráľ. 24. 11—17.

[1]) Ako na dobrú figu ľudia radi hľadia, tak chce Boh presťahovaných znať, aby im dobré preukazoval.

[2]) Boh, ktorý s presťahovalcami musel zachádzať, zasa sa ich zaujme, ich predošlý občiansky dobrobyt vystaví, ale i duchovne ich obnoví.

[3]) Dá im srdce, rozum, aby zkúsili, poznali, že Boh, v sebe dokonalý, i tvorom verne všetko dobré dáva. Boh bude ich ochrancom a ich prehojnou odmenou. A skutočne boli Judskí po ich návrate ďalekí od každého modlárstva, horlivejší než predtým v zachovávaní zákona, ba niekedy, ako v dobe Machabejských, mimoriadne nábožní. Proroctvo platí všetkému ľudu.

[4]) Boh chce, aby sa Kaldejčanom poddali; jestliže neurobia po jeho rozkaze, budú ako plané figy, ktoré človek odhadzuje.

[5]) Boh i tých chce zavrhnúť, ktorí na napomenutie, aby do Egypta nešli, nič nedbali.

a na posmech, a na kliatbu po všetkých miestach, do ktorých som ich rozohnal.

10. A pošlem na nich meč, a hlad a mor; dokiaľ nebudú vyhubení zo zeme, ktorú som dal im, a ich otcom.

HLAVA 25.

Kára zatvrdlivosť a neposlušnosť ľudu ktorému bolo darmo kázané. Oznámuje pomstu Božiu i sedemdesiat ročné zajatie. Zkaza Babylona a iných národov.

1. Slovo, ktoré sa stalo k Jeremiášovi o všetkom ľude judskom v štvrtom roku Joakima, syna Joziášovho, kráľa judského, (to je prvý rok Nabuchodonozora, kráľa babylonského),

2. ktoré mlúvil Jeremiáš prorok k všetkému ľudu judskému, a k všetkým obyvateľom jeruzalemským rieknuc:

3. Od trinásteho roku Joziáša, syna Ammonovho, kráľa judského, až do tohoto dňa; to je teda dvadsiaty tretí rok,[1] stalo sa ku mne slovo Pánovo, a hovorieval som k vám v noci vstávajúc,[2] a mlúvil, ale vy ste neposlúchali.

4. A poslal Pán k vám všetkých svojich služobníkov, prorokov vstávajúc na úsvite a vysielajúc: a neposlúchali ste, ani ste nenaklonili uší svojich, aby ste slyšali,[3]

5. keď hovoril: Navráťte sa od svojej zlej cesty, a od svojich veľmi zlých myšlienok, a budete prebývať v zemi, ktorú dal Pán vám, i otcom vašim od vekov až na veky.

6. Nechoďte za cudzími bohmi, aby ste im slúžili, a klaňali sa im; a nedráždite ma k hnevu účinkami rúk svojich, a nebudem vás trestať.

7. A neposlúchli ste ma, hovorí Pán, tak že ste ma vyzývali k hnevu účinkami rúk svojich k vašemu zlému.

8. Preto toto hovorí Pán zástupov: Preto že ste neposlúchali slov mojich:

9. Hľa, ja pošlem a soberiem všetky rodiny severné, hovorí Pán, a Nabuchodonozora, kráľa babylonského, sluhu môjho,[1] a privediem ich na zem túto, a jej obyvateľov, a na všetky národy, ktoré okolo nej sú, a pobijem ich, a položím ich na úžas a posmech a na pustinu večnú.[2]

10. A vyničím z nich hlas radosti, a hlas veselosti, a hlas nevesty, hluk mlyna, a svetlo sviece.[3]

11. A bude táto všetka zem[4] púšťou, a na úžas; a všetky národy tieto slúžiť budú kráľovi babylonskému za sedemdesiat rokov.[5] (II. Par. 36, 22: Esd. 1, 1; Nižšie 29, 10; Dan. 9, 2.)

12. A keď sa naplní sedemdesiat rokov, navštívim na kráľovi babylonskom, a na národe tom, a na zemi kaldejskej ich neprávosť,[6] hovorí Pán, a obrátim ju na púštiny večné.

13. A privediem na zem tu všetky moje slová, ktoré som mlúvil proti nej, všetko, čo je napísané v knihe tejto, čokoľvek prorokoval Jeremiáš proti všetkým národom;[7]

14. lebo slúžiť im budú, hoci boli mnohí i kráľovia veľkí, a odplatím im podľa ich skutkov, a podľa činov ich rúk.[8]

---

[1]) 18 rokov pod Joziášom, 4 roky pod Joakimom a 3 mesiace pod Joachásom.

[2]) Usilovne, ustavične; ako dobrý hospodár od usvita; ohľadom k Bohu znamená sa tým: od počiatku sveta v. 4.

[3]) Za Joziáša prorokoval Sofoniáš, Baruch, Holda prorokyňa (IV. Kráľ. 22, 14). Jeremiáš však odvoláva sa na dlhý rad prorokov, ktorých Boh pokoleniam, ako po sebe nasledovaly, posielal.

[1]) Je sluhom Božím, lebo je vyvolený a poslaný vykonať vôľu Božiu.

[2]) Na púšť na dlhý, neurčitý čas, tak že sa ľudskou silou nemôže zmôcť.

[3]) Zpustoším a vyprázdnim zem tak, že tu nebude obyvateľov, ticho bude vo dne, a v noci nebude svetla, nebude nijakých spoločenských radostí.

[4]) Juda (ako v. 9).

[5]) Od tohoto času bude kráľovstvo babylonské ešte 70 rokov trvať.

[6]) I vina Babylona bude trestaná. Viď Izai 13, 19—22.

[7]) Tieto slová písal prorok, keď svoje predpovedania do knihy sobral a bol si umienil i tie, ktoré sú v hlavách 50 a 51 pripojiť. Splnenie proroctva o Babylone má byť stvrdením všetkých jeho iných predpovedaní.

[8]) Utlačovateľom dostane sa po spravodlivej odplate utlačenia.

15. Lebo toto hovorí Pán zástupov, Boh izraelský: vezmi kalich vína hnevu tohoto z ruky mojej; a dávaj z neho piť všetkým národom,[1] ku ktorým ťa pošlem.

16. A budú piť, a potáčať sa, a blázniť[2] pre meč, ktorý ja pošlem medzi nich.

17. A vzal som kalich z ruky Pánovej, a dal som piť všetkým národom, ku ktorým ma poslal Pán:

18. Jeruzalemu a mestám judským, a jeho kráľom,[3] i kniežatám jeho, aby som ich oddal na pustinu a na úžas, a na posmech, a na kliatbu, ako je dňa tohoto.[4]

19. Faraonovi, kráľovi egyptskému, a služobníkom jeho, a kniežatám jeho, a všetkému ľudu jeho,[5]

20. a všetkým vôbec,[6] všetkým kráľom v zemi ausititskej,[7] a všetkým kráľom zeme filištinskej, a Askalonu, a Gázy, a Akkaronu, a ostatkom azotským,

21. aj idumejským, a Moabským, i synom Ammonovým;

22. a všetkým kráľom tyrským, a všetkým kráľom sidonským, a kráľom zeme ostrovov, ktoré sú za morom;[8]

23. a Dedanovi,[9] a Temovi,[10] a Buzovi,[11] a všetkým, ktorí majú strihané vlasy;[12]

24. a všetkým kráľom arabským, a všetkým kráľom západu, ktorí bydlia na púšti;[1]

25. a všetkým kráľom zambritským a všetkým kráľom elamitským, a všetkým kráľom médskym;

26. i všetkým kráľom severu blízkeho a ďalekého, jedným i druhým; a všetkým kráľovstvám zeme, ktoré sú na nej; a kráľ Sesach[2] piť bude po nich.

27. A povieš im: Toto hovorí Pán zástupov, Boh izraelský: Pite a opojte sa, a vracajte; a padajte a nevstávajte[3] pred mečom, ktorý ja pošlem medzi vás.

28. A keby nechceli prijať kalich z ruky tvojej aby pili, povieš im: Toto hovorí Pán zástupov: Musíte piť![4]

29. Lebo hľa, v meste, ktoré je nazvané od mena môjho, ja začnem trápiť, a vy mali by ste byť ako nevinní a bez pomsty? Nebudete bez pomsty, lebo ja zavolám meč na všetkých obyvateľov zeme, hovorí Pán zástupov.

30. A ty prorokuj k nim všetky tieto slová, a riekneš im: Pán s vysosti zaručí[5] a vydá zo svätého svojho príbytku hlas svoj; silne bude ručať nad okrasou svojou,[6] hlasné volanie[7] ozývať sa bude ako tlačiacich (hrozno) zavznievať bude proti všetkým obyvateľom zeme.

(Joel 3, 16; Amos 1, 2.)

31. Dôjde hrmot až ku krajom zeme; lebo Pán má súd s národami; súdi sa

---

[1]) Kalich je tu obrazom ich nezmeniteľného odsúdenia k zahynutiu. Nie ľudská príčina, ale sám Boh prináša na Babylončanov trest a pomstu.

[2]) Strachom si jako nesmyslní, pomatení počínať budú.

[3]) Na prvom mieste spomína sa ľud Boží, ktorý sa najviac previnil.

[4]) T. j. ako sa to teraz stane, alebo jako sa práve teraz už čas pustošenia začína. V týchto slovách tuší sv. Jeronym prídavok, ktorý sa len po páde Jeruzalema sem dostal.

[5]) V ktorých vyvolený ľud nádej svoju skladal.

[6]) Všetkým v Dolnom Egypte bydliacim cudzincom a cudzozemcom.

[7]) Hus v Arabii.

[8]) Národom západným na ostrovoch Stredozemského mora, tedy európskym; primorné zeme zhusta v písme ostrovami sa nazývajú.

[9]) Viď Jz. 21, 13. Keturanskí Arabi, ktorý na severovýchode zeme bydleli.

[10]) Tema, na ceste z Damašku do Mekky, medzi Tabuk a Vadi el Kora.

[11]) Arabský kmen.

[12]) Srov. 9, 26.

---

[1]) Rozličné kmeny, ktoré na púšti arabskej a na púšti medzi Syriou a Babylonom bydlia.

[2]) Babylon. Zo všeobecného súdu nevytvára sa Babylon. Najprv vystupuje ako pomstiteľ, potom i sám prepadá súdu Božiemu ako iní. Ako bol niekedy dejiskom prvej všeobecnej vzbury proti Bohu (I. Mojž. 11, 9.), tak i ako ostatný nepriateľ padne.

[3]) Boh a jeho kráľovstvo zvíťazí nad vami. Boh tak dlho bude svojich nepriateľov prenasledovať, kým dokonále nezvíťazí.

[4]) Pomstu Božiu nevyhnuteľne zakusíte.

[5]) Miluva prorocká, ktorá označuje strašný trest a hnev Pánov. Joel. 3, 16; Amos. 1, 2.

[6]) Nad domom svojím, nad Jeruzalemom.

[7]) Hlasné pokriky šliapajúcich v čereni hrozno (a na lodiach veslujúcich). Krvavé bitky pripodobňujú sa zhusta šliapaniu hrozna.

s každým telom; bezbožných vydám meču, hovorí Pán.

32. Toto vraví Pán zástupov: Hľa, trápenie pôjde z národa na národ; a víchor veľký strhne sa od končín zeme.

33. A budú pobití od Pána v ten deň od konca až do konca zeme; nebudú nad nimi plakať, ani ich nebudú sbierať; ako hnoj budú ležať na povrchu zeme.

34. Kvíľte pastieri,[1] a kričte; a posypte sa popolom (vy) predáci stáda; lebo naplnily sa dni vaše, aby ste zabití boli; a vaše rozptýlenia,[2] a budete padať ako drahé nádoby.

35. A nebude pre pastierov úteku, a vyslobodenia pre predákov stáda.

36. (Hľa) Hlas volania pastierov, a kvílenie predákov stáda; preto že zkazil Pán ich pastvy.

37. A utichly polia pokojné pred hnevom prchlivosti Pánovej.[3]

38. Opustil[4] ako lev svoj stánok, lebo ich zem spustla od hnevu holubice,[5] a od rozpálenia hnevu Pánovho.

HLAVA 26.

Napomína ľud k pokaniu. Prorokuje zkazu Jeruzalema a chrámu. Preto protivenstvá znáša od kňazov i ľudu. Zastanú sa ho kniežatá a starší z ľudu.

1. Na počiatku kraľovania Joakima, syna Joziášovho, kráľa judského, stalo sa toto slovo Pána rieknuc:

2. Toto hovorí Pán: Postav sa v sieni domu Pánovho, a hovor ku všetkým mestám judským, z ktorých prichádzajú klaňať sa v dome Pánovom, všetky reči, ktoré som ti kázal hovoriť k nim; neodnímaj z toho ani slova,[1]

3. azda by poslúchli, a odvrátili sa jeden-každý od cesty svojej zlej; a ľutoval by som, že som im zlé myslel učiniť[2] pre zlosť ich snáh.

4. A riekni im: Toto hovorí Pán: Ak ma neposlúchnete, aby ste chodili v zákone mojom, ktorý som vám dal,

5. aby ste poslúchali reči mojich služobníkov prorokov, ktorých ja posielam k vám od samého rána[3] ich posielajúc, a neposlúchli ste:

6. naložím s domom tým (tak) ako so Silo,[4] a mesto toto vydám kliatbe u všetkých národov zeme.[5]

(I. Kráľ. 4, 2, 10.)

7. A slyšali kňazi a proroci,[6] a všetok ľud Jeremiáša hovoriť tieto slová v dome Pánovom.

8. A keď dohovoril Jeremiáš všetko, čo mu Pán kázal hovoriť ku všetkému ľudu, chytili ho kňazi, a proroci, i všetok ľud, a riekli: Nech smrťou mrie!

9. Prečo prorokoval v mene Pánovom a riekol: Ako Silo (tak) bude tento dom: a mesto toto spustne, preto že nebude obyvateľov? A sobral sa všetek ľud proti Jeremiášovi v dome Pánovom.

10. A slyšali kniežatá judské tieto slová, a prišli z domu kráľovského do domu Pánovho, a posadili sa pri dverách novej brány[7] domu Pánovho.

11. I riekli kňazi a proroci kniežatám a všetkému ľudu hovoriac: Mužovi to-

---

[1]) Na znamenie, že nikto neujde nešťastiu, obracia sa prorok zvláštne ku kráľom a predákom, aby sa sami oplakávali, lebo po ich smrti nebude nikoho, kto by to urobil.

[2]) Smysel: Naplnily sa vaše dni k zabitiu a vaše rozmetanie na všetky strany nastalo.

[3]) Ináč pokojné mestá a polia sú bez človeka, a všade panuje hrobové ticho, pre veliký hnev Pánov.

[4]) Pán vyšiel zo svojho príbytku a chrámu, kde spočíval ako lev vo svojej skrýši, aby rozsieval smrť a záhubu.

[5]) Kaldejskí mali na svojich práporoch holuba vyobrazeného tak ako Rímania orla. Iní hovoria: od hnevu zhubca.

[1]) Ohlašuj slovo Božie úplne, v jeho celej bezohľadnej prísnosti. Neboj sa prenasledovania.

[2]) I teraz ešte je Boh hotový odpustiť. „Azda" neznamená, akoby Boh nevedel, čo sa stane, ale že človek má slobodnú vôľu, ktorej predvídenie Božie ničoho nenanúti.

[3]) Stále a bez prestania.

[4]) Chrám i mesto zpustoším.

[5]) Keď budú ľudia niekomu zlorečiť, riekni: staň sa ti ako Jeruzalemu.

[6]) Lžiproroci.

[7]) Východnej. Menovali ju novou preto, že ju nedávno Joatan kráľ dal obnoviť, azda i nádhernejšie vystaviť. IV. Kráľ. 15, 35.

muto patrí súd smrti, lebo prorokoval proti tomuto mestu,[1] ako ste to počuli na svoje uši.

12. A prehovoril Jeremiáš ku všetkým kniežatám, a všetkému ľudu a povedal: Pán ma poslal, aby som prorokoval proti tomuto domu, a proti tomuto mestu všetky tie slová, ktoré ste slyšali.[2]

13. Preto teraz napravte svoje cesty i svoje snahy, a poslúchajte slovo Pána Boha svojho: a bude ľúto Pánovi pre to zlé, ktoré mlúvil proti vám. (Vyššie 7, 3.)

14. Ale ja, hľa, som vo vašich rukách spravte mi, čo sa vám za dobré a spravodlivé vidí.

15. Ale veďte a znajte, že keď ma zabijete, krv nevinnú vydáte proti sebe samým, a proti mestu tomuto a obyvateľom jeho; lebo opravdive poslal ma Pán k vám, aby som hovoril do uší vašich všetky tieto slová.

16. I riekli kniežatá, a všetok ľud kňazom a tým prorokom: Muž tento nemá byť odsúdený na smrť; ponevač v mene Pána, Boha nášho hovoril k nám.

17. Potom vstali mužovia zo starších zeme a premlúvili k celému shromaždeniu ľudu a riekli:

18. Micheáš Moraštický[3] bol prorokom za času Ezechiáša kráľa judského, a hovoril všetkému ľudu judskému rieknuc: Toto hovorí Pán zástupov: Sion bude oraný ako pole; a Jeruzalem bude hromadou kamenia, a hora chrámu les vysoký. (Mich. 3, 12.)

19. Či ho na smrť odsúdil Ezechiáš, kráľ judský a všetok Juda? Či nebáli sa Pána, a neprosili tvár Pánovu? A ľúto bolo Pánovi pre to zlé, ktoré hovoril proti nim. Preto my činíme veľmi zlú vec proti dušiam svojim.[1]

20. A bol tiež muž, ktorý prorokoval v mene Pánovom, Uriáš, syn Semejášov z Kariatiarim:[2] a prorokoval proti mestu tomuto, a proti zemi tejto dľa všetkých slov Jeremiášových.

21. Keď počul kráľ Joakim, a všetci mocní a kniežatá jeho slová tieto, hľadal ho usmrtiť. I počul to Uriáš, a bál sa, a utiekol, a prišiel do Egypta.

22. A poslal kráľ Joakim mužov do Egypta, Elnatána, syna Achoborovho, a iných mužov s ním do Egypta.

23. I vyviedli Uriáša z Egypta, a doviedli ho ku kráľovi Joakimovi, a zabil ho mečom: a hodil jeho telo do hrobov obecného ľudu.[3]

24. Ale ruka[4] Ahikama, syna Safanovho, bola s Jeremiášom, aby nebol vydaný do rúk ľudu, aby ho nezabili.

HLAVA 27.

Napomína Idumejských, Moábských a Ammonitských, Tyrských i Sidonských, i kráľa Sedekiáša, aby sa dobrovoľne poddali Nabuchodonozorovi a vôli Božej, a aby neverili lži-prorokom, lebo že ináč budú zajati a ich zeme budú zpustošené.

1. Na počiatku kraľovania Joakima,[5] syna Joziášovho, kráľa judského, stalo sa toto slovo od Pána k Jeremiášovi rieknuc:

---

[1]) Jeremiáš predpovedal zahynutie Jeruzalema i chrámu, kdežto Boh sľúbil, že tam bude prebývať na veky. Tomu protirečí Jeremiáš, teda ako lžiprorok prepadol smrti. (V. Mojž. 18, 20). Židia držali sa doslovne sľubu Božieho a z pýchy svojej ani nepomyslia na to, že splnenie sľubu od ich zachovania smluvy závisí.

[2]) Opatrne hovorí, že ho Boh poslal a svoju hrozbu zmení, jestli pokánie činiť budú. Nehovorím z nenávisti, ale že vám chcem dobre, preto som vám hlásal slovo Pánovo.

[3]) Jeden z menších prorokov, ktorého proroctvo nám ostalo.

[1]) Preto nebolo by Bohu milé, keby sme ho odsúdili na smrť, a Jeremiášovo proroctvo sa potom iste splní.

[2]) Obrancovia Jeremiášovi prinášajú na jeho obranu príklad Uriášov na výstrahu sudcom a ľudu, aby túto udalosť na Jeremiášovi neopakovali. Dľa niektorých vykladačov sám Jeremiáš vyprával túto udalosť, aby ukázal na prenasledovanie, ktoré si Joakim kráľ proti prorokom Pánovým dovolil.

[3]) Tak pohanil ho i po smrti.

[4]) Ochrana, vplyv. Syn Ahikamov Godoliáš, tiež jeden z priateľov Jeremiášových, ustanovený bol po vyvrátení Jeruzalema od Kaldejčanov za vladára v Judstve. (Viď Jerem. 40. a 41).

[5]) Tu má stáť Sedekiáš, ako vidno z vv. 3, 12. a 28, 1.

2. Toto hovorí Pán ku mne: Sprav si okovy[1] a reťazy, a daj ich na hrdlo svoje.[2]

3. A pošli ich ku kráľovi edomskému, a ku kráľovi moabskému, a ku kráľovi synov Ammonových, a ku kráľovi týrskemu, a ku kráľovi sidonskému po tých posloch, ktorí prišli do Jeruzalema, k Sedekiášovi, kráľovi judskému.[3]

4. A rozkáž im, aby (pánom svojim) riekli: Toto hovorí Pán zástupov, Boh izraelský: Tak rieknete pánom svojim:

5. Ja som učinil zem, i ľudí, i zvieratá, ktoré sú na vrchu zeme, mocou svojou veľkou a ramenom svojím roztiahnutým, a dávam ju tomu, ktorý sa ľúbi očiam mojim.

6. Preto i teraz ja dávam všetky tieto zeme do ruky Nabuchodonozora, kráľa babylonského, služobníka môjho; ba i zvieratá poľné dávam mu, aby slúžili jemu.[4]

7. A slúžiť budú mu všetky národy, i jeho synovi, i synovi jeho syna,[5] kým nepríde čas jeho zeme i jeho samého; slúžiť mu budú mnohé národy a veliki kráľovia.

8. Ale národ ten a kráľovstvo to, ktoré by neslúžilo Nabuchodonosorovi, kráľovi babylonskému, a ktokoľvek by neschol šije svojej pod jarmo kráľa babylonského, mečom, a hladom, a morom navštívim ten národ, hovorí Pán, kým ich nevyplienim rukou jeho.

9. Preto vy neposlúchajte svojich prorokov a veštcov a snárov, a hadačov i čarodejníkov, ktorí vám povedajú: Nebudete slúžiť kráľovi babylonskému,

(Vyššie 23, 16; Nižšie 29, 8.)

10. lebo oni vám prorokujú lož, aby vás vzdialili od zeme vašej, a vyhnali vás, aby ste zahynuli;

11. ale národ, ktorý poddá šiju svoju pod jarmo kráľa babylonského, a slúžiť mu bude v jeho zemi, hovorí Pán; a bude obrábať ju a bydlieť v nej.[1]

12. I Sedekiášovi, kráľovi Judskému, hovoril som, dľa všetkých týchto slov rieknuc: Poddajte šije svoje pod jarmo kráľa babylonského, a slúžte mu i jeho ľudu, a budete žiť.

13. Prečo máte zomrieť ty aj ľud tvoj mečom, a hladom, a morom, ako (to) povedal Pán o národe, ktorý nebude chcieť slúžiť kráľovi babylonskému?

14. Nepočúvajte rečí prorokov, ktorí vám hovoria: Nebudete slúžiť kráľovi babylonskému, lebo oni vám lož hovoria.

15. Lebo ja som ich neposlal, hovorí Pán, a oni prorokujú v mene mojom lžive, aby vás vyhnali, a aby ste zahynuli aj vy, aj proroci, ktorí vám prorokujú. (Vyššie 14, 14; 32, 21; Nižšie 29, 9.)

16. I kňazom i ľudu tomu som hovoril rieknuc: Toto mluví Pán: Nepočúvajte reči prorokov vašich,[2] ktorí vám prorokujú hovoriac: Hľa, nádoby Pánove[3] vrátia sa z Babylona už skoro; lebo oni vám lož prorokujú.

17. Teda nepočúvajte ich, ale slúžte kráľovi babylonskému, aby ste žili. Prečo má byť mesto toto púšťou?[4]

---

[1]) Dľa hebr. jarmá. Učiň si jarmo, a k tomu patriace povrazy.

[2]) Má vyzerať ako zajatý a otrok.

[3]) Prišli do Jeruzalema, aby sa o zhodení jarma babylonského poradili. Jeremiáš ponukol poslom jarmo na znamenie otroctva babylonského. Sedekiáš kráľ odtrhol sa od kráľa babylonského a chcel sa s inými národy proti Kaldejčanom spojiť. Prorok im slovne i obrazne ukazuje, že im zle vypadne a slávnostne oznamuje vôľu Božiu.

[4]) Boh, ktorý stvoril zem, a preto môže ju dať, komu chce, dal mu teraz plnú moc nad všetkými tými zemami, kto sa tomu sprotiví, zahynie (v. 8).

[5]) Panovanie kráľa babylonského bude dlhšie trvať; po Nabuchodonozorovi nasledoval len jeho syn Evilmeredach, potom jeho švagor Neriglissár, potom toho syn Laborosoarchod, ktorého sprisahanci zavraždili, z ktorých Naboned trón zaujal a 17 rokov panoval, za neho prišla zkaza na kráľovstvo babylonské. Slová „syn a synov syn" berú sa za: potomci, nástupci.

[1]) I tu vidíme Boha ako všemohúceho pána, ktorý Babylončanov za svoj nástroj potrebuje.

[2]) Vašich nie, Božích, ktorí hovoria, čo sa vám ľúbi.

[3]) Myslí drahé nádoby chrámové, ktoré Kaldejskí za Jechoniáša kráľa odniesli. IV. Kráľ. 24, 13.

[4]) Jestli sa dobrovoľne poddáte Nabuchodonozorovi, odvrátite zpustošenie mesta.

18. A jestliže sú oni proroci, a slovo Pánovo je v nich, nech predstúpia pred Pána zástupov,[1] aby nádoby, ktoré zostaly v dome Pánovom, a v dome kráľa judského, a v Jeruzaleme, nedostaly sa do Babylona.

19. Lebo toto hovorí Pán zástupov o stĺpoch,[2] a o mori,[3] a o podstavcoch,[4] a o ostatných nádobách, ktoré zostaly v tomto meste;

20. ktoré nepobral Nabuchodonozor, kráľ babylonský, keď odvádzal Jechoniáša, syna Joakimovho, kráľa judského z Jeruzalema do Babylona, a všetkých prednejších judských a jeruzalemských.

21. Áno, toto hovorí Pán zástupov, Boh izraelský o nádobách, ktoré zostaly v dome Pánovom, a v dome kráľa judského a o Jeruzaleme:

22. Prenesené budú do Babylona, a tam budú až do dňa ich navštívenia, hovorí Pán, a dám ich priviezť, a navrátiť na toto miesto.[5]

HLAVA 28.

Lžiproroctvo Hananiášovo o navrátení ľudu i chrámových nádob do Jeruzalema po dvoch rokoch. Jeremiáš to popiera. Predpovedá mu za trest smrť ešte toho roku, čo sa i stalo.

1. A stalo sa v tom roku, na začiatku kráľovania Sedekiáša, kráľa judského, vo štvrtom roku, v piatom mesiaci, riekol ku mne Hananiáš, syn Azúrov, prorok z Gabaona,[6] v dome Pánovom pred kňazmi a všetkým ľudom vraviac:

2. Toto hovorí Pán zástupov, Boh izraelský: Polámal som jarmo kráľa babylonského.

3. Ešte dva roky,[1] a ja dám zasa priniesť na miesto toto všetky nádoby domu Pánovho, ktoré pobral Nabuchodonozor, kráľ babylonský, z miesta tohoto, a zaviezol do Babylona.

4. Aj Jechoniáša,[2] syna Joakimovho, kráľa judského, a všetkých zajatých judských, ktorí sa dostali do Babylona, ja zasa privediem na toto miesto, vraví Pán; lebo polámem jarmo kráľa babylonského.

5. A riekol Jeremiáš prorok Hananiášovi, prorokovi, pred očima kňazov, a pred očima celého ľudu, ktorý stál v dome Pánovom;

6. a riekol Jeremiáš prorok: Staň sa! Nech tak učiní Pán! Nech potrvdí Pán slová tvoje, ktoré si prorokoval, aby zasa prinesené boly nádoby do domu Pánovho, a všetci zajatí z Babylona na miesto toto.[3]

7. Ale slyš slovo toto, ktoré ja hovorím do tvojich uší, a do uší všetkého ľudu:

8. Proroci, ktorí bývali pred mnou i pred tebou od počiatku, a prorokovali o mnohých zemiach, a o veľkých kráľovstvách, o vojne, a o súžení a hlade.[4]

9. Prorok, ktorý predpovedá pokoj, keď sa plní jeho slovo, uznaný býva za proroka, ktorého poslal Pán v pravde.

10. I sňal Hananiáš prorok reťaz[5] z hrdla Jeremiáša proroka a polámal ju.[6]

11. A riekol Hananiáš pred tvárou všetkého ľudu a povedal: Toto hovorí Pán: Tak polámem jarmo Nabuchodo-

---

[1]) Nech vyprosia od neho, aby...

[2]) Dva medené stĺpy sú Jachin a Boas (III. Kráľ. 7, 15—22).

[3]) III. Kráľ. 7, 23.

[4]) III. Kráľ. 7, 27.

[5]) Prorok končí svoju horkú reč sladkým slovom potešenia.

[6]) Gabaon, kňazské mesto dve a pol hodiny severovýchodne od Jeruzalema.

[1]) Úplné, na deň počítané dva roky.

[2]) Viď o ňom IV. Kráľ 24, 12. Jeremiáš predpovedal, že v cudzine zomrie.

[3]) Dal by to Pán Boh, myslí Jeremiáš, ale vedel, že Hananiáš krive predpovedá. Aby mu ľud neveril a neoklamal sa, Jerem. káže čakať, či sa jeho proroctvo splní; to má byť potvrdenie pravého jeho povolania od Boha. (Sv. Jeron.)

[4]) Tu doplň túto vetu: a slovo ich sa splnilo, lebo boli opravdiví proroci.

[5]) Hebr.: jarmo (drevené).

[6]) Tým činom chcel slová Jeremiášove pozbaviť každého významu.

nozora, kráľa babylonského po dvoch rokoch s krku všetkých národov.[1]

12. A odišiel Jeremiáš prorok svojou cestou.[2] Tu stalo sa slovo Pánovo k Jeremiášovi, keď Hananiáš prorok polámal jarmo s hrdla Jeremiáša proroka rieknuc:

13. Iď a riekni Hananiášovi: Toto hovorí Pán: drevené reťazi si polámal, ale miesto nich spravíš reťazy železné.[3]

14. Lebo toto hovorí Pán zástupov, Boh izraelský: Železné jarmo položím na šiju všetkých národov týchto, aby slúžili Nabuchodonozorovi, kráľovi babylonskému; a budú mu slúžiť; nad to i zvieratá zemské mu dám.

15. A riekol Jeremiáš prorok Hananiášovi prorokovi: Slyš, Hananiášu! Neposlal teba Pán, ale ty si učinil, aby ľud tento dúfanie skladal v lži.

16. Preto toto hovorí Pán: Hľa, ja odpracem ťa s povrchu zeme; toho roku zomreš; preto že si hovoril proti Pánovi.

17. A zomrel Hananiáš v tom roku, v siedmom mesiaci.[4]

HLAVA 29.

List Jeremiášov, ktorý písal židom do Babylona, výstraha od lžiprorokov.

1. A toto sú slová listu, ktorý poslal Jeremiáš prorok z Jeruzalema ostatkom starších v zajatí,[5] a kňazom, a prorokom, a všetkému ľudu, ktorý odviedol Nabuchodonozor z Jeruzalema do Babylona;

2. keď vyšiel Jechoniáš kráľ i kráľovná,[1] a komorníci i kniežatá judské, a jeruzalemské, remesilníci, a kováči z Jeruzalema;

3. po Elasavi, synovi Safanovom, a Gamariášovi, synovi Helkiášovom, ktorých poslal Sedekiáš, kráľ judský, k Nabuchodonozorovi, kráľovi babylonskému, do Babylona rieknuc:

4. Toto hovorí Pán zástupov, Boh izraelský, všetkým zajatým, ktorých som odviedol z Jeruzalema do Babylona:

5. Stavajte domy, a osadzujte sa; sadte zahrady a jedzte ich ovocie.[2]

6. Žente sa, a ploďte synov i dcéry; a dávajte synom svojim ženy, a dcéry svoje dávajte za mužov, a nech rodia synov i dcéry; a množte sa tam, a nebudete v malom počte![3]

7. A hľadajte pokoj mestu, do ktorého som vás dal odviesť; a modlite sa zaň k Pánovi; lebo v jeho pokoji bude pokoj váš.[4]

8. Lebo toto hovorí Pán zástupov, Boh izraelský: Nedajte sa svádzať od vašich prorokov, ktorí sú medzi vami, a od hádačov vašich, a nedávajte pozor na sny vaše, ktoré sa vám snívajú;
(Vyššie 14, 14; 23, 16.)

9. lebo vám oni lžive prorokujú v mojom mene; a ja neposlal som ich, hovorí Pán.

10. Lebo toto hovorí Pán: Keď začne sa plniť v Babylone sedemdesiat rokov,[5] navštívim vás, a potvrdím vám dobré moje slovo, že vás privediem nazpäť na toto miesto.

11. Lebo ja znám myšlienky, ktoré ja myslím o vás, hovorí Pán, myšlienky o

---

[1]) Po dvoch rokoch nielen nádoby sa vrátia, ale my i všetci iní aj jarmo Kaldejské s krku strasieme.

[2]) Ticho do vôle Božej oddaný odchádza, ospravedlivenie svojho slova od Pána očakávajúc.

[3]) Jarmo železné nedá sa polámať, ako Hananiáš jarmo drevené polámal. Smysel: Nepravým slovom svojím popudil si ľud k odboju a vzbure a uvrhneš ho do poroby a poddanosti o mnoho ťažšej.

[4]) Smutný koniec Hananiáša mal byť výstrahou pre zaslepených, ale oni si toho nepovšimli.

[5]) Ktorí z odvedených na ceste a v zajatí strasťami umorení nepomreli. Predpovedanie 23, 3. sa splnilo.

[1]) Matka kráľova.

[2]) Dlho zostanete v tej zemi.

[3]) I v cudzej zemi dostane sa vám požehnania Abrahámovho, a rozmnožíte sa na národ veľký.

[4]) Keď dobre bude mestu tomuto, bude i vám dobre.

[5]) Počíta sa 70 rokov od bitky pri Karkemiš.

pokoji, a nie o súžení, aby som vám dal koniec a trpezlivosti.[1]

12. A vzývať ma budete a pôjdete; a modliť sa mi budete, a ja vás vyslyším.

13. Hľadať ma budete, a najdete ma, keď ma hľadať budete celým srdcom svojim.

14. A dám sa vám najsť, hovorí Pán, a nazpäť privediem zajatých vašich a shromaždím vás zo všetkých národov, a zo všetkých miest, do ktorých som vás zahnal, hovorí Pán: a navrátim vás z miesta, do ktorého som vás dal odviesť.

15. Vy ste síce riekli: Pán nám vzbudzoval prorokov v Babylone;[2]

16. ale Pán hovorí o kráľovi, ktorý sedí na stolici Davidovej, a o všetkom ľudu, ktorý prebýva v tomto meste, o bratoch vašich, ktorí neodišli s vami do zajatia.

17. Toto hovorí Pán zástupov: Hľa, pošlem na nich meč, a hlad i mor; a naložím s nimi ako so zlými figy, ktoré sa nedajú zjesť, preto že sú veľmi zlé.

(Vyššie 24, 9.)

18. A budem ich prenasledovať mečom, a hladom, a morom; a vydám ich na trápenie všetkým krajinám zeme; na kliatbu, a úžas, a na posmech, a potupu všetkým národom, medzi ktoré som ich zahnal,

19. preto, že neposlúchajú slov mojich, hovorí Pán; ktoré posielam k nim skrze služobníkov mojich prorokov vstávajúc v noci a vysielajúc: a neposlúchali ste, hovorí Pán.

20. Slyšte vy slovo Pánovo všetci vysťahovalci, ktorých som vyslal z Jeruzalema do Babylona.

21. Toto hovorí Pán zástupov, Boh izraelský, k Achabovi, synovi Koliášovmu, a k Sedekiášovi, synovi Maasiášovmu, ktorý vám lžive prorokuje v mene mojom: Hľa, ja vydám ich do rúk Nabuchodonozora, kráľa babylonského, a zabije ich pred očima vašimi.

22. A bude sa brať z nich zlorečenie[1] od všetkých vysťahovalcov judských, ktorí sú v Babylone, tak že povedia: Nech nakladá Pán s tebou, ako so Sedekiášom a Achabom, ktorých upiekol kráľ babylonský na ohni;

23. preto, že páchali nešľachetnosť v Izraeli, a cudzoložili so ženami priateľov svojich, a hovorili slovo v mene mojom lžive, čo som im nerozkázal; ja som sudca i svedok, hovorí Pán.[2]

24. A Semejášovi nehelamitskému riekni:

25. Toto hovorí Pán zástupov, Boh izraelský: Preto, že si poslal v mene tvojom[3] listy ku všetkému ľudu, ktorý je v Jeruzaleme, a k Sofoniášovi, synovi Maasiášovmu, kňazovi, a k všetkým kňazom rieknuc:

26. Pán ťa dal za kňaza miesto Jojadu[4] kňaza, aby si bol vodcom v dome Pánovom nad každým mužom pošetilým a prorokujúcim,[5] (a) aby si dal takého do klady a do žalára.

27. A teraz prečo si nepotrestal Jeremiáša anatolského, ktorý vám prorokuje?

28. Lebo ešte i do Babylona zaslal nám (posolstvo) rieknuc: Dlho to potrvá, stavajte domy, a osádzajte sa; saďte zahrady a jedzte ich ovocie!

29. A Sofonias kňaz čítal ten list do uší Jeremiáša proroka.

---

[1]) Ja viem, čo vám chybí, aby ste trpezlivosťou a snášanlivosťou došli k cieľu, a aby vaše utrpenie koniec vzalo. Vám sa zdá, že toto utrpenie som dopustil na vás, aby som vás sužoval, kdežto ono vám bude k dobrému, lebo budete zachovávať moju smluvu, a tým dôjdete spásy a vykúpenia.

[2]) Iných, ktorí nám chytrejšie vyslobodenie a kráľovi Sedekiášovi šťastie proti Babylonským predpovedajú; „ale neverte im", vraví prorok, lebo i tí, ktorí ešte sú vo vlasti, odvedení budú.

[1]) Ktorí sa vychvaľovali, že sú od Boha požehnaní, vidieť budú, že ich meno na kliatbu berú.

[2]) Ľudí mohli klamať, ale nikdy nie Pána, ktorý vie všetko a je všade.

[3]) Kdežto Jeremiáš poslal svoje listy v mene a po rozkaze Božom.

[4]) Jojada mal po Fašúrovi úrad predstaveného chrámu.

[5]) Ktorý tak sa robí, akoby bol Duchom Božím nadchnutý.

30. A stalo sa slovo Pánovo k Jeremiášovi, rieknuc:

31. Pošli ku všetkým zajatým, a odkáž: Toto hovorí Pán o Semejášovi nehelamitskom: Preto že vám prorokuje Semejáš, a ja som ho neposlal, a priviedol vás k tomu, aby ste dúfali v lži;

32. preto Pán hovorí toto: Hľa, ja navštívim Semejáša nehelamitského, a semeno jeho; nebude mať mužského potomka, ktorý by bydlel medzi týmto ľudom, a neuzrie toho dobrého, ktoré ja učiním ľudu svojmu,[1] povedá Pán; preto že hovoril priestupok[2] proti Pánovi.

HLAVA 30.

Návrat zo zajatia. Vernosť Izraelitov k Pánovi, a ich novému kráľovi, Davidovi. Zahynutie ich nepriateľov.

1. Toto je slovo, ktoré sa stalo k Jeremiášovi od Pána rieknuc:

2. Toto hovorí Pán, Boh izraelský, rieknuc: Spíš si do knihy všetky slová, ktoré som ti hovoril.[3]

3. Lebo hľa, idú dni, hovorí Pán,[4] a obrátim odvedených ľudu môjho izraelského a judského, hovorí Pán: a obrátim ich do zeme, ktorú som dal ich otcom: a budú ňou vládnuť.

4. A tieto sú slová, ktoré hovoril Pán o Izraelovi a Judovi:

5. Lebo toto vraví Pán: Hlas hrôzy slyšíme: strach a niet pokoja.

6. Spýtajte sa, a viďte, či rodí samec? Prečo vidím každého muža ruku na jeho bedrách, akoby ženy k pôrodu pracujúcej; a všetky tváre ožlkly?[5]

7. Beda! Lebo veľký je ten deň, ani nemá podobného; a je čas súženia Jakubovho, ale bude z neho vyslobodený[1] (Joel 2, 11; Amos 5, 18.)

8. A stane sa v ten deň, hovorí Pán zástupov,[2] polámem jarmo jeho so šíje tvojej, a putá jeho roztrhám, a nebudú viac nad ním panovať cudzinci,

9. ale budú slúžiť Pánu, Bohu svojmu, a Dávidovi, kráľovi svojmu, ktorého im vzbudím.[3]

10. Preto ty neboj sa, ty služobníku môj, Jakube, vraví Pán, ani sa neľakaj, Izraelu: lebo hľa, ja ťa vyslobodím zo zeme ďalekej, i semeno tvoje zo zeme ich zajatia; a navráti sa Jakub; a odpočinie, a bude oplývať všetkým dobrým, a nebude, koho by sa bál. (Iz. 43, 1; 44, 2; Luk. 1, 10.)

11. Lebo ja som s tebou, hovorí Pán, abych ťa vyslobodil; lebo spravím koniec všetkým národom, medzi ktoré som ťa rozmetal:[4] ale s tebou nespravím konca, lež budem ťa trestať po práve,[5] aby sa ti nezdalo, že si nevinný.

12. Lebo toto hovorí Pán: Nevyliečiteľný je tvoj úraz,[6] veľmi zlá je rana tvoja!

13. Niet, kto by súdil súd tvoj na obviazanie; užitočných liekov nieto pre teba.

14. Všetci milenci tvoji zabudli na teba, a nedbajú o teba![7] lebo ranou ne-

---

[1]) Hneď sa ľud navráti zo zajatia.

[2]) Veci nepravdivé v mene Pánovom, ktorými sviedol ľud k prenevere proti nemu.

[3]) Aby bol zajatým na potešenie a budúcim pokoleniam na pamiatku.

[4]) Často opakované „hovorí Pán" upozorňuje vždy na neobyčajné dôležité oznámenie.

[5]) Na Izraela a Judu prišiel veľký strach, tak že mužovia, ktorí po prírode bolesti pôrodu neznajú, v prebolestných kŕčoch triasť sa budú jako rodiace ženy. To znamená veľkosť nešťastia.

[1]) To nešťastie je deň súdu, na ktorom zlí budú potrestaní, všetko bude prísnej zkúške podrobené, dobrí od zlých budú odlúčení. bezbožní zatratení. Je súženie, ktoré príjde od Babyloncov. (Efr., Teod., Tom.) Ako sa stane vyslobodenie, udáva v. 8.

[2]) Najprv oslobodený bude ľud. Kráľovstvo Božie nebude už lúpežou, korisťou cudzích, ale nový ľud bude svojmu Bohu a Messiášovi slúžiť, a preto nemôže sa viac dostať do nijakého otroctva.

[3]) Budú slúžiť tomu synovi Davidovmu, ktorý stolicu Davidovu v úplnom smysle večnou učiní (II. Kráľ. 7, 14.), prisľúbenému vykupiteľovi, Messiášovi.

[4]) Národy so svojou modlosluţbou zahynú, nový ľud izraelský v cirkvi trvať bude večne.

[5]) S láskou a nie hnevom, ako by si zaslúžil.

[6]) Zo svojich síl nemôžeš sa obnoviť, smluvu, ktorú si narušil, napraviť, tak ako hriešnik sám nemôže vyviaznuť z priepasti hriechu.

[7]) Kto ľudu pomôže? Súsedné národy, s ktorými sa spojil, nestoja oň: a keby i chceli poma-

priateľa ranil som ťa, trestom ukrutným; pre množstvo neprávosti tvojej, zatvrdly[1] hriechy tvoje.

15. Prečo kričíš nad svojím potrením? Bolesť tvoja je nezahojiteľná! Pre množstvo neprávosti tvojej a pre tvoje tvrdé hriechy som ti to urobil.

16. Preto[2] všetci, ktorí ťa zožierajú, zožraní budú; a všetci nepriatelia tvoji do zajatia odvedení budú, a ktorí ťa hubia, pohubení budú, a všetkých, ktorí ťa lúpia, dám na lúpež.

17. Lebo obviažem tvoju ranu, a vyliečim ťa z tvojich úrazov, hovorí Pán, preto že teba Sione, zahnanou[3] nazývali: To je tá, ktorá nemá, kto by sa na ňu dopytoval.

18. Toto hovorí Pán: Hľa, ja obrátim obrátenie (odvedenie) stánkov Jakubových, a nad jeho príbytkami sľutujem sa; a bude zasa vystavené mesto na jeho výšine, a chrám dľa svojho poriadku založený bude.

19. A bude vychádzať z nich chvála, a hlas veseliacich sa;[4] a rozmnožím ich, a nebudu umenšení; a oslavím ich,[5] a nebudú sa menšiť.

20. A jeho synovia budú ako od počiatku,[6] a jeho obec predo mnou zotrvá;[7] a navštívim všetkých, ktorí ho sužujú.[8]

21. A bude jeho vodca z neho a jeho knieža z prostred neho vyjde; a priviniem ho a pristúpi ku mne; lebo kto je ten, ktorý by priložil svoje srdce, aby sa priblížil ku mne vraví Pán.[1]

22. A budete mojím ľudom a ja budem vaším Bohom.

23. Hľa, víchor Pánov,[2] hnev vychádza, búrka sa valí, a padá na hlavu bezbožných.

24. Neodvráti prchlivosti hnevu Pán, kým nevykoná a nesplní úmysel srdca svojho: na konci dní porozumiete tomu.

HLAVA 31.

Vyslobodenie ľudu. Podivné narodenie Mesiášovo. Nová smluva, nový Jeruzalem.

1. V tom čase, hovorí Pán: budem Bohom všetkým rodinám izraelským, a oni budú mojím ľudom.

2. Toto hovorí Pán: Na púšti našiel milosť ľud, ktorý ušiel meču; Izrael vôjde do svojho pokoja.[3]

3. Z ďaleka sa mi ukázal Pán.[4] Veď večnou láskou miloval som ťa; preto som ťa z milosrdenstva k sebe pritiahol.[5]

4. A zasa vystavím ťa, a budeš vystavená, panno izraelská! Ešte sa budeš

---

hať, čo vykonajú proti Bohu, keď tresce? Len on môže pomôcť, a práve on je obrazený. (Jerom.)

[1] Sú preťažké, ako prísneho trestu hodné, tak ťažko k napraveniu.

[2] Preto: aby si uznal, že to robím, aby som teba očistil a tvojich nepriateľov zničil, ktorí iné smýšľajú.

[3] Prirovnávajú ľud z domu zahnanej ženy, že Boh ľud opustil a svojich prisľúbení nedrží. Tak obrážali česť Božiu.

[4] Prejavy šťastia obyvateľov.

[5] Že Boha chvália, milujú ho a slúžia mu: Boh ich oslávi, dá im hojnosť svojho požehnania.

[6] Od Boha milovaní, kvetúci, ako za Davida a Šalamúna.

[7] Nebude nikdy zavrhnutá, lebo bude vždy svätá.

[8] Jeho obec bude napádaná, ale Boh bude ju zastávať a brániť. To znamená svätosť a nepominuteľnosť cirkvi, slovo: „Brány pekelné ju nepremôžu" starozákonne vyslovené.

[1] Nový panovník vyjde z prostred neho v sláve velikej. Smysel tohoto veršu ukazuje na Messiáša ako na slávneho vodcu, vojvodcu z Judy (I Mojž. 49, 10.), hviezdu z Jakuba, prút (nosiča berly) z Izraela (IV. Mojž. 24, 17.), Pomazaného, na ktorého rameno položené je večné kňažatstvo (Iz. 9, 6). Len ten, smieriteľ a najvyšší kňaz pokolenia ľudského môže svoje srdce, svoj život založiť, môže k Bohu Otcu pristúpiť, i svojich vykúpencov k Otcovi priviesť.

[2] Bezbožné kráľovstvo judské bude zničené prudkým výchrom. I pri tom myslí Boh na jeho spasenie (v. 24.).

[3] Pod púšťou sa má rozumieť vyhnanstvo, pod pokojom vlasť, tak že židia, ktorí nepomreli v zajatí, navrátia sa do svojej vlasti. Ľud sa v zajatí polepšil, preto pripravil mu Pán navrátenie.

[4] Sú slová ľudu, na ktoré odpovedá Pán: Veď...

[5] So Sionu pozýva Boh ľud, aby sa k nemu vrátil a dáva mu odtiaľ pomoc. Sion je alebo Sion na zemi, na ktorom Boh zostal, alebo svätyňa na nebesách. Slová ľudu obsahujú prosbu, aby ľud k sebe zasa priviedol. Boh odpovedá: Večnou láskou som ťa miloval, nikdy som ti svojho milovania neodoprel.

ozdobovať tvojimi bubnami, a vychádzať v kole hrajúcich.[1]

5. Ešte budeš sadiť vinice na horách samaritských; áno sadiť budú sadzači, ale nebudú oberať, kým čas neprijde.[2]

6. Lebo bude deň, v ktorom budú volať strážni na hore Efraimovej: Vstaňte, a poďme na Sion k Pánu, Bohu svojmu.[3] (Iz. 2, 3; Mich. 4, 2.)

7. Lebo toto hovorí Pán: Prespevujte vesele Jakubovi, a výskajte nad hlavou národov;[4] hlasno volajte, spievajte, a riekajte: Spas, Pane, ľud svoj, ostatky izraelské![5]

8. Hľa, ja ich privediem zo zeme severnej,[6] a shromaždím ich od končín zeme; medzi nimi budú slepí a kulhaví, tehotné a rodiace spolu, veľký zástup sem sa navráti.

9. S plačom[7] prídu, a v milosrdenstve ich nazpäť privediem, a povediem ich cez potoky vodorovnou cestou, a neurazia sa na nej; lebo som Izraelov otec, a Efraim je môj prvorodený.[8]

10. Slyšte národy slovo Pánovo, a oznamujte (ho) po ostrovoch ďalekých[9] a hovorte: Ten, ktorý rozptýlil Izraela, shromaždí ho, a bude ho ochraňovať, ako pastier stádo svoje.

11. Lebo Pán vykúpil Jakuba, a vyslobodil ho z ruky silnejšieho.

12. A prídu a chváliť budú na hore Sionu, a pohrnú sa k dobrotám Pánovým, k obiliu, a vínu, a k oleju a k plodu oviec, a hoviad; a bude ich duša ako svlažená zahrada, a nebudú viac hladovať.

13. Vtedy veseliť sa bude panna pri tanci, a mládenci i starší spolu; a obrátim ich zármutok na radosť, a poteším ich a obveselím po ich bolesti.

14. A opojím dušu kňazov tukom,[1] a ľud môj nasýti sa dobrôt mojich, hovorí Pán.

15. Toto hovorí Pán: Hlas na vysosti[2] slyšať, nárek, žalosť a plač, Ráchel oplakáva synov svojich, a nedá sa potešiť nad nimi, preto že ich niet. (Mat. 2, 18.)

16. Toto hovorí Pán: Zdrž hlas svoj od plaču, a oči svoje od sĺz, lebo budeš mať mzdu za prácu svoju,[3] vraví Pán; a navrátia sa zo zeme nepriateľskej.

17. A je ešte nádej pre tvoju budúcnosť, vraví Pán; a navrátia sa synovia do kraja svojho.

18. Dobre som slyšal (hlas) Efraima, keď sa do zajatia poberal: Trestal si ma, a bol som potrestaný ako neskro-

---

[1]) Bude radosti a chválospevu, ako niekdy po prejdení cez Červené more. (II. Mojž. 15, 1—20.)

[2]) Zasa budú držať oberačku dľa zákona Pánovho. Dľa zákona Mojžišovho z viníc nebrali prvé tri roky úrody, vo štvrtom roku bola úroda Bohu obetovaná ako prvotiny, v piatom roku bola úroda pre všetkých, tak že si každý mohol oberať. III. Mojž. 19, 23—25.; V. Mojž. 20, 6.

[3]) Príde doba, keď Juda a Izrael jedno kráľovstvo bude a všetci k službám Božím chodiť budú. Predtým oznamovali strážni na hore Efraimovej príchod nepriateľov (4, 15.), teraz výročné slávnosti.

[4]) Izrael je „hlavou národov", ľud, ktorému predpovedania a prisľúbenia Božie patria, k nemu sa iné národy pripoja, aby messiášskeho spasenia účastné boly.

[5]) Radostné vyvolávanie a blahoželanie (srov. Hosanna) pri príchode Ježišovom do Jeruzalema. (Mat. 21, 9.)

[6]) Zo zeme, v ktorej bolo najviac odvedených.

[7]) So slzami pokánia a radosti.

[8]) O prednosti Efraimovej pred Judom, alebo pred desaterom pokolení pod týmito dvoma kráľovstvami v našom predpovedaní niet spomienky, tu je vyslovené, že Juda a Izrael po babylonskom vyhnanstve v jedno kráľovstvo sa spoja a rovnakých milostí účastní budú.

[9]) Radostná zvesť o vyslobodení má sa dostať do všetkého sveta. Pomorie a ostrovy stredozemného mora sú tu za zeme západné vôbec.

[1]) Z obetí a desiatkov štedrých, akých pri hodnom požehnaní Božom nebude nedostatku. Kňazi nového zákona budú oplývať milosťami a budú ich i veriacim udeľovať.

[2]) Rame (Rama = vysosť) mesto v pokolení Benjaminovom 2 i pol hodiny severne od Jeruzalema, na hranici kráľovstva Juda a Izrael. Ráchel, matka Jozefova a Benjaminova na svojom hrobe horko plače a narieka nad stratou svojich synov, ktorí do vyhnanstva odvedení boli. V bolesti svojej nevie sa potešiť, jej ľudu už tu nieto, niet viac ľudu Božieho. V odvedení obyvateľov judských vidí zničenie všetkého ľudu dokonané. Že Boh zavrhol ľud, preto tak narieka; tak v Novom zákone oddal sa ľud židovský zavrhnutím Messiáša zahynutiu, ktoré zavraždenie dietok v Betleheme a nárek matiek znamenaly.

[3]) Nesnádze, ktoré si vytrpela pri pôrode a vo vychovaní svojich synov, dôjdu odmeny: navrátia sa do zeme, ktorá je zálohom zeme, teda zasa budú ľudom Božím.

tený junec;[1] obráť ma a obrátený budem;[2] lebo ty si Pán, Boh môj!

19. Lebo keď si ma obrátil, činil som pokánie, a keď si mi ukázal, bijem sa o stehno.[3] Hanbím sa a pýrim, lebo snášam pohanenie mladosti svojej.[4]

20. Či Efraim, syn môj, ktorého štít chcem, či ten nie je dieťa rozkošné; že ako som mluvil proti nemu, ešte pamätám na neho. Preto pohybujú sa vnútornosti moje nad ním; áno, sľutujem sa nad ním, hovorí Pán.[5]

21. Postav si stráž, nakladaj si trpkosti;[6] naprav srdce svoje na pravú cestu, ktorou si šla, navráť sa, panno Izraelská, navráť sa k týmto mestám tvojim.

22. Dokiaľ sa budeš ztrácať po rozkošiach, dcéro túlavá? Lebo stvoril Pán novú vec na zemi: Žena obkľúči muža.[7]

23. Toto hovorí Pán zástupov, Boh izraelský: Ešte riekať budú toto slovo v zemi Júdovej,[8] a v jeho mestách keď obrátim ich zajatých: Požehnaj ťa Pán, krása spravodlivosti, hora svätá!

24. A budú bývať na nej Juda a všetky jeho mestá spolu, oráči a pastieri stáda.

25. Lebo napojím dušu ustatú, a každú dušu lačnú nasýtim.

26. V tom som sa ako zo sna prebudil, a videl som, a môj sen bol mi sladký.[1]

27. Hľa, prídu dni, hovorí Pán, a obsejem dom izraelský a dom judský semenom ľudským, a semenom hoviad.[2]

28. A ako som sa vynasnažoval ich plieniť, a rúcať, a rozmetať, a hubiť, a trápiť; tak sa vynasnažím ich vystaviť a rozsadiť, hovorí Pán.

29. V tých dňoch nepovedia viacej: Otcovia jedli kyslé hrozno, a synom stŕply zuby;

30. ale každý pre svoju neprávosť umre; každý človek, ktorý bude jesť kyslé hrozno, tomu nech stŕpnu zuby.[3]

31. Hľa, prídu dni, hovorí Pán: a uzavrem s domom Izraela a s domom Juda novú smluvu; (Žid. 8, 8.)

32. nie podľa smluvy, akú som uzavrel s ich otcami v ten deň, v ktorý som chytil ich ruku, aby som ich vyviedol zo zeme egyptskej; smluvu, ktorú oni zrušili, kdežto ja som panoval nad nimi,[4] hovorí Pán;

33. ale táto je smluva, ktorú uzavrem s domom izraelským po tých dňoch, hovorí Pán: Dám zákon svoj do ich útrob, a napíšem ho[5] do ich srdca;

---

[1]) Bolesť kajúcna naplňuje Efraima. Vyznáva, že nechcel nosiť jarmo Božie a preto právom bol trestaný.

[2]) K tebe a k mojej zemi.

[3]) Znamenie najhlbšieho zahanbenia i zármutku.

[4]) Hotový som snášať zaslúženú pokutu a hanbu, ktorú som svojím predošlým životom zaslúžil.

[5]) Smysel: Ako praotcovi Jakubovi Efraim, mladší brat vyvoleného Jozefa zvlášte milým bol, tak je mi všetok ľud izraelský (= Efraim), keby bol i viac zhrešil, jakmile sa ku mne pokánim obráti; a jakokoľvek ho pre neprávosti trestať musím, predsa smilujem sa nad ním.

[6]) Ľutuj horko hriechy svoje. Hebr.: Postav si pamätné znamenia, nasaď si stĺpov, nakladaj si hromád kamenia, značiac tým cestu, ktorou ideš, tou zasa sa navrátiš.

[7]) Navráť sa! Dokedy budeš hľadať útechu mimo Boha? Hľa, stane sa zázrak nový a neslýchaný, nové stvorenie na zemi: žena v sebe nosiť bude muža. Tieto slová svätí Otcovia s Cirkvou svätou jednomyselne na tajomstvo vtelenia Syna Božieho v živote blahoslavenej Panny Marie vykladajú. Maria je tá žena, ku ktorej sa od prisľúbenia v raji nádeje a zraky nábožne dvíhajú; táto žena v sebe obkľúči Emmanuela, Messiáša, božského Vykupiteľa, ktorý síce po svojom človečenstve je slabým dieťaťom, ale skrze sjednotenie božstva s človečenstvom od prvého okamženia svojho vtelenia mužom dokonalým múdrosťou, milosťou a silou svojej vôle. To bude to nové stvorenie: Boh-človek narodí sa z Panny.

[8]) V tejto zjaví sa Messiáš, ktorý vyjde z domu Davidovho.

[1]) Boh hovorí, že spal. Totižto bol akoby nečinným za svoj ľud izraelský, teraz však vidí, že jeho spánok (trest) bol dobrý, lebo bol príčinou napravenia a kajúcnosti ľudu.

[2]) Naplním zem ľuďmi a živočíchmi. Tu prorok zasa obe kráľovstvá spojuje a prorokuje ich budúce spojenie po zajatí v kráľovstve messiášskom.

[3]) V tej dobe nebude tak, aby synovia trpeli za otcov, ako v zajatí, ale každý bude len za svoje hriechy trpieť. Nár. 5, 7.; Ezech 18, 2.

[4]) Hebr.: ako ich manžel. Nová smluva bude nezrušiteľná, nevesta Pánova, Cirkev Kristova bude vždy svätá, vždy Bohu verná.

[5]) Nová smluva, ktorú uzavre Boh s Izraelom, je zákon, ktorý dal skrze Vykupiteľa J. Krista, ako to sv. Pavel Žid. 8, 8—13. učí. Stará smluva, ktorú uzavrel Boh so židmi po ich východe z Egypta, bola zákon zovnútorný, napísaný na ka-

a budem ich Bohom, a oni budú mojím ľudom.

34. A nebude viac učiť muž bližného svojho, a muž brata svojho, rieknuc: Poznaj Pána, lebo všetci ma poznajú[1] od najmenšieho z nich až do najväčšieho, hovorí Pán: lebo odpustím ich neprávosť, a ich hriechu nebudem spomínať. (Sk. Ap. 10, 43.)

35. Toto hovorí Pán, ktorý dáva slnce za svetlo vo dne, poriadok mesiaca, a hviezd za svetlo v noci, ktorý búri more, že hučia vlny jeho;[2] Pán zástupov je meno jeho.

36. Akže prestanú tieto zákony predo mnou, hovorí Pán, vtedy prestane i semeno izraelské, tak že nebude národom predo mnou po všetky dni.

37. Toto hovorí Pán: Ak budú môcť byť vymerané nebesá hore, a vystrihnuté byť základy zeme dolu, i vtedy zavrhnem všetko semeno izraelské za to všetko: čo činil,[3] povedá Pán.

38. Hľa, prídu dni, vraví Pán: a vystavené[4] bude mesto Pánovi od veže Hananeel až k bráne nárožnej,

39. a pôjde ďalej šnúra meriaca zrovna ponad pahorok Gareb; a obíde Goata,[5]

40. a všetká dolina mŕtvol a popola,[1] a všetek kraj smrti, až k potoku Cedron, a až k rohu brány koňskej východnej (to) posvätené bude Pánovi; nebude plienené ani kazené viac na veky.

HLAVA 32.

Jeremiáš uväznený. Kupuje pole počas obliehania na znamenie, že zo zajatia isto sa navrátia. Jeremiášova modlitba. Trest Pánov. Vykúpenie.

1. Slovo, ktoré sa stalo od Pána k Jeremiášovi v desiatom roku Sedekiáša, kráľa judského, ktorý je rok osemnásty Nabuchodonozorov.

2. Vtedy vojsko kráľa babylonského obľahlo Jeruzalem, a Jeremiáš prorok bol zatvorený v sieni žalára, ktorý bol v dome kráľa judského.

3. Lebo ho dal zatvoriť Sedekiáš, kráľ judský, rieknuc: Prečo prorokuješ riekajúc: Toto povedá Pán: Hľa, ja dám mesto toto do rúk kráľa babylonského, a dostane ho?

4. a Sedekiáš, kráľ judský, neujde z ruky Kaldejských, ale vydaný bude do ruky kráľa babylonského; a bude s ním hovoriť z úst do úst, a vidieť sa zočivoči.

5. A odvedie Sedekiáša do Babylona; a tam bude, dokým ho nenavštívim,[2] hovorí Pán. A keď budete bojovať proti Kaldejským, šťastia mať nebudete.

---

menných tabuliach, s mnohými náboženskými a štátoprávnymi predpismi; nová smluva bude vnútorný, milosťou do srdca napísaný zákon, aby ctili Boha v duchu a pravde.

[1]) Toto učenie a presvedčenie v tomto čase nepríde od ľudskej múdrosti, ale bezprostredne od samého Boha, nakoľko viera je darom Božím. A bude všeobecná, tak že do tajomství viery zasvätený bude aj človek najprostejší. A toto všeobecné rozšírenie poznania Boha bude ovocím smilovania Božieho, smrti Spasiteľovej.

[2]) Dokiaľ tento svet a tento poriadok vecí neprestane, dotiaľ ľud Boží bude Pánovi slúžiť a bude mu svätý a príjemný.

[3]) Jedno i druhé je nemožné. Boh nedal v zajatí zahynúť všetkému ľudu, ale zachoval jednu čiastku, ktorá znamenala tých veriacich potomkov, ktorí do Cirkvi vošli. (Rim. 10, 1—5.)

[4]) Vv. 38—40. popisujú, ako nový Jeruzalem vystavený bude. Od veže Hananeel na severovýchodnej strane mestského múru až po bránu nárožnú na severozápadnom rohu mesta. Tým je severná strana a priemer mesta v jeho najväčšej šírke označený.

[5]) Juhozápadný bod mestského múru, srov. Joz. 15, 8.; „Pahorok malomocných". Goatu, kbr. Goah znamená „rúcať", preto ho Kald. ako „Kravský rybník" alebo „Teľací rybník" vykladá; asi ako miesto ručania, veľkej biedy medzi zvermi.

[1]) V. 40. opisuje južnú hranicu budúceho mesta; budú k nej patriť celá „Dolina mŕtvol" (zvieracích mrcín i ľudských mŕtvol nepochovaných) a „Popolu" (z mäsa a tuku spálených obetí a iných spálených odpadkov), teda údolie Ben Hinnom so všetkou polinou až k doline cedronskej. Mesto sa tak na východ a juh rozšíri a budú v ňom i miesta, ktoré za nečisté platily (Pahorok malomocných, zákonne nečistých, a Údolie Hinnom, modloslužbou znečistené), ale teraz očistené a Bohu posvätené. Proroctvo toto rozumieme i o duchovnom Jeruzaleme, Cirkvi svätej. Jeruzalem predstavuje sa ako sídlo a stredište kráľovstva Božieho, teda nielen ako z kameňa vystavené mesto, ale viac ako sídlo ríše Božej.

[2]) Navštívenie znamená i potechu i pokutu. Sedekiáš umrel vo väzení. (Srov. 52, 11.)

6. Vtedy riekol Jeremiáš: Stalo sa ku mne slovo Pánovo rieknuc:

7. Hľa, Hanameel, syn Selluma[1] tvojho strýca, príde k tebe, a riekne: Kúp si moje pole, ktoré je v Anatote, lebo tebe právom príbuzenstva náleží kúpiť ho.

8. A prišiel ku mne Hanameel, syn strýca môjho, dľa slova Pánovho do siene žalára, a riekol ku mne: Kúp si moje pole, ktoré je v Anatote, v zemi Benjaminovej, lebo tebe prislúcha právom dedičným, a ty si príbuzný, aby si ho obdržal.[2] Tedy som porozumel, že je to slovo Pánovo.

9. I kúpil som pole od Hanameela, syna strýca môjho, ktoré je v Anatote, a odvážil som mu sedem lótov striebra, a desať strieborných.[3]

10. Potom spísal som kúpny list, a zapečatil, a vzal svedkov; a odvážil som striebro na vážkach.

11. A vzal som zapečatený kúpny list s jeho podmienkami a usneseniami i s otvoreným odpisom

12. a dal som ten kúpny list Baruchovi, synovi Neriáša, syna Maasiášovho pred očima Hanameela strýca môjho, a pred očima svedkov, ktorí sa podpísali v kúpnom liste, a pred očima všetkých židov, ktorí sedeli v sieni žalára.

13. A prikázal som pred nimi Baruchovi, rieknuc:

14. Toto hovorí Pán zástupov, Boh izraelský:[4] Vezmi tieto listy, tento kúpny list zapečatený a tento list otvorený; a vlož ich do hlinenej nádoby, aby mohly trvať mnohé dni.[5]

15. Lebo toto hovorí Pán zástupov, Boh izraelský: Ešte kupované budú domy, a role, a vinice v zemi tejto.

16. Potom modlil som sa k Pánovi, keď som odovzdal kúpny list Baruchovi, synovi Neriášovmu, rieknuc:

17. Ach, ach, ach, Pane Bože! Hľa, ty si stvoril nebe i zem mocou svojou veľkou, a ramenom svojím roztiahnutým, tebe nemôže byť ťažká nijaká vec;

18. ktorý činíš milosrdenstvo nad tisícami[1] a odplácaš za neprávosť otcov do lôna[2] ich synov po nich; Najsilnejší, Veľký, a Mocný! Pán zástupov je meno tvoje. (II. Mojž. 34, 7.)

19. Veľký v rade, a nepochopiteľný pre naše myšlienky,[3] ktorého oči otvorené sú na všetky cesty synov Adamových, abys každému odplatil podľa ciest jeho, a podľa ovocia úmyslov jeho,

20. ktorý si konal znamenia a zázraky v zemi egyptskej až do tohoto dňa, ako v Izraelovi tak na iných ľuďoch, a učinil si si meno, aké je podnes,

21. a vyviedol si ľud svoj izraelský zo zeme egyptskej v znameniach a zázrakoch, a rukou silnou, a ramenom roztiahnutým, a v strachu velikom,

22. a dal si im zem túto, o ktorej si prisahal, že ju dáš ich otcom, zem mliekom a medom tekúcu.

23. A vošli a obrdržali ju, ale neposlúchali hlasu tvojeho; a nechodili podľa zákona tvojho, lebo nič z toho nekonali, čo si im činiť prikázal; i prišly na nich všetky tieto zlé veci.

24. Hľa, ohrady sú vystavené proti mestu, aby ho vzali; a mesto skrze meč a hlad a mor dané je do rúk Kaldejských, ktorí bojujú proti nemu, a všetko, čo si riekol, stalo sa, ako to sám vidíš.

25. A ty mi hovoríš, Pane Bože: Kúp to pole za striebro, a osvedč to svedkami;

---

[1]) Sellum bol brat otca Jeremiášovho.

[2]) Dľa III. Mojž. 25. 25—49. Právu zodpovedá povinnosť, aby sa pole do cudzej familie nedostalo.

[3]) Asi 44 kor., veľmi nízka cena.

[4]) „Pán“ nazýva sa zasa úmyselne plným jeho menom, lebo ide o predpovedanie dôležitých udalostí.

[5]) Ešte ich budeme potrebovať. Bude treba dokázať právo vlastníctva.

[1]) Ani čas ani počet potrebných neobmedzuje plnosti tvojich smilovaní.

[2]) t. j. Boh sype odplatu za neprávosť do lona odevu, tak že ju vziať a nosiť musia. (Srov. II. Mojž. 34. 7.; V. Mojž. 5, 9.)

[3]) Bez týchto vlastností nemohol by Boh dokonale byť spravodlivým. (Tom.)

keď už mesto dané je do rúk Kaldejských?[1])

26. A stalo sa slovo Pánovo k Jeremiášovi rieknuc:

27. Hľa, ja som Pán Boh všetkého tela, či mne ťažká bude nejaká vec?

28. Preto toto hovorí Pán: Hľa, ja dávam toto mesto do rúk Kaldejcov, a do rúk kráľa babylonského, a vezmú ho.

29. A prídu Kaldejci, ktorí bojujú proti mestu tomuto, a zapália ho ohňom, a vypália ho, i domy, čo na ich strechách obetovali Baalovi, a obetovali obety mokré cudzím bohom, aby ma hnevali.

30. Lebo synovia izraelskí i synovia judskí ustavične páchali zlé pred očami mojima od svojej mladosti; synovia izraelskí, ktorí až dosiaľ len čo hnevajú ma dielom rúk svojich,[2]) hovorí Pán.

31. Áno, k hnevu a prchlivosti bolo mi toto mesto od toho dňa, ako ho vystavili, a až do toho dňa, v ktorom odňaté bude od tvári mojej:

32. pre zlosť synov izraelských a synov judských, ktorú páchali, aby ma k hnevu pohli, oni aj ich kráľovia, ich kniežatá, a ich kňazi, a ich proroci, mužovia judskí a obyvatelia jeruzalemskí.

33. A obrátili sa ku mne chrbtom a nie tvárou, keď som ich učil od úsvitu a cvičil, a nechceli poslúchať, že by boli prijali naučenie.

34. A postavili svoje modly v dome, ktorý je nazvaný od mena môjho, aby ho zanečistili. (4. Kráľ. 21, 4.)

35. A stavali Baalovi výšiny, ktoré sú v údolí synov Ennomových, aby obetovali svojich synov a svoje dcéry Molochovi; čo som im neprikázal, a ani mi na um neprišlo, aby páchali túto ohavnosť, a privádzali Judu do hriechu.

36. A teraz pre tieto veci toto hovorí Pán, Boh izraelský k mestu tomuto, o ktorom vy hovoríte, že vydané bude do rúk kráľa babylonského, skrze meč, hlad a mor.

37. Hľa, ja ich shromaždím zo všetkých zemí, do ktorých som ich vyhnal v hneve svojom a v prchlivosti veľkej; a privediem ich zasa na toto miesto, a učiním, aby tu bývali bezpečne.

38. A budú ľudom mojím, a ja budem ich Bohom.

39. A dám im srdce jedno, a cestu jednu,[1]) aby sa ma báli po všetky dni; a aby sa im dobre vodilo, a ich synom po nich.

40. A uzavriem s nimi večnú smluvu, a neprestanem im dobre činiť, a dám do ich srdc moju bázeň, aby neodstupovali odo mňa.[2])

41. A veseliť sa budem z nich, keď im budem dobre činiť; a osadím ich v tejto zemi v pravde[3]) celým srdcom svojím a celou dušou svojou.

42. Lebo toto povedá Pán: Ako som uviedol na tento ľud všetko toto zlé veliké; tak uvediem na nich všetko dobré, o ktorom im hovorím.

43. A budú vládnuť poliami v zemi tejto, o ktorej vy hovoríte, že je pustá, pretože nieto v nej človeka ani hoväda, a že je vydaná do rúk Kaldejských.

44. Polia za peniaze kupovať budú a zapisovať do knihy, a pečatiť, a svedkov k tomu brať v zemi Beniaminovej a okolo Jeruzalema, v mestách judských, v mestách na horách, i v mestách na rovinách, a v mestách, ktoré sú k juhu; lebo obrátim ich zajatie, hovorí Pán.

---

[1]) Načože mi bude to pole, keď zem zaujmú Kaldejci? Prorok sa nerúha, ale opytuje sa pre tam prítomných, ktorí to nijak nevedeli pochopiť, ako je to, že prorok predpovedá zaujatie mesta a predsa kupuje pole. (Jeron.)

[2]) Modlami.

[1]) Boh sám shromaždí roztratených ako „svoj ľud", obnoví a posvätí ich svojím duchom, aby všetci jednomyseľne Boha ctili, to je jediná cesta k blahoslavenstvu.

[2]) Na tomto základe spočívajúc bude kráľovstvo Božie večne trvať, ovšem že duchovné kráľovstvo Božie.

[3]) Vo vernosti.

HLAVA 33.

Proroctvo o navrátení sa zo zajatia, o blahej dobe. Pokolenie Davidovo nevymrie. Kňazstvo bude trvať stále. Večná smluva.

1. A stalo sa slovo Pánovo k Jeremiášovi podruhé, keď ešte zavrený bol v sieni žalára rieknuc:

2. Toto hovorí Pán, ktorý toto[1] učiní, utvorí a pripraví; Pán je meno jeho!

3. Volaj ku mne, a vyslyším ťa, a oznámim ti veci veľké a ustálené, o ktorých nevieš.

4. Lebo toto hovorí Pán, Boh izraelský, o domoch mesta tohoto, a o domoch kráľa judského, ktoré srúcané sú a o ohradách a meču tých,

5, ktorí prídu bojovať s Kaldejskými a ich naplniť mrtvolami ľudí, ktorých v hneve svojom a v prchlivosti svojej pobijem, skrývajúc tvár svoju od mesta tohoto pre všetku ich neprávosť;

6. hľa, ja zacelím ich ranu, a uzdravím, a vyliečim ich; a zjavím im pokoj a pravdu, o ktorú prosia.[2]

7. A navrátim zajatých judských a zajatých jeruzalemských, a vystavím ich ako od počiatku.[3]

8. A očistím ich od všetkej ich neprávosti, ktorou hrešili proti mne; a milostivý budem všetkým ich neprávostiam, ktorými sa previnili proti mne, a pohŕdali mnou.[4]

9. A bude mi (to) k menu a k radosti a chvále, a k plesaniu medzi všetkými národy zeme, ktoré počujú o všetkom tom dobrom, ktoré ja im učiním; a ustrnú, a triasť sa budú[5] nad všetkým tým dobrým, a nad všetkým tým pokojom, ktorého ja im poprajem.

10. Toto hovorí Pán: Ešte budú slýchať na tomto mieste (o ktorom vy hovoríte, že je pusté preto, že niet v ňom človeka ani hoväda; v mestách judských a na uliciach jeruzalemských, ktoré sú pusté bez človeka, a bez obyvateľa a bez dobytku)

11. hlas radosti a hlas veselosti, hlas ženicha a hlas nevesty, hlas tých, ktorí volajú: Oslavujte Pána zástupov, lebo je dobrý Pán, lebo na veky je milosrdenstvo jeho; a tých, ktorí nesú svoje sľuby do domu Pánovho, lebo nazpäť privediem zajatých zeme, ako na počiatku, hovorí Pán.

12. Toto hovorí Pán zástupov: Ešte bude na tomto mieste, ktoré je pusté bez človeka a bez dobytku, a vo všetkých jeho mestách, obydlie pastierov, ložište stád;

13. a v mestách po horách, a v mestách na rovinách, a v mestách, ktoré sú na juh, a v zemi Benjaminovej i okolo Jeruzalema, a v mestách judských ešte prechádzať budú stáda pod rukou počítajúcich,[1] hovorí Pán.

14. Hľa, prídu dni, hovorí Pán: že vykonám to dobré slovo, ktoré som povedal o dome Izraelovom a o dome Judovom.

15. V tých dňoch a v tom čase učiním to, že vypučí Davidovi výhonok spravodlivosti; i vykoná súd a spravodlivosť na zemi.

16. V tých dňoch spasený bude Juda, a Jeruzalem bude bydlieť bezpečne; a toto je menom, ktorým ho nazývať budú: Pán, Spravodlivý náš.[2]

---

[1]) Spasenie, obnovenie, vystavenie.

[2]) Chce srúcané mesto vystaviť, obyvateľom hojnosť pokoja otvoriť a ich v pravde, v zákone, ktorý je v ich srdciach vpísaný, upevniť a prisľúbenia verne splniť.

[3]) Stáleho blaha im poprajem.

[4]) Hriech bude odňatý a nastúpi pravá svätosť, ktorá je neohrozeným základom pokoja a šťastia. Potom Jeruzalem, stredište kráľovstva Božieho, rozšíri slávu Božiu medzi všetkými národami.

[5]) Od radosti vo svätej bázni.

[1]) Pod opatrnými pastiermi, ktorí ráno i večer čítajú stádo, či sa niečo z neho neztratilo. Ján. 10, 14.

[2]) Meno Messiášovo „Pán, spravodlivosť naša" dáva sa tu mestu, v ktorom „výhonok spravodlivosti" (v. 15.), v pokoji ho ubezpečujúc, prebýva a tróni. Jeruzalem je tak obrazom a začiatkom Cirkvi Nového zákona, a táto je nevestou Pánovou, prijímateľkou a prostredkovateľkou ospravodlivenia a posvätenia až do konca časov.

17. Lebo toto hovorí Pán: Nezahynie z Dávida muž, ktorý by sedel na tróne domu izraelského.[1]

18. A z kňazov i levitov nemá chýbať muž pred tvárou mojou, ktorý by obetoval zápaľné obety, a zapaľoval obetu, a zabíjal krvavé obety po všetky dni.[2]

19. A stalo sa slovo Pánovo k Jeremiášovi rieknuc:

20. Toto hovorí Pán: Jestliže môžete zničiť moju smluvu so dňom, a moju smluvu s nocou, aby nebývalo dňa ani noci v čase svojom;

21. tak i moja smluva zrušená byť môže s Dávidom, služobníkom mojím, aby nebolo z neho syna, ktorý by kraľoval na jeho tróne, a kňazi a leviti aby neboli služobníci moji.

22. Jako nemôžu byť spočítané hviezdy nebeské, a premeraný byť piesok morský, tak rozmnožím semeno Dávida, služobníka môjho, a levitov, služobníkov mojich.[3]

23. A stalo sa slovo Pánovo k Jeremiášovi rieknuc:

24. Či si nevidel čo ľud tento hovoril riekajúc: Dve pokolenia, ktoré vyvolil Pán, už zavrhli; a ľudom mojím pohŕdali ako by nebol viac národom pred nimi?[4]

25. Toto hovorí Pán: Jestliže som smluvu svoju s dňom a nocou, a zákony pre nebe a zem neustanovil:

26. tedy aj semeno Jakuba a Dávidá, služobníka môjho, zavrhnem, aby som nebral z jeho semena kniežať nad semenom Abrahámovým, Izákovým a Jakubovým; lebo privediem nazpät ich zajatých, a sľutujem sa nad nimi.[1]

HLAVA 34.

Proroctvo o dobyti a vypálení Jeruzalema a o zajatí Sedekiáša. Zrušenie smuvy o prepustení slúžobníkov. Trest Boží na nevernosť Židov.

1. Slovo, ktoré sa stalo od Pána k Jeremiášovi, keď Nabuchodonozor, kráľ babylonský, a všetko jeho vojsko, a všetky kráľovstvá zeme, ktoré boly pod mocou jeho ruky, a všetky národy bojovaly proti Jeruzalemu, a proti všetkým jeho mestám,[2] rieknuc:

2. Toto hovorí Pán, Boh izraelský: Iď a povedz Sedekiášovi, kráľovi judskému: a povedz mu: Toto hovorí Pán: Hľa, ja vydám mesto toto do rúk kráľa babylonského a spália ho ohňom.

3. A ty neujdeš ruke jeho: ale istotne chytený a do jeho ruky vydaný budeš; a oči tvoje uvidia oči kráľa babylonského, a ústa jeho s ústami tvojimi hovoriť budú.

4. Avšak slyš slovo Pánovo, Sedekiášu, kráľu judský! Toto hovorí Pán o tebe: Nezomrieš od meča,

5. ale zomrieš v pokoji, a jako pálievali za tvojich otcov, predošlých kráľov, ktorí boli pred tebou, tak páliť budú za teba;[3] a kvíliť budú nad tebou, lebo slovo to ja som riekol, hovorí Pán.

---

[1]) Kristus, syn Dávidov večne panovať bude, večne ako kráľ sedieť na tróne Dávidovom (Luk. 1, 32).

[2]) S Mesiášom — Kráľom, budú i kňazia, ktorí pred Pánom ustavične obetovať budú. Prorok síce spomína krvavé i nekrvavé obety Starého zákona, ale z toho nenasleduje, že tým mieni ustavične trvanie týchto obetí; veď už v 3, 16 udáva, že v ríši Mesiášskej budú Boha ctiť celkom rozlične od Mojžišovských obradov; v starom zákone bola archa úmluvy stredom služby obetnej, v Novom nech jej nikto nehľadá. Teda v dobe mesiášskej bude pravé kňazstvo, a tomu nebude chýbať hlavný úrad kňazský: Bohu slúžiť obetovaním.

[3]) Pod semenom Dávidovým sa má tu rozumieť duchovné semeno J. Krista, totižto jeho veriaci, ktorí sa z tej príčiny menujú pokolením kňazským a kráľovským. Medzi týmito stoja na prvom mieste biskupi a kňazi ako účastníci duchovnej moci Kristovej.

[4]) Ľud judský hovorí tu vo svojom odcudzení od Boha = „tento ľud"; kdežto pod „ľudom mojím" myslieť sa má na Judu a Izraela ako na ľud Boží. Tak i dľa mluvy prorockej pod „dvoma pokoleniami" nerozumie sa kráľovské pokolenie Dávidovo a kňazské pokolenie Áronovo, ako by sa tieto a s nimi ľud izraelský už za zničené považovať maly, ale ríše judská a izraelská.

[1]) A jako zákony neba a zeme budú trvať, kým nebo i zem nepominie, tak i sľuby Dávidovi dané o jeho večnom kráľovstve splním.

[2]) Zvláštne proti Lachis a Azecha.

[3]) Ku pocte tvojej páliť budú pri pohrabe tvojom voňavé veci. (II. Par. 16, 13. 14.)

6. A povedal Jeremiáš prorok Sedekiášovi, kráľovi judskému, všetky slová tieto v Jeruzaleme.

7. A vojsko kráľa babylonského bojovalo proti Jeruzalemu, a proti všetkým mestám judským, ktoré zostaly, proti Lachisu, Azechu,[1] lebo tie zostaly z miest Judových, mestá hradené.

8. Slovo, ktoré sa stalo k Jeremiášovi od Pána, keď uzavrel Sedekiáš kráľ smluvu so všetkým ľudom v Jeruzaleme, a dal vyhlásiť:

9. aby prepustil svojho sluhu, a každý svoju služku, Hebreja a Hebrejku, na slobodu, a aby nijak nepanovali nad nimi, ako nad židom a bratom svojim.

10. Teda poslúchli všetky kniežatá, a všetok ľud, ktorí boli smluvu spravili, tak že každý prepustí sluhu svojho, a každý služku svoju na slobodu, aby viac nepanovali nad nimi; teda poslúchli a prepustili (ich).

11. Potom však si to rozmysleli, a zasa priviedli svojich sluhov a služky, ktorých boli na slobodu prepustili, a donútili ich slúžiť ako sluhovia a služky.[2]

12. A stalo sa slovo Pánovo k Jeremiášovi od Pána rieknuc:

13. Toto hovorí Pán, Boh izraelský: Ja som uzavrel smluvu s otcami vašimi toho dňa, keď som ich vyviedol zo zeme egyptskej, z domu slúžobnosti, rieknuc:

14. Keď sa vyplní sedem rokov,[3] prepúšťajte každý brata svojho Hebrea, ktorý sa mu predal, a keď ti slúžil šesť rokov, prepusti ho slobodného od seba; ale otcovia vaši ma neposlúchli, a nenachýlili ucha svojeho. (V. Mojž. 15, 12.)

15. Tu obrátili ste sa dnes, a učinili ste, čo je spravodlivé pred očima mojima, že ste ohlásili každý slobodu pre priateľa svojho; a uzavreli ste smluvu pred tvárou mojou v dome, ktorý nazvaný je od mena môjho.

16. Ale zasa ste sa odvrátili a poškvrnili ste meno moje, a priviedli ste zasa každý svojho sluhu, a každý svoju služku, ktorých ste boli prepustili, aby boli slobodní a svojej moci; a násilne ste ich donútili byť vašimi sluhami a služkami.

17. Preto toto hovorí Pán: Vy neposlúchli ste ma, aby ste vyhlásili slobodu každý bratovi svojmu, a každý priateľovi svojmu; hľa, ja vyhlasujem proti vám slobodu meča, a moru, a hladu, hovorí Pán; a vydám vás na prenasledovanie všetkým kráľovstvám zeme.

18. A mužov, ktorí prestupujú moju smluvu, a nezachovali slov smluvy, ku ktorým privolili pred tvárou mojou, učiním ako teľa, ktoré na dvoje rozťali, a medzi tými jeho dielami prešli;[1]

19. kniežatá judské a kniežatá jeruzalemské, komorníkov a kňazov, a všetok ľud zeme, ktorí prešli medzi dielami teľaťa;

20. áno, vydám ich do rúk ich nepriateľov, a do ruky tých, ktorí číhajú na ich dušu; a budú ich mrtvoly na pokrm vtákom nebeským a zvieratám zemským.

21. I Sedekiáša, kráľa judského, a jeho kniežatá vydám do rúk ich nepriateľov, a do rúk číhajúcich na ich duše, a do rúk vojska kráľa babylonského, ktorí odtiahli od vás.

22. Hľa, ja rozkážem, hovorí Pán, a privediem ich zasa do mesta tohoto a budú bojovať proti nemu, a zaujmú ho, a vypália ho ohňom; a mestá Judove obrátim na púšť, tak že nebude obyateľa.

---

[1]) Lachis a Azecha boly juhozápadne na rovine judskej a boly od Roboama opevnené (II. Par. 11, 9). Iné mestá, neohradené a nebránené boly už nepriateľom obsadené.

[2]) Počas obliehania mesta obrátil sa ľud i kráľ a usniesli sa, že zákon o sluhoch budú zachovávať. (II. Mojž. 21, 2; V. Mojž. 15, 12) a že prepustia sluhov, ktorých od istého času neprepúšťali. Ale keď Kaldejskí prestali obliehať mesto, oľutovali svoj krok a priviedli sluhov nazpäť. Toto karhá prorok a vyhráža sa za to trestom.

[3]) V započatom siedmom roku.

[1]) Pri smluvách a slávnostných prísahách zabíjaly sa obety a sotínaly na dvoje a prisahajúci musel medzi ich dielami prejsť. Tento priechod medzi dielami obetnými bol vyzvaním Boha, aby krivoprísažníkovi alebo rušiteľovi smluvy to učinil, čo sa obetnému zvieraťu stalo, aby rušenie smluvy a krivú prísahu smrťou trestal. Boh teraz poslúchne vyzvaniu krivoprísažníkov potresce smrťou od meča, a hladu a moru. I. Mojž. 15, 10.

HLAVA 35.

Poslušnosť Rechabitských. Neposlušnosť Judských. Týmto oznamuje trest. Rechabitským Božie požehnanie.

1. Slovo, ktoré sa stalo k Jeremiášovi od Pána za dní Joakima,[1] syna Joziášovho, kráľa judského, rieknuc:

2. Iď do domu Rechabitov,[2] a hovor s nimi a priveď ich do domu Pánovho do jednej komory pokladnej, a daj im piť vína.

3. A vzal som Jezoniáša, syna Jeremiášovho, syna Habsaniášovho, a jeho bratov, a všetkých jeho synov, a všetok dom Rechabitov,

4. a doviedol som ich do domu Pánovho do pokladnice[3] synov Hanana, syna Jegedeliáša, muža Božieho,[4] ktorá je vedľa pokladnice kniežatskej,[5] nad pokladnicou Maasiáša, syna Sellumovho, ktorý bol strážcom siene.

5. A postavil som pred synov domu Rechabitských džbánky plné vína, a kalichy, a riekol som im: Pite víno!

6. Ale oni odpovedali: Nepijeme vína, lebo Jonadab, syn Rechabov, otec náš, zakázal nám rieknuc: Nepite vína vy aj synovia vaši na veky.

7. a domu nestavajte, ani semena nerozsievajte, a viníc nesaďte, ani nemajte; ale v stánkoch prebývajte po všetky dni vaše, aby ste žili mnoho dní na tvári zeme, v ktorej ste prespolní.

8. Preto poslúchli sme hlas Jonadaba, syna Rechaba, otca nášho, vo všetkom, čo nám prikázal, tak že nepijeme vína po všetky dni svoje ani my, ani ženy naše, ani synovia, ani dcéry naše,

9. ani domov sme nestavali k bývaniu; a nemáme viníc, ani rolí, ani osenia;

10. ale bydlíme v stánkoch, a sme poslušní vo všetkom, čo nám prikázal Jonadab, otec náš.

11. Ale keď vtrhol Nabuchodonozor, kráľ babylonský, do našej zeme, riekli sme: Poďte, a ujdime do Jeruzalema pred vojskom kaldejským, a pred vojskom sýrskym; a zostali sme v Jeruzaleme.[1]

12. I stalo sa slovo Pánovo k Jeremiášovi rieknuc:

13. Toto hovorí Pán zástupov, Boh izraelský: Iď a povedz mužom judským, a obyvateľom jeruzalemským: Čože neprijmete naučenia, aby ste poslúchali moje slová? hovorí Pán.

14. Premohly reči Jonadaba, syna Rachatovho, ktoré prikázal synom svojim, aby nepili vína; a nepili (ho) až do toho dňa, lebo poslúchli prikázania otca svojho: ale ja mluvil som vám od úsvitu a hovoril som vám,[2] a neposlúchli ste ma.

15. A posielal som k vám všetkých služobníkov mojich prorokov, a odkazoval som vám: Navráťte sa už každý s cesty veľmi zlej, a polepšite svoje predsavzatia; a nechoďte za cudzími bohy, a nectite ich, a budete prebývať v zemi, ktorú som dal vám i otcom vašim; a nenaklonili ste svojho ucha, ani ste ma neposlúchali. (Vyššie 25. 5.)

16. Nuž synovia Jonadaba, syna Rechabovho, zachovali prikázanie otca svojho, ktoré im bol dal, ale ľud tento neposlúchal ma.

17. Preto toto hovorí Pán zástupov,

---

[1]) Táto udalosť padá do posledného roku Joakima a to po v. 11. pri druhom vpáde Nabuchodonozorovom, keď Rechabitskí pred vojskom kaldejským a sýrskym medzi múrami jeruzalemskými záchranu hľadali.

[2]) Rechabitskí boli potomci Jonadaba, syna Rechabovho a svoj rod odvádzali až od Mojžišovho švagra Hobaba. Prijali náboženstvo Mojžišovo, ale zostali pri svojom pastierskom živote a pri obyčajoch svojich predkov. Tu je reč o jednej rodine a nie o všetkom dome.

[3]) Alebo: do izby.

[4]) Čestný názov prorokov. Jeho synovia sú iste jeho žiaci, učeníci, ktorých prorok vychovával a v bázni Božej vyučoval.

[5]) V ktorej sa kniežatá, predáci ľudu, na veľké sviatky alebo k poradám schádzali.

[1]) Nie svevoľne proti prikázaní otca svojho bydlíme v domoch, ale len z núdze; aby sme pred nepriateľmi boli bezpečnejšími.

[2]) Jonadab raz hovoril a jeho potomstvo poslúchalo ho cez sto rokov, Boh bez prestania hovorí svojmu ľudu a ustavične ho napomína, ale ľud nechce poslúchať.

Boh izraelský: Hľa, ja privediem na Judu a na všetkých obyvateľov jeruzalemských všetko súženie, ktoré som vyriekol proti ním, preto že som hovorieval k nim, a neposlúchali: volával som na nich, ale neohlásili sa mi.

18. Ale domu Rechabitských riekol Jeremiáš: Toto hovorí Pán zástupov, Boh izraelský: Preto, že ste boli poslušní prikázaniu Jonadaba, otca vášho, a zachovali všetky jeho príkazy, a konali ste všetko, čo vám prikázal,

19. preto toto vraví Pán zástupov, Boh izraelský: Nebude rod Jonadaba, syna Rechabovho bez muža, stojacieho pred tvárou mojou po všetky dni.[1]

HLAVA 36.

Proroctvá Jeremiášove na rozkaz Boží do knihy napísané a čítané. Joakim dal knihu spáliť. Boh prikazuje Jeremiášovi proroctvá do inej knihy spísať a kráľovi trest oznámiť.

1. I stalo sa roku štvrtého[2] Joakima syna Joziášovho, kráľa judského: stalo sa toto slovo k Jeremiášovi od Pána rieknuc:

2. Vezmi si svinutú knihu[3] a zapíš do nej všetky slová, ktoré som ti hovoril proti Izraelovi a Judovi a proti všetkým národom, od toho dňa, ako som hovorieval s tebou odo dní Joziášových až do dňa tohoto:

3. či azda, keď počuje dom judský všetko to zlé, čo ja myslím vykonať im, navráti sa každý s cesty svojej veľmi zlej; a milostivý budem ich neprávosti, a ich hriechu.

4. Hneď zavolal Jeremiáš Barucha, syna Neriašovho, a spísal Baruch do knihy z úst Jeremiášových všetky reči Pánove, ktoré mu hovoril.

5. A rozkázal Jeremiáš Baruchovi rieknuc: Ja som zavrený, a nemôžem ísť do domu Pánovho.

6. Preto iď ty, a čítaj z knihy, do ktorej si napísal z úst mojich slová Pánove, a nech ich slyší ľud v dome Pánovom v deň pôstu,[1] nech ich slyšia i všetci Judskí, ktorí zo svojich miest prijdu, a čítaj im;

7. či azda padne ich modlitba pred Pánom,[2] a navrátia sa každý so svojej cesty veľmi zlej; lebo je veľký hnev a rozhorlenie, v ktorom hovoril Pán proti ľudu tomuto.

8. A učinil Baruch, syn Neriašov čo mu rozkázal Jeremiáš prorok, a čítal z knihy reči Pánove v dome Pánovom.

9. I stalo sa v piatom roku za Joakima, syna Josiašovho, kráľa judského, v desiatom mesiaci, že vyhlásili pôst[3] pred Pánom všetkému ľudu v Jeruzaleme, a všetkému ľudu, ktorý sa sišiel z miest judských do Jeruzalema.

10. I čítal Baruch z knihy reči Jeremiášove, v dome Pánovom v pokladnici Gamariáša, syna Safanovho písára,[4] na sieni hornej pri dverách novej brány domu Pánovho, a počúval všetok ľud.[5]

11. Keď slyšal Micheas, syn Gamasiáša, syna Safanovho, všetky reči Pánove z knihy,

12. šiel do kráľovského domu, do písarovej izby; a hľa, tam sedeli všetci kniežatá: Elisama, písár, a Dalajáš, syn Semejášov, a Elnátan, syn Achoborov,

---

[1]) T. j. pokolenie Jonadabovo bude pod ochranou Božou trvať. Že pod týmto prisľúbením mieni i prijatie Rechabitských (ich potomkov) do ríše messiášskej, to sa i tak rozumie.

[2]) Proti koncu štvrtého roku panovania Joakimovho.

[3]) Jeden závitok papirosový; listy boly spolu sošité alebo jeden k druhému prilepené. Písané bolo len na jednej strane a popísaný papiros bol svinutý okolo paličky.

[1]) Pôst bol desiateho dňa siedmeho mesiaca (III. Mojž. 23, 27), na ktorý všetok ľud do chrámu chodieval. Ale mohol byť pôst ustanovený na odvrátenie nebezpečenstva.

[2]) Či padnú pred Bohom = či svoju modlitbu k jeho nohám položia.

[3]) Aby zármutok nad pretrpeným nešťastím dobré ovocie kajúcnosti priniesol a ešte nastávajúce nešťastie oddialené bolo.

[4]) Kráľovského kancelára a radcu.

[5]) Ako smýšľal Joakim, vieme z 26, 20 ... Po porážke myslel tajne odpadnúť od Kaldejských; ponevádž však proroctvá žiadaly poddať sa, bolo nebezpečné ich čítať.

a Gamariáš, syn Safanov, a Sedekiáš, syn Hananiášov, a všetky kniežatá.

13. A oznámil im Micheáš všetky slová, ktoré slyšal, keď čítal Baruch z knihy do uší ľudu.

14. Preto poslali všetky kniežatá k Baruchovi Judiho, syna Nataniášovho, syna Selemiášovho, syna Chusiho, aby riekol: Tú knihu, z ktorej si čítal v prítomnosti ľudu, vezmi do ruky svojej, a príď. Vtedy vzal Baruch, syn Neriášov, túto knihu do ruky svojej, a prišiel k ním.[1]

15. I riekli mu: Sadni si, a čítaj to do našich uší. A čítal Baruch do ich uší.

16. Keď slyšali všetky (tie) slová, ľakli sa, a hľadeli jeden na druhého, a riekli Baruchovi: Všetky tie reči musíme oznámiť kráľovi.

17. A pýtali sa ho rieknuc: Povedz nám, ako si spísal všetky tie reči z úst jeho?[2]

18. I riekol im Baruch: Z úst svojich mi hovoril všetky tieto reči, akoby čítal, a ja som ich písal černidlom[3] do knihy.

19. I riekli kniežatá Baruchovi: Iď a skry sa ty i Jeremiáš, aby nikto nevedel, kde ste.[4]

20. A vošli ku kráľovi na sieň, ale knihu dali schovať v izbe Elisama písára, a oznámili všetky tie reči osobne kráľovi.

21. I poslal kráľ Judiho, aby vzal tú knihu: ktorý ju vzal z izby Elisama písára a čítal pred kráľom a všetkými kniežatmi, ktorí stáli okolo kráľa.

22. Kráľ však sedel v zimnom dome v desiatom mesiaci;[5] a pred ním bolo ohnište,[6] plné žeravého uhlia.

23. A keď prečítal Judi tri alebo štyri listy porezal ich (kráľ) písárovým nožíkom a hodil ich do ohňa, ktorý bol na ohnisku, až zhorela celá kniha ohňom, ktorý bol na ohnisku.

24. A nezľakli sa, ani neroztrhli[1] svojho rúcha kráľ a všetci služobníci jeho, ktorí slyšali všetky tieto reči.

25. Ale Elnátan a Dalajáš, a Gamariáš odporovali kráľovi, aby nespálil tú knihu; a neposlúchol ich.

26. Ba kráľ rozkázal Jeremielovi, Amelechovmu synovi a Sarajašovi, Ezrielovmu synovi a Selemiášovi, Abdeelovmu synovi, aby Barucha písára, a Jeremiáša proroka chytili; ale Pán ich skryl.

27. A stalo sa slovo Pánovo ku Jeremiášovi prorokovi, keď kráľ spálil knihu i reči, ktoré spísal Baruch z úst Jeremiášových, rieknuc:

28. Vezmi si zasa knihu inú a napíš do nej všetky prvšie reči, ktoré boly v tej prvej knihe, ktorú spálil Joakim, kráľ judský.

29. A Joakimovi, kráľovi judskému, povieš: Toto hovorí Pán: Ty si spálil tú knihu rieknuc: Prečo si písal v nej oznamujúc: Rýchle[2] príde kráľ babylonský a zpustoší zem túto a vyhladí z nej človeka i hovädo?

30. Preto toto hovorí Pán proti Joakimovi, kráľovi judskému: Nebude z neho (potomka), ktorý, by sedel na tróne Dávidovom,[3] a telo jeho mrtvé vyhodené bude na horúčosť vo dne a na mráz v noci.

31. A navštívim na ňom, a na semene jeho a na služobníkoch jeho ich neprávosti, a dovediem na nich, a na obyvateľov jeruzalemských a na mužov judských všetko to zlé, ktoré som hovorieval proti nim, a neposlúchali.

32. A Jeremiáš vzal knihu inú, a dal

---

[1]) Preto že kňažatá priaznivými sa ukázali prorokovi, v. 26, 16. Baruch prijal pozvanie, hoci Jeremáš čítanie len pre chrám nariadil. Ich smýšľanie uvidíme vo v. 19.

[2]) Bez vedomia a vôle Jeremiášovej a či na jeho rozkaz?

[3]) Písavali perom trsteným a černidlom, u Hebrejov zvláštne zo sadze a guami hotoveným.

[4]) Báli sa o nich pred kráľom.

[5]) V decembri, v ktorom studený dážď, ba i sňah v Palestine padáva.

[6]) Nádoba so žeravým uhlím na vykurovanie izieb.

[1]) Nedali znaku ľútosti nad tým.

[2]) Istotne.

[3]) Ktorý by kraľoval dlhší čas. Kraľoval síce po Joakimovi Joachin, jeho syn, ale len tri mesiace a zajatý odvedený bol. (IV. Kráľ. 24, 8.)

ju Baruchovi, Neriášovmu synovi, písárovi, ktorý spísal do nej z úst Jeremiášových všetky reči tej knihy, ktorú spálil Joakim, kráľ judský ohňom a ešte pridané bolo o mnoho viacej rečí, než ich bolo prv.

HLAVA 37.

Sedekiáš prosí Jeremiáša, aby sa modlil za neho a za ľud. Proroctvo o dobytí a zkaze Jeruzalema. Jeremiáš vo väzení.

1. A kraľoval Sedekiáš, syn Josiášov, miesto Jechoniáša, syna Joakimovho, ktorého ustanovil za kráľa Nabuchodonozor, kráľ babylonský, v zemi judskej. IV. Kráľ. 24. 17.)

2. A neposlúchal on, ani služobníci jeho, ani ľud tej zeme slov Pánových, ktoré mlúvil skrze Jeremiáša proroka.[1]

3. I poslal kráľ Sedekiáš Juchala, syna Selemiášovho, a Sofoniáša, Maasiášovho syna, kňaza, k Jeremiášovi prorokovi, rieknuc: Pros za nás Pána Boha nášho.[2]

4. Jeremiáš však slobodne chodil medzi ľudom, lebo ho ešte neboli vsadili do väzenia. Medzitým vytiahlo Faraonovo vojsko z Egypta; a keď to dozvedeli sa kaldejskí, ktorí obliehali Jeruzalem, odtiahli od Jeruzalema.

5. I stalo sa slovo Pánovo k Jeremiášovi prorokovi rieknuc:

6. Toto hovorí Pán, Boh izraelský: Takto povedzte kráľovi judskému, ktorý vás poslal ku mne, opýtať sa: Hľa, Faraonovo vojsko, ktoré vám prišlo na pomoc, vráti sa do zeme svojej, do Egypta;

7. a navrátia sa zasa kaldejskí, a bojovať budú proti mestu tomuto; a vezmú a vypália ho ohňom.

8. Toto hovorí Pán: Neklamte duše svoje riekajúc: Celkom odídu, a odtiahnu od nás Kaldejskí; lebo neodídu.

9. Ba keby ste i všetko vojsko kaldejské, ktoré bojuje proti vám, pobili, a keby zostalo z nich (len) niekoľko ranených, tí zo stánov svojich povstanú a vypália toto mesto ohňom.

10. Preto keď odtiahlo vojsko kaldejské od Jeruzalema pre vojsko Faraonovo,[1]

11. vychádzal Jeremiáš z Jeruzalema chcúc ísť do zeme Benjaminovej, tam rozdeliť (svoj) majetok pred tvárou občanov.

12. Ale keď prišiel ku bráne Benjaminovej, bol tam strážca brány podľa poradia menom Jeriáš, syn Selemiášov, syna Hananiášovho, ktorý chytil Jeremiáša proroka a riekol: Ku kaldejským utekáš.[2]

13. I odpovedal Jeremiáš: Nie je pravda, neutekám ku Kaldejským. Ale nechcel ho počúvať, lež vzal Jeriáš Jeremiáša, a priviedol ho ku kniežatám.[3]

14. Pre ktorú vec rozhnevali sa kniežatá na Jeremiáša, bili ho, a hodili do žalára, ktorý bol v dome Jonatana písára; lebo on bol postavený nad žalárom.

15. A tak vošiel Jeremiáš do domu jamy,[4] a to do káznice, a sedel tam Jeremiáš mnoho dní.

16. Tu poslal kráľ Sedekiáš pre neho a pýtal sa ho tajne v dome svojom a riekol: Myslíš, že je (nejaká) reč[5] od Pána? I riekol Jeremiáš: Je. A potom

---

[1]) Neposlušní bol v tom, že sa nechceli podrobiť jarmu Kaldejskému.

[2]) Keď sa egyptské vojsko približovalo a Kaldejci proti nemu tiahnuc Jeruzalem na čas obliehať prestali, Sedekiáš bral to za najlepšiu príležitosť celky oslobodiť sa od nich. Preto prosí proroka, aby sa primlúval za neho u Boha v tom smysle. Že Sedekiáš prosil proroka o prímluvu u Boha, nebolo Bohu nemilé. Teda ani my neobrážame Boha a nášho spomocníka Krista, keď s Bohom nerozlučne sjednotených svätých o ich prímluvu prosíme; veď i sv. Pavel prosieval o modlitby veriacich pre seba a pre svojich pomocníkov i pre dobrý prospech jeho diel.

[1]) Vojsko kaldejské vyhnalo medzitým Egyptčanov v jednej bitke docela zo zeme.

[2]) Tak sa to zdalo; veď Jeremiáš len nedávno oznamoval, že len tí si život zachránia, ktorí ku Kaldejčanom utečú.

[3]) Títo priali spojenstvu s Egyptom, preto museli obžalobu priaznive prijať.

[4]) Do podzemného žalára.

[5]) Nejaký výrok nový. Kráľ bál sa kniežat, nepriateľov Jeremiášových. (Srov. 38, 35.) Slabúch kráľ i úfa, že sa Boh smiluje, ale predsa nebojí sa ho dosť, aby pokánie činil a poslúchal.

riekol: Do rúk kráľa babylonského vydaný budeš.

17. A riekol (ďalej) Jeremiáš kráľovi Sedekiášovi: Čo som previnil proti tebe a služobníkom tvojim, a ľudu tvojmu, že si ma posadil do domu žalára?

18. Kdeže sú vaši proroci, ktorí vám prorokovali a hovorievali: Nepríde kráľ babylonský na vás, ani na zem túto?

19. A teraz slyš, prosím, pane kráľu môj: Nech nebude márna prosba moja pred tvárou tvojou, a neposielaj ma zasa do domu Jonatána pisára, aby som tam nezomrel.

20. Tedy rozkázal kráľ Sedekiáš Jeremiáša odviesť do siene žalára, a dávať mu na každý deň bochník chleba krom váry, kým sa neminie všetok chlieb v meste; a tak zostal Jeremiáš v sieni žalára.[1])

Hlava 38.

Úklady kniežat proti Jeremiášovi. Jeho väzenie a vyslobodenie z väzenia. Sedekiáš sa rozmlúva s Jeremiášom.

1. Ale slyšal Safatiáš, syn Matanov, a Godeliáš, syn Fassurov, a Juchal, syn Selemiášov, a Fassúr, syn Melchiášov, reči, ktoré hovoril Jeremiáš ku všetkému ľudu rieknuc:[2])

2. Toto hovorí Pán: Ktokoľvek zostane v meste tomto, zomre mečom, a hladom, alebo morom; ale kto utečie ku Kaldejským, bude žiť, a bude duša jeho zdravá a živá.[3])

3. Toto hovorí Pán: Istotne vydané bude toto mesto do ruky vojska kráľa babylonského, a vezme ho.

4. Ale kniežatá riekli kráľovi: Prosíme, daj tohoto človeka usmrtiť, lebo schválne oslabuje ruky bojovných mužov, ktorí ostali v tomto meste, a ruky všetkého ľudu, keď hovorí im slová také; lebo človek ten nehľadá pokoja ľudu tomuto, ale zlo.

5. A riekol Sedekiáš kráľ: Hľa, v rukách vašich je, lebo nesluší sa kráľovi vám niečo odoprieť.

6. Tedy vzali Jeremiáša a hodili ho do jamy[1]) Melchiáša, Amelechovho syna, ktorá bola na dvore žalára, a spustili Jeremiáša na povrazoch do jamy, v ktorej nebolo vody, ale blato: tak že Jeremiáš tonul v tom blate.

7. Ale počul Abdemelech, muríň, muž komorník, ktorý bol v dome kráľovskom, že hodili Jeremiáša do tej jamy; kráľ však sedel v bráne benjaminskej.

8. i vyšiel Abdemelech z kráľovského domu, a hovoril kráľovi rieknuc:

9. Pane, môj kráľu! Zle urobili títo mužovia to všetko, čo vykonali Jeremiášovi prorokovi, keď ho hodili do tej jamy, aby tam zomrel od hladu; lebo nieto už viac chleba v meste.

10. Tedy rozkázal kráľ Abdemelechovi muríňovi rieknuc: Vezmi so sebou odtiaľto tridsať mužov,[2]) a vytiahni Jeremiáša proroka z tej jamy, prv než by umrel.

11. Tedy vzal Abdemelech so sebou tých mužov, vošiel do kráľovského domu, do miestnosti pod komorou na náradie, a nabral odtiaľ starých handár a strhaných šiat, ktoré hnily, a spustil ich Jeremiášovi do tej jamy po povrazoch.

12. A riekol Abdemelech muríň Jeremiášovi: Polož tie staré handry a tie ztrhané a zkazené šaty pod pazuchu

---

[1]) Jeremiáša chytili, bili a do žalára hodili, že vraj chcel utiecť k nepriateľovi a tak vlasť zradiť; ale pravda je v tom, že nelichotil ľuďom, kázal verne pravdu a tak urazil hrdosť a pýchu vznešených, nemožúcich sniesť hrozbu, že budú otrokami Kaldejčanov, keď nechcú poslúchať Boha: preto prišlo prorokovi mnoho trpieť.

[2]) Jeremiáš zasa smel návštevy prijímať a k ľudu hovoriť; a tu neprestáva radiť, aby sa dobrovoľne Kaldejcom poddali.

[3]) Tak kázal Jeremiáš na rozkaz Boží; nebál sa znovu vystaviť svoj život nebezpečenstvu.

[1]) Do zamútenej studne (cisterny), v ktorej do bahna pohrúžený od hladu mal zahynúť, lebo pre hlbokosť jamy nemohol ujsť.

[2]) Ktorí by mu proroka vytiahnuť pomohli a na prípad nepriateľského násilia (kniežat a poštvaného ľudu) pri vyslobodzovaní ho obránili.

rúk sojich a okolo povrazov;[1]) a učinil Jeremiáš tak.

13. Tak vytiahli Jeremiáša na povrazoch a vyviedli ho z tej jamy; a ostal Jeremiáš v sieni žalára.[2])

14. A poslal kráľ Sedekiáš a vzal k sebe Jeremiáša proroka do tretieho priechodu,[3]) ktorý bol pri dome Pánovom; a riekol kráľ Jeremiášovi: Zpýtam sa ťa ja na niečo; netaj ničoho predo mnou.

15. Ale Jeremiáš riekol Sedekiášovi: Keď ti oznámim, či ma neusmrtíš? A keď ti rady dám, neposlúchneš ma.

16. I prisahal kráľ Sedekiáš Jeremiášovi rieknuc: Žije Pán, ktorý nám stvoril túto dušu, že ťa neusmrtím, a že ťa nevydám do rúk tých mužov, ktorí ti idú o život.

17. A Jeremiáš riekol Sedekiášovi: Toto hovorí Pán zástupov, Boh izraelský: Jestliže vyjdeš ku kniežatám kráľa babylonského, i duša tvoja živá bude, i mesto toto nebude vypálené ohňom, a zachovaný budeš ty aj dom tvoj.

18. Ale jestli nevyjdeš ku kniežatám kráľa babylonského, vydané bude toto mesto do rúk Kaldejských, a vypália ho ohňom, a ty neujdeš z ich ruky.

19. I riekol kráľ Sedekiáš Jeremiášovi: Bojím sa židov, ktorí prešli ku Kaldejským, aby ma azda nevydali do ich rúk; a neposmievali sa mi.

20. Ale Jeremiáš odpovedal: Nevydajú ťa, poslúchni, prosím slovo Pánovo, ktoré ti ja hovorím a bude ti dobre, i bude živá duša tvoja.

21. Ale jestli by si nechcel vyjsť, toto je reč, ktorú mi ukázal Pán:

22. Hľa, všetky ženy, ktoré ostaly v dome kráľa judského,[4]) budú vyvedené ku kniežatám kráľa babylonského, a povedia: Zviedli ťa a premohli ťa mužovia tvoji pokojní, pohrúžili nohy tvoje do blata a do bahna, a odstúpili od teba.[1])

23. A všetky tvoje manželky a synovia tvoji vyvedení budú ku Kaldejským, a neujdeš ich rukám, ale rukou kráľa babylonského zajatý budeš a mesto toto vypália ohňom.

24. Tedy riekol Sedekiáš Jeremiášovi: Nikto nech sa nedozvie o slovách týchto,[2]) a neumrieš.

25. Ale jestliže uslyšia kniežatá, že som bol na slove s tebou, a prídu k tebe, a rieknu ti: Povedz nám, čo si hovoril s kráľom, netaj pred nami, a neusmrtíme ťa; a čo hovoril kráľ s tebou?

26. Riekni im: Predkladal som ja svoju prosbu pred kráľa, aby ma nekázal nazpäť zaviesť do domu Jonatanovho, aby som tam nezomrel.

27. Tedy prišli všetky kniežatá k Jeremiášovi a pýtali sa ho, a on im povedal všetko tak, ako mu kráľ kázal; a odišli uspokojení od neho; lebo nič nebolo slyšať (o tej veci).

28. A ostal Jeremiáš v sieni žalára až do toho dňa, v ktorom bol dobytý Jeruzalem. I stalo sa, že Jeruzalem bol zaujatý.[3])

HLAVA 39.

Mesto Jeruzalem dobyté od Kaldejských. Sedekiáš bol zajatý a do Babylona odvedený. Jeremiáš i Abdemelech ochránení.

1. Deviateho roku Sedekiáša kráľa judského, v desiatom mesiaci, pritiahol Nabuchodonozor, kráľ babylonský, a všetko jeho vojsko k Jeruzalemu, a obľahli ho.

2. A jedenásteho roku Sedekiáša vo

[1]) Aby ho povrazy nerezaly! Hľa, ako jemne zaobchádzal s ním cudzinec!

[2]) Kde bol predtým. Srov. 37, 20.

[3]) Čo to bol za priechod nie je známo.

[4]) Ženiny (bočné ženy) predošlých kráľov judských, ktoré hladom a morom nezahynuly.

[1]) Pekný kráľ, ktorý od nespoľahlivých priateľov dá sa do bahna zvábiť a v ňom utonie, kdežto tí neverne odstúpia a nepomáhajú mu. Prorok chcel strachom vedeného kráľa strachom k lepšiemu nakloniť.

[2]) Bál sa, že by vyšlo na javo, že mesto pre jeho tvrdošijnosť zahynúť musí.

[3]) Táto posledná veta patrí už k nasledujúce hlave.

štvrtom mesiaci, piateho dňa mesiaca prelomené bolo mesto.

3. A vošli všetky kniežatá kráľa babylonského a posadili sa pri prostrednej bráne: Neregel, Serezer, Semegarnabu, Sarsachim, Rabsares, Neregel, Serezer, Rebmag, a všetky ostatné kniežatá kráľa babylonského.

4. A keď ich uvideli Sedekiáš, kráľ judský a všetci bojovní mužovia, utiekli; a vyšli v noci z mesta cestou kráľovskej zahrady, a bránou, ktorá bola medzi dvoma múrami, a vyšli cestou k púšti.[1]

5. Ale vojsko kaldejské ich prenasledovalo a dohonili Sedekiáša na rovine púšti jerišskej, a zajali ho a priviedli k Nabuchodonozorovi, kráľovi babylonskému, do Reblaty,[2] ktorá je v zemi Emat; a vyriekol nad ním súd.

6. A zabil kráľ babylonský synov Sedekiášových v Reblate, pred jeho očami; a všetkých šľachticov judských pobil kráľ babylonský.

7. A Sedekiášovi dal oči vylúpiť,[3] a dal do pút okovať, aby ho odviedol do Babylona.

8. I dom kráľovský i domy ľudu vypálili Kaldejci ohňom, a múr jeruzalemský srúcali.

9. A ostatok ľudu, ktorí zostali v meste, a úskokov, ktorí prešli k nemu, a čo ešte z obecného ľudu ostalo, odviedol Nabuzardan, najväčší telesnej stráže do Babylona.

10. A len niečo z chudobného ľudu, ktorý nemal zhola ničoho, nechal Nabuzardan, najväčší telesnej stráže v zemi judskej, a rozdal im vinice a studne v ten deň.

11. A Nabuchodonozor, kráľ babylonský, rozkázal Nabuzardanovi, najvyššiemu telesnej stráže o Jeremiášovi rieknuc:

12. Vezmi ho, a polož oči svoje na neho,[1] nič zlého mu nerob, ale ako bude chcieť, tak naň s ním.[2]

13. Tedy poslal Nabuzardan, vodca telesnej stráže a Nabuserban, a Rabsáres, a Neregel a Serezer, a Rebmag, a všetci prednejší kráľa babylonského,

14. poslali, a vzali Jeremiáša zo siene žalára, a dali ho Godoliášovi, synovi Ahikama, syna Safanovho, aby šiel do (jeho) domu, a býval medzi ľuďmi.

15. A stala sa k Jeremiášovi reč Pánova, keď ešte bol zavretý v sieni žalára: rieknuc:

16. Iď a povedz Abdemelechovi muríňovi rieknuc: Toto hovorí Pán zástupov, Boh izraelský: Hľa, ja uvediem reči svoje na toto mesto k (jeho) zlému a nie k dobrému, a splnia sa pred očima tvojima v ten deň.

17. Ale teba vyslobodím v ten deň, hovorí Pán, a nebudeš vydaný do rúk (tých) mužov, ktorých sa ľakáš;

18. lež vytrhnem a vyslobodím ťa, a nepadneš od meča, ale spasená bude duša tvoja,[3] preto že si mal dôveru vo mne,[4] hovorí Pán.

HLAVA 40.

Jeremiáš na slobodu prepustený. Ostane v zemi judskej. Ostatky ľudu shromaždia sa ku Godoliášovi. Izmahel hľadí Godoliáša usmrtiť.

1. Reč, ktorá sa stala k Jeremiášovi od Pána, potom ako ho prepustil Nabuzardan, najvyšší telesnej stráže z Ramy, keď ho vzal poviazaného reťazami zprostred všetkých, ktorí vytiahli z Jeruzalema a Judska, a vedení boli do Babylona.

---

[1]) Sedekiáš utekal smerom k Jordánu.

[2]) Reblata = Ribla pri rieke Orontu.

[3]) Posledná vec, ktorú videly jeho oči, bol trest, ktorý zastihol jeho synov a radcov.

[1]) Bedlive staraj sa o neho.

[2]) Ako ti povie, tak naložs ním. Ak chce zostať v zemi, nech ostane; ak chce do Babylona odísť, daj ho ta odviesť.

[3]) Budeš pri živote zachovaný.

[4]) Cudzí veril a dôveroval Bohu, nebojac sa pomsty kniežat židovských smele orodoval za život spravodlivého. Boh nehľadí na osobu, ale na srdce.

2. Tedy vzal vodca[1] telesnej stráže Jeremiáša a riekol mu: Pán, Boh tvoj, vyriekol toto zlé proti miestu tomuto,

3. i uviedol; a učinil Pán, ako riekol; lebo ste hrešili proti Pánovi, a neposlúchali ste hlasu jeho, a (preto) stala sa vám táto reč.

4. A teraz, hľa, rozväzujem ti dnes putá, ktoré sú na tvojich rukách,[2] jestli sa ti ľúbi ísť so mnou do Babylona, poď; a položím oči svoje na teba; ale jestli sa ti neľúbi ísť so mnou do Babylona, ostaň, hľa, celá zem je pred tvárou tvojou; čo si vyvolíš, a kde sa ti bude ľúbiť ísť, tam idz.

5. Nechceš ísť so mnou, ostaň u Godoliáša, syna Ahikama, syna Safanovho, ktorého ustanovil kráľ babylonský nad mestami Judskými; prebývaj s ním uprostred ľudu, alebo kde sa ti ľúbi ísť, idz! (Potom) mu dal najvyšší telesnej stráže pokrmy i dary, a prepustil ho.

6. Tak prišiel Jeremiáš ku Godoliášovi, synovi Ahikamovmu do Masfat,[3] a prebýval s ním prostred ľudu, ktorý ostal v zemi.

7. A keď počuli všetky kniežatá vojenské, ktoré boli roztratené po krajinách, oni a ich spoločníci, že kráľ babilonský ustanovil Godoliáša, Ahikamovho syna, nad zemou, a že mu sveril ženy i deti, chudobných zeme, ktorí neboli odvedení do Babylona,

8. prišli ku Gadoliášovi do Masfatu, totižto Izmahel, syn Nataniášov, a Johanan, a Jonatan synovia Kareachovi, a Sareáš, syn Tanekumetov, a synovia Ofiho, ktorí boli z Netofati,[4] i Jezoniáš, syn Maachatiho, oni a ich mužovia.

9. A Godoliáš, syn Ahikama, syna Safarovho prisahal im, a ich sprievodu, rieknuc: Nebojte sa slúžiť Kaldejským, prebývajte v zemi a slúžte kráľovi babylonskému a bude vám dobre.[1]
(IV. Kráľ. 25. 24.)

10. Hľa, ja bydlím v Masfate, aby som zachoval rozkaz Kaldejských,[2] ktorí poslaní bývajú k nám; a vy sberajte hrozno, a úrodu a olej, a skladajte do nádob svojich; a zostaňte v miestach svojich, ktoré držíte.[3]

11. Ale i všetci židia, ktorí boli v Moábsku, a medzi synami Ammonovými, a v Idumei, a po všetkých krajoch, počuli, že kráľ babylonský nechal ostatky v Judsku, a ustanovil nad nimi Godoliáša syna Ahikama, syna Safanovho,

12. navrátili sa, hovorím všetci židia zo všetkých miest, do ktorých pobutekali, a prišli do zeme judskej ku Godoliášovi do Masfatu, a nasbierali hrozna, a úrody veľmi mnoho.

13. Ale Johanan, Kareachov syn, a všetci kniežatá vojska, ktorí boli roztratení po krajoch, prišli ku Godoliášovi do Masfatu

14. a riekli mu: Vedz, že Baalis, kráľ[4] Ammonových synov, poslal Izmahela, Nataniášovho syna, zabiť dušu tvoju. Ale neveril im Godoliáš, syn Ahikamov.

15. Ale Johanan, Kareachov syn povedal Godoliášovi tajne v Masfate rieknuc: Pôjdem, a zabijem Izmahela, syna Natániášovho tak, že to nikto nezvie, aby nezabil dušu tvoju, a aby sa nerozpŕchli všetci židia, ktorí sa k tebe shro-

---

[1]) Pamätajúc na rozkaz svojho kráľa 39, 11. 12.

[2]) Lebo si pravdu predpovedal.

[3]) Masphat = Mispa, mesto v pokolení Benjaminovom asi na dve hodiny severozápadne od Jeruzalema, nie ďaleko od Ramy.

[4]) Natopha nie ďaleko od Jeruzalema a Betlehema.

[1]) Bojovali proti kráľovi babylonskému, preto sa báli: Národy musia poddané byť nepriateľom, ktorí ich vo vojne podmanili. Pán žiada od nás túto poddanosť, aby sme mohli žiť na pokoji I. Tim. 2, 2.

[2]) Godoliáš chce ich práva a záujmy zastávať; môžu bezpečne bydlieť.

[3]) T. j. kde chcete.

[4]) Ammonitskí boli večití nepriatelia židov, a preto sa tešili, že Nabuchodonozor učinil koniec ich kráľovstvu. Akonáhle videli, že Godoliáš zasa shromažďuje židov okolo seba a že sa títo sosilňujú, hľadali spôsob, akoby ich učinili nenávidenými pred Nabuchodonozorom. Preto najali Izmahela, aby zavraždil Godoliáša, k čomu sa tento veľmi ochotne poskytnul, preto že on sám pochádzajúc z kráľovskej krvi, chcel obsiahnuť miesto-držiteľstvo.

maždili, veď by tak zahynul ostatok Judských.

16. A riekol Godoliáš, syn Ahikamov Johananovi Kareachovmu synovi: neurob to. Lebo ty lož hovoríš o Izmahelovi.[1]

HLAVA 41.

Zavraždenie Godoliáša a iných od Izmahela. Boj Johananov proti Izmahelovi a jeho víťazstvo nad ním.

1. I stalo sa v siedmom mesiaci,[2] prišiel Izmahel, syn Nataniášov, syn Elisamov z kráľovského rodu, a najprednejší kráľovskí, a desať mužov s nimi ku Godoliášovi, Ahikamovmu synovi, do Masfatu, a jedli tam chlieb spolu s ním v Masfate.

2. Tu vstal Izmahel, Nataniášov syn, a desať mužov a ktorí s ním boli, a udreli Godoliáša, syna Ahikamovho, syna Safanovho mečom, a zabili toho, ktorého bol ustanovil kráľ babylonský nad zemou.

3. I všetkých židov, ktorí boli s Godoliášom v Masfate, a Kaldejských, ktorí boli tam, i mužov bojovných pobil Izmahel.

4. Ale druhého dňa, ako zabil Godoliáša, o čom ešte nikto nevedel,

5. prišli mužovia zo Sichem, a zo Silo, a zo Samarie, osemdesiat mužov s oholenou bradou a natrhnutým rúchom a doškriabanou tvárou,[3] a mali dary kadidlo v ruke, aby to obetovali v dome Pánovom.[4]

6. Tedy vyšiel Izmahel Nataniášov syn naproti nim z Masfatu, a idúc, ustavične plakal;[1] a keď sa stretol s nimi, riekol im: Poďte ku Godoliášovi synovi Ahikamovmu!

7. A keď prišli do prostred mesta, pobil ich Izmahel Nataniášov syn okolo jednej jamy (cisterny), on i jeho mužovia, ktorí boli s ním.

8. Ale desať mužov bolo medzi nimi, ktorí riekli Izmahelovi: Nezabíjaj nás, lebo máme na poli[2] sklady pšenice a jačmeňa, oleja, a medu. I nechal tak, a nezabil ich s ich bratmi.

9. A jama, do ktorej pohádzal Izmahel všetky mŕtvoly mužov, ktorých pobil pre Godoliáša, je tá, ktorú dal spraviť kráľ Asa pre Baazu, kráľa izraelského,[3] tú naplnil Izmahel, syn Nataniášov pobitými.

10. Potom zajal a odviedol Izmahel všetky ostatky ľudu, ktorý bol v Masfate: kráľove dcéry,[4] a všetok ľud, ktorý bol ostal v Masfate, ktorých bol sveril Nabuzardan, vodca telesnej stráže Godoliášovi, Ahikamovmu synovi. A zajal ich Izmahel, syn Nataniášov, a odišiel, aby prešiel k synom Ammonovým.

11. Ale keď počul Johanan, syn Kareachov, a všetci vodcovia bojovníkov, ktorí s ním boli, o všetkom zlom, ktoré spáchal Izmahel, syn Nataniášov,

12. vzal všetkých mužov, a tiahli bojovať proti Izmahelovi, Nataniášovmu synovi, a našli ho pri veľkej Vode,[5] ktorá je v Gabaone.

13. A keď videl všetok ľud, ktorý bol s Izmahelom, Johanana Kareachovho syna, a všetky vojenské kniežatá, ktorí boli s ním, zaradovali sa.

14. A vrátil sa všetok ľud, ktorý bol

---

[1]) Johanan predvída následky zavraždenia Godoliášovho, preto chce, na zachránenie Židov pred pomstou Babylončanov, Izmahela odstrániť, ale len privolením miestodržiteľa. Ale dobromyselný Godoliáš nebol opatrný.

[2]) Tri mesiace po vydobytí mesta prišiel Izmael s desiatimi mužmi do Masfatu, kde ich Godoliáš pohostinsky prijal; pri stolovaní vykonali ohavnú vraždu. Ľud svätil potom pamätný deň zavraždenia Godoliášovho, ako deň národného nešťastia, kajúcnosťou a smútkom a síce tretieho dňa siedmeho mesiaca.

[3]) Všetko znamenie žiaľu. Veselosť slávnosti stánkov premenila sa na bolestný zármutok.

[4]) Na mieste, na ktorom stával chrám, už teraz od Kaldejských vylúpený a sborený.

[1]) Akoby aj on nad zkazou zeme, mesta a chrámu smútil.

[2]) Sklady tých vecí mávali v poli pod zemou.

[3]) Bola tá jama veľká a hlboká cisterna, ktorú kráľ Asa na obranu proti Baasovi dal vykopať, aby pevnosť Masfat pri obliehaní vody dostávala. Vtedy iste bola prázdna.

[4]) Sedekiášove.

[5]) Veľký rybník, o ktorom II. Kráľ 2, 13.

zajal Izmahel, do Masfatu, a navrátiac sa odišiel k Jonatanovi, synovi Kareachovmu.

15. Ale Izmahel, syn Nataniášov, ušiel s ôsmimi mužmi pred Jonatanom, a prešiel k synom Ammonovým.

16. Tu vzal Johanan, Kareachov syn, a všetky vojenské kniežatá, ktorí boli s ním, všetok ostatok ľudu, ktorý nazpäť priviedol od Izmahela, Nataniášovho syna, z Masfatu, keď zabil Godoliáša, syna Ahikamovho, silných mužov do boja, i ženy i deti, i komorníkov, ktorých priviedol z Gabaonu.

17. I odišli,[1] a zdržujúc sa v cudzine, odpočinuli si v Chamaane,[2] ktoré je pri Betleheme, aby idúc vošli do Egypta

18. pred Kaldejskými; lebo sa ich báli preto, že Izmahel, Nataniášov syn, zabil Godoliáša, syna Ahikamovho, ktorého ustanovil kráľ babylonský nad zemou judskou.

HLAVA 42.

Kniežatá i ľud dopytujú sa na vôľu Božiu. Jeremiáš radí im neisť do Egypta a hrozí im pomstou a trestom, ak neposluchnú.

1. I pristúpili všetci kniežatá bojovníkov, a Johanan, Kareachov syn, a Jezoniáš, syn Oziášov, i ostatný ľud od malého až do veľkého,

2. a riekli Jeremiášovi prorokovi: Nech príde prosba naša pred tvár tvoju, a modli sa za nás k Pánu, Bohu tvoju za všetok tento ostatok, lebo málo nás zostalo z mnohých, ako nás vidia oči tvoje;

3. nech nám oznámi Pán, Boh tvoj, cestu, po ktorej máme chodiť, a slovo, ako máme robiť.

4. A Jeremiáš im riekol: Slyším! Hľa, ja budem sa modliť k Pánu, Bohu vášmu, podľa vašich slov; a všetko, čo mi odpovie[1] oznámim vám; a ničoho pred vami nezatajím.

5. A oni riekli Jeremiášovi: Nech je Pán medzi nami svedkom pravdy a vernosti, a že podľa každého slova, s ktorým pošle ťa Pán, Boh tvoj, k nám, tak urobíme.

6. Nech je to dobré alebo zlé, slovu Pána Boha nášho, ku ktorému ťa vysielame, budeme poslušní, aby sa nám dobre vodilo, keď poslúchneme hlasu Pána Boha nášho.

7. A keď prebehlo desať dní,[2] stalo sa slovo Pánovo k Jeremiášovi.

8. A povolal Johanana Kareachovho syna, a všetky vojenské kniežatá, ktorí boli s ním, a všetok ľud od najmenšieho do najväčšieho,

9. a riekol im: Toto hovorí Pán, Boh izraelský, ku ktorému ste ma poslali, aby som predostrel vaše prosby pred jeho tvár:

10. Jestliže v pokoji zostanete v tejto zemi, vystavím vás a nezkazím; sadiť vás budem a nie trhať; lebo usmierilo ma to zlé, ktoré som vám učinil.[3]

11. Nebojte sa tvári kráľa babylonského, ktorého sa vy bojazliví strachujete; nebojte sa ho, hovorí Pán; lebo ja som s vami, aby som vás vyslobodzoval a vytrhával z jeho ruky.

12. A dám vám milosrdenstva, a súťutujem sa nad vami, a dám vám bydlieť v zemi vašej.

13. Ale ak poviete vy: Nebudeme bydlieť v zemi tejto, a nebudeme poslúchať hlasu Pána, Boha nášho,

14. ba poviete: Nie, ale do zeme

[1] Bojac sa, že Kaldejskí za zavraždenie svojho mestodržiteľa budú sa pomstiť na Židoch, ktorí ostali, či vinných či nevinných, Johanan neopovážil sa do Masfatu vrátiť, ale so všetkým ostatkom uteká do Egypta.

[2] Hebr.: Hospoda Kimham, tak nazvaná po mene svojho zakladateľa, syna bohatého Bersillaja. (II. Kráľ. 19, 37.)

[1] Tým znamená, že odpoveď Pánova môže i inak vypadnúť, než si žiadajú. Ale ľud odvetil prísahou, že je hotový každý rozkaz Pánov plniť.

[2] Boh nechal ich čakať na odpoveď, aby ľud poznal, že prosbu prorokovu sotva prijme. (Teod.) Nech vstúpia do seba a zpytujú seba, či rady a rozkazy Božie vždy plnili, ba či ich nezapovrhovali, a tak nech uznajú, že sú nehodní odpovedi. Jeremiáš modlil sa tieto dni ustavične.

[3] Lebo spravodlivosti mojej je zadosť učinené tým trestom, ktorý ste vytrpeli.

egyptskej pôjdeme, kde neuvidíme vojny, a nepočujeme hlasu trúby, a nebudeme hlad trpieť, a tam sa osadíme,

15. preto teraz slyšte slovo Pánovo, ostatky judské: Toto hovorí Pán zástupov, Boh izraelský: Jestliže na tom zostanete do Egypta odísť, a vyjdúc tam sa osadiť,

16. meč, ktorého sa bojíte, vás tam, v zemi egyptskej dostihne; a hlad, ktorého sa obávate, pridržať sa vás bude v Egypte, a tam pomriete.

17. A všetci mužovia, ktorí sa rozhodli ísť do Egypta a tam sa osadiť, pomrú mečom, a hladom, a morom; ani jednoho z nich neostane, a neujde zlu, ktoré ja uvediem na nich.

18. Lebo toto hovorí Pán zástupov, Boh izraelský: ako sa vylial hnev a prchlivosť moja na obyvateľov jeruzalemských, tak sa vyleje prchlivosť moja na vás, keď vojdete do Egypta a budete na kliatbu a na úžas a na zlorečenie a na potupenie; a nikdy viac neuzriete miesta tohoto.

19. Slovo Pánovo nad vami ostatky judské: Nevchádzajte do Egypta! Istotne vedzte, že som vás dnes snažne prosil.[1]

20. Lebo klamete duše vaše;[2] veď vy sami ste ma poslali k Pánu, Bohu nášmu a povedali ste: Modli sa za nás k Pánu Bohu nášmu, a všetko, čo ti riekne Pán Boh náš, tak nám oznám, a urobíme.

21. A oznámil som vám dnes, ale ste neposlúchali hlasu Pána Boha svojho v ničom, prečo ma poslal k vám.

22. Preto tedy veďte istotne, že mečom, a hladom, a morom pomriete na tom mieste, kam sa vám zachcelo ísť, aby ste sa tam osadili.

[1]) Vás ujistil, nebo i zem za svedka proti vám vyvolal, vás vystríhal.

[2]) Vašim lživým sľubom, že ho chcete poslúchať. Jeremiáš im totižto čítal zo srdca, že sa už rozhodli odísť do Egypta, a že ich otázka bola len na oko.

HLAVA 43.

Židia neposlúchnu proroka. Tiahnu do Egypta vezmúc sebou i proroka. Proroctvo Jeremiášovo o Nabuchodonozorovom víťazstve nad Egyptom.

1. I stalo sa, keď dohovoril Jeremiáš ľudu všetky reči Pána, ich Boha, s ktorými ho poslal Pán, Boh ich, k nim, všetky tieto slová;

2. riekol Azariáš, syn Ozajášov, a Johanan, syn Kareachov a všetci tí pyšní mužovia Jeremiášovi takto: Ty hovoríš lož, neposlal ťa Pán Boh náš, aby si povedal: Nevchádzajte do Egypta, aby ste sa tam osadili,

3. ale Baruch, syn Neriášov, hucká ťa proti nám, aby nás vydal do rúk Kaldejských, dal nás pobiť a do Babylona odviesť.

4. A Johanan, syn Kareachov, a všetky kniežatá bojovníkov, a všetok ľud neposlúchli hlasu Pánovho, aby zostali v zemi judskej;

5. ale Johanan, Kareachov syn, a všetky kniežatá bojovníkov vzali všetok ostatok judský, ktorý sa zo všetkých národov, medzi ktoré sa boli predtým rozpŕchli, bol navrátil, aby bydleli v zemi judskej,[1]

6. mužov i ženy, i deti, i dcéry kráľovské,[2] i všetky duše, ktoré bol zanechal Nabuzardan, vodca telesnej stráže, s Godoliášom,[3] synom Ahikama, syna Safanovho, i Jeremiáša proroka a Barucha, syna Neriašovho,

7. a šli do zeme egyptskej, lebo neposlúchli slova Pánovho; a prišli až do Tafnis.[4]

8. A stala sa reč Pánova v Tafnis k Jeremiášovi rieknuc:

9. Naber do svojej ruky veľkého kamenia a skry ho v sklepe, ktorý je pod tehlovým múrom pri bráne domu Fara-

[1]) Vidz o tom 40, 11.

[2]) Vidz 41, 10.

[3]) Srov. 39, 10; 40, 5.

[4]) Tafnis, grécky Tafne, na hranici Egypta u pelusiackého ustia rieky Nilu.

onovho v Tafnis, pred očima mužov judských.

10. A riekni im: Toto hovorí Pán zástupov, Boh izraelský: Hľa, ja pošlem, a vezmem Nabuchodonozora, kráľa babylonského, služobníka svojho; a postavím jeho trón na tomto kamení,[1] ktoré som skryl, a postaví trón svoj na ňom.

11. a keď príde, pobije zem egyptskú: ktorých na smrť, na smrť, ktorých do do zajatia, do zajatia, a ktorých pod meč pod meč.

12. A podpáli oheň v chrámoch bohov egyptských, a spáli ich, a zajatých odvedie ich; a priodeje sa zemou egyptskou, ako sa odieva pastier plášťom svojím,[2] a vyjde odtiaľ v pokoji.[3]

13. A poláme sochy[4] domov Slnca, ktoré sú v zemi egyptskej, a chrámy bohov egyptských spáli ohňom.

HLAVA 44.

Jeremiáš karhá ľud pre neposlušnosť a modlárstvo.

1. Slovo, ktoré sa stalo skrze Jeremiáša ku všetkým židom, ktorí bydleli v zemi egyptskej, (a to) ktorí bydleli v Magdale, a v Tafnis, a v Memfis, a v zemi Fatures[5] rieknuc:

2. Toto hovorí Pán zástupov, Boh izraelský: Vy ste videli všetko to zlo, ktoré som uviedol na Jeruzalem, a na všetky mestá judské; hľa, dnes sú pusté, a niet v nich obyvateľa;

3. pre zlosť, ktorú páchali, aby ma k hnevu popudzovali, keď chodili obetovať a slúžiť cudzím bohom, ktorých neznali ani oni, ani vy, ani vaši otcovia.

4. A posielal som k vám všetkých služobníkov svojich, prorokov, od včas rána posielajúc[1] a hovoriac: Nerobte veci tak ohavnej, ktorú nenávidím.

5. A neposlúchli, ani nenaklonili ucha svojho, aby sa odvrátili od zlých svojich vecí, a aby neobetovali[2] cudzím bohom.

6. Tu vyliala sa moja prchlivosť, a môj hnev rozpálil sa v mestách judských, a po uliciach jeruzalemských; a obrátené boly na samotu a pustotu, ako vidieť v dnešný deň.

7. A teraz toto hovorí Pán zástupov, Boh izraelský: Prečo vy činíte toto preveliké zlé proti dušiam svojim,[3] aby zahynul z vás muž i žena, maľučký i prsá požívajúci zprostred Judy, a aby nezostalo z vás ničoho?

8. Popudzujete ma dielami rúk svojich, lebo obetujete bohom cudzím v zemi egyptskej, do ktorej ste vošli, aby ste tam bydleli; a aby ste zahynuli, a boli na kliatbu, a na potupu všetkým národom zeme?

9. Či ste zabudli na zlé veci otcov vašich, a na nešľachetnosť kráľov Judových, a na zlosti ich manželôk, a na nešľachetnosti svoje, a nešľachetnosti manželôk vašich, ktoré páchaly v zemi judskej, a po uliciach jeruzalemských?[4]

10. Nie sú očistení[5] až do tohoto dňa, a neboja sa, a nechodia podľa zákona Pánovho a podľa príkazov mojich,

---

[1]) Kamenie má byť základom trónu, ktorý cudzi víťaz naproti domu egyptského kráľa postaví. Trón ten je obrazom pevnosti, ktorú Boh Nabuchodonozorovi dá proti Egyptčanom.

[2]) Tak snadno a tak chytro.

[3]) Ač veľkú korisť odnesie z olúpenej zeme, odíde v pokoji.

[4]) V mnohých mestách bol dom slnca Pi Ra a v chrámoch bola bohu slnca, Ra, venovaná svätyňa. Reč je tu o takých sochách, ktoré v týchto chrámoch vystavené boly.

[5]) Izraeliti osadili sa nielen v severných pohraničných mestách (Magdalam a Tafnis), ale i v prostrednom Egypte (nad Fafnis), i v hornom Egypte (v zemi Fatures = Patroi); boli po celom Egypte roztrúsení.

[1]) Stále od najdávnejších čias.

[2]) Nekadili.

[3]) Páchate hriechy, za ktoré ide smrť.

[4]) Jak hrozná slepota a zátvrdlivosť musela to byť, keď ani všetky biedy vojny, hladu a moru židov nenapravily!

[5]) Hebr.: „ešte sú nie pokorení", nepolepšili sa.

ktoré som predkladal vám i otcom vašim.

11. Preto toto hovorí Pán zástupov, Boh izraelský: Hľa, ja postavím tvár svoju proti vám k zlému; a vykorením všetok ľud judský.[1]

12. A vezmem ostatky judské, ktoré položily tvár svoju, aby vošly do zeme egyptskej, aby tam bydleli; a zahynú všetci v zemi egyptskej; padnú od meča a hladu; a docela zahynú od najmenšieho do najväčšieho, a mečom, i hladom pomrú; a budú na kliatbu, a na úžas, a na zlorečenie, a na potupu (Vyššie 42. 18.)

13. A navštívim obyvateľov zeme egyptskej, ako som navštívil Jeruzalem mečom a hladom a morom.

14. A nebude, kto by ušiel, a neostane z ostatkov Judových, ktorí išli do zeme egyptskej, a tam bývali, a navrátiť sa mohli do zeme judskej, ku ktorej oni dvíhajú duše svoje, aby sa zasa navrátili, a tam bývali; ale nenavrátia sa, len tí, ktorí ujdú.

15. Tu odpovedali Jeremiášovi všetci mužovia, ktorí vedeli, že ich manželky obetovaly cudzím bohom, a všetky ženy, ktorých bolo veliké množstvo; a všetok ľud, ktorý prebýval v zemi egyptskej vo Fatures, rieknuc:

16. Vo veci, o ktorej si k nám hovoril v mene Pána, neposlúchneme ťa;

17. ale veru učiníme každé slovo, ktoré vyjde z úst našich, aby sme obetovali kráľovnej nebeskej,[2] a obetovali jej mokré obety,[3] ako sme činievali my i otcovia naši, králové naši, i kniežatá naše v mestách judských a po uliciach jeruzalemských, lebo nasýtení sme bývali chlebmi, a dobre nám bolo, a zlého sme nevídali.

18. Ale od toho času, ako sme prestali obetovať kráľovnej nebeskej, a obetovať jej obety mokré, nedostatok trpíme vo všetkom, a mečom i hladom hynieme.

19. Jestliže my obetujeme kráľovnej nebeskej, a obetujeme jej mokré obety,[1] či bez našich mužov pečieme jej koláče k jej ucteniu a k obetovaniu mokrých obetí?

20. A riekol Jeremiáš všetkému ľudu, mužom i ženám, a všetkému ľudu, ktorí mu toto slovo odpovedali, rieknuc:

21. Či na obetu, ktorú ste obetovali v mestách judských a po uliciach jeruzalemských, vy aj otcovia vaši, králové vaši, a kniežatá vaše a ľud zeme, či na to nepamätal Pán, a či si to nevzal k srdcu?[2]

22. A nemohol viac snášať Pán nešľachetnosti snáh vašich, a ohavnosti, ktoré ste páchali, a zem vaša obrátená bola na púšť a na užasnutie, a na zlorečenie, tak že niet v nej obyvateľa, ako dnešný deň je.

23. Preto, že ste obetovali modlám, a hrešili proti Pánovi; a neposlúchali ste hlasu Pánovho, a nechodili ste v jeho zákone a v prikázaniach ani v jeho svedoctvách; preto prišly na vás tieto zlé veci, ako je v dnešný deň.

24. Potom riekol Jeremiáš všetkému ľudu a všetkým ženám: Slyšte slovo Pánovo všetci Judskí, ktorí ste v zemi egyptskej.

25. Toto hovorí Pán zástupov, Boh izraelský, rieknuc: Vy a vaše ženy ústami svojimi ste hovorili, a rukami svojimi ste splnili rieknuc: Plňme svoje sľuby, ktoré sme sľúbili, že budeme obetovať kráľovnej nebeskej, a jej obetovať obety mokré; splnili ste svoje sľuby, a skutkom ste ich vykonali.

26. Preto slyšte slovo Pánovo všetko Judstvo, ktorí prebývate v zemi egypt-

---

[1]) Všetkých, ktorí proti mojej vôli do Egypta ušli.

[2]) Iste bohyňa mesiaca.

[3]) Vernosť, ktorú Bohu slávnostne prisľúbili, lámu, ale modlosluţbe chcú byť verní, lebo tá hovie ich náruživostiam.

[1]) Naši mužovia vedia o tom, a nám to dovolili. hovoria ženy zatvrdilé v blude so svojimi mužami; čo sa ty miešaš do našich domácich záležitostí?

[2]) Boh dlho trpel vašu prevrátenosť, dlho vás svojimi poslami napomínal a vystríhal, teraz je už miera hriechov, ktoré po otcovi syn páchal, preplnená.

skej: Hľa, ja prísaham skrze svoje meno veľké, hovorí Pán, že nijak nebude viac vzývané meno moje ústami muža judského, riekajúceho: Žije Pán Boh vo všetkej zemi egyptskej.[1]

27. Hľa, ja bdieť budem nad nimi k zlému a nie k dobrému, a hynúť budú mužovia judskí,[2] ktorí sú v zemi egyptskej, mečom a hladom, kým docela nezahynú.

28. A ktorí ujdú pred mečom, navrátia sa zo zeme egyptskej do zeme judskej, mužovia nemnohí; a zvedia všetky ostatky judské, ktorí prišli do zeme egyptskej, aby tam bydleli, čia reč sa plní, moja alebo ich?

29. A toto znajte za znamenie, hovorí Pán, že navštívim vás v tomto mieste, aby ste vedeli, že sa opravdive splnia moje reči proti vám k zlému.

30. Toto hovorí Pán: Hľa, ja vydám Fáraona Efree, kráľa egyptského, do ruky nepriateľov jeho, a do ruky tých, ktorí číhajú na dušu jeho, ako som vydal Sedekiáša, kráľa judského do ruky Nabuchodonozora, kráľa babylonského, nepriateľa jeho, ktorý hľadal jeho dušu.

HLAVA 45.

Jeremiáš teší Barucha a uisťuje ho, že pri všeobecnom neštastí života neztratí.

1. Slovo, ktoré povedal Jeremiáš prorok Baruchovi, synovi Neriašovmu, keď napísal tieto slová do knihy z úst Jeremiášových, vo štvrtom roku Joakima, syna Joziášovho, kráľa judského,[3] rieknuc:

2. Toto hovoril Pán, Boh izraelský o tebe, Baruchu:

3. Ty si riekol: Beda mne biednemu, lebo pridal Pán bolesť k bolesti mojej,[1] ustávam vo vzdychaní svojom, a nenachádzam odpočinutia.

4. Toto hovorí Pán: Toto mu povieš: Hľa, čo som vystavil, ja srúcam, a čo som sadil, ja vytrhnem, a to všetkú túto zem!

5. A ty žiadaš pre seba veľké veci? Nežiadaj; lebo hľa, ja privediem zlé na každé telo, hovorí Pán, ale duši tvojej dám bezpečnosť na každom mieste, kdekoľvek pôjdeš.[2]

HLAVA 46.

Proroctvo proti Egyptu. Proroctvo na prospech ľudu judskému.

1. Slovo Pánovo, ktoré sa stalo k Jeremiášovi prorokovi proti národom,[3]

2. o Egypte, proti vojsku Faraona Nechao, kráľa egyptského,[4] ktoré bolo pri rieke Eufrat v Charkamis,[5] ktoré zbil Nabuchodonozor, kráľ babylonský, v štvrtom roku Joakima, syna Joziášovho, kráľa judského.

3. Pripravte štít väčší i menší[6], a iďte do boja.

4. Zapriahajte kone, a sadajte jazd-

---

[1]) Nikto z tých, ktorí do Egypta sa vysťahovali, nebude viac prisahať na Boha. Taká prísaha je úcta Božia, v tom je hrozba, že ich Boh opustí a v modlárstve zahynúť nechá.

[2]) Len tí, ktorí proti zákazu Božiemu do Egypta odišli.

[3]) Pravdepodobne nasledovalo toto proroctvo po rečiach proti Judstvu, ktoré v štvrtom roku Joakima spísal.

[1]) Vždy musím nové hrozby spievať, už sa i sám o seba bojím.

[2]) Keď celá zem a všetok národ navštívené sú ťažkým trestom, ani Baruch nemôže byť bez starosti, zo spoločného nešťastia sa každému dostáva. Veľké veci, ktoré Baruch pre seba žiada, sú pokoj, bezpečnosť, šťastie. Ale keď Baruchovi prijde i trpieť, aspoň o svoj život násilnou smrťou neprijde.

[3]) Nasledujú proroctvá o pohanských národoch (neizraelských). Proroctvá dokazujú, že Boh je stvoriteľom a Pánom všetkých národov a nie len národa Židovského.

[4]) Nechao, Necho, egyptský Neku, hneď po smrti kráľa Joziáša podrobil si celú zem od Egypta až k Eufratu, ako Jeremiáš predpovedal. Keď po troch rokoch zasa k Eufratu tiahol, aby vzmáhajúcu sa moc Nabuchodonozorovu pretrhol, predpovedal mu prorok nešťastie, ktoré ho i skutočne dostihlo. (II. Par. 35, 21.; IV. Kráľ. 23, 29.)

[5]) Charkamis bolo hlavné mesto Helitov na pravom brehu eufratskom. Bitka pri Charkamisu mala veľký význam, veď išlo tu o pomstu v Azii a v Afrike; moc Egypťanov bola v nej porazená.

[6]) „Scutum et clypeum", scutum = väčší, podlhovasto štvorhranný štít, ktorý celé telo zakrýval; clypeus = menší, okrúhly alebo zaokrúhlený štít.

covia! Postavte sa v lebkách, a čistite kopije, oblečte sa do panciera.

5. Čože teda? Vidím ich prestrašených, a chrbáty obracujúcich, ich hrdinov zbitých; utekajú prudko, tak že sa ani neobzrú; strach od všetkých strán, hovorí Pán.

6. Nech neuteká rýchly, ani nemyslí silný, že sa zachráni. Na severe pri rieke Eufrate budú premožení, a padnú.

7. Kto sa to valí ako potok? Ako vlny riek dmú sa jeho prúdy.

8. Egypt ako potok vystupuje, a jako rieky valia sa jeho vlny, a hovorí: Vyjdem a prikryjem zem; zkazím mesto i obyvateľov jeho.

9. Sadajte na kone a výskajte na vozoch, a nech vytiahnu silní, Etiopskí, a štít nosiaci Libyckí, a Lydickí, ktorí chápajú a metajú strely.[1]

10. Avšak ten deň je deň Pána, Boha zástupov, deň pomsty, aby sa pomstil na nepriateľoch svojich;[2] zožerie ich meč, a nasýti sa, a opojí sa ich krvou, lebo zabíjanie obetí učiní Pán, Boh zástupov, v severnej zemi pri Eufrate.

11. Iď do Galaadu, a naber balsamu,[3] panno, dcéro egyptská! Darmo rozmnožuješ lieky, uzdravenia pre teba nieto.

12. Národy slyšia o potupe tvojej, a kvílenie tvoje naplnilo zem; lebo silný potkol sa na silného, a oba padli spolu.[4]

13. Slovo, ktoré mluvil Pán k Jeremiášovi prorokovi o tom, že príde Nabuchodonozor, kráľ babylonský, zkaziť zem egyptskú.

14. Oznámte v Egypte, a ohláste v Magdale, a nech sa rozlieha v Memfise a v Tafnise,[5] rieknite: Postoj a priprav sa! Lebo zožerie meč všetko, čo je okolo teba.

15. Prečo zotlel tvoj silný? Neobstál, lebo ho Pán podvrátil.

16. Rozmnožil padajúcich, padal muž na blížneho svojho, a rieknu: Hore sa, a vráťme sa k ľudu svojmu, a do zeme, v ktorej sme sa zrodili pred mečom holubice.[1]

17. Nazvite meno Faraona, kráľa egyptského: Hluk privedený časom.[2]

18. Žijem ja, vraví kráľ, Pán zástupov je meno jeho, že ako je Tabor medzi horami, a jako Karmel pri mori, (tak) prijde.[3]

19. Priprav si nádoby k prezťahovaniu, obyvateľko, dcéro egyptská! Lebo Memfis bude púšťou a bude opustený a nebude možné v ňom bydlieť.

20. Výborná a krásna jalovica je Egypt:[4] honec od severu prijde na ňu.

21. Aj najatci[5] jeho, ktorých mal u seba, obrátili sa ako vykrmené telce, a utiekli spolu a nemohli obstáť, lebo deň ich zabitia prišiel na nich, čas ich navštívenia.

22. Hlas jeho ako (hlas) medi zniet bude, lebo s vojskom sa poponáhľajú, a so sekerami prijdú naň ako tí, ktorí rúbajú drevo.

23. Vyrúbajú jeho les, ktorý sa nemôže spočítať, hovorí Pán; viac ich je než kobyliek, a nemajú počtu.

24. Pohanená bude dcéra egyptská, a vydaná bude do rúk ľudu severného.

25. Riekol Pán zástupov, Boh izraelský: Hľa, ja navštívim hluk alexandrinský,[6] a Faraona, i Egypt, a jeho

---

[1]) Z Etiopie, z Arabie a z Azie sobrali Egyptčania svoje vojsko.

[2]) Vykonal, čím ten hrozieval.

[3]) Nič ti nespomôže.

[4]) Vojsko, ktoré na nesriadenom úteku prichádza do zmätku, a mnohí vyhynú v ňom.

[5]) Miesto celého Egypta menuje prorok tieto mestá.

[1]) Pred mečom zhubcu; rozumej kráľa babylonského.

[2]) Hluk vojny — na zem egyptskú. Farao, kráľ egyptský je ztratený, lebo premešká vhodný čas.

[3]) Ako Tábor vyčnieva nad súsednými horami, a jako Karmel neohrožene, pevne dvíha sa pri mori, tak príde kráľ babylonský s veľkou mocou; nikto mu neodolá, Egyptčania môžu len utekať pred ním.

[4]) Pekné mladé teľa je obraz bohatstva egyptského, ktoré lakomých Kaldejcov dráždilo.

[5]) Žoldnieri, vojaci, ktorých za plácu najímali.

[6]) Hebr.: „Amona z No", bôžka ctených od Egyptčanov v meste No, ináč Thebe. Sv. Jeronym vykladá „Alexandria", mesto pri poslednom ústí rieky Nilu.

bohov, a jeho kráľov, áno, Faraona i tých, ktorí v ňom dúfajú.

26. A vydám ich do rúk tých, ktorí číhajú na ich dušu, a do rúk Nabuchodonozora, kráľa babylonského, a do rúk jeho služobníkov; a potom obydlený bude (Egypt) ako za dávnych dní, hovorí Pán.

27. Ale ty neboj sa, služobníku môj, Jakube, a nestrachuj sa, Izraelu! Lebo hľa, ja vyslobodím ťa zďaleka, a semeno tvoje zo zeme zajatia tvojeho; i navráti sa Jakub a odpočinie, a bude šťastný, a nebude, kto by ho strašil.[1]

(Vyššie 43. 1.; 44. 2.)

28. Aj ty, služobníku môj, Jakube, neboj sa, hovorí Pán, lebo ja som s tebou, lebo ja koniec učiním všetkým národom, medzi ktoré som ťa zahnal; ale tebe neučiním konca, ale budem ťa trestať v súde, ani ako nevinnému neodpustím ti.

HLAVA 47.

Proroctvo o vtrhnutí Kaldejských do zeme filištinskej a o ich víťazstve.

1. Slovo Pánovo, ktoré sa stalo k Jeremiášovi prorokovi proti Filištinským, prv než Farao porazil Gazu.[2]

2. Toto hovorí Pán: Hľa, od severu[3] vystupujú vody, a budú ako rozvodnený potok, a prikryjú zem a jej plnosť, mesto a jej obyvateľov; kričať budú ľudia, a ručať všetci obyvatelia zeme,

3. pre zvuk jeho nádhernej zbrane, a bojovníkov jeho, pre hrmot jeho vozov, a množstva jeho kolies. Neobzrú sa otcovia na synov,[4] ich ruky spustené sú od slabosti;

4. lebo prišiel deň v ktorom vykántrení budú všetci Filištinskí, a rozmetaný bude Tyrus i Sidon so všetkými svojimi inými pomocníkami, lebo vyničí Pán Filištinských, ostatky ostrova[1] Kapadócskeho.

5. Prišla plešina[2] na Gazu, onemel Askalon i s ostatkom ich údolia, dokiaľ že sa rezať budeš?[3]

6. O meču Pánov, dokedyže nespočinieš? Vojdi do svojej pošvy, ochlaď sa, a mlč.

7. Akože sa uspokojí, keď mu Boh prikázal proti Askalonu a proti jeho primorným krajom, a tam ho poslal?[4]

HLAVA 48.

Proroctvo proti Moabským.

1. Proti Moábovi toto hovorí Pán zástupov, Boh izraelský: Beda (mestu) Nabo,[5] lebo je zpustošené a na hanbu obrátené; dobyté je Kariataim, zahanbené je silno a triaslo sa.

2. Niet viac plesania v Moábovi proti Hezebonu; smýšľajú zlé. Poďte a vyhladme ho z národa, preto zamĺkneš a mlčať budeš, i pôjde za tebou meč.

3. Hlas žalostného kriku z Oronaimu; Poplienenie a potrenie veliké!

4. Potrený je Moáb, oznámte nárek maľučkým jeho.

5. Lebo plačúc a nariekajúc vystupuje po schodoch k Luit, lebo kade sa chodí k Oronaim, počuli nepriatelia kvílenie porážky.

6. Utekajte,[6] zachráňte svoje duše, a buďte ako tamarisky na púšti.[7]

(Vyššie 17, 6.)

---

[1]) Trestať chce Boh môj ľud, ale nie zahubiť; roztratených zasa shromaždí a nerušeného šťastia im popraje. (Srov. 30, 10.)

[2]) Kedy stalo sa toto proroctvo, nedá sa určiť; len to je isté, že pred bitkou pri Charkami, lebo Farao po nej už nemohol zaujať Gazu.

[3]) Od Babylonu. Kaldejci valia sa s mohutnou silou vojska, ktoré zem i mestá znivočia.

[4]) Strachom myslí zbavení ani o svoje deti nebudú sa starať.

[1]) Hebr.: Kaffor, čiže veľký ostrov Kreta. Filištinskí sa z Krety prisťahovali.

[2]) Od bolesti a zármutku vytrhali si vlasy.

[3]) Dokiaľže si budeš telo rezať od smútku?

[4]) V rade Božej niet zmeny. Pán vydal rozkaz a ten káže zpustošiť bez milosrdenstva.

[5]) Hora v zemi moabskej; všetky tu uvedené mestá sú v zemi moabskej (a z čiastky ammonitskej) na východnom pobreží Mora mŕtvého. (Srov. Iz. 15—16. hl.; Ezech 25, 8.)

[6]) Volá prorok.

[7]) Skryte sa na neprístupných miestach. O ta mariskách Srovn. 17, 6.

7. Lebo preto, že si mal dúfanie v hradoch svojich a v pokladoch svojich, budeš i ty[1] zajatý, a pôjde Chamos[2] do zajatia, kňazi a kniežatá jeho spolu.

8. A príde plieniť na každé mesto, a niktoré mesto nebude zachované, a zahynú doliny, a zhubené budú roviny, lebo Pán riekol:

9. Dajte kvet Moabovi,[3] lebo kvitnúc vyjde; a jeho mestá budú pusté a neobydliteľné.

10. Zlorečený, kto koná dielo Pánovo lstive;[4] a zlorečený, kto zdržuje svoj meč od krvi.

11. Bujným bol Moab od mladosti svojej,[5] a odpočíval na kvasniciach svojich; ani ho nepretáčali z nádoby do nádoby, a do zajatia nechodieval;[6] preto ostala v ňom chuť jeho, a vôňa jeho sa nezmenila.[7]

12. Preto, hľa, idú dni, hovorí Pán, a pošlem mu stáčateľov a prelievačov čbánov; a tí ho pretočia, a nádoby jeho vyprázdnia, a ich čbány roztrepú.[8]

13. A zahanbený bude Moab od Chamosa, ako bol zahanbený dom izraelský od Bethela,[9] v ktorom nádej mal.

14. Akože riekate: Silní sme, a mužovia mocní do boja? (Izai 16, 6.)

15. Zpustošený je Moab, a mestá jeho podľaté; a výborní mládenci jeho prijdú na zabitie, hovorí kráľ; Pán zástupov je meno jeho.

16. Blízko je zahynutie Moabovo, a prijde; zhuba jeho veľmi rýchlo pribehne.

17. Tešte ho všetci, ktorí ste na jeho okolí, a všetci, ktorí znáte meno jeho, rieknite: Ako polámaný je prút silný, palica slávna?

18. Síď so slávy, a seď v žížni, obyvateľko dcéry dibonskej;[1] lebo zhubca Moabov pritiahol proti tebe, a rozváľa hrady tvoje.

19. Postav sa na ceste, a pozri, obyvateľstvo aroerské,[2] pýtaj sa utekajúceho; a tomu, ktorý vyviazol, riekni: Čo sa stalo?

20. Pohanený je Moab,[3] ktorý je premôžený; kvíľte a kričte, a oznámte to u Arnonu,[4] že zpustošený je Moab.

21. A súd prišiel na zem tej roviny; na Helon, a na Jasa, a na Mefaat,

22. a na Dibon, a na Nabo, a na dom Deblataim,

23. a na Kariataim, a na Betgamul, a na Betmaon,

24. a na Kariót, a na Bozru, i na všetky mestá zeme moabskej, ktoré sú ďaleko i blízko.

25. Odťatý je roh[5] Moabov, a rameno jeho je zlomené, hovorí Pán.

26. Opojte ho,[6] lebo sa proti Pánovi zdvihol, a Moab narazí rukou na svoj vývratok, a bude na posmech i on.

27. Lebo na posmech bol u teba Izrael, ako by si ho bol medzi zlodejmi dostihol; preto pre tvoje reči, ktoré si vie-

---

[1]) Ľud moabský.

[2]) Hlavná modla moabská.

[3]) Nechajte Moabovi jeho kvet, lebo hoci teraz kvitne, jednak dostane sa do poroby svojmu víťazovi.

[4]) Nedbanlive. Smysel: Nezvratne určené je zničiť národ moabský; vás som k tomu zvolil; tak usiluj sa každý dokonále tomu zadosť učiniť; zlorečený, kto z nedbanlivosti alebo z lsti niekoho ušetrí. — Tým znamená veľký a neodolateľný trest Boží.

[5]) Prostopašnosť z dôstatku pochádzajúca bola vždy príčinou úpadku.

[6]) Vyprešované víno ležalo dlhý čas na droždí (kvasniciach), kým nevykysło (sa nevykvasilo); potom sa prelievalo do nádob hrnčených (čbánov) a držalo sa v zemi. Smysel: Ako víno na droždí pokojne leží a svoju chuť a vôňu nabýva a zachováva, tak moabský národ dosť dlho pokoj požíval, ešte od nepriateľa odvedený nebol, ale vo svojom pokoji vždy viac svojim bujným mravom hovel, navštívenie ich ešte nepriviedlo k rozumu.

[7]) Chuť a vôňa sú ich nepriateľstvo proti ľudu Božiemu, ich pýcha a iné hriechy. Teda Boh vytrhne ich, z ich pokoja, z toho pareniša hriechov.

[8]) Obyvateľov odvedú, mestá srúcajú.

[9]) Ako Izraeliti pre vykonávanú modloslužbu v Bethele (srov. Os 4, 15.; III. Kráľ. 12, 29; IV. Kráľ. 17, 8.) do zajatia odvedení boli.

[1]) Obyvatelia dibonskí. Dibon mesto kráľovské, na vodu bohaté.

[2]) Aroer, na severnom brehu Arnona, južne od Dibonu.

[3]) Odpoveď útekov.

[4]) Nasledujú mestá severne od Arnonu.

[5]) Roh je obrazom moci, bohatstva, pánstva.

[6]) Podajte mu, nepriatelia, trpký kalich hnevu a trestu Božieho, že sa potočí a padne.

dol proti nemu, budeš odvedený do zajatia.

28. Opustite mestá, a prebývajte v skale, obyvatelia moabskí! A buďte ako holubica, majúca hniezdo v najvyšších škulinách.

29. Slýchali sme o pýche Moabovej, pyšný je veľmi; o jeho vysokomyseľnosti a hrdosti, a nadutosti, a povyšovaní srdca jeho. (Iz. 16, 6.)

30. Viem ja, hovorí Pán, ako sa rozhadzuje, a že jeho sila nie je podľa toho; a chce sa namáhať viac vykonať ako vládze.

31. Preto kvíliť budem nad Moabom, a kričať na celý Moab a na mužov hlineného múru, nariekajúcich.

32. Ako som oplakával Jazer,[1] tak oplačem i teba, vinico Sabama! Úponky tvoje dostaly sa za more, dosiahly až k moru jazerskému, (ale) na žatvu tvoju a na oberačku tvoju vrhol sa zhubca.

33. Odňaté je veselenie a plesanie z Karmelu[2] a zo zeme moabskej, i víno z prešov pobral som; a ten, ktorý tlačí hrozno, nebude spievať (svojej) obyčajnej pesničky.

34. Od kriku hezebonského až do Eleala, a do Jasa vydali hlas svoj; od Segoru až do Oronaim trojročnej jalovice,[3] i vody nimrimské budú veľmi zlé.

35. A odnímem z Moabu, hovorí Pán, obetujúceho po vysočinách, a zapaľujúceho kadidlo bohom svojim.[4]

36. Preto srdce moje nad Moabom ako žalostné píšťalky znieť bude; a moje srdce nad mužmi hlineného múru vydá zvuk píšťal: že viac podujímali, než vládali, preto zahynuli.

37. Lebo každá hlava je plešivá, a každá brada oholená,[5] všetky ruky sú poviazané, a na každom chrbte smútočná šata. (Iz. 15, 2. a Ez. 7, 18.)

38. Na všetkých strechách Moabových, a po jeho uliciach samý plač, lebo som rozbil Moaba, ako neužitočnú nádobu, hovorí Pán.

39. Ako je premožený, a ako kvíli! Ako svesil Moab šiju a pohanený je! A bude Moab na posmech, a na príklad všetkým okolo seba.

40. Toto hovorí Pán: Hľa, ako orol priletí (nepriateľ) a rozprestrie svoje krýdla nad Moabom.

41. Vzaté je Kariot, a pevnosti pobrané, a srdce udatných moabských bude v ten deň, ako srdce ženy k pôrodu pracujúcej.

42. A prestane Moab byť ľudom, preto že sa proti Pánovi vypínal.

43. Strach, a jama, a osídlo nad tebou, obyvateľu moábsky, hovorí Pán.

44. Kto utečie pred strachom, padne do jamy; a kto vylezie z jamy, chytí sa do osídla; lebo privediem na Moaba rok ich navštívenia, hovorí Pán.

45. V stieni Hesebona sa zastavia tí,[1] ktorí utiekli z osídla; lebo oheň vyjde z Hesebona, a plameň zprostred Seona, a zožerie diel Moabov, a temeno synov vzbúrenia.[2]

46. Beda tebe, Moabu, zahynul si, ľude Chámosov, lebo odvlečení budú synovia tvoji, i dcéry tvoje do zajatia.

47. Ale v posledné dni obrátim zajatie Moabovo, hovorí Pán.[3] Potiaľto súd o Moabovi.

---

[1]) S obyvateľmi jazerskými.

[2]) Pod Karmelom rozumie sa kraj úrodný, kraj vínorodný.

[3]) Vidz Izai. 15, 5.

[4]) Teda preto príde pokuta, aby modloslužobníci potrestaní a modloslužba zrušená a jej miesta rozborené boly.

[5]) Na znak smútku.

[1]) Pod ochranu Hesebona sa utiekali úprchlíci.

[2]) Krajinu moabskú i jej temeno, čiže jej opevnené vysosti, sožerie, znivočí nepriateľský oheň, ktorý vyjde z Hezebonu. Synovia vzbúrenia sú Moabi pre ich pýchu.

[3]) Ani oni nemajú tratiť nádej na vyslobodenie, ak sa jej hodnými stanú. Pán je Boh všetkých ľudí, sľutujúci sa nad všetkými, ktorí ho vzývajú (Teod.) — V piatom roku po zajatí Jeruzalema podmanil si Nabuchodonozor Moab a Ammon.

HLAVA 49.

Proroctvo proti Ammonu, Idumei, Damasku, Kedaru a Elamu.

1. O synoch Ammonových.[1] Toto hovorí Pán: Či Izrael nemá synov? alebo či nemá dediča? Prečo tedy Melchom[2] zaujal dedične Gád, a ľud jeho v mestách tohoto bydlí?

2. Preto,[3] hľa, prídu dni, hovorí Pán, a učiním, aby slyšaný bol proti Rabbat synov Ammonových[4] povyk válečný, a na hromadu bude rozmetané a jeho dcéry pálené budú ohňom, a (potom) opanuje Izrael tých, ktorí jeho boli opanovali, hovorí Pán.

3. Nariekaj Hezebon, lebo zpustošené je Haj![5] Kričte dcéry[6] z Rabbat, prepášte sa žíninou, kvíľte a obchádzajte okolo potokov,[7] lebo Melchom do zajatia odvedený bude, jeho kňazia i kniežatá spolu.

4. Čože sa chváliš s údoliami?[8] Tieklo údolie tvoje, dcéro rozmaznaná, ktorá si dúfala v pokladoch svojich, a riekala: Ktože príde na mňa?

5. Hľa, dopustím na teba strach, hovorí Pán, Boh zástupov, od všetkých, ktorí sú okolo teba a rozpŕchnete sa všetci od tvári svojej, a nebude nikoho, kto by shromaždil utekajúcich.

6. A učiním potom, že sa navrátia väzni synov Ammonových, hovorí Pán.

7. Proti Idumei. Toto hovorí Pán zástupov: Či už niet viac múdrosti v Temane?[9] Ztratila sa rozumnosť od synov, neužitočnou sa stala ich múdrosť.

8. Utekajte a obráťte chrbty, sostúpte do priepastí, obyvatelia Dedam! lebo zkazu uvediem na Ezau, čas navštívenia jeho.

9. Keby boli prišli na teba oberači, neboli by nechali strapca; keby zlodeji v noci, boli by pobrali, čo by im dosť bolo.

10. Ale ja odkryjem Ezau, zjavím tajnosti (skrýše) jeho, a nebude sa môcť ukryť; pohubené bude jeho semeno i s bratmi a súsedmi jeho, a nebude ho.

11. Zanechaj siroty svoje,[1] ja ich živiť budem; a vdovy tvoje vo mne dúfajte.

12. Lebo toto hovorí Pán: Hľa, tí, ktorým nebolo súdené piť kalich, tí ho istotne piť budú; a ty ako nevinný zostaneš? Nebudeš nevinný, ale istotne piť budeš.[2]

13. Lebo skrze seba samého prisahal som, hovorí Pán, že púšťou, a potupou, a opustenou, a zlorečenou bude Bozra;[3] aj všetky jej mestá budú pustinou večnou.

14. Zvesť slyšal som od Pána, že posol poslaný je k národom: Shromažďte sa a poďte proti mne, a povstaňme k boju![4]

15. Lebo, hľa, malým som ťa učinil medzi národami, opovrženým medzi ľuďmi.[5]

16. Hrdosť tvoja ťa oklamala a pýcha srdca tvojho, (ty) ktorý bydlíš v jaskyniach skalných, usiluješ sa zaujať vysoké pahŕbky; ale keby si vyvýšil ako orol hniezdo svoje, i ztadiaľ strhnem ťa, hovorí Pán.

---

[1]) Keď pokolenia Ruben, Gad a polovica Manassesa do zajatia odvedené boly, Ammonci osadili opustenú zem, ako by im náležala a Izraela už nebolo.

[2]) Národný boh za národ. Modla vzala dedictvo Božie.

[3]) Cudzí majetok žiadali, o svoj prídu.

[4]) Rabbat-Ammon, hlavné mesto Ammonovcov.

[5]) Jue, nespomínané mesto ammonitské.

[6]) Hľaďte sa skryť pred nepriateľmi.

[7]) Menšie mestá, rozumej ich obyvateľov.

[8]) Úrodnosť zeme, príčina ich bohatstva i pýchy.

[9]) Mesto idumejské, pre múdrosť obyvateľov slovutné, jednak musia biedne zahynúť.

[1]) Idumejskí tak budú pokorení, že sa sami o svoje siroty nebudú môcť starať, ale ich nechať musia na Pána, ktorého v jeho vyvolenom ľude opovrhovali. Že siroty opustené budú, znamená, že neostane muža na žive a každá ľudská pomoc prestáva.

[2]) Izraelci menej previnili, tí by mali byť trestaní, a vy, Idumejci, ktorí ste hriechy na hriechy kopili, mali by ste ako nevinní ostať bez hriechu? Nie veru...

[3]) Dočasné hlavné mesto idumejské.

[4]) Teda sám Pán chce boj.

[5]) Najviac ich v boji padne, tak že ostane málo ľudu. A ponevač všetko utratili, budú ich ľudia opovrhovať.

17. A bude Idumea pustá; každý, kto pôjde cez ňu, ustrnie, a hýkať bude nad všetkými jej ranami.

18. Ako vyvrátená bola Sodoma a Gomora a jej súsedné (mestá), hovorí Pán; nebude tam bydlieť muž, ani nebude prebývať v nej syn človeka. (I. Mojž. 19. 25.)

19. Hľa, ako lev vystúpi[1] z nádhery jordánskej ku pevnej (trvácej) kráse, lebo učiním, že veľmi náhle ju napadne, a ktože bude ten vyvolený, ktorého ustanovím nad ňou? Lebo ktože je mne rovný? Alebo ktože obstojí predo mnou? A ktože je ten pastier, ktorý by sa postavil proti mne?

20. Preto slyšte radu Pánovu, ktorú uvážil o Edomovi, a myšlienky jeho, ktoré myslel o obyvateľoch temanských: Zaiste že maličkí stáda[2] ich porazia, ba rozhádžu s nimi ich príbytky.

21. Od hrmotu ich pádu zatrasie sa zem: na Červenom mori slyšia volanie ich hlasu.

22. Hľa, ako orol vystúpi a priletí a rozprestrie krídla svoje na Bozru, a srdce udatných idumejských bude v ten deň ako srdce ženy pracujúcej k pôrodu.

23. Proti Damašku![3] Zahanbené je Emat a Arfad,[4] lebo povesť najhoršiu počuli, zarmútili sa na mori; od starosti nemohol odpočinúť.[5]

24. Oslabol Damašek a dal sa na útek; trasenie ho pochytilo; úzkosť a bolesti ho držaly ako pracujúcu ku pôrodu.

25. Ako opustili mesto, slovutné mesto radosti!

26. Preto padnú jeho mládenci na uliciach[6] jeho, a všetci bojovní mužovia zanemejú v ten deň, hovorí Pán zástupov.

27. A zapálim oheň na múre damaškom, a zožerie paláce Benadadov.

28. Proti Kedaru[1] a kráľovstvám Azor, ktoré porazil Nabuchodonozor, kráľ babylonský. Toto hovorí Pán: Vstaňte a tiahnite proti Kedaru, a spustošte synov východu.[2]

29. Ich stánky a ich stáda poberú, ich kože, a všetky ich nádoby a ťavy si vezmú, a volať budú na nich: Strach je vôkol.

30. Utekajte, odíďte rýchle, seďte v priepastiach, ktorí bydlíte v Azore, hovorí Pán; lebo Nabuchodonozor, kráľ babylonský poradu držal proti vám a úklady vymyslel proti vám.

31. Vstaňte,[3] a tiahnite proti národu tichému[4] a prebývajúcemu bezpečne, hovorí Pán; nemajú ani vrát, ani závory, osamotení bydlia.[5]

32. A ich ťavy budú na korisť a množstvo dobytka na lúpež, a rozoženiem ich po všetkých vetroch, tých, ktorí majú ostrihané vlasy;[6] a zo všetkých ich končín privediem na nich zahynutie, hovorí Pán.

33. A bude Azor príbytkom drakov, púšťou na večnosť; neostane tam muža, ani nebude bydlieť syn človeka.

34. Slovo Pánovo, ktoré sa stalo k Jeremiášovi prorokovi proti Elamu[7] na počiatku panovania Sedekiáša, kráľa judského, znejúc:

35. Toto hovorí Pán zástupov: Hľa, ja polámem lučište Elamitských a najväčšiu ich silu,

36. a privediem na Elamitov štyri

---

[1]) Nabuchodonozor príde z lesnatého a porasteného brehu Jordána, ako lev zo skrýše do pevnosti Idumejských.

[2]) I tí najsprostejší z vojska Kaldejského porazia a odvlečú vznešené obyvateľstvo idumejské.

[3]) Mesto pradávne rozkošného položenia v Syrii, v kraji veľmi úrodnom na víno a veľmi utešenom, preto i „rajom zeme", „perlou východu", „okom východu" zvané.

[4]) Mestá v kraji Damašku.

[5]) Má sa tuším čítať: ako more, ktoré, ktoré nemôže byť pokojné.

[6]) Lebo nehľadeli ujsť.

[1]) Vidz 2. 10.

[2]) Tak nazývajú sa všetky v púšti bydliace kmeny na východe od Palestiny, teda v Arabii a v krajoch až po Eufrat.

[3]) Kaldejskí.

[4]) Teda nepripravenému.

[5]) Nechránia ich ani múry, ani brány, ani spojencov nemajú.

[6]) Vidz 9, 26.

[7]) Dnes Chusistan. Znamená zem i ľud za Tigrom severne od Assirie a Medie, južne hraničí s perským zálivom a s Babylonskom.

vetry od štyroch strán sveta,[1] a rozvejem ich po všetky tie vetry; a nebude národa, ku ktorému by neprišli uprchlíci Elamskí.

37. A prestraším Elamcov pred ich nepriateľmi a pred tými, ktorí číhajú na ich duše, a privediem na nich zlé, môj prchký hnev, hovorí Pán, a pošlem za nimi[2] meč, dokiaľ ich nezničím.

38. A postavím stolicu moju v Elame, a vyplienim odtiaľ kráľov i knieżatá, hovorí Pán.[3]

39. Ale v posledných dňoch privediem nazpät zajatých Elamcov,[4] hovorí Pán.

HLAVA 50.

Proroctvo o záhube babylonského kráľovstva a o vyslobodení ľudu Izraelského.

1. Slovo, ktoré riekol Pán o Babylone, a o zemi Kaldejskej skrze Jeremiáša proroka.

2. Oznamujte medzi národami a rozhlašujte; zdvihnite znamenie a ohlasujte,[5] a netajte, hovorte: Vziaty je Babylon, zahanbený je Bel,[6] premožený je Merodach,[7] zahanbené sú jeho obrazy, ovládané sú ich modly.

3. Lebo pritiahol proti nemu národ od severu,[8] ktorý obráti ich zem na púšť; a nebude kto by bydlel v nej od človeka až po dobytok, a pohli sa a odišli.

4. V tých dňoch, a v tom čase, hovorí Pán, prídu synovia izraelskí, oni i judskí spolu; idúc a plačúc[9] ponáhľať sa budú, a Pána, Boha svojho, hľadať budú.

5. Na cestu ku Sionu dozvedať sa budú, tam je obrátená ich tvár; prídu a pripoja sa k Pánovi večnou smluvou, ktorá nebude sotrená nijakým zabudnutím.[1]

6. Ztrateným stádom stal sa môj ľud;[2] ich pastieri[3] ich zviedli, a nechali ich po horách sa potulovať s hory na pahrbok chodili,[4] zabudli na svoje ležisko.[5]

7. Všetci, ktorí ich našli, zožierali ich; a ich nepriatelia riekali: Nezhrešili sme, preto že hrešili proti Pánovi, kráse spravodlivosti, a očakávaniu ich otcov proti Pánovi.

8. Odíďte zprostred Babylona a zo zeme Kaldejskej, vyjdite a buďte ako kozli pred stádom.[6]

9. Lebo hľa, ja vzbudím, a privediem na Babylon shromaždenie velikých národov zo zeme severnej; a pripravia sa proti nej, a odtiaľ bude dobytý; jeho strela je ako muža silného, vražedelníka, nenavráti sa na prázdno.

10. A bude Kaldea na lúpež; všetci, ktorí ju budú lúpiť, nasýtia sa, hovorí Pán,

11. preto že plesáte, a sa chvastáte (vy), ktorí rozchvacujete dedictvo moje; preto, že ste vyrojili sa ako telce na trávu, a ručali ste ako bujaci,

12. Matka[7] vaša je veľmi zahanbená,

---

[1]) Ako štyri vetry od štyroch strán sveta dujú, tak od štyroch strán sveta majú prísť nepriatelia na Elamitov. Vietor znamená prudkosť a rýchlosť.

[2]) Za tými, ktorým sa podarí ujsť.

[3]) Ja ako najvyšší Pán rozoženiem kráľov a knieżatá elamitské a zem vydám Kaldejským.

[4]) Za panovania Cýra navrátili sa Elamiti do svojej krajiny. „Posledné dni" znamenajú dobu Messiášovu. Vidz Sk. ap. 2, 9. Na Turíce boli aj Elamiti do lona messiášskej milosti privedení.

[5]) Znakmi i slovami rozhlasujte.

[6]) Bél (= Baal), otec bohov babylonských.

[7]) Merodach, babylonský Marduk, vznešený pán, kráľ neba i zeme, je ten istý názov Béla, mnohotvárneho hlavného božstva babylonského.

[8]) Médi a Peršani. 51, 11—28; Izai. 41, 25.

[9]) Od žiaľu nad hriechami svojimi a od radosti, že sa zase do svojej zeme vracajú.

[1]) Proroctvo to sa splnilo čiastočne za času Ezdráša (II. Ezdr. 9, 38.; 10, 29.), keď obnovili smluvu Pánovu, a viac jej nezrušili; vo väčšej miere v novom Zákone, lebo niektorí židia pristúpili ku viere Kristovej; a doplní sa na konci sveta, keď sa všetci židia obrátia ku Kristovi a bude jeden ovčinec a jeden pastier. Jedno kráľovstvo a jeden kráľ Kristus.

[2]) Za času odvedenia.

[3]) Králi a knieżatá. (2,8; 23, 1—2).

[4]) Naráža na modlárstvo súsedných národov, ku ktorým sa obrátili hľadajúc svoj pokoj.

[5]) Zabudli na chrám Pána, Boha svojho, tam mali v pravej službe jeho útechu a odpočinok hľadať.

[6]) Keď košiar otvárajú, kozli sa do predku berú, tak majú zajatí judskí byť prví, ktorí utekajú, na príklad iným.

[7]) Babylon ako hlavné mesto je matka ríše i ľudu.

a snížená do prachu, ktorá vás zrodila; hľa, ostatná bude medzi národami, pustá, bezcestná a vysušená.

13. Pre hnev Pánov nebude obydlená, ale obrátená bude všetká na púšť; každý, kto prejde cez Babylon, užasne, a hýkať bude nad všetkými jej ranami.[1]

14. Strojte sa proti Babylonu vôkol všetci, ktorí naťahujete lučište; vybojujte ho, neľutujte striel, lebo proti Pánovi hrešil.

15. Kričte proti nemu![2] Všade podal ruky; padly jeho základy, srúcané sú jeho múry, lebo (tu) pomsta Pánova je, pomstu vykonajte na ňom; ako činieval, učiňte jemu.

16. Vyhubte rozsievača[3] z Babylona, a toho, ktorý drží kosák v čas žatvy! Pred mečom holubice každý ku svojmu ľudu sa obráti a všetci do svojej zeme ujdú.

17. Rozprchnuté stádo je Izrael, levi ho rozohnali. Prvý zožieral ho kráľ assyrský; tento, ako posledný, ho (i) o kosti obral: Nabuchodonozor, kráľ babylonský.

18. Preto toto hovorí Pán zástupov, Boh izraelský: Hľa, ja navštívim kráľa babylonského a jeho zem, ako som navštívil kráľa assyrského.

19. A nazpät privediem Izraela do príbytku jeho; a bude sa pásť na Karmele,[4] a Bázane, a na hore Efraim, a v Galaade sa nasýti duša jeho.

20. V tých dňoch a v tom čase, hovorí Pán: budú hľadať neprávosť Izraelovu, a nebude (jej); a hriech Judov a nenajdú ho; lebo budem milostivý tým, ktorých zanechám.

21. Proti zemi panovníkov tiahni, a na jej obyvateľoch ju navštív; rozmeť a pobi to, čo po ních zostalo, hovorí Pán; a učiň všetko, ako som ti rozkázal.

22. Hluk boja je v tej zemi, a pustošenie veliké.

23. Ako je polámané a zdrúzgané kladivo[1] všetkej zeme; ako je obrátený na púšť Babylon medzi národami!

24. Osidlá som ti nastaval, a chytil si sa (do nich), Babylone, a nevedel si; našli ťa a chytili, lebo si vyzýval Pána.

25. Pán otvoril poklad svoj, a vyniesol nástroje hnevu svojho; lebo Pán Boh zástupov má prácu v zemi Kaldejskej.

26. Poďte na ňu od konca zeme, otvorte, nech vyjdú, ktorí by ju pošliapali; sberte s cesty kamene, a poskladajte (ich) na hromadu, a pobite ju, aby z nej ničoho nezostalo.

27. Rozožeňte všetkých jej silných, nech sostúpia k zabitiu. Beda im, lebo prišiel ich deň, čas ich navštívenia!

28. Hlas utekajúcich a tých, ktorí vyviazli zo zeme babylonskej, aby oznámili na Sione pomstu Pána Boha nášho, pomstenie chrámu jeho.

29. Zvestujte proti Babylonu mnohým, všetkým, ktorí naťahujú lučište; postavte sa proti nemu vôkol, a nikto nech nevyviazne; odplaťte mu podľa skutku jeho, a dľa všetkého, čo činil, učiňte jemu; lebo sa pozdvihol proti Pánovi, proti Svätému izraelskému!

30. Preto padnú mládenci jeho na uliciach jeho; a všetci jeho bojovní mužovia umlknú v ten deň, hovorí Pán.

31. Hľa, ja (pôjdem) na teba, pyšný, hovorí Pán, Boh zástupov; lebo prišiel tvoj deň, čas tvojho navštívenia.

32. A potkne sa pyšný, a padne, a nebude, ktoby ho zodvihol; a zapálim oheň v jeho mestách, a zožerie všetko v jeho okolí.

33. Toto hovorí Pán zástupov: Násilie trpia synovia izraelskí spolu i so

---

[1]) Čo sa tu hovorí o zpustošení Babylona, sa pomaly splnilo. Cyrus sboril len zovňajšie múry Babylona. Darius Histaspis dal brány a vnútorné múry srúcať. Xerxes vyplienil a rozvážal chrám Belov. Po Alexandrovi veľkom mesto čím ďalej viac a viac pustlo, až sa úplne neobrátilo na púšť.

[2]) Do boja!

[3]) Teda nielen bojovníci, ale všetci ľudia majú byť vyvinovčení.

[4]) Ako 2, 7. Spomínajú sa kraje pred i za Jordánom.

[1]) Babylon. Vidz. 25, 9.

synami judskými; všetci ktorí ich zajali, držia ich, nechcú ich prepustiť.

34. (Ale) vykupiteľ ich silný, Pán zástupov meno jeho; súdobne brániť bude ich právo, aby prestrašil zem, a zatriasol obyvateľmi babylonskými.

35. Meč na Kaldejských, hovorí Pán, a na obyvateľov babylonských, a na kniežatá i mudrcov jeho.

36. Meč na vešťcov jeho, aby sa zbláznili;[1] meč na silných jeho, aby sa báli.

37. Meč na jeho kone a na jeho vozy, a na všetok ľud, ktorý je uprostred neho, a budú ako ženy; meč na jeho poklady, ktoré budú rozchvátané.

38. Na jeho vody nech príde suchota, a vyschnú; lebo je zemou modlárskych obrazov a v potvorách sa chlúbia.

39. Preto budú (tam) bydlieť draky s divými mužmi[2] a prebývať budú v ňom pštrosi; a nebudú v ňom bydlieť viac až na večnosť, ani ho nevystavia až do národa a národa.

40. Ako vyvrátil Pán Sodomu a Gomorru a jej súsedy, hovorí Pán, (tak) nebude tam prebývať nikto, a nebude v ňom bydlieť syn človeka.

41. Hľa, ľud tiahne od severa, a veľký národ, a mnoho kráľov povstane od končín zeme.

42. Lučište a štít pochytia; ukrutní sú a nemilosrdní; ich hlas ako more hučať bude, a na koňoch pôjdu ako muž pripravený do boja proti tebe, dcéro babylonská.

43. Kráľ babylonský slyšal povesť o nich a klesly jeho ruky, úzkosť ho zachvátila, bolesť ako pracujúcej k pôrodu.

44. Hľa, ako lev vystúpi z nádhery jordánskej ku kráse pevnej (trvácej), lebo učiním, že veľmi náhle ju napadne; a ktože bude ten vyvolený, ktorého ustanovím nad ňou? Lebo ktože je mne rovný, a ktože obstojí predo mnou? A ktože je ten pastier, ktorý by sa postavil proti mne?[1]

45. Preto slyšte radu Pánovu, ktorú uzavrel proti Babylonu; a myšlienky jeho, ktoré myslel proti zemi Kaldejských: Zaiste že maličkí stáda ich porazia, ba rozmetaný bude s nimi ich príbytok.

46. Od zvuku pri dobývaní Babylona trasie sa zem, a bedákanie slyšať medzi národami.

HLAVA 51.

Pokračovanie.

1. Toto hovorí Pán: Hľa, ja vzbudím proti Babylonu a proti obyvateľom jeho, ktorí srdce svoje proti mne pozdvihli, ako morový vietor.[2]

2. A pošlem na Babylon vejačov, a rozvejú ho a zkazia zem jeho, lebo prídu naň so všetkých strán v deň súženia jeho.

3. Strelec nech naťahuje svojho lučišťa, a obrnený nech vystupuje! Nesľutovávajte sa nad jeho mládencami, pobite všetko vojsko jeho.

4. A padnú pobití v zemi Kaldejskej, a ranení na ich nivách.

5. Lebo neovdovel Izrael a Juda od Boha svojho,[3] Pána zástupov; ale ich zem plná je hriechov proti Svätému izraelskému.

6. Utekajte zprostred Babylona, a zachovajte život svoj; nemlčte k jeho neprávosti. Lebo čas pomsty je od Pána, on sám mu dá odplatu.

7. Kalich zlatý[4] (bol) Babylon v ruke Pánovej, opojujúci celú zem; z vína jeho pily národy, a preto sa zbláznily.

8. Náhle padol Babylon a rozmrvený

---

[1]) Aby sa tak zdalo, lebo nešťastia nepredvídeli.

[2]) Srovn. Iz. 13, 21. Znaky zpustošenia a samoty.

[1]) Srovn. 49, 19. Ako Boh bol vodcom Kaldejcov pri porazení a trestaní Edomitov, tak bude i pri znivočení Kaldejcov.

[2]) Preto, že Babylon bol strediskom modlárstva, povzbudí Pán proti nemu nepriateľov zo všetkých strán.

[3]) Boh, ženích Izraelov (2, 2.), verný je svojej smluve a nenechá ľudu svojho bez ochrany.

[4]) Kalich zlatý bol Babylon v ruke Pánovej, zlatý pre jeho bohatstvo a blesk jeho moci.

je; kvíľte nad ním, naberte balsamu na bolesť jeho, azda by sa vyhojil.
(Izai. 21, 9. Zjav. 14, 8.)

9. „Hojili sme Babylon, ale nevyhojil sa, opusťme ho, a poďme každý do svojej zeme, lebo až k nebu dosahá súd jeho, a pozvihol sa až k oblakom.“[1]

10. „Vyjavil Pán spravodlivosti naše; poďte, a vyprávajme na Sione dielo Pána, Boha nášho.“

11. Naostrite strely, plňte túly! Pán vzbudil ducha kráľov médskych; a proti Babylonu ide jeho myseľ, aby ho zahubil; lebo pomsta Pánova je, pomsta za jeho chrám.

12. Proti múrom babylonským zdvihnite znamenie, rozmnožte stráž; postavte strážnych i pripravte osídla, lebo myslel Pán, i vykonal všetko, čo riekol proti obyvateľom babylonským.[2]

13. Ty, ktorý prebývaš[3] pri mnohých vodách bohatý v pokladoch, prišiel tvoj koniec, miera tvojho vyničenia.

14. Prísahal Pán zástupov na seba samého: Že ťa naplním ľuďmi, ako kobylkami, jednak zaspievajú nad tebou pesničku tlačiacich (hrozna). (Amos 6, 8.)

15. Ktorý učinil zem svojou mocou, založil okršlek zeme múdrosťou svojou, a rozprestrel nebesá rozumnosťou svojou.[4] (I. Mojž. 1, 1.)

16. Keď on vydá hlas, rozmnožujú sa vody na nebi; on dvíha oblaky od kraja zeme, obracia blesky na dážď a vyvádza vietor z komôr svojich.

17. Tu zhlúpel každý človek bez rozumu, zahanbený býva každý umelec od obrazu; lebo lož je ich (obrazov) sliatina, a niet ducha v nich.

18. Marné sú tie diela, a smiechu hodné, v čas navštívenia svojho zahynú.

19. Nie ako tieto veci je diel Jakubov, lebo ktorý všetko stvoril, on je, a Izrael je berlou jeho dedictva; Pán zástupov je meno jeho.

20. Ty mi rozbíjaš válečné nástroje, a ja tebou rozbijem[1] národy, a zkazím zkrze teba krajiny;

21. a rozbijem skrze teba koňa i jazdca jeho, rozbijem skrze teba voz i toho, ktorý sa vozí na ňom;

22. a rozbijem skrze teba muža i ženu; a rozbijem skrze teba starca i dieťa; a rozbijem skrze teba mládenca i pannu;

23. a rozbijem skrze teba pastiera i stádo jeho; a rozbijem skrze teba oráča i záprah jeho, a rozbijem skrze teba vodcov i správcov.[2]

24. A odplatím Babylonu a všetkým obyvateľom kaldejským všetko ich zlé, ktoré popáchali proti Sionu pred vašima očima, hovorí Pán.

25. Hľa, ja (prídem) na teba, horo smrtonosná, hovorí Pán, ktorá hubíš všetku zem;[3] a ja vystriem na teba ruku svoju, a svalím ťa s tých skál, a obrátim ťa na horu spálenú.

26. A nevezmú z teba kameňa na uhol, ani kameňa do základu, ale budeš zničený na večnosť, hovorí Pán.

27. Vyzdvihnite znamenie v zemi;[4] trúbte trúbou medzi národami, posväcujte proti nemu národy; vyzvite proti nemu kráľov Araratu, Mennie a Askanesu,[5] najmite proti nemu Tafsar,[6] pri-

---

[1]) Odpoveď lekárov. Takto asi bude znieť aj odpoveď anjelov strážcov nad dušiami tých nevercov a hriešnikov, ktorí nedali nič na hlas svedomia a jeho výstrahy a preto zahynuli.

[2]) Použite všetky spôsoby obrany, predsa len zahyniete.

[3]) Babylone, na ústi dvoch mohutných riek, Eufrata a Tigra, do zálivu perského.

[4]) Boh, ktorý toto hovorí, je nie bezmocná modla, ale mohutný Pán, ktorý všetko stvoril a riadi.

[1]) Skrze Babylon rozbije ostatné národy, zničí ich zbroj.

[2]) Zničenie všeobecné, bez ohľadu na národ, vek, stav a pohlavie.

[3]) Od obrazu „kladiva“ (hebr.) prorok náhle prechádza k obrazu všetkú zem kazlacej „hory“. Babylon vysoko a silne vypínal sa nad všetky iné mestá a krajiny, ale v mravnom ohľade kazil všetku zem, usmrcoval národy.

[4]) Dajte znak povstania proti Babylonu.

[5]) Všetky národy majú sa vystrojiť k svätej vojne, ktorú za Boha a na jeho rozkaz povedú. Zvláštne vyzývajú sa králi Veľkej Armenie (východnej) a Západnej Arménie. (Askene.)

[6]) Pisárov, dľa iných akýchsi zvláštnych bojovníkov, vojenské mužstvo i žoldnierov; dľa iných úradníkov.

veďte (proti nemu) koní ako kobyliek ježatých.[1]

28. Posväťte proti nemu národy, kráľov Medie, jej vodcov, a všetkých jej správcov, a všetku zem jej moci.

29. A pohne sa zem a zatrasie sa; lebo sa precítne proti Babylonu usúdenie Pánovo, obrátiť zem babylonskú na pustinu a (zem) neobývateľnú.

30. Prestali udatní babylonskí bojovať, sedia v ohradách; vyčerpaná je ich sila, a sú ako ženy; zapálili ich príbytky, polámali ich zátvory.

31. Behúň stretá sa s behúňom, a posol s poslom; aby oznámili kráľovi babylonskému, že dobyté je jeho mesto, od konca až do konca,

32. a (že) brody sú[2] obsadené, a močiare ohňom vypálené, a bojovní mužovia prestrašení.

33. Lebo toto hovorí Pán zástupov, Boh izraelský: Dcéra babylonská je ako humno, čas mlátenia (je tu); ešte máličko, a prijde doba jej žatvy.

34. Zjedol ma, prehltol ma Nabuchodonozor, kráľ babylonský; spravil zo mňa ako prázdnu nádobu, shltol ma ako drak, naplnil brucho svoje útlosťou mojou, a vyhodil ma.

35. Neprávosť proti mne, a telo moje[3] (prijde) na Babylon, hovorí obyvateľstvo sionské; a krv moja na obyvateľov Kaldee, hovorí Jeruzalem.

36. Preto toto hovorí Pán: Hľa, ja rozsúdim tvoju pravotu, a vykonám pomstu tvoju, a na púšť obrátim more jeho, vysušim jeho prameň.

37. A obráti sa Babylon na rumy, na príbytok drakov, na úžas a posmech, preto že nemá obyvateľa.

38. Spolu ručať budú ako levi, hrivami budú potriasať ako ľvíčatá.[4]

39. Keď sa rozpália,[1] predložím (im) ich nápoj a opojím ich, že sa omámia a snom večným zaspia, a nevstanú (viac), hovorí Pán.

40. Povediem ich ako barance na zabitie, a ako škopcov s capami.

41. Ako dobytý je Sesach,[2] a vziata chvála celého sveta! Ako sa stal úžasom Babylon medzi národami!

42. Na Babylon vyšlo more, množstvom jeho vĺn bol prikrytý.

43. Jeho mestá staly sa úžasom, zem neobydliteľnou a pustou, zemou, v ktorej nikto nebydlí, a syn človeka nechodí.

44. A navštívim Béla v Babylone, a vytrhnem z jeho úst, čo zhltol, a nepohrnú sa viac k nemu národy, lebo i múr babylonský padne.

45. Vyjdite zprostred neho, ľudu môj! Aby každý zachránil svoj život pred prchlivosťou hnevu Pánovho.

46. A aby azda neobmäkčilo sa srdce vaše, a báli ste sa povesti, ktorú počuť budú v tej zemi; a prijde totiž v roku povesť, a po tomto roku (druhá) povesť, a neprávosť v zemi a panovník proti panovníkovi.[3]

47. Preto hľa, dni príjdu a navštívim modly babylonské, a celá jeho zem zahanbená bude, a všetci jeho pobití padnú uprostried neho.

48. A plesať budú nad Babylonom nebesá i zem, a všetko, čo je v nich; lebo od severu prijdú naň lúpežníci, hovorí Pán.

49. A ako Babylon zapríčinil, že padali zabití v Izraeli, tak z Babylona padnú pobití vo všetkej zemi.[4]

---

[1]) Početné (strašné?) jazdectvo.

[2]) Priechody. Všetko, čo nás chránilo, je znivočené.

[3]) Pomordované ženy a deti.

[4]) Vyskakujú nad bohatou korisťou, ktorú v Babylone nabrali a nad svojou silou. (Srovn. 48, 14.)

[1]) Keď sa rozpália nielen vínom pri hodoch, ale svojimi divokými náruživostiami, dá im Pán zaslúžený nápoj Božieho hnevu a trestu. Ako stádo určené na zabitie budú pobití. Že tieto slová svojho splnenia v prekvapení Kaldejcov počas hodovania došly (Dán. 5.), to iste nie je náhoda, ale dosvedčenie neomylného slova Božieho.

[2]) Babylon. (Srovn. 25, 26.)

[3]) Všetko je to znamením búrlivých časov. Izraelstvo malo príčinu báť sa o svoj život, o budúcnosť; ale čokoľvek by sa malo stať, nádej a vieru nesmú tratiť.

[4]) Všetci, ktorí z rozličných krajov do Babylona prišli.

50. Ktorí ste utiekli meču, poďte, nezastavujte sa; spomínajte z ďaleka Pána, a Jeruzalem nech vstupuje na srdce vaše.

51. Hanbíme sa, že sme slyšali pohanenie, tvári naše prikryla hanba, že prišli cudzí na svätyňu domu Pánovho.[1]

52. Preto hľa, dni prídu hovorí Pán, a navštívim modly jeho, a po všetkej jeho zemi stonať bude poranený.

53. Keby vystúpil Babylon až na nebo, a upevnil na vysosti svoju silu, prišli by odo mňa zhubcovia jeho, hovorí Pán.

54. (Hla) úzkostný krik z Babylona, a porážka veliká zo zeme Kaldejskej:

55. lebo zpustošil Pán Babylon, a vyhladil z neho hrmot veliký; a hučia ich[2] vlny ako veľké vody; vydávaný bol hluk ich hlasu;

56. lebo prijde naň, to jest na Babylon, lúpežník a budú zajímaní jeho udatní; a ochabne ich lučište, lebo silný mstiteľ, Pán, odplatí, veru odplatí.

57. A opojím jeho kniežatá, a mudrcov jeho, a vodcov jeho, a správcov jeho, a hrdinov jeho; a usnú snom večným, a neprebudia sa, vraví kráľ, Pán zástupov je meno jeho.

58. Toto hovorí Pán zástupov: Múr babylonský, ten veľmi široký,[3] podkopaním sborený bude, a jeho brány, tie vysoké, ohňom spálené budú, a práce ľudí budú na nič, a (práce) národov pre oheň, a celky zahynú.

59. Slovo, ktoré prikázal Jeremiáš Sarajášovi, synovi Neriáša, syna Maasiášovho, keď išiel so Sedekiášom kráľom do Babylona, vo štvrtom roku kráľovania jeho: Sarajáš bol totižto kniežaťom proroctva.[4]

60. A Jeremiáš spísal všetko zlé, ktoré malo prísť na Babylon, do jednej knihy, všetky tie slová, ktoré sú napísané proti Babylonu.

61. A riekol Jeremiáš Sarajášovi: Keď prídeš do Babylona, hľaď, a čítaj všetky slová tieto,

62. a riekni: Pane, ty si hovoril proti miestu tomuto, že ho zkazíš, tak že nebude, kto by v ňom bydlel od človeka až po hovädo, ale že bude púšťou večnou.

63. A keď dočítaš túto knihu, priviaž na ňu kameň, a hoď ju doprostred Eufrata,

64. a riekni: Takto utonie Babylon, a nevstane zo súženia, ktoré ja privediem naň, a rozmetaný bude. Až potiaľto sú slová Jeremiášove.[1]

HLAVA 52.

Jeruzalem dobytý. Kráľ Sedekiáš zajatý. Mesto a chrám zpustošené. Nádoby chrámu pobrané. Joachim od Evilmerodecha povýšený.

1. Jedenadvadsať rokov mal Sedekiáš, keď začal kraľovať, a jedenásť rokov kraľoval v Jeruzaleme; meno matky jeho (bolo) Amital, dcéra Jeremiášova z Lobny;

2. A páchal, čo bolo zlé pred očima Pánovýma, všetko tak, ako bol robil Joakim.

3. Lebo bol hnev Pánov proti Jeruzalemu a proti Judovi, až ich zavrhol od tvári svojej, a Sedekiáš odstúpil od kráľa babylonského.

4. Ale stalo sa v deviatom roku kraľovania jeho, v desiatom mesiaci, desiateho (dňa) mesiaca, že prišiel Nabuchodonozor, kráľ babylonský, on i všetko vojsko jeho proti Jeruzalemu, a obľahnul ho, a spravil proti nemu násypy do vôkola. (IV. Kráľ. 25, 1. Vyššie 39, 1)

[1]) Hovoria židia: stydíme sa za našu slabosť, že naše kráľovstvo i svätyňu cudzí zaujali pre hriechy a neprávosti naše.

[2]) Vlny nepriateľov. Nasledujúce vysvetľuje: „vydávaný bol hluk": hluk veľkého množstva obyvateľstva prehučaný bude rykom, ako hučiace vlny morské na zem valiacich sa zhubcov.

[3]) Hovoria, že prvý múr bol vyše 47 metrov vysoký a 26 metrov široký, druhý dľa Straba 15·75 metrov, dľa Quintus Curciusa 9·96 metrov.

[4]) Hlavou posolstva, čiže predstaveným davov, majúc dary kráľovi obetované prijímať a k nemu doniesť.

[1]) Nasledujúca hlava nie je od Jeremiáša spísaná, ale je niekoho iného zo štvrtej knihy Kráľ. 24. a 25. sobraná na dôkaz, že sa Jeremiášove proroctvá proti Jeruzalemu a jeho kráľovi splnily.

5. A bolo mesto obľahnuté až do jedenásteho roku kráľa Sedekiáša.

6. Ale vo štvrtom mesiaci, deviateho (dňa) mesiaca, rozmôhol sa hlad v meste; a nemal výživy ľud zeme.

7. A prelomené bolo mesto, a utiekli všetci jeho bojovní mužovia, a vyšli z mesta v noci cestou brány, ktorá je medzi dvoma múrami, a vedie ku kráľovskej zahrade, (keď Kaldejskí ležali okolo mesta) a odišli cestou, ktorá vedie na púšť.[1]

8. Ale honilo vojsko kaldejské kráľa; a dohonili Sedekiáša na púšti, ktorá je pri Jerichu, a všetok sprievod jeho rozpŕchol sa od neho.

9. A keď kráľa zajali, priviedli ho ku kráľovi babylonskému do Reblaty, ktorá je v zemi Emat, a vyriekol nad ním súdy.

10. A pobil kráľ babylonský synov Sedekiášových pred jeho očima; ale i všetky kniežatá judské pobil v Reblate.

11. Aj oči Sedekiášovi vylúpil a do pút ho sviazal, a odviedol ho kráľ babylonský do Babylona, a dal ho do žalára až do dňa smrti jeho.

12. Ale v piatom mesiaci, desiateho (dňa toho) mesiaca,[2] to jest deväťnásteho roku (panovania) Nabuchodonozora, kráľa babylonského, prišiel Nabuzardan, najvyšší telesnej stráže, ktorý stával pred kráľom babylonským, do Jeruzalema,

13. a zapálil dom Pánov, a dom kráľovský, a všetky domy v Jeruzaleme, a všetky veľké domy ohňom spálil.

14. A všetky múry jeruzalemské do okola srúcalo všetko vojsko kaldejské, ktoré bolo s tým najvyšším telesnej stráže.

15. Ale z chudobných ľudu, a z ostatku ľudu obecného, ktorý bol ostal v meste, a z úskokov, ktorí boli utiekli ku kráľovi babylonskému, a iných z množstva, odviedol (do zajatia) Nabuzardan, najvyšší telesnej stráže.

16. A z chudobných zeme zanechal Nabuzardan, najvyšší telesnej stráže, vincúrov a oráčov.

17. I medené stĺpy, ktoré boly v dome Pánovom, a podstavce, a medené more, ktoré bolo v dome Pánovom, roztĺkli Kaldejskí, a vzali všetku meď z nich do Babylona.

18. I hrnce a vidlice, a hudobné nástroje, a čiaše, a mažiariky, a všetky nádoby medené, ktorými slúžili, pobrali.

19. i krčahy, nádoby na kadidlo, a džbány, a medenice, a svietniky, a mažiare, a poháre, všetko, čo bolo zo zlata, a všetko, čo bolo zo striebra, pobral najvyšší telesnej stráže,

20. i dva stĺpy a jedno more, a dvanásť volov medených, ktoré boly pod podstavcami, ktoré dal shotoviť kráľ Šalamún do domu Pánovho; nebolo váhy medi všetkých tých nádob.

21. A zo stĺpov tých, osemnásť lakťov bola výška jedného stĺpa, povrázok dvanásť lakťov ho obchádzal, hrúbka jeho bola na štyri prsty, a vnútry bol dutý.

22. A makovica na oboch medená, výška jednej makovice päť lakťov; a mrežky i granátové jablká boly na korune, vôkol, všetko bolo medené. Tak bolo i na druhom stĺpe, taktiež granátové jablká.

23. A bolo granátových jabĺk, ktoré vysely,[1] deväťdesiatšesť; ale všetkých granátových jabĺk bolo sto[2] na mrežkách vôkol.

24. A vzal najvyšší telesnej stráže Sarajáša kňaza prvého, a Sofoniáša, kňaza druhého, a troch strážcov siene.

25. Z mesta vzal jedného komorníka, ktorý bol ustanovený nad mužmi bojovníkmi, a sedem mužov z tých, ktorí vídali tvár kráľovu,[3] ktorích našli v meste; a predného spisovateľa vojska, ktorý

[1]) Hľadeli dostať sa k Jordánu. Srovn. 39, 4. a IV. Král. 25, 4.

[2]) Dňa IV. Král. 27, 8. deň príchodu je siedmy deň mesiaca.

[1]) Ktoré bolo vidno.

[2]) Styri nebolo vidieť, lebo boly pri múre.

[3]) Najbližší = ktorí hľadeli kráľovi do tváre.

cvičil nových vojakov; a šesťdesiat mužov z ľudu zeme, ktorí najdení boli v meste;

26. teda týchto vzal Nabuzardan, najvyšší telesnej stráže, a viedol ich k babylonskému kráľovi do Reblaty.

27. A pobil ich kráľ babylonský, a zavraždil v Reblate, v zemi Emat; a odvedený bol Juda zo svojej zeme.

28. Tento je ľud, ktorý odviedol Nabuchodonozor: V siedmom roku, judských tritisíc a triadvadsať;

29. V osemnástom roku Nabuchodonozora z Jeruzalema osemstotridsaťdve duše;

30. v triadvadsiatom roku Nabuchodonozora, zaviedol Nabuzardan, najvyšší telesnej stráže judských: sedemstoštyridsaťpäť duší; teda všetkých duší štyritisícšesťsto.

31. A stalo sa v tridsiatomsiedmom roku odvedenia Joachima, kráľa judského, v dvanástom mesiaci, dvadsiatehopiateho (dňa toho) mesiaca, povýšil Evilmerodach, kráľ babylonský, a to v prvom roku kráľovania svojho, hlavu Joachima, kráľa judského, a vyviedol ho zo žalára,

32. a hovoril s ním dobrotive, a postavil jeho stolicu nad stolice kráľov, ktorí boli s ním v Babylone.

33. A zamenil jeho rúcho, ktoré mal v žalári, a jedával s ním po všetky dni života svojho.

34. A pokrmy jeho, pokrmy ustavičné boly mu dávané od kráľa babylonského, vymerané na každý deň, až do dňa jeho smrti, po všetky dni života jeho.

NÁREKY ALEBO PLAČ JEREMIÁSA PROROKA.

NÁREKY ALEBO PLAČ JEREMIÁŠA PROROKA.

PREDMLUVA.

V latinskom preklade sv. Písma (Vulgata), ktorého sa my držíme, nasledujú po knihe proroctví Jeremiášových akoby príloha N á r e k y čiže P l a č toho proroka. Je to päť žalospevov, ktoré sa na rozborenie Jeruzalema za Nabuchodonozora, na odvedenie židovského ľudu do zajatia babylonského a na osud v Jeruzaleme zostalých židov vzťahujú. V p r v ý c h ď v o c h ž a l o s p e v o c h Jeremiáš narieka nad smutným osudom dcéry Sionskej t. j. svätého mesta Jeruzalema, ktoré je spustošené (1, 1—11; 2, 1—12), dotklive prihovára sa (2, 13—19) nešťastnému mestu a dáva mu do úst výraz bolesti (1, 12—22; 20—22.) V t r e ť o m s p e v e oplakáva prenasledovania a trápenia svoje i celého ľudu, napomína židov k polepšeniu, oznamuje zahynutie ich nepriateľov a vyslovuje nádej, že ľud trpezlivým snášaním trestu u Boha milosti dojde. (3, 1—65.) Š t v r t ý s p e v (4, 1—22.) zahrňuje jednotlivé trápenia a hovorí o zajatí posledného kráľa židovského Sedekiáša. P i a t y s p e v (5, 1—22.) obsahuje modlitbu, v ktorej prorok prevelikú biedu židovského ľudu Pánovi predstavuje a o obnovenie predošlého blaha prosí. Význam Nárekov je dôležitý. Po d o s l o v n o m m y s l e obsahujú hlboké poučenie a potešenie; zahynutie mesta Jeruzalema a veliká bieda, ktorá na vyvolený ľud prišla, hlasno svedčia o spravodlivosti Božej, ktorá tých väčšmi trestá, ktorí viac milostí zneužívali. Ale vyzývanie k pokániu a obráteniu a dôvera prorokova, že Boh ľudu zasa bude milostivý, je velikým potešením pre opravdive kajúcnych hriešnikov. Preto dáva Cirkev v ostatných dňoch veľkého týždňa čítať Náreky, aby ľudom spasiteľne zatriasla a ho k pokániu pohla. Zpustošené mesto Jeruzalem je obraz zpustošenia duše skrze hriech, ktoré len krvou Kristovou smyté byť môže. A poneváč Kristus na vykúpenie sveta krv svoju vylial, niektoré miesta Náreku vykladajú sa o utrpení a smrti Ježiša Krista. „Cirkev chce v potrestanom ľude Ježiša Krista predstaviť, nakoľko on vstúpil na miesto celého pokolenia ľudského a trest za jeho hriechy podstúpil.“ (Allioli) Pritom narieka i nad hriechami ľudí, ktoré boly príčinou toho utrpenia.

Prvý, druhý a štvrtý spev má po 22 veršov, každý verš začína sa po poriadku inou písmenou hebrejskej abecedy. Tretí spev má 66 veršov, každé tri spolu značené sú tou istou písmenou po poriadku abecednom. Piaty nemá abecedného sporiadania, ale obsahuje ako predošlé, 22 veršov.

Sv. Písmo nespomína výslovne Jeremiáša ako pôvodcu Nárekov, ale podanie ho za takého uznáva z príčin zo samých Nárekov vzatých. Jemu priznáva — a to iste právom — Náreky už i krátka predmluva, ktorá síce v hebrejskej osnove, ani v kaldejskom a syrskom preklade neni, ale v gréckom (3. stor. pr. Kr.), v arabskom a našom latinskom preklade je.

Náreky boly pravdepodobne v čase medzi rozborením Jeruzalema a započatom nedobrovoľnom zdržovaní sa proroka v Egypte vkladané.

THRENI

TOJEST NÁREKY JEREMIÁŠA PROROKA.

A stalo sa, keď do zajatia odvedený bol Izrael a Jeruzalem zpustošený, sadol si Jeremiáš prorok plačúc, a hlasne smútil v tomto náreku o Jeruzaleme a horkou mysľou vzdychajúc a bedákajúc riekol:[1]

HLAVA 1.

Jeremiáš oplakáva zpustošenie Jeruzalema a jeho hriechy. Oznamuje pomstu Božiu tým, ktorí sa z toho radujú. Modlí sa o pomoc a vyslobodenie.

1. Alef. Ako sedí samotné mesto[2]) (kedysi) plné ľudu, zostalo ako vdova[3]) pani národov; kňažná medzi krajinami stala sa poplatnou.

2. Bet. Ustavične plače,[4]) v noci, a slzy jeho (tečú) po lícach jeho; nemá nikoho, kto by ho potešil zo všetkých jeho milených;[5]) všetci jeho priatelia ho opovrhli, a stali sa jeho nepriateľmi.

(Jer. 13, 17.)

3. Gimel. Presídlil[6]) sa Judas pre trápenie a pre množstvo roboty svojej; bydlí medzi národami; a nenachodí odpočinku; všetci jeho prenasledovatelia postihli ho v úzkostiach.[7])

4. Dalet. Cesty sionské nariekajú, preto že niet, ktorí by chodievali ku slávnostiam; všetky jeho brány sú rozváľané,[8]) kňazi jeho vzdychajú; panny jeho sú bez ozdoby; a on sám je plný horkosti.

5. He. Nepriatelia sú hlavou jeho,[9]) protivníci jeho zbohatli; pretože Pán mluvil[1]) proti nemu pre množstvo neprávostí jeho; detičky jeho odvedené boly do zajatia pred tvárou sužujúceho.

6. Vau. A odišla od dcéry Sionovej všetka jej krása; jej kniežatá sú ako barany,[2]) nemajúce pastvy; a chodia bez sily pred tvárou honiaceho.[3])

7. Zain. Rozpamätal sa Jeruzalem na dni trápenia svojho, a na priestupky svoje, na všetky žiadostivé svoje veci,[4]) ktoré mával od dávnych dní, keď jeho ľud padal od ruky nepriateľa, a nebolo spomocníka; videli ho nepriatelia a vysmiali soboty jeho.[5])

8. Het. Ťažko zhrešil Jeruzalem, a preto je v zmätku; všetci, ktorí ho oslavovali, pohŕdajú ním; preto že videli hanbu jeho; a on sám stonajúc sa odvrátil.[6])

9. Tet. Nečistota jeho je na nohách[7]) jeho, a nepamätal na svoj koniec; upadol náramne, nemajúc utešiteľa; viď, Pane, trápenie moje, lebo sa rozmohol nepriateľ.

10. Jod. Ruku svoju vystrel nepriateľ na všetky jeho žiadostivé veci;[8]) áno, videl pohanov vchádzať do svätyne jeho, o ktorých si bol prikázal, aby nevchádzali do shromaždenia tvojho.[9])

11. Kaf. Všetek jeho ľud vzdychá a hľadá chleba,[10]) všetky svoje drahé veci dávajú za pokrm, na občerstvenie. Pozri, Pane, a pohliadni, jak opovrhnutý som![11])

---

[1]) Tento úvod sa nenachádza v hebrejskom, kaldejskom a syrskom, ale len v gréckom, arabskom a latinskom, preto aj tvrdia sv. Bonaventura a Mikuláš Leranos, že nepochádza od Jeremáša.

[2]) Pozbavené detí a obyvateľov, pozbavené opatery Pánovej.

[3]) Dávno je pozbavené manžela svojho, totižto Boha, alebo kráľa. (Izai. 54, 4. 5; 47, 8.)

[4]) V zármutku svojom; ani noci nemá.

[5]) Národy, ktoré jeho priateľstvo a spojenstvo hľadaly opovrhujú ho a vysmievajú.

[6]) Mnoho židov utieklo pred Kaldejskými, lebo im museli ťažko robiť.

[7]) Na miestach, z ktorých sa nevedeli hnúť.

[8]) Prestaly súdy a shromaždenia, ktoré sa vydržiavaly v bránach.

[9]) Obdržali vrch, opanovali ho.

[1]) Pán ho odsúdil.

[2]) Lepšie: jelene.

[3]) Sedekiáša a poprednejších židov soslablých a vyhladovaných chytili na púšti, keď utekali, a odviedli ich do zajatia.

[4]) Na všetko dobré, čo mával, na všetko šťastie svoje za Dávida a Šalamúna.

[5]) Náboženstvo vôbec, a sviatky, ktoré boly vyznávaním jedného pravého Boha. (III. Mojž. 26, 34, 35. Jer. 17, 27; 7, 34.)

[6]) Od hanby, zakrýval tvár svoju.

[7]) Jeho trest vidí celý svet.

[8]) Na všetky jeho vzácne veci, i na nádoby a poklady chrámové.

[9]) Dokiaľ sú neobrezaných srdc.

[10]) Počas obliehania Jeruzalema.

[11]) Sion vzdychá, prosí Boha, aby len pozrel na trápenie svojho vyvoleného mesta a pomôže mu. Ale spolu v nasledujúcom uznáva, že ho Boh

12. Lamed. O vy všetci, ktorí idete po ceste, pozorujte a viďte, či je bolesť ako bolesť moja; lebo ma obral ako vinicu, ako hovoril Pán v deň hnevu prchlivosti svojej.

13. Mem. S vysosti poslal oheň do kostí mojich a karhal ma; prestrel sieť nohám mojim, obrátil ma nazpäť! [1] učinil ma opusteným, celý deň žalosťou zmoreného.

14. Nun. Strážilo jarmo neprávostí mojich; [2] tuho sviazané sú rukou jeho, a položené na hrdlo moje; zomdlela sila moja; vydal ma Pán do ruky, z ktorej nemôžem sa zmôcť.

15. Samech. Odňal Pán všetkých mojich udatných zo stredu môjho; čas slávnosti [3] vyhlásil proti mne, aby vyplienil vyvolených mojich; čereň šliapal Pán panne, dcére judskej. [4]

16. Ain. Preto ja plačem, a oko moje vydáva vody; lebo vzdialený je odo mňa potešiteľ, čo by občerstvil dušu moju; synovia moji sú ztratení, lebo ich prevláda nepriateľ. (Jer. 14, 17.)

17. Pe. Rozprestiera Sion ruky svoje, ale nemá nikoho, kto by ho potešil; vzbudil Pán proti Jakubovi všetkých nepriateľov okolo neho; Jeruzalem je medzi nimi ako mesačným krvotokom poškvrnená (žena).

18. Sade. Spravodlivý je Pán, [5] lebo som popudzoval k hnevu ústa jeho. Slyšte, prosím, všetky národy, a viďte bolesť moju; moje panny a mládenci moji odišli do zajatia.

19. Kof. Volal som na priateľov mojich, ale oni ma oklamali; [1] kňazi moji, a starcovia moji zahynuli v meste, keď hľadali pokrm, aby občerstvili dušu svoju. [2]

20. Reš. Pohliadni, Pane, lebo sa sužujem; pobúrené sú vnútornosti moje; srdce moje obráti sa vo mne, lebo plný som horkosti; vonká vraždí meč, a doma podobne smrť.

21. Sin. Slýchajú, že vzdychám, a niet nikoho, kto by ma potešil, všetci nepriatelia moji slyšia o mojej biede, radi sa, že si to ty učinil; [3] ale ty privedieš deň útechy, [4] a oni budú mne podobní.

22. Tau. Nech príde všetka ich neprávosť pred teba; a ober ich ako si obral mňa [5] pre všetky neprávosti moje; lebo mnoho je vzdychov mojich, a srdce moje žalostné.

HLAVA 2.

Prorok narieka nad zpustošením Jeruzalema.

1. Alef. Ako pokryl Pán v hneve svojom mrákotou [6] dcéru sionskú! Shodil s neba na zem slávu Izraelovu, [7] a nerozpomenul sa na podnožku [8] svojich nôh v deň hnevu svojho.

2. Bet. Bez sľutovania shodil Pán všetku krásu Jakubovu; rozváľal v hneve svojom ohrady panny judskej, a sho-

---

tresce. Origen., Olymp., Hugo a St. Viktore, a iní vykladajú nárek Jeruzalema o duše ľudskej Keď ztratila Boha, je ako sirota; duša, ktorá niekedy ako kňažná nad svojimi duchovnými a telesnými schopnosťami panovala, stala sa otrokyňou satanášovou, toľko ľuďom slúžiacou, koľko hriechom je oddaná. (Jeron.)

[1]) Tak že som nemohol ďalej ísť, nemohol ujsť, ale bol som v zajatí zadržaný.

[2]) Neprávosti moje sú ako rukou Božou uviazané jarmo, tak že ma stlačujú, a bez pomoci Božej nemôžem sa zdvihnúť.

[3]) Ako na slávnosti Pánove zabíjaly sa obetné zvieratá, tak v deň dobytia Jeruzalema boli biti synovia moji. (Izai. 34, 6.)

[4]) Ako keď tlačia hrozno, tak tiekla krv udatných mojich. Ľud židovský často sa menuje „pannou" alebo „dcérou sionskou".

[5]) Len navštívenie privádza k rozumu, a uznaniu.

[1]) Povolal som si národy na pomoc, ale tie nezadržaly svojho slova a opustily ma. (Jer. 30. 14.)

[2]) Následkom navštívenia má Sion opustený od ľudí k Bohu sa utiekať.

[3]) Najviac bolí Sion, že ho nepriatelia vysmievajú.

[4]) Ty potresceš aj ich.

[5]) Vykonaj im, ako si mne vykonal, a ako sa spravodlivosť tvoja na nás ukázala, tak ju ukáž i na nepriateľoch našich.

[6]) Obraz nešťastia.

[7]) S vrchu slávy a šťastia shodil Jeruzalem do najväčšej biedy.

[8]) Nesľutoval sa ani nad chrámom a archou, viditeľným znamením svojej prítomnosti.

dil na zem; poškvrnil[1]) kráľovstvo a kniežatá jeho.

3. Gimel. Polámal v prudkom hneve svojom všetek roh[2]) izraelský; odvrátil pravicu svoju nazpäť od nepriateľa,[3]) a v Jakubovi zapálil ako oheň, ktorého plameň sožiera do okola.

4. Dalet. Natiahnul luk svoj ako nepriateľ, a otúžil pravicu svoju ako protivník; a usmrtil všetko, čo bolo krásneho na pohľad v stánku dcéry sionskej, vylial ako oheň hnev svoj.

5. He. Pán sa stal nepriateľom podobným; srazil Izraela, srazil všetky múry jeho, rozmetal pevnosti jeho, a naplnil dcéru judskú, muža i ženu, ponížením.

6. Vau. A rozmetal ako zahradu stánok svoj,[4]) zkazil príbytok svoj; zabudnutiu oddal Pán na Sione sviatok i sobotu, a potupe a prchkosti hnevu svojho kráľa i kňaza.[5])

7. Zain. Zavrhol Pán oltár svoj, zaklial svätyňu svoju, do ruky nepriateľa vydal múry veží svojich, kričali v dome Pánovom, ako v deň sviatočný.[6])

8. Het. Pán myslel rozhádzať múr dcéry sionskej, roztiahol mieru svoju, a neodtiahol ruky svojej od zahubenia;[7]) a kvíli predhradie a múr spolu je rozváľaný.

9. Tet. Do zeme prepadly sa brány jej; zkazil a dolámal jej závtory; a jej kniežatá sú medzi národami, niet (viac) zákona,[1]) a proroci jeho nemávajú videnia od Pána.

10. Jod. Sedeli na zemi a zamĺkli starcovia dcéry sionskej; popolom posypali hlavy svoje, prepásali sa vrecami, svesili k zemi hlavy svoje panny jeruzalemské.

11. Kaf. Oči moje hynú od sĺz, zmútily sa vnútornosti moje; vylialy sa na zem jatrá[2]) moje nad zničením dcéry ľudu môjho, keď hynuli maľučkí a prsia požívajúci na uliciach mesta.

12. Lamed. Matkám svojim hovorili: Kdeže je pšenica a víno, keď hynuli ako ranení na uliciach mesta; keď vypúšťali duše svoje v lone matiek svojich?

13. Mem. Komu ťa prirovnám, alebo komu ťa pripodobním, dcéro jeruzalemská? Komu ťa rovnou učiním, aby ťa potešil, panno, dcéro sionská?[3]) (Lebo) veľké ako more je potrenie tvoje; ktože ťa zahojí?

14. Nun. Proroci tvoji vídali tebe klamlivé a bláznivé veci, a neodokrývali neprávosti tvojej, aby ťa k pokániu povzbudzovali; ale videli tebe slová oklamania a vyhnania.[4])

15. Samech. Tlieskali rukama nad tebou všetci prechádzajúci po ceste; hýkajú a potriasajú hlavou svojou nad dcérou jeruzalemskou (rieknuc):[5]) Či toto je to mesto dokonálej krásy, radosť celej zeme?

16. Pe. Otvárajú na teba ústa svoje všetci nepriatelia tvoji; sypia, a škrípajú zubami, a hovoria: Zožerme ju! Hľa, toto je deň, ktorý sme očakávali, dožili sme a videli sme (ho).

---

[1]) Kráľovstvo, králi a príslušníci kráľovského domu považovaní boli za posvätených a neuraziteľných; tými už nie sú, lebo dostali sa do rúk pohanov, Pán ich znesvätil (poškvrnil) — iste najväčšia potupa pre nich.

[2]) Roh vo sv. Písme znamená silu, pevnosť, moc. Teda Boh polámal, zničil všetko, čo bolo rohom Izraelovým.

[3]) Odňal od ľudu svoju pravicu, ktorou ho udržoval a chránil, ba sám stal sa mu nepriateľom, ako ukazuje ďalej v 3. a 4.

[4]) Chrám jeruzalemský.

[5]) Zavrhol kráľa i kňaza, dávidovské kráľovstvo i levitské kňazstvo.

[6]) Výskanie nepriateľských bojov vo svätyni, ba v Najsvätejšom ukazuje, že Boh zavrhol chrám, ako niekdy svätyňu v Silo.

[7]) Vymeral šnúrou, koľko majú znivočiť, a ruka nepriateľa neprestala pustošiť, kým nedosiahla miery od Pána určenej.

[1]) Už niet obete ani služby Božej, a Pán viac nezjavuje budúcnosť prorokom.

[2]) Jatrá mali za sídlo životnej sily: Už tratí život od žiaľu.

[3]) Pre trpiaceho je i to útechou, keď vidí, že aj iní s ním trpia, preto pýta sa proroka, koho jej má ukázať.

[4]) Falošní proroci nepovedali pravdu a neoznámili, čo ťa očakáva za hriechy tvoje, klamali ťa a sľubovali šťastie a blaho. Medzitým prišla na teba táto záhuba.

[5]) Posmešné. Ako národy predtým Jeruzalemu od Boha dané šťastie závideli, tak radujú sa teraz nad jeho záhubou.

17. Ain. Učinil Pán, čo myslel, splnil reč svoju, ktorú bol prikázal od starodávnych dní; rozváľal a neušetril, a obveselil nad tebou nepriateľa, a vyvýšil roh nepriateľov tvojich.
(II. Mojž. 26, 14; Mojž. 28, 15.)

18. Sade. Volá k Pánovi[1]) ich srdce na múroch dcéry sionskej: Vylievaj ako potok slzy vo dne v noci, nedopraj si pokoja, a nech nespočíva zrenica oka tvojho. (Jer. 14, 17.; hl. 1; 16.)

19. Kof. Vstaň, chváľ v noci, na počiatku bdenia; vylievaj ako vodu pred tvárou Pána srdce svoje; pozdvihni k nemu ruky svoje za život dietok svojich, ktoré hynú hladom na uhloch všetkých ulíc.[2])

20. Reš. Pozri, Pane, a viď, na kom si vykonal takú oberačku;[3]) Či budú ženy jesť plod svoj, nemluvniatka na piaď (veľké)? Či bude zabitý v svätyni Pánovej kňaz a prorok?[4])

21. Sin. Ležia po zemi (na uliciach) dieťa i starec; panny moje a mládenci moji popadali od meča, pobil si (ich) v deň hnevu svojeho, porazil si (ich), a nesmiloval si sa.

22. Tau. Povolal si ako k slávnemu dňu tých, ktorí by ma strašili vôkol, a v deň hnevu Pánovho nebolo toho, ktorý by utiekol a zostal; ktorých som odchovala a vyživila, tých zničil môj nepriateľ.[5])

HLAVA 3.

Prorok opisuje svoje bolesti. Napomína Židov k obráteniu. Oznamuje zahynutie ich nepriateľov.

1. Alef. Ja som muž,[1]) ktorý videl chudobu svoju, v metle hnevu jeho.

2. Alef. Mňa hnal a viedol ma do tmy a nie na svetlo.

3. Alef. Len proti mne obracia, a obracia celý deň ruku svoju.[2])

4. Bet. Učinil, že ostarela koža moja, a telo moje; zmrvil kosti moje.[3])

5. Bet. Zastaval ma do okola, a obtočil ma žlčou a únavou.[4])

6. Bet. Postavil ma v tme, ako večne mrtvých.

7. Gimel. Ohradil ma vôkol, aby som neušiel; obťažil putá moje.

8. Gimel. A keď volám a prosím, odvrhuje modlitbu moju.[5])

9. Gimel. Zatvoril cesty moje štvorhrannými kameňami, zmiatol chodníky moje.[6])

10. Dalet. Stal sa mi úkladným medveďom, levom v skrýšach.[7])

11. Dalet. Chodníky moje zmiatol, a zlámal ma, a učinil ma pustým.[8])

12. Dalet. Natiahnul luk svoj, a postavil ma za cieľ strelám.

13. He. Vpustil do mojich ľadvín dcéry túlu svojho.[9])

---

[1]) Vedia, že Boh zapríčinil ich žiaľ, preto sa Bohu ponosujú.

[2]) Pros vrúcne, tak že sa Boh pre tie ukrutné bolesti, od ktorých sa srdcia rodičov pukajú, smiluje.

[3]) Srovn. 1, 22. Nie na cudzích, ale na svojom vyvolenom ľude, ktorému si tak znamenité prisľúbenia dal.

[4]) Že budú svoj plod jesť, bolo im už od Mojžiša ako najvyšší trest predpovedané. V. Mojž. 28, 53...; že sa to stalo pri obliehaní Jeruzalema skrze Kajdejských, ukazuje 4, 10.; Baruch 2, 3.

[5]) Táto modlitba (v. 20—22.) kladie pred oči Pánove hrozné nešťastie, aby ho videnie toľkej hrúzy k smilovaniu pohlo.

[1]) Zvláštny medzi prorokami, ktorý nielen nešťastie predpovedal, ale ho i videl a zkúsil.

[2]) Deň po deň nové údery prichodily na mňa.

[3]) Od námah, prác, najmä od vnútorných duševných bolestí upadly, koža, kosti, celé telo, všetka životná sila.

[4]) Ako by bol z múk a bolasti väzenie vystavil okolo mňa.

[5]) V hlbokom žalári nemá nádeje vyslobodiť sa z neho, veď Boh ani jeho modlitby k sebe nepripustí. Musí za čas snášať navštívenia bez uľavenia.

[6]) Učinil ich neschopnými aj prekážkami nepremožiteľnými; tak že je celému návalu nešťastiu vystavený.

[7]) Ranu na ranu mi Boh dáva na posmech nepriateľom. Medveď znamená ukrutnosť, lev silu, strach.

[8]) Nechal ho zlámaného bez pomoci, polomŕtveho ležať.

[9]) Strely, ktoré v tule ako v lone materskom ležaly.

14. He. Som na posmech všetkému ľudu môjmu, ich pesničkou celý deň.

15. He. Naplnil ma trpkosťami, opojil ma palinou.

16. Vau. A polámal do posledného zuby moje; kŕmil ma popolom.[1])

17. Vau. Zahnaná je od pokoja duša moja,[2]) zabudol som na dobré veci.[3])

18. Vau. I riekol som: zahynul môj cieľ, i nádej moja v Pána.

19. Zain. Rozpomeň sa na núdzu a opustenosť moju, na palinu a žlč moju.[4])

20. Zain. Ustavične pamätám na to, až zchradne vo mne duša moja.

21. Zain. Toto uvažujem v srdci svojom a preto úfam.[5])

22. Het. Milosrdenstvo Pánovo, že sme docela nevyhynuli; lebo sľutovania jeho neprestávajú.

23. Het. Nové sú každé ráno, veľká je vernosť tvoja.

24. Het. Podielom mojím je Pán, rieka duša moja; preto budem ho očakávať.

25. Tet. Dobrý je Pán dúfajúcim v neho, duši hľadajúcej ho.

26. Tet. Dobre je úfať s mlčaním spasenie Božie.

27. Tet. Dobre je mužovi, keď nesie jarmo od mladosti svojej.[6])

28. Jod. Bude sedieť samotný a mlčať; lebo položil ho[7]) na neho.

29. Jod. Položí do prachu ústa svoje; azda je ešte nádej.[8])

30. Jod. Podáva líce tomu, ktorý ho bije, nasýti sa pohanením.

31. Kaf. Lebo nezaženie Pán na večnosť.[1])

32. Kaf. Lebo keď zavrhne, i smiluje sa podľa množstva sľutovaní svojich.

33. Kaf. Lebo neponíži zo srdca svojho, a nezavrhne synov ľudských,

34. Lamed. aby pošliapal pod nohami svojima všetkých väzňov zeme;[2])

35. Lamed. aby uchýlil právo muža pred tvárou Najvyššieho,

36. Lamed. a prevracal (záležitosť) človeka, toho Pán nezná.[3])

37. Mem. Ktože je, ktorý kedy riekol, aby sa niečo stalo bez rozkazu Pánovho? (Amos. 3, 6.)

38. Mem. (Či) z úst Najvyššieho nepochádza zlé i dobré?[4])

39. Mem. Prečo reptá človek, kým žije, každý pre hriechy svoje?[5])

40. Nun. Zkúmajme cesty svoje a zpytujme, a navráťme sa k Pánovi!

41. Nun. Pozdvihnime srdcia svoje, i ruky svoje k Pánovi v nebesiach![6])

42. Nun. My sme neprave činili a k hnevu popudzovali; preto ty nedáš sa uprosiť.

43. Samech. Zastrel si sa hnevom, a porazil si nás; zbil si (nás) a nešetril si.

44. Samech. Postavil si pred seba oblak, aby neprenikla modlitba.[7])

45. Samech. Za smeť a vyvrheľ položil si ma uprostred národov.

46. Pe. Roztvárajú na nás ústa svoje všetci nepriatelia.

---

[1]) Dal mi jesť, ako kremeň tvrdý chlieb. Na znamenie najvyššieho smútku je akoby v popole zahrabaný.

[2]) Bez všetkej útechy je duša moja.

[3]) Už neviem úfať šťastie a dobré veci.

[4]) Obracia sa s dôverou k Pánovi a prosí, aby shliadol na jeho bolesti a kajúcnosť.

[5]) Že sa Boh smiluje nad ním a vyplní prosbu jeho.

[6]) Keď navykne od mladosti poslúchať a trpezlivo snášať biedy svoje.

[7]) Jarmo Pánovo.

[8]) Pokorí sa pod mocnou rukou Pánovou bez reptania.

[1]) Toho, ktorý sa úprimne k nemu obráti a polepšiť sa hľadí.

[2]) I to je útecha v nešťastí, že sa nič nestáva bez dopustenia Božieho.

[3]) Že sa tak stáva, to by neznal? Zná on to, ale dopúšťa.

[4]) Či z dopustenia Božieho nestáva sa všetko? Preto nereptajme proti nemu, ale polepšime sa a čiňme pokánie.

[5]) Dokiaľ účastný byť môže milosti, ktorú Boh živým dáva, nesmie sa žalovať, iba pre svoje hriechy, pravú príčinu každého nešťastia.

[6]) Srdce i ruky ten pozdvihuje k Bohu, kto sa nábožne modlí a dobré skutky činí. Kto sa modlieva bez dobrých skutkov, dvíha srdce bez rúk; a kto dobre robí a nemodlieva sa, dvíha ruky bez srdca. (Rehor Veľký.)

[7]) Keď Boh chcel odpustiť, nehľadali ho, preto ich teraz nechce slyšať.

47. Pe. Strachom a osídlom je nám proroctvo i záhubou.[1])

48. Pe. Potoky vôd vydáva oko moje nad záhubou dcéry ľudu môjho.

49. Ain. Oko moje je pomútené, a neprestáva, preto že niet odpočinku,

50. Ain. dokiaľ nepozre a neshliadne Pán s nebies.

51. Aiň. Oko moje vzalo dušu moju[2]) pre všetky dcéry mesta môjho.

52. Sade. Poľovali na mňa a lapili ma ako vtáka[3]) moji nepriatelia bez príčiny.

53. Sade. Do jamy padol život môj, a položili na mňa kameň.[4])

54. Sade. Zalievaly vody hlavu moju; riekol som: Už je po mne![5])

55. Kof. Tvoje meno som vzýval, Pane, z najhlbšej jamy.

56. Kof. Slyšal si hlas môj: Neodvracaj ucha svojho od vzdychania môjho a volania.

57. Kof. Priblížil si sa v deň, keď som ťa vzýval; riekol si: Neboj sa!

58. Reš. Súdil si, Pane, záležitosť duše mojej, vykupiteľu života môjho.

59. Reš. Videl si, Pane, ich nespravodlivosť proti mne; rozsúď súd môj.

60. Reš. Videl si všetek hnev, všetky ich myšlienky proti mne;

61. Sin. Slyšal si ich hanenie, Pane, všetky ich myšlienky proti mne.

62. Sin. Reči protivníkov mojich, a ich premýšľanie proti mne celý deň.

63. Sin. Či sedia ači vstávajú, hľaď, ja som ich pesničkou.

64. Tau. Odplať im, Pane, podľa skutkov ich rúk.

65. Tau. Daj im štít[1]) okolo srdca, nesnádzu od teba.

66. Tau. Prenasleduj ich v hneve, a vyhlaď ich pod nebesami, Pane.

HLAVA 4.

Biedy židov po dobytí Jeruzalema. Ich príčiny. Pomsta Božia na Idumejských. Útecha ľudu vyvoleného.

1. Alef. Ako zatemnené je zlato, premenila sa barva prekrásna![2]) Rozmetané je kamenie svätyne na rohu všetkých ulíc.

2. Bet. Sionskí synovia slávni, odení zlatom najčistejším, ako sú počítaní za nádoby hlinené, za dielo rúk hrnčiarových!

3. Gimel. Veď i potvory obnažujú prsia, nadájajú štence svoje;[3]) dcéra ľudu môjho je ukrutná ako pštros na púšti.

4. Dalet. Prischol jazyk dieťaťa pri prsiach k ďasnám od smädu; maľučkí prosili chleba, a nebolo, kto by im ho lámal.

5. He. Ktorí jedávali rozkošne, pohynuli na cestách;[4]) ktorí boli chovaní v šarláte, objímajú lajno.[5])

6. Vau. A väčšia je neprávosť dcéry ľudu môjho nad hriech Sodomy, ktorá bola vyvrátená v okamžení bez pričinenia rúk. (I. Mojž. 19, 24.)

7. Zain. Čistejší nad sneh boli jeho Nazareji,[6]) belší nad mlieko, červenší nad starú slonovú kosť, krajší nad safír.

---

[1]) Krivé proroctvo, ktoré nám zahubu prinieslo.

[2]) t. j. od veľkého plaču život môj hynie.

[3]) Honený, v plachom úteku prenasledovaný vták je obraz najväčšej úzkosti.

[4]) Abych nevyšiel. Jer. 38, 6. Život náš vtedy padne do jamy, keď sa hriechom poškvrníme. Kameň vtedy privalia na nás, keď páchanie hriechov stane sa nám zvykom, preto že zvyk veľmi obťažuje obrátenie. (Rehor Veľký.)

[5]) Položenie, z ktorého ľudská pomoc vytiahnuť nemôže. Preto treba sa utiekať k Bohu.

[1]) Prikry ich srdce, že sa slepo do záhuby nútia.

[2]) Niekdy bol ľud dedictvom Božím a kráľovstvom kňazským (II. Mojž. 19, 5—6.). Boh ho vyvýšil (Jerem. 3, 9.; 13, 11.). A ako sa to zmenilo!

[3]) I divá a špatná zver kŕmi svoje mláďatá, len izraelské matky zanechávajú svoje deti, lebo i oni padajú od biedy a hladu; sú ako pštros, ktorý nechá svoje vajcia, ktoré sniesol, v piesku, nedbajúc o to, že môžu byť pošliapané.

[4]) Od hladu počas obliehania.

[5]) Nemajú inde miesta. Na veľkosti nešťastia vidieť veľkosť ich viny.

[6]) Ich vyvolení, vznešení alebo korunovaní, vyberaní, sú kniežatá, kňazi a prednejší z ľudu.

8. Het. Zčernela nad uhlie ich tvár, a nepoznajú ich na uliciach; koža ich prischla ku kostiam; vyschla a je ako drevo.

9. Tet. Lepšie sa stalo tým, ktorí padli mečom, ako tým, ktorých hlad pobil; lebo títo mreli pomaly a hynuli od neúrody zeme.[1])

10. Jod. Ruky žien ľútostivých varily svoje dietky; boly im pokrmom pri zpustošení dcéry ľudu môjho.

11. Kaf. Doplnil Pán hnev svoj, vylial prchkosť rozhnevania svojho; a podpálil oheň na Sione; a ten zožral základy jeho.[2])

12. Lamed. Neverili králi zeme, a všetci obyvatelia okršleku, žeby vošiel nepriateľ a protivník do brán jeruzalemských:

13. Mem. pre hriechy jeho prorokov,[3]) a neprávosti jeho kňazov, ktorí vylievali uprostred neho krv spravodlivých.[4])

14. Nun. Ako slepí blúdili po uliciach, poškvrnení krvou; a poneváč nemohli, dvíhali svoje odevy.[5])

15. Samech. Odstúpte poškvrnení,[6]) volali na nich. Vráťte sa, odíďte a nedotýkajte sa! (Takto) sa vadili, a pohli sa; a hovorili medzi národami: Nebude viac nikto bydlieť medzi nimi.

16. Pe. Tvár Pánova ich rozdelila, nehľadí viac na nich; nehanbili sa tvári kňazov, ani nemali sľutovania nad starcami.[7])

17. Ain. Keď sme ešte stáli, hľadeli do ustatia naše oči za pomocou našou márne; keď sme túžobne vyzerali za národom, ktorý nemohol pomôcť.[1])

18. Sade. Sklzaly sa nohy naše v chôdze po uliciach našich,[2]) priblížilo sa skončenie naše: doplnily sa dni naše, lebo prišlo skončenie naše.

19. Kof. Rýchlejší boli naši prenasledovatelia od orlov nebeských, po horách honia nás, na púšti číhajú na nás.[3])

20. Reš. Dych úst našich, Pomazaný, Pán, chytený je[4]) v hriechoch našich, ten, ktorému sme riekali: V tieni tvojom budeme žiť medzi národami.

21. Sin. Raduj sa, a veseľ sa, dcéro edomská, ktorá bydlíš v zemi Hus! Aj na teba príde kalich, opojená budeš, a obnažená.[5])

22. Tau. Doplnená je neprávosť tvoja,[6]) dcéro sionská! Nedá ťa viac odviesť; neprávosť tvoju, dcéro edomská, navštívi, hriechy tvoje odkryje.

MODLITBA JEREMIÁŠA PROROKA.

HLAVA 5.

Jeremiáš sa ponosuje na biedy ľudu svojho a prosí Boha za obrátenie a oblaženie ľudu.

1. Rozpomeň sa, Pane, čo sa nám prihodilo; pozri a viď hanenie naše!

2. Dedictvo naše obrátilo sa k cudzím, domy naše k cudzozemcom.[7])

3. Siroty sme ostali bez otca, matky naše ako vdovy.[8])

) Od nedostatku pokrmu; najkrutejšia vraj smrť od hladu.

[2]) Úplne ho znivočil. S odvedením Židov do Babylona prestala stará smluva, lebo po navrátení bola to už viac príprava k novej smluve milosti.

[3]) Falošných.

[4]) Menovite za Manassesa kráľa. IV. Kráľ. 24.

[5]) Lžiproroci, ktorí luhavými rečmi svojimi ľud do krvavej zhuby uvrhli, ako slepí od jedu proti náboženským nevediac si rady, po uliciach plných mŕtvol ľudu zavraždeného behali, a predsa pokrytecky svoje odevy dvíhaly, aby sa krvou zabitých nepoškvrnili.

[6]) Prašiví museli na tých, s ktorými sa mali stretnúť, volať, aby si dali pozor, žeby sa im nepriblížili.

[7]) Pán ich opustil a rozohnal medzi národy; ani slušnú vážnosť k osobám posvätným ani prirodzenú úctivosť k starcom nezachovali.

[1]) Keď Sion ešte nebol dobytý, dúfali sme v ľuďoch a ich pomoci, ale sme sa sklamali.

[2]) Kaldejci, ktorí mesto dobyli ako lovci, aby kráľ a kniežatá azda neušli. Už uznávajú židia, že je po ich kráľovstve.

) Pamätanie na to, že darmo hľadeli ujsť Sedekiáš a kniežatá. Rýchli Kaldejci ich dohonili; na púšti pri Jerichu ho chytili.

[4]) Úfali, že k cudzím národom ujde, a že potom tak pod jeho ochranou (tieňom) pokojne žiť budú.

[5]) Raduj sa len z nášho nešťastia; veď i tebe sa dostane z kalľby trestu Božieho piť. — O zemi Hus vidz Jerem. 25, 20.

[6]) Pre teba prestáva už vina a trest za ňu od Boha určený. Ale trest dcéry edomskej ukáže, jak hrozne zhrešila!

[7]) Prvé je, že náš majetok vzali cudzí.

[8]) Potom ostali sme bez ochrany a obrany.

4. Vodu našu za peniaze sme pili; drevo naše za cenu kupujeme.[1])

5. Za šije naše hnali nás; ustatým nedali odpočinku.[2])

6. Egyptu sme podali ruku i Assyrským, aby sme sa nasýtili chlebom.[3])

7. Otcovia naši hrešili a niet ich, a my snášame ich neprávosti.

8. Služobníci[4]) panujú nad nami, nieto toho, kto by nás vykúpil z ich ruky.

9. S odvážením života nášho snášame si chlieb pred mečom na púšti.[5])

10. Koža naša je ako pec vypálená hrôzami náramného hladu.

11. Ženy na Sione zhanobili a panny v mestách judských.

12. Kniežatá za ruky vešajú; tvár starcov[6]) nemajú v úctivosti.

13. Mládencov hanebne zneužívajú,[1]) a deti klesajú pod (ťarchou) dreva.

14. Starci prestali sedať v bránach, a mládenci v sbore spevákov.

15. Prestala radosť srdca nášho, na zármutok obrátil sa sbor náš.

16. Spadla koruna[2]) s hlavy našej; beda nám, že sme hrešili.

17. Preto zarmútené je srdce naše, preto zatemnily sa oči naše

18. pre horu sionskú, že je zpustená; líšky potulujú sa po nej.

19. Ty však, Pane, na veky zostávaš, a trón tvoj od pokolenia do pokolenia. [3])

20. Prečo zabúdaš na veky na nás, a opúšťaš nás na dlhé časy?

21. Obráť nás k sebe, Pane, a obrátení budeme; obnov dni naše ako za starodávna.

22. Ale ty si nás zavrhol a odhodil, rozhneval si sa proti nám náramne.[4])

---

[1]) Museli sme si kupovať z našich vlastných studien vodu, a z našich vlastných lesov drevo.

[2]) Ženú nás ako dobytok, musíme ťažko robiť, a keď sme ustali, neveria nám.

[3]) T. j. dali sme sa do služby, do poroby, len aby sme život zachovali.

[4]) Nabuchodonozorovi služobníci a vojsko.

[5]) Chceli sme si z púšti priniesť ovocie a zbožia a nemohli sme, lebo je plná lupičov a zločincov.

[6]) Kniežat a úradníkov.

[1]) K mletiu ich berú, čo len otrokom náleží.

[2]) Všetka naša sláva, naša chvála, naše šťastie, naša radosť.

[3]) Preto nesmieme tratiť nádej, lebo nepriatelia naši nebudú večne víťaziť nad nami.

[4]) Nie, ty to nemôžeš urobiť, teda my na isté úfame.

BARUCH.

BARUCH

PREDMLUVA.

Knihu Baruchovu od najstarších časov k proroctvu Jeremiášovmu pripojovali. Pôvodne od Barucha hebrejsky spísanú dostali sme len v gréckom preklade. Z gréckeho prekladu hotovené boly iné preklady. Knihu Baruchovu svätí otcovia a cirkevní spisovatelia kresťanskí od najstarších časov uznávali za zjavenie Božie, za knihu kanonickú. Obsah knihy patrí celky do času vyhnanstva. Splnilo sa, čo proroci predpovedali: hriechy naše to zapričinily (1, 15. — 3, 18). Ale nešťastie môže prestať, jestliže zákon Boží zasa zachovávať budeme.

Kto knihu z hebrejskej pôvodiny na grécky preložil, nevieme.

Ako hlavu 6. máme v našom latinskom preklade list Jeremiáša proroka zajatým v Babylone písaný, ktorý výstrahy pred ničomnou modlosluţbou obsahuje. Vystríhať pred modlosluţobníctvom bolo po všetkom, čo Jeremiáš o ľude hovorí, veľmi na čase. (Srovn. i Jer. 10. a 29.)

HLAVA 1.

Úvod. Plač, modlitba a pôst ľudu židovského. Sbierka na chrámové potreby do Jeruzalema poslaná. Napomenutie kňazov, aby sa modlili za kráľa babylonského i za ľud.

1. Tieto sú slová knihy, ktoré napísal Baruch, syn Neriáša, syna Maasiáša, syna Sedekiáša, syna Sedeja, syna Helkiášovho v Babylone,

2. v piatom roku, vo siedmom dni mesiaca,[1] času toho, v ktorom Kaldejskí vydobyli Jeruzalem, a vypálili ho ohňom.

3. A čítal Baruch slová knihy tejto pred ušima Jechoniáša,[2] Joakimovho syna, kráľa judského, a pred ušima všetkého ľudu, ktorý prišiel počúvať knihu,

4. a pred ušima mocných,[1] (a) synov kráľovských, a pred ušima starších, a pred ušima ľudu, od najmenšieho do najväčšieho zo všetkých tých, ktorí bydleli v Babylone pri rieke Sodi.[2]

5. A keď ich slyšali, plakali, a postili sa, a modlili pred tvárou Pánovou.

6. A sosbierali peniaze podľa toho, čo mohla dať ruka jedneho každého,

7. a poslali do Jeruzalema k Joakimovi,[3] synovi Helkiáša, syna Salomovho, kňazovi, a ku kňazom, a ku všetkému ľudu, ktorý bol s ním v Jeruzaleme:[4]

8. (vtedy) keď obdržal (Baruch) nádoby chrámu Pánovho, ktoré odnesené

---

[1]) Teda v ten deň a mesiac, v ktorý Kaldejskí pred piatimi rokami Jeruzalem dobyli a vypálili.. Dľa Jeremiáša 52, 12. bol to deň desiaty piateho mesiaca

[2]) Jechoniáš sa bol dobrovoľne na milosť poddal Kaldejským, a preto bol volnejšie držaný, tak že sa so svojimi krajanmi schádzať smel. Sedekiáš, ktorý po ňom prišiel na trón, a ktorému oči vylúpili a ako odbojníka a krivoprísažníka prísne trestali (IV. Kráľ. 24, 20; 25, 7.), alebo už zomrel, alebo bol v žaláre držaný.

[1]) Hrdinov, náčelníkov vojenských.

[2]) Meno bližšie neznámej rieky.

[3]) Joakim zastával do Babylona odvedeného najvyššieho kňaza Jozedeka.

[4]) Z pozostalých Židov sa ich mnoho okolo chrámu osadilo, na ktorého mieste i teraz konali služby Božie dľa prikázaní zákona. K tomu im Kráľ Nabuchodonozor navrátil niektoré posvätné nádoby strieborné, ktoré bol dal Sedekiáš kráľ zhotoviť miesto zlatých od kráľa Šalamúna pochádzajúcich a pri zajatí Jechoniáša kráľa do Babylona odnesených.

boly z chrámu, aby ich nazpät doniesol do zeme judskej desiateho dňa mesiaca Sivan[1] (totižto) nádoby strieborné, ktoré dal spraviť Sedekiáš, syn Josiášov, kráľ judský;

9. keď bol Nabuchodonozor, kráľ babylonský zajal Jechoniáša a kniežatá, a všetkých mocných,[2] i ľud zeme z Jeruzalema, a odviedol ich sviazaných do Babylona.

10. I riekli: Hľa, poslali sme vám peniaze, nakúpte za ne zápalných obetí a kadidla, a pripravte mannu,[3]) a obetujte za hriech pri oltári Pána Boha nášho,[4])

11. a modlite sa za život Nabuchodonozora, kráľa baylonského, a za život syna jeho Baltazára,[5]) aby ich dni boly ako dni nebies na zemi,

12. a aby nám dal Pán sily, a osvecoval oči naše,[6]) žeby sme žili v tieni Nabuchodonozora, kráľa babylonského, a v tieni Baltazára syna jeho, a aby sme im slúžili mnoho dní,[7]) a našli milosť pred ich očima.

13. Modlite sa i za nás k Pánu Bohu našemu; lebo sme zhrešili proti Pánu Bohu našemu, a neodvrátil sa hnev jeho od nás až do tohoto dňa.

14. A čítajte knihu túto, ktorú sme vám poslali, aby sa čítalo v chráme Pánovom,[8]) na sviatky a v dni príhodné,

15. a hovorte:[9]) Pánu Bohu našemu (patrí) spravodlivosť, nám však zahanbenie tvári našej; ako je to dnešného dňa pre celé Judsko a obyvateľov Jeruzalema,

16. kráľov našich, a kniežatá naše, kňazov našich a prorokov našich, i otcov našich.

17. Zhrešili sme pred Pánom Bohom naším, a neverili sme nedôverujúc v ňom;[1])

18. a neboli sme mu poddaní, a neposlúchali sme hlasu Pána Boha nášho, aby sme chodili v jeho prikázaniach, ktoré nám dal.

19. Odo dňa, v ktorom vyviedol otcov našich zo zeme egyptskej, až do dnešného dňa boli sme neverní Pánu Bohu našemu; a ľahkomyseľne vzdiaľovali sme sa, aby sme neslyšali hlasu jeho.

20. A mnoho zlého a kliatby prischlo na nás ako ustanovil Pán Mojžišovi, služobníkovi svojmu, ktorý vyviedol otcov našich zo zeme egyptskej, aby nám dal zem mliekom a medom tekúcu, ako dnešného dňa.[2])

21. A nepočúvali sme hlasu Pána Boha nášho podľa všetkých slov prorokov, ktorých posielal k nám;

22. ale odišli sme každý po smýšľaní zlostného srdca svojho, aby sme slúžili cudzím bohom, a páchali zlé veci pred očima Pána Boha nášho.

HLAVA 2.

Ďalšie poznanie hriechov a ích pokút, od Boha na nás poslaných. Modlitba za slutovanie a odpustenie hriechov.

1. Preto i splnil Pán Boh náš slovo svoje, ktoré hovoril o nás, a o sudcoch našich, ktorí súdili Izraela, a o kráľoch našich i o kniežatách našich, a celom Izraelovi a Judovi,

2. tak že priviedol na nás veľké nešťastie, aké sa nestalo pod nebom, jako

---

[1]) Tretí mesiac hebrejského roku.

[2]) Miesto všetkých mocných čítaj: sviazaných a mocných.

[3]) Hebr.: mincha, t. j. obeta suchá, jedelná.

[4]) Len v Jeruzaleme smeli obetovať.

[5]) Vlastne vnuka; lebo syn jeho bol Evilmerodach. Dľa židovského podania Evilmerodach bol vtedy v nemilosti, a za dediča trónu držaný bol jeho syn Baltazár.

[6]) Aby im Boh dal sily sniesť všetky trpkosti a bolesti zajatia.

[7]) T. j. aby im Boh dal dlhého života, lebo židia sa iste nemodlili za predĺženie zajatia svojho.

[8]) Na mieste tom, kde stál chrám.

[9]) Dľa niektorých proroctvo Baruchovo sa tu začína.

[1]) Boli sme neposlušní, odbojní; poslušnosť sme za malú vec považovali, priečilo sa nám poslúchať slovo Božie.

[2]) III. Mojž. 26.; V. Mojž. 28, 29—32.

sa stalo v Jeruzaleme, ako je to napísané v zákone Mojžišovom,
(5. Mojž. 28, 53.)

3. žeby človek jedol mäso syna svojho, a mäso dcéry svojej.[1]

4. A dal ich pod ruku všetkým kráľom, ktorí sú okolo nás, na potupu, a zpustošenie u všetkých národov, medzi ktoré nás rozptýlil Pán.

5. A dostávame sa naspodok a nie navrch;[2] lebo sme hrešili proti Pánu Bohu svojmu, neposlúchajúc hlasu jeho.

6. Pánu Bohu nášmu spravodlivosť; nám však a otcom našim (patrí) zahanbenie tvári, ako je tohoto dňa.

7. Lebo Pán mlúvil proti nám všetky tie zlé veci, ktoré prišly na nás,

8. a my nemodlievali sme sa tvári Pána Boha svojho, aby sa každý z nás odvrátil od svojich ciest veľmi zlých.

9. Preto bdel[3] Pán k nešťastiu, a priviedol ho na nás; lebo Pán je spravodlivý vo všetkých skutkoch svojich, ktoré nám prikázal,

10. a nepočúvali sme hlasu jeho, žeby sme boli chodili dľa prikázaní Pánových, ktoré predložil pred oči naše.

11. A teraz, Pane, Bože izraelský, ktorý si vyviedol ľud svoj zo zeme egyptskej mocnou rukou, v divoch a zázrakoch, i mocou veľkou, a ramenom vyvýšeným, a učinil si si meno, aké je dnešného dňa;[4] (Dan. 9, 15.)

12. hrešili sme, bezbožnosť sme páchali, neprávosti sme sa dopúšťali, Pane, Bože náš, proti všetkým právam tvojim.[5]

13. Nech sa odvráti hnev tvoj od nás, lebo málo nás zostalo medzi národami, kde si nás rozptýlil.

14. Vyslyš, Pane, modlitby naše a prosby naše, a vyveď nás sám pre seba;[1] a daj nám najsť milosť pred tvárou tých, ktorí nás odviedli,[2]

15. nech pozná všetka zem, že si ty Pán Boh náš, a že bolo meno tvoje vzývané nad Izraelom, a nad jeho pokolením.[3]

16. Vzhliadni, Pane, z domu svätého svojeho na nás, a nakloň ucho svoje, a slyš nás. (V. Mojž. 26, 15. Izai, 63, 15.)

17. Otvor oči svoje a viď; lebo nie mrtví, ktorí sú v hroboch, a ktorých duch je vzatý z ich tela,[4] budú vzdávať česť a ospravodlivenie Pánovi;
(Izai. 37, 17.)

18. ale duša, ktorá je zarmútená nad veľkosťou nešťastia a chodí skľúčená a nedúživá; a oči omdlievajúce, a duše lačné vzdávať budú česť a ospravodlivenie tebe, Pánovi.[5]

19. Lebo nie pre spravedlnosť otcov našich vylievame svoje prosby, a prosíme sľutovanie pred tvárou tvojou, Pane, Bože náš,

20. ale že si poslal na nás hnev svoj, a prchlivosť svoju,[6] ako si nám to hovoril skrze služobníkov svojich, prorokov, rieknuc:

21. Takto hovorí Pán: Sohnite rameno a šiju svoju, a slúžte kráľovi babylonskému, a sedieť budete v zemi, ktorú som dal otcom vašim.
(Jer. 7, 34; 16, 9.; 25. 10. 11.)

22. Ale jestliže neposlúchnete hlasu Pána, Boha vášho, aby ste slúžili krá-

---

[1]) Len jeden príklad hrozieb uvádza. Srovn. Jer. Nar. 2, 20.; Ezech. 5, 9—10.

[2]) Pán sľúbil, že budú panovať nad národami, a dnes sme otroci.

[3]) Hľadel, staral sa, aby nešťastia, ktorými nám hrozil, až do posledného na nás prišly.

[4]) I dnes si ukázal, že si všemohúci, keď si splnil to, čo Mojžiš predpovedal ako pred 800 rokami.

[5]) Proti všetkým spravodlivým prikázaniam tvojim previnili sme sa všeliako.

[1]) Sám pre slávu svoju.

[2]) Už poddávajú sa pod jarmo; len prosia, aby im ho obľahčil.

[3]) Ukáž zjavne, že si ochrancom ľudu svojho, že vieš i srdcia nepriateľov naklonit.

[4]) Keď človek prekročí prah smrti, už viac nemôže pre česť Božiu a pre svoje zásluhy medzi ľudmi pracovať; preto živým patrí Boha chváliť.

[5]) Ale duše kajúcne vzdávajú česť Bohu a chvália jeho spravodlivosť.

[6]) Nie pre zásluhy svoje alebo pre zásluhy otcov svojich prosíme, ony nezaslúžia nijakého šťastia, lebo spravodlive stíha nás nešťastie, trpíme, čím si nám skrze prorokov hrozil.

ľovi babylonskému, vyženiem vás z miest judských a z Jeruzalema,

23. a vezmem od vás hlas veselosti a hlas radosti, hlas ženicha, i hlas nevesty, a nebude v celej zemi ani šľapaje obyvateľa.

24. Ale nepočúvali hlasu tvojho, aby slúžili kráľovi babylonskému; a tak splnil si slová svoje, ktoré si mlúvil skrze služobníkov svojich prorokov, že prenesené budú kosti kráľov našich, a kosti otcov našich z miesta svojho:

25. a hľa, vyhodené sú na horúčosť vo dne a na mráz v noci; keď boli vo veľmi veľkých bolestiach, od hladu, meča, a vyhnania zomreli.

26. A chrám, v ktorom sa vzývalo meno tvoje, spravil si tak, ako je dnes[1] pre neprávosť domu izraelského a domu judského.

27. A s nami naložil si, Pane Bože náš, dľa všetkej dobrotivosti svojej, a podľa všetkého tvojeho tak veľkého milosrdenstva;[2]

28. ako si hovoril skrze služobníka svojho Mojžiša[3] v ten deň, v ktorý si mu rozkázal písať zákon tvoj pred synami izraelskými,

29. keď si riekol: Jestliže nebudete poslúchať hlasu mojho, obráti sa toto množstvo veliké na najmenšie medzi národami, kam ich ja roztrúsim;

30. lebo viem, že ma neposlúchne ľud;lebo je to ľud tvrdošijný; ale sa obráti k srdcu svojmu v zemi zajatia svojho;

31. a zvedia, že ja som Pán, Boh ich, a dám im srdce, že porozumejú; a uši, že počujú,

32. a budú ma chváliť v zemi zajatia svojho, a rozpomínať sa budú na meno moje.

33. A odvrátia sa od chrbta svojho tvrdého, a od nešľachetných skutkov svojich; lebo sa rozpomenú na česť otcov svojich, ktorí hrešili proti mne.

34. A potom zavolám ich nazpäť do zeme, ktorú som prisahal dať ich otcom Abrahámovi, Izákovi a Jakubovi, a budú panovať nad nimi; a rozmnožím ich, a nebudú sa umenšovať.

35. A uzavrem s nimi novú večnú smluvu, že ja budem ich Bohom, a oni budú mojím ľudom; a nepohnem viacej ľud môj, synov izraelských zo zeme, ktorú som im dal.[1]

HLAVA 3.

Modlitba židov za sľutovanie. Prorok ích napomína k poznaniu hriechov, a k múdrosti.

1. A teraz, všemohúci Pane, Bože izraelský, duša v úzkostiach a duch zkormútený volá k tebe.

2. Vyslyš, Pane, a smiluj sa, lebo Boh milosrdný si, a smiluj sa nad nami; lebo sme hrešili pred tebou.[2]

3. Lebo ty zostávaš na veky,[3] a my máme zahynúť na vždy?

4. Pane všemohúci, Bože izraelský, vyslyš teraz modlitbu zomrelých[4] izraelských a ich synov, ktorí hrešili proti tebe a neposlúchali hlasu Pána Boha svojho, preto prichytily sa nás tieto zlé veci.

5. Nespomínaj neprávostí otcov našich, ale rozpomeň sa na svoju ruku a na svoje meno v čas tento;[5]

6. lebo ty si Pán, Boh náš, a budeme ťa chváliť, Pane.

---

[1]) Srúcaný a spálený. (Jer. 7, 14. a 26, 6—9.)

[2]) My sme vlastne zaslúžili zahynutie, ale ty si sa predsa sľutoval nad ľudom tvojím, a dal si mu čas a príležitosť, aby sa obrátil k tebe, a viac neodpadol od teba.

[3]) Jako vo svojom rozptýlení videli, že sa Mojžišovi dané predpovedania plnia, tak môžu úfať, že splní sa i to, čo Boh o ich navrátení prisľúbil.

[1]) Boh skrze Messiáša novú smluvu s ľuďmi uzavrel: smierenie obrezaného Boha s jeho ľudom má sa skrze Krista a v Kristu dokonať.

[2]) Dve príčiny, prečo pomôže Boh skormúteným: jeho milosrdenstvo a ich vyznanie.

[3]) Ani tvoja sláva a moc nedopustí, aby sme zahynuli na veky.

[4]) Ktorí sú pohrúžení v biede ako v hrobe.

[5]) Nespomínaj na hriechy otcov našich, ktoré ťa iste nepohnú k tomu, aby si nám pomáhal; ale spomni na tvoju moc, ktorou si nás od dávna chránil, a ktorá ti toľko slávy spôsobila; a pomôž nám v tomto úzkostlivom čase.

7. Preto zaiste dal si bázeň tvoju do
srdc našich, aby sme vzývali meno
tvoje a chválili ťa v zajatí svojom, lebo
odvraciame sa od neprávosti otcov na-
šich, ktorí hrešili pred tebou.

8. A hľa, my sme dnes v jazatí na-
šom, do ktorého si nás rozptýlil na po-
smech, a na kliatbu, na hriech,[1] podľa
všetkých neprávostí otcov našich, ktorí
odpadli od teba, Pane, Bože náš!

9. Slyš, Izraelu, prikázania života;[2]
ušima prijmi, aby si sa naučil opatrno-
sti.[3]

10. Čo je to, Izraelu, že si v zemi ne-
priateľskej?

11. Zostarel si sa v cudzej zemi; po-
škvrnený si s mŕtvymi;[4] a pripočítaný si
k sostupujúcim do hrobu?

12. Opustil si prameň múdrosti;

13. lebo keby si bol chodil po ceste
Pánovej,[5] bol by si prebýval v pokoji
večnom.

14. Nauč sa, kde je opatrnosť, kde je
udatnosť, kde je rozum; aby si spolu po-
znal, kde je dlhosť veku a život, kde je
svetlo očí a pokoj.[6]

15. Ktože našiel jej miesto? a kto všiel
medzi jej poklady?

16. Kde sú kniežatá národov, a tí, kto-
rí panujú nad zvieratmi, ktoré sú na
zemi?

17. ktorí sa hrajú s vtáctvom nebe-
ským,

18. ktorí striebro na poklad skladajú,
i zlato, v ktorom ľudia dúfajú, a niet
konca ich imaniu, ktorí striebro kujú a
pečliví sú, a ktorých namáhania sú ne-
vyzpytateľné?

19. Zmizli, a do hrobu sostúpili, a
miesto nich povstali iní.[1]

20. Mladíci videli svetlo a bydleli na
zemi; ale cesty kázne nepoznali,

21. ani neporozumeli jej chodníkom,
ani ich synovia jej neprijali, a ďaleká
bola od ich tvári.

22. Nebolo o nej slýchať v zemi Ka-
naanskej, ani ju vídať v Teman.[2]

23. Ani synovia Agar,[3] ktorí hľadajú
múdrosť, ktorá je na zemi, ani kupci
merrhanskí,[4] a temanskí, a pohádkári a
tí, ktorí vyhľadávali opatrnosť a rozum-
nosť, cesty múdrosti nepoznali, ani ne-
spomneli jej chodníky.

24. O Izraelu,[5] jak veľký je dom Bo-
ží,[6] a preveliké miesto vladárstva jeho!

25. Veľké je a nemá konca; vysoké a
nesmierne!

26. Tam boli obrovia tí slovutní, kto-
rí od počiatku boli veľkej postavy, roz-
umejúci sa do boja.

27. Nie tých vyvolil Pán; ani nenašli
cesty ku kázni; preto zahynuli.

28. A poneváč nemali múdrosti, za-
hynuli v svojej nemúdrosti.

29. Ktože vystúpil na nebe a obdržal
ju, a priniesol ju z oblakov?[7]

30. Ktože sa preplavil za more, a
našiel ju, a priniesol ju za výborné
zlato?[8]

---

[1] Na pokutu za hriech.

[2]) Spasiteľné predpisy, ktoré tým, ktorí ich za-
chovávajú, dlhý, šťastlivý život prinesú.

[3]) Pravému poznaniu toho, čo máš robiť a čo-
ho sa chrániť.

[4]) Nečistý ako mŕtvy, ktorý toho zanečistil, po-
škvrnil, kto sa ho dotkol.

[5]) Chodiť po ceste Pánovej je pridržať sa
múdrosti, čiže zachovávať jeho prikázania. Túto
múdrosť opustili.

[6]) Udatnosť je sila, ktorou to, čo sme za pravé
uznali, po premožení prekážok i konáme; rozum:
jasné porozumenie pri posudzovaní a pochopova-
ní pravej príčiny a cieľa vecí; život: čo je k ži-
votu potrebné; dlhý vek: dlhý život a stálom
zdraví; svetlo očí: šťastie a sila; pokoj: všetky
dobroty spolu.

[1]) Človek môže si iných podrobiť a nad nimi
panovať, môže takmer hračkou k svojmu úžitku
alebo ku kratochvíle zvieratá krotiť, môže si po-
kladov nashromaždiť, môže v umení a v umele-
ctve vynikať, ale v tom všetkom niet pravého
šťastia.

[2]) O pravej múdrosti nebolo slýchať ani u Fe-
ničanov, na ďaleko-široko slávnych námorných
obchodníkov, ani u Temančanov, slovutných svo-
jou múdrosťou.

[3]) Potomci Izmaelovi, Arabi, povestní kupci,
mali zlata.

[4]) Mesto Merrha neznáme.

[5]) Ktorému jedine daná je Bohom múdrosť.

[6]) Celý svet.

[7]) Nikto si nemôže z vlastných síl nadobudnúť
múdrosti Božej. Ona je darom Božím a človek mu-
sí prosiť o ňu, jestli ju chce obsiahnuť.

[8]) Bez zjavenia Božieho človek múdrosti ne-
obsiahne, i keby nebo, zem i more prezkúmal a
mnoho rýdzeho zlata za ňu ponúkol.

31. Niet, kto by vedel jej cesty, ani kto by vyzkúmal jej chodníky;

32. ale kto vie všetko, zná ju, a našiel ju opatrnosťou svojou; ktorí pripravil zem na večný čas a naplnil ju zvieratmi a živočíchami štvornohými;

33. ktorý vysiela svetlo a ide; a volá naň, a poslúcha ho s trasením.

34. Hviezdy však svietia na strážach[1] svojich a veselia sa,[2]

35. keď ich zavolá, riekajú: Tu sme! A s radosťou svietia tomu, ktorý ich učinil.

36. Tento[3] je Boh náš, a nemá byť prirovnaný iný k nemu.

37. On našiel všelikú cestu k múdrosti, a dal ju Jakubovi, služobníkovi svojmu, a Izraelovi miláčkovi svojmu.[4]

38. Potom[5] bol videný na zemi, a chodil medzi ľuďmi.

HLAVA 4.

Napomína ľud, aby zachovával prikázania Božie. Plač cirkvi. Prorok predpovedá útechu a isté vyslobodenie.

1. Toto[6] je kniha prikázaní Božích, a zákon, ktorý platí na veky;[7] všetci, ktorí sa jej[8] držia, prídu k životu; ale ktorí ju opúšťajú, k smrti.

2. Navráť sa, Jakube, a chop sa jej, choď po ceste k blesku naproti svetlu jeho.

3. Nedávaj slávy svojej inému, a hodnosť[1] svoju cudziemu národu.

4. Blahoslavení sme, Izraelu, lebo čo sa ľúbi Bohu, nám je zjavené.

5. Buď dobrej mysli, ľudu Boží, pamäti hodný Izraelu![2]

6. Predaní ste národom, ale nie k zahynutiu, ale preto, že ste Boha k náramnému hnevu popudzovali, ste nepriateľom vydaní.

7. Lebo ste roztrpčili toho, ktorí vás učinil, Boha večného, keď ste obetovali diablom a nie Bohu.

8. Lebo ste zabudli na Boha, ktorý vás živil, a zarmútili ste Jeruzalem, vychovávateľa svojho.

9. Lebo videl hnev, ktorý na vás od Boha prichodí, a riekol:[3] Slyšte, súsedia sionskí, lebo Boh priviedol na mňa zármutok veľký.

10. Lebo som videl zajatie ľudu môjho, mojich synov a dcér, ktoré priviedol na nich Večný.

11. Lebo som ich vychoval s potešením, ale prepustil som ich s plačom a so žalosťou.

12. Nikto nech sa neraduje nado mnou ovdovelou a opustenou; od mnohých som opustená pre hriechy synov mojich; lebo sa (títo) odvrátili od zákona Božieho,

13. lebo neznali práv jeho, a nechodili po ceste prikázaní Božích, ani po chodníkoch pravdy jeho so spravodlivosťou nekráčali.

14. Nech prídu súsedy sionské, a pripomínajte zajatie synov a dcér mojich, ktoré previedol na nich Večný.

15. Lebo priviedol na nich národ z ďaleka, národ bezbožný,[4] a cudzieho jazyka;

16. ktorí sa neostíchali starca; ani sa nad dietkami nesťutovali; a odviedli mi-

---

[1]) Každá na svoje miesto v istý čas sa dostavujúc.

[2]) Svojím trblietaním dávajú na javo, že s radosťou poslúchajú.

[3]) Taký.

[4]) Tento všemohúci a vševedúci Boh dal ľudu izraelskému zákon a zjavenie, tú pravú múdrosť, ktorej ľudská opatrnosť nevynajde.

[5]) Potom (keď bol Boh svojmu ľudu dal zákon i zjavenie) minulom čase, lebo udalosť tú vidí ako by už minulú pred sebou. Že tu hovorí Baruch o vtelení Syna Božieho, je jednohlasná mienka sv. Otcov (sv. Cyprian, Atanaz, Ambroz a Augustín a iní).

[6]) Táto múdrosť.

[7]) Slovo Božie zostane na veky, a ako v zákone zjavenie múdrosti sa obsahuje, tak ostane a platí ono na veky.

[8]) Múdrosti. Kto zákon Boží zachováva, ten ju má a s ňou šťastie a požehnanie. Kto ju opúšťa, zkazu a nešťastie.

[1]) Čo ti je k spaseniu.

[2]) Poteš sa, lebo pamiatka Izraela bude iste trvať.

[3]) Jeruzalem tu ako svojich detí zbavená vdova hovorí súsedným mestám sa ponosujúc.

[4]) Každého hanobného činu schopný.

láčkov vdovinných, a osamelú pozbavili dietok.

17. Ja však čože vám môžem pomôcť?

18. (Ten), ktorý priviedol na vás to zlé, vytrhne vás z ruky nepriateľov vašich.

19. Poďte synovia, odíďte, už ja opustená som sama.

20. Svliekla som rúcho pokoja,[1]) ale obliekla som vrece[2]) prosby, a volať budem k Najvyšiemu po (všetky) moje dni.

21. Buďte dobrej mysli, dietky, volajte k Pánovi, a vytrhne vás z ruky nepriateľských kniežat.

22. Lebo ja nádej mám vo Večnom o vašom vyslobodení, a radosť prišla mi od Svätého z milosrdenstva, ktoré vám príde od Večného, spasiteľa nášho.

23. Lebo prepustila som vás s plačom a žalosťou, ale Pán mi vás privedie nazpäť s radosťou a veselosťou na večnosť.[3])

24. Lebo ako videly súsedy sionské vaše zajatie od Boha, tak vidia čoskoro i vyslobodenie vaše od Boha, ktoré príde vám s veľkou slávou, a bleskom večným.[4])

25. Dietky, trpezlive snášajte hnev, ktorý prišiel na vás; lebo prenasledoval ťa nepriateľ tvoj, ale skoro uzrieš zahynutie jeho, a vstúpiš na jeho šiju.[5])

26. Útle moje detičky chodily po tvrdých cestách, lebo boly vedené, ako stádo rozchytané od nepriateľov.

27. Dobrej mysli buďte, synovia, a volajte k Pánovi; lebo rozpomenie sa na vás ten, ktorý vás odviedol.

28. Lebo ako bol smysel váš poblúdiť od Boha, tak obrátiac sa, hľadajte ho desaťkráť viac.[1])

29. Lebo ktorý priviedol na vás to zlé, ten zasa privedie vám večnú veselosť s vyslobodením vašim.

30. Dobrej mysli buď, Jeruzaleme, lebo ťa poteší ten, ktorý ti meno dal.[2])

31. Škodcovia, ktorí ťa trápia, zahynú; a ktorí sa radovali z pádu tvojho, budú trestaní;

32. miesta, ktorým slúžili synovia tvoji, budú trestané; aj to,[3]) ktoré pobralo synov tvojich.

33. Lebo ako sa radovalo z pádu tvojho, a veselilo nad záhubou tvojou, tak bude sa zarmucovať nad zpustošením svojim.

34. A pretne sa plesanie množstva jeho, a radosť jeho obráti sa na žalosť.

35. Lebo oheň prichádzať bude naň od Večného za dlhé dni, a obydlené bude zlými duchami[4]) za dlhý čas.

36. Obrzri sa, Jeruzaleme, na východ, a viď potešenie, ktoré ti prichodí od Pána. (Nižšie 5, 5.)

37. Lebo hľa, prichádzajú synovia tvoji, ktorých si prepustil rozprchnutých, poberajú sa shromaždení od východu až na západ na slovo Svätého[5]) radujúc sa zo slávy Božej.

HLAVA 5.

Napomína obyvateľov Jeruzalema, aby složili smútok. Proroctvo o navrátení sa ľudu z Babylona.

1. Vyzleč, Jeruzaleme, odev zármutku a trápenia svojho a obleč ozdobu a

---

[1]) A radosti a šťastia, ktorého obrazom je pokoj.

[1]) Rúcho smútkové na odprosovanie.

[3]) Prorok vidí vykúpenie úplné, vykonané od Krista Pána.

[4]) Vo výkone vykúpenia ľudstva dokáže Boh ako vykupiteľ velebnú slávu svoju.

[5]) To robievali premoženým. Úplne dokonále víťazstvo sa sľubuje; nepriatelia nielen že nebudú môcť prekaziť vystavenie kráľovstva Božieho, ale i sami poddajú sa jeho moci.

[1]) Čím viac ste prvej Boha obrážali vzdialujúc sa od neho, tým viac teraz usilujte sa zachovávaním jeho prikázaní jeho milosť si získať.

[2]) Boh, ktorý ťa pomenoval mestom Božím.

[3]) Babylon.

[4]) Dľa gréckeho výkladu Iz. 13, 21. strašlivými príšerami, alebo: divokou zverou.

[5]) Dľa svojich prisľúbení a v moci svojho slova stvorí svätý Duch ľud svätý. Celý v. 37. rozumej o navrátení sa národa judského do vlasti a ďalej o shromáždení všetkých národov do svätej Cirkvi.

česť tej, ktorú od Boha máš slávy večnej.

2. Oblečie ťa Boh plášťom spravodlivosti, a postaví ti na hlavu tvoju korunu slávy večnej.[1]

3. Lebo Boh ukáže na tebe jasnosť svoju každému, kto je pod nebom.[2]

4. Lebo nazvané bude meno tvoje od Boha na večnosť: Pokoj spravodlivosti, a sláva pobožnosti.[3]

5. Vstaň, Jeruzaleme, a stoj na vysosti, a obzri sa k východu, a viď shromaždených synov svojich od východu slnca až k západu radujúcich sa v slove Svätého, že Boh pamätal na nich.

6. Lebo vyšli od teba peši vedení od nepriateľov, ale Pán ich vedie nazpät nesených so slávou, ako synov kráľovských.

7. Lebo ustanovil Boh, snížiť každú horu vysokú, i bralá večné, a vyplniť všetky údolia rovno so zemou,[4] aby Izrael usilovne kráčal ku sláve Božej.[5]

8. A zastienia i lesy a všetky voňavé stromy Izraela z rozkazu Božieho.

9. Lebo Boh privedie Izraela s potešením v svetle velebnosti svojej, s milosrdenstvom a spravodlivosťou, ktorá je od neho.[6]

HLAVA 6.

List Jeremiášov židom do Babylona. Oznamuje ich návrat. Vystríha ich od modlárstva, ktoré je v Babylone.

Odpis listu, ktorý poslal Jeremiáš tým, ktorí boli zajatí, a mali byť odvedení do Babylona od kráľa babylonského, aby im oznámil to, čo mu bolo od Boha prikázané. (Jer. 25, 9.)

1. Pre chriechy, ktoré ste páchali pred Bohom, zavedení budete do Babylona, zajatí od kráľa babylonského, Nabuchodonozora.

2. Keď tak prídete do Babylona, budete tam mnoho rokov a za dlhý čas, až do siedmeho pokolenia;[1] ale potom vás odtiaľ vyvediem s pokojom.

3. Ale teraz uvidíte v Babylone bohov zlatých a strieborných, a kamenných, a drevených, ktorých na pleciach nosia ukazujúc ich na postrach pohanom. (Iz. 44, 10.)

4. Preto hľaďte, aby ste i vy neboli podobní cudzincom v (takých) skutkoch, a aby ste sa nebáli, a nedali sa od nich nastrašiť.

5. Keď tedy uvidíte, ako sa im zástup za nimi a pred nimi klania, rieknite v srdciach svojich: Tebe patrí poklona, Pane!

6. Lebo anjel môj je s vami, a sám budem požadovať duše vaše.

7. Lebo hoc je ich jazyk vyhladený od umelca, ba sami sú pozlátení a postriebrení, jednak falošní sú a nemôžu hovoriť.

8. A ako pre pannu, milujúcu ozdobu, tak berú zlato na ich zhotovenie.

9. Ich bohovia majú síce zlaté koruny na svojich hlavách; ale kňazi berú s nich zlato a striebro a vynakladajú ho sami na seba.

10. A dávajú z neho i necudným (ženám), a ozdobujú ním smilnice; a naopak, keď to dostanú od smilníc, ozdobujú ním bohov svojich.

11. Ale oni nebývajú zachránení od hrdze a mole.[2]

12. A hoci sú prikrytí rúchom šarlátovým, utierajú ich tvári od prachu

[1]) Slávy, ktorá od Boha pochádza, teda ktorá je opravdivá sláva a svoj lesk na veky zachová.

[2]) Všetkej zeme pod nebom.

[3]) V tebe panovať bude pokoj, ktorý spravodlivosť dáva, a z pobožnosti pochádzajúca sláva. Navrátenie sa ľudu bolo počiatkom vyplnenia tohoto proroctva, dokončenie jeho je Cirkev Kristova.

[4]) Najprv budú všetky prekážky odstránené.

[5]) K Bohu samému.

[6]) Navrátenie sa zo zajatia babylonského je obrazom slobody, ktorú Kristus prinesie. V duchovnom smysle dostáva sa všetkých tu opísaných dobrôt duši, ktorá sa z poroby hriechu alebo z tmy nevery k Bohu navráti, a duši, ktorá z tohoto plačlivého údolia do neba príjde.

[1]) Ponevráč Jeremiáš 25, 11. 29, 10 trvanie zajatia určil na 70 rokov, tu azda je reč o „období".

[2]) Sami nemôžu sa ani najmenšieho zvieratka obrániť.

v dome, ktorého je veľmi mnoho na nich.

13. A má i berlu[1] ako človek, ako nejaký sudca krajiny, ale nemôže zabiť toho, kto sa prehreší proti nemu.

14. Má i meč v ruke a sekeru, ale seba od boja a od lúpežníkov nevyslobodzuje. Z toho môžete poznať, že nie sú bohovia.

15. Nuž nebojte sa ich. Lebo ako nádoba človeka je neužitočná, keď sa rozbije, takí sú i ich bohovia.

16. Keď sa postavia v dome, oči ich sú plné prachu z nôh tých, ktorí prichádzajú.

17. A ako sa za tým, kto obrazí kráľa zavierajú dvere,[2] alebo ako za mrtvým, neseným do hrobu, tak opatrujú kňazi (ich) dvere zámkami a zátvorami, aby od lotrov neboli olúpení.

18. Zapaľujú im sviece, a to mnohé, z ktorých ani jednej vidieť nemôžu; veď sú ako brvná v dome.

19. Hovoria,[3] že ich srdcia lížu hadi, ktoré zo zeme sú, a že ich žerú i odev ich, oni toho necítia.

20. Ich tváre bývajú čierne od dymu,[4] ktorý v dome býva.

21. Na ich telo a hlavu lietajú sovy, a lastovičky a (iní) vtáci, ba i mačky (kočky) sedajú.

22. Po tom poznáte, že nie sú bohovia. Preto nebojte sa ich.

23. I zlato, ktoré majú, je na okrasu. Jestliže niekto nevytrie hrdzu, nebudú sa blyšťať; a ani keď ich liali, necítili.

24. Za drahú cenu sú kúpené, ač niet v nich života.

25. Ponevráč nemajú nôh, na pleciach nosení bývajú a v tom ukazujú ľuďom svoju nečinnosť. Hanba nech sa dostane tým, ktorí ich ctia.[5]

26. Preto, keď padnú na zem, nestanú sami od seba; ani keď ich niekto rovno postaví, nebudú stáť sami od seba; a keď sa im predložia dary, nuž to ako mŕtvym.[1]

27. Ich obety predávajú kňazia a zle užívajú; tak aj ich ženy utrhujú z toho; ani nemocnému ani žobrákovi nedajú ničoho (z toho).

28. Ich obetí dotýkajú sa tehotné a krvotok trpiace (ženy).[2] Z tých vecí poznajte, že sú nie bohovia a nebojte sa ich!

29. Prečo sa nazývajú bohyňami? Že azda ženy obetujú bohom strieborným, zlatým a dreveným;

30. a že v ich domoch sedia kňazi v roztrhaných sukniach, s hlavou a bradou oholenou, ktorých hlavy sú obnažené?[3]

31. Ryčia, kričia pred svojimi bohami, ako na hostine za mŕtveho.

32. Ich rúcha poberú kňazi, a šatia s nimi svoje ženy a dietky.

33. Ani či niečo zlatého od niekoho a či niečo dobrého zkúsia, nemôžu odplatiť; ani kráľa ustanoviť, alebo zložiť.

34. Tak ani bohatstva dať nemôžu, ani za zlé odplatiť. A keď im niekto niečo sľúbil a nesplnil, nevyhľadávajú.

35. Človeka od smrti nevyslobodzujú, ani slabého od silnejšieho nevytrhujú.

36. Slepému človekovi zvuku nenavracajú z núdze človeka nevyslobodzujú.

37. Nad vdovou sa nesmilujú, ani sirotám dobre nerobia.

38. Kameňom z hory podobné sú ich drevení, kamenní, zlatí a strieborní bohovia. Ktorí ich ctia, budú zahanbení.

39. Nuž ako sa môže myslieť alebo hovoriť, že oni bohovia sú?

---

[1]) Majú síce znamenie moci a boja v ruke, ale nemôžu nikoho trestať, nemôžu bojovať.

[2]) Zo žalára.

[3]) Ich kňazi.

[4]) Z obetí v ich chrámoch spálených.

[5]) Kňazi modlárski vedia i vyznávajú, že modly ničomné sú, a predsa ich za bohov vydávajú.

[1]) Marne, ničoho z toho nemajú.

[2]) Toto bolo v zákone Mojžišovom zakázané. III. Mojž. 12, 2; 15, 33.

[3]) Tak ako v zákone Mojžišovom zakázané bolo. (III. Mojž. 19, 27; 21, 5.)

40. Veď ani sami Kaldejci ich nectia; keď počujú o nemom, že nemôže hovoriť, vedú ho k Bálovi, žiadajú od neho, aby mohol hovoriť,

41. ako, keby mohli cítiť tí, ktorí sa nemôžu hnúť! A oni keď tomu rozumejú, opustia ich; lebo ich bohovia nemajú smyslu.

42. Ženy však obviazané povrazmi, sedia na cestách, a pália pecky olivové.

43. A keď niektorá z nich pritiahnutá od niekoho z tých, ktorí tade idú, u neho ležala, vytýka súsede svojej, že nebola za hodnú držaná ako ona, a že jej povraz nie je roztrhnutý.[1]

44. A všetko, čo sa pri nich deje,[2] je klam. Akože sa môže myslieť alebo hovoriť, že oni bohovia sú?

45. Od remeselníka a od zlatníka sú spravené. Nič iného nebudú, len to, čo z nich kňazi mať chceli.

46. Ani sami umelci, ktorí ich robia, nemajú dlhého života: Akože môžu tie veci od nich robené byť bohovia?[3]

47. Tak podvod a potupu zanechali potomkom.

48. Lebo keď príde vojna na nich a bieda, radia sa medzi sebou kňazi, kde sa majú schovať s nimi.

49. Akože teda o nich má sa myslieť, že bohovia sú, ktorí sa ani z vojny nevyslobodzujú, ani nešťastia nezbavujú?

50. Lebo ponevráč sú drevené, pozlátené a postriebrené, pozná sa potom od všetkých národov a kráľov, že sú lživé; tým zjavné je, že nie sú bohovia, ale práce rúk ľudských, a že nijakého diela Božieho nieto v nich.

51. Tedy z čoho je zjavné, že nie sú bohovia, ale diela rúk ľudských, a že niet v nich nijakého diela Božieha?

52. Kráľa krajine nepostavia, ani dážďa ľuďom nedávajú.

53. Ani súdom nerozsudzujú, ani krajiny nevyslobodzujú od krivdy; lebo sú bez moci ako vrany medzi nebom a zemou.

54. Lebo keď sa dostane oheň do domu drevených, strieborných a zlatých bohov, kňazi ich síce utečú, a vysiobodia sa; ale oni shoria v ňom ako brvná.

55. Kráľovi však a vojne neodporujú; akože tedy myslieť alebo prijať, že sú bohovia!

56. Ani od kmínov ani od lupičov nevyslobodia seba drevení, kamenní, pozlátení a postriebrení bohovia, títo sú silnejší ako oni;

57. zlato, striebro a odev, ktorými sú prikrytí, im odoberú, a odídu, a oni sami si pomôcť nemôžu.

58. Preto lepšie je byť kráľom, ktorý dokazuje svoju moc; alebo užitočnou nádobou v dome, ktorou sa môže chváliť jej majiteľ; lebo dvermi na dome, ktoré chránia to, čo je v ňom, ako tými falošnými bohami.

59. Slnce, a mesiac, a hviezdy ponevráč svietia a poslané ku potrebe poslúchajú;

60. tak i blesk, keď sa ukáže, je jasný; tak i vietor v každej zemi veje.

61. I oblaky, keď im je rozkázané od Boha, ísť na všetok okršlek, vykonajú čo im je rozkázané.

62. I oheň, ktorý poslaný s hora stráviť hory a lesy, urobí, čo mu rozkázané. Ale tieto (modly) ani podobou, ani mocou nie sú podobné ani jednému z nich.

63. Preto ani myslieť, ani hovoriť, že sú bohovia, lebo nemôžu ani súd súdiť, ani ľuďom niečo urobiť.

64. Preto vediac, že nie sú bohovia, nebojte sa ich!

---

[1]) Babylonské ženy musely ku cti bohyni Bilit aspoň raz za života dopustiť sa smilstva, a k tomuto sa sľubom zaviazaly. Taká žena potom s povrazmi na hlave sedela na mieste bohyni posvätenom a zapalovala jej obetu z olivových semien. Povraz znamenal silu sľubu, ktorým sa žena zaviazala. Týmto chce prorok poznamenať, že bohoslužba pohanská bola tak ničomná a umižujúca, že ženy i svoje najväčšie poklady, svoju ženskú česť, pre modly odhadzovaly.

[2]) Modly a čo k ich cteniu patrí.

[3]) Čo je rukou ľudskou vyrobené, nemôže byť Bohom.

65. Lebo nemôžu kráľom ani zlorečiť, ani dobrorečiť.

66. Ani znamenia národom neukážu na nebi, ani nesvietia ako slnce, ani ne-

67. Divá zver je lepšia ako oni, ktorá osvecujú ako mesiac.

68. Teda nijakým spôsobom nie je môže utiecť do skrýše a sebe pomôcť.

nám zjavné, že bohovia sú; preto nebojte sa ich!

69. Lebo ako na tekvíšti strašidlo nič neochráni; tak sú ich bohovia drevení, strieborní a pozlátení.[1])

70. A ako v zahrade hlôh, na ktorý každý vták sadá, a ako mŕtvy, hodený do tmy, takí sú ich bohovia drevení, pozlátení a postriebrení.[1])

71. I po červci (purpure) a šarláte, ktorý na nich mole kazia, poznáte, že nie sú bohovia. Lebo i oni sami budú naposledy zožratí, budú na posmech v krajine.

72. Lepší je spravodlivý človek, ktorý nemá modiel; lebo ďaleko bude od posmechu.[2])

[1]) Modly sú prázdne strašidlá na zavedenie ľudu.

[1]) Modly tak nemôžu nikomu uškodiť ako trň vtákom, keď naň sadnú, alebo ako mŕtvy.

[2]) Blažený, kto ctí pravého Boha, kto „spravodlivosť" čiže pevnú vernosť vo viere zachováva a modlosluţbu, poveru, nenávidí; nikto nebude sa mu posmievať, že slúžil a klaňal sa Bohu, na ktorom črvotoč koná svoju prácu; jeho úprimná viera i nádej v pravého Boha prinesie mu nehynúcu česť a hojné požehnanie, on bude mať Boha, najvyššiu a nekonečnú dobrotu.

PROROCTVO EZECHIELOVO.

PROROCTVO EZECHIELOVO

PREDMLUVA

Ezechiel syn Buziho, pochádzal z pokolenia kňazského. Bol pri druhom dobytí Jeruzalema s kráľom Jechoniášom a mnohými židmi odvedený do zajatia babylonského. V piatom roku zajatia svojho a v siedmom roku pred tretím dobytím a rozválaním Jeruzalema bol povolaný od Boha k úradu prorockému. S vrstovnikom svojim Jeremiášom potieral nauku falošných prorokov, ktorí tvrdili, že Babylon pomocou Egypta porazený a židia vyslobodení budú. Židia v mnohom všímali si jeho nauku a výstrahu. On predpovedal a dotvrdzoval predpovede Jeremiášove, že Jeruzalem bude v najkratšom čase dobytý a židia že budú do zajatia odvedení. Okrem toho predpovedal vyslobodenie a návrat zo zajatia, prorokoval o sláve nového Jeruzalema, o príchode Messiášovom a o nešťastí, ktoré zastihne židom súsedné národy.

Proroctvo jeho sa môže rozdeliť na tri čiastky. Prvá obsahuje proroctvá vzťahujúce sa na židov pred úplným odvedením od hl. 1—24. Druhá obsahuje predpovedania vzťahujúce sa na cudzé národy od 25—32. Tretia vzťahuje sa na postavenie židov po rozbúraní Jeruzalema od 33—48 hl.

Ezechiel obdržal veľkú čiastku proroctví svojich vo videniach, ktoré on zjavne popisuje a dokladá, že ich od Boha obdržal. Obrazy jeho sú veľkolepé, živé a plné najhlbších citov, prečo ho sv. Rehor naziánský medzi najväčších a najvznešenejších prorokov pripočituje. Svätý Jeroným nazýva ho morom slova Božieho a labyrintom tajomství Božich.

Prorokoval do dvadsiateho siedmeho roku svojho zajatia a sice medzi najnepriaznivejšími okolnosťami. Proroctvá svoje nakoľko je známo, zakončil v šesťnástom roku po rozbúraní Jeruzalema hl. 29, 17. Či žil ďalej, alebo či prorokoval, sa úplne nezná. Dľa ústneho podania mal byť Ezechiel od jednoho židovského sudcu zavraždený, v zajatí, preto že ho pre modlárstvo prísne karhal.

Církev katolícka ako aj stará židovská stále držala Ezechiela za proroka od Boha poslaného, a jeho proroctvá boly vždy pripočítané medzi knihy Duchom svätým osvietené a zjavené. Kniha táto obsahuje nevyčerpateľný príklad nauky. V nej vyčíta hriešnik svoj nevďak proti Bohu ako i ochotnosť a lásku Božiu k oči nemu. Spravodlivý tu nájde nepodvratné dôkazy, že jeho dobré skutky pozbyjú všetkej ceny, jestliže sa schýli s cesty čnosti a upadne do hriechu. Tu i duchovný najde dôkaz toho, že bude zodpovedný za všetky duše, ktoré jeho vinou zahynuly. Ezechiel môže slúžiť všetkým za príklad a vzor povolania, hrdinskej poslušnosti a najväčšieho sebazaprenia. On poskytuje vo videniach svojich bohatú látku k rozjímaniu o novom Jeruzaleme, o budúcom Vykupiteľovi, o jeho kráľovstve čnosti a pravdy; slovom o všetkom čo čnostný a nábožný človek potrebuje vedieť, aby sa dostal do večného Jeruzalema.

HLAVA 1.

Povolanie Ezechiela za proroka vo videní, v ktorom sa mu Boh zjavil.

1. A stalo sa v tridsiatom roku,[1] piateho (dňa) štvrtého mesiaca, keď som bol medzi zajatými pri rieke Chobar,[2] otvorily sa nebesá a videl som videnia Božie. (Nižšie 10, 20.; 43, 3)

2. Piateho toho mesiaca, v piatom roku zajatia kráľa Joachima,

3. stalo sa slovo[3] Pánovo k Ezechielovi, synovi Buzího, kňazovi v zemi Kaldejskej, pri rieke Chobar; a tu bola nad ním ruka[4] Pánova.

4. A videl som,[5] a hľa, prišiel od polnoci víchor[6] búrlivý, a veľký oblak, a plápolajúci oheň,[7] a okolo neho blesk; a z prostriedku neho, totižto zprostred ohňa ako nejaký veľmi svetlý kov.[8]

5. A uprostred neho podoba štyroch (živých) bytností, ktoré takto vyzeraly: Mali podobu človeka.

6. Každé malo štyri tváre, a každé štyri krýdla.

7. Ich nohy boly rovné a ich podošva bola ako podošva teľacia, a blyšťaly sa ako žeravá meď.

8. A ľudské ruky boly pod ich krýdlami po štyroch stranách; i tváři i krýdla na štyroch stranách maly.

9. A krýdla ich boly spojené jedné s druhým; neobracaly sa, keď išly; ale každé kráčalo rovno pred seba.

10. A podoba ich tváři bola tvár človeka a tvár leva na pravici ich štyroch; a tvár vola na ľavici ich štyroch; a tvár orla s vrchu u všetkých štyroch.

11. Ich tváři a ich krýdla boly svrchu roztiahnuté, dve krýdla každého z nich sa spájaly, a dve kryly ich telá,

12. a každé z nich pred tvárou svojou chodilo, kam ich duch hnal ísť, tam išly, a neobracali sa, keď chodily.

13. A podoba bytností bola na pohľad ako uhlia žeravého, a bola ako keď fakle horia. Medzi zvieratmi bolo vidieť sem i tam chodiť blesk ohňa, a z ohňa vychádzalo blýskanie.

14. A zvieratá behaly a navracaly sa, ako svetla blýskania.

15. A keď som obzeral tie bytnosti, ukázalo sa koleso na zemi vedľa bytností majúce štyri tváre.

16. Na pohľad boly kolesá a ich vypracovanie ako more a všetky štyri maly jednu podobnosť, a boly na pohľad a vypracovanie, akoby bolo jedno koleso v druhom.

17. Na ich štyri strany šly a chodily, a nevracaly sa, keď šly.

18. A veľkosť kolesa a vysokosť bola hrozná na pohľad; a celé (ich) telo okolo nich štyroch bolo plné očí.

19. Keď chodily bytnosti, chodily kolesá vedľa nich; a keď sa zdvihly bytnosti so zeme, zdvíhaly sa spolu i kolesá.

20. Kamkoľvek šiel duch, tam zdví-

---

[1]) V ktorom tridsiatom roku? A verš 2. v ktorom mesiaci? Iste piateho dňa štvrtého mesiaca piateho roku odvedenia Joachimovho, 594 alebo 592 pred Kristom.

[2]) Chobar, alebo Chaboras, ktorý vyviera v Mesopotamii a vteká pri Karchemisi do Egypta. Prorok, keď toto videnie obdržal, nebol na mieste zdržovania svojho, ale na brehu rieky pravdepodobne, aby sa v tichosti modlil.

[3]) Videnie alebo obraz.

[4]) Sila nadchnutia.

[5]) Vo videní, ktoré tu opisuje, a ktoré sa vozom Božím menuje, videl prorok človekovi podobnú osobu, ktorá zaobalená do oblakov, sedela na tróne, ktorý spočíval na oblohe, a ktorý bol ťahaný štyrimi živými bytnosťami, a nebolo na ňom kolies. Že v tomto obraze sa predstavuje sám Boh židovský, Jehova, v tom srovnávajú sa všetci židovskí i kresťanskí učitelia. Odchýlka je len v tom, že ktoré božské vlastnosti majú byť tým znázornené. Dľa všeobecnej mienky sa má za to, že sa tu predstavujú všetky skutky Božie, ktoré vykonal v prospech vyvoleného národa svojho. Ony menovite znázorňujú Jehovu v podobe ľudskej, kráľovskej, kňazskej a božskej. Podotknúť však treba, že vlastnosti všemohúcnosti Božej sú menovite znázornené v podobe múdrosti a moci zjavenia; preto, že povoláva Ezechiela k úradu prorockému, a zjavuje mu tajnosti Božie.

[6]) Víchor vyobrazuje moc božskú. Že víchor ten prišiel od polnoci, tým označuje to, že od polnoci príde moc Nabuchodonozorova, ktorá zničí kráľovstvo judské.

[7]) V temnosti oblaku, v ktorom bolo vidno plameň, jagať sa blesk.

[8]) Electrum je kov smiešaný v štyroch čiastkach zo zlata a piatej zo striebra; teda kov zo žlta do biela sa lesknúci.

haly sa i kolesá nasledujúc ho; lebo duch života bol v kolesách.

21. S idúcimi šly a so stojacimi stály; so zdvíhajúcimi sa so zeme zdvíhaly sa i kolesá, idúc za nimi; lebo duch života bol v kolesách.

22. A na hlavách bytností bola podoba oblohy, ktorá vyzerala ako krišťál hrozný; a roztiahnutá bola nad ich hlavami svrchu.

23. A pod oblohou boly ich krýdla roztiahnuté rovno jedno ku druhému, každé dvoma krýdlami prikrývalo svoje telo, a druhé sa tiež zakrývalo.

24. A slyšal som zvuk krýdel, ako zvuk vôd mnohých, ako hlas svrchovaného[1]) Boha; keď chodily, bolo to ako hluk množstva, ako hluk vojska; a keď stály, spustily svoje krýdla.

25. Lebo keď sa ozval hlas nad oblohou, ktorá bola nad ich hlavou, zastaly a spustily svoje krýdla.

26. A nad oblohou, ktorá bola nad ich hlavami, bola podoba trónu na pohľad ako z kameňa safiru;[2]) a nad podobou trónu svrchu podoba na pohľad ako človeka.

27. A videl som ako veľmi prudkú svetlosť, na pohľad ako oheň v jeho vnútri vôkol; od jeho bedier hore, [3]) a od jeho bedier až dolu videl som na pohľad ako oheň[4]) jagajúci do okola

28. na pohľad ako dúha, keď býva na oblohe v deň dážďa; taký bol pohľad blesku vôkol.

HLAVA 2.

Boh posiela Ezechiela k ľudu izraelskému. Boh mu rozkazuje kázať, či ho budú poslúchať a či nie.

1. Toto bolo videnie obrazu slávy Pánovej. A (keď) som to videl, padol som na tvár svoju, a počul som hlas hovoriaceho. A riekol ku mne: Synu človeka,[1]) postav sa na svoje nohy, a budem mlúviť s tebou.

2. A vstúpil do mňa duch,[2]) keď premlúvil ku mne, a postavil ma na nohy, a slyšal som mlúviaceho ku mne,

3. takto hovoriť: Synu človeka, ja ťa posielam k synom izraelským, k národom odpadlým, ktoré odstúpili odo mňa; oni a ich otcovia prestúpili smluvu moju až do tohoto dňa.

4. A synovia tvrdej tvári, a neskrotiteľného srdca sú tí, ku ktorým ťa ja posielam, a povieš im: Toto hovorí Pán Boh:

5. Či oni azda počúvajú, a či azda prestanú, lebo to je dom zpurný; nech vedia, že prorok bol uprostred nich.

6. Ale ty, synu človeka, neboj sa ich, ani ich rečí sa neboj, lebo neverci a podvratníci sú s tebou, a so štúrmi prebývaš; ich slov sa neboj, a ich tvári[3]) sa nestrachuj, lebo dom zpurný sú.

7. Preto hovor k nim moje slová, azda že poslúchnu a prestanú: lebo sú to popudzovači.

8. Ale ty, synu človeka, slyš, čo ti ja hovorím; a nebuď zpurný ako je (ten) dom zpurný; otvor ústa svoje a jedz, čo ti ja dám.[4])

9. A videl som, a hľa, ruka vystretá bola ku mne, a v nej svinutá kniha; a rozvinul ju predo mnou, a bola popí-

---

[1]) Všemohúceho.

[2]) Trón Boží mal podobu oblohy. Sediaci na tróne je Jehova, ale nielen v obraze sa zjavujúci, a pre človeka účinkujúci Boh vykupiteľ, ktorý sa ináč menuje aj anjelom božím. (II. Mojž. 3, 2.) Dľa sv. Otcov: Justina, Irenea, Cypriana, Hilaria, Cyrilla, Chrysostoma, Ambroza, Theodoreta, je jeden a ten istý, ako Slovo telom učinené, Bohčlovek Ježiš Kristus; ale i sám skrytý Boh starého zákona. Lebo v starom zákone sa zjavujúci a účinkujúci Boh, totižto Boh Otec, od Boha Syna je osobne rozličný. Vstarom zákone sa obaja menujú Jehova. Ale v novom zákone Jehova t. j. Boh Otec, je od Boha telom učineného, obety za hriechy, od Jehova-Syna, rozličný.

[3]) Jasnosť tá bola v celom tom zjavení okolo Boha.

[4]) Oheň je obrazom slávy zjavujúceho sa Boha.

[1]) Takto boli dľa sv. Hieronyma oslovovaní proroci Ezechiel, Daniel a Zachariáš, aby nezovšneli preto, že videli tvár anjela, ale aby boli pamätliví svojej slabosti ľudskej.

[2]) Duch Boží, vyššia nadprirodzená moc.

[3]) Ich hrozby; darmo budú sa namáhať proti tebe.

[4]) Toto všetko sa deje vo videní. Boh mu chcel povedať, žeby si všetko, čo vidí a slyší, dobre zapamätal.

saná vnútri i zvonku; a boly v nej písané náreky, žalostná pieseň a beda.

(Zjav. 5, 1.)

HLAVA 3.

Ezechiel zjedol knihu. Tvrdošijnosť ľudu židovského. Posilnenie Ezechiela k práci.

1. A riekol. Synu človeka, čokoľvek najdeš, zjedz! Zjedz knihu túto, a iď a hovor k synom izraelským.[1]

2. A otvoril som moje ústa, a kŕmil ma tou knihou,

3. a riekol ku mne: Synu človeka! Brucho tvoje nech jie, a vnútornosti tvoje nech sa naplnia touto knihou, ktorú ti ja dávam. A zjedol som ju; a bola v ústach mojich ako med sladká.[2]

4. A riekol mi: Synu človeka, iď k domu izraelskému, a mlúv k nim moje slová.

5. Lebo nebudeš poslaný k ľudu hlbokej reči,[3] a neznámeho jazyka,[4] ale k domu izraelskému,

6. ani k mnohým národom hlbokej reči, a neznámeho jazyka, ktorých reči by si nerozumel; i keby si bol k tým poslaný, tí by ťa poslúchli.[5]

7. Ale dom izraelský nebude ťa chcieť poslúchať preto, že nechcú poslúchať mňa, lebo celý dom izraelský je tvrdého čela, a zátvrdlivého srdca.[6]

8. Hľa, ja som učinil silnejšou tvár tvoju, ako ich tváre, a čelo tvoje tvrdším ako ich čelá.

9. Ako diamant[7] a ako kremeň dal som tvár tvoju: neboj sa ich, ani sa nestrachuj ich tvári, lebo je to dom zpurný.

10. A riekol (ďalej) ku mne: Synu človeka, všetky slová moje, ktoré ja mluvím k tebe, prijmi do srdca svojho a ušima svojima ich slyš.

11. A iď, vojdi k zajatým, k synom ľudu môjho, a hovor k nim a riekni im: Toto hovorí Pán Boh:[1] Či azda počujú, a prestanú.

12. A odniesol ma duch,[2] a slyšal som za mnou hlas veľkého pohnutia:[3] Požehnaná (nech je) sláva Pánova z miesta svojho!

13. a hlas krýdel živých bytností trepúcich jedno o druhé, a hlas kolies, idúcich za bytnosťami, a hlas hrmotu veľkého.

14. A duch ma zdvíhol, a vzal ma, a odišiel som roztrpčený v hneve ducha svojho;[4] ale ruka Pánova bola so mnou, a posilňovala ma.

15. A prišiel som k zajatým, k hromade nového obilia,[5] ku tým, ktorí bývali pri rieke Chobar, a sadol som, kde oni sedeli; a ostal som tam sedem dní smútiac medzi nimi.

16. A keď sa pominulo sedem dní, stalo sa ku mne slovo Pánovo rieknuc:

17. Synu človeka! strážcom ustanovil som ťa nad domom izraelským;[6] a počuješ z úst mojich slovo a oznámiš im ho odo mňa.

18. Keby som ja riekol bezbožnému: Smrťou zomrieš! ty mu to oznámiš, ani nerieknеš, aby sa odvrátil od svojej zlej cesty, a aby žil; on bezbožný zomrie v neprávosti svojej, ale krv jeho budem požadovať z ruky tvojej.

19. Ale jestliže ty oznámiš bezbožnému, a on neodvráti sa od svojej bezbožnosti, a od svojej bezbožnej cesty;

---

[1]) Čo prorok do svojho srdca vezme, to má zo srdca úprimne hovoriť.

[2]) Poznanie úmyslov Božích prináša služobníkom Božím uprostred zúrmutku a bolasti útechu.

[3]) Ktorá je hlboká a ťažká k porozumeniu .

[4]) K cudzozemcom.

[5]) Cudzozemci by ťa poslúchli.

[6]) Zátvrdlivý a neposlušný.

[7]) Tvrdosť diamantová platila za nepremožiteľnú; znázorňuje stálosť prorokovu v hlásaní slova božieho.

[1]) Buď mojim prorokom a oznamuj im moju vôľu; azda prestanú hrešiť.

[2]) Moc Božia, alebo anjel, alebo i vietor.

[3]) Ako znamenie sily Božej.

[4]) Rozhorlený proti zátvrdlivosti ľudu.

[5]) Najviac vykladateľov užíva židovské meno Tel-Abib, ako meno mesta v Mezopotamii neďaleko rieky Chaboras.

[6]) Oznamovať nešťastie, ktoré im hrozí, ako strážnik na veži.

on síce v neprávosti svojej zomrie, ale ty si vyslobodil dušu svoju.

20. Ale i keby sa spravodlivý odvrátil od spravodlivosti, a páchal by neprávosť, ja položím pred neho prekážku, [1]) on zomrie, lebo si mu to neoznámil; on zomrie vo svojom hriechu, a spravodlivosti jeho, ktoré konal, nebudú viac spomínané; ale krv jeho budem vyhľadávať z ruky tvojej.

21. Ale jestliže si oznámil spravodlivému, aby nehrešil spravodlivý, a on nehreší, bude istotne žiť, lebo si mu to oznámil, a ty si vyslobodil dušu svoju.

22. A stala sa nado mnou ruka Pánova, a riekol mi: Vstaň a iď na pole, [2]) a tam hovoriť budem s tebou.

23. A vstanúc vyšiel som na pole; a hľa, tam stála sláva Pánova ako sláva, ktorú som videl pri rieke Chobar; a padol som na tvár svoju.

24. A vošiel do mňa duch, a postavil ma na moje nohy, a hovoril ku mne, a riekol mi: Iď a zavri sa v dome tvojom!

25. A ty, synu človeka, hľa, dané budú na teba putá, a poviažu ťa do nich: a nevyjdeš z prostred nich.

26. A jazyk tvoj prilepím k ďasnám tvojim, a budeš nemý, a nie ako muž dohovárajúci;[3]) lebo je to dom zpurný.

27. Ale keď mluviť budem s tebou, otvorím tvoje ústa, a povieš im: Toto hovorí Pán Boh: Kto slyší, nech slyší; a kto nechce, nech nechá; [4]) lebo je to dom zpurný!

[1]) Nešťastie. Alebo padne do toho, čo som mu položil do cesty zkusujúc ho.

[2]) Ezechiel bol na výšku Tel-Abib; Pán mu rozkázal, aby išiel na rovinu do samoty, že sa mu tam zjaví.

[3]) A nebudeš hovoriť nič, ale ako nemý posunkami ich budeš napomínať; a vôľu moju mi oznamovať. Keď ti rozkážem, budeš im hovoriť.

[4]) Kto to slyší, ten to slyší k svojmu prospechu, a kto zameškáva, zameškáva k svojej záhube.

HLAVA 4.

Ezechielovi v obraze zjavené obležanie Jeruzalema a veľký hlad.

1. A ty synu človeka vezmi si tehlu, a polož ju pred seba, a nakresli na ňu mesto Jeruzalem.[1])

2. A zriadiš proti nemu obleženie, a vystavíš ohrady, a nasnášaš násyp, a položíš proti nemu vojsko, a postavíš vôkol barany.[2])

3. Potom vezmi železnú pavňu,[3]) a postav ju ako železný múr medzi sebou a medzi mestom; a obráť na ňu tvár svoju, a bude v obležení, a ty ju obľahneš;[4]) to je znamenie domu izraelskému.

4. A ty si ľahni na ľavý bok svoj, a polož naň neprávosti domu izraelského;[5]) podľa počtu dní, v ktorých ležať budeš na ňom, a vezmeš (na seba) ich neprávosť.

5. Ale ja dávam ti roky ich neprávosti, v počte dní: tristodeväťdesiat dní; a ponesieš neprávosť domu izraelského.[6])

6. A keď to vyplníš, ľahneš si na svoj pravý bok podruhé, a ponesieš neprávosť domu Judovho za štyridsať dní,[7]) deň za rok, deň, hovorím, za rok dávam ti. (IV. Mojž. 14, 34.)

[1]) Ezechiel mal na tehlu nakresliť Jeruzalem a jeho obleženie. Na východe písali na tehlách, ako to vykopané starožitnosti dokazujú.

[2]) Drevené trámy na konci okované železom, pomocou ktorých prelamovali múry počas vojny.

[3]) Ktorá mala znázorňovať nepremeniteľnosť úmyslov Božích; lebo ako pavňa i v najtuhšom ohni obstojí, tak nedá sa Boh nakloniť nijakými prosbami židov.

[4]) Zastupujúc samého Boha.

[5]) Desiatich pokolení neprávosti. Ľavá strana má znamenať polnočnú čiastku krajiny, preto že desať pokolení bývalo v polnočnej čiastke Palestíny.

[6]) Toľko dní budeš ležať kájajúc sa za hriechy Izraela, koľko rokov som ich ja snášal t. j. 390 dní. Tento počet má znamenať dobu od rozdelenia ríše t. j. od 975. roku až do zajatia Jeruzalema do 589 roku pred Kr. Za túto dobu uplynulo 386 rokov, tedy okruhlým číslom 390 rokov.

[7]) Týchto 40 rokov počítajú od 12. roku Joziáša kráľa, až po zkazu Jeruzalema. Už rok predtým, totižto 12. roku kráľovania Joziáša začal kázať Jeremiáš, ale bez všetkého výsledku.

7. A obráť tvár svoju k obleženiu Jeruzalema,[1]) a rameno tvoje buď vystrené; a prorokuj proti nemu.

8. Hľa, dám na teba putá, a neobrátiš sa z (jedneho) boku tvojho na druhý bok, dokiaľ nevyplníš dní obleženia tvojho.

9. A ty vezmi si pšenice, jačmeňa, bôbu a šošovice, prosa a viky; a daj to do jednej nádoby, a pripravíš si (z nich) chlebov podľa počtu dní, ktorých ležať budeš na svojom boku; za tristodeväťdesiat dní budeš to jesť.

10. Pokrmu tvojho, ktorý jesť budeš, váha bude dvadsať siklov[2]) na deň; od času do času to budeš jesť.[3])

11. I vodu na mieru piť budeš, šiestu čiastku hin; [4]) od času do času to budeš piť.

12. A ako podpolný chlieb jačmenný budeš to jesť; a lajnom, ktoré vychádza z človeka, prikryješ to pred ich očima. [5])

13. A riekol Pán: Tak budú jesť synovia izraelskí svoj chlieb znečistený medzi národami, medzi ktoré ich vyvrhnem. (Os. 9, 4.)

14. A riekol som: Ah, ah, ah, Pane Bože, hľa, duša moja nebola poškvrnená,[6]) mrciny alebo od divých zverov roztrhaného som nejedol od detinstva môjho až po dnes, a do úst mojich nevošlo nijaké mäso nečisté.

15. A riekol ku mne: Hľa, dávam ti hnoj kravský miesto lajna človečieho, priprav si v tom tvoj chlieb.

16. A riekol mi: Synu človeka, hľa, ja zlámem prút chleba[1]) v Jeruzaleme, a budú jesť chlieb na váhu a to v pečovaní; a vodu na mieru piť, a to v úzkosti, (Nižšie 5, 16.)

17. že pre nedostatok chleba a vody padne každý na brata svojho, [2]) a zchradnú v neprávostiach svojich.

HLAVA 5.

O tom hovorí ďalej v inom podobenstve.

1. A ty, synu človeka, vezmi si ostrý meč, britvu; a vezmi a prejdi ním po hlave svojej a po brade svojej;[3]) a vezmi si vážku a rozdel to (vlasy).

2. Tretiu čiastku spáľ ohňom na prostred mesta, keď sa vyplnia dni obleženia; a tretiu čiastku vezmi, a posekaj mečom okolo neho; a ostatnú tretinu rozhoď do vetra, a ja meč obnažím po nich.

3. A vezmi z toho malý počet, a zaviaž do kraja plášťa svojho;[4])

4. a z týchto zasa vezmi (niekoľko) a hoď ich do prostred ohňa a spáľ ich na ohni; a z toho vyjde oheň na všetok dom izraelský. [5])

5. Toto hovorí Pán Boh: Toto je Je-

---

[1]) Znázornenému na tehle, a rozprestreš svoje rameno akoby si bojoval a budeš im ukazovať budúcnosť.

[2]) Asi 327 grammov, to jest len toľko, aby hladom nezomrel.

[3]) Zo dňa na deň.

[4]) Bát alebo efa = 39, 39 lit.; hín = 1/10 batu = 6, 49 litr.

[5]) Na východe je aj dnes obyčajou páliť usušené hovädzie lajno. Na východe pekávali chlieb tak, že cesto na tenko rozvaľané položilo sa na kameň plochý a tenký a posypalo sa drobným palivom; to sa potom zapálilo a pod ohňom ležiace cesto sa upieklo. Ezechiel mal k tomuto upotrebiť ľudské výkaly, aby im čím zjavnejše ukázal tú nekonečnú núdzu a nedostatok, ktorý budú trpieť počas obleženia pre ich hriechy a neprávosti.

[6]) Akože to budem jesť, čo je upečené v najväčšej nečistote?

[1]) Chlieb, ktorý je tak podporou života, ako palica podporou slabého, bude v Jeruzaleme chýbať.

[2]) Bude jeden druhého napádať od hladu, pýtajúc chleba.

[3]) Vlasy majú znamenať národ židovský; meč trest Boží; chce tým povedať, že hoci Boh tak miluje židovský národ, ako muž svoju bradu, jednak ho znivočí počas obleženia mečom, hladom a morom. A čo nezničím, rozhodím medzi národy do zajatia ako vlasy do vetra.

[4]) Pod týmito do kraja plášťa zaviazanými rozumie buďto tých máličko, ktorí ostali v meste po dobytí, alebo tých mnoho spravodlivých, ktorí ostali Bohu verní.

[5]) Pod týmto sa rozličné rozumie. Jedni rozumejú nešťastie, ktoré prišlo na židov zasa po zamordovaní Godoliáša. Iní rozumejú prenasledovanie Antiochusa Epifanesa za času Machabejských, Iní konečne trest Boží, ktorý až do dnes stíha židov po celom svete.

ruzalem, postavil som ho uprostred národov, a vôkol neho zeme.[1])

6. Ale on opovrhol súdy moje, tak že bezbožnejší bol ako národy,[2]) a prikázania moje viac (opovrhol), než zeme, ktoré sú okolo neho; lebo súdy moje odhodili, a v ustanoveniach mojich nechodili.

7. Preto toto hovorí Pán Boh: preto, že ste prevýšili (v zlom) národy, ktoré sú okolo vás, a nechodili ste v mojich prikázaniach, a súdy moje ste neplnili, ba ani podľa súdov národov,[3]) ktoré sú okolo vás, ste nekonali,

8. preto toto hovorí Pán: Hľa, ja (prídem) na teba, a ja sám vykonám uprostred teba súdy, pred očima národov;

9. a vykonám na tebe, čo som (ešte) nevykonal, a čomu podobného (nikdy) viac nevykonám pre všetky ohavnosti tvoje.

10. Preto uprostred teba otcovia jesť budú synov, a synovia jesť budú[4]) otcov svojich, a vykonám v tebe súdy, a rozmecem všetky pozostatky tvoje po všetkých vetroch.[5])

11. Preto žijem ja, hovorí Pán Boh: Preto, že si poškvrnil svätyňu moju všetkými urážkami svojimi a všetkými ohavnosťami svojimi, i ja zkazím; a neodpustí oko moje a nesľutujem sa.

12. Tretina z teba morom pomre, a hladom zhynie uprostred teba; a tretina z teba padne od meča vôkol teba; a tretinu z teba rozmecem po všetkých vetroch, a meč vytasím za nimi.

13. A splním hnev svoj, a ukojím na nich prchlivosť svoju, a poteším sa; a zvedia, že ja Pán hovoril som v horlivosti mojej, keď vykonám na nich hnev môj.[6])

14. A vydám ťa[1]) na púšť a na posmech národom, ktoré sú okolo teba, pred tvárou každého tade idúceho.

15. A budeš potupou,[2]) a kliatbou, príkladom, a úžasom medzi národami, ktoré sú okolo teba, keď vykonám na tebe súdy v hneve, a prchlivosti a v trestaní hnevu.

16. Ja, Pán som hovoril.[3]) Keď pošlem na nich najhoršie strely hladu, ktoré budú smrtonosné; a ktoré preto pošlem, aby som vás vyhubil; a shromaždím hlad na vás, a zlámem vám prút chleba. (Vyššie 4 16. Nižšie 14, 13.)

17. A pošlem na vás hlad a zver najhoršiu,[4]) až do vyhubenia; a mor i krv[5]) prijde na teba, a meč privediem na teba. Ja Pán hovoril som.

HLAVA 6.

Ľud izraelský bude trestaný pre modlárstvo. Pozostatky budú zachované.

1. A stalo sa slovo Pánovo ku mne rieknuc:

2. Synu človeka! Obráť tvár svoju k horám izraelským, a prorokuj proti ním,

3. a riekni: Hory izraelské, slyšte slovo Pána Boha: Toto hovorí Pán Boh horám, a pahrbkom, skalám, a údoliam: Hľa, ja privediem na vás meč, a zkazím výšiny vaše, (Nižšie 36, 1.)

4. a zborím oltáre vaše, a rozdrúzgané budú obrazy vaše, a shodím zabitých vašich pred modly vaše.[6])

5. Ba dám mŕtve telá synov izraelských pred modlárske obrazy vaše a rozhádžem kosti vaše okolo oltárov vašich,

6. vo všetkých príbytkoch vašich.[7]) Mestá budú zpustošené, a výšiny budú

[1]) Jeruzalem obtočený troma čiastkami zeme, a akoby uprostred sveta mal byť svetlom a vodcom národov.

[2]) Zátvrdlivosťou svojou tak, že mohol zachovať prikázania božie a nezachoval ich.

[3]) Neplnili zákonu prírody, napísaného v srdci.

[4]) Viď vyplnenie. Nárek 4, 10.

[5]) Po celom svete, a všetkých krajinách.

[6]) Potom poznajú po celom svete rozohnaní židia na sebe svojich pobitých, čo je hnev môj. (Jeronym.)

[1]) Jeruzaleme!

[2]) Opovržením.

[3]) Ja všemohúci ti vyhrážam nasledujúcimi trestami.

[4]) Zúrivých Kaldejských. Viď Bar. 4, 10—23.

[5]) Morová rana.

[6]) Aby sa od nich poškvrnily.

[7]) Všade, kdekoľvek budete bývať, budú mestá zpustošenie atď.

sborené, a rozhádzané; a zahynú oltáre vaše, a sváľané budú chrámy vaše, a diela vaše budú vyhladené.[1])

7. A padne zabitý uprostred vás; a zviete, že ja som Pán.

8. Ale nechám niektorých z vás medzi národami tých, ktorí ujdú pred mečom, keď vás rozptýlim po zemách.

9. A (potom) budú sa rozpomínať na mňa vaši zachránení medzi národami, medzi ktoré boli do zajatia odvedení; lebo som potrel ich srdce smilné, ktoré odstupuje odo mňa; a ich oči, ktoré smilniac chodili za modlami svojimi; a zošklivia si sami zlé, ktoré páchali vo všetkých ohavnostiach svojich.

10. a (potom) zvedia, že ja, Pán, nemluvil som nadarmo, že im vykonám toto zlo.

11. Toto hovorí Pán Boh: Tleskni rukou svojou, a dupni nohou svojou,[2]) a riekni: Beda všetkým ohavnostiam zlých vecí domu izraelského; lebo mečom, hladom, a morom padať majú.

12. Kto je ďaleko, morom zomre; a kto je blízko, mečom padne; a ktorý ostane a obľahnutý bude, hladom zomre, a vyplním môj hnev na nich.

13. A zviete, že Ja som Pán, keď budú vaši pobití (ležať) uprostred modiel vašich, okolo vašich oltárov, na každom vysokom pahrbku, na všetkých vrchoch hôr a pod každým zeleným stromom, a pod každým košatým dubom, a na miestach, kde zapaľovali voňavé kadidlá všetkým modlám svojim.

14. A vystrem na nich ruku svoju; a učiním zem pustou a opustenou od púšti Deblata[3]) po všetkých ich príbytkoch; i zvedia, že ja som Pán.

[1]) Skrze Kaldejských, ktorí su síce modlári, ale v zúrivosti svojej neušetria ničoho.

[2]) Na znak zadivenia sa nad toľkými biedami (Jeronym).

[3]) Od poludnia až po polnoc (Jerom.).

HLAVA 7.

O úplnom zahynutí krajiny Juda a o príčinách jeho.

1. A stala sa ku mne reč Pána rieknuc:

2. A ty, synu človeka, toto hovorí Pán Boh k zemi Izraelskej: Koniec prichádza, prichádza koniec na štyri strany zeme.[1])

3. Teraz (prišiel) koniec na teba, a vypustím hnev môj na teba; a súdiť ťa budem podľa skutkov tvojich, a postavím proti tebe všetky ohavnosti tvoje.

4. A neodpustí ti oko moje, a nesľutujem sa, ale cesty tvoje uvrhnem na teba, a ohavnosti tvoje uprostred teba[2]) budú, i zviete, že ja som Pán.

5. Toto hovorí Pán Boh: Trápenie jedno,[3]) hľa, trápenie prichádza.

6. Koniec prichádza, prichádza koniec, precítil proti tebe, hľa, prichádza.

7. Prichádza záhuba na teba, ktorý bydlíš na zemi, prichádza čas, blízko je čas zabitia, a nič slávy po horách.[4])

8. Už z blízka vylejem hnev môj, a prchlivosť moju docela vypustím na teba; a budem (ťa) súdiť podľa ciest tvojich, a položím na teba všetky ohavnosti tvoje.

9. A neodpustí oko moje, ani sa nesľutuje, ale položím na teba cesty tvoje, a ohavnosti tvoje budú uprostred teba; a zviete, že ja som Pán, ktorý bije.

10. Hľa, deň, hľa, prichádza, vyšlo znivočenie, zkvitol prút,[5]) vypučila sa pýcha.[6])

11. Ukrutnosť vzrástla v prút[7]) pre bezbožnosť; nikto (neostane) z nich, a

[1]) Chce povedať: na celú krajinu Izrael.

[2]) Lebo uvidíš tresty moje.

[3]) Jedno trápenie, jakého nebolo nikdy, tak veľké, že druhého už netreba. I. Sam. 26, 8.

[4]) Čoskoro príde kvílenie na hory, kde sa ozývaly veselé piesne pri modloslužobných slávnostiach.

[5]) Prichádza trest a pomsta.

[6]) Nepriateľa

[7]) Rozumej kráľa babylonského.

nikto z ľudu, ani z ich hluku; a nemajú pokoja.[1])

12. Prišiel čas, priblížil sa deň; kto kupuje, nech sa neteší;[2]) a kto predáva, nech neľutuje;[3]) lebo (príde) hnev na všetok jeho ľud.

13. Lebo kto predal, nepríde viac k tomu, čo predal, hoc by bol ešte medzi živými[4]) ich život; lebo videnie, ktoré vyšlo proti celému množstvu viac sa nevráti;[5]) a nikto v neprávosti života svojho nebude posilnený.

14. Trúbte na trúbu, ozbrojujte sa všetci! Ale niet (nikoho) ktoby išiel do boja; lebo hnev môj (prijde) na všetok ľud jeho.

15. Vonká meč, a mor a hlad vnútri; kto je na poli, zomrie mečom; a ktorí sú v meste, zožraní budú morom a hladom.

16. A zachránia sa tí, ktorí utečú z nich; a budú na horách ako holubice z údolí všetci sa budú triasť, každý pre svoju neprávosť.

17. Všetky ruky klesnú, a všetkých kolená potečú vodami.[6])

18. A opášu sa žininou, a hrúza ich pokryje; a na všetkých tvárach (bude) stud, a po všetkých ich hlavách plešiny.[7]) (Jer. 48, 37.)

19. Striebro ich bude von vyhodené, a ich zlato bude platiť za trus. Ich striebro a ich zlato nebude ich môcť nevyslobodiť v deň hnevu Pánovho. Duše svoje nenasytia (s ním), a bruchá ich sa nenaplnia, lebo ono sa stalo pohoršením[8]) ich neprávosti.

(Prisl. 11, 4. Sir. 5, 10. Sof. 1, 18.)

20. A ozdobu svojich klenotov upotrebovali pýche a z nej obrazov svojich ohavností a modiel narobili; preto som im ju obrátil na nečistotu,

21. a dám to do rúk cudzích k rozchytaniu, a bezbožným zeme na korisť, a poškvrnia to.

22. A odvrátim svoju tvár od nich, a zpŕznia moju (vnútornú) svätyňu; a vojdu do nej lupiči a poškvrnia ju.[1])

23. Urob zavrenie;[2]) lebo zem je plná súdov krvavých,[3]) a mesto je plné neprávosti.

24. A privediem najhorších z národov, a opanujú ich domy; a urobím koniec pýchy mocných, a ich svätyne zaujmú (nepriatelia).

25. Keď prijde úzkosť, hľadať budú pokoj, ale ho nebude.

26. Prijde zármutok na zármutok, a novina za novinou; a budú hľadať videnie od proroka, ale zákon opustí kňaza, a rada starcov.[4])

27. Kráľ bude kvíliť, a knieža oblečie sa do smútku, a ruky ľudu v zemi budú sa triasť. Podľa ich cesty im vykonám,[5]) a podľa ich súdov ich budem súdiť; a zvedia, že ja som Pán.

HLAVA 8.

Prorok je v duchu prenesený do chrámu jeruzalemského a vidí, ako páchajú židia modlárstvo. Oznamuje im trest Boží.

1. A stalo sa šiesteho roku v šiestom mesiaci, piateho dňa mesiaca,[6]) ja sedel som v dome mojom a starší judskí sedeli predo mnou, i padla tam na mňa ruka Pána, Boha.

---

[1]) Ale večné zajatie.

[2]) Nad ziskom a kúpou, lebo čoskoro to utratí.

[3]) I tak by ho utratil.

[4]) Totižto v jubilejnom roku, lebo príde čas zajatia a záhuby, a všetok majetok i zem prejde na cudzincov. (O roku jubilejnom. III. Mojž. 25. 11—13.)

[5]) Neostane nesolneným.

[6]) Sila i slabosť pripisuje sa kolenám. Sila im zmizne ako rozteká sa voda.

[7]) Tak veľký smútok bude, že si každý oblečie smútočné rúcho a všetci si ostrihajú vlasy. (Isai. 15, 23; 22, 12. Jer. 48, 27.)

[8]) Príčinou pádu.

[1]) Ja im nebudem brániť, aby nevnikli a nepoškvrnili svätyňu.

[2]) A teraz, proroku, vynes súd.

[3]) Zločincov, ktorí zaslúžia smrť.

[4]) Nikde nebude ani potechy, ani rady, ani pomoci.

[5]) Podľa ich zásluh.

[6]) Ezechiel v piatom roku, piateho dňa štvrtého mesiaca zajatia Jechoniášovho bol povolaný k úradu prorockému.

2. A videl som, a hľa, podoba,[1]) ktorá vyzerala ako oheň; od jej ľadví dolu ako oheň; a od jej ľadví hore na pohľad, ako blesk žeravého kovu.

3. A podoba ako vystretá ruka chytila ma za šticu hlavy mojej, a vyzdvihol ma duch medzi zem a nebo; a priviedol ma vo videní božom do Jeruzalema k vnútornej bráne, ktorá hľadí k polnoci, kde bola postavená modla žiarlivosti, ktorá popudzovala k žiarlivosti.[2]) (Dan. 14, 35.)

4. A hľa, tam bola sláva Boha izraelského na pohľad, ako tá, ktorú som bol videl na rovine.

5. A riekol ku mne: Synu človeka, pozdvihni oči svoje k strane polnočnej. A obrátil som svoje oči k strane polnočnej, a hľa, na polnoc pri bráne oltára (stála) modla žiarlivosti pri samom vchode.

6. A riekol mi: Synu človeka, či vidíš dobre, čo tí robia, veľké ohavnosti, ktoré tu pácha dom izraelský, tak že ďaleko odídem od svätyne svojej? A ešte keď sa obrátiš, uvidíš väčšie ohavnosti.

7. A priviedol ma ku dverám predsiene, a videl som, a hľa, jedna diera v stene.

8. A riekol mi: Synu človeka, prekopaj (tú) stenu. A keď som prekopal stenu, ukázaly sa jedny dvere.[3])

9. A riekol mi: Vojdi a viď najhroznejšie ohavnosti, ktoré tí páchajú tu.

10. A vstúpiac dnu videl som, a hľa, všelijaké podoby zemeplazov, a zvierat, ohavnosť a všetky modly domu izraelského namaľované boly po stene všade do okola.

11. A sedemdesiat mužov zo starších domu izraelského, a Jezoniáš, syn Safanov, stál uprostred tých, ktorí stáli pred maľbami; a každý mal v ruke svojej kadidlo, a oblak dymu z kadidla vystupoval hore.[1])

12. I riekol mi: Zaiste vidíš, synu človeka, čo starší domu izraelského robia vo tme, každý v skryte komory svojej; lebo hovoria: Pán nás nevidí, Pán opustil zem.[2])

13. A riekol mi: Keď sa obrátiš, uzrieš ešte väčšie ohavnosti, ktoré títo páchajú.

14. A previedol ma cez dvere brány domu Pánovho, ktoré hľadely na polnoc; a hľa, tam sedely ženy oplakávajúce Adonisa.

15. A riekol mi: Zaiste si to videl, synu človeka; a keď sa obrátiš, uzrieš ohavnosti ešte väčšie ako tieto.

16. A voviedol ma do vnútornej siene domu Pánovho; a hľa, vo dverách chrámu Pánovho[3]) medzi sieňou a oltárom, asi dvadsaťpäť mužov[4]) majúcich chrbty k chrámu Pánovmu, a tvári ku východu; a klaňali sa proti východu slnca.[5])

17. A riekol mi: Zaiste si to videl, synu človeka! Či je ľahko domu Judovmu páchať tieto ohavnosti, ktoré vykonávajú tu, že naplnili zem nátiskom, a obrátili sa, aby ma k hnevu popudzovali? Hľa, ako prikladajú ratolesť k nosom svojim![6])

18. Tak i ja urobím v hneve, oko moje neodpustí, a ani sa nesľutujem; a keď volať budú hlasom velikým k ušiam mojim, nevyslyším ich.

---

[1]) Ľudská podoba.

[2]) Dľa sv. Jeronyma a iných bola to modla Baala, ktorú dal postaviť Manasses, a keď ju Joziáš odstránil, kázal ju Sedeciáš proti oltáru postaviť. (IV. Kráľ 21, 7; II. Par. 33, 7.)

[3]) Do súkromnej siene, podzemnej, kde tajomné modloslužobné ohavnosti páchali.

[1]) Táto modloslužba bola egyptská. Egyptčania ctili rozličné zemeplazy. Túto bohoslužbu egyptskú preto usporiadali, lebo chceli ukojiť bohov Egypta od ktorých čakali pomoc.

[2]) Tej čiastky, v ktorej bolo Sväté i Najsvätejšie.

[3]) Pán Boh nás opustil, preto musíme pomoc hľadať u bohov egyptských.

[4]) V kňazskej sieni boli kňazi a leviti počtom 24, lebo týždenne malo 12 kňazov a 12 levitov službu. Hlavný kňaz nad nimi doplní číslo 25.

[5]) Klaňali sa Baalovi.

[6]) Aká obyčaj sa má pod týmto rozumieť, nevieme. Jedni hovoria, že to boly bobkové ratolesti ku cti slnka zasvätené; iní zase vidia v tom obrad modloslužby slnca.

HLAVA 9.

Pokračovanie. Boh rozkazuje služobníkom svojim, aby pobili modlárov.

1. A volal hlasom velikým do ušú mojich rieknuc: Priblížily sa navštívenia[1]) mesta, a každý má zbroj vraždiacu vo svojej ruke.

2. A hľa, prišlo šesť mužov cestou od vrchnej brány, ktorá hľadí k polnoci;[2]) a v ruke každého zbroj zhubná; a bol uprostred nich jeden muž oblečený v lanové rúcho,[3]) a kalamár pisársky pri bedrách svojich, a vošli a postavili sa vedľa medeného oltára.[4])

3. A sláva Pána izraelského sostúpila s Cherubina, na ktorom bola, k prahu domu;[5]) a zavolala na muža, ktorý bol oblečený v ľanové rúcho, a ktorý mal kalamár pisársky pri bedrách svojich.

4. A riekol mu Pán: Prejď prostriedkom mesta, prostriedkom Jeruzalema; a poznač Thau[6]) na čelá tých mužov, ktorí kvília a nariekajú nad všetkými ohavnosťami, ktoré sa dejú uprostred neho! (2. Mojž. 12, 7.; Zjav. 7, 3.)

5. A tým riekol, ako som počul: Iďte po meste za ním, a bite; oko vaše nech neodpustí, a nemajte sľutovania!

6. Starca, mládenca, pannu, i ženy vraždite do vyhubenia; ale nikoho, na kom vidíte Thau, nezabíjajte, a od svätyne mojej začnite. Tedy začali od starších mužov,[7]) ktorí boli pred domom.

7. A riekol im: Poškvrňte dom,[8]) a siene naplňte zabitými, a odíďte. Vyšli, a bili tých, ktorí boli v meste.

8. Po dokonaní zabíjania ostal som (len) ja,[1]) a padol som na tvár svoju, a volal som hlasite rieknuc: Beda, beda, beda, Pane Bože! Tedy vyplieniš všetky ostatky izraelské, vylievajúc hnev svoj na Jeruzalem?[2])

9. A riekol mi: Neprávosť domu izraelského a judského je nesmierne veľká, a zem naplnená je krvipreliatim; a mesto plné je odpadlictva; lebo hovoria: Pán opustil zem, a Pán nevidí.

10. Preto i oko moje neodpustí, ani sa nesľutujem; ich cestu na ich hlavu obrátim.[3])

11. A hľa, muž, ktorý bol oblečený v ľanovom rúchu, ktorý mal pri boku svojom kalamár, odpovedal slovo rieknuc: Urobil som, ako si mi rozkázal.

HLAVA 10.

Vypálenie mesta Jeruzalema a chrámu ukázal Pán Ezechielovi v podobenstve. Videnie štyroch cherubinov a odchod Pánov z chrámu.

1. A videl som, a hľa, na klenutí, ktoré bolo nad hlavou cherubínov jako podoba trónu na pohľad, ako kameň safírový, ukázala sa nad nimi.[4])

2. A riekol k mužovi, ktorý bol oblečený v ľanové rúcho a hovoril: Vojdi doprostred kolies, ktoré sú pod cherubinmi, a naplň ruku svoju žeravým uhlím, ktoré je medzi cherubinmi, a vysyp ho na mesto.[5]) A všiel pred mojima očima.

---

[1]) Čas trestu.

[2]) Polnočná brána z vonkajšieho preddvoria do vnútorného; od polnoci prichádza každé nešťastie.

[3]) Odev anjelov.

[4]) Pred oltárom zápalných obetí.

[5]) Na znamenie toho, že Boh chrám opúšťa.

[6]) Naložené bolo mužovi, aby všetkých kajúcnych a spravodlivých poznačil písmom Thau žeby ho božskí poslovia poznali. Thau je posledná písmena v židovskej abecede a mala podobu kríža, ktorá dľa starých egyptských písem označovala život. Tak už pred Kristom bol kríž znakom spasenia.

[7]) Od kňazov, ktorých vina je najväčšia.

[8]) Dom, chrám mi už prestal byť svätým, mrtvé telá a krv zabitých ho znesvätily.

[1]) Ponevráč v chráme len modloslužobníci boli, a tí všetci tam svoju smrť našli, ostal prorok sám medzi mrtvolami živý.

[2]) Či mám z tohoto videnia to zatvárať, že vyplieniš Izraelstvo a zničíš Judstvo?

[3]) Odplatím im všetko.

[4]) Sláva Pánova, ktorá s prahu chrámového súd zničenia vyslovila, vrátila sa na svoj trón. Tam prijala oznámenie o vykonaní súdu.

[5]) Aby spálil a zničil, čo je hriešneho. (Izai. 10, 17.)

3. Cherubini však stáli na pravej strane domu,[1]) keď vchádzal ten muž, a oblak naplnil sieň vnútornú;

4. lebo sláva Pánova zdvihla sa s cherubinov ku prahu domu, a naplnil sa dom oblakom, a sieň sa naplnila jasnosťou slávy Pánovej.

5. A zvuk krýdel cherubinov bolo slyšať až do siene zovňajšej ako hlas všemohúceho Boha, keď hovorí.

6. A keď rozkázal mužovi oblečenému v ľanové rúcho rieknuc: Vezmi oheň z prostriedku kolies, ktoré sú medzi cherubinmi; vošiel a postavil sa vedľa kolesa.

7. Potom vystrel cherubin svoju ruku medzi cherubinov pre oheň, ktorý bol medzi cherubinmi; a vzal (z neho), a dal do rúk tomu do ľanového rúcha oblečenému, ktorý ho vzal a vyšiel von.[2])

8. A ukázala sa na cherubinoch podoba ľudskej ruky pod ich krýdlami.

9. A videl som, a hľa, štyri kolesá boly vedľa cherubinov; koleso jedno vedľa cheruba jedného, a koleso druhé vedľa cheruba druhého; a kolesá vyzeraly ako by si hľadel na kameň chrysolit.[3])

10. A na pohľad maly podobu jednu tie štyri; ako keby bolo koleso v prostriedku kolesa.

11. A keď chodily, na štyri strany chodily, a neobracaly sa, keď išly, ale k miestu, ku ktorému sa prvé obracalo, išly za ním i druhé, a neobracaly sa.

12. A všetko ich telo, hrdlo i ruky, i krýdla, i bahry boly plné očí okolo štyroch kolies. (Vyššie 1, 18.)

13. A kolesá tie nazval obratné,[1]) ako som počul.

14. Ale štyri tvári malo každé; prvá tvár bola tvár cherubina; a druhá tvár, tvár človeka, a na treťom tvár leva, a na štvrtom tvár orla.

15. A zdvihli sa cherubini, to je tá bytnosť, ktorú som videl pri rieke Chobar.

16. Keď išli cherubini, išly i kolesá vedľa nich, a keď zdvíhali cherubini svoje krýdla, tak že sa zdvíhali od zeme, kolesá nestály, ale i ony boly vedľa nich.

17. Keď oni stáli, stály, a keď sa vyzdvihovali, vyzdvihovaly sa s nimi, lebo duch života bol v nich.

18. A odišla sláva Pánova od prahu chrámu, a zastala nad cherubinmi.[2])

19. A zdvihnúc cherubini svoje krýdla, vzniesli sa so zeme predo mnou, a keď oni vychádzali, kolesá tiež šly za nimi. A zastali pri vchode východnej brány domu Pánovho; a sláva Boha izraelského bola nad nimi.[3])

20. To je tá bytnosť, ktorú som videl pod Bohom izraelským pri rieke Chobar; a srozumel som, že to boli cherubini. (Vyššie 1, 1.)

21. Každý mal štyri tvári a každý štyri krýdla; a podoba ruky ľudskej (bola) pod ich krýdlami.

22. A podoba ich tvárí bola taká, aké tváre som videl pri rieke Chobar, i pohľad ich, i pohyb[4]) každého priamo pred tvárou svojou kráčať.

---

[1]) K poludniu od svätyne. Teda sláva Pánova už opustila najsvätejšie.

[2]) Ako prítomnosť Boha stala sa žitkom pre ich modloslužobníctvo príčinou záhuby, tak boli cherubi nástrojami zkazy.

[3]) Na pohľad barvy zlatožltej, ako zlato; dľa hebr.: ako krištáľ. — Prorok zovrubne opisuje voz, lebo ešte raz chce svojmu ľudu slávu v chráme prítomného Boha predstaviť, aby mu ukázal, čo utratil, keď Boh z chrámu odišiel.

[1]) Pre ich nesmiernu rýchlosť. Hebr.: Volal na ne, tak že som slyšal: Galgal! Rýchlosť! alebo: Búra!

[2]) Teraz, keď už sláva Božia vypovedala súd, vzdialila sa s prahu, aby opustila svätyňu, chrám a mesto.

[3]) Pri východnej bráne chrámu ešte raz zastalá sláva Božia, lebo Boh chcel prorokovi ešte jeden rozkaz dať. (11, 2.)

[4]) Dľa žid.: Viď 1. 8. 9.

HLAVA 11.

Posledná čiastka videnia. Prorokovi bol ukázaný trest tých, ktorí neverili týmto výstrahám. O návrate zajatých. Videnie zmizlo.

1. A pozdvihol ma duch, a priviedol ma ku východnej bráne domu Pánovho, ktorá hľadí na východ slnca; a hľa, vo vchode brány bolo dvadsaťpäť mužov; a videl som medzi nimi Jezoniáša, syna Azurovho, a Feltiáša, syna Banajášovho, kniežatá ľudu.[1])

2. A riekol: Synu človeka, toto sú mužovia, ktorí myslia na neprávosť, a vymýšľajú najhoršiu radu v meste tomto,[2])

3. keď hovoria: Či naše domy nie sú dávno vystavené?[3]) Toto[4]) je hrniec, a my sme mäso.[5])

4. Preto porokuj o nich, porokuj, synu človeka!

5. Tu prišiel na mňa duch Pánov, a riekol mi: Povedz: Toto vraví Pán: Takto si hovoril, dome izraelský, a myšlienky srdca vášho ja viem.[6])

6. Veľké množstvo pobili ste v tomto meste, a naplnili ste cesty jeho usmrtenými.[7])

7. Preto toto hovorí Pán Boh: Tí, ktorých ste pobili a ktorých ste položili naprostred neho,[8]) tí sú mäso, a ono je hrniec; ale vás vyvediem z neho.[9])

8. Meča ste sa báli, a meč uvediem na vás, hovorí Pán Boh.

9. A vyhodím vás zprostred neho a vydám vás do ruky nepriateľov, a vykonám súdy nad vami.

10. Od meča padnete; na hraniciach izraelských vás súdiť budem, a zviete, že ja som Pán.

11. Ono nebude vám hrncom,[1]) a vy nebudete mäsom uprostred neho; na hraniciach izraelských budem vás súdiť.[2])

12. A zviete, že ja som Pán, preto že ste ďa prikázaní mojich nechodili, a súdov mojich nekonali, ale podľa súdov národov, ktoré sú okolo vás, ste robili.

13. A stalo sa, keď som prorokoval, zomrel Feltiáš, syn Banajášov; a padol som na tvár svoju a volal som hlasom velikým a riekol som: Beda, beda, beda, Pane, Bože, či koniec urobíš s pozostatkom izraelským?[3])

14. A stalo sa slovo Pánovo ku mne rieknuc:

15. Synu človeka! Bratia tvoji, bratia tvoji, mužovia príbuzní tvoji, a celý dom izraelský, všetci, ktorým riekali obyvatelia jeruzalemskí: Ďaleko zajdite od Pána, nám je daná zem do majetku.[4])

16. Preto toto hovorí Pán Boh: Poneváč som ich ďaleko zahnal medzi národy, a poneváč som ich roztrúsil po zemách; budem im svätyňou na malý čas v zemách, do ktorých prišli.[5])

17. Preto hovor: Toto vraví Pán Boh: Shromaždím vás z národov, a soberiem zo zemí, po ktorých ste roztratení, a dám vám zem izraelskú.

---

[1]) Do tejto brány sa schádzali kniežatá na poradu.

[2]) Tak sa zdá, že títo dali Sedekiášovi kráľovi tú radu, aby sa nepoddal Nabuchodonozorovi.

[3]) Či naše domy už neprestály mnohé výstrahy a vojny? Ostanú i na ďalej, a my budeme bývať v nich.

[4]) Mesto.

[5]) My chceme s mestom zahynúť, my tu počkáme nepriateľa, a s ním spolu prežiť obliehanie i oheň.

[6]) Takto cítite a takto hovoríte, ja znám vaše myšlienky. A tak sa i stane, lenže trochu inakšie.

[7]) Toto sa vzťahuje na tie obety, ktoré padly počas obliehania a po zajatí boly pobité od Kaldejčanov, lebo ich lživými proroctvami naviedli, aby sa sprotivili Nabuchodonozorovi.

[8]) V meste.

[9]) Odpovedá prorok na slová kniežat: Ano, vy ste učinili Jeruzalem kotlom a hrobom vašich bratov, lebo vy ste príčinou obliehania, ale Jeruzalem ani len hrobom vaším nebude, lebo ním bude pre vás kráľ babylonský.

[1]) Mesto Jeruzalem, na ktoré sa vy tak spoliehate.

[2]) Vyplnilo sa, keď Sedekiáš a kniežatá judskí zajatí a v Reblate k Nabuchodonozorovi priveďení boli.

[3]) Či táto náhla smrť má znamenať, že národ izraelský docela vyhubený bude a tak padne?

[4]) Nám dal Pán zem prisľúbenú, vás ďaleko odstránil od seba, hovoria Jeruzalemci. Ale stane sa naopak: oni prepadnú smrti, tých zaujme sa Boh. Nie za občanov jeruzalemských, ale za svojich bratov, ktorí s tebou do Babylona prišli, sa primlúvaj, tých spas.

[5]) Poneváč sa dobrovoľne podrobili zajatiu, miesto chrámu budem ja im svätyňou v cudzích zemách, a keď sa polepšia, priveďiem ich nazpäť.

18. A vojdu tam, a oddialia všetky urážky, a všetky jej ohavnosti z nej.

19. A dám im srdce jedno, a ducha nového položím do ich vnútornosti; a vezmem kamenné srdce z ich tela, a dám im srdce z mäsa, (Nižšie 36, 26)

20. aby ďa prikázaní mojich chodili, a súdy moje zachovávali, a ich plnili, a aby boli mojim ľudom a ja aby som im bol Bohom.

21. Ktorých srdce chodí po pohoršeniach a ohavnostiach,[1]) tých cestu na ich hlavu obrátim,[2]) hovorí Pán Boh.

22. Tu zdvihli cherubíni svoje krýdla, a kolesá s nimi; a sláva Boha izraelského bola nad nimi.

23. A odišla sláva Božia z prostriedku mesta a zastala na hore, ktorá je na východ mesta.[3])

24. A duch ma zdvihol a priviedol ma do zeme kaldejskej k zajatým vo videní skrze ducha Božieho; i odišlo odo mňa videnie, ktoré som videl.

25. A hovoril som k zajatým všetky tie veci Pánove, ktoré mi ukázal.

HLAVA 12.

Ukazuje útek. Zajatie, obleženie, odvedenie Sedekiášovo. Kára ľud, že neverí rečiam prorockým.

1. A stalo sa slovo[4]) Pánovo ku mne rieknuc:

2. Synu človeka! v dome zpurnom ty bydlíš, ktorí majú oči, aby videli, a nevidia; a uši k slyšaniu, a neslyšia;[5]) preto že je dom zpurným.

3. Preto synu človeka! prichystaj si náradie k presťahovaniu, a presťahuj sa za dňa pred nimi; a presťahuješ sa pred ich očima z tvojho miesta na miesto druhé, či by azda videli; lebo zpurní sú.

4. A vines von svoje veci ako veci k presťahovaniu vodne pred ich očima; a ty vyjdeš večer pred nimi, tak ako vychádza ten, ktorý sa sťahuje.

5. Pred ich očima prekopaj si stenu,[1]) a vyjdi cez ňu.

6. Pred ich očima daj sa niesť na pleciach, a po tme vyniesť; zakry tvár svoju,[2]) a nehľaď na zem, lebo za zázrak[3]) dal som ťa domu izraelskému.

7. Teda urobil som, ako mi rozkázal Pán; veci moje vyniesol som ako veci k presťahovaniu vo dne; a večer prekopal som stenu rukou; a vyšiel som po tme nesený na pleciach pred ich očima.

8. A stala sa ráno reč Pánova ku mne rieknuc:

9. Synu človeka, či ti nepovedali dom izraelský, dom ten zpurný: Čo ty robíš?[4])

10. Riekni im: Toto hovorí Pán: Toto bremeno[5]) na vodcu, ktorý je v Jeruzaleme, a na všetok dom izraelský, ktorý je uprostred nich.[6])

11. Hovor: Ja som zázrakom vaším, ako som urobil, tak im bude; vysťahujú sa a do zajatia pôjdu.

12. A vodca, ktorý je uprostred nich, na pleciach donesený bude, a pôjde po tme; stenu prekopajú, aby ho vyviedli, tvár svoju zakryje, aby nevidel okom zeme.[7])

13. A roztiahnem na neho sieť svoju, a lapený bude do saku môjho; a zave-

---

[1]) Po modloslužbe a s ňou spojených ohavnostiach.

[2]) Dopustím na nich zaslúžené tresty.

[3]) S chrámom opúšťa Boh i mesto, oba prestaly byť miestom jeho prítomnosti. „Hora na východe" je hora olivetská; s nej díval sa Boh na zkazu mesta; s nej vojde zasa (43, 2) do chrámu, s nej vstúpil Kristus na nebesá.

[4]) Toto proroctvo padá do 6. roku zajatia Jechoniášа, a do piateho pred zajatím mesta. Do tejto doby padajú pravdepodobne aj proroctvá v hl. 13—19, lebo sú ešte pred siedmym rokom prednesené.

[5]) Hoci vidia a slyšia. čo im nastáva, jednak nedbajú, ako by nevedeli, neslyšali.

[1]) Stenu svojho domu.

[2]) Na znak zármutku a žiaľu; tu vzťahuje sa to na osud Sedekiášov.

[3]) Za znamenie budúce veci predzvestujúce: tu osud Jeruzalema a jeho kráľa.

[4]) Čože má znamenať toto tvoje podivné počínanie?

[5]) Predpovedanie nešťastia s hrozbami.

[6]) V meste. Nie o odvedených je reč, ale o obyvateľoch jeruzalemských.

[7]) Keď už bieda v Jeruzaleme dostúpila najvyššieho stupňa, a mesto bolo skoro zajaté, dal sa Sedekiáš aj so svojimi bojovníkmi na útek, a cez dieru do múru prelomenú utiekol. (IV. Kráľ. 25, 4. Jer. 39, 4; 52, 7.)

diem ho do Babylona, do zeme kaldejskej, a neuzre jej, a tam zomre.
(Nižšie 17, 20.)

14. A všetkých, ktorí sú okolo neho na pomoc jemu, a húfy jeho rozhádžem po všetkých vetroch; a meč vytasím za nimi.

15. A zvedia, že ja som Pán, keď ich roztrúsim medzi národy, a rozsejem ich po zemiach.

16. Ale zanechám z nich mužov málo po meči, hlade a more; aby rozprávali všetky svoje nešľachetnosti medzi národami, ku ktorým prídu, i zvedia, že ja som Pán.

17. A stala sa reč Pánova ku mne rieknuc:

18. Synu človeka! Jedz svoj chlieb so strachom, ale aj vodu svoju v spechu a v smútku pi.

19. A riekni ľudu zeme: Toto hovorí Pán Boh o obyvateľoch jeruzalemských v zemi izraelskej: Chlieb svoj jesť budú so starosťou a vodu svoju v trúchlivosti piť budú; aby zbavená bola zem hojnosti svojej, pre neprávosť všetkých, ktorí prebývajú v nej.

20. A mestá, ktoré sú teraz obydlené, opustené budú, a zem pustá bude; a zviete, že ja som Pán.

21. A stala sa ku mne reč Pánova rieknuc:

22. Synu človeka! Aké to príslovie máte o zemi izraelskej, že hovoríte: Dni sa na dlho predĺžajú, a všetko videnie zahynie?[1])

23. Preto riekni im: Toto hovorí Pán Boh: Koniec urobím tomu príslovíu, a nebudú ho viac užívať v Izraeli; a povedz im, že sa priblížily dni, a reč každého videnia.[2])

24. Lebo nebude viac márneho videnia, ani pochybného predpovedania uprostred synov izraelských.[3])

25. Preto že ja Pán budem hovoriť, a každé slovo, ktoré poviem, stane sa, a nepretiahne sa viac, ale za našich dní, dome zpurný, poviem slovo, a vykonám ho, hovorí Pán Boh.

26. A stala sa ku mne reč Pánova rieknuc:

27. Synu človeka! Hľa, dom izraelský riekajúcich: Videnie, ktoré tento vidí, na mnohé dni, a na dlhé časy tento prorokuje.

28. Preto riekni im: Toto hovorí Pán Boh: Nepretiahnu sa viacej všetky slová moje; slovo, ktoré povedám, splní sa, hovorí Pán Boh.

HLAVA 13.

Prísna hrozba falošným prorokom a prorokyniam.

1. A stala sa ku mne reč Pánova rieknuc:

2. Synu človeka, prorokuj proti prorokom izraelským, ktorí prorokujú, a riekni tým, ktorí prorokujú zo svojho srdca:[1]) Slyšte slovo Pánovo!

3. Toto hovorí Pán Boh: Beda bláznivým prorokom, ktorí nasledujú svojho ducha, a meč nevidia.
(Jer. 23, 1. Nižšie 14, 9.; 34, 2.)

4. Ako líšky[2]) na púšti sú tvoji proroci, Izraelu!

5. Nepostavili ste sa (na odpor), a nestali ste sa múrom[3]) pre dom izraelský, aby ste stáli v boji v deň Pánov.

6. Vidia márne veci, a prorokujú lož hovoriac: Praví Pán: hoc ich Pán neposlal; a neprestávajú potvrdzovať reči (svoje).[4])

7. Či ste nevideli videnie daromného, a či ste nehovorili proroctví lživých?

---

[1]) Akože môžete hovoriť posmešne: Zaujatie mesta prorokmi predpovedané sa odťahuje, ba ani sa nikdy nestane.
[2]) Totižto jeho splnenia.
[3]) Jestliže sa predpovedanie nesplnilo, bolo ono lživé, a lžiproroci umlknú.

[1]) Bez zjavenia Božieho.
[2]) Falošní proroci, ktorých Boh neposlal, sú ako líšky, ktoré sa rady v sboreninách zdržujú, ale svojimi podzemnými dierami všetko podrývajú.
[3]) Vy sa nestaráte o blaho Izraela, a neučíte, čo je potrebné ľudu, aby sa vyslobodil z nebezpečenstva.
[4]) Ustavične opakujú, že pravdu hovoria, a že sa splnia ich slová.

A hovoríte: Pán riekol, kdežto ja som nehovoril.

8. Preto toto hovorí Pán Boh: Že ste hovorili márnosti, a videli lož, hľa, preto ja som proti vám, hovorí Pán Boh:

9. A ruka moja príde na prorokov, ktorí vidia márne veci, a hádajú lož; v rade ľudu môjho[1]) nebudú,a v popise domu izraelského zapísaní nebudú, ani do zeme Izraelskej nevojdu; i zviete, že ja som Pán Boh.

10. Preto, že oklamali môj ľud hovoriac: Pokoj, a nieto pokoja; a on staval stenu, a oni ju omazávali blatom bez pliev.[2])

11. Riekni tým, ktorí zatierajú bez primiešania, že sa to svalí; lebo príde naň lejak, a dám kamenie preveliké s hora padať a pošlem víchor, ktorý to rozmece.

12. Lebo hľa, keď padne tá stena, či vám nepovedia: kdeže je tá malta, ktorou ste obhadzovali?

13. Preto toto hovorí Pán Boh: dopustím v hneve mojom, že sa strhne víchor, a lejak bude v prchlivosti mojej; a veľký kamenec v hneve a k zkazeniu.[3])

14. A rozváľam stenu, ktorú ste obhadzovali bez primiešania; a srovnám ju so zemou, a odokrytý bude jej základ; a srúti sa, a zkazený bude od nej (kto ju obhadzoval); a zviete, že ja som Pán.

15. A vyplním hnev môj na stene, a na tých, ktorí ju obhadzovali bez primiešania, a poviem vám: Niet steny, a niet tých, ktorí ju obhadzujú,[4])

16. prorokov, izraelských, ktorí prorokujú Jeruzalemu, a vidia mu videnie pokoja,[1]) a niet pokoja, hovorí Pán Boh.

17. A ty, synu človeka, obráť tvár svoju proti dcéram ľudu svojho, ktoré prorokujú zo srdca svojho,[2]) a prorokujú proti nim,

18. a riekni: Toto hovorí Pán, Boh: Beda tým, ktoré šijú vankúšiky pod každý loket ruky, a robia podhlavnice pod hlavu ľudí každého veku,[3]) aby chytaly duše;[4]) a keď chytili duše ľudu môjho, sľubujú mu život.

19. A zľahčujú ma pred mojím ľudom za hrsť jačmeňa, a za kúsok chleba, [5]) tak že zabíjaly duše, ktoré neumierajú,[6]) a obživovali duše, ktoré nie sú živé,[7]) luhajúc ľudu môjmu, ktorý verí lož.

20. Preto toto hovorí Pán, Boh: Hľa, ja prídem na vankúšiky vaše, ktorými chytáte duše ako vtákov, a strhnem ich s ramien vašich, a vypustím duše, ktoré ste chytily, tie duše, aby odlietly.

21. A roztrhám podhlavnice, a vyslobodím môj ľud z ruky vašej, a nebudú viac vo vašich rukách, aby ste ich chytaly; a zviete, že ja som Pán.

22. Preto, že zarmucujete srdce spravodlivého lžive, ktorého som ja nezarmútil, a posilňujete ruky bezbožného, aby sa neodvrátil od svojej zlej cesty, a aby žil.

23. Preto márnosti nebudete vídať, hádania nebudete hádať viac, a vytrhnem ľud svoj z ruky vašej, a zviete, že ja som Pán.

---

[1]) V shromaždení.

[2]) Ľud si zaumienil vzdorovať Kaldejským, a oni nie že by ľud od toho odvrátili, odhovorili, ale ho udržovali v zlom. Na východe stavajú sa domy z tehly nepálenej, preto ak sa dobre neobhádže, dážď to rozmočí, a celá budova sa svalí. Odtiaľ vzal prorok podobenstvo; aby tehly držaly, primiešajú do nich slamy a pliev.

[3]) Konečná príčina „vichra" je hnev Boží, tu trikrát spomínaný.

[4]) Zahynuli aj tí, ktorí snuli plány, aj tí, ktorí im radili.

[1]) Nielen tí, ktorí v Jeruzaleme boli, ale i ktorí boli v Babylone, predpovedali o Jeruzaleme všetko dobré.

[2]) Falošné prorokyne. U židov boly pravé, ale i lživé prorokyne. (Sud. 4, 4. IV. Kráľ. 22, 14—20.)

[3]) Ktoré každému prorokujú a sľubujú to, čo si sám žiada, aby si priazeň jeho získaly.

[4]) Aby duše k záhube priviedli; hovejú ich hriechom, tak že sa neobrátia.

[5]) Svoje slová, ktorými hriešnikom hovejú, za slová Božie vydávajú a tak z Boha napomáhača zlého robia.

[6]) Tým, ktorým sám Boh život prisľúbil, odopierali ho, t. j. takým, ktorí by sa Babylončanom dobrovoľne, jako Jechoniáš, poddali.

[7]) Tým, ktorí boj s Bábelom chceli, sľubovali slobodu a život, ačkoľvek ich Boh smrti oddal.

HLAVA 14.

Pokuta pokrytcov a lžiprorokov. Napomína zanechať modlárstvo. Ohlasuje pomstu Božiu.

1. A prišli ku mne mužovia zo starších izraelských, a sedeli predo mnou.[1])

2. A stala sa ku mne reč Pánova rieknuc:

3. Synu človeka! Títo mužovia složili nečistoty[2]) svoje v srdci svojom, a pohoršenie neprávosti svojej postavili pred tvár svoju; či mám odpovedať na ich otázky?[3])

4. Preto hovor im a riekni im: Toto praví Pán Boh. Každý človek z domu izraelského, ktorý složí v srdci svojom nečistoty svoje a postaví pohoršenie svoje proti tvári svojej, a príde ku prorokovi pýtajúc sa skrze neho mňa, tomu ja Pán odpoviem podľa množstva nečistoty jeho,[4])

5. aby som polapil dom izraelský v srdci jeho,[5]) ktorým odpadli odo mňa vo všetkých modlách svojich.

6. Preto riekni domu izraelskému,[6]) Toto hovorí Pán Boh: Obráťte sa a odstúpte od modiel vašich a odvráťte tváre svoje od všetkých poškvrn vašich.

7. Lebo každý človek z domu izraelského a z cudzincov ktorýkoľvek bude príchodzím v Izraeli jestliže sa odcudzí odo mňa a položí modly svoje do svojho srdca, a pohoršenie neprávosti svoje postaví proti tvári svojej a príde k prorokovi mňa sa spýtať skrze neho; tomu ja Pán skrze seba samého odpoviem.

8. Obrátim tvár moju proti tomu človekovi a učiním ho za príklad,[7]) a za príslovie a vytnem ho z prostred ľudu môjho, a zviete, že ja som Pán.

9. Jestliže by prorok poblúdil, a povedal som slovo; toho proroka ja Pán som pomýlil[1]) a vystrem na neho svoju ruku a vyhubím ho z prostred ľudu môjho Izraelského. (Vyššie 13, 3.)

10. A ponesú neprávosť svoju, a aká bude neprávosť tázajúceho sa, taká bude neprávosť proroková.

11. Aby neblúdil viac dom izraelský odo mňa, a nepoškvrňoval sa viac všetkými priestupky svojími; ale aby boli ľudom mojím, a ja aby som bol ich Bohom, hovorí Pán zástupov.

12. A stala sa ku mne reč Pánova rieknúc:

13. Synu človeka! Keby zem zhrešila proti mne a dopúšťala sa prestúpenia, vystrem proti nej ruku svoju, a polámem prút jej chleba, a pošlem na ňu hlad, a zabijem v nej človeka i hovädo.[2])

14. A hocby boli v nej títo traja mužovia: Noe, Daniel a Job:[3]) oni spravodlivosťou svojou vyslobodia svoje životy, hovorí Pán zástupov.

15. Keby som zver najhoršiu uviedol na zem, aby som ju zpustošil a bola by bezcestnou; tak žeby nebolo prechádzajúceho pre zver;

16. (a) keby v nej boli tí traja mužovia, žijem ja, hovorí Pán Boh, že nevyslobodia ani synov, ani dcér (mojich), ale len oni sami vyslobodení budú, zem však spustošená bude.

17. Alebo keby som doviedol meč na zem tú a riekol by som meču: Prejdi po zemi, a pobil by som v nej človeka i hovädo:

---

[1]) Prišli k nemu, aby sa poradili pravého Boha v niektorej veci.

[2]) Modly.

[3]) Títo mužovia páchajú neprávosti, a ohavné modlárstva, ich srdce sa pridŕža modlosluţobníctva, ctia cudzích bohov k svojej záhube; či týmto mám odpovedať?

[4]) Tak mu odpoviem, ako to zaslúžia jeho mnohé a ohavné hriechy.

[5]) Trest má až do srdca vniknúť.

[6]) Ale Boh hrozí, aby nemusel trestať, lež aby sa hriešnik bál a do seba vstúpil.

[7]) Trestajúcej spravodlivosti Božej.

[1]) Toto poblúdenie Boh dopustí, aby pre súd zralého proroka a skrze neho ľud trestal.

[2]) Velikosť toho hriechu prestúpenia či neverného rušenia smluvy dokazuje Ezechiel štvorakým trestom a neprospešnou prímluvou. — I neživotná príroda i nemá zver musí účasť mať v kliatbe a v trestoch ľudí.

[3]) Mužovia títo boli svätí pred Bohom, a jednak Noe nemohol prekaziť potopu, Daniel nemohol vyslobodiť svojich spoluväzňov zo zajatia; a Job nemohol prekaziť smrť synov a dcér svojich.

18. A boli by tí traja mužovia uprostred nej; žijem ja, hovorí Pán Boh, že nevyslobodia synov ani dcér svojich, ale len oni sami budú vyslobodení.

19. Alebo keby som aj mor dopustil na tú zem, a vylial by som v krvi hnev môj na ňu, aby som odňal s nej človeka i hovädo,

20. a boli by uprostred nej Noe, Daniel a Job, žijem ja, hovorí Pán Boh, že nevyslobodili by ani syna, ani dcéry, ale oni spravodlivosťou svojou vyslobodili by sami seba.

21. Lebo toto hovorí Pán Boh: Že keby som poslal i štyri súdy svoje najhoršie: meč, hlad, divú zver a mor na Jeruzalem, aby som zabil v ňom človeka i hovädo,

22. jednak zostanú v ňom niektorí, ktorí vyvedú synov i dcéry; hľa, oni prídu k vám, a uvidíte ich cestu a ich skutky, a potešíš sa nad tým zlým, ktoré som doviedol na Jeruzalem, a nad všetkým, čo som doviedol naň.

23. A potešia vás, keď uvidíte ich cestu, a ich skutky; a poznáte, že nie darmo vykonal som všetko na ňom,[1]) hovorí Pán Boh.

HLAVA 15.

V podobenstve viniča neužitočného ukazuje zavrženie a záhubu obyvateľov jeruzalemských.

1. A stala sa ku mne reč Pánova rieknuc:

2. Synu človeka! Čo bude z dreva révového[2]) medzi všetkými inými drevami, ktoré sú medzi stromami lesnými.

3. Či vziať z neho drevo, aby sa spravilo niečo z neho, ači kolík urobil z neho, aby visela na ňom nejaká nádoba?

4. Hľa, ohňu dáva sa za pokrm; keď oba jeho konce ztrovil oheň, a jeho prostriedok obrátil sa na popol, či ešte bude súce na niečo?

5. Aj keď bolo celé, nebolo súce na nič; tým menej, keď ho ztrovil a spálil oheň, dá sa niečo z neho spraviť.

6. Preto toto hovorí Pán Boh: Ako drevo révové medzi stromami lesnými, ktoré som dal ohňu k ztroveniu, tak oddám obyvateľov jeruzalemských.

7. A postavím tvár svoju proti nim[1]) tak, že z ohňa vyjdu a oheň ich ztroví, i zviete, že ja som Pán, keď obrátim tvár svoju proti nim,

8. a učiním zem neprístupnou a pustou, preto že priestupníci boli, hovorí Pán, Boh.

HLAVA 16.

Oznamuje nevďačnosť židov za obsiahnuté dobrodenia. Obviňuje ich z nevernosti a modlárstva. Oznamuje im pomstu Božiu.

1. A stala sa ku mne reč Pánova rieknuc:

2. Synu človeka, oznám Jeruzalemu[2]) jeho ohavnosti,

3. a riekni: Toto hovorí Pán Boh Jeruzalemu: Koreň tvoj, a rod tvoj je zo zeme Kanaanskej; otec tvoj je Amarhejčan, a matka tvoja Cetejka.[3])

4. A keď si sa narodila, v deň narodenia tvojho nebol prerezaný pupok tvoj a vodou nebola si umytá k posilneniu,

---

[1]) Uvidíte ich zlé skutky, ktoré ma nútia ich trestať k mojemu ospravedlneniu a k vašej potesche.

[2]) Keď sa odreže ako prút. V starom zákone porovnáva sa židovský národ často s viničom alebo s vinicou.

[1]) I tých, ktorí boli do vyhnanstva odvedení, stíhať bude hnev Boží, jestli vo svojej neprávosti zotrvajú.

[2]) Ktorý Boh svojou prítomnosťou vyznačil.

[3]) Od iných pohanských národov neboli o nič lepší, keď ich Boh z púhej dobroty a bez každej zásluhy na najvyššiu hodnosť povýšil. (V. 3—14). Prv, než som ťa vyvolil a za svoju vzal, bola si bez ozdoby a hodnoty, ako keby si sa bola medzi Amorhejčanmi a Kanaancami narodila, teda hlboko stála si pod inými národami. Akoby nízkosť rodu v Kanaane nedostačovala, otec menuje sa Amorhejčanom, ktorý dľa I. Mojž. 15, 16. všetky oné kmeny zvrhlosťou prevyšoval, a matka Ketejkou zo žien svojou nehanebnosťou zlopovestných. (I. Mojž. 27, 46.) Abrahám bol skutočne z pohanského ľudu vyvolený. (Joz. 24, 2.)

ani solou posolená,[1]) ani plienkami ovinutá.

5. Nesľutovalo sa nad tebou oko, aby ti jednu z týchto vecí spravilo, majúc ľútosť nad tebou, ale bola si hodená na zem; tak bola ošklivá duša tvoja v ten deň, v ktorom si sa narodila.[2])

6. Ale keď som šiel vedľa teba, videl som ťa, že sa válaš v krvi svojej; i riekol som ti, keď si ležala v krvi svojej: Žii! Riekol som, hovorím, tebe: v krvi tvojej žii![3])

7. Rozmnožil som ťa ako bylinu; a rozmnožila si sa, a veľkou si a dospela si, a prišla si k ženskej ozdobe; prsá tvoje sa naduly, a vlasy tvoje narástly; ale bola si nahá a zahanbenia plná.

8. A šiel som vedľa teba a videl som ťa; a hľa, prišiel čas tvoj, čas milujúcich, a prestrel som odev svoju na teba a prikryl som hanbu tvoju.[4]) A prisahal som a spravil som smluvu s tebou, hovorí Pán Boh: a stala si sa mojou.

9. A umyl som ťa vodou, a splákol som krv tvoju s teba, a pomazal som ťa olejom.

10. A obliekol som ťa odevom pestrým, a obul som ti obuv barvy fijalovej, a opásal som ťa kmentom, a priodial som ťa tkaninou jemnou.

11. A ozdobil som ťa ozdobou, a dal som náramnice na tvoje ruky, a točenicu okolo hrdla tvojho.

12. A dal som kotúľku na ústa tvoje, a naušnice na uši tvoje, a korunu krásnu na hlavu tvoju.

13. A ozdobená si zlatom a striebrom; a zaodená kmentom, i meňavým a mnohobarevným rúchom; jedávala si bielu múku, i med i olej,[1]) a bola si nad mieru krásnou, a dospela si ku kráľovstvu.

14. A roznieslo sa meno tvoje medzi národami pre krásu tvoju; lebo si dokonála bola v okrase mojej, ktorú som položil na teba, hovorí Pán Boh.

15. A majúc dôveru v kráse svojej smilnila si v mene svojom,[2]) a vystavila si smilstvo svoje každému, ktorý prešiel, aby si bola jeho.

16. A vezmúc z rúcha tvojho narobila si si výšin,[3]) sem i tam sošívaných; a smilnila si na nich ako to nikdy nebolo, ani nebude.

17. A vzala si prípravy ozdoby svojej zo zlata môjho, a zo striebra môjho, ktoré som ti dal, a narobila si si obrazov mužských a smilnila si s nimi.

18. A vzala si svoje pestrobarevné rúcha, a priodiala si ich; a olej môj i kadidlo moje kládla si pred nich.

19. Aj chlieb môj, ktorý som dal tebe, bielu múku a olej, i med, ktorými som ťa kŕmil, kládla si pred nimi na vôňu ľúbežnú; a stalo sa, hovorí Pán Boh.

20. A vzala si synov svojich a dcéry svoje, ktoré si mne splodila, a obetovala si ich im k zožraniu.[4]) Či je malé to smilstvo tvoje?

21. Obetovala si moje deti, a dávala si ich, posvăcujúc im.

22. A po všetkých ohavnostiach svojich, a smilstvách nerozpomenula si sa na dni mladosti svojej, keď si bola nahá, a zahanbenia plná, pošliapaná v krvi svojej.[5])

---

[1]) Na východe soľou posýpali kožu novonarodeného, aby sa otúžila.

[2]) Tvoja matka ťa pohodila a nikto nedal ti ani len toho najpotrebnejšieho, ale vystavená si bola zahynutiu.

[3]) Ačkoľvek okrvavená a poškvrnená a zanedbaná, z mojej milost žii!

[4]) Zasnúbil som sa s tebou, vzal som ťa za manželku a tak som prikryl hanbu tvoju. A uzavrel som s tebou smluvu, dľa ktorej som ťa mal chváliť pred nepriateľmi a priviesť do zeme zasľúbenej. Ty si sľúbila zachovávať prikázania moje, a tak si sa stala ľudom mojím.

[1]) Pod olejom, medom, pšenicou a inými darmi rozumie prorok tie mnohé dary prírody a milosti ktorými Boh vyzdobil národ židovský.

[2]) Modlárstvo sa v Písme sv. dôsledne nazýva smilnením. Ty si bola pyšná na tvoju veľkosť, bohatstvo a krásu, a tešila si sa, keď prišly k tebe iné národy a ťa obdivovaly. A za odmenu prijala si ich pohanské obyčaje a zvyky a opustiac mňa, slúžila si cudzím bohom a páchala si zločiny, necudnosti a ohavnosti predo mnou.

[3]) Tak nazývajú sa nielen pahrbky, na ktorých modly ctili, ale i svätyne na nich.

[4]) Molochovi, ktorému sa dietky obetovaly. III. Mojž. 18, 21.; III. Kráľ. 11, 5.

[5]) A nepomyslela si si, že som ťa ja vyslobodil z potupy, a toľké dobrodenia ti preukázal.

23. A prihodilo sa po všetkej zlosti (beda, beda tebe, hovorí Pán Boh).

24. že si si vystavila dom necudnosti, a urobila si miesta necudnosti v každej ulici.[1])

25. Pri každom rohu cesty vystavila si si znamenie necudnosti svojej, a zohavila si krásu svoju; roztiahla si nohy každému prechodiacemu a množila si smilstvá svoje.

26. Smilnila si so synami egyptskými, so susedami svojimi s veľkými telami,[2]) a rozmnožila si smilstvo svoje, aby si ma k hnevu popudila.

27. Hľa, ja vystrel som ruku svoju na teba, vzal som tvoje ospravedlnenie, a dal som ťa do vôle nenávidených to dcér[3]) filištinských, ktoré sa hanbily pre tvoju nešľachetnú cestu.[4])

28. I smilnila si so synami assyrskými,[5]) preto že si nemohla nasýtiť sa, a keď si sa nasmilnila, ani tak si sa nenasýtila.

29. A rozmnožila si smilstvo svoje v zemi kananejskej s kaldejskými; a ani tak si sa nenasýtila.

30. Čímže mám očistiť srdce tvoje, hovorí Pán Boh; poneváč robíš všetky tieto skutky smilnice a necudnice?

31. Lebo si vystavila dom necudnosti svojej na uhle každej cesty, a vybudovala si výšinu svoju na každej ulici, ani si nebola ako neviestka; z neľúbosti pohŕdajúc mzdou,[6])

32. ale si ako žena cudzoložnica, ktorá miesto svojho muža privádza cudzích.[7])

33. Všetkým smilniciam dáva sa mzda; ale ty si dávala mzdy všetkým milencom svojim, a dávala si im dary, aby so všetkých strán prichodili k tebe smilniť s tebou.[1])

34. A stalo sa u teba proti obyčaji žien pri tvojich smilstvách a po tebe nebude viac smilnenia; lebo v tom, že si ty dávala mzdy, a mzdy si nebrala, bolo u teba na opak.

35. Preto, neviestko, slyš slovo Pánovo.

36. Toto hovorí Pán Boh: Preto, že vyliata je meď tvoja,[2]) a odkrytá hanba tvoja pri smilstvách tvojich milencom tvojim, a modlám tvojim ohavným i pre krv dietok tvojich, ktoré si im dala,

37. hľa, ja shromaždim všetkých milencov tvojich,[3]) ktorým si sa primiešala, a všetkých, ktorých si milovala so všetkými, ktorých si nenávidela; a shromaždim ich proti tebe so všetkých strán, a obnažím pred nimi hanbu tvoju, a uvidia všetku mrzkosť tvoju.

38. A súdiť ťa budem súdom cudzoložníc a tých, ktoré vylievajú krv;[4]) a vydám ťa na krv hnevu a žiarlivosti.

39. A dám ťa do ich rúk, a srúcajú dom necudnosti tvojej; a sboria miesto mrzkosti tvojej, a vyzlečú ťa zo šiat tvojich, a poberú veci ozdoby tvojej; a nechajú ťa nahú a hanby plnú;[5])

40. A privedú na teba množstvo a ukamenujú ťa kameňmi, a zabijú ťa mečami svojimi.

41. A spália domy tvoje ohňom, a vykonajú súdy nad tebou pred očima veľmi mnohých žien; a prestaneš smilniť, a mzdy viac nebudeš dávať.

42. A odpočinie si hnev môj na tebe, a odňatá bude od teba žiarlivosť moja; a upokojím sa, a nebudem sa viac hnevať.

---

[1]) Nebolo ti dosť na tom, že si páchala modlárstvo po cudzích krajinách, ešte aj doma po uliciach a námestiach si stavala modly a domy necudnosti.

[2]) S mnohými cudzími bohami.

[3]) Mestám.

[4]) Ktoré by sa stydily za všetkými modlami chodiť, a každý deň nového boha hľadať.

[5]) Aj ich bohov ste ctili, a ich nemravnosti nasledovali. IV. Kráľ. 16, 7—13.

[6]) Nikdy si nebola nasýtená, aj bez ceny si sa vydávala.

[7]) Bez odmeny, len z nenasýtnych chtíčov.

[1]) Židia ustavične hľadali priateľstvo cudzích národov, a veľké summy obetovali na ich modly.

[2]) Preto, že si premárnila statky svoje, a obetujúc Molochovi dietky tvoje, stojíš pred očima národov ako vražedelnica a najväčšia modlárka.

[3]) Všetky národy, s ktorými máš styky.

[4]) Cudzoložnice bývaly ukameňované; krv vylievaná za — vraždu.

[5]) Olúpia ťa o všetko a zanechajú ťa pustou.

43. Preto, že si sa nerozpamätala na dni mladosti svojej, a vyzývala si ma vo všetkom tom; preto i ja obrátim cesty tvoje na hlavu tvoju, hovorí Pán Boh, a neurobil som dľa všetkých ohavností tvojich podľa zločinov tvojich.

44. Hľa, každý, kto užíva príslovie, vezme ho s teba rieknuc: Aká matka, taká jej dcéra.

45. Dcéra matky svojej si, ktorá odhodila muža svojho, a dietky svoje; a sestra sestier tvojich si ty, ktoré zavrhly mužov svojich a dietky svoje; vaša matka je Cetitská, a otec váš je Amorhejský.

46. A tvoja staršia sestra, Samaria, ona i jej dcéry, ktoré bývajú na ľavici tvojej; a tvoja sestra mladšia od teba, ktorá býva na pravici tvojej, je Sodoma i s jej dcérami.

47. Ale ani po ich cestách si nechodila, ani o máličko menej si neučinila ako ich nešľachetnosti; ba ešte väčšie nešľachetnosti než ony si páchala na všetkých cestách svojich.

48. Žijem ja, hovorí Pán Boh, že nerobila Sodoma, sestra tvoja, ona i dcéry jej, ako si robila ty, a dcéry tvoje.

49. Hľa, toto bola neprávosť Sodomy, sestry tvojej: Pýcha, sytosť chleba a hojnosť; záhalka jej a dcér jej; ale núdznemu a chudobnému ruky nepodávaly.

50. A pozdvihly sa, a páchaly ohavnosti predo mnou; a odňal som ich, ako si videla.[1])

51. A Samaria ani polovice hriechov tvojich nenahrešila; ale prevýšila si ich svojimi nešľachetnosťami, a (tak) si ospravedlnila sestry svoje všetkými ohavnosťami[2]) svojimi, ktoré si páchala.

52. Preto i ty nes potupu svoju, [3]) ktorá si prevýšila sestry svoje hriechami svojimi, keď si nešľachetnejšie konala než ony; ba ospravedlnené boly pred tebou; preto i hanbi sa, a nes potupu svoju, ktorá si ospravedlnila sestry svoje.

53. A obrátim a privediem zasa zajatých Sodomy a jej dcér; a zajatých Samarie a jej dcér; a privediem i tvojich zajatých uprostred nich,

54. aby si niesla potupu svoju, a hanbila sa za všetko, čo si robila, tešiac ich.

55. A sestra tvoja Sodoma a jej dcéry navrátia sa k predošlému spôsobu, i Samaria a jej dcéry navrátia sa k predošlému spôsobu svojmu; a ty tiež s dcérami svojimi navrátite sa k predošlému spôsobu svojmu.[1])

56. Ale o Sodome, sestre tvojej, nebolo z úst tvojich slýchať v deň pýchy tvojej,

57. prv než sa zjavila zlosť tvoja, ako v tomto čase, (keď si) na potupu dcér syrských a všetkých okolo teba dcér palestinských, ktoré bývajú okolo teba.

58. Svoju nešľachetnosť a svoju potupu ty nesieš, hovorí Pán Boh.

59. Lebo toto hovorí Pán, Boh: Tak ti urobím, ako si ty pohŕdla prísahou, aby si zrušila smluvu,

60. ale (predsa) pamätám na smluvu svoju s tebou vo dňoch mladosti tvojej, a vzbudím ti smluvu večnú.

61. A rozpamätáš sa na cesty svoje, a hanbiť sa budeš, keď prijmeš (k sebe) sestry svoje staršie i mladšie, a dám ti ich za dcéry, ale nie po smluve tvojej.[2])

62. A vzbudím smluvu svoju s tebou, a zvieš, že ja som Pán,

63. aby si sa rozpamätala a hanbila, a nemohla viac otvoriť úst svojich pre hanbu svoju, keď ti to všetko odpustím, čo si popáchala, hovorí Pán Boh.

---

[1]) Ale neprávosti ich ani počtom, ani veľkosťou sa nerovnaly svojim.

[2]) Tvojím počínaním si dokázala, že sú nevinnejšie než ty.

[3]) Budeš aj ty zpustošená a zničená ako ony.

---

[1]) K spôsobu ctenia Božieho a vernosti.

[2]) Keď vystavím nový Jeruzalem, a tvoje bývalé sestry Samariu a Sodomu k tebe pripojím, a ich do kráľovstva tvojho vtelím, ale nie na základe starej smluvy, lež následkom novej večnej smluvy v Spasiteľovi a jeho kráľovstve.

HLAVA 17.

Nemúdre spojenie sa Sedekiáša proti Nabuchodonozorovi. Zajatie a zahynutie Sedekiáša v Babylone. Prisľúbenie o shromaždení ostatkov izraelských.

1. A stalo sa slovo Pánovo ku mne rieknuc:

2. Synu človeka! Predlož hádanku, a rozprávaj podobenstvo domu izraelskému,

3. a povedz: Toto hovorí Pán, Boh: Veľký orol s veľkými krýdlami, dlhými brkami, plný peria, a strakatý, priletel na Libanon, a vzal vrch cedrový.[1])

4. Výšok mladých ratolestí jeho odlomil, a preniesol do zeme kananejskej,[2]) a v meste kupcov[3]) ho položil.

5. Potom vzal zo semena zeme,[4]) a posadil ho do zeme ako semeno, aby pustilo korene pri vodách mnohých; na povrchu ho položil.[5])

6. A keď vzišlo, vyrástlo bujne na vinič nízkej postavy, ktorého ratolesti naklonené boly k nemu, a korene boly pod ním; a tak bol z neho vinný kmeň, ktorý vydal ratolesti a vypustil prúty.[6])

7. A bol druhý veľký orol[7]) s veľkými krýdlami a plný peria; a hľa, ten vinný kmeň akoby púšťal svoje korienky k nemu; svoje ratolesti vystrel k nemu, aby ho ovlažoval z hriadok, do ktorých bol zasadený.

8. V dobrej zemi, pri mnohých vodách bol zasadený, aby vyhnal ratolesti, a niesol ovocie, a aby bol viničom veľkým.[1])

9. Riekni: Toto hovorí Pán, Boh: Či sa podarí?[2]) Či korene jeho nevytrhá, a ovocie jeho neotrhá, a všetky prúty plodu jeho neusuší, tak že vyschne? A (nebude potrebovať) silné rameno, ani mnoho ľudu, aby ho vytrhol od koreňa.

10. Hľa, zasadený je, či sa podarí? Či keď sa ho dotkne vietor východný, nevyschne, a na hradách, na ktorých sa ujal, neuschne?

11. A stalo sa slovo Pánovo ku mne rieknuc:

12. Riekni domu zpurnému: Či neviete, čo to znamená? Povedz: hľa, prišiel kráľ babylonský do Jeruzalema, a vzal kráľa, a kniežatá jeho, a zaviedol ich k sebe do Babylona. (IV. Kráľ. 24, 15.)

13. A vzal z kráľovského semena,[3]) a spravil s ním smluvu, a vzal od neho prísahu, ale i mocných zeme pobral,

14. aby bolo kráľovstvo pokorené, aby sa nepozdvihovalo, ale aby zachovalo smluvu jeho a chránilo.

15. Ale ten odpadol od neho a poslal poslov do Egypta, aby mu dal kone a mnoho ľudu. Či bude mať šťastie, alebo či vyslobodenia dôjde ten, ktorý to urobil? A či ten, ktorý zrušil smluvu, ujde?

16. Žijem ja, hovorí Pán Boh, v meste toho kráľa, ktorý ho ustanovil kráľom, ktorého prísahu zrušil, a smluvu, ktorú mal s ním, pretrhol, v Babylone zomre.

17. Ani s veľkým vojskom, ani s mnokým ľudom neurobí Farao proti nemu[4]) vojnu; budú násypy robiť a priekopy kláść, aby zahynulo mnoho duší.[5])

18. Lebo nedbal na prísahu, aby zru-

---

[1]) Orol ten značí Nabuchodonozora, pestrosť peria rozličné národy jeho moci poddané, Libanon Jeruzalem pre mnohé cédry, ktoré boly na paláce Jeruzalema spotrebované. Cedry židovský národ; a strženě cédra kráľa Joachima, ktorého Nabuchodonozor do Babylona odviedol. IV. Kráľ. 24, 15.

[2]) Do zeme kupeckej.

[3]) Do kupeckého mesta Babylona. (Prísl. 31, 24.)

[4]) Na mesto Joachima kráľa ustanovil Nabuchodonozor Sedekiáša.

[5]) Nabuchodonozor nechcel, aby semeno to hlboko pustilo korene, aby sa Sedekiáš príliš vzmohol.

[6]) Sedekiáš nebol síce neodvislým panovníkom, ale Nabuchodonozorovým vazallom, lež zem jeho sa vyviňovala a prichodila k blahu, a bola by ešte silnejšou bývala, keby sa Sedekiáš nebol s Egyptom spojil a od Nabuchodonozora nebol odpadol.

[7]) Egypt.

[1]) Sedekiáš nemal príčiny odpadnúť od Nabuchodonozora, lebo pod ním srastalo jeho kráľovstvo.

[2]) Keď sa obrátil k Egyptu!

[3]) Miesto zajatého Joachima ustanoví za kráľa Sedekiáša. (IV. Kráľ. 24, 15—17.)

[4]) Proti kráľovi babylonskému.

[5]) Keď kráľ babylonský násypmi a priekopami Jeruzalem obkľúči k záhube mnohých, pritrhne síce farao ku pomoci, ale ničoho nevykoná.

šil smluvu, a hľa, dal (na to) ruku svoju; a keď to všetko urobil, neujde.

19. Preto toto hovorí Pán Boh: prísahu, ktorou pohrdol a smluvu, ktorú zrušil, obrátim na jeho hlavu.

20. A roztiahnem na neho sieť moju, a chytí sa do saku môjho, a privediem ho do Babylona a tam ho súdiť budem, pre jeho prestúpenie, ktorým mnou pohrdol. (Vyššie 12, 13.)

21. A všetci uprchlíci jeho so všetkým jeho vojskom padnú mečom, a ostatní po všetkých vetroch rozhádzaní budú a zviete, že ja Pán som hovoril.

22. Toto hovorí Pán Boh: Vezmem z drene cédra toho vysokého, a zasadím; z vrchu mladých ratolestí jeho mladú halúzku odlomím a zasadím na hore vysokej a vyvýšenej.[1])

23. Na hore vysokej izraelskej zasadím ju a vyženie ratolesti, a donesie ovocie, a bude céder veľký; a bude pod ním prebývať všetké vtáctvo, a všetko, čo lieta v tôni jeho ratolestí, hniezdiť bude.[2])

24. A zvie všetko stvorenie kraja, že ja Pán ponížil som strom vysoký, a povýšil som strom nízky; a usušil som strom zelený, a spravil som to, aby sa rozzeleňal strom suchý. Ja, Pán, hovoril som to, i vykonal.

HLAVA 18.

Dietky nebudú trpieť za hriechy rodičov, ale každý za svoje. Kajúci obsiahnu milosť. Pomsta tých, ktorí pohŕdajú milosťou Božou. Napomenutie ku pokániu.

1. A stala sa reč Pánova ku mne, rieknuc:

2. Čo je (to), že medzi sebou obraciate podobenstvo na toto porekadlo v zemi izraelskej a hovoríte: Otcovia jedli trpké hrozno, a synom ztŕply zuby?[1])

3. Žijem ja, hovorí Pán Boh, že nebude vám viac podobenstvo toto za porekadlo v Izraeli.

4. Hľa, všetky duše sú moje; ako duša otcova, tak i duša synova je moja; duša, ktorá hreší, tá zomrie![2])

5. A muž jestli je spravodlivý, a koná pravdu a spravodlivosť,

6. jestliže na horách nejedáva,[3]) a očí svojich k modlám domu izraelského nezdvíha, a manželku bližného nepoškvrní, a k žene krvotok majúcej nepristúpi,

7. nikoho neutíska, záloh dlžníkovi navracia, násilne ničoho neberie; chlieb svoj hladujúcemu dáva a nahého rúchom priodieva, (Iz. 58, 7.; Mat. 23, 35.)

8. na úžeru nepožičiava, a viacej než požičia, neberie, ruku svoju od neprávosti zdržuje, a spravodlive medzi mužom a mužom súdi,

9. dľa prikázaní mojich chodí, a súdy moje zachováva, aby konal pravdu: ten je spravodlivý, nech žije, hovorí Pán Boh.

---

[1]) Ten mladík, ktorý bude vzatý z potomka Jechoniášovho, nemôže byť Zorobabel, ktorý vyviedol židov zo zajatia babylonského; preto že kráľovstvo toho „mladíka" označuje sa ako kráľovstvo Božie na zemi. (verš 3.) Ten mladík je Messiáš, ako to aj židovskí učitelia tvrdia. Messiáš pochádza z Jehoniáša, poťažne z Davida, Cirkev jeho je hora, vyvýšená a vyčnievajúca milosťami a známkami, ku ktorej pospiechajú všetky národy. Izai. 2, 2.; Mich. 4, 1—23.

[2]) Hoci kráľ babylonský i odvedie kráľa a rozboří jeho ríšu, Boh jednak vezme z najväčšej jeho ratolesti útly prút a zasadí ho na hore svojej vysokej. Dom Davidov nezahynie, Boh zachová mu potomkov, ale v pokorenom a nízkom stave, kým z týchto potomkov príde na svet ten, ktorý všeobecné kráľovstvo založí a pod svoju berlu všetky národy sjednotí, t. j. Messiáš. Upokorenie domu Davidovho je pokuta za bezbožných kráľov, zachovanie prúta, ktorý na vysoký céder vyrástol, milosrdenstvo, ktorého Boh domu Davidovmu neodoprel. (II. Kráľ. 7, 14—15.)

[1]) Otcovia hrešili, a dietky trpia.

[2]) Od týchto čias nebudete môcť toto podobenstvo upotrebovať, lebo ja milujem všetkých ľudí rovnak, otca tak ako aj syna; prečo by som mal syna trestať za hriechy otcove? Ja trestám len hriešnika, či je on otec a či syn. Mohol by niekto povedať, že prorok protirečí Mojžišovi. II. Mojž. 20, 5., kde hovorí, že hriechy otcov budú trestané na synoch. A že židia boli pre hriechy Manassesa do zajatia odvedení. Prorok neprotirečí zákonu, lebo dietky bývajú natoľko trestané za hriechy otcov, nakoľko od nich zdedené zlé vlastnosti a náklonnosti nepremáhajú, čo by s pomocou Božou mohli. A nakoľko zlé obyčaje rodičov nasledujú, čo zasa od ich vôle závisí. I židia boli preto do zajatia odvedení, že Manassesa na jeho hriešnej ceste nasledovali, čo nemuseli.

[3]) Modlárskych obetí na výšinách modiel nejedáva.

10. Ale jestliže by splodil syna násilníka, ktorý krv vylieva, a ten vykonal by jedno z týchto vecí

11. a toho všetkého by sa nedopustil, ale na horách by jedával, a manželku bližného svojho by poškvrnil,

12. núdzneho a chudobného by utiskoval, a bral by lúpeže, zálohu by nevracal, a k modlám by svoje oči pozdvihoval, a ohavnosť páchal,

13. na úžeru by dával, a viac bral; či bude živý? Nebude žiť; preto, že všetky tieto ohavnosti páchal, smrťou zomrie; krv jeho príde na neho.[1])

14. A jestliže by splodil syna, ktorý vidiac všetky hriechy otca svojho, ktoré spáchal, bál by sa a nespáchal nič podobného,

15. na horách by nejedával, oči svoje k modlám domu izraelského nepozdvihoval, a manželky bližného svojho by nepoškvrnil,

16. nikoho by neutískal, zálohu nepodržal a lúpež nebral, z chleba svojho lačnému by dával, a nahého rúchom priodieval,

17. ruku svoju od krivdy proti chudobnému zdržiaval, úžery a prídavky by nebral, súdy moje zachovával, dľa prikázaní mojich chodil, ten nezomre pre neprávosť otca svojho, ale žiť bude.

18. Jeho otec, preto že utískal a násilie robil svojmu bratovi, a zlé páchal medzi ľudom svojim, hľa, zomre pre neprávosť svoju.

19. A hovoríte: Prečo nenesie syn neprávosť otcovu? Preto, že syn konal súd a spravodlivosť, že zachovával všetky moje prikázania a plnil ich, žiť bude.

20. Lež duša, ktorá hreší, tá zomre; syn neponesie neprávosti otcovej, a otec neponesie neprávosti synovej; spravodlivosť spravodlivého bude na ňom, a bezbožnosť bezbožného bude na ňom.[2])

21. Ale jestliže by bezbožný činil pokánie za všetky hriechy svoje, ktoré spáchal, a zachovával by všetky prikázania moje, a plnil súd a spravodlivosť; žiť bude, a nezomre.

22. Nespomniem nijakej neprávosti jeho, ktorú spáchal a pre jeho spravodlivosť, ktorú konal, žiť bude.

23. Či vôľa moja je smrť bezbožného, hovorí Pán Boh, a nie, aby sa obrátil od ciest svojich a žil? (Nižšie 33, 11.)

24. Ale jestliže by sa spravodlivý odvrátil od spravodlivosti svojej, a páchal by neprávosť podľa všetkých ohavností, ktoré páchava bezbožný, či mal by žiť? Na nijaké spravodlivosti jeho, ktoré konal, nebude pamätované, ale pre svoje prestúpenie, ktorého sa dopustil, a pre svoj hriech, ktorý spáchal, pre to zomre.[1])

25. A hovoríte: Cesta Pánova nie je pravá! Nože slyšte, dome izraelský: či moja cesta nie je pravá, a či nie viac vaše cesty sú krivé? (Nižšie 33, 20.)

26. Lebo keby sa spravodlivý odvrátil od spravodlivosti svojej, a páchal by neprávosť, v tom by umrel; pre nespravodlivosť, ktorej sa dopustil, zomre!

27. A keby sa odvrátil bezbožný od bezbožnosti svojej, ktorej sa dopustil, a konal by súd a spravodlivosť, ten svoju dušu obživí.

28. Lebo keď vstúpi do seba a odvráti sa od všetkých neprávostí svojich, ktoré páchal, žiť bude, a nezomre![2])

29. A hovoria synovia izraelskí: Nie je pravá cesta Pánova! Či moje cesty nie sú pravé, dome izraelský, a či nie sú vaše cesty krivé?

---

[1]) Sám smrti svojej príčinou bude.

[2]) Spravodlivosť spravodlivému a bezbožnosť bezbožnému dľa zaslúženia každého odplatená bude, tomu dobrým, tamtomu zlým.

[1]) Ako spravodlivého, ktorý predtým bol hriešnikom, staré hriechy neoblažujú, tak ani hriešnikovi, ktorý prvej bol spravodlivý, nič neosoží vtedajšia spravodlivosť. Každý bude súdený po tom stave, v ktorom bude najdený. (Jeron.) Ale i keď spravodlivý padne, to nič nemení na tej pravde, že Boh najprv chce, aby všetci ľudia boli spasení. Avšak jestliže hriešnik sotrváva vo svojom hriechu, Boh potom chce jeho smrť, ako následok zatvrdnutia v zlom.

[2]) Cesta k obráteniu je o svojom zlom živote rozmýšľať; vtedy hriešny človek vstúpi do seba, uzná, že treba obrátiť sa.

30. Preto každého podľa ciest jeho súdiť budem, dome izraelský, hovorí Pán Boh.[1]) Obráťte sa a čiňte pokánie za všetky neprávosti svoje, a nebude vám ku právu vina. (Mat. 3, 2.)

31. Odhoďte od seba všetky prestúpenia svoje,[2]) ktoré ste popáchali a učiňte si nové srdce,[3]) a nového ducha; i prečo by ste mali zomrieť, dome izraelský?

32. Lebo nechcem smrti umierajúceho, hovorí Pán Boh, obráťte sa, a žite.

HLAVA 19.

Dvoje podobenstvo o kráľovstve judskom, o jeho sláve a o jeho zkaze.

1. A ty daj sa do plaču nad kniežatmi izraelskými

2. a riekni: Prečo matka tvoja ako ľvica medzi levami[4]) odpočívala, medzi mladými levami vychovávala svoje lvíčatá?

3. A vychovala jedno zo svojich lvíčat, a bol z neho lev; a naučil sa brať lúpež a žrať ľudí.[5])

4. A počuly o ňom národy, a nie bez rán svojich ho chytily; a priviedli ho v reťazách do zeme egyptskej.[6])

5. A keď videla, že soslabla,[7]) a jej očakávanie[8]) zahynulo, vzala jedno zo svojich lvíčat, a ustanovila ho levom.[9])

6. Tento chodil medzi levami, a stal sa levom; a naučil sa brať lúpež, a žrať ľudí;

7. naučil sa vdovy činiť, a ich mestá na púšť obracať, a zpustla zem a čo v nej bolo od hlasu revania jeho.

8. A shromažily sa proti nemu národy z okolitých krajín, a rozostrely na neho sieť svoju, a chytil sa, ale nie bez rán pre nich.

9. A dali ho do klietky a priviedli ho v reťazách ku kráľovi babylonskému, a posadili ho do väzenia, aby nebolo viac slýchať hlasu jeho na horách izraelských.

10. Tvoja matka bola ako vinný kmeň pri vode v tvojej krvi[1]) zasadený; jeho ovocie a jeho ratolesti rástly pre hojnosť vôd.

11. A vyrástly prúty jeho mocné[2]) na berly panovníkov, a vyvýšila sa jeho postava medzi ratolesťami, a videl výšku svoju medzi svojimi prútami.

12. Ale vytrhnutý bol v hneve, a na zem hodený, a východný vietor vysušil jeho ovocie; zvädly a vyschly prúty jeho silné; oheň ho zožral.[3]) (Ozáš 13, 15.)

13. A teraz presadený je na púšti, [4]) v zemi bezcestnej a žížnivej.

14. A vyšiel oheň z prúta ratolesti jeho,[5]) ktorý jeho ovocie zjedol; a neostalo na ňom silného prúta berly pre panovníkov.[6]) To je plač a bude plačom.

---

[1]) Moja cesta musí byť pravá, preto že s každým dňa jeho skutkov nakladám, a nie s dobrým i zlým jednako.

[2]) Hriechy, modlárstvo, modly.

[3]) Začnite bezhriešne smýšľať, konať, žiť.

[4]) Obec judská, kráľovstvo judské medzi pohanskými susednými ríšami a ich panovníkami, ktorých neznabožstvo a ukrutnosť znamená výraz „lvy"; Judstvo sa s nimi v náboženstve a politike celkom srovnalo, a nútilo svojich kráľov v tom pohanskom duchu panovať.

[5]) Bol to Joachaz kráľ, ktorý ako divá zver zúril, srov. IV. Kráľ. 23, 32. Len násilnosťami vedel sa na tróne udržať pred svojím starším bratom.

[6]) Nechal kráľ chytiť Joachaza v Reblate a odviedol ho do Egypta (IV. Kráľ. 23, 33.), kde umrel. (Srovn. Jer. 22, 10—11.)

[7]) Ztratou syna svojho mocného.

[8]) že sa jej syn zo zajatia navráti.

[9]) Stal sa levom, t. j. panoval ako pohanskí králi a podporoval pohanský smer.

[1]) V kráľovskej krvi (pôvodom).

[2]) Mocné prúty, ratolesti, ktoré na kráľovské berly vyrástly; je to kráľovský dom Davidov, ktorý vzišiel z vinného kmeňa Izraela a dal celý rad kráľov.

[3]) Srovn. 15, 4. Čo oheň nezožral, bolo odvedené.

[4]) Do Babylona.

[5]) Pod ohňom týmto rozumejú odpadnutie Sedekiáša od Nabuchodonozora, ktoré priviedlo záhubu krajiny.

[6]) Nebolo viac dávidovského kráľa, ktorý by berlu nosil. Pod berlou rozumej moc kráľovskú.

HLAVA 20.

Starší ľudu radia sa Boha, Boh im neodpovedá. Obviňuje ich a ich otcov z hriechov. Proroctvo o navrátení sa ľudu zo zajatia. O zkazení zeme judskej.

1. A stalo sa v siedmom roku, v piatom mesiaci, desiateho (tohože mesiaca),[1]) prišli mužovia zo starších izraelských, opýtať sa Pána, a posadili sa predo mnou.

2. A stala sa reč Pánova ku mne rieknuc:

3. Synu človeka, hovor k starším izraelským a riekni im: Toto hovorí Pán Boh: Či ste vy[2]) prišli mňa sa opýtať? Žijem ja, že vám neodpoviem, hovorí Pán Boh.

4. Chceš ich súdiť, chceš súdiť,[3]) synu človeka? Ohavnosti ich otcov im ukáž.

5. A riekni im: Toto hovorí Pán Boh: V ten deň, v ktorom som vyvolil izraela, a zdvihol som[4]) ruku svoju pre pokolenie domu Jakubovho, a zjavil som sa im v zemi egyptskej, a zodvihol som ruku svoju pre nich, rieknuc: Ja som Pán, Boh váš;

6. v ten deň zdvihol som ruku svoju pre nich, že ich vyvediem zo zeme egyptskej do zeme, ktorú som im opatril, tekúcej mliekom a medom, a ktorá je výborná medzi všetkými zemami.

7. A riekol som im: Každý nech odhodí, čo je urážkou pre jeho oči, a nepoškvrňuje sa modlami egyptskými. Ja som Pán, Boh váš.

8. Ale oni ma hnevali i nechceli ma počúvať; ani jedon ohavnosti očí svojich neodhodil, ani modiel egyptských neopustil. A riekol som, že vylejem hnev môj na nich, a vyplním zlosť svoju na nich, uprostred zeme egyptskej.

9. Avšak učinil som pre meno svoje, aby nebolo zneuctené pred národami,[1]) medzi ktorými boli, a medzi ktorými som sa im zjavil, že som ich vyviedol zo zeme egyptskej.

10. Tak vyviedol som ich zo zeme egyptskej a priviedol som ich na púšť.

11. A dal som im prikázania moje, a ukázal som im súdy svoje, ktoré konajúci človek žiť bude skrze ne.

12. Okrem toho dal som im aj moje soboty,[2]) aby tieto boly na znamenie medzi mnou a medzi nimi[3]); a aby vedeli že ja Pán som, ktorý ich posvätcuje.

13. Ale dom izraelský hneval ma na púšti, nechodili ďa prikázaní mojich, a súdy moje zavrhli, skrze ktoré človek žije, keď ich zachováva, a soboty moje veľmi poškvrnili; preto som riekol, že vylejem hnev svoj na nich na púšti a že vyhubím ich docela.[4])

14. I učinil som pre meno svoje, aby nebolo zneuctené pred národami z ktorých som ich náhle vyviedol pred ich očima.

15. Nuž zdvihnul som ruku svoju na nich na tej púšti, že ich nevovediem do zeme, ktorú som im dal, a ktorá tečie mliekom a medom, zo všetkých zemí najvýbornejšia;

16. preto, že zavrhli moje súdy, a nechodili ďa prikázaní mojich, a soboty moje poškvrnili, lebo ich srdce chodilo za modlami.

17. I sľutovalo sa oko moje nad nimi, že som ich nezahubil, ani som im koniec neurobil na púšti.

18. A riekol som ich synom na púšti: Nechoďte ďa ustanovení otcov vašich,

---

[1]) V siedmom roku po odvedení kráľa Joachima. (IV. Kráľ. 24, 15.)

[2]) Vy hriechami obťažení zločinci.

[3]) Neboj sa súdiť ich a ukázať im, ako i oni, i otcovia ich mňa urážali.

[4]) K prísahe, že budem ochraňovať Jakuba a potom krv jeho.

[1]) Ktoré by riekli, že som nie dosť mocný ich ochrániť a oslobodiť. (II. Mojž. 6, 2—8.)

[2]) Moje sviatky.

[3]) „Znamenie medzi Bohom a Izraelom (ako znamenie smluvy), lebo sú znamením lásky Boha smluvy, ktorý v sobotu poprial svojmu ľudu odpočinku, aby sa božskými vecmi zaoberali, seba posvätcovali a pripravovali k odpočinku mesiášskemu, večnému; sú znamením poslušnosti ľudu smluvy, ktorý sa v sobotu za vyvolený ľud uznáva, posvätcuje a svojmu Bohu smluvy zasvätcuje.

[4]) Ale ušetril ich, aby národy nepovedaly, že ich do zeme prisľúbenej priviesť nemohol. (IV. Mojž. 14, 16.)

a ich obyčají nenasledujte, ani sa ich modlami nepoškvrňujte.

19. Ja som Pán Boh váš, ďa prikázaní mojich choďte, súdy moje zachovávajte, a činte ich,

20. a soboty moje svätce, aby boly na znamenie medzi mnou a vami, a aby ste vedeli, že ja som Pán, Boh váš.

21. Ale tí synovia ma hnevali, ďa prikázaní mojich nechodili, a súdy moje nezachovávali, aby ich splnili; ktoré keď zachováva človek, žije skrze ne, a soboty moje poškvrnili; i pohrozil som im, že vylejem môj hnev na nich, a vyplním prchlivosť svoju na nich na púšti.

22. Jednak odvrátil som ruku svoju, a urobil som to pre meno svoje, aby nebolo zneuctené pred národami, z ktorých som ich náhle vyviedol pred ich očima.

23. Zasa zdvihol som ruku svoju proti ním na púšti,[1]) že ich rozoženiem, medzi národy, a že roztrúsim po zemiach,

24. preto, že súdov mojich nezachovávali, a prikázania moje zavrhli, i soboty moje poškvrnili, po modlách ich otcov boly ich oči.

25. Preto i ja dal som im prikázania nedobré, a súdy, skrze ktoré nebudú živí.

26. A poškvrnil som ich[2]) v ich daroch, keď obetovali všetko, čo otvára život, za previnenie svoje;[3]) i zvedia, že ja som Pán.

27. Preto hovor k domu izraelskému, synu človeka, a rieknì im: Toto hovorí Pán Boh: Ešte i v tomto sa mi rúhali vaši otcovia, keď potupne pohŕdali mnou,

28. keď som ich voviedol do zeme, na ktorú zodvihol som ruku svoju,[4]) že im ju dám, videli každý pahrbok vysoký, a každý strom košatý, a tu obetovali a oddávali urážlivé dary svoje;[1]) a tak kládli vôňu svoju ľúbeznú a obetovali svoje mokré obety.

29. A riekol som im: Čože je to za vyvýšená, ku ktorej vy chodíte?[2]) A nazvané je jej meno: Výšina až do dnešného dňa.[3])

30. Preto riekni domu izraelskému: Toto hovorí Pán, Boh: Iste vy sa cestou otcov vašich poškvrňujete a po ich úrazoch vy smilníte,

31. a v obetovaní darov vašich, keď prevádzate synov vašich cez oheň, sa poškvrňujete všetkými modlami svojimi až do dnešného dňa; a ja by mal vám odpovedať, dome izraelský? Žijem ja, hovorí Pán Boh, že vám nedám odpovede.

32. Ani myšlienka mysli vašej sa nestane, keď hovoríte: Budeme ako národy a ako pokolenia zeme, a sa drevu a kameňom klaňať.[4])

33. Žijem ja, hovorí Pán, silnou rukou, a roztiahnutým ramenom, a v hneve vyliatom kráľovať budem nad vami.

34. A vyvediem vás z národov,[5]) a shromaždím vás zo zemí, po ktorých ste rozohnaní, a silnou rukou a s roztiahnutým ramenom, a v hneve vyliatom kráľovať budem nad vami.[6])

35. A vyvediem vás na púšť[7]) národov, a tam budem sa súdiť s vami z oči v oči.

---

[1]) Prísahajúc proti nim, a chcejúc ich trestať.

[2]) Boh na trest za predošlé hriechy dopustil, že sa modlárstvom (Jer. 7, 31; 19, 5) poškvrnili, zvláštne prvorodeniatka svoje obetujúc Molochovi. „V ich daroch" = vo vraždení svojich detí.

[3]) Upadnutie do veľkých hriechov budí v hriešnikovi ošklivosť, hnus proti previneniam a privádza ho k obráteniu.

[4]) K prísahe.

[1]) Na každom pahrbku a pod každým stromom, ktorý videli, obetovali.

[2]) To je „nič", k čomu sa vy duchovne smilniť schádzate.

[3]) Hoci Boh skrze svojich prorokov nie raz povedal, že sa mu to neľúbi, jednak trvá to meno i tá vec.

[4]) Hovoríte: Nechceme byť poddaní Pánovi, nechceme nazývať sa jeho ľudom; ale nenazdávajte sa, že sa vaša žiadosť vyplní.

[5]) Chcete medzi pohanmi a ďa ich spôsobu žiť, ale ja vás vyvediem z nich.

[6]) Nechceli ste poddaní byť laskavému otcovi, budete podrobení prísnemu súdu.

[7]) Upamätuje na púšť, v ktorej sa Izrael na obdržanie prisľúbenej zeme pripravoval. „Púšť národov": Izraelci sú medzi pohanmi v zajatí.

36. Tak, ako som sa súdil s otcami vašimi na púšti zeme egyptskej, tak budem sa súdiť,[1]) hovorí Pán Boh.

37. A poddám vás pod moju berlu, a vovediem vás do sväzkov smluvy.

38. A vyberiem z vás priestupníkov, a bezbožníkov,[2]) a zo zeme, v ktorej bydlia, vyvediem ich, a do zeme izraelskej nevojdu; i zviete, že ja som Pán.

39. A vy, dome izraelský! Toto hovorí Pán Boh: Každý za modlami svojimi choďte a slúžte im! Ale jestliže ma ani v tom neposlúchnete, a meno moje sväté ďalej poškvrňovať budete darmi svojimi a modlami svojimi,[3])

40. (vtedy) na hore mojej svätej, na hore vysokej izraelskej, hovorí Pán Boh, tam mi slúžiť bude všetok dom izraelský; všetci, hovorím, čo ich bude v tej zemi, v ktorej sa mi ľúbiť budú; a tam žiadať budem prvotiny vaše,[4]) a prvotiny desiatok vašich so všetkým, čo mne posvätíte.

41. Ako obeť ľúbežnú prijmem vás, keď vás vyvediem z národov, a keď vás shromaždím zo zemí, po ktorých ste rozohnaní, a tak posvätený budem vo vás[5]) pred očima národov.

42. Potom poznáte, že som ja Pán, keď vás dovediem do zeme izraelskej, do zeme, pre ktorú som zdvihol ruku svoju, že ju dám otcom vašim.

43. A tam pamätať budete na cesty vaše, a na všetky nešľachetnosti vaše, ktorými ste sa poškvrňovali na nich, a nebudete sa ľúbiť sami sebe pre všetky tie zlosti, ktorých ste sa dopustili.[6])

44. A poznáte, že som ja Pán, keď vám dobré urobím pre meno svoje, a nie po vašich zlých cestách, ani po vašich neprávostiach najhorších, dome izraelský, hovorí Pán Boh.

45. A stala sa reč Pánova ku mne rieknuc:

46. Synu človeka, obráť tvár svoju[1]) proti poludniu, a kvapkaj[2]) proti poludniu, a prorokuj proti lesu toho kraja, ktorý je proti poludni,[3])

47. a riekni lesu proti poludniu: Slyš slovo Pánovo: toto hovorí Pán Boh: Hľa, ja zapálim v tebe oheň, a spálim v tebe všetky zelené stromy, a všetky suché stromy;[4]) nezhasne plameň ohňa, a spálená bude ním každá tvár[5]) od poludnia až na polnoc.

48. A uvidí každé telo, že som ho ja, Pán, zapálil, a nezhasne.

49. A riekol som: Ach, ach, ach, Pane, Bože! Oni o mne povedajú: Či tento nehovorí v samých podobenstvách?[6])

HLAVA 21.

Zpustošenie zeme Judskej a Jeruzalema. Potrestanie škodoradostných Ammonítov a Babylončanov.

1. A stala sa reč Pánova ku mne rieknuc:

2. Synu človeka! Obráť tvár svoju k Jeruzalemu, a kvapkaj proti svätyni, a prorokuj proti zemi izraelskej.[7])

3. A hovor k zemi izraelskej: Toto hovorí Pán Boh: Hľa, ja (som) proti tebe, a vytiahnem meč môj z jeho pošvy,

---

[1]) Trestaním vás polepším, ako niekdy na púšti, a to tak, že musíte poznať ruku Pánovu a prozreteľnosť jeho.

[2]) Odlúčim ich od vás a potrestám tým, že nevojdú do prisľúbenej zeme.

[3]) Ľte si len za svojimi modlami; keď ma i teraz neposlúchnete, neskoršie ma vy poslúchnete.

[4]) Najlepšie, čo máte, so všetkým, čo Bohu venujete alebo zasvätíte.

[5]) Svätým dokážem sa na vás a jako svätý slávený budem od pohanov, keď uvidia, že som vás vyslobodil.

[6]) Milosťou Božou zahanbení uznajú svoju hriešnosť a zacítia ošklivosť proti nej.

[1]) Neohrožene, bez ohľadu hovor.

[2]) Hovor ako prorok.

[3]) Proti Judstvu a Jeruzalemu ľudnatému, ležiacemu od Babylonska k poľudniu.

[4]) Všetkých, dobrých i zlých, chudobných i bohatých.

[5]) Celý les na všetky strany a všetko, čo je v ňom.

[6]) Prorok sa obáva, že z jeho reči v podobenstvách poslucháči úžitku mať nebudú, prosí Boha, aby ju vysvetlil.

[7]) Tu mu vykladá Pán podobenstvo z 20. hlavy.

a zabijem v tebe spravodlivého i bezbožného. [1])

4. Ale za to, že zabijem v tebe spravodlivého i bezbožného, vyjdi môj meč z jeho pošvy, na každé telo od poludnia až na polnoc,

5. aby vedelo každé telo, že ja Pán, vytiahol som meč svoj z jeho pošvy, ktorý sa viac ta nevráti. [2])

6. A ty, synu človeka, vzdychaj ako by si mal zlámané bedrá, pred nimi.

7. A keď ti rieknu: Prečo tak vzdycháš? Povedz im: Pre povesť, že prichádza, a schradne každé srdce, a oslabnú všetky ruky, a zamdlie každý duch; a po všetkých kolenách potečie voda; hľa, prichádza, a deje sa, hovorí Pán Boh.

8. A stala sa reč Pánova ku mne rieknuc:

9. Synu človeka, prorokuj a riekni: Toto hovorí Pán Boh: Povedz: Meč, meč je nabrúsený a vyhladený!

10. Nabrúsený, aby zabíjal obety; vyhladený, aby sa blyšťal. Ktorý odnímaš berlu syna môjho, [3]) podtínaš všetky stromy. [4])

11. Dal som ho vyhladiť, a bol vziaty do ruky; naostrený bol ten meč, a vybrúsený do ruky zabíjajúceho.

12. Krič a ruč, synu človeka, lebo ten bude proti ľudu môjmu, tento bude proti všetkým vodcom izraelským, ktorí poutekali; meču sú odovzdaní s ľudom mojím, preto udieraj na stehno! [5])

13. Lebo je vyzkúsený, [6]) a to (je i teraz tak) i keď berlu podvráti, nebude, hovorí Pán Boh.

14. Prorokuj tedy, synu človeka, a tlieskaj rukami, a nech sa zdvojnásobní meč, áno trojnásobný nech bude meč zabíjajúcich! Tento je meč veľkého zabíjania, ktorý privedie ich do hrôzy.

15. A ich srdce do mdloby, a rozmnoží porážku. Do každej ich brány postavím strach a zmätok ostrého meča, ktorý je vybrúsený, aby sa blyšťal a opásaný, aby zabíjal.

16. Buď ostrý, iď na pravo, alebo na ľavo, kdekoľvek sa bude ľúbiť ostriu tvojmu.

17. Potom i ja budem tlieskať rukami a vyplním môj hnev, ja Pán som to hovoril.

18. A stala sa reč Pánova, ku mne rieknúc:

19. A ty Synu človeka; sprav si dve cesty, kade by ísť mal meč kráľa babylonského, z jednej zeme nech vychádzajú obe; z ruky hádať bude na počiatku cesty k mestu hádať bude. [1])

20. Sprav tak cestu, aby tade prišiel meč k Rabbat synov Ammonových, a k Judovi na Jeruzalem dobre opevnený.

21. Lebo kráľ babylonský zastavil sa na rozcestí, na počiatku oboch ciest, tu si dá hádať miešajúc strely, [2]) opýta sa modiel a hádať bude z čriev.

22. Do jeho pravice prišiel lós proti Jeruzalemu, aby postavil (válečné) barany, aby otvoril ústa k zabíjaniu, aby pozdvihol hlas ku kriku válečnému, aby postavil barany proti bránam, aby nanosil násyp, aby porobil ohrady.

23. A bude sa im zdať, akoby sa nadarmo radil bohov pred ich očima, a akoby sobotný odpočinok napodobňoval, on však spomnie na ich neprávosť, [3]) aby ich popadol.

24. Preto toto hovorí Pán Boh: Preto, že ste upamätovali (mňa a jeho) na vašu neprávosť, [4]) a zjavili ste svoje

[1]) Budem držať všeobecný súd a trpieť budú vinní aj nevinní. Z toho rozumieť, že prisľúbený život nie je týmto časom ohraničený, ale že Boh i po časnosti zlých trestať bude.

[2]) Kým svoju úlohu nevykoná.

[3]) Syn je vyvolený ľud vôbec.

[4]) Všetky iné ríše, ako judská, Nabuchodonozorovi, ktorý Bohu za nástroj pomsty slúžil, sú všetky národy vôkol poddané.

[5]) Znak veľkého smútku bol udierať sa po bedrách.

[6]) Meč, aby zničil kráľovstvo judské.

[7]) Na všetky strany má meč zavit.

[1]) Na rozcestí si hádať dá, a tak vyvolí si ruku (stranu), ku ktorému mestu vojsko tiahnuť má najprv, či k mestu ammonskému Rabbath a či k Jeruzalemu.

[2]) Keď sa chcel vodca od striel dozvedieť, ktoré mesto má najprv napadnúť, vzal strely, napísal na ne mená miest, položil do tulca, a ktoré meno vytiahol, na to mesto udrel.

[3]) Prísahu a vierolomnosť Sedekiášovu.

[4]) Že si vo svojej vierolomnosti proti Nabuchodonozorovi spomnete i na neprávosti proti mne spáchané.

na odpor mne za zem, aby som ju nezkazil, ale nenašiel som ho.

31. Preto vylejem na nich hnev môj, a ohňom prchlivosti mojej ich znivočím; ich cesty na ich hlavu obrátim, hovorí Pán, Boh.

HLAVA 23.

Obvinenie ľudu izraelského a judského z modlárstva, ohlásajúc im pomsti Božej.

1. A stalo sa slovo Pánovo ku mne rieknuc:

2. Synu človeka, boly dve ženy, dcéry jednej matky.[1])

3. A smilnily[2]) v Egypte, v mladosti svojej smilnily; tam boly mačkané ich prsia, tam mačkané ich panenské prsia.

4. A ich mená boly: Oolla,[3]) väčšia, a Ooliba, jej menšia sestra; a tie boly moje, a porodily synov i dcéry. Ich mená boly neskôr: Samaria bola Oolla a Jeruzalem Ooliba.

5. Ale Oolla smilnila, majúc mňa,[4]) a náružive milovala svojich milovníkov Assýrskych, ktorí sa približovali k nej;

6. odených hyacintom kniežatá a pánov úradných, žiaducích mládencov, samí jazdcovia, jazdiaci na koňoch.

7. A dala sa do smilstva s nimi, so všetkými vyberanými synami assyrskými, a so všetkými, za ktorými sa bláznila, poškvrnila sa ich nečistotou.[5])

8. Okrem toho ani smilství svojich, ktoré mala v Egypte, nezanechala; lebo oni spali s ňou v jej mladosti, a oni mačkali jej panenské prsia, a vyliali smilstvá svoje na ňu.[6])

9. Preto vydal som ju do rúk jej milovníkov, do rúk synov Assurových, za ktorými sa chlipnosťou bláznila.

10. Títo odokryli jej hanbu, pobrali jej synov a dcéry, a ju samú mečom zabili,[1]) a tak staly sa zlopovestnými ženami,[2]) keď súdy konali pri nej.

11. (Keď) toto videla jej sestra Ooliba, viac než ona chlipnosťou zahorela; a svoje smilstvá horšie než smilstvá jej sestry,

12. synom assyrskym nestydate ponukla, vojvodom a princom úradným, ktorí prichádzali k nej oblečení nádherne, jazdcom, ktorí sa nosili na koňoch, a mládencom všetkým vybranej podoby.[3])

13. A videl som, že sa poškvrnila: a cesta jednaká obidvoch.

14. Ale táto rozmnožovala svoje smilstvá; a keď videla mužov namaľovaných na stene, obrazy Kaldejských farbami maľované,

15. a prepásaných pásom na bedrách, a sbarvenými čiapkami na ich hlavách, všetci na pohľad ako vojvodcovia, podobní synom babylonským, a zemi kaldejskej, v ktorej sa narodili,

16. zahorela k ním žiadosťou očí svojich, a poslala poslov za nimi do Kaldee.[4])

17. A keď synovia babylonskí prišli k nej ležať na jej prsiach, poškvrnili ju smilstvami svojimi, a ona poškvrnila sa od nich, a nasýtila sa jej duša od nich.

18. A obnažila smilstvá svoje a odkryla hanbu svoju,[5]) odstúpila od nej duša moja, ako bola odstúpila duša moja od jej sestry.

19. Lebo rozmnožila smilstvá svoje,

---

[1]) Kráľovstvo Izraela a Juda.

[2]) Páchaly modloslužobníctvo.

[3]) Oolla znamená „jej stánok". To jest ona má svoj vlastný stánok, svoj vlastný chrám. Pod týmto sa má rozumieť kráľovstvo izraelské. Ooliba značí: môj stánok je v nej. A vyznamenáva kráľovstvo Judské s chrámom v Jeruzaleme.

[4]) Nezavrhla Boha, ale pribrala nových bohov. (Jeron.)

[5]) Ich modlami, ktoré milovala.

[6]) Aj od tohoto sa dala sviesť k modlárstvu.

[1]) Tito ju podmanili, jej synov do zajatia odviedli, a krajine učinili koniec.

[2]) Ženy sú mestá.

[3]) Judea páchala modlárstvo na spôsob assyrských.

[4]) Už samé obrazy chaldejské boly dostatočné, aby židia s nimi uzavierali smluvy a nasledovali ich modlárstva.

[5]) Opätovne ukázala verejne, že chce modly pohanské ctiť.

rozpomínajúc sa na dni mladosti svojej, v ktorých smilnila v zemi egyptskej. [1])

20. A túžila v chlipnosti svojej za obcovaním s tými, ktorých telá sú ako telá oslov, a tok ich, ako tok koňský.

21. A tak vyšťahala si nešľachetnosť mladosti svojej, keď boly v Egypte prsia tvoje, a mačkané prsia panenské tvoje.

22. Preto, Oolibo, toto hovorí Pán, Boh: Hľa, ja povzbudím všetkých milovníkov tvojich proti tebe, ktorých si sa nasýtila; a shromaždím ich proti tebe, dookola,

23. synov babylonských, a všetkých Kaldejských, šľachticov, mocnárov a kniežatá; synov assýrskych, mládencov krásnej postavy, vodcov i pánov úradných a všetkých, kniežatá kniežat, a slávnych jazdcov na koňoch.

24. A prídu na teba zaopatrení vozami a kolesami, množstvo národov; pancierom, štítom a lebkou budú ozbrojení proti tebe na vôkol; a dám im právo, a budú ťa súdiť súdami svojimi. [2])

25. A vydám na teba horlenie svoje, ktoré vykonajú na tebe v prchlivosti; nos tvoj a uši tvoje odrežú, [3]) a čo ostane, to mečom padne; oni synov a dcéry tvoje pozabíjajú, a ostatky tvoje spálené budú ohňom.

26. A vyzlečú ťa zo šiat tvojich, a poberú okrasy tvoje.

27. A urobím koniec nešľachetnosti tvojej, a smilstvu tvojmu zo zeme egyptskej; a nepozdvihneš viac očí svojich k nim; a na Egypt si nespomneš viac. [4])

28. Lebo toto hovorí Pán Boh: Hľa, ja ťa vydám do rúk tých, ktorých nenávidíš, do rúk, ktorých sa nasýtila duša tvoja.

29. A budú s tebou nakladať nepriateľsky, a všetko ti poberú, a nechajú ťa nahú a potupy plnú, a zjavená bude hanba smilství tvojich, nešľachetnosť tvoja a smilné činy tvoje. [1])

30. Toto ti urobia, preto, že si smilnila s národami, medzi ktorými si sa poškvrnila ich modlami.

31. Po ceste sestry tvojej si chodila, i dám ti do ruky jej kalich.

32. Toto hovorí Pán Boh: Kalich sestry tvojej budeš piť, hlboký a široký; budeš na posmech, a na porúhanie na ďaleko.

33. Opilstvom a boľasťou naplnená budeš, kalichom omámenia a strnutia, kalichom sestry tvojej, Samarie.

34. A budeš ho piť, a vypiješ ho až do kvasníc, áno, črepy jeho zješ, [2]) a roztrháš prsia tvoje; [3]) lebo ja som to hovoril, vraví Pán Boh.

35. Preto toto hovorí Pán, Boh: Preto, že si zabudla na mňa, a mňa za chrbát svoj zahodila, ty nes tvoju nešľachetnosť a tvoje smilstvá.

36. A hovoril Pán ku mne rieknuc: Synu človeka, či nechceš súdiť Oollu a Oolibu, a vytýkať im ich neprávosti?

37. Že cudzoložily a krv majú na svojich rukách, a s modlami svojimi smilnily; ba i synov svojich, ktorých mne porodily, obetovaly im na zožranie. [4])

38. Ešte i to mi vykonaly: Zanečisťovaly svätyňu moju v ten deň, a soboty moje poškvrňovaly.

39. A keď dietky svoje modlám svojim obetovaly, a v ten deň vchádzaly do svätyne mojej, aby ju poškvrnily; i to robily uprostred domu môjho.

40. Posielaly k mužom, ktorí prišli z ďaleka, ku ktorým posielaly poslov; [5])

---

[1]) Tak ďaleko išla vo svojej zaslepenosti, že jej nebolo dosť na chaldejských modlách ale ctila i egyptských bohov, a tak aj nemravnosť egyptskú si privlastnila.

[2]) Boh pošle svoju pomstu na mesto, nepriatelia zúriť budú proti nemu.

[3]) Ako robievali cudzoložniciam.

[4]) Trestom dosiahne Boh, že prestanú smilniť s Egyptom. (Srov. 17., 15.)

[1]) Aby celý svet videl, aké ovocie priniesla. a čo zapríčinilo tvoje modlárstvo.

[2]) Pri vyciedzaní kvapôk do hlinenej nádoby zahryzieš.

[3]) Na znak svojho z bolesti i opilosti pochádzajúceho zúrenia.

[4]) Obetovali ich molochovi.

[5]) Krom modlárstva napriadali spojenstvá s cudzími národy, čím dokonávalo sa odpadnutie od Boha.

a hľa, keď títo prišli, im si sa umývala, a mazala si líčidlom oči svoje, a ozdobovala si sa ženskou okrasou.

41. Sedela si na prekrásnej posteli; a stôl bol pripravený pred tebou; a položila si naň moje kadidlo, a masť moju.[1])

42. A hlas množstva veselého bol pri nej a pri mužoch, ktorí boli privedení z obecného ľudu, a prichádzali z púšti, kládli náramnice na ich ruky, a slávne koruny na ich hlavy.[2])

43. I riekol som tej, ktorá sa sostarala v cudzoložstvách: teraz smilniť bude v smilstvách svojich aj táto.

44. A vchádzajú k nej ako k žene smilnici, tak vchádzajú k Oolle a Oolibe, ženám nešľachetným.

45. Ale sú mužovia spravodliví,[3]) títo budú súdiť po práve cudzoložníc, a po práve prelievajúcich krv; lebo sú cudzoložnice, a krv je na ich rukách.

46. Toto hovorí Pán: Priveď proti nim mnoho ľudí a vydaj ich na krik a na lúpež.

47. A nech ich ukameňujú kamením ľudu, a posekajú mečami svojimi; nech povraždia ich synov i dcéry, a spália ohňom ich domy.

48. A odstránim nešľachetnosť zo zeme, a naučia sa všetky ženy nerobiť také nešľachetnosti.[4])

49. A dajú nešľachetnosť vašu na vás, a ponesiete hriechy modiel svojich; a zviete, že ja som Pán, Boh!

[1]) Čo mne ako obeta patrilo.

[2]) K židom prišli s Kaldejskými rozličné národy, áno i Arabi z púšti k ich modloslužbám. — Týchto mimoriadne milovali židia a veľké poklady tvorili na ich modly. (Izai 65., 11.)

[3]) Kaldejčania nazývajú sa spravodliví, preto, že ohľadom na vraždenie a modlárstvo tak hlboko nepadli.

[4]) Modloslužobníci židovskí majú byť mečom vypustošeni zo zeme, aby boli na výstrahu aj iným národom žeby sa zriekli modlárstva a pravému Bohu slúžili.

HLAVA 24.

Predpovedá deň záhuby Jeruzalema. Predstavuje biedu ľudu a mesta v dvoch obrazoch.

1. A stalo sa slovo Pánovo ku mne v deviatom roku,[1]) v desiatom mesiaci, desiateho dňa (tohože) mesiaca rieknuc:

2. Synu človeka! Napíš si meno tohoto dňa, v ktorom práve kráľ babylonský pevne postavil sa proti Jeruzalemu.

3. A povedz príslovím podobenstvo tomu domu zpurnému, a riekni k nim: Toto hovorí Pán, Boh: Postav hrniec; postav, hovorím, a nalej do neho vody.[2])

4. Vlož kúsky mäsa do neho, samé dobré kusy, stehno i pleco, vyberané a plné kostí.[3])

5. Vezmi najtučnejší dobytok, a polož aj hŕbu kostí podeň; nechaj to sovrieť, tak aby sa i kosti rozvarily v ňom!

6. Preto toto hovorí Pán, Boh: Beda mestu krvavými (zločinami) poškvrnenému, hrncu, na ktorom je hrdza jeho a z ktorého nesijde hrdza[4]) jeho; kusy po kuse z neho vyhoď, nepadol naň lós.[5])

7. Lebo krv jeho je uprostred neho, na holú skalu ju vylialo; nevylialo ju na zem, aby mohla pokrytá byť prachom.[6])

8. Aby som uviedol naň hnev svoj, a pomstou aby som sa pomstil, dal som jeho krv na holú skalu, aby nebola zakrytá.[7])

9. Preto tak hovorí Pán Boh: Beda

[1]) V deviatom roku po odvedení kráľa Joachina. (1, 2.), ktorý je i deviatý rok kráľovania Sedekiášovho.

[2]) Hrniec, do ktorého má poklásť mäso a kosti, znamená Jeruzalem, v ktorom majú židia pohynúť.

[3]) Mäso a výborné kosti sú kráľ, kniežatá a prední ľudia; oheň a voda ich biedy a úzkosti v čas obliehania mesta.

[4]) Beda mestu, ktoré sa nedá očistiť od svojich hriechov a škvŕn.

[5]) Nebude preberania. Všetci bez rozdielu budú trpieť. Jedni mečom, druhí hladom, ostatní zajatím

[6]) V Jeruzaleme vraždili verejne a bez ohľadu a studu.

[7]) A preto, že tak verejne vraždili, musel som dopustiť na nich trest môj.

mestu krvavými zločinami poškvrnenému, ktorému ja urobím veľký oheň.
(Nah. 3, 1.; Heb. 2, 12.)

10. Posnášaj kosti, ktoré ohňom spálili, stroví sa mäso, a rozvarí sa všetka miešanina, a kosti sa rozpadnú.[1])

11. Polož ho i prázdny na žeravé uhlie, aby sa sohriala a rozpustila meď jeho; a sliala sa v ňom nečistota jeho, a strovila sa hrdza jeho.[2])

12. Mnoho práce a potu sa na to vynaložilo, a nevyšla s neho prilišná hrdza jeho ani ohňom.

13. Nečistota tvoja je ohavná; lebo som ťa chcel očistiť, a nie si očistené od neriadov svojich; ani nebudeš prv očistené, dokiaľ sa neukojí hnev môj na tebe.

14. Ja Pán som hovoril: Príde[3]) a urobím to; neobídem, ani neodpustím, ani sa nesľutujem; podľa ciest tvojich, a počínaní tvojich súdiť ťa budem, [4]) hovorí Pán.

15. A stalo sa slovo Pánovo ku mne rieknuc:

16. Synu človeka! Hľa, ja vezmem od teba žiadúcu vec očí tvojich[5]) porážkou; a nebudeš kvíliť, ani plakať, ani ti slzy nepotečú.

17. Vzdychaj mlčky, vykladania nad mrtvými nebudeš držať;[6]) korunu svoju maj obviazanú, a obuv tvoja nech ti je na nohách,[7]) a nezastieraj si ústa šatou,[8]) ani nejedz pokrmov smútiacich.

18. Tak hovoril som to ľudu ráno,[9]) a večer zomrela moja žena; a urobil som ráno, ako mi rozkázal.

19. I riekol ľud ku mne: Prečo nám neoznámiš, čo to znamená, čo ty robíš?

20. A riekol som im: Reč Pánova stala sa ku mne rieknuc:

21. Riekni domu izraelskému: Toto hovorí Pán, Boh: Hľa, ja poškvrním svätyňu svoju, chlúbu kráľovstva vášho, a najvzácnejšie veci očí vašich, nad čím úzkostlive bedlí duša vaša; synovia vaši, a dcéry vaše, ktoré ste zanechali,[1]) padnú mečom.

22. A budete činiť ako som ja činil: úst svojich nezastriete šatou, a pokrmov smútiacich jesť nebudete.

23. (Ozdoby) vienky na hlavách svojich mať budete a obuv na nohách; nebudete kvíliť, ani plakať, ale chradnúť budete v neprávostiach vašich, a každí vzdychať budete k bratovi svojmu.[2])

24. A (tak) bude vám Ezechiel na výstražné znamenie; všetko, čo on učinil, urobíte i vy, keď to príde; a zviete, že ja som Pán, Boh.

25. A ty, synu človeka, hľa, v ten deň, keď odoberiem od nich ich silu, radosť, dôstojnosť a žiadosť ich očí, na čom odpočívajú ich duše: ich synov a dcéry;

26. v ten deň, keď príde utekajúci k tebe, aby ti oznámil,[3])

27. v ten deň hovorím, otvoria sa ústa tvoje s tým, ktorý utiekol:[4]) i budeš hovoriť a nebudeš mlčať viac, a ty budeš im výstražným znamením, a budete vedieť, že som ja Pán!

---

[1]) Aby to všetko sovrelo to jest aby ukázal, že nebudú vyberať nikoho, ale malého i veľkého rovnako zničia.

[2]) Keď obyvatelia Jeruzalema budú mečom, alebo zajatím vyhubení, potom podpálim mesto, aby som tak všetku zlosť základne vykoreníl. (Jeron.)

[3]) Posledný trest.

[4]) Súdom cudzoložných a krv prelievajúcich.

[5]) Najmilejšiu vec, manželku tvoju.

[6]) Nedovedieš žien, ktoré by nad zomrelou vykladaly. (Jer. 9., 17.)

[7]) Hlavu si nedaj ostríhať, ako to robíte v smútku, ani bosý nebuď.

[8]) Zovňajší dôkaz, že ničoho nejedol počas smútku.

[9]) Toho istého rána som oznámil ľudu zjavenie božie.

[1]) Odvedení nechali svoje deti aspoň zčiastky v Jeruzaleme.

[2]) Dobytie Jeruzalema bolo slávnostne oznámené v Babylone, a celé obyvateľstvo držalo víťazné slávnosti, na ktorých aj tamejší židia museli podieľ brať a nesmeli svoj zármutok nad dobytým mestom a nad povraždenými dietkami ukázať. Len potajomky vzdychali jeden ku druhému.

[3]) Keď ti očitý svedok o tomto všetkom bude rozprávať.

[4]) V ten deň, keď onen svedok očitý bude hovoriť všetko, čo si ty predpovedal, ty budeš smelším pri oznamovaní proroctví mojich, lebo budeš istý, že slovám tvojim potom lepšie uveria.

HLAVA 25.

Proroctvo proti Ammonským, Moabským, Edomským a Filištinským.

1. A stala sa reč Pánova ku mne rieknuc:

2. Synu človeka, obráť tvár svoju proti synom Ammonovým, a prorokuj o nich.

3. A riekneš synom Ammonovým: Slyšte slovo Pána Boha: Toto hovorí Pán, Boh: Preto že si riekol hahá, hahá, nad svätyňou mojou, že je poškvrnená; a nad zemou izraelskou, že je zpustošená; a nad domom judským, že sú odvedení do zajatia,

4. preto ja dám teba synom východnej zeme[1]) za dedictvo, oni postavia chlievy svoje, a rozložia v tebe stánky svoje; oni budú jesť obilia tvoje, a oni budú piť mlieko tvoje.

5. A dám Rabbat[2]) na obydlie ťavám, a synov Ammonových za odpočívadlo stádov; a zviete, že ja som Pán!

6. Lebo toto hovorí Pán Boh: Preto, že si tlieskal rukama a dupkal nohama,[3]) a radoval si sa z celého srdca nad zemou izraelskou,

7. hľa, preto ja vystrem ruku moju na teba, a dám ťa národom na lúpež, a vykorením ťa z ľudí, a vyplienim zo zemí, a zničím; a zvieš, že som ja Pán!

8. Toto hovorí Pán Boh: Preto, že Moab a Seir[4]) hovorili: Hľa, dom Juda je ako všetky národy![5])

9. Preto, hľa, ja otvorim bok Moabov od miest, od miest jeho, hovorím, a od jeho hraníc, východné mestá zeme Bethiesimoth a Bélmeon, a Kariataim,

10. synom východným spolu i so synami Ammonovými, a dám ich za dedictvo, aby nebola pamäť synov Ammonových medzi národami.

11. A nad Moabom vykonám súdy; a zvedia, že ja som Pán.[1])

12. Toto hovorí Pán Boh: Preto že Idumea činila pomstu, aby sa na synoch judských vypomstila, a ťažko sa previnila, keď si pomstu vyliala na nich:[2])

13. preto toto hovorí Pán Boh: Vystriem ruku moju na Idumeu a vyplienim z nej ľudí i hovädá, a učiním ju pustou od juhu; a ktorí sú v Dedane, padnú mečom.

14. A dám pomstu svoju na zem idumejskú skrze ruku ľudu môjho izraelského; a s Edomom učinia podľa hnevu môjho a prchlivosti mojej, a poznajú pomstu moju, hovorí Pán Boh.

15. Toto hovorí Pán Boh: Preto že vykonali Palestinskí pomstu, a pomstili sa z celej duše, vraždiac a staré nepriateľstva doplňujúc:

16. preto toto hovorí Pán Boh: Hľa, ja vystriem ruku svoju na Palestinských a povraždím vrahov, a vyplienim ostatky pomorského kraja;

17. a vykonám na nich pomstu velikú, trestajúc ich v hneve; a zvedia, že ja som Pán, keď prevediem pomstu svoju na nich.

HLAVA 26.

Proroctvo o zpustošení Týra.

1. A stalo sa v jedenástom roku,[3]) prvého dňa mesiaca, stala sa reč Pánova ku mne rieknuc:

2. Synu človeka! Preto že Týrus[4]) riekol o Jeruzaleme: Hahá! polámané sú

[1]) Arabom. (Jer. 49., 28.) Zem Ammoncov tak zpustošia Kaldejci, že bude slúžiť priechodným arabským národom za pastvu.

[2]) Najväčšie mesto Ammoncov.

[3]) Všemožným spôsobom si dával na javo svoju škodoradosť.

[4]) Od Ammona prechádza prorok na jeho brata a suseda Moaba.

[5]) Niakých predností pred inými národy nemajú; žiadnej ochrany od Boha svojho nedosiahly.

[1]) Ak nie ako ich modly. Kedy sa splnilo toto proroctvo, Písmo sv. nespomína, ale spisovateľ Jozef Flavius hovorí, že Nabuchodonozor v piatom roku po rozborení Jeruzalema podmanil tieto národy spolu aj s Egyptom.

[2]) Edomskí z pomsty popudzovali Nabuchodonozora, aby zničil Jeruzalem. (Žalm. 136, 7; Izaiáš 34, 8.)

[3]) Po odvedení Jechoniáša a za panovania Sedekiáša.

[4]) Vo Fenicii. Toto bolo prvé kupecké mesto v starej dobe. Ono ležalo na skalnatej výšine vedľa mora. Ale jeho obyvatelia vystavili nové mesto na neďalekom ostrove, ktoré sa neskoršie, keď hlavné mesto padlo, veľmi vyvinulo. Obe mali meno Týrus (starý) a Týrus (nový).

brány národov, obráti sa ku mne;[1]) naplnený budem; spustol.

3. Preto toto hovorí Pán Boh: Hľa, ja na teba, Týre, a privediem na teba mnoho národov, ako keď sa zdvíha vlniace sa more.

4. A rozvália múry Týru, a rozmecú veže jeho; a vymetiem z neho prach, a obrátim ho na skalu holú do čista.

5. Bude k sušeniu sieti uprostred mora, lebo ja som to riekol, hovorí Pán, Boh: a bude na lúpež národom.

6. I jeho dcéry,[2]) ktoré sú na poli, budú mečom povraždené; a zvedia, že ja som Pán.

7. Lebo toto hovorí Pán Boh: Hľa, ja privediem od polnoci na Týr Nabuchodonozora, kráľa babylonského, kráľa kráľov, s koňmi a vozami, a s jazdcami, a so zástupom a s ľudom velikým.

8. Tvoje dcéry, ktoré sú na poli, zabije mečom; a obkľúči ťa šiancami a nanosí násyp vôkol; a pozdvihne proti tebe štít.

9. A obranné strechy, a válečné barany postaví proti múrom tvojim, a veže tvoje rozváľa svojimi válečnými nástrojami.

10. Od množstva koní pokryje ťa ich prach; od hrmotu jazdcov a kolies, a vozov budú sa hýbať múry tvoje, keď vchádzať bude do brán tvojich ako bránami rozváľaného mesta.

11. Kopytami koní svojich pošliape všetky ulice tvoje; ľud tvoj poseká mečom, a tvoje hrdé sochy popadajú na zem.

12. Rozoberú bohatstvá tvoje, rozchvácajú kupectvá tvoje, rozváľajú múry tvoje, a tvoje prekrásne domy porúcajú; a kamenie tvoje a drevo tvoje, i prach tvoj pohádžu do prostried vody.[3])

13. A urobím koniec mnohým spevom tvojim, a zvuku citár tvojich nebude viac slýchať. (Jer. 7, 34.)

14. A obrátim ťa na skalu holú, budeš k sušeniu sietí, a nebudeš viac vystavený;[1]) lebo ja som riekol, hovorí Pán, Boh.

15. Toto hovorí Pán Boh Týru: Či od hrmotu pádu tvojho, a od vzdychania pobitých tvojich, keď zbití budú uprostred teba, nepohnú sa ostrovy?

16. A vstanú so stolic svojich všetky kniežatá pomorské, poskladajú plášte svoje, a odhodia pestrobarevné rúcha svoje a oblečú sa do strachu, na zem sadnú, a zdesení nad náhlym pádom tvojim, diviť sa budú.

17. A pozdvihnú nad tebou nariekanie a rieknu ti: Ako si zahynulo ty, ktoré bývaš na mori mesto slávne, ktoré si bolo silné na mori i s obyvateľmi svojimi, ktorých sa všetci báli?

18. Teraz zhrozia sa lode v deň pádu tvojho; a ľakať sa budú ostrovy na mori, preto že nikto nevychádza z teba.

19. Lebo toto hovorí Pán Boh: Keď ťa učiním mestom pustým ako mestá, ktoré sú neobydlené; a privediem na teba potupu, a pokryjú ťa veľké vody;

20. a strhnem ťa s tými, ktorí sostupujú do jazera[2]) k ľudu pradávnemu, a posadím ťa v najposlednejšej zemi, ako staré pustiny,[3]) pri tých, ktorí sostupujú do jazera, aby si nebolo obydlené; a keď potom dám slávu v zemi živých

21. na nivoč ťa obrátim, a nebudeš; a keď ťa budú hľadať, nenajdú ťa viac na veky, hovorí Pán, Boh.[4])

[1]) Množstvo ľudu rozličných národov, ktoré prv do brán mesta Jeruzalema pre kupectvo vchádzalo, obráti sa teraz ku mne, čo mi bude k úžitku.

[2]) Jemu podriadené mestá.

[3]) Ponevádž sa Tyrus Nabuchodonozorovi pokojne poddal, tieto slová sa vzťahujú na dobu Alexandra Veľkého, ktorý roku 332 pred Kr. toto mesto úplne rozvália. Keď okolo nového Tyrusa nanosil násyp od brehu až po ostrov, na ktorom bol vystavený, všetky skaly, piesok, štrk a klady zo starého Týru do mora pohádzal, aby tento násyp mohol vyplniť.

[1]) Starý Týrus Nabuchodonozorom vyplienený prišiel ešte k moci v Novom Týruse. (Izai. 23.) Ale Nový Týrus po jeho rozvalaní sa nikdy viac nevystavel.

[2]) „Do hrobu", „do pekiel", „do podsvetia".

[3]) t. j. staré mestá na srúcaniny a púšť obrátené.

[4]) Keď Alexander Veľký tristo rokov pred Kristom rozbúral Týrus, jeho pozostatky sa stále tratily, tak že za času, keď sa Boh ukázal v sláve svojej na zemi, ztratily sa všetky stopy po ňom.

HLAVA 27.

Oplakávanie Týra. Popisuje jeho predošlú slávu a kupectvo.

1. A stalo sa slovo Pánovo ku mne rieknuc:
2. Teda, synu človeka, počni nad Týrom nárek;
3. a riekni Týru, ktorý bydlí pri vchode morskom,[1]) a obchod sprevádza s národy po mnohých ostrovoch: Toto hovorí Pán Boh: O Týre, ty si riekol: Ja som dokonalej krásy,
4. a v srdci mora položený. Susedia tvoji, ktorí ťa vystavili, doplnili krásu tvoju,
5. z jedliny sanirskej[2]) vystavili ťa so všetkými doskami[3]) pre more, cedry s Libanu vzali, aby ti spravili sťažeň.
6. Duby bázanské tesali na tvoje veslá, a veslárske lavičky tvoje spravili ti zo slonových kostí indických, a loďné búdky z dreva z ostrovov Italie.
7. Pestrý kment egyptský utkaný bol na plachtu, aby zavesená bola na sťažeň; modrý a červený šarlát z ostrovov Elisa boly prikrývadlom tvojím.[4])
8. Obyvatelia sidonskí a aradskí[5]) boli veslármi tvojimi; múdri tvoji, Týre, boli správcami tvojimi.
9. Starší z Gebal[6]) a mudrci jeho mali plavcov k obsluhovaniu rozličných nástrojov tvojich; všetky lodi morské, a ich plavci patrili k tvojmu obchodnému ľudu.
10. Persi, Lydičania a Libyčania boli v tvojom vojsku ako mužovia bojovníci tvoji; štít a lebku vešali u teba k tvojej okrase.[7])
11. Synovia aradskí s vojskom tvojím boli po tvojich múroch do okola; ale i Pygmejci,[1]) ktorí boli vo vežiach tvojich, vešali svoje štíty do okola po múroch tvojich, a doplnili krásu tvoju.
12. Kartaginskí[2]) kupci tvoji množstvom všelijakého zbožia; striebrom, železom, cínom a olovom naplnili trhy tvoje.
13. Grécko, Tubal, a Masoch[3]) kupčili s tebou; otrokov a medené nádoby privážali ľudu tvojmu.
14. (Pochodiaci) z domu Togorma[4]) kone a jazdcov, a oslov privádzali na trh tvoj.
15. Synovia Dedanovi[5]) boli kupci tvoji, mnohé ostrovy boly kupectvom ruky tvojej; slonové zuby a ebenové drevo zamieňali za cenné veci tvoje.
16. Syrskí viedli s tebou obchody pre množstvo výrobkov tvojich; drahokamy, a šarlát, a výšivky, kment, hodváb, a jaspis vykladali na trhu tvojom.
17. Judsko a zem izraelská, i tie obchodníkami tvojimi boly, obilím, výborným balsámom, medom, olej a kadidlo vykladali na trhoch tvojich.
18. Damascenský bol kupcom tvojím pre množstvo výrobkov tvojich, pre množstvo rozličného tovaru, vínom silným, a s vlnou barvy najlepšej.
19. Dan a Grécko, a Masel vykladali na trhoch tvojich kované železo; najlepšiu myrrhu, voňavú trstinu ti donášali na predaj.
20. Dedan kupčieval v tebe kobercami na sedenie.
21. Arabia a všetky kniežatá kedarské, aj oni boli pod tvojou rukou ako kupci,[6]) s barancami, baranmi a capmi prichádzali k tebe kupčiť s tebou.

---

[1]) Z ktorého prístavu je vôbec prístup na more.

[2]) Čiastka libanonského horstva.

[3]) S bokami lodí.

[4]) Na kajutách alebo na lodi miesto strechy.

[5]) Sidon a Arad mestá fenické.

[6]) Ztadiaľ boli výteční tesári k stavaniu lodí.

[7]) Zbraň vešiavali na okrasu. (Srov. Pieseň pies. 4, 4.) Týrčania mávali pre ich rozšírené kupectvo žoldnierov zo všetkých národov.

[1]) Udatní bojovníci (sv. Jeronym).

[2]) Dľa žid: Taršišskí (zo Španielska).

[3]) Dľa domnenia národy pri Čiernom mori medzi Armeniou, Kolchis a Iberiou.

[4]) Z Armenie, ktorú starí spisovatelia chválili pre množstvo krásnych koní.

[5]) Deden dnes Daden, arabský kmeň blízko perského zálivu.

[6]) Ďalej odvážali tvoj tovar.

22. Predavači zo Sáby a Reemy[1]) boli tvoji obchodníci so všeliakým výborným korením, drahým kameňím i zlatom, ktoré vykladali na tvojich trhoch.

23. Haran, a Chene a Eden,[2]) kupčili s tebou; Saba, Assur a Chelmad[3]) boli tvoji predavači.

24. Tí viedli s tebou obchod s rozličnými tovarmi, v sväzkoch modrého a strakatého vyšívania, a drahocenných súken, dobre zaobalených a povrázkami stiahnutých; i cedry mali k obchodom s tebou.

25. Lodi morské (boly) kniežatá tvoji v obchode tvojom,[4]) a naplnený si, a oslávený nesmierne v srdci mora.

26. Na vody veľké priviedli ťa veslári tvoji;[5]) vietor východný[6]) stroskotal ťa v srdci mora.

27. Bohatstvo tvoje, a poklady tvoje, a mnohonásobné náčinie tvoje, plavci tvoji, a loďní správcovia tvoji, ktorí riadili nástroje tvoje, a ktorí boli nad ľudom tvojim, i tvoji mužovia bojovníci, ktorí boli v tebe i so všetkým množstvom tvojim, ktoré je uprostred teba, padnú do srdca mora v deň pádu tvojho.

28. Od hlasného volania správcov tvojich zatrasú sa lode.

29. A vystúpia z lodí tvojich všetci, ktorí držali veslo a všetci správcovia loďní vystúpia na zem;

30. a nariekať budú hlasom veľkým nad tebou, a horko kričať budú; a nahádžu prach na hlavy svoje, a posypú sa popolom.[7])

31. A vyholia si plešiny pre teba,[8]) a opášu sa žininami, a budú ťa oplakávať v horkosti duše plačom prehorkým.

32. A zaspievajú nad tebou pieseň žalostnú a budú ťa oplakávať: Kto bol ako Tyrus, ktorý onemel uprostred mora?

33. Ty si vyvážaním tovarov tvojich z mora[1]) naplnil (hojnosťou) mnohé národy; množstvom bohatstva svojho, a ľudí svojich, obohacoval si kráľov zeme.

34. Teraz roztroskaná si od mora; v hlbokých vodách je tovar tvoj, i všetko množstvo tvoje, ktoré bolo uprostred teba, padlo.

35. Všetci obyvatelia ostrovov shrozili sa nad tebou, a všetci ich kráľovia búrou ochromení súc víchrom, premenili tváre (svoje).

36. Kupci národov sipeli nad tebou; na nivoč si obrátený, a nebudeš na veky.

HLAVA 28.

Proroctvo o potrestaní pýchy kráľa tyrského. Nárek nad ním. Osvedčenie pomsty Sidonským. Potešenie ostatkov izraelských.

1. A stala sa reč Pánova ku mne rieknuc:

2. Synu človeka, riekni kniežaťu tyrskému:[2]) Toto hovorí Pán, Boh: Preto, že sa pozdvihlo srdce tvoje, a že si riekol: Ja som Boh, a na stolci Božom usadil som sa v srdci mora,[3]) kdežto si človek, a nie Boh; a privlastňuješ si srdce svoje ako srdce Božie;

3. hľa, ty si múdrejší nad Daniela,[4]) nijaké tajomstvo nie je skryté pred tebou.

---

[1]) Mestá v šťastnej Arabii blízko perského zálivu.

[2]) Mestá v Mesopotámii.

[3]) Mesto blízko Assyrie. Saba je mesto v Etiopii.

[4]) S tvojimi ďaleko sa plaviacimi loďami si pozdvihol kupectvo svoje.

[5]) Poneváč nemali kompasu museli sa pridržať brehu, lebo ináč mohli zahynúť na širokom mori.

[6]) Rozumej Nabuchodonosora a Alexandra; ktorí prišli od východu.

[7]) Na znak veľkého zármutku. (Jer. 6, 26).

[8]) Od veľkého žialu (Jer. 48, 37). oblečú smútočné rúcho.

[1]) Z ďalekých primorských zemí donesených.

[2]) Tu hovorí prorok proti kráľovi týrskemu. Poneváč proroctvo v predošlej kapitole sa vzťahuje až na časy Alexandra nasledovne aj toto sa nevzťahuje len na Itobala, ktorý panoval za času Nabuchodonozora, ale aj na posledné knieža, ktoré pozbavil Alexander koruny.

[3]) Ja panujem neobmedzene na mori.

[4]) Ty sa domnievaš, že si múdrejší nad Daniela. Tento žil v tej dobe na dvore kráľovskom v Babylone, a bol v chýre najväčšieho mudrca, preto že v mladosti svojej vyložil kráľovi sen o kovovom stĺpe. (Dan. 2, 48).

4. Múdrosťou a opatrnosťou svojou si si učinil silu; a nashŕňal si si zlata i striebra do pokladov tvojich.

5. Množstvom múdrosti svojej a obchodom svojím rozmnožil si sebe silu, a tu pozdvihlo sa tvoje srdce v moci tvojej.

6. Preto toto hovorí Pán Boh: preto, že sa pozdvihlo srdce tvoje ako by si mal srdce Božie:

7. preto hľa, ja privediem na teba cudzozemcov najsilnejších z národov;[1]) a tí obnažia meče svoje na krásu múdrosti tvojej, a poškvrnia krásu tvoju.[2])

8. Zabijú a strhnú ťa, a zomreš smrťou zbitých v srdci mora.

9. Či aj potom budeš hovorievať pred vrahami tvojimi: Ja som Boh, kdežto si človek, a nie Boh, v rukách tých, ktorí ťa zavraždia?

10. Smrťou neobrezaných[3]) zomreš rukou cudzincov, lebo ja som riekol, hovorí Pán, Boh.

11. A stala sa reč Pánova ku mne rieknuc: Synu človeka, započni nárek nad tyrským kráľom,

12. a riekneš mu: Toto hovorí Pán, Boh: Ty pečať podobnosti,[4]) plný múdrosti, a dokonalý v kráse!

13. Bol si v rozkošiach raja Božieho, všeliaký drahý kameň odev tvoj: sardis, topaz a jaspis, chrysolit, a onyx a beryll, safir a rubin, a smaragd; zlato ozdobou krásy tvojej, a prelamovaný šperk bol pre teba pripravený v deň, v ktorom si bol stvorený.[5])

14. Ty si bol cherubom s rozprestretými[6]) a chrániacimi krýdlami; a postavil som ťa na svätej hore Božej,[7]) uprostred kameňov ohnivých si chodil.

15. Dokonalým si bol na cestách svojich odo dňa stvorenia tvojho, kým sa nenašla neprávosť pri tebe.[1])

16. Pre množstvo kupectva tvojho naplnily sa vnútornosti tvoje neprávosťou a zhrešil si; tu shodil som ťa s hory Božej, a vyhubil som ťa, ó ochraňujúci cherube zprostred kameňov ohnivých.

17. A pozdvihlo sa srdce tvoje pre krásu tvoju a múdrosť tvoju; shodil som ťa na zem; pred tvár kráľov dal som ťa, aby ťa videli.

18. Množstvom neprávostí svojich, a neprávosťou obchodu tvojho poškvrnil si svätyňu svoju[2]) preto vyvediem oheň zprostred teba, ktorý ťa spáli, a obrátim ťa na popoľ na zemi, pred tvárou všetkých, ktorí hľadia na teba.

19. Všetci, ktorí ťa znali medzi národmi, ustrnú nad tebou; lebo budeš ničím, a nebudeš na veky.

20. A stala sa reč Pánova ku mne rieknúc:

21. Synu človeka! Obráť tvár svoju proti Sidonu,[3]) a prorokuj proti nemu,

22. a riekni: Toto hovorí Pán Boh: Hľa, ja (prídem) na teba, Sidone, a oslávim sa uprostred teba,[4]) a zvedia, že ja som Pán, keď vykonám nad ním súdy, a dokážem na ňom svätosť moju.[5])

23. A pošlem naň mor, a krv na ulice jeho; a padať budú zbití uprostred neho od meča vôkol, a zvedia, že ja som Pán.

---

[1]) Kaldejskí, neskoršie vojská Alexandra.

[2]) Na vzácne veci, ktoré si si nadobudol múdrosťou tvojou.

[3]) Smrťou bezbožných pohanov.

[4]) Pravý obraz dokonalosti (posmešne).

[5]) V ktorý si na trón vstúpil.

[6]) Ty si mal rozprestreté krýdla, a bol si mocný ako Cherubini na arche úmluvy a zakladala sa moc tvoja na Bohu.

[7]) Ako cherubínov na sv. hore Božej Sione postavil som ťa na vyvýšené miesto, ku ktorému nikto nemal prístupu.

[1]) Obchod Tyrských bol z počiatku blahodarný pre národy, lebo ich oboznamovali s výrobkami umu ľudského a s darmi Božími; a tak privádzali ľudí k poznaniu Boha a vďakovzdaniu. Vyznačoval sa Týrus zároveň poctivým obchodom, pokoja milovnosťou a prajnosťou oproti židom, menovite za času Dávida a Šalamúna. Ale časom sa to všetko premenilo, poctivosť ustúpila klamstvu, mravnosť zlobe a pokoja milovnosť zmenila sa v škodoradosť. Tak že ich obchod nebol viac dobrodením pre ľudstvo, ale príležitosťou naučiť sa zlému.

[2]) Dal si príležitosť, že Gréci a Kaldejskí tvoje nepriateľské národy, zneuctili tvoju svätyňu.

[3]) Sidon bolo najstarším mestom vo Fenicii a matkou Týru, ale tento čo skoro prevýšil Sidon a stal sa neodvislým. Ponevráč viedol Sidon obchod s Týrom, stal sa účastným jeho hriechov. (Jer. 25, 22, 27, 3).

[4]) Svojimi trestami.

[5]) Ako spravodlivý a svätý sudca sa ukážem.

24. A nebude viac urážkou trpkosti pre dom izraelský, ani tŕňom bolesť pôsobujúcim v okolí tých, ktorí sa im protivia; a zvedia, že ja som Pán, Boh.

25. Toto hovorí Pán Boh: Keď shromaždím dom izraelský z národov, v ktorých sú roztratení, dokážem na nich svätosť svoju pred národami, a budú prebývať v zemi svojej, ktorú som dal služobníkovi svojmu Jakubovi.

26. A budú tam prebývať bezpečne, a budú domy stavať a vinice sadiť, a budú prebývať nerušene, keď vykonám súdy nad všetkými, ktorí sa im protivia do okola; a zvedia, že ja som Pán Boh.

HLAVA 29.

Proroctvo proti Egyptu. Sľub Nabuchodonozorovi o Egypte. Sľub Izraelovi daný.

1. V desiatom roku, v desiatom mesiaci,[1]) jedenásteho dňa mesiaca, stalo sa slovo Pánovo ku mne, rieknuc:

2. Synu človeka! Obráť tvár svoju proti Faraonovi, kráľovi egyptskému,[2]) a prorokuj proti nemu a proti celému Egyptu.

3. Hovor a riekni: Toto hovorí Pán, Boh: Hľa, ja na teba, Farao, kráľu egyptský, draku veľký,[3]) ktorý ležíš uprostred tvojich riek,[4]) a hovoríš: Moja je rieka, a ja som sa sám stvoril.[5])

4. A položím uzdu do čeľustí tvojich a pripojím ryby riek tvojich k šupinám tvojim; a vytiahnem ťa zprostred riek tvojich, a všetky tvoje ryby šupín tvojich pridržať sa budú.[6])

5. I vyhodím ťa na púšť, i všetky ryby rieky tvojej; a na tvár zeme padneš, a nesoberieš sa ani neshromaždíš; zveri zemskej a vtáctvu nebeskému dám ťa zožrať.

6. Potom zkúsia všetci obyvatelia egyptskí, že ja som Pán, preto že si bol trstenou palicou pre dom izraelský.[1])

(Izai 36, 6.)

7. Keď ťa chytili do ruky, zlomil si sa, a pretrhol si ich plecia, a keď sa na teba opreli, rozdrobil si sa, a roztrhal všetky ich ľadviny.[2])

8. Preto toto hovorí Pán Boh: Hľa, ja privediem na teba meč, a pobijem z teba ľudí i hovädá.

9. A zem egyptská bude pustou a prázdnou, a zvedia, že ja som Pán, preto že si riekol: Rieka je moja, a ja som ju stvoril.

10. Preto, hľa, ja na teba a na rieky tvoje; a obrátim pustatiny na zem egyptskú, mečom zkazenú, od veže Syenes, až po hranice Etiopie.[3])

11. Nepôjde prez ňu noha človeka, ani noha zvieraťa nevstúpi na ňu a nebudú v nej bydlieť za štyridsať rokov.

12. A obrátim zem egyptskú na púšť uprostred zemí pustých, i jej mestá uprostred miest rozvaľaných,[4]) a budú pustými za štyridsať rokov; a rozoženiem Egyptčanov medzi národy, a rozvejem ich do zemí.

13. Lebo toto hovorí Pán Boh: Po prebehnutí štyridsať rokov shromaždím Egyptčanov z národov, v ktorých boli rozohnaní

14. a privediem nazpäť zajatých Egyptčanov a osadím ich v zemi Fatures,[5]) do zeme, v ktorej sa narodili; a budú tam malým kráľovstvom,

---

[1]) Roku 589. pred Kristom, počas obliehania Jeruzalema v desiatom roku kráľovania Sedekiáša a zajatia Jechoniáša.

[2]) Dľa sv. Jeronyma sa toto proroctvo vzťahuje vo všeobecnosti na všetkých Faraonov počas Kaldejskej ríši. Dľa iných sa tu má rozumieť Farao Efreé, alebo Apries, ktorého Jer. 14. spomína a ktorý panoval v tejto dobe.

[3]) Krokodíl.

[4]) Ktorý ležíš uprostred Nilu a jeho strúh.

[5]) Ja som stvoril rieku, ktorá ma živí a tej mi nikto neodoberie, a moc a silu môžem len sám sebe ďakovať.

[6]) Teba, všetky kniežatá pridržujúce sa teba chytím ako rybu na udicu a vyhodím ťa na suchú púšť; tým mieni dobytie zeme kráľom babylonským

[1]) Sľúbil si pomoc Izraelitom, kdežto si bol slabý ako trstená palica, na ktorú keď sa niekto opre, prekole si ruku na nej a padne.

[2]) Na teba sa spoliehať je neradno, lebo iste sa sklame. IV. Kráľ. 17, 3—6; 24, 20; 25, 1.

[3]) Dľa hebrej.: od mesta (veže) Migdol až po Syenes t. j. celú zem od polnoci až na poludnie.

[4]) Pod týmito pustými mestami majú sa rozumieť Idumejci a Moabi, ktorých Nabuchodonozor zpustošil po zajatí Jeruzalema.

[5]) Fatures je Tebais v Hornom Egypte. Tu sa má brať za celý Egypt.

15. medzi inými kráľovstvami bude najsníženejšie a nebude sa viac vynášať nad národy, a umenším ich, aby nepanovali nad národami.[1])

16. A nebudú viac domu izraelskému na dúfanie učiac neprávosti, aby utiekli (odo mňa), a ich nasledovali;[2]) a zvedia, že ja som Pán, Boh.

17. A stalo sa v dvadsiatomsiedmom roku, v prvom mesiaci, prvého (dňa) mesiaca;[3]) stalo sa slovo Pánovo ku mne rieknuc:

18. Synu človeka, Nabuchodonozor kráľ babylonský dal vojsku svojemu konať ťažkú službu proti Týru, (tak že) každá hlava bola oplešivela a každé rameno opĺzlo; a mzda nebola mu daná, ani jeho vojsku z Týru za službu, ktorú mi vykonal proti nemu.[4])

19. Preto toto hovorí Pán Boh: Hľa, ja dám Nabuchodonozorovi kráľovi babylonskému zem egyptskú; a poberie jej množstvo a rozoberie jej korisť, a rozchváce jej lúpež; a bude mzdou pre vojsko jeho, (Jer. 46, 2.)

20. a za prácu, ktorou slúžil proti nemu, dám mu zem egyptskú preto, že mne pracovali, hovorí Pán, Boh.[5])

21. V ten deň vypučí roh domu izraelskému,[6]) a tebe dám otvorené ústa[1]) uprostred nich; a zvedia, že ja som Pán.

HLAVA 30.

Ďalšie proroctvo proti Egyptu a iným národom s ním spojeným.

1. A stalo sa slovo Pánovo ku mne rieknuc:

2. Synu človeka! Prorokuj a riekni: Toto hovorí Pán, Boh: Kvíľte, beda, beda dňu![2])

3. Lebo blízko je deň, a blíži sa deň Pánov;[3]) deň mračien, čas národov bude.[4])

4. A príde meč do Egypta; a bude strach v Etiopie,[5]) keď padať budú ranení v Egypte a odňaté bude bohatstvo jeho,[6]) a sbúrené základy jeho.[7])

5. Etiopia, a Libya, a Lydsko a všetek ostatný obecný ľud, a Chub,[8]) a synovia zeme smluvy padnú s nimi od meča.

6. Toto hovorí Pán Boh: A padnú podpory Egypta, a zničená bude pýcha panovania jeho; od veže Syenes[9]) mečom popadajú v ňom, hovorí Pán Boh zástupov,

7. a budú rozohnaní uprostred zemí zpustošených, a jeho mestá budú uprostred miest pustých.

8. A zvedia, že ja som Pán, keď za-

---

[1]) Egypt sa viac od tejto doby nezotavil, a ostal počas perskej, gréckej a rímskej ríše veľmi malickým. Pod Perskými sa pokúsil neodvislosť si vydobiť, ale bol ešte väčšmi ponížený, a od týchto čias bol stále opanovaný od cudzincov: od Alexandra, Ptolomejských, Rímanov, Saracenov a Turkov.

[2]) Izrael nebude viac pokúšaný, aby sa naproti príkazu božiemu na Egypt opieral a s ním smluvy uzatváral.

[3]) Roku 572. pred Kristom. Toto proroctvo obdržal Ezechiel 17. rokov neskoršie ako prvé, asi 14. rokov po vypálení Jeruzalema.

[4]) Nabuchodonozor obliehal Týrus trinásť rokov. Keď ho zaujal nenašiel v ňom žiadnej koristi mimo prázdnych domov. Lebo obyvatelia buďto utiekli s majetkom svojim, buďto dobrovoľne sa poddajúc víťazovi, mesto od vydrancovania zachránili.

[5]) Lebo Boh to chcel, aby Kaldejčania mesto Týrus dobyli a ho zkazili.

[6]) Keď sa Nabuchodonozor po zaujatí Egypta domov navrátil. V tomto čase prišiel Daniel do veľkej hodnosti na Kaldejskom dvore kráľovskom keď vyložil sen Nabuchodonosorovi. Tam on potom svojmu národu veľké služby preukázal. Hneď po tomto Evilmerodach syn Nabuchodonosorov Jechoniáša kráľa z väzenia prepustil. IV. Kráľ. 25, 27. A tohoto vnuk Zorobabel vyviedol ľud zo zajatia.

[1]) Keď sa toto proroctvo splní, budeš môcť slobodne hovoriť, lebo ťa potom za pravého proroka uznajú.

[2]) O jak nešťastlivý bude pre vás Egyptčania ten deň!

[3]) Deň Pánov je ten, v ktorom Pán ukáže svoju moc v treste alebo odplate. Tu je slovo o treste.

[4]) V ktorom budú trestané národy.

[5]) Južná súsedná zem od strachu, že aj ju zastihne podobný osud.

[6]) Egypta.

[7]) Bohatstvo a moc jeho.

[8]) Dľa niektorých Nub, totižto súsedná Núbia.

[9]) Mesto v hornom Egypte na pravom prahu rieky Nilu. Dľa hebrej: Od (hradu) Migdal až k Syenes.

pálim oheň[1]) v Egypte, a potretí budú všetci pomocníci jeho.

9. V ten deň vyjdú poslovia od tvári mojej na lodiach k zničeniu dôvery Etiopie,[2]) a príde hrôza na nich v deň Egypta, a bez pochyby prijde.

10. Toto hovorí Pán, Boh: koniec urobím množstvu egyptského rukou Nabuchodonozora, kráľa babylonského.

(Vyššie 29, 19.)

11. On i jeho ľud s ním, najudatnejší z národov, privedení budú k zničeniu zeme; a vytiahnu z pošvy meče svoje proti Egyptu, a naplnia zem pobitými.

12. A vysuším toky riek[3]) suchými, a vydám zem do rúk najhorších (ľudí); a zpustoším zem, a plnosť jej rukou cudzincov, ja, Pán som hovoril.

13. Toto hovorí Pán Boh: A zkazím i podobenstvá, a koniec urobím modlám v Memfise,[4]) a kniežaťa zo zeme egyptskej nebude viac;[5]) a pustím strach[6]) na zem egyptskú.

14. A zpustoším zem Fatures, a zapálim oheň v Tafnis, a prevediem súdy v Alexandrii.[7]) (Zach. 13, 2.)

15. A vylejem hnev svoj na Pelusium,[8]) pevnosť Egypta, a povraždím množstvo (ľudu) alexandrinské;

16. a zapálim oheň v Egypte; ako k pôrodu pracujúca bude mať bolesti Pelusium, a Alexandria bude rozmetená, a v Memfise budú úzkosti deň po deň.

17. Mládenci heliopolskí a bubatskí[9]) padnú mečom, a ony[10]) odvedené budú do zajatia.

18. A v Tafnise[1]) zatmie sa deň, keď dolámem berly egypstké, a keď zanikne v ňom pýcha jeho moci; mrak ho pokryje, a dcéry[2]) jeho odvedené budú do zajatia.

19. A vykonám súdy na Egypte; a zvedia, že ja som Pán.

20. A stalo sa v jedenástom roku,[3]) v prvom mesiaci, siedmeho (dňa) mesiaca, stalo sa slovo Pánovo ku mne rieknuc:

21. Synu človeka! Rameno Faraona, kráľa egyptského som dolámal;[4]) hľa, nebolo obviazané, aby mu navrátené bolo zdravie, ani nebolo obviazané šatami, obvinuté plátnami, aby zasa k sile príduc mohlo držať meč.

22. Preto toto hovorí Pán, Boh: Hľa, ja (prídem) na Faraona, kráľa egyptského, a domrvím jeho rameno mocné, ale zlámané, a vyrazím meč z jeho ruky;[5])

23. a rozožením Egypt medzi národy, a rozvejem ich po zemách.

24. A posilním ramená kráľa babylonského, a dám do ruky jeho môj meč; a polámem ramená Faraonove, a budú vzdychať a stonať ako zabitý pred tvárou jeho.

25. Ba posilním ramená kráľa babylonského, a ramená Faraonove klesnú; i zvedia, že ja som Pán, keď dám do ruky kráľa babylonského môj meč, a siahne ním na zem egyptskú.

26. A rozožením Egypt medzi národy, a rozvejem ich po zemách, i zvedia, že ja som Pán.

---

[1]) Vojnu. Žalm. 77, 63. Izai 42, 25.

[2]) Keď bude Egypt navštívený, odplávajú Murini, ktorí boli pomocníci Egypta, aby oznámili túto smutnú zvesť a Etiopia nebude sa viac na Egypt spoliehať.

[3]) Nil a jeho potoky.

[4]) V Memfise, hlavnom meste dolného Egypta ctili vola Apisa, ako obraz obrodzujúcej prírody.

[5]) Z dolného Egypta zmizne.

[6]) Pred Bohom opravdivým.

[7]) K mestu v dolnom Egypte pripomína sa mesto v hornom Egypte. No čím znamená sa, že nešťastie všetok Egypt zastihne.

[8]) Opravdivý kľúč Egypta, umením i prírodou opevnený.

[9]) Heliopolis mesto v dolnom Egypte. Jer. 43, 13. Bubastos mesto na východnom ramene Nila.

[10]) Ostatný ľud a obyvateľstvo mesta.

[1]) Opevnené mesto v dolnom Egypte, kde mal Farao residenciu. Jer. 43, 9.

[2]) Ostatné mestá.

[3]) Po odvedení Jechoniáša. Tri mesiace po tomto proroctve bol Jeruzalem dobytý a rozvaľaný.

[4]) Toto sa vzťahuje pravdepodobne na porážku Egypta, keď chcel židom k pomoci prispieť. Jer. 37, 6. Iní to vzťahujú na porážku pri Eufrate. Jer. 46, 2.

[5]) Aj poslednú silu Egypta zničím.

HLAVA 31.

Ukazuje príkladom pádu kráľovstva assyrského, niekdy slávneho, budúci a istý pád Egypta.

1. A stalo sa v jedenástom roku, v treťom mesiaci prvého (dňa) mesiaca, stalo sa slovo Pánovo ku mne rieknuc:

2. Synu človeka, riekni Faraonovi kráľovi egyptskému a ľudu jeho: Komu si podobný vo veľkosti svojej?

3. Hľa, Assur bol ako ceder na Libane, pekných ratolestí a s hustím listím, a vysokého vzrastu, a medzi hustými vetvami vyčnieva jeho vrcholec.

4. Vody ho kŕmily,[1]) a priepasť ho vyvýšila; potoky tiekly okolo jeho koreňov, a svoje potôčky vypúšťal na vysoké stromovie poľné.[2])

5. Preto bol i vyšší vzrast jeho nad všetky stromy poľné; rozmnožily sa haluzy jeho, a roztiahly sa ratolesti jeho pre hojnosť vôd.

6. A keď rozprestrel svoj stieň, v jeho ratolestiach hniezdilo všetko vtáctvo nebeské, a pod jeho vetvami rodily všetky zvieratá jeho lesné, a v tiene jeho sedalo shromaždenie mnohých národov.[3]) (Vyššie 17, 23.)

7. A bol prekrásny vo veľkosti svojej, a v rozšírení ratolestí svojich; lebo koreň jeho bol pri vodách mnohých.

8. Nebolo cedrov vyšších nad neho v raji Božom,[4]) jedle sa nevyrovnaly jeho výške, a javory nemaly ratolestí ako on; ani jeden strom v raji Božom nemohol sa vyrovnať jemu, a kráse jeho.

9. Lebo som ho krásnym a s mnohými a hustými ratolesťami učinil; a závideli mu všetky stromy rozkošné, ktoré boly v raji Božom.

10. Preto toto hovorí Pán Boh: Preto že vysoko vyrástol a že učinil svoj vrcholec hustým a zeleným, a že spýšnelo jeho srdce pre jeho výšku;

11. vydal som ho do ruky najsilnejšieho[1]) z národov, aby s ním nakladal; pre bezbožnosť jeho zavrhol som ho.

12. A vyťali ho cudzinci, a najukrutnejší z národov, a rozhádzali ho po horách; a po všetkých údoliach padať budú jeho ratolesti, a po všetkých bralách zeme dolámu sa haluzy jeho; a z jeho stienu odstúpily všetky národy zeme, a opustily ho.[2])

13. Na ňom padnutom bydlely všetci vtáci nebeskí, a na jeho ratolestiach bola všetka zver poľná.[3])

14. Preto aby sa nepozdvihovalo nijaké stromovie pri vodách pre svoju výšku, ani nevypúšťalo vrcholec svoj medzi zelenými a košatými stromami, ani nevypínaly sa vo svojej vysokosti všetky, ktoré bývajú vodami svlažované; lebo všetci[4]) vydaní sú na smrť do poslednej zeme medzi synov ľudských ku tým, ktorí sostupujú do jazera.

15. Toto hovorí Pán Boh: v ten deň, keď sostúpil do pekiel, priviedol som kvílenie a prikryl som ho priepasťou; a zadržal som potoky jeho, a zastavil som (jeho) mnohé vody; a zarmútil sa za ním Libanon, a všetky poľné stromy sa zatriasly.

16. Hrmotom pádu jeho zatriasol som národami, keď som ich shodil do pekla, tými, ktorí sostupujú do jazera; a potešily sa v zemi najdolnejšej všetky stromy rozkošné a najkrajšie a najlep-

---

[1]) V údoli Libanona pretekalo mnoho potokov, ktoré keď sa rozvodnily, zalialy cedry, následkom čoho tieto veľmi rýchle rástly.

[2]) Vody znázorňujú moc a bohatstvo Assyrskych na ktorom mali účasť aj nimi podmanené národy.

[3]) Mnohé národy, ktoré patrili pod žezlo assyrské, našli tam svoju pomoc a ochranu.

[4]) V zahrade Božej t. j. na svete.

[1]) Nabopalassarovi alebo Nabuchodonozorovi, jeho synovi.

[2]) Nabopolassár vodca assyrského vojska sa sprisahal proti svojmu panovníkovi kráľovi assyrskému s Astyagesom, miestodržiteľom médskym. Tento obľahnul Ninive a dobyl, kráľa zamordoval a tak učinil koniec assyrskej ríši asi 38 rokov pred zahynutím kráľovstva Juda. Nabopolassar, otec Nabuchodonozorov založil ríšu chadejskú, a Astyages panoval v Medii.

[3]) Plesali assyrskej ríše poddané národy, a mali výhodu z jej zahynutia.

[4]) Z pádu Assyrie sa majú učiť všetci kráľovia nevypínať sa pre svoju moc.

šie na Libane, všetky, ktoré svlažovaly sa vodami.[1])

17. Lebo i tí sostúpili s ním do pekla k tým, ktorí boli pobití mečom a rameno každého odpočinie v jeho tôni uprostred národov.

18. Komu si pripodobnený, a slavný, a vysoký medzi stromami rozkošnými. Hľa, shodený budeš so stromovím rozkošným do zeme poslednej, uprostred neobrezaných spať budeš s tými, ktorí pobití boli mečom! To je Farao a všetko množstvo jeho, hovorí Pán Boh.

HLAVA 32.

Smutné proroctvo o páde kráľa egyptského a jeho ľudu. Dotvrdzuje to pádom iných národov.

1. A stalo sa v dvanástom roku, v dvanástom mesiaci prvého (dňa) mesiaca, stalo sa slovo Pánovo ku mne rieknuc:

2. Synu človeka! Daj sa do narekania nad Faraonom kráľom egyptským, a riekni mu: Levovi medzi národami si podobný a drakovi,[2]) ktorý je v mori; rozháňal si rohom v riekach tvojich, kalil si vody nohami svojimi, a šliapal si ich toky.[3])

3. Preto toto hovorí Pán Boh: Rozostrem na teba svoju sieť skrze shromaždenie národov mnohých, a vytiahnem ťa v saku svojom. (Vyššie 17, 20.)

4. A vyhodím ťa na zem, na tvár poľa ťa vyhodím; a učiním, že budú na teba sadať všetci vtáci nebeskí, a nasytím z teba živočichy všetkej zeme.

5. A rozhádžem mäso tvoje po horách, a naplním kopce tvoje hnisom tvojim.[4])

6. A napojím zem až po hory smradom krvi tvojej, a doliny plné budú tebou.

7. A keď vyhasneš, zakryjem nebe, a zčernejú hviezdy jeho; slnce pokryjem mračnami, a mesiac nedá svetla svojho.[1]) (Izai. 13, 10)

8. Všetky svetlá nebies uvediem v žiaľ nad tebou, a pošlem tmu na tvoju zem, hovorí Pán Boh, keď padnú ranení tvoji uprostred zeme, hovorí Pán Boh.

9. A zarmútim srdce mnohých národov, keď uvediem zpustošenie tvoje medzi národy po zemách, ktorých neznáš.

10. A naplním zhrozením sa nad tebou mnohé národy; a ich kráľovia hrúzou velikou strachovať sa budú nad tebou, keď začne lietať môj meč pred ich tvárou; a triasť sa budú náhle o svoju dušu v deň pádu tvojho.

11. Lebo toto hovorí Pán, Boh: Meč kráľa babylonského príde na teba.

12. Mečami udatných porazím množstvo tvoje; všetky národy tieto sú nedobitné; a vyhubia pýchu Egypta, a zničené bude množstvo jeho.

13. A vyhubím všetok dobytok jeho, ktorý bol na mnohých vodách; a nezakalí ich viac noha človeka, ani kopyto hoväda ich nezamúti.

14. Vtedy dám usadiť sa ich vodám, a ich riekam tiecť ako olej,[2]) hovorí Pán Boh.

15. Keď obrátim zem egyptskú na púšť; a pozbavená bude zem hojnosti svojej, keď zbijem všetkých jej obyvateľov; i zvedia, že ja som Pán.

16. Je to nariekanie a tým nariekať budú: dcéry národov budú ním nariekať nad Egyptom a nad množstvom jeho nariekať budú, hovorí Pán, Boh.

17. A stalo sa v dvanástom roku, pätnásteho dňa mesiaca, stalo sa slovo Pánovo ku mne rieknuc:

18. Synu človeka, zaspievaj pieseň žalostnú nad ľudstvom egyptským; str-

---

[1]) Všetky kráľovstvá, ktorých znivočila Assyria, sa tešily, keď videly jej zahynutie. Ale tešily sa z toho i jestvujúce ríše, lebo videly v Assyrii svoju záhubu.

[2]) Ako krokodíl v Nile, ktorý sa menuje morom.

[3]) Vo svojom kráľovstve i medzi inými národy brojíš, vojny a nepokoje vzbudzuješ.

[4]) Po celom Egypte budú ležať pobití.

[1]) Tak veľký bude tvoj pád, že celá príroda to pocíti.

[2]) Budú čisté ako olej; lebo ich nikdo kaliť nebude; tým značí mier.

hni ho, a dcéry[1]) národov mocných, do zeme poslednej, s tými, ktorí sostupujú do jazera.

19. Nad koho si krajší?[2]) Sostúp a spi s neobrezanými!

20. Uprostred zbitých mečom padnú;[3]) meč daný je, už vlečú ho i všetkých ľudí jeho,

21. (oslovia) ho najmocnejší z hrdinov, z prostred pekla, ktorí sostúpili s pomocníkmi jeho, a usnúli neobrezaní, zbití mečom.

22. Tam je Assur a všetko množstvo jeho, okolo neho sú hroby jeho; všetci pobití a ktorí mečom padli.

23. Ktorých hroby dané sú v najposlednejších (miestach) jazera, a množstvo jeho položené je okolo hrobu jeho; všetci pobití, a padlí od meča, ktorí niekdy púšťali strach v zemi živých.

24. Tam je Elam,[4]) a všetko množstvo jeho, okolo hrobu jeho; všetci títo zbití a padlí od meča; ktorí sostúpili neobrezaní do zeme najposlednejšej; ktorí púšťali strach svoj v zemi živých, a odniesli hanbu svoju s tými, ktorí sostupujú do jazera.

25. Uprostred zbitých položili ležanie jeho, medzi všetkými ľuďmi jeho, okolo neho je hrob ľudu jeho, všetci títo neobrezaní[5]) a mečom zbití. Lebo vzbudili strach na zemi živých, a odniesli hanbu svoju s tými, ktorí sostupujú do jazera, uprostred zbitých sú položení.

26. Tam je Mosoch a Tubal, a všetko množstvo jeho, okolo neho sú hroby ľudu jeho, tí všetci sú neobrezaní a pobití, a padlí mečom; lebo dali strach svoj na zemi živých.

27. A nebudú (tam) spať s udatnými, padlými, a neobrezanými, ktorí sostúpili so zbraňou svojou do pekla, a položili meče svoje pod hlavy svoje,[6]) i boly neprávosti ich na ich kostiach, lebo postrach hrdinov boli v zemi živých.

28. Preto i ty (Egypte) uprostred neobrezaných potrený budeš, a ľahneš s pobitými mečom.

29. Tam je Idumea a králi jej, a všetci jej vojvodovia, ktorí vydaní sú s vojskom svojim k tým, ktorí pobití boli mečom; a ktorí s neobrezanými zosnuli, a s tými, ktorí sostupujú do pekla.

30. Tam sú všetky kniežatá polnočnej strany a všetci lovci, ktorí shodení boli ku zbitým, trasúc sa a v sile svojej zahanbení; ktorí zosnuli neobrezaní s pobitými mečom, a odniesli hanbu svoju s tými, ktorí sostupujú do jazera.

31. Vidí ich Farao a poteší sa nad množstvom svojim, ktoré bolo zbité mečom, Farao i všetko vojsko jeho, hovorí Pán, Boh.

32. Lebo som vydal strach svoj v zemi živých; i usnul uprostred neobrezaných s pobitými mečom Farao i všetko množtsvo jeho, hovorí Pán.

HLAVA 33.

Úrad proroka je úrad strážneho. Ohlasuje kajúcnym milosť, nekajúcnym trest. Hriechy pozostalých v Judstve. Pokrytstvo zajatých.

1. A stalo sa slovo Pánovo[1]) ku mne rieknuc:

2. Synu človeka, hovor k synom ľudu svojho a povedz im: Zem, keď uvediem na ňu meč, a ľud zeme vezme muža jedného zo svojich najmenších, a postaví ho za strážcu nad sebou;

3. a ten vidí prichádzať meč na zem, a zatrúbi na trúbu, a oznámi to ľudu;

4. a keď potom niekto, buď si ktokoľvek, počuje zvuk trúby, a neopatrí sa, a príde meč a vezme ho; toho krv na jeho hlavu bude.[2])

5. Slyšal zvuk trúby a neopatril sa,

---

[1]) Oznám im úplné zahynutie.
[2]) Či si si zaslúžil lepší osud nad iné národy?
[3]) Egyptskí.
[4]) Alam ide za Assurom, ktorému slúžil.
[5]) Pohani a bezbožníci.
[6]) Oni nebudú ležať medzi tými hrdinami, ktorí padli v boji s mečom v ruke, lebo sa poddali zbabele a len svojimi potuteľnými nápadami nahánali strachu národom.

[1]) V dvanástom roku, hneď po rozbúraní Jeruzalema.
[2]) Sam si bude vinou smrti.

krv jeho na ňom bude; keby bol výstrahu prijal, bol by dušu svoju zachránil.

6. Jestliže by strážny videl meč prichádzať, a nezatrúbil by na trúbu, a ľud by sa nezachránil, a prišiel by meč, a vzal by z nich (jednu) dušu; ten pre neprávosť svoju zachvátený je, ale krv jeho požadovať budem z ruky strážneho.

7. A ty, synu človeka, za strážneho ustanovil som ťa domu izraelského; preto keď počuješ z úst mojich reč, oznám im odo mňa.[1]) (Vyššie 3, 17.)

8. Keby ja riekol bezbožnému: Bezbožníku, smrťou zomrieš; a ty mu to nepovieš, aby sa bezbožný chránil svojej cesty; on bezbožný pre neprávosť svoju zomrie, ale krv jeho budem z ruky tvojej požadovať.

9. Ale jestliže oznámiš bezbožnému, aby sa odvrátil od ciest svojich, a on by sa neodvrátil od cesty svojej; on pre svoju neprávosť zomrie; ale ty zachránil si dušu svoju.

10. Preto ty, synu človeka, riekni domu izraelskému: Toto ste hovorili mluviac: Neprávosti naše, a hriechy naše sú na nás, a my pod nimi hynieme; akože teda budeme môcť žiť?[2])

11. Riekni im: Žijem ja, hovorí Pán Boh, nežiadam smrti bezbožného, ale aby sa odvrátil bezbožný od cesty svojej, a živý bol. Obráťte sa, obráťte sa od svojich ciest veľmi zlých! Prečo by ste mali hynúť, dome izraelský!

(Vyššie 18, 23.)

12. Ty teda, synu človeka, riekni synom ľudu svojho: Spravodlivosť spravodlivého neochráni v ten deň v ktorýkoľvek zhreší; a bezbožnosť bezbožného neuškodí mu v ten deň, v ktorýkoľvek sa obráti od bezbožnosti svojej; ale ani spravodlivý nebude môcť žiť v spravodlivosti svojej v ten deň, v ktorýkoľvek by zhrešil.

13. Jestliže by som i riekol spravodlivému, že bude istotne žiť, a on spoliehajúc sa na svoju spravodlivosť, bude páchať neprávosť; všetky jeho spravodlivosti dané budú do zapomenutia, a pre neprávosti, ktoré učinil, zomre.

14. Jestliže však rieknem bezbožnému: Smrťou zomrieš, a on by pokánie činil za svoj hriech, a konal by súd a spravodlivosť,

15. a navrátil by záloh ten, bezbožný, a vrátil by, čo olúpil, a chodil by v prikázaniach života, a nepáchal by nič nespravodlivého; žiť bude, a nezomre!

16. Jeho hriechy, ktoré spáchal (predtým), nebudú mu pripočítané; lebo činil súd a spravodlivosť; zaiste žiť bude.

17. A hovorili synovia ľudu tvojho: Cesta Pánova nie je rovnej váhy, a ich cesta je nespravodlivá.

18. Lebo, jestliže sa spravodlivý odvrátil od spravodlivosti svojej, a páchal by neprávosti,[1]) zomre v nich.

19. Ale keď bezbožný odstúpi od bezbožnosti svojej, a koná súd a spravodlivosť, v nich žiť bude.

20. A hovoríte: Cesta Pánova nie je pravá! Každého z vás podľa ciest jeho súdiť budem, dome izraelský!

21. A stalo sa v dvanástom roku,[2]) v desiatom mesiaci, piateho (dňa) mesiaca po našom zajatí, prišiel ku mne

---

[1]) Slobodne a bez bázne to oznamuj ako slovo božie.

[2]) Na tomto mieste je reč o duševnej smrti; nemôže byť reč o telesnej smrti, lebo sa táto nedá odvrátiť, ani v obraze nehovorí o zajatí. Aj sv. Jeronym tu rozumie smrť duševnú. A smyseľ je nasledujúci: Vy hovoríte: Hriechy naše nás tlačia, a ony sa staly našimi vodcami, tak že klesáme pod nimi a utratili sme všetku nádej na život? Musíme zomrieť. Ľudia, hovorí sv. Augustin, sú stále v nebezpečenstve medzi nádejou a zúfalstvom, keď hovoriac my aj tak zahynieme, prečo by sme to nečinili? Tých, ktorí primoc úfajú, napomína múdry, neodkladať s pokáním, lebo hnev Boží môže prísť nenadále; tým, ktorí málo úfajú, hovorí: V deň, v ktorom sa obráti hriešnik, zapomenem všetky neprávosti jeho.

[1]) Pácha smrteľné hriechy.

[2]) Roku 587 pred Kr. Roku 11. panovania kráľa Sedekiáša, piateho dňa, štvrtého mesiaca bol dobytý Jeruzalem. (Jer. 39, 3.) V dvanástom po odvedení Jechoniáša, v desiatom mesiaci roku tohoto prišla o tomto zpráva do zajatia tým, ktorí boli na rieke Chaboras, to jest hneď po dobytí mesta. Prorok pravdepodobne rok, v ktorom bol Jechoniáš odvedený (4 Kráľ. 24, 15.) počítal za celý, a k tomu prirátal jedenásť rokov Sedekiášových. Jestliže to takto rátal, tak táto zpráva prišla na deň a ten istý mesiac ku rieke Chaboras.

(jeden) uprchlík z Jeruzalema rieknuc: Zpustošené je mesto.

22. Ale ruka Pánova stala sa ku mne večer, prv, než ten uprchlík prišiel; a otvorila ústa moje prv, ako prišiel ráno ku mne, a keď otvorené boly ústa moje, mlčal som viac.

23. A stalo sa slovo Pánovo ku mne rieknuc:

24. Synu človeka, tí, ktorí prebývajú v týchto srúcaninách v zemi izraelskej, hovoria: Jeden (jediný muž) bol Abraham,[1]) a dostal zem do dedictva; ale nás je mnoho, nám daná je zem do majetku.

25. Preto riekni im: Toto hovorí Pán, Boh: Vy, ktorí krv[2]) jedávate a oči svoje k nečistotám svojim[3]) pozdvihujete a krv vylievate, či vy máte obdržať zem do dedictva?

26. Vy stojíte na svojich mečoch, páchate ohavnosti,[4]) a každý poškvrnil manželku bližného svojho; a chceli by ste zemou dedictva vládnuť?

27. Toto povieš im: Toto hovorí Pán, Boh: žijem ja, že tí, ktorý bývajú v srúcaninách, mečom padnú; a kto je na poli, divým zverom bude daný k zožraniu; a ktorí sú v pevnostiach a v jaskyniach, zomrú morom.

28. A obrátim zem na pustatinu a na púšť, a zhynie pyšná moc jej, a zpustošené budú hory izraelské, lebo nebude nikoho, kto by chodil po nich.

29. A zvedia, že ja som Pán, keď učiním ich zem pustou a opustenou pre všetky ohavnosti, ktoré páchali.

30. A ty, synu človeka, synovia ľudu tvojho, ktorí hovoria o tebe pri múroch a vo dverách domov, a riekajú jeden druhému,[1]) muž k súsedovi svojmu rieknuc: Poďte a slyšme, aké slovo vyšlo od Pána.[2])

31. A prichádzajú ku tebe, ako keď sa schádza ľud, a sedia pred tebou (ako) môj ľud; a počúvajú reči tvoje, ale nekonajú ich; lebo na pieseň posmešnú ich obracajú v ústach svojich, a ich srdce odchádza za ich lakomstvom.[3])

32. Ale ty si im ako hudobná pieseň, ktorá milým a sladkým hlasom spievaná býva; a slyšia slová tvoje, ale ich nekonajú.

33. A keď príde, čo je predpovedané, (a hľa, prichádza), vtedy zvedia, že prorok bol medzi nimi.

HLAVA 34.

Obvinenie správcov ľudu židovského, ktorí sa len o svoje dobro starajú a nie o ľud. Zasľúbenie Božie o shromaždení ľudu. O Messiášovi, pravom pastierovi, ktorý uzavrie smluvu pokoja.

1. A stalo sa slovo[4]) Pánovo ku mne rieknuc:

2. Synu človeka, prorokuj proti pastierom[5]) izraelským; prorokuj a riekneš pastierom izraelským: Toto hovorí Pán Boh: Beda pastierom izraelským, ktorí pásli seba samých! Či pastieri nemajú stáda pásť? (Vyššie 12, 3.)

3. Mlieko ste požívali, vlnou ste sa odievali,[6]) a čo bolo tučného, zabíjali ste; ale stádo moje ste nepásli. (Zach. 11, 16.)

4. Čo bolo slabého, neposilnili ste, a čo bolo nemocného, neliečili ste; čo

[1]) O koľko viac nám; takto hovorili tí, čo pozostali v krajine Juda. Boh im ale odpovedal: Ja som dal zem Abrahamovi, hoci bol jediný, lebo veril, a toto mu bolo pripočítané za spravedlivosť. Ale vy ju nedostanete, lebo ste sa jej stali nehodnými vašou neverou, a vašimi neprávosťami. Tuto potom vypočíta prorok šesť druhov hriechu. Konečne im hrozí záhubou, ktorej však oni unikli, lebo sa k Bohu obrátili. Aspoň Baruch v 1, 10. ich spomína ako ctiteľov pravého Boha.

[2]) Čo bolo zákonom zakázané. (3. Mojž. 7, 26; 19, 26.)

[3]) Vaše modly.

[4]) Necudnosti telesné proti prírode, ktoré patrily k modloslužbe. (Hlava 18, 12; 5, 11.)

[1]) Budú postávať na uliciach a budú hovoriť o tebe ako o utrhačovi.

[2]) Počujme, čo nám povie Ezechiel snilko ako slovo Božie.

[3]) Stále len myslia po nečestnom zisku.

[4]) Tieto proroctvá až do 40. hlavy nemajú udatý čas, kedy boly zjavené. Pravdepodobne boly vydané medzi dvanástym a dvadsiatym piatym rokom zajatia Jechoniáša, preto že predošlé proroctvo bolo vydané v 12. roku, ale nasledujúce od 40. hl. v dvadsiatompiatom roku.

[5]) Predstaveným a učiteľom, ktorí len k svojmu prospechu hľadia a blaho svojho ľudu zanedbávajú.

[6]) Vy ste pobrali osoh z oviec, vlnu a mlieko, ale povinnosti ste neplnili.

bolo zlomeného, neobviazali ste, a čo bolo rozplašené, nepriviedli ste, a čo sa ztratilo, nehľadali ste; ale s prísnosťou a mocou panovali ste nad nimi.

5. A rozpŕchly sa ovce moje[1]) preto, že nebolo pastiera; a boly na zožranie všetkým divým zverom poľným, a rozpŕchly sa.

6. Po všetkých horách blúdily stáda moje, a po všetkých vysokých kopcoch; a po celom povrchu zeme rozpŕchly sa stáda moje, a nebolo, kto by ich hľadal, nebolo, hovorím, kto by hľadal.

7. Preto pastieri, slyšte slovo Pánovo:

8. Žijem ja, hovorí Pán: Preto, že stádo moje býva na lúpež, a ovce moje na žrádlo všeliakej zveri poľnej, nemajúc pastiera, lebo pastieri moji nehľadali stáda môjho, ale pastieri pásli sami seba, a stád mojich nepásli,

9. preto pastieri, slyšte slovo Pánovo:

10. Toto hovorí Pán, Boh: Hľa, ja sám (prídem) na pastierov, a budem pohľadávať stádo moje z ich ruky, a spravím koniec s nimi, že nebudú viac pásť pastieri; a vyslobodím z ich úst stádo moje; a nebudú im viac za pokrm.

11. Lebo toto hovorí Pán, Boh: Hľa, ja sám budem hľadať ovce moje,[2]) a navštívim ich.

12. Ako navštivuje pastier stádo svoje v deň, keď je uprostred oviec svojich, ktoré boly rozprchnuté, tak ja navštívim ovce moje, a vyslobodím ich zo všetkých miest, po ktorých boly rozprchnuté v deň mračien a tmy.

13. A vyvediem ich z národov, a shromaždím ich zo zemí, a privediem ich do ich zeme; a púšť ich bude na horách izraelských, pri potokoch, a po všetkých miestach zeme.

14. Na najlepších pastvách ich budem pásť, a na vysokých horách izraelských budú ich pasienky; tam budú odpočívať na zelenej tráve, a budú sa pásť na tučných pasienkoch po horách izraelských.

15. Ja (sám) budem pásť ovce moje, a dám im líhať (na pokoji), hovorí Pán Boh.

16. Čo bolo ztratené, vyhľadám, a čo bolo vyhodené, zase privediem, a čo bolo zlomené, obviažem, a čo je slabé, posilním, a čo je tučné a silné, zachránim; a pásť ich budem v súde.[1])

17. Ale vy, stáda moje, toto hovorí Pán Boh: hľa, ja rozsúdim medzi ovcou a ovcou, medzi baranami a capom.[2])

18. Či vám nebolo dosť spásť dobré pastviny, ešte ostatky paše vašej pošliapate nohami svojimi; a keď ste sa napili najčistejšej vody, ostatnú nohami svojimi ste zakalili.[3])

19. Tak sa pásly ovce moje po tom, čo ste vy pošliapali nohami svojimi, a čo vaše nohy zakalily, to pily.[4])

20. Preto toto hovorí Pán Boh k vám: Hľa, ja sám budem súdiť medzi ovcou tučnou a medzi chudou.

21. Preto, že bokmi aj plecami odstrkaly, a rohami svojimi odhadzovaly všetky ostatné ovce, až sa preč rozpŕchly;

22. vyslobodím stádo svoje, a nebude viac na lúpež, a rozsúdim medzi ovcou a ovcou.[5])

23. A vzbudím nad nimi pastiera jedného, ktorý ich bude pásť, služobní-

---

[1]) Chodili po rozkošiach za modlami a neprávosťami.

[2]) Tu hovorí síce prorok o vyslobodení židov zo zajatia babylonského. Toto ale všetko ako aj u iných prorokov je obrazom vyššieho vyslobodenia všetkých národov a ich sjednotenia do jedného ovčinca pod jedným najvyšším Pastierom duší, ako to zreteľne hovorí v 23. verši. V tomto smysle upotrebúva Cirkev sv. tieto slová pri sv. Omši v pondelok po prvej nedeli v pôste.

[1]) Múdre a spravodlivé.

[2]) Budem súdiť stádo i pastierov. Neušetrím ani silných a bohatých.

[3]) Boháči, keď máte všetkého v hojnosti, prečo zneužívate moje dary, prečo to nedáte radšej chudobným?

[4]) Chudobní moji sa museli uspokojiť tým, čo ste vy vo vašej samopašnosti nechali.

[5]) Preto, že utláčate chudobných a ich vysudzujete z majetku, ja sám im prispejem, lebo ja rozsúdim záležitosť stáda.

ka svojho, Dávida;[1]) ten ich pásť bude, a ten bude ich pastierom.[2])
(Izai. 40, 11.; Ján 1, 45.)

24. A ja Pán, budem ich Bohom; a služobník môj Dávid bude kniežaťom uprosted nich; ja, Pán som riekol.

25. A spravím s nimi smluvu pokoja,[3]) a vyhubím zver najhoršiu zo zeme; a tí, ktorí bydlia na púšti, bezpečne spať budú po lesoch.

26. A usadím ich okolo pahŕbka môjho v požehnaní,[4]) a pošlem dážď v príhodný čas, budú to dážde požehnania.

27. A polné stromy dajú ovocie svoje, a zem vydá svoju úrodu, a budú v zemi svojej bez strachu; a zvedia, že ja som Pán, keď dolámem putá ich jarma, a vytrhnem ich z ruky tých, ktorí panujú nad nimi.

28. A nebudú viac na lúpež národom; ani ich nebude žrať zver zemská, ale bydlieť budú bezpečne bez všetkého strachu.

29. A vzbudím im slávny plod;[5]) a nebudú viac trápení hladom na zemi, ani neponesú viac potupu od národov.

30. A zvedia, že ja, Pán, ich Boh som s nimi, a oni, dom izraelský, sú ľud, hovorí Pán, Boh.

31. Vy však ste stáda moje, stáda pastvy mojej, ľudia ste; a ja Pán Boh váš, hovorí Pán Boh.[6]) (Ján 10, 11.)

[1]) Tento pastier je dľa jednohlasného svedectva sv. Otcov a cirkevných učiteľov Messiáš Ježiš Kristus, ktorý ako potomok slávneho Dávida sa tu Dávidom menuje, ako ho Jer. 30, 9. Osee 3, 5, ba i sám seba u Jána 10, 11. dobrým pastierom nazval.

[2]) On sám jediný je pastierom, lebo ostatní, ktorí sú účastní v jeho pastierskom úrade, sú len jeho námestníci.

[3]) Skrze Krista, knieža pokoja. Mich. 5, 5. I. Kor. 14, 33. Rim. 10, 15; Efes. 6, 15.

[4]) Všetkých, ktorí budú bývať na novom Sione, v novom kráľovstve Messiášovom. Izai 2, 2.

[5]) Slávy dosiahnu u iných národov. Srov. Izai. 27, 2.

[6]) Vy ľudia, stado moje, by ste to nemohli sami vykonať, ale to učiní váš pastier, Boh.

HLAVA 35.

Proroctvo proti Idumejským škodoradostným nepriateľom židov.

1. A stala sa reč Pánova ku mne rieknuc:

2. Synu človeka, obráť tvár svoju proti hore Seir,[1]) a prorokuj o nej, a povieš jej:

3. Toto hovorí Pán Boh: Hľa, ja prídem na teba, horo Seir, vystrem ruku svoju a učiním ťa pustou a opustenou.

4. Mestá tvoje rozválam, a ty budeš pustou, a zvieš, že ja som Pán.

5. Preto, že si bola večnou nepriateľkou,[2]) a zatvorila si synov izraelských do rúk meča v čas ich súženia, v čas, keď ich neprávosť bola najväčšia.[3])

6. Preto, žijem ja, hovorí Pán Boh, že ťa vydám krvi, a krv ťa bude prenasledovať; a ponevráč krv nenávidíš,[4]) krv bude ťa prenasledovať.

7. A obrátim horu Seir na púšť a pustinu a vezmem s nej prichádzajúceho i odchádzajúceho.

8. A naplním jej hory jej zbitými; na pahrbkoch tvojich a v údoliach tvojich, a na potokoch zbití mečom padať budú.

9. Na pustinu večnú ťa obrátim a v mestách tvojich nebudú bydlieť; i zviete, že ja som Pán, Boh.[5])

10. Preto, že si riekol: tie dva národy a tie dve zeme[6]) moje budú, a dedične nimi vládnuť budem: keď Pán bol tam.

11. Preto, žijem ja, hovorí Pán Boh, že učiním ti dľa hnevu tvojho, a dľa horlivosti tvojej, ktorú si preukázala v nená-

[1]) Takto sa menuje pohorie edomské, ležiace na juh od Juda I. Mojž. 36, 9.

[2]) Viď. I. Mojž. 25, 22, 27, 42; Amos 1, 11; Izai. 34, 8; Jer. 49, 8.

[3]) Edomčania utekajúcich, im pokrevných Židov pozabíjali.

[4]) t. j. svoju, izraelských bratov svojich.

[5]) Nechceli Pána za ochrancu svojho ľudu a svojej zeme znášať a jeho práva i práva jeho ľudu do povahy brať, preto poznajú ho jako pomstiteľa.

[6]) Juda a Izrael.

visti ich majúc; a obznámim sa medzi nimi,[1]) keď ťa súdiť budem.

12. A zvieš, že ja, Pán, slyšal som všetky hanenia tvoje, ktoré si mluvila o horách izraelských hovoriac: Zpustošené sú, a nám sú dané k zožraniu.

13. A povstali ste proti mne ústami vašimi, a mlúvili ste utrhačne proti mne slová vaše, ja slyšal som.

14. Toto hovorí Pán, Boh: Na radosť všetkej zeme obrátim ťa na pustinu.

15. Ako si sa radovala nad dedictvom domu izraelského preto že spustlo, tak spravím tebe; pustatinou budeš, hora Seir a celá Idumea, i zvedia, že ja som Pán.

HLAVA 36.

Sľub Boží o navrátení Izraelitov do ich zeme, o ich rozmnožení. Mnohé iné zasľúbenia im učinené.

1. Ty však, synu človeka, prorokuj o horách izraelských a riekni: Hory izraelské, slyšte slovo Pánovo!

2. Toto hovorí Pán Boh: Preto, že riekol nepriateľ o vás: Hahá, večné výšiny dostaly sa nám do dedictva!

3. Preto prorokuj a riekni: Toto hovorí Pán, Boh: Preto, že vás zpustošil a pošliapal do okola, aby ste boli za dedictvo ostatným národom,[2]) a dostali ste sa na jazyk a do pohanenia ľudu;

4. preto, hory izraelské, slyšte slovo Pána Boha: Toto hovorí Pán Boh horám, a pahrbkom, a potokom, a údoliam, i pustinám a stenám zboreným, i mestám opusteným, ktoré sú olúpené, a na posmech ostatku národov okolitých.

5. Preto toto hovorí Pán Boh: Iste že v ohni horlivosti svojej hovoril som proti ostatku národov, a proti celej Idumei, ktoré si privlastnily zem moju za dedictvo s celou radosťou srdca a s chuťou, a vyprázneli ju, aby ju zpustošiť mohli.

6. Preto prorokuj o zemi izraelskej a hovor k horám a pahrbkom, vrchom i údoliam: Toto hovorí Pán Boh: Hľa, ja som v horlivosti svojej, a v hneve svojom mluvil; preto, že ste snášali potupu národov.

7. Preto toto hovorí Pán Boh: Ja dvíham ruku svoju;[1]) ano, národy, ktoré sú okolo vás, samy pohanenie svoje ponesú![2])

8. Ale vy, hory izraelské, ratolesti svoje vypúšťajte a ovocie svoje noste ľudu môjmu izraelskému, lebo blízko je, že príde.

9. Lebo hľa, ja prídem k vám, a zasa sa obrátim k vám; a budete orané a obdržíte semeno.[3])

10. A rozmnožím vo vás ľudí a celý dom izraelský, a mestá budú sa osadzovať, a srúcaniny znovu stavať.

11. A naplním vás zasa ľuďmi i hovädami; a budú sa množiť a rásť; a učiním, že na vás bydlieť budú ako od počiatku ba ešte väčšími dobrotami vás obdarím, ako ste mali od počiatku, a zviete, že ja som Pán.

12. Ja privediem na vás ľudí, môj ľud izraelský, a zaújmu ťa dedičným právom, a budeš ich dedictvom, a nebudeš viac bez nich.[4])

13. Toto hovorí Pán, Boh: Preto, že riekajú o vás: Ty zožieraš ľudí, a škrtíš svoj ľud;[5])

14. preto nebudeš viac zožierať ľudí, ani národu svojho nezaškrtíš,[6]) hovorí Pán Boh,

15. ani nedopustím, aby si viac slýchala pohanenie národov proti tebe, ne-

---

[1]) Aby som bol od nich oslavovaný ako spravodlivý Boh.

[2]) I súsedné národy boly od Kaldejčanov oslavované.

[1]) K prísahe.

[2]) Oni budú trestaní za tú potupu, ktorú ti spôsobili.

[3]) Láskave shliadnem na vás a budete zase obsiate.

[4]) Tvoji obyvatelia nebudú vyničení.

[5]) Zem judská; preto obyvatelia tvoji hynú nákazlivými nemocami, hladom a inými biedami.

[6]) Všetko škodlivé má byť vzdialené od teba. Aj tu sa rozumie duchovná zem, cirkev. Izai 11, 9.

budeš viac snášať potupu ľudskú, ani ľud svoj viac neztratíš,[1]) hovorí Pán, Boh.

16. A stalo sa slovo Pánovo ku mne rieknuc:

17. Synu človeka, (keď) dom izraelský prebýval v zemi svojej, poškvrnili ju svojimi cestami a svojimi myšlienkami, tak že bola predo mnou ich cesta ako nečistota ženy majúcej svoju nemoc.

18. A vylial som hnev svoj na nich pre krv, ktorú vyliali na zemi, a (že) ju poškvrnili svojimi modlami.

19. A rozohnal som ich medzi národy, a rozsiati sú do zemí; podľa ich ciest a skutkov som ich súdil.

20. A prišli medzi národy, a ku ktorým prišli, poškvrnili sväté meno moje, keď sa hovorilo o nich: Toto je ľud Pánov a zo zeme jeho vyšli.[2])

(Isai. 52, 5.; Rim. 2, 24.)

21. Ale hľadel som zachovať sväté meno svoje,[3]) ktoré zneuctil dom izraelský, poškvrnil medzi národami, ku ktorým prišli.

22. Preto riekni domu izraelskému: Toto hovorí Pán Boh: Nie pre vás ja urobím, dome izraelský, ale pre sväté meno moje, ktoré ste poškvrnili medzi národami, ku ktorým ste vošli.

23. A posvätím meno moje veľké, ktoré bolo poškvrnené medzi národami, ktoré ste poškvrnili medzi nimi;[4]) aby poznali národy, že ja som Pán, hovorí Pán zástupov, keď sa dokážem vo vás svätým pred nimi.[5])

24. Lebo vezmem vás z národov, a shromaždím vás zo všetkých zemí, a privediem vás do vašej zeme.

25. A vylejem na vás vodu čistú,[1]) a budete očistení od všetkých škvŕn vašich, a očistím vás od všetkých modiel vašich.

26. A dám vám srdce nové a nového ducha položím do prostred vás; a odoberiem kamenné srdce z tela vášho, a dám vám srdce z mäsa. (Vyš. 11, 19.)

27. A ducha svojho položím do vás, a učiním, aby ste ďa prikázaní mojich chodili, a súdy moje zachovávali, a ich plnili.[2])

28. Potom budete bydlieť v zemi, ktorú som dal otcom vašim; a budete mojím ľudom, a ja budem vaším Bohom.

29. A vyslobodím vás zo všetkých škvŕn vašich; a privolám obilie, a rozmnožím ho, a nedopustím viac hladu na vás.

30. A rozmnožím ovocie stromov, a úrodu poľnú, aby ste nenosili viac potupy hladu medzi národami.[3])

31. A rozpomeniete sa potom na vaše veľmi zlé cesty, a na vaše nedobré snahy; a nebudú sa vám ľúbiť neprávosti vaše, a ohavnosti vaše.

32. Nie pre vás ja to urobím, hovorí Pán, Boh, známe vám buď! Styďte sa, a hanbite sa pre cesty svoje, dome izraelský!

33. Toto hovorí Pán Boh: V deň, v ktorý vás očistím od všetkých neprávostí vašich, a osadím mestá, a vystavím znova srúcaniny,

34. a keď zem pustá bude zasa obrábaná, ktorá prvej bola púšťou pred očima každého pocestného;

35. budú hovoriť: Táto zem, (ktorá bola) neobrábaná, je ako záhrada rozkoše; a mestá (predtým) spustošené a opustené, a podkopané, stoja opevnené.

---

[1]) Nepočuješ viac posmechu národov a budeš večne vládnuť ľuďom tvojim.

[2]) Nemohol ju obrániť.

[3]) Nevyplienil som ich úplne pre moje meno.

[4]) Toto posvätenie v úplnom smysle sa zasa vzťahuje na časy messianské. Preto aj Cirkev sv. tieto verše 23—28. číta pri omši sv. v stredu štvrtého týždňa v pôste.

[5]) Keď vy svojim životom a obcovaním dokážete, že som ja Bohom vaším.

[1]) Už učitelia židovskí vykladali to na očistenie duše a odpustenie hriechu, svätí otcovia a cirkev svätá rozumejú o krste svätom ako kúpeli znovuzrodenia.

[2]) Duch Boží vedie ku všetkej svätosti a dáva silu, skutkom ju dokazovať.

[3]) Pozbavení súc hriechu požívať budú dobroty zemské a nebudú pre nedostatok a biedu na posmech u pohanov.

36. I poznajú národy, ktorékoľvek zostanú okolo vás, že ja, Pán, vystavil som srúcaniny, a vysadil som neobrobené (polia), ja Pán, hovoril som, i vykonal.

37. Toto hovorí Pán Boh: Ešte aj v tom najde mňa dom izraelský, že im to urobím: Rozmnožím ich ako stádo ľudí,

38. ako stádo sväté, ako stádo jeruzalemské pri slávnostiach jeho;[1]) tak budú pusté mestá plné stád ľudí, a zvedia, že som ja Pán.[2])

HLAVA 37.

Zmrtvýchvstanie. Sjednotenie kráľovstva Juda a Izrael pod jedným kráľom a pastierom.

1. Bola nado mnou ruka Pánova, a vyviedla ma v duchu Pánovom;[3]) a spustila ma uprostred poľa, ktoré bolo plné kostí.

2. A viedla ma medzi nimi okolo; a bolo ich veľmi mnoho na povrchu poľa, a boly veľmi suché.

3. I riekol mi: Synu človeka, čo sa ti zdá, či ožijú kosti tieto? I odpovedal som: Pane Bože, ty vieš![4])

4. V tom riekol mi: Prorokuj[5]) o kostiach týchto, a riekni im: Suché kosti, slyšte slovo Pánovo!

5. Toto hovorí Pán kostiam týmto: Hľa, ja vpustím do vás ducha, a ožijete.

6. A dám na vás žily, a nechám na vás narásť mäso, a obtiahnem vás kožou; a dám do vás ducha, a ožijete, a zviete, že ja som Pán.

7. Tedy prorokoval som, ako mi rozkázal; a keď som prorokoval, stal sa šuchot, a hľa, pohnutie; a pristúpily kosti ku kostiam, každá k svojmu stavcu.

8. A pozriem a hľa, žily a mäso prišly na ne, a roztiahnutá je na nich koža po vrchu; ale ducha nemaly.

9. A riekol mi: Prorokuj k duchu, prorokuj synu človeka, a riekni duchu: Toto hovorí Pán Boh: Od štyroch vetrov príď duchu, a ovej týchto pobitých, nech ožijú.

10. A prorokoval som, ako mi rozkázal, a vošiel do nich duch, a ožily, a staly na svoje nohy, zástup veľmi a náramne veľký.

11. I riekol mi: Synu človeka, všetky tieto kosti sú dom izraelský;[1]) oni hovoria: uschly kosti naše, a zhynula nádej naša, a porezaní sme.

12. Preto prorokuj, a povieš im: Toto hovorí Pán, Boh: Hľa, ja otvorím hroby vaše, a vyvediem vás z hrobov vašich, ľudu môj, a privediem vás do zeme izraelskej.

13. I zviete, že ja som Pán, keď otvorím hroby vaše, a vyvediem vás z hrobov vašich, ľudu môj!

14. A dám do vás ducha môjho, a žiť budete, a poprajem vám pokoja v zemi vašej; a vedieť budete, že ja Pán som to hovoril a učinil, hovorí Pán, Boh[2])

15. A stala sa reč Pánova ku mne rieknuc:

16. A ty synu človeka, vezmi si jedno drevo a napíš naň: Judovo, a synov iz-

---

[1]) Vyvolený nový národ Messiášov bude tak početný v tom čase, a Bohu zasvätený vo všetkých členoch jeho, ako Židia na ich tri slávnosti: Na Veľkúnoc, Turice a slávnosť stánkov.

[2]) Prorok opisuje tie blahé časy, ktoré nastanú židom po vyslobodení zo zajatia. Ale menovite blahé časy v dobe kresťanskej, keď príde Knieža pokoja, a sjednotí všetky národy v kráľovstve svojom, a keď ich bude pásť svojou naukou, svojimi milosťami a svätosťami.

[3]) Boh dopustil na mňa vytrženie v ktorom sa mi zdálo, že som na poli plnom kostí. Ezechiel vidí pole obraz obnovenia židovstva po návrate, zo zajatia. Sv. Otcovia: Justin, Irenej, Cyrill jeruzalemský, Augustin Basil, Ambros a Cyprian učia, že je v proroctve tomto predpovedané budúce z mrtvých vstanie. Dľa sv. Jeronyma sa ono natoľko vzťahuje na z mrtvých vstanie, na koľko obrazy a podobenstvá môžu sa len zo skutočných vecí brať. Preto proroctvo toto predpokladá vieru i z mrtvých vstanie.

[4]) Poneváč to len od teba, Bože, závisí, ty jediný to vieš.

[5]) Slovo prorokuj tu znamená. Hovor k ním v moci Pána, čiň zázraky skrze slovo jeho.

[1]) Podobenstvo o biednom stave judského národa, ktorý sa sám za zničený, takmer mrtvý a od koreňa odťatý považoval, že mocou Božou zasa ožije a shromaždený bude.

[2]) Proroctvo toto v neúplnom smysle sa splnilo, keď sa Židia navrátili zo zajatia. V úplnom smysle sa splní vtedy, keď sa navrátia do ovčinca Kristovho.

raelských, jeho spoločníkov, spojencov jeho.[1]) Potom vezmi druhé drevo a napíš naň: Jozef,[2]) drevo Efraima, a všetkého domu izraelského, a spojenci jeho.

17. A spoj si ich jedno k druhému, v jedno drevo tak, aby boly jedno v ruke tvojej.

18. Keď potom rieknu k tebe synovia ľudu tvojho hovoriac: Či nám neoznámiš, čo tým chceš?

19. Riekni im: Toto hovorí Pán Boh: Hľa, je vezmem drevo Jozefovo, ktoré je v ruke Efraimovej, a pokolenia izraelské, ktoré sú s ním spojené, a složím ich spolu s drevom Judovým, a urobím ich jedným drevom, a budú jedno v jeho ruke.

20. A budú tie drevá, na ktoré si písal, v tvojej ruke, pred ich očima.

21. A povedz im: Toto hovorí Pán Boh: Hľa, ja vezmem synov izraelských zprostred národov, ku ktorím odišli, a shromaždim ich zo všetkých strán a privediem ich do ich zeme.

22. A spravím z nich národ jeden v zemi, na horách izraelských, jeden kráľ bude panovať nad všetkými, a nebudú viac dva národy, ani sa nebudú viac deliť na dvoje kráľovstvá.

23. Ani sa nebudú poškvrňovať viac modlami svojimi, a ohavnosťami svojimi; a všeljakými neprávosťami svojimi; a vyslobodím ich zo všetkých miest v ktorých hrešili, a očistím ich; a budú mojim ľudom; a já budem ich Bohom.

24. A služobník môj Dávid bude kráľom nad nimi, a pastiera jedného všetci mať budú, v súdoch mojich budú chodiť, a prikázania moje zachovávať a ich konať.

25. A budú prebývať v zemi, ktorú som dal služobníkovi môjmu Jakubovi, v ktorej bydleli otcovia vaší; a prebývať budú v nej oni a ich synovia a synovia ich synov až na veky, a David služobník môj, bude ich kniežaťom na veky.

26. A spravím s nimi smluvu pokoja, bude to večná smluva s nimi, a posilním ich a rozmnožím, a postavím svätyňu moju uprostred nich na veky.

27. A bude príbytok môj medzi nimi; a budem ich Bohom, a oni budú mojim ľudom.

28. A zvedia národy, že ja Pán posväcujem Izraela, keď bude svätyňa moja uprostred nich na veky.[1])

HLAVA 38.

Proroctvo vyvoleného ľudu proti jeho nepriateľom v obraze Goga a Magoga predstavených.

1. A stala sa reč Pánova ku mne rieknúc[2])

2. Synu človeka obráť tvár svoju proti Gogovi, proti zemi Magog[3]) hlavnému kniežaťu v Mosoch a Tubal, a prorokuj proti nemu. (Nižšie 39, 1.; Zjav. 20, 7.)

3. A riekni mu: Toto hovorí Pán, Boh: Hľa ja prídem na teba Gogu, hlavné kniežа v Mosoch a Tubal.

4. A obracať ťa budem[4]) a položím úzdu do čelustí tvojich, a vyvediem teba i všetko vojsko tvoje[5]) kone i jazdcov všetkých oblečených do brnenia, veliké množstvo, ozbrojených kopijou, štítom a mečom.

[1]) Benjamin, Simeon, Levi a mnoho iných nábožných izraelitov.

[2]) Jozef tu stojí za ostatných desať pokolení. On bol otcom Efraima a Manassesa, ktorí tvorili dvoje pokolenie. A Efraim mal zasa preto prednosť, lebo z jeho domu pochádzali králi izraelskí.

[1]) Celé toto proroctvo od 21—28 verša splnilo sa z čiastky, keď židia vyšli zo zajatia babylonského, a keď sa mnohí Izraeliti pridali k Judovi, z ktorého národa vyrástla o nedlho cirkev Ježiša Krista. Úplné dokončenie bude mať proroctvo toto na konci vekov, keď všetci Židia aj Izraeliti vstúpia do ovčinca Dávida, t. j. Ježiša Krista; a keď nastane jeden ovčinec a jeden pastier (Ján 10, 16.), vtedy sa premení bojujúca cirkev v oslávenú, a zemský Kanaan v nebeský raj. (Vyš. 34, 23-35. Izai. 61, 8. Jer. 31, 31-34.)

[2]) Kráľovstvo Božie držali národy za nevládne, bezmocné, lebo nemalo toho, čo ľudia u kráľovství najvyššie cenia, nemalo zbrojov a pevností. Preto nazdávali sa, že ho bez trestu napádať môžu. Teda i messiášskemu kráľovstvu Božiemu príjde podstúpiť boje. Ale Boh pomôže svojmu kráľovstvu; odrazí náraz, premôže nepriateľov k svojej sláve a k spáse národov.

[3]) Magog: I. Mojž. 10, 2. dľa podania židovského Skyti. Gog je knieža troch národov: Roš, Mosoch a Thubal.

[4]) Ako koňa preháňa jazdec.

[5]) Dopustím, aby si vytiahol proti môjmu vyvolenému ľudu.

5. Perskí, Etiopskí a Lybieskí s nimi, všetci so štítmi a lebkami.

6. Gomer[1]) a všetky húfy jeho, dom Togormy, strany severné a všetka jeho vojenská sila, a mnoho ľudí je s tebou.

7. Priprav a prihotov sa, i všetko množstvo tvoje, ktoré sa shromaždilo k tebe, a buď ich vodcom[2])

8. Po mnohých dňoch navštívený budeš, na konci rokov prídeš na zem, ktorá ušla meču, a ktorá shromaždená bola z mnohých národov na horách izraelských, ktoré boly pustinou ustavične; táto je z národov vyvedená, a budú v nej prebývať všetci bezpečne[3])

9. V tom pritiahneš a prídeš ako búrka a ako oblak prikryješ zem, ty, i všetky húfy tvoje, a mnoho národov s tebou.

10. Toto hovorí Pán, Boh: V ten deň vstúpia úmysly do srdca tvojho, a vymyslíš myšlienku veľmi zlú.

11. A riekneš: Vytiahnem proti zemi bez múru,[4]) pôjdem na pokojných a bezpečných obyvateľov; (lebo) tí všetci bývajú bez múru, a nemajú zátvor ani brán

12. sobrať korisť, a rozchvátať lúpež, a položiť ruku svoju na tých, ktorí opustení boli, a potom sa zasa navrátili, a na ľud, ktorý je shromaždený z národov, ktorý prichádzal k majetku a začal byť obyvateľom prostriedku zeme.

13. Saba a Dedan, a obchodníci z Tarsu, a všetci jeho levovia[5]) ti rieknu: Či sobrať korisť prichádzaš? Hľa, na rozchvátanie koristi shromaždil si množstvo svoje, aby si pobral zlato a striebro, a odniesol náradia a imania, a sobral korisť bez počtu.

14. Preto prorokuj, synu človeka, a riekni Gogovi:[6]) Toto hovorí Pán Boh: Či v ten deň, keď bydlieť bude ľud môj izraelský bezpečne, toho nezvieš?

15. I prídeš z miesta tvojho od strán polnočných, ty a s tebou mnoho národov, všetci sediaci na koňoch, zástup veliký, a vojsko náramné.

16. A prídeš na môj ľud izraelský ako mračno pokrývajúce zem. V posledných dňoch budeš, a privediem ťa na zem moju; aby ma poznali národy, keď sa dokážem svätým na tebe pred ich očima,[1]) o Gogu!

17. Toto hovorí Pán, Boh: Keď ty si ten, o ktorom som hovoril za dní starodávnych skrze služobníkov mojich, prorokov izraelských, ktorí prorokovali za dní oných časov, že ťa privediem na nich.[2])

18. A stane sa v ten deň; v deň, v ktorom príde Gog na zem izraelskú, hovorí Pán Boh, že povstane prchlivý hnev môj.

19. A v horlivosti mojej, a v ohni hnevu môjho hovoril som:[3]) Iste, že v ten deň bude veľké pohnutie v zemi izraelskej.[4])

20. A triasť sa budú pred tvárou mojou ryby morské, a vtáctvo nebeské, a zver poľná, a všetky zemeplazy, ktoré sa hýbu po zemi, a všetci ľudia, ktorí sú na zemi, a hory sa rozválajú a budú prevrátené, a hradby spadnú, a každý múr na zem sa srúti.

21. A svolám proti nemu po všetkých horách mojich meč, hovorí Pán Boh: Meč každého, proti bratovi jeho namierený bude.

22. A vykonám pri ňom súd morom a krvou, a prívalom náramným a krupobitím nesmiernym;[5]) oheň a sirku dám pršať na neho a na vojsko jeho, i na mnohé národy, ktoré sú s ním.

23. A dokážem sa veľkým a svätým; a vznámosť uvediem sa pred očima mnohých národov, i zvedia, že ja som Pán.

[1]) Kimerci, alebo Cimbrovia, ktorí bývali vedľa čierneho mora.

[2]) Posmešne ho vyzýva, aby len vytiahol proti vyvolenému národu.

[3]) Z bezpotešného položenia vyvedení a z národov spojení, prebývajú doteraz v pokoji a bezpečnosti. Stav mesiášovského kráľovstva opisuje.

[4]) Ktorá je neopevnená.

[5]) Všetcia násilníci ťa povzbudia ku koristeniu.

[6]) Či si nepočul ničoho o pokoji a šťastí ľudu môjho, že sa dáš naviesť, aby si ho prepadol?

[1]) Ako svätý a spravodlivé trestajúci sudca.

[2]) t. j. na národ izraelský; mieni tu vôbec všetko, čo bol ľudom skrze svojich vyvolených prorokov zjavil.

[3]) Uzavrel som to vykonať.

[4]) K trestu zlostných a k prebudeniu spravodlivých.

[5]) Budem ho trestať. Viď Zjav. 16, 21.

HLAVA 39.

Pokračovanie. Oznámenie pomsty Božej Gogovi a zemi Magog. Zasľúbenie ľudu izraelskému.

1. Ty však, synu človeka, prorokuj proti Gogovi a riekni: Toto hovorí Pán, Boh: Hľa, ja (prídem) na teba, Gogu, hlavné knieža v Mosoch a Tubal

2. a obracať ťa budem, a odvediem ťa, aby si pritiahol od najkrajnejšieho severu a privediem ťa na hory izraelské.

3. A porazím ti luk v ľavej ruke tvojej, a šípy tvoje z pravej ruky tvojej vyrazím.

4. Na horách izraelských padneš ty, i všetky húfy tvoje, a národy tvoje, ktoré sú s tebou; zverom, vtákom, a všetkému, čo lieta, a zvieratám zemským dám ťa k zožraniu.

5. Na otvorenom poli padneš; lebo som to ja riekol, hovorí Pán, Boh.

6. Aj oheň pošlem na (zem) Magog,[1]) a na tých, ktorí bezpečne prebývajú na ostrovoch;[2]) i zvedia, že ja som Pán.

7. A v známosť uvediem svoje sväté meno uprostred ľudu svojho izraelského, a nedám viac poškvrňovať sväté meno moje; i zvedia národy, že ja som Pán, Svätý izraelský.

8. Hľa, príde, a stane sa, vraví Pán, Boh: toto je deň, o ktorom som hovoril.[3])

9. A vyjdú obyvatelia z miest izraelských, zapália a spália zbroj, štít a kopije, luk a šípy, ručné kyje a piky; a budú ich páliť ohňom za sedem rokov.[4])

10. A nebudú nosiť dreva z poľa, ani rúbať v lesoch; lebo zbrane páliť budú, a olúpia tých, ktorým lúpežou byť mali, a oberú zhubcov svojich, hovorí Pán Boh.

11. A stane sa v ten deň: dám Gogovi znamenité miesto za hrob z Izraeli, údolie pocestných na východ od mora,[1]) ktorý k úžasu pohne každého tade idúceho; a tam pochovajú Goga a všetko množstvo jeho, a nazvané bude údolím množstva Gogovho.

12. A pochovávať ich bude dom izraelský, aby vyčistili zem (od nich) za sedem mesiacov.

13. A tak pochová ho všetek ľud zeme; a deň, v ktorom sa oslávim, bude dňom pamätným, hovorí Pán Boh.

14. A ustanovia mužov, ktorí budú ustavične prechádzať zem, a vyhľadávať tých, ktorí boli ostali na zemi, aby ju vyčistili; a po sedem mesiacoch začnú hľadať.[2])

15. A obchádzať budú zem, a keď uvidia (jednu) človečiu kosť, postavia pri nej znamenie, aby ju pochovali hrobári v údolí množstva Gogovho.

16. Meno mesta bude Amona,[3]) a očistia zem.

17. Preto ty, synu človeka, toto hovorí Pán, Boh: riekni všetkému, čo má krýdla, a všetkým vtákom a všetkým zverom poľným: Shromaždite sa, pospiechajte, sbehnite sa zo všetkých strán k mojej obeti, ktorú vám ja obetujem, obetu zbitú veľkú na horách izraelských, aby ste jedli mäso a pili krv.

18. Mäso udatných jesť budete, a krv kniežat zeme piť; baranov, škopov, capov a býkov a volov, a všetko kŕmených a tučných.

19. A budete jesť tuk do sýtosti, a piť krv do opojenia, z obety, ktorú vám ja zabijem.

20. A nasýtite sa pri stole mojom z koní a jazdcov silných a zo všetkých mužov bojovných, hovorí Pán, Boh.

21. A postavím medzi národami slávu svoju; a uzrú všetky národy súd môj, ktorý som vykonal, a ruku moju, ktorú som položil na nich.

---

[1]) Na obyvateľov jeho.

[2]) Na krajiny, ktoré ležia na severnom prímorí.

[3]) 38, 17.

[4]) Čo sa tu a ďalej až 20 hovorí, má len nesmiernu porážku nepriateľov Božích opísať, nič doslovne sa brať; — „sedem rokov“ toľko čo dlhý čas.

[1]) Na východ od Mrtvého mora, teda mimo svätej zeme.

[2]) Ani najmenšia nečistota nesmie v zemi ostať.

[3]) Hromada vojska.

22. A zvie dom izraelský, že ja som Pán, ich Boh, od toho dňa i potom.

23. A zvedia národy, že dom izraelský zajatý je pre svoju neprávosť, preto že ma opustil, a že som skryl tvár svoju pred nimi; a vydal som ich do rúk nepriateľov, a že padli všetci mečom.[1])

24. Podľa ich nečistoty a nešľachetnosti som im urobil, a skryl som pred nimi tvár svoju.

25. Preto toto hovorí Pán Boh:[2]) Teraz zasa privediem zajatých Jakubových a sľutujem sa nad celým domom izraelským; a budem horliť za sväté meno svoje.

26. A ponesú[3]) zahanbenie svoje a všetko prestúpenie svoje, ktorého sa dopustili proti mne, keď bydlieť budú v zemi svojej bezpečne, nikoho sa nebojac,

27. a keď ich nazpät privediem z národov, a shromaždim zo zemi ich nepriateľov, a posvätený budem medzi nimi pred očima mnohých národov.

28. Vtedy zvedia, že ja som Pán, Boh ich, preto že som ich preniesol medzi národy, ale i zasa shromaždil do ich zeme, a že nenechal som tam ani jedného z nich.[4])

29. A neskryjem viac tvári svojej od nich,[5]) preto že vylejem ducha svojho na všetek dom izraelský, vraví Pán, Boh.

HLAVA 40.

Videnie o novom chráme. Vymeranie jeho od istého muža.

1. V dvadsiatom piatom roku odvedenia nášho, na počiatku roku, desiateho dňa mesiaca v štrnástom roku po dobytí mesta, v ten istý deň stala sa nado mnou ruka Pánova a priviedla ma tam.[1])

2. Vo videniach Božích viedol ma do zeme izraelskej, a spustil ma na hore veľmi vysokej, na ktorej bolo ako stavanie mesta,[2]) ku poludniu.

3. A zaviedol ma tam, a hľa, tam bol muž, ktorý vyzeral ako meď,[3]) a ľanová šňúra v ruke jeho, a prút na meranie v ruke jeho, a stál v bráne.[4])

4. A ten muž riekol ku mne: Synu človeka, viď na oči svoje, a slyš na uši svoje, a polož srdce svoje ku všetkému, čo ti ja ukážem;[5]) lebo preto si sem privedený, aby ti to bolo ukázané; oznám všetko, čo vidíš, domu izraelskému!

5. A hľa, múr zvonka okolo domu do okola, a muž ten mal v ruke prút na meranie na šesť lakťov a dlaň;[6]) a meral šírku toho stavania[7]) na prút jeden, a výšku tiež na prút jeden.

6. A prišiel ku bráne, ktorá hľadela na východnú cestu, a vystúpil po jej schodoch; a odmeral prah brány prútom jedným na šírku, to bol prvý prah, na jeden prút široký,

---

[1]) Okrem tých, ktorí boli zajatí. Z tohoto majú pohania uzatvárať, že všetky tie neresti zastihly ich pre ich neprávosti, a nie preto, že by im Boh nemohol pomôcť.

[2]) Preto zo samého milosrdenstva, a aby som ukázal moc moju, ich nazpät dovediem do ich zeme. Prorok hovorí o vyslobodení na konci sveta v kráľovstve Kristovom.

[3]) So žiaľom a ľútosťou.

[4]) Ako známo, mnoho židov ostalo v Babylone a nevrátili sa do vlasti svojej. Ale na konci vekov, o ktorých hovorí prorok, neostane ani jedného mimo ovčinca Kristovho.

[5]) Židia po návrate zo zajatia zasa upadli do nemilosti u Boha, preto že neprijali Messiáša. Toto však nestane sa viac na konci vekov, a Boh sa im ukáže milostivým, keď vstúpia do ovčinca jeho.

[1]) V duchu do Jeruzalema.

[2]) Budova tak veľká ako mesto t. j. chrám.

[3]) Tvár sa mu jásala ako vybrúsený kov. Jedni hovoria, že to bol anjel. (Zjav. 21, 25.) Iní rozumejú pod ním samého Spasiteľa, staviteľa svojej Cirkvi. (Gregor, Jeronym) Kristus, hovorí sv. Jeronym, stojí v sláve, lebo skrze neho prichodíme k Otcovi, a bez neho nemôžeme prísť do mesta Božieho. On tam stojí, aby púšťal hodných, a nehodných aby odprával.

[4]) Aby ukázal prorokovi čiastky budovy. Staviteľ merá všetko dľa miery, lebo (Efes. 4, 7, 13.) jednomu každému je odmeraná miera milosti.

[5]) Pozoruj na všetko, lebo všetko má veľký význam.

[6]) Jedna dlaň (štyri prsty šírky), teda dlhší, ako obyčajný loket. Obyčajný mal byť asi 0.483 metra dlhý.

[7]) Múrov.

7. a (odmeral) izbičku:[1]) jeden prút dlhú a jeden prút širokú, a medzi izbičkami bol priestor[2]) päť lakťov.

8. A (odmeral) prah brány na vnútornej strane siene, jeden prút,

9. potom (odmeral) sieň brány,[3]) osem lakťov, a výpustok jej,[4]) dva lokte, a sieň brány bola vnútri.

10. Ale izbičky brány východnej boly tri s jednej strany, a tri s druhej; všetky tri maly jednu mieru a jednu mieru maly výpustky na oboch stranách.

11. Potom vymeral šírku prahu brány, a mala desať lakťov; a zdĺžku brány, a mala trinásť lakťov;

12. a prístrešok pred izbičkami bol na jeden lakeť; s jednej i s druhej strany na jeden lakeť, a izbičky maly po šesť lakťov (na oboch stranách) tu i tam.

13. Potom premeral bránu[5]) od strechy jednej izbičky po strechu druhej, šírosť dvadsať a päť lakťov; dvere proti dverám.

14. A spravil[6]) čelá po šesťdesiat[7]) lakťoch, a pred každým čelom sieň okolo brány všade.

15. A od predku brány, ktorá siahala až po prednú čiastku siene brány vnútornej, päťdesiat lokťov.[8])

16. A boly okná krivolaké v izbičkách a na ich čelách, ktoré boly do vnútra brány všade vôkol; a tak boly v sieňach okná do vnútra okolo a na výpustkoch palmová maľba.

17. Potom ma vyviedol do siene vonkajšej; a hľa, pokladnice, a podlaha dláždená kameňom v sieni vôkol; tridsať pokladníc na tej podlahe.

18. A podlaha pri strane tých podľa dĺžky brán bola nižšia.[9])

19. A premeral šírku od predku brány dolnej až k predku siene vnútornej zvonku, a bola sto lakťov na východ a na sever.

20. Tiež bránu, ktorá hľadela k ceste polnočnej pri sieni vonkajšej premeral na dĺžku i na šírku

21. a jej izbičky, tri s jednej a tri s druhej strany, a jej výpustky, a jej sieň; podľa miery prvej brány päťdesiat lakťov dĺžky a dvadsaťpäť lakťov šírky.

22. I okná jej, a sieň a rezby boly podľa miery brány, ktorá hladela na východ; a po siedmich stupňoch vystupovalo sa k nej; a sieň bola pred ňou.

23. A brána siene vnútornej bola proti bráne polnočnej a východnej; a premeral od brány do brány sto lakťov.

24. Potom ma viedol ku ceste poludnajšej a hľa, tu bola brána, ktorá hľadela na juh a premeral predčelie jej a sieň podľa miery predošlých.

25. A okná jej a sieň okolo, ako okná iné, maly päťdesiat lakťov dĺžky, a dvadsaťpäť lakťov šírky.

26. A po siedmich schodoch vystupovalo sa k nej, a sieň pred jej dvermi, a vyryté palmy boly jedna s jednej a druhá s druhej strany jej čela.

27. I vnútorná sieň mala bránu smerom na juh; a premeral od jednej brány ku bráne k juhu, sto lakťov.

28. A viedol ma do siene vnútornej ku bráne južnej; a premeral bránu dľa mier predošlých,

29. a jej izbičku, a jej predčelie a jej sieň premeral tou istou mierou, i jej okná i sieň jej vôkol; päťdesiat lakťov dĺžky, a dvadsaťpäť lakťov šírky.

30. A sieň do okolo dvadsaťpäť lakťov dĺžky, a päť lakťov šírky.

31. A sieň jej (viedla) ku zovňajšiemu dvoru, a na jej čelách boly palmy; a osem schodov bolo, po ktorých sa vystupovalo k nej.

32. Potom ma viedol do siene vnú-

[1]) Na každej strane brány poly tri izbičky, v ktorých strážci chrámu bývali.
[2]) Múr.
[3]) Vchod do siene.
[4]) Stĺpy pred vchodom na oboch stranách.
[5]) Od brány ku bráne.
[6]) Odmeral.
[7]) Výpustky medzi izbičkami (v. 10.) boly po 60 lokťov vysoké.
[8]) Z vonká úzky obluk a dnu vždy širší, ako na trúbe.
[9]) T. j. čo obnášala výška vnútornej brány, to bola podlaha pred ňou ležiacej siene nižšia než podlaha druhej siene; bolo to stavanie po stupňoch na úbočí hory vôkol vystavené.

tornej po ceste východnej; a premeral bránu dľa mier predošlých.

33. Jej izbičky, jej prúčelie a jej sieň ako vyššie, aj jej obloky a siene do okola; päťdesiať lakťov dĺžky, a dvadsaťpäť lakťov šírky.

34. A (premeral aj) jej sieň proti vonkajšiemu dvoru; a ryté palmy na jej prúčelí s jednej i s druhej strany; na ôsmich schodoch vystupovalo sa k nej.

35. Potom ma viedol ku bráne, ktorá hľadela na sever; a premeral ju dľa predošlých mier,

36. jej izbička a jej prúčelie, a jej sieň i okná vôkol dĺžky päťdesiať lakťov, a šírky dvadsaťpäť lakťov.

37. A jej sieň hľadela do zovňajšieho dvora, a na jej prúčelí ryté palmy s jednej i s druhej strany; a po ôsmich schodoch vystupovalo sa k nej.

38. A do každej izby dvere v prúčelí brán; tam umývali zápalnú obetu.

39. A v predsieni brány boly dva stoly s jednej a dva stoly s druhej strany; aby na nich zabíjali zápalnú obeť, za hriech i za vinu.

40. A po boku vonkajšom, kde sa vstupuje ku dverám brány, ktorá hľadí na sever, boly dva stoly; a po boku druhom pred sieňou brány dva stoly.

41. Štyri stoly s jednej a štyri stoly s druhej strany, a tak po bokoch brány bolo osem stolov, na ktorých zabíjali (obety).

42. Ale štyri stoly pre zápalnú obetu z kameňa štvorhraného spravené, poldruha lakťa dĺžky, a poldruha lakťa šírky, a jeden lakeť výšky, na ktoré kládli riad, ktorým obetovaná býva zápalná a zabitá obeť.

43. Kraje ich boly na jednu dlaň a kolom do nútra zahnuté; a na stoloch mäso obetné.

44. A vonku pred bránou vnútornou boly izby pre spevákov, v sieni vnútornej, ktorá bola vedľa brány severnej, a boly obrátené na juh; jedna pri boku brány východnej, ktorá hľadela ku severu.

45. A riekol ku mne: Tie izby, ktoré hľadia k poludnej ceste, budú pre kňazov, ktorí majú službu v strážení domu;

46. a tie izby, ktoré hľadia k polnočnej ceste, budú pre kňazov, ktorí držia stráž nad oltárom. Títo sú synovia Sadokovi, ktorí zo synov Leviho pristupujú k Pánovi, aby mu slúžili.[1])

47. A premeral tú sieň štvorhranú sto lokťov dĺžky, a sto lokťov šírky, a oltár stál pred chrámom.

48. A priviedol ma do predsiene chrámovej, a premeral predsieň, päť lakťov s jednej a päť lakťov s druhej strany; a šírku brány na tri lokte s jednej a tri lokte s druhej strany.

49. Dĺžka predsiene bola dvadsať lakťov, šírka jedenásť lakťov, a po ôsmich stupňoch vystupovalo sa k nej. A stĺpy boly na čele jeden s jednej a druhý s druhej strany.

HLAVA 41.

Opis svätyne a budovy chrámovej.

1. A voviedol ma do chrámu, a premeral prúčelia; šesť lakťov šírky s jednej strany, a šesť lakťov s druhej strany, dľa šírosti stánku.

2. A šírka brány bola desať lakťov; a bok brány päť lakťov s jednej, a päť lakťov s druhej strany; a premeral jej dĺžku štyridsať lakťov, a šírku dvadsať lakťov.

3. A vojdúc do vnútra premeral prúčelie brány, dva lakte; a bránu šesť lakťov, a šírky brány sedem lakťov.

4. I odmeral dvadsať lakťov dĺžky a dvadsať lakťov šírky; na prednej strane chrámu,[2]) a riekol mi: Toto je svätyňa svätých!

5. A premeral stenu domu šesť lakťov; a šírku boku[3]) štyri lakte, všade kolo domu.

---

[1]) Títo poprednejší kňazi ako i hlavný kňaz pochádzali z rodu Sádokovho. (III. Kráľ. 2, 26; 27, 35.)

[2]) V svätyne svätých.

[3]) To bola šírka izbičiek, a sieň najnižších, lebo najvyššie boly šesť, prostredné päť lakťov široké.

6. A pavlače, pavlač k pavlači, dvakrát po triatridsať; a vyčnievaly, a šly po stene v domu v bokoch do okola, tak že sa pavlače so stenou chrámovou spolu držaly, ale ju neprenikaly.

7. A bola chodba do okola, ktorá slimákovite šla hore a viedla k hornému poschodiu chrámu do okola; preto bolo stavanie chrámovo hore širšie; a tak zo spodných pavlačov vystupovalo sa k vrchným po prostredných.

8. A videl som na dome zvýšenosť do okola, založené boky dľa miery prúta šesť lakťov.

9. A šírka steny boku zvonka päť lakťov, a vnútorný dom bol v bokoch domu.[1])

10. A medzi (stenou) a izbičkami bol (priestor) široký na dvadsať lakťov okolo domu so všetkých strán.

11. A dvere bočného staviska ku miestu modlenia; jedny dvere k polnoci, a druhé k poludniu, a šírka miesta k modleniu bola päť lakťov okolvôkol.[2])

12. A budova, ktorá bola oddelená (od chrámu) a obrátená k ceste, ktorá hľadí k moru,[3]) mala šírku sedemdesiať lakťov; stena budovy ale bola päť lakťov široká do okola; a jej dĺžka bola deväťdesiat lakťov.

13. A premeral dĺžku domu, sto lakťov; a oddelená budova i jej steny sto lakťov.

14. A šírka na predku domu a toho oddeleného stavania proti východu sto lakťov.

15. Potom premeral dĺžku stavania, ktoré bolo proti tomu oddelenému k chrbtu; priechody po oboch stranách, sto lakťov; potom i chrám vnútorný, a siene proti preddvoriu;

16. prahy a krivolaké okná, i pavlače vôkol po troch stranách; proti každému prahu bolo drevené paženie do okola, po všetkých stranách; od zeme až po okná, a okná boly zamrežené nado dvermi.

17. A (všetko) až do domu vnútorného a zvonku po každej stene vôkol vnútri i zvonku bolo podľa miery.

18. Boli i umelecky shotovení cherubini a palmy; a palma medzi cherubinom a cherubinom; a každý cherubin mal dve tvári.

19. Tvár človeka vedľa palmy jednej strany, a tvár leva vedľa palmy s druhej strany; a tak bolo spravené po celom dome do okola.

20. Od zeme až po nad bránu boli cherubini a palmy vyryté na stene chrámovej.

21. Prah bol štvorhranný, a predok svätyne tiež tak vyzeral.

22. Oltár drevený mal tri lakte výšky a dva lakte dĺžky; a uhly jeho i plocha jeho, a steny jeho boly drevené. A riekol ku mne: Toto je stôl pred Pánom.

23. Dvoje dvere mal chrám i svätyňa.

24. A na dvoch dverách s oboch strán dvoje dverká boly, ktoré sa spolu skladaly; lebo dve krýdla boly s obidvoch strán dverí.

25. I na tých dverách chrámových boli vyrytí cherubíni a palmy, tak ako boli i na stenách vyryté, preto i drevá na predku siene boly zvonku hrubšie.

26. Nad ktorými boly zúžené okná a podobenstvá pálm sem a tam na bokoch predsiene, ako na bokoch domu, a po šírke stien.

HLAVA 42.

Vymeranie siene. Konečne všetkých štyroch strán stavania.

1. A viedol ma do siene vonkajšej po ceste vedúcej na polnoc, a priviedol k tým izbičkám, ktoré boly proti oddelenému stavaniu a proti domu hľadiacemu na polnoc.

2. Maly na predku dĺžky sto lakťov

[1]) Šírka múrov, ktorú bočné izbičky z vonku maly, bola päť loktov a vnútorný dom bol obtočený bočnými izbičkami domu.

[2]) Dvere izbičiek okolo svätyne sa nachádzajúcich hľadely k sieni určenej k modlitbe; lebo do svätyne nesmel nikto vkročiť.

[3]) K západu slnca.

od dverí polnočných, a šírku päťdesiat lakťov,

3. proti dvadsiatim lakťom vnútornej siene, a proti podlahe dláždenej kameňom siene zovňajšej, kde bol priechod naproti priechodu troma rady.

4. A pred izbičkami bolo desať lakťov široké miesto k prechádzaniu, a do vnútra vedúca cesta na jeden lakeť široká; a ich dvere (viedly) na polnoc.

5. A izbičky v horných poschodiach boly užšie, preto že podopieraly ich stĺpové chodby, ktoré boly širšie než spodné, i prostredné stavanie.

6. Malo totižto troje poschodí, a nemalo stĺpov, aké boly stĺpy sieň; preto boly užšie než spodné a prostredné stavania od zeme na päťdesiat lakťov.

7. A ohrada zvonku vedľa izbičiek, ktoré boly na ceste vonkajšej siene pred izbičkami, päťdesiať lakťov dlhá,

8. lebo dĺžka izbičiek vonkajšej siene bola päťdesiat lakťov, a dĺžka pred chrámom sto lakťov.

9. A pod týmito izbičkami bol vchod od východu pre vchádzajúcich do nich zo siene vonkajšej.

10. Na šírke ohrady siene k východu pred stavaním oddeleným boly tiež izbičky pred tým stavaním.

11. A cesta pred nimi bola ako pred izbičkami, ktoré boly k polnoci ako po dĺžke tak po šírke; a po ich všetkých vchodoch a jakosti jednaké; a jako ich dvere,

12. také boly dvere na izbičkách, ktoré boly k poludniu; vchod na počiatku cesty, ktorá cesta bola pred oddelenou sieňou k východu, kade sa vchádza do nich.[1])

13. A riekol ku mne: Izbičky k polnoci a izbičky k poludniu, ktoré sú pred stavaním oddeleným, to sú sväté izbičky, v ktorých jedávajú kňazi, ktorí sa približujú k Pánovi do svätyne svätých. Tam budú klásť veci svätosväté a obety za hriech a za previnenie; lebo to miesto je sväté.

14. A keď tam vojdú kňazi, vtedy nevyjdú zo svätyne do siene vonkajšej, ale tam složia svoje rúcha, v ktorých odbavujú službu, lebo sväté sú, oblečú iné rúcho, a tak pojdú k ľudu.

15. A keď premeral vnútorný dom,[1]) viedol ma po ceste brány, ktorá bola na východ, a pomeral ho zôkol-vôkol.

16. A meral proti vetru východnému prútom meriacim, päťsto prútov po prúte miery dookola.

17. A meral proti vetru polnočnému päťsto prútov tým prútom miery vôkol.

18 .K vetru južnému meral pätsto prútov po prúte miery vôkol.

19. A k vetru západnému, päťsto prútov tým prútom.

20. Po štyroch vetroch meral múr jeho na všetky boky vôkol, dĺžku päťsto lakťov,[2]) a šírku päťsto lakťov, aby delil sväté miesto od (miesta) obecného ľudu.

HLAVA 43.

Velebnosť Božia v chráme, kde mu má ľud slúžiť. Ustanovenie Božie o kňazoch.

1. A viedol ma ku bráne, ktorá hľadela k východu.

2. A hľa, sláva Boha izraelského prichádzala od východu, a jej šum ako šum mnohých vôd, a zem jásala sa od velebnosti jeho.

3. A videl som videnie celkom podobné tomu, ktoré som bol videl, keď prišiel zkaziť mesto; a podobný bol pohľadom tomu zjaveniu, ktoré som bol videl pri rieke Chobar; a padol som na tvár svoju.

4. A velebnosť Božia vošla do chrámu cestou brány, ktorá hľadela k východu.

5. A pozdvihol ma duch, a preniesol ma do siene vnútornej, a hľa, dom bol naplnený slávou Pánovou.

[1]) Izbičky na polnočnej, poludnej i východnej strane boly jednaké čo do zvláštnej podoby a miery Poznamenať treba, že úplný smysel v 3—12. veľmi ťažko je pochopiť a udať, preto že pravý pojem stavitelských významov udať nemožno.

[1]) Budovu chrámovu, vnútornú a vonkajšiu sieň totižto dom.

[2]) Vlastne päťsto prútov.

6. A slyšal som (niekoho) mlúviť ku mne z domu, a muž, ktorý stál pri mne,
7. riekol ku mne: Synu človeka, (toto je) miesto trónu môjho, a miesto šlapajov nôh mojich, kde prebývať budem uprostred synov izraelských na veky;[1]) a nebude viac poškvrňovať dom izraelský sväté meno moje, ani oni, ani ich kráľovia smilstvom svojím,[2]) hrobami kráľov svojich,[3]) ani výšinami.
8. Ktorí položili prahy svoje vedľa prahov mojich, a dveraje svoje vedľa dverajov mojich; tak že medzi ním a mnou bola len stena; a poškvrnili sväté meno moje ohavnosťami, ktoré páchali, preto som ich shltol v hneve svojom.
9. Ale teraz nech vzdialia smilstvá svoje a hroby kráľov svojich odo mňa, a budem prebývať medzi nimi na veky.
10. A ty, synu človeka, ukáž domu izraelskému chrám, a nech sa zahanbia pre neprávosti svoje; a nech premerajú stavanie;[4])
11. a nech sa hanbia za všetko, čo páchali. Ukáž im podobu domu, a na stavaní jeho východy a vchody, všetok popis jeho, všetky ustanovenia jeho, a všetok poriadok jeho, a všetky zákony jeho, a spíš to pred ich očima, aby zachovali všetok popis jeho, i všetky ustanovenia jeho, a spravili ho.
12. Toto je zákon domu na vrchu hory: Všetok jeho kraj do okola je svätosvätý; toto (tedy) je zákon toho domu.
13. A toto sú miery oltára:[5]) v lakte najpravejšom, ktorý má lakeť a dlaň. Lono jeho bolo lakeť vysoké a lakeť široké, a pri kraji obruba jeho vôkol bola na dlaň jednu; a taký je i výpustok oltára.
14. A od spodku pri zemi až do kraja spodného boly dva lakte, a šírka jeden lakeť; a od kraja menšieho až do kraja väčšieho boly štyri lakte, a šírka jeden lakeť.
15. A oltár sám má štyri lakte; a od oltára hore sú štyri rohy.
16. A oltár sám má dvanásť lakťov dĺžky, pri dvanástich lakťoch šírky; v štvorhrane s rovnými stranami.
17. A kraj mal štrnásť lakťov dĺžky a štrnásť lakťov šírky po svojich štyroch stranách, a koruna okolo neho pol lakťa, a lono jeho bolo na jeden lakeť do okola; a schody jeho boly na východ obrátené.
18. A riekol ku mne: Synu človeka, toto hovorí Pán Boh: Toto sú ustanovenia pre oltár v deň, v ktorý bude spravený, aby obetovaná bola na ňom zápalná obeta, a vyliata (na ňom) krv.
19. A kňazom a Levitom, ktorí sú z rodu Sadokovho, ktorí pristupujú ku mne, hovorí Pán Boh, dáš teľa zo stáda, aby mi ho obetovali za hriech.
20. Potom vezmeš z jeho krvi, a pokropíš štyri rohy jeho, a štyri uhly kraja, a korunu vôkol; a (takto) očistíš ho a posvätíš.
21. A vezmeš teľa, ktoré bude obetované za hriech, a spáliš ho na oddelenom mieste domu von zo svätyne.
22. A druhého dňa obetovať budeš kozla, ktorý je bez poškvrny, ako obetu za hriech; a očistia oltár, ako ho očistili teľaťom.
23. A keď dokonáš očistenie, obetuj teľa zo stáda bez vady, a škopa z kŕdla bez poškvrny.
24. A (obetovať) ich budeš pred Pánom; a kňazi ich posypú soľou, a obetovať ich budú ako zápalnú obetu Pánovi.
25. Za sedem dní budeš obetovať kozla za hriech na každý deň; a teľa z čriedy, a škopca z kŕdla bez poškvrny obetovať budú.
26. Za sedem dní budú očisťovať ol-

---

[1]) Tak vystaví Boh svoje kráľovstvo na veky.
[2]) Modlárstvom.
[3]) Mrtvolami ich kráľov, ktorých pochovávali na hore Sion spojenej horou Moria, na ktorej stál chrám.
[4]) Aby videli, ako Boh i na najmenšie veci dbá; najmä v živote ľudí.
[5]) Oltár zápalných obetí. Oltár stál na jednom múriku, ktorý vyčnieval po všetkých stranách po jednom lokti, okolo múrika bola jama, do ktorej vtekala krv zo zabitých obetí.

tár, a vyčistia ho a naplnia ruku jeho.[1])

27. A keď sa minú dni tieto, ôsmeho dňa a ďalej obetovať budú kňazi na oltári vaše zápalné obety, a ktoré za pokoj obetujú a sľutujem sa nad vami, hovorí Pán Boh.

HLAVA 44.

O bráne, ktorou šiel Pán, ktorá má byť zavrená. O zapovedaní služieb Božích cudzím a modlárom. O kňazoch, potomkoch Sadokových.

1. A obrátil ma (ten muž) cestou k vonkajšej bráne svätyne, ktorá hľadela na východ, a tá bola zavrená.

2. I riekol Pán ku mne: Táto brána bude zavrená, a nebude otváraná, a nikto neprejde cez ňu:[2]) lebo Pán, Boh izraelský vošiel cez ňu, a bude zavrená

3. knieža tu. Knieža sám bude sedávať v nej, aby jedol chlieb pred Pánom; cestou brány siene vojde, a tou istou cestou vyjde.

4. I priviedol ma po ceste brány polnočnej pred dom; a videl som, a hľa, sláva Pánova naplnila dom Pánov; a padol som na tvár svoju.

5. A riekol ku mne Pán: Synu človeka, zodvihni srdce svoje a viď na vlastné svoje oči, a slyš na vlastné svoje uši všetko, čo ti ja hovorím o všetkých posvätných obyčajoch domu Pánovho, a o všetkých zákonoch jeho; a obráť srdce svoje na cesty ku chrámu po všetkých východoch svätyne,

6. a riekni domu izraelskému, proti mne zpurnému: Toto hovorí Pán Boh: Majte už dosť na všetkých nešľachetnostiach vašich, dome izraelský!

7. že privádzate synov cudzincov neobrezaného srdca a neobrezaného tela, aby boli v svätyni mojej, a poškvrňovali dom môj; a obetujete chleby moje, tuk a krv; a rušíte smluvu moju všetkými neprávosťami vašimi.

8. A nezachovávali ste ustanovenia o svätyni mojej; ale postavili ste za strážcov zachovávaní mojich svätyni mojej miesto seba.

9. Toto hovorí Pán, Boh: Ani jeden cudzinec neobrezaného srdca, a neobrezaného tela nevojde do svätyne mojej, ani syn cudzí, ktorý je medzi synami izraelskými.

10. Ba ani leviti, ktorí ďaleko odstúpili odo mňa v blude synov izraelských, a zblúdili odo mňa za modlami svojimi, tí ponesú neprávosť svoju,

11. budú v svätyni mojej vrátnymi, a strážcovia brán domu, a služobníci domu, zabíjať budú zápalné obety i obety ľudu; a budú stáť pred ich tvárou,[1]) aby im posluhovali.

12. Zato, že im posluhovali pred ich modlami, a boli domu izraelskému príčinou pádu do neprávosti; preto som pozdvihol proti nim ruku svoju,[2]) hovorí Pán Boh, a ponesú neprávosť svoju,

13. a nepriblížia sa ku mne, aby mi slúžili ako kňazi, ani nevstúpia do niektorej zo svätýň mojich blízko, ale ponesú zahanbenie svoje, nešľachetnosti svoje, ktoré páchali.

14. A postavím ich za vrátnych domu, ku všetkým službám jeho, ku všetkému, čo sa bude diať v ňom.

15. Ale kňazi a leviti, synovia Sadokovi, ktorí zachovávali posvätné obyčaje svätyne mojej, keď zblúdili odo mňa synovia izraelskí, tí budú pristupovať ku mne, aby mi slúžili, a budú stáť pred tvárou mojou, aby mi obetovali tuk a krv, hovorí Pán, Boh.

16. Títo vchádzať budú do svätyne mojej, a tí pristupovať budú k stolu môjmu, aby mi slúžili, a zachovávali ustanovenia moje.

17. A keď budú vchádzať do brány zovňajšej siene, nech sa oblečú v ľanové rúcho; a nech nič vlneného nevezmú na seba,[3]) keď konajú službu v bránach

[1]) Celý obetami naplnia a tak dokonále posvätia ho.

[2]) Tajomne a ušľachtile obracajú toto svätí otcovia na nepoškvrnené panenstvo blahoslavenej rodičky Božej, Panny Marie.

[1]) Obetujúceho ľudu. IV. Mojž. 16, 9.

[2]) K prísahe.

[3]) Aby sa potením nepoškvrnili.

vnútornej predsiene a vnútri.

18. Ľanové čiapky budú na ich hlavách, a ľanové spodné šaty budú okolo ich bedier, a nech sa neopasujú, žeby sa nepotili.

19. A keď vyjdú do zovnútornej siene k ľudu, nech sa vyzlečú so svojho rúcha, v ktorom službu konali, a nech ho složia v pokladnici svätyne; a oblečú si iné rúcho, a nech neposvätujú ľud v svojom odení.[1])

20. Ale hlavu nech si neholia, ani vlasy nech si nenechajú rásť, ale nech si pristrihujú vlasy na hlave.

21. A niktorý kňaz nebude piť vína, keď bude mať vchádzať do vnútornej siene.

22. Ani vdovu, ani (od muža) prepustenú nech si neberú za manželky, ale panny zo semena domu izraelského; ale i vdovu, ktorá ostala vdovou po kňazovi, môžu si pojať.

23. A učiť budú môj ľud rozdiel medzi svätým a poškvrneným, a rozdiel medzi čistým a nečistým ukážu im.

24. A keď bude rozopra, stáť budú pri súdoch mojich, a rozsúdia; zákony moje a príkazy moje zachovávať budú pri všetkých slávnostiach mojich, a soboty moje svätiť budú.

25. A k mŕtvemu človekovi nevojdu, aby sa nepoškvrnili,[2]) okrem k otcovi a matke, k synovi alebo k dcére, k bratovi alebo k sestre, ktorá nemala druhého muža; pri týchto sa môžu poškvrniť.

26. A keď sa očistí, pričíta sa mu sedem dní.

27. A v deň, ktorý zasa vojde do svätyne do vnútornej siene, aby mi poslúhoval vo svätyni, nech obetuje za hriech svoj, hovorí Pán, Boh.

28. A nebudú mať dedictva, ja som ich dedictvo; a majetku nedáte im v Izraeli, lebo ja som ich majetok.

29. Obetu suchú i za hriech i za vinu nech oni jedia; a každý sľub v Izraeli nech ich bude.

30. A najlepšie veci zo všetkých prvotín,[1]) a všetky mokré obety zo všetkých vecí, ktoré sa obetujú, budú patriť kňazom; i prvotiny pokrmov vašich dáte kňazovi, aby dal požehnanie domu tvojmu. (II. Mojž. 22, 29.)

31. Nijakej mrciny a ničoho roztrhaného od zverov, ani z vtákov ani z hoviad nech nejedia kňazi.

HLAVA 45.

O rozdelení zeme, príslúchajúcej k chrámu, mestu, kráľovi. Ustanovenia o miere a váhe a o obetiach pri slávnostiach.

1. A keď počnete deliť zem lósom, oddelte prvotiny Pánovi, ako posvätné zo zeme, dvadsaťpäťtisíc[2]) na dĺžku, a deväťtisíc na šírku; to bude sväté v celom obvode svojom vôkol.

2. A z tejto celej čiastky bude vzaté pre svätyňu štvorec o päťsto a päťsto lakťov so všetkých strán; a päťdesiať lakťov prázdneho priestora okolo.

3. A na tú mieru vymeráš dĺžku dvadsaťpäťtisíc (lakťov) a šírku desaťtisíc, a na tom bude chrám a svätyňa svätých.

4. To posvätené zo zeme bude kňazom, slúžobníkom svätyne, ktorí pristupujú k službe Pánovej; i bude im miesto pod domy, a posvätný priestor pre svätyňu.

5. Ale dvadsaťpäťtisíc dĺžky a deväťtisíc sírky bude levitom, ktorí posluhujú v dome; títo vládnuť budú dvadsať izbami.[3])

6. A ako majetok mesta vydelíte päťtisíc šírky a dvadsaťpäťtisíc dĺžky vedľa údelu svätyne pre všetok dom izraelský.[4])

7. A pre knieža dáte diel po oboch stranách údelu svätyne a majetku mesta,

---

[1]) Rúchom svojim posvätným, kňazským, aby ľud nejako dotknúc sa ho nebol posvätený a tak k veciam obecným nespôsobnený.

[2]) Viď III. Mojž. 21, 1.

[1]) Prvú úrodu zo všetkého.

[2]) Prútov, ako 42, 16. ukázal.

[3]) Správnejšie budú (tam) vládnuť mestami k bývaniu. I leviti prebývajú odlúčeno od ľudu.

[4]) Na poludnie od chrámu a kňazských príbytkov dostane mesto svoj pozemok 25.000 laktov.

proti údelu svätyne a proti majetku mesta, od strany mora až k moru; od strany východnej až k východu, dľa dĺžky každého podielu od západnej hranice až po vychodnú hranicu.[1])

8. Zo zeme bude jemu ako údel v Izraeli; a nebudú viac kniežatá olupovať ľud môj, ale nechajú zem domu izraelskému po ich pokoleniach.

9. Toto vraví Pán: Nech vám bude dosť, kniežatá izraelské, nechajte neprávosť i lúpež, a čiňte súd a spravodlivosť, a oddeľte hranice vaše od ľudu môjho, hovorí Pán Boh.[2])

10. Spravodlivú váhu, spravodlivé efa, a spravodlivý bat máte.[3])

11. Efa a bat budú rovnaké a jednej miery. tak že bat bude obsahovať desiatu čiastku kora,[4]) a desiatu čiastku kora efa; podľa miery kora bude rovná ich miera.

12. A sekel má dvadsať obolov; a dvadsať sekelov, a dvadsaťpäť sekelov, i pätnásť sekelov je jedna hrivna.

13. A toto sú prvotiny,[5]) ktoré budete obetovať: šiestu čiastku efy z kora pšenice, a šiestu čiastku efy z kora jačmeňa,

14. a miera oleja bat oleja, desiata čiastka z kora je, lebo desať batov učiní kor, lebo desať batov naplní kor.

15. A jedného škopca z kŕdla z každých dvesto, z tých, ktoré chová Izrael na obety, na zápalnú obetu a na pokojné (obety), a na očistenie za seba, hovorí Pán, Boh.

16. Všetek ľud zeme zaviazaný bude tieto prvotiny kniežaťu izraelskému (dávať).

17. A knieža povinné bude dávať zápalné a posvätné a mokré obety na sviatky a na nový mesiac, a v soboty, a na slávnosti domu izraelského; on obetovať bude za hriech, i posvätnú obetu i zápalné i pokojné obety na očistenie za dom izraelský.

18. Toto hovorí Pán Boh: Prvého dňa prvého mesiaca vezmeš zo stáda teľa bez vady, a očistíš svätyňu.

19. A kňaz vezme z krvi z obety za hriech, a pomaže dveraje domu a štyri uhly kraja oltára, a dveraje brány vnútornej siene.

20. A tak urobíš siedmi deň mesiaca za každého, ktorý sa previnil z nevedomosti alebo z omylu,[1]) a očistíš dom.

21. V prvom mesiaci štrnásteho dňa mesiaca budete mať slávnosť Veľkonočnú; za sedem dní budú sa jesť nekvasené chleby.

22. A knieža obetovať bude v ten deň za seba a za všetok ľud zeme teľa (ako obetu) za hriech.

23. A v slávnosti tých sedem dní obetovať bude zápalnú obetu Pánovi sedem teliec a sedem škopov bez vady každý deň tých sedem dní; a za hriech kozla na každý deň.

24. A posvätnú obetu efu na (každé) teľa, a efu na (každého) škopca obetovať bude; a na každú efa hin oleja.

25. Siedmeho mesiaca, pätnásteho dňa (toho) mesiaca, pri slávnosti (stánkov) obetovať bude, ako vyššie povedané, za sedem dní; ako (obetu) za hriech, tak zápalnú, tak obetu suchú i olej.

HLAVA 46.

O obete, ktorú má kráľ dávať. Predpis o kráľovských majetkoch. Obetné chleby v chráme.

1. Toto hovorí Pán Boh: Brána vnútornej siene, ktorá hľadí na východ, bude zavrená za šesť dní robotných, ale v deň sobotný bude otvorená, a otvorená bude i v deň Nového mesiaca.

[1]) Majetok kniežaťa má ležať na východ i západ od oddelených kusov; siaha až po východnú a západnú hranicu zeme, čiže až po Jordán a až po Stredozemné more. Dĺžosť rozumie sa od východu na západ.

[2]) Nevykoristujte tak ľud ako pred zajatím babylonským, ale žite zo svojich majetkov, kniežatá I. Kráľ. 8, 14.

[3]) Efa bola miera pre suché veci, a bat pre tekutiny. Obe boly rovnej veľkosti viď III. Mojž. 19, 36.

[4]) Hebrej: Chomer, čo je to isté. Dľa niektorých 201, 215 lit. dľa iných 388.8.

[5]) Poplatok pre kňaza.

[1]) t. j. ktorý nevedomky, alebo z nevinného bludu nejako sa prehrešil.

2. A vojde knieža cestou siene brány zovnútornej, a zastane na prahu brány; a kňazi budú obetovať jeho zápalnú a jeho pokojnú obetu, a pokloní sa na prahu brány a odíde; a brána nebude zavieraná až do večera.

3. A bude sa klaňať ľud zeme pri dverách tej brány na dni sobotné a na novomesiace Pánovi.

4. A na zápalnú obetu toto obetovať bude knieža Pánovi: v deň sobotný šesť baránkov bez vady, a (jedného) škopca bez poškvrny.

5. A na posvätnú suchú obeť efa na škopca a na bäránkov na posvätnú obeť, čo dá jeho ruka; a hin oleja na každú efa;

6. ale na deň novomesiaca zo stáda teľa bez poškvrny; a šesť baránkov a škopcov bez poškvrny.

7. A na posvätnú obeť efu pri teľati, a efu pri škopci nech obetuje; a pri baránkoch, ako najde ruka jeho; a na každú efu hin oleja.

8. A keď bude mať vchádzať knieža, nech vojde cestou predsiene brány, a tou cestou nech vyjde.

9. Ale keď ľud zeme bude vchádzať pred tvár Pánovu na slávnosti: kto vojde bránou polnočnou klaňať sa, nech vyjde bránou cesty poludňajšej a kto vojde bránou poludňajšou, nech vyjde bránou polnočnou. Nech sa nevracia tou bránou, ktorou vošiel, ale nech naproti nej vyjde.

10. A knieža uprostred nich, s vchádzajúcimi nech vojde, a vychádzajúcimi nech vyjde.

11. A na trhoch i na slávnosti bude posvätná obeť efa na teľa, a efa na škopca; a z barancov bude posvätná obeť, ako najde ruka jeho; a na každé efa hin oleja.

12. A keď knieža dobrovoľne obetovať bude obeť zápalnú, alebo pokojné obety Pánovi, otvorí sa mu brána, ktorá hľadí na východ; a nech obetuje svoju zápalnú obeť a pokojné obety svoje, ako sa to v sobotný deň deje; a odíde; a brána nech sa zatvorí, keď vyšiel.

13. A baránka ročného bez vady obetovať bude na zápalnú obetu Pánovi každý deň; vždycky ráno ho obetovať bude.

14. K tomu nech každé ráno obetuje ako posvätnú obeť šiestu čiastku efy, z oleja tretinu hin, aby bol smiešaný s jemnou múkou: ako posvätnú obetu Pánovi, zákonitú, ustavičnú a večnú.

15. A bude obetovať baránka, i posvätnú obetu, i olej každé ráno na obetu zápalnú.

16. Toto hovorí Pán Boh: Keď dá knieža dar niektorému zo synov svojich, dedictvom jeho i synom jeho bude; a vládnuť budú ním dedične.

17. Ale jestliže dá dar z dedictva svojho niektorému zo sluhov svojich, bude jeho až do roku prepustenia,[1]) a potom zase navráti sa ku kniežaťu; a dedictvo jeho budú mať jeho synovia.

18. A knieža nebude brať ničoho z dedictva ľudu násilne, ani z ich majetku, ale z majetku svojho dá dedictvo synom svojim; aby nikto z ľudu môjho nebol vytisnutý z majetku svojho.

19. A voviedol ma vchodom,[2]) ktorý bol na strane brány do posvätných izieb pre kňazov, ktoré hľadely na polnoc; a bolo tu miesto ležiace na západ.

20. A riekol ku mne: Toto je miesto, na ktorom variť budú kňazi (obety) za hriech a za vinu; kde variť budú posvätnú obetu, aby ju nenosili do vonkajšej siene, a posvätil by sa ľud.[3])

21. Potom vyviedol ma do zovňajšej siene, a povodil ma po štyroch uhloch siene; a hľa, v každom uhle tej siene

---

[1]) Do roku jubilejného čiže milostivého.

[2]) Polnočnou bránou ku kňazskému dvoru, kde dostal prorok rozkazy v hl. 44, 4. uvedené.

[3]) Tu sa držaly obetné hostiny, uvarené v zovňajšej sieni. Obety na hodoch ako aj posvätné obety boly veľmi sväté a musely byť ztrovené na posvätnom mieste od kňazov. Preto musely byť tieto obety v kňazskom dvore uvarené a upečené. Jestliže sa tejto obety niekto z ľudu dotknul, pritiahol tým na seba poškvrnu, a musel byť očistený. III. Mojž. 6, 27.

bola malá sieňka, v každom uhle siene jedna malá sieňka.

22. Vo štyroch uhloch siene boly spravené tie sieňky, štyridsať lakťov dĺžky a tridsať šírky, všetky štyri boly jednakej miery.

23. A stena dokola obchádzajúca štyri sieňky a kuchyne boly spravené pod prístreškami vôkol.

24. A riekol ku mne: Toto je dom kuchýň, v ktorom variť budú slúžobníci domu Pánovho obety ľudu.

HLAVA 47.

Boh ukázal Ezechielovi vodu z chrámu vyvierajúcu, ktorá tiekla pomedzi zeme. Rozdelenie zeme medzi dvanástoro pokolení.

1. Potom obrátil ma k bráne domu,[1]) a hľa, voda vytekala[2]) zpod prahu domu na východ,[3]) lebo predok domu hľadel na východ; a voda odtekala po pravej strane chrámu, po strane poludnej oltára.

2. A vyviedol ma bránou polnočnou,[4]) a obrátil ma na cestu vonkajšiu k zovňajšej bráne na cestu, ktorá hľadela na východ; a hľa, voda vylievajúca sa po pravej strane!

3. Keď však vychádzal ten muž, ktorý mal šnúru v ruke svojej, na východ, a odmeral tisíc lakťov, previedol ma cez vodu po členky.

4. Potom zasa odmeral tisíc, a previedol ma cez vodu až po kolená.

5. A odmeral tisíc, a previedol ma cez vodu až po pás. A nameral tisíc, a bol potok, ktorý som nemohol prejsť; lebo narástly vody potoka hlbokého, ktorý sa nemôže prebrodiť.

6. A riekol ku mne: Iste videl si to, synu človeka! A viedol ma,[5]) a obrátil k brehu potoka.

7. A keď som sa obrátil, hľa, na brehu potoka stromov veľmi mnoho s oboch strán.

8. A riekol ku mne: Voda táto, ktorá vychádza na piesočiny východné a odteká na roviny púšte, vleje sa do mora,[1]) a zasa vyjde a bude uzdravená voda (mora).[2])

9. A každá živá duša, ktorá sa hýbe, živou bude, kdekoľvek príde potok; a bude rýb dosť mnoho, keď ta príde voda táto, a bude uzdravené a živé, kdekoľvek príde potok.

10. A stanú si naň rybári od Engaddi až po Engallim,[3]) a budú sušiť siete svoje; veľmi mnoho rodov rýb bude tam, ako ryby veľkého mora, veľmi mnoho ich bude.

11. A na brehoch jeho a na močidlách nebude uzdravené,[4]) lebo ako jamy soľné nechané budú.

12. A nad potokom na brehoch jeho s oboch strán vzíde všeliaké stromovie ovocné; jeho listie neprší a ovocie jeho neprestáva, každý mesiac nesie prvotiny,[5]) lebo jeho voda zo svätyne pochádza; a jeho ovocie bude za pokrm a jeho listie na lesk.[6])

13. Toto hovorí Pán Boh: Toto je hranica, v ktorej dostanete zem za majetok pre dvanásť pokolení izraelských; lebo Jozef má dvojnásobný podiel.[7])

14. A každý z vás bude mať z nej rovnako toľko, ako brat jeho;[8]) nad ktorou zdvihol som ruku svoju, že ju dám

---

[1]) Vlastného chrámu, alebo svätyne.

[2]) Boh prebýva vo svojom chráme a ľud ctí ho náležite a zbožne. Preto vyteká zo svätyne Božej najväčšia úrodnosť na zem.

[3]) Voda tiekla na pravej strane chrámu na polnočnej strane oltára zápalných obetí.

[4]) Lebo východná brána bola zatvorená.

[5]) Z vody, ktorú chcel Ezechiel prebrodiť.

[1]) Do Mrtvého mora; narážka na duševne mŕtvych.

[2]) Kliatba a smrť, ktoré hriech priviedol, bude odňatá, škoda, ktorú spôsobily, bude vyrovnaná, a nový život bude skrze vodu daný, ktorá z chrámu vychádza.

[3]) Engallim leží na mieste, kde Jordán do mora vteká, Engaddi, kde sa voda rieky s vodou mora smieša tak, že ich nemožno viac rozoznať.

[4]) Kam sa voda spasiteľná nedostane, tam panuje zkáza a smrť. Soľ je znamenie neúrodnosti a kliatby i mimo cirkvi nieto spasenia.

[5]) Nové ovocie. (žalm 1, 3.)

[6]) Všetky tie dary a milosti, ich tok a platnosť závisieť bude od svätyne či cirkvi. (Zjav. 22, 2).

[7]) Viď I. Mojž. 48, 22.

[8]) Podiele budú rovné. V kráľovstve Messiášovom obsiahne každý rovnakú čiastku.

otcom vašim; a pripadne vám zem táto za majetok.

15. Teda táto je hranica zeme: K strane polnočnej od veľkého mora,[1]) cesta do Hetalona až ako sa ide do Sedada, [2])

16. Emat, Berota, Sabarim, ktoré je na rozhraní medzi Damaskom a Ematom, dom Tichon, ktorý je pri hranici auranskej.

17. A tak bude hranica od mora až po dvor Enon, hranica Damašská a od jedného polnočného miesta až do druhé hranice Ematu; to je strana polnočná.

18. A východná strana: od hranice medzi Auranom a medzi Damaškom, ďalej medzi Galaadom a medzi zemou izraelskou bude Jordan hranicou až po východné more; (takto) vymerajte východnú stranu.

19. A strana poludňajšia k juhu od Tamar až po vody sváru[3]) v Kades, a potok[4]) až po veľké more. A toto je strana poludňajšia k poludniu.

20. A západná strana more veľké, od hranice rovno až príliš do Ematu; to je západná strana.

21. A rozdelíte si túto zem medzi sebou po pokoleniach izraelských.

22. A necháte sebe za dedictvo i príchodzím,[5]) ktorí sa k vám pripoja a splodia dietky medzi vami; a budú vám ako tu zrodení medzi synami izraelskými; s vami budú deliť dedictvo uprostred pokolení izraelských.

23. V ktoromkoľvek pokolení bude príchodzí, tam dajte mu dedictvo, hovorí Pán, Boh.

HLAVA 48.

Vylosovanie miest dvanástoro pokoleniam izraelským. Opis mesta.

1. Toto sú mená pokolení: od konca polnočného vedľa cesty od Hetalonu až ako sa ide od Ematu, až po dvor Enan hranica damašská na polnoc vedľa cesty do Ematu. A bude tu strana od východnej strany až po more: Dánovi podiel jeden.

2. A pri hranici Danovej od východnej strany až k moru: Aserovi jeden.

3. A pri hranici Aserovej od východnej strany až po stranu mora: Neftalimu jeden.

4. A pri hranici Neftalimovej, od východnej strany až po stranu mora: Manassesovi jeden.

5. A pri hranici Manassesovej od východnej strany až po stranu mora: Efraimovi jeden.

6. A pri hranici Efraimovej, od východnej strany až po stranu mora: Rubenovi jeden.

7. A pri hranici Rubenovej, od východnej strany až po stranu mora: Judovi jeden.

8. A pri hranici Judovej od východnej strany až po stranu mora budú prvotiny, ktoré oddelíte na dvadsaťpäť tisíc lakťov šírky, a dĺžky ako každý diel od východnej strany až po stranu mora; a uprostred toho bude svätyňa.

9. Prvotiny, ktoré oddelíte Pánovi, dvadsaťpäť tisíc dĺžky a desať tisíc šírky.

10. A tieto budú prvotiny svätyne kňazov na polnoc dĺžky dvadsaťpäť tisíc, a k moru šírky desať tisíc lakťov, tak i na východ šírky desať tisíc, a k poludniu dĺžky dvadsaťpäť tisíc; a bude svätyňa Pánova uprostred nej.

11. Svätyňa bude kňazom zo synov Sádokových, ktorí zachovávali posvätné obyčaje moje, a nezblúdili, keď zblúdili synovia izraelskí, ako i levíti poblúdili.

12. A oni nech majú prvotiny z pr-

---

[1]) Od stredozemného mora.

[2]) Kde boly tie mestá, neznáme.

[3]) IV. Mojž. 20, 13.

[4]) Potok egyptský.

[5]) Medzi židmi a pohanmi v novom zákone niet žiadneho rozdielu, lebo len jeden Pán je, ktorý môže všetkých spasiť. Rim 10, 12.

votín zeme ako najsvätejšie, vedľa hranice levítov.

13. Ale i levitom bude patriť vedľa hraníc kňazských dvadsaťpäť tisíc (lakťov) dĺžky, a desať tisíc (lakťov) šírky. Celá dĺžka dvadsaťpäť tisíc, a šírka desať tisíc.

14. A z toho nič nepredajú, ani nezamenia, ani prvotiny zeme nebudú prenesené (na iných), lebo tieto sú posvätené Pánovi.

15. Ale päť tisíc, ktoré zbývajú na šírke po dvadsaťpäť tisíc, obecné budú pre mesto na príbytky a na predmestia, a mesto bude uprostred neho.

16. A takéto budú jeho miery: na strane polnočnej päťsto a štyri tisíc lakťov, a na strane poludnajšej päťsto a štyri tisíc, a na strane východnej päťsto a štyri tisíc, a na strane západnej päťsto a štyri tisíc.

17. A predmestia mesta: na polnoc dvestopäťdesiat, na poludnie dvestopäťdesiat, a na východ dvestopäťdesiat, a k moru dvestopäťdesiat.

18. A čo zostane na dĺžke vedľa prvotín svätyne, desať tisíc k východu a desať tisíc k západu, bude ako prvotiny svätyne; a úroda z neho bude na chlieb pre tých, ktorí slúžia mestu.[1])

19. A slúžiaci mestu budú robotu konať zo všetkých pokolení izraelských.

20. A tak všetky tieto prvotiny dvadsaťpäť tisíc, po dvadsaťpäť tisíc do štvora, oddelené budú k prvotinám svätyne, a k majetku mesta.

21. A čo zostane, bude kniežatám s každej strany prvotín svätyne a majetku mesta pred tými dvadsaťpäť tisícami prvotinami až po hranicu východnú; ale i k moru naproti tým dvadsaťpäť tisícom až k hranici morskej bude patriť k podielom kniežacím; a budú prvotiny svätyne a svätyňa chrámu uprostred neho.

22. A čo zostane z majetku levitov a z majetku mesta medzi dielami kniežacími, čo bude medzi hranicou Judovou a Benjaminovou, i to kniežatám patriť bude.

23. A ostatným pokoleniam: od strany východnej až po stranu západnú Benjaminovi podiel jeden.

24. A proti hranici Benjaminovej, od strany východnej až k strane západnej: Simeonovi jeden.

25. A pri hranici Simeonovej, od strany východnej až k strane západnej: Izacharovi jeden.

26. A pri hranici Izacharovej od strany východnej až k strane západnej: Zabulonovi jeden.

27. A pri hranici Zabulonovej od strany východnej až ku strane mora: Gadovi jeden.

28. A pri hranici Gadovej na strane poludnej k poludniu bude hranica dedictva (jeho) od Tamar až k vodám sváru v Kádes, proti veľkému moru.

29. Toto je zem, ktorú rozdelíte losami medzi pokolenia izraelské; a tie sú ich diely hovorí Pán Boh.

30. A tieto sú boky[1]) mesta: od polnočnej strany vymeráš päťsto a štyri tisíc.

31. A brány mesta pomenované dľa mien pokolení izraelských. Brány tri od polnoci; brána Rubenova jedna, brána Juda jedna, brána Levi jedna.

32. A k strane východnej päťsto a štyri tisíc; a brány tri: brána Jozefova jedna, brána Benjaminova jedna, brána Dánova jedna.

33. A k strane poludnajšej odmeráš päťsto štyri tisíc; a brány tri: brána Simeonova jedna, brána Izacharova jedna a brána Zabulonova jedna.

[1]) Údel ten, údelu svätému rovný, má slúžiť k výžive úradníkov mesta, ktorí sa o slávu a nedotknuteľnosť mesta starajú; iní myslia tu na roľníkov.

[1]) Hranice.

34. A k strane západnej päťsto a štyri tisíc, a brány tri: brána Gadova jedna, brána Aserova jedna, brána Neftalinova jedna.

35. Zôkol-vôkol osemnásť tisíc, a meno mesta od toho dňa: „Pán (je) tam“.[1])

[1]) Toto meno, ktoré len v neúplnom smysle a na krátky čas vzťahuje sa na Jeruzalem, zodpovedá úplne a podivne Cirkvi Ježiša Krista. Táto mala, má, a bude mať na veky Svätého izraelského, čiže Emmanuela, čo znamená „Boh snami“ tak ako to on sám prisľúbil „A já som s vami po všetky dni až do konca sveta“.

DANIEL.

DANIEL.

PREDMLUVA

Daniel pochádzal pravdepodobne z kráľovského pokolenia. (Dan. 1. 3.) Za času Joakima bol s viacerými židovskými mladíkmi do Nabuchodonozorového dvora do Babylona odvedený, a tam pod menom Baltazára do kráľovskej služby vriadený. Robil veľké pokroky vo všeliakých vedách kaldejských, ale pritom ostával ctiteľom zákona Mojžišovho. Už v svojej mladosti došiel veľkého mena pri obrane na smrť nevinne odsúdenej Zuzanny. Svojim vykladaním snov bol u Nabuchodonozora vo veľkej úcte, ktorý ho ustanovil za hlavu dvorných mudrcov babylonských; ktorú hodnosť podržal potom až do konca Kaldejskej ríše.

Po podmanení Babylona, bol od Dariusa (Cyaxares II.) do najvyššej štátnej hodnosti povyšený; ba kráľ zaoberal sa myšlienkou Daniela nad celou ríšou ustanoviť; keď tento pre zprotivenie sa proti kráľovským rozkazom bol do levovej jamy hodený. Levi sa ho nedotkli. Po smrti Dariusovej, keď Cyrus sjednotil ríšu perskú, médsku a babylonskú, stal sa priateľom kráľovým. Toto šťastie však dlho netrvalo, lebo Cyrus bol donútený povstaním ľudu, ktoré Daniel tým zapríčinil, že odhalil ničomnosť modlárstva, Daniela zasa do levovej jamy hodiť. V tej bol divotvornou pomocou Božou za šesť dní pri živote zachovaný, na siedmy dal ho kráľ von vytiahnuť.

Jaký osud ho potom zastihnul, jak dlho žil, a v ktorom roku zomrel, alebo kde bol pochovaný, nám sväté Deje neopisujú.

Jeho kniha sa môže na tri čiastky rozdeliť. V (1—6 hl.) prvej čiastke nám opisuje udalosti ríše babylonskej za času Nabuchodonozora, a jej zničenie skrze Medov a Persov. V druhej čiastke (6—12 hl.) popisuje zjavenia Božie, ktoré mu boly dané o blízkej a ďalekej budúcnosti, o ríšach jedna po druhej nasledujúcich; opisuje ďalej Mesiáša, jeho smrť, a osud kráľovstva Mesiášovho na zemi. Tretia čiastka (13. 14, hl.) podáva dva deje: O čistotnej Zuzanne, a udalosť o Balovi a drakovi. Prvá udalosť o Zuzanne padá do doby Nabuchodonozorovej, druhá do doby Cyrusovej.

Že túto knihu Daniel napísal z vnuknutia Božieho, a sice poťahom na prvých 12 hláv, je jednohlasná mienka starých židovských i kresťanských učiteľov. O tomto sa nikdy nepochybovalo. Dve posledné hlavy, ponevač sú nie napísané v pôvodnej hebrejskej alebo chaldejskej reči, ale len v gréckom preklade nám ostaly, boly od starých židov, a na počiatku kresťanstva i od niektorých učiteľov zo sv. Písma vynechané. Ale Cirkev katolícka na základe dôkazov sv. Otcov aj tieto uznávala za zjavenia Božie, a všeobecný tridentský snem aj tieto za čiastku sv. Písma uznal a vyhlásil.

HLAVA 1.

Daniel a jeho súdruhovia na kráľovskom dvore v Babylone.

1. V treťom roku kráľovania Joakima, kráľa judského prišiel Nabuchodonozor[1]) kráľ babylonský, do Jeruzalema, a obľahol ho.[2])

2. A vydal Boh do ruky jeho Joakima, kráľa judského, a čiastku nádob domu Božieho; a odniesol ich do zeme Senaar[3]) do domu boha svojho, a nádoby vniesol do pokladného domu pokladov boha[4]) svojho.

3. A rozkázal kráľ Asfenezovi, predstavenému komorníkov, aby doviedol zo synov izraelských a z rodu kráľovského, a kniežacieho

4. mladíkov na ktorých niet chyby, peknej postavy, a vyučených vo všetkej múdrosti, opatrných vo vede, a vycvičených v kázni, a ktorí by mohli posluhovať v kráľovskom paláci, a aby ich učil písmu a jazyku Kaldejskému.

5. A ustanovil im kráľ stravu na každý deň zo svojich pokrmov a z vína, z ktorého on sám pijával, aby tak chovaní boli za tri roky a potom konali službu pred kráľom.

6. A boli medzi nimi zo synov Judových: Daniel, Ananiáš, Misael a Azariáš.

7. Ale predstavený komorníkov dal im mená: Danielovi Baltazár, Ananiášovi Sidrach, Misaelovi Misach, a Azariášovi Abdenago.[1])

8. Ale Daniel zaumienil v srdci svojom, nepoškvrniť sa pokrmami s kráľovského stola, ani vínom, ktoré tento pijaval; a prosil predstaveného komorníkov, aby sa nemusel poškvrňovať.[2])

9. I dal Boh Danielovi milosť a milosrdenstvo pred tvárou predstaveného komorníkov.

10. A predstavený komorníkov riekol Danielovi: Já sa bojím svojho Pána, kráľa, ktorý vám ustanovil pokrm i nápoj; a keď to uvidí, že sú vaše tváre chudšie než iných mládencov vo vašom veku, zatratíte moju hlavu pred kráľom[3])

11. I riekol Daniel k Malazárovi, ktorého bol hlavný komorník ustanovil nad Danielom, Ananiášom, Misaelom a Azariášom.

12. Zkús nás, prosím, služobníkov tvojich za desať dní, a nech sa nám dáva strova k jedeniu, a voda k pitiu.

13. A (potom) pozri naše tvári, a tváre mládencov, ktorí jedia pokrm kráľovský; a jako uvidíš, sprav so služobníkami tvojimi.

14. A dal si to povedať, zkúšal ich za desať dní.

15. A po desiatich dňoch ukázaly sa ich tváre krajšie a plnšie, ako všetkých mládencov, ktorí požívali kráľovský pokrm.

16. Tedy Malazar brával pokrmy a víno ich nápoja, a dával im strovu.

17. A Boh dal týmto mládencom vedomosť a rozumnosť vo všetkých pí-

---

[1]) Vlastný príchod padá do 4 roku Joachima.

[2]) Dobývanie a obliehanie Jeruzalema v IV. Kráľ. 24, 1, 2. Par. 36, 6. sa neopisuje, ale predpokladá. Ale ako mohol Nabuchodonozor už 3 roku panovania Joakima obľahnúť a dobyť mesto, keď len v 4 roku Joakima stal sa kráľom; a v tom istom roku porazil na Eufrate Egyptských (Jer. 25, 1, 46, 2.) a dobytie Jeruzalma bolo len následkom tohto víťazstva. Táto zdanlivá protimluva sa dá takto rozlúštiť. Nabuchodonozor, ktorý mal otca svojho Nabopalassara za spolukráľa, podujal ešte za živa otca vojnu proti Egyptským, a porazil ich na Eufrate. V tej istej vojne tiahnul potom proti Jeruzalemu, dobil ho a zajal Joakima. Toto ťaženie padlo na koniec tretieho a počiatok štvrtého roku, v ktorom roku zomrel Nabupalassar a Nabuchodonozor sám ostal kráľom. Tu vtedy hovorí Dániel o počiatku, Jeremiáš ale o konci tejto vojny.

[3]) Toto bolo najstaršie meno Babylona I. Mojž. 10, 10.

[4]) Merodacha ktorý bol bohom-ochrancom babylonským.

[1]) Kaldajské mena tieto sa rozlične vykladajú. Obyčajne: Múdrosť Pána, poslovy, správca domu, sluha kráľov.

[2]) Nielen že Kaldejci užívali poškvrny, ľudu izraelskému zakázané, ale že poškvrny tie pochádzaly tiež z obetí, bohom pohanským vzdávaných a požívaním ich účastenstvo v týchto obetách sa prejavovalo.

[3]) Kráľ by si mohol myslieť, že nepln ím svedomite svoju povinnosť, alebo že vám z úžery uťahujem, a ztratil by som službu, ba hlavu.

smach a múdrosti[1]) a Danielovi dar, aby rozumel všetkým snom a videniam.[2])

18. A keď ubehly dni, po ktorých rozkázal kráľ, aby boli privedení, priviedol ich hlavný komorník pred Nabuchodonozora.

19. A keď sa rozprával kráľ s nimi, nenašli sa medzi všetkými takí, ako Daniel, Ananiáš, Mizael a Azariáš; a stávali pred obličajom kráľovým.

20. A každé slovo múdrosti a rozumnosti, na ktoré sa ich kráľ vypytoval, našiel u nich desaťkrát viac nad všetkých hádačov a mudrcov, ktorí boli v celom jeho kráľovstve[3])

21. A bol Daniel tam až do prvého roku kráľa Cýra.[4]) (Nižšie 6, 28.)

HLAVA 2.

Sen Nabuchodonozorov, ktorý nemohli babylonskí mudrci vyložiť. Daniel ho vyložil s pomocou Božou. Daniel i jeho súdruhovia povýšení od kráľa.

1. Druhého roku[5]) kráľovania Nabuchodonozora videl Nabuchodonozor sen, a naľakala sa duša jeho a sen ušiel od neho.

2. A rozkázal kráľ, aby povolaní boli hádači a mudrci a kúzelníci, a Kaldejskí, aby oznámili kráľovi sny jeho, ktorí príduc predstúpili pred kráľa.

3. A riekol im kráľ: Videl som sen, a omámený súc, neviem, čo som videl.

4. A odpovedali Kaldejci kráľovi po sýrsky: O kráľu buď večne živý! Povedz sen tvoj služobníkom tvojim, a oznámime jeho výklad.

5. A odpovedajúc kráľ, riekol Kaldejcom: Reč odstúpila odo mňa.[1]) Jestliže mi neoznámite sen a výklad jeho, zahyniete[2]) vy a domy vaše vyhlásené budú.[3])

6. Jestliže mi však oznámite sen a jeho význam, obdržíte odo mňa odmeny, a dary a česť mnohú a preto oznámte mi sen a jeho výklad.

7. Odpovedali po druhýkráť, a riekli: Nech kráľ povie sen služobníkom svojim, a my oznámime, čo znamená.

8. Kráľ odpovedal a riekol: Znám zaiste, že čo odťahujete, lebo viete, že reč odstúpila odo mňa.

9. A preto keď mi neoznámite, len jeden úsudok mám o vás, žeby ste aj výklad lživý a podvodný složili, aby ste mi hovorili, dokiaľ čas neprejde. Preto povedzte mi sen, aby som vedel, že mi aj výklad jeho uhádnete.

10. Odpovedajúc teda Kaldejci pred kráľom riekli: Niet človeka na zemi, kráľu, ktorý by splnil tvojú žiadosť; ale ani jeden kráľ, akokoľvek veľký a mocný, nedozvedoval sa na takú vec u nijakého hádača, mudrca, a Kaldejca.

11. Lebo vec, ktorú ty žiadaš, kráľu, je ťažká, ani sa nikto nenajde, ktorý by to kráľovi oznámil okrem bohov; ktorí však nemajú s ľudmi obcovania.

12. Slyšiac toto kráľ v hneve a v prchlivosti veľkej rozkázal, aby zahynuli všetci mudrci babylonskí.

13. A keď vyšlo odsúdenie, aby mudrci pobití boli, hľadali aj Daniela i súdruhov jeho, aby zahynuli.

14. Vtedy sa Daniel vypytoval na právo a odsúdenie Ariocha, kniežaťa vojska kráľovského, ktorý bol vyšiel zabíjať mudrcov babylonských.

15. A pýtal sa toho, ktorý bol dostal od kráľa tú moc, pre ktorú príčinu tak

---

[1]) Ich sebazaprenie a zachovávanie zákona Boh tým odmenil, že sa ľahko zdokonálili vo vedách Kaldejských.

[2]) Boh dal Danielovi zvláštnu milosť, že vedel prirodzené sny od vnuknutých rozoznať.

[3]) Babylonci, ako aj iné východné národy, mali zvláštny stav mudrcov, ktorí boli na rozličné triedy podelení. Každá trieda mala jednoho predstaveného. V knihe Danielovej spomínajú sa nasledujúce triedy: hádači, múdrci, kúzelníci, veštci (zo znamení, ako z čriev, a polohy hviezd) Kaldejskí, títo poslední zdajú sa byť kňazmi Kaldejskými.

[4]) Ako radca u Nabuchodonozora a jeho nástupcov. Teda tu nehovorí sa, že v prvom roku Cýra zomrel.

[5]) Po založení veľkého mocnárstva babylonského.

[1]) Zabudol som ten sen, nepamätám sa naň.

[2]) Hebr.: Budete na kusy posekaní.

[3]) t. j. za obecné, štátne, budú vám odobrané.

ukrutný výrok od kráľa vyšiel. Tedy keď Arioch oznámil Danielovi tú vec,

16. všiel Daniel ku kráľovi a prosil ho, aby mu dal čas k oznámeniu výkladu kráľovi.

17. A vošiel do domu svojho a súdruhom svojim Ananiášovi, Misaelovi a Azariášovi tú vec povedal,

18. Aby prosili od Boha nebeského milosrdenstvo pre tajomstvo toto, a aby nezahynuli Daniel a druhovia jeho s inými mudrcami babylonskými.

19. Vtedy zjavené bolo Danielovi v noci vo videní tajomstvo. A zveleboval Daniel Boha nebeského,

20. a mlúviac riekol: Buď meno Pánovo požehnané od vekov až na veky! Lebo múdrosť a moc jeho sú.

21. A on mení časy a veky; prenáša kráľovstvá, a ustanovuje; dáva múdrym múdrosti a rozumnosti pochopujúcim umenie.

22. On zjavuje veci hlboké a skryté, a zná veci vo tme postavené, a svetlo s ním prebýva.

23. Teba, Bože otcov oslavujem, a teba chválim, preto že si mi dal múdrosť a sily, a teraz si mi ukázal, o čo sme ťa prosili, lebo vec kráľovú zjavil si nám.

24, Potom všiel Daniel k Ariochovi, ktorého bol ustanovil kráľ, aby zhubil mudrcov babylonských; a takto mu riekol: Mudrcov babylonských nezabíjaj, uveď mňa pred kráľa a výklad kráľovi vyrozprávam.

25. Vtedy Arioch chytro uviedol Daniela pred kráľa, a riekol mu: Našiel som človeka medzi synami presťahovancov judských, ktorý oznámi kráľovi výklad.

26. Odpovedal kráľ a riekol Danielovi, ktorého meno bolo Baltazár: Myslíš, že mi opravdive môžeš oznámiť sen, ktorý som videl. a jeho výklad?

27. I odpovedal Daniel pred kráľom a riekol: Tajomstvo, na ktoré sa dopytuje kráľ. nemôžu hádači, mudrci, kúzelníci a veštcovia kráľovi oznámiť.

28. Ale je na nebi Boh, ktorý zjavuje tajomstvá, ktorý ti ukázal, kráľu Nabuchodonozore, čo sa stane v posledných časoch.[1]) Tvoj sen a videnia hlavy tvojej v posteli tvojej také sú:

29. Ty si začal, kráľu, na tvojej posteli rozmýšľať, čo sa stane po tomto čase; a ten, ktorý zjavuje tajomstvá, ti ukázal, čo sa stane v budúcnosti.

30. Aj mne nebolo zjavené tajomstvo toto skrze moju múdrosť, akoby táto bola väčšia, ako ostatných žijúcich, ale aby ten výklad kráľovi známy bol a myšlienky mysli svojej aby si vedel.

31. Ty, kráľu si videl: a hľa pred očima tvojima stála akoby jedna socha, socha táto veliká, a vysoká postava stála proti tebe, a pohľad jej bol hrozný.[2])

32. Hlava tej sochy bola z najlepšieho zlata, prsia a plecia zo striebra, brucho a ľadvie z medi.

33. A stehná boly zo železa a jedna čiastka nôh bola zo železa a druhá z hliny.

34. (Keď si) tak hľadel, odtrhol sa kameň s hory bez (pričinenia)rúk, a udrel sochu po nohách železných, a hlinených, a smrvil ju.

35. Vtedy smrvené bolo spolu železo, hlina, meď, striebro, i zlato, a obrátilo sa akoby na plevu letného humna, a uchytené od vetra, a nikde sa ich miesto nenašlo, ale kameň, ktorý uderil sochu, stal sa horou velikou, a naplnil zem celú.

36. Toto je sen; a povieme i výklad jeho pred tebou.[3])

37. Ty si kráľ kráľov; a Boh nebeský dal ti kráľovstvo, silu, panovanie a slávu.

38. a každé miesto, na ktorom prebývajú synovia ľudskí a zver poľná; áno i vtáctvo nebeské dal do ruky tvojej, a všetko pod moc tvoju; preto ty si ta zlatá hlava.[4])

39. Ale po tebe povstane kráľovstvo

---

[1]) V časoch messiánskych.

[2]) Naplňovala kráľa podivom, úžasom a úctou.

[3]) Sen predstavoval štyri predkresťanské ríše: assyrsko-babylonskú, medsko-perskú, grécku a rímanskú, z ktorých jedna druhú pohltly, dokiaľ všetkým neučinila koniec ríša Kristova.

[4]) Srovn. Jerem. 51, 7. Babylon je zlatý kalich. Zlato je obraz slávy, moci a bohatstva ríše. —

iné, menšie od teba ako ty, strieborné[1]) a kráľovstvo tretie z mede,[2]) ktoré bude panovať nad všetkou zemou.

40. A štvrté kráľovstvo bude ako železo,[3]) ako železo drobí a vzmôže všetko, tak ono (kráľovstvo) rozmrví a sotne všetko.

41. A že si videl nohy a prsty z čiastky z hliny hrnčiarskej, a z čiastky zo železa (značí), že kráľovstvo to rozdelené bude, ktoré však z hrudy železnej pôjde, ako si videl železo smiešané s hlinou hrnčiarskou.[4])

42. A že prsty na nohách boly z čiastky z hliny (znamená), že to kráľovstvo bude z čiastky pevné, a z čiastky krehké.[5])

43. A že si videl železo smiešané s hlinou, znamená, že sa síce smiešajú semenom ľudským,[6]) ale nebudú sa spolu držať, ako sa železo nemôže s hlinou smiešať.

44. A v tých dňoch kráľovství vzbudí Boh nebeský kráľovstvo, ktoré nebude zrušené na veky, a kráľovstvo jeho nebude dané inému ľudu; a zničí všetky tie kráľovstvá, a ono zostane na veky [7])

45. ako si to videl, že sa s hory odtrhol kameň bez (pričinenia) rúk a rozdrobil hlinu, i železo, i meď, a striebro a zlato[1]) toto je, čo Boh veliký ukázal kráľovi, čo sa stane potom; a sen ten je pravý, a výklad jeho verný.

46. Vtedy kráľ Nabuchodonozor padol na tvár svoju, a poklonil sa Danielovi [2]) a rozkázal, aby mu obetovali krvavé obety a kadidlo.

47. A tak mluviac kráľ riekol Danielovi: Istotne! Boh váš je Boh bohov, a Pán kráľov, a zjavujúci tajomstvá, lebo si ty mohol tajomstvo toto vyjaviť.

48. Potom kráľ Daniela vysoko povýšil, a dal mu mnohé a veľké dary; a ustanovil ho kniežaťom nad všetkými krajinami babylonskými[3]) a za hlavu predstavených nad všetkými mudrcami babylonskými.

49. A Daniel žiadal od kráľa: a ustanovil nad správou krajin babylonských Sidracha, Misacha a Abdenaga; ale Daniel sám zostal pri dvore kráľovskom.[4])

HLAVA 3.

Zlatá socha Nabuchodonozorova. Poneváč sa druhovia Danieloví nechceli soche klaňať, hodení boli do ohnivej pece. Ale boli zachovaní pri živote. Kráľ toto vidiac, oslavoval Boha.

1. Nabuchodonozor kráľ dal spraviť zlatú sochu, šestdesiat lakťov výšky, šesť lakťov šírky[5]) a postavil ju na ro-

[1]) Ríša medo-perská.

[2]) Macedonsko grécke, ríša Alexandra a jeho potomkov po rozličných provinciach rozšírená. Alexander mal pod žezlom svojim skoro celú Asiu, veľkú časť Europy i Afriky, a mal skoro všetky vtedajšie kráľovstvá pod sebou, tak že bol panovníkom všetkých držav a celej zeme.

[3]) Rímska ríša; ta svojou zbraňou a mocnou vládou opanovala všetok vtedy známy obor zemský.

[4]) Vykladá sa na rozdelenie rímanskej ríše na ríšu západnú a východnú, ktorých trvanie na brannej moci i pevnom práve rímskom záležalo, ale potom rozličnými domácimi rozbrojami soslablo.

[5]) Pevné vo svojich ústavách a zákonoch, krehké rozbrojami domácimi a návalmi cudzích národov.

[6]) Manželskými sňatkami, ktorými sa rozličné národy sjednocujú.

[7]) Kráľovstvo to je ríša Messiášova; Táto sa pripravovala od počiatku sveta, jej myšlienka bola vo všetkých premenách držav, až konečne, keď prišla plnosť času, utvorila sa táto Kristova ríša: Cirkev bojujúca. Vladárstvo ríše tejto neprechodí s národa na národ ale večne stojí u Boha, a prežije všetky ríše sveta, tak ako prežila ríšu rímanskú.

[1]) Kameň ten je Messiáš a kráľovstvo jeho. Ako prišiel Messiáš na zem bez príčinenia mužovho s výšin nebeských, tak bez hmotnej a svetskej moci založí kráľovstvo svoje.

[2]) Držal ho za Boha. Ale keď to Daniel nechcel dovoliť; riekol kráľ. verš 47.

[3]) Nad celým Babylonom.

[4]) Ako radca a dôvernik kráľov.

[5]) Socha znázorňovala pravdepodobne hlavnú modlu babylonskú, Béla. Bola z dreva alebo z hliny a zvonka bola obitá zlatými bliaškami. (Izai, 40, 19, 41, 7; Jer. 10, 3—5; V. Mojž. 27, 15. Možno, že bola zdnuká prázdna. Veľká cena sochy nám nemá byť nápadná, lebo vtedy boly Babylone všetky poklady sveta. (Jer. 50, 37, 51, 13). Doba v ktorej socha vystavená bola, sa určite neudáva. Jedni tvrdia, že ju dal Nabuchodonozor postaviť po podmanení národov, ktoré víťazstvo pripisoval Belovi. Iní zas hovoria, že ju dal vystaviť po vyššuvedenom (2 kap.) sne, ako Geniusa, ktorý mal prekaziť predpovedanú záhubu ríše.

vine Dura[1]) v krajine babylonskej.

2. Potom dal kráľ Nabuchodonozor shromaždiť kniežatá, úradníkov a sudcov, vodcov, vladárov, správcov a všetky kniežatá krajín, aby sa sišli k posväteniu sochy, ktorú bol postavil Nabuchodonozor kráľ.

3. Vtedy shromaždili sa kniežatá, úradníci, sudcovia, vodcovia a vladári, a poprednejší, ktorí boli v moci postavení, a všetky kniežatá[2]) krajín, aby sa sišli k posväteniu sochy, ktorú bol vystavil Nabuchodonozor kráľ; a postavili sa pred sochu, ktorú bol vystavil Nabuchodonozor kráľ.

4. A volal vyvolavač z celej sily: Vám sa hovorí, ľuďom, pokoleniam a jazykom:[3])

5. V hodinu, v ktorú počujete hlas trúby, píšťale a citary, a sambuky, a harfy a symfonie, a všeliakej hudby, padnite a klaňajte sa zlatej soche, ktorú postavil Nabuchodonozor kráľ.

6. A ktoby nepadol a neklaňal sa, ešte tú hodinu hodený bude do horiacej ohnivej pece.

7. A preto, hneď ako uslyšali všetci ľudia hlas trúby, píšťaly a citary, sambuky a harfy a symfonie, a všelijakých nástrojov hudby, padli všetci ľudia, pokolenia a jazyky, a klaňali sa zlatej soche, ktorú bol vystavil Nabuchodonozor kráľ.

8. A hneď vtedy predstúpili kaldejski mužovia, a žalovali na Židov,

9. a riekli Nabuchodonozorovi kráľovi: Kráľu buď živý na veky!

10. Ty, kráľu vydal si rozkaz, aby každý človek, ktorý počuje hlas trúby, píšťaly, a citary, sambuky, a harfy a symfonie, a všelijakých hudobných nástrojov, padol a klaňal sa zlatej soche,

11. a jestliže by nepadol a sa klaňal, aby hodený bol do horiacej ohnivej pece.

12. I sú mužovia, Židia, ktorým si sveril správu krajiny babylonskej, Sidrach, Misach a Abdenago; títo mužovia opovrhli, o kráľu, tvojím príkazom.[1]) Tvojich bohov nectia, a zlatej soche, ktorú si postavil, sa neklaňajú.

13. Vtedy Nabuchodonozor v hneve a prchlivosti rozkázal priviesť Sidracha, Misacha a Abdenaga, ktorí ihneď privedení boli pred kráľa.

14. A prehovoril Nabuchodonozor kráľ a riekol im: Či je to pravda Sidrach Misach a Abdenago, že nectíte bohov mojich[2]) a že sa neklaniate zlatej soche, ktorú som postavil?

15. Preto teraz, jestliže ste hotoví v ktorúkoľvek hodinu počujete hlas trúby, píšťaly, a citary, a sambuky, a harfy, a symfonie a všelijakej hudby, padnite a klaňajte sa soche, ktorú som zhotovil; ale jestliže sa (jej) klaňať nebudete, v tú hodinu budete hodení do horiacej ohnivej pece; a ktorý je ten Boh, ktorý vás vytrhne z ruky mojej?

16. Odpovedajúc Sidrach, Misach a Abdenago riekli kráľovi Nabuchodonozorovi: Netreba nám tebe o tejto veci odpovedať.[3])

17. Lebo hľa, Boh náš, ktorého ctíme môže nás vytrhnúť z horiacej ohnivej pece, a z tvojich rúk, o kráľu, vyslobodiť.

18. Ale jestli nebude chcieť, nech ti je známo, kráľu, že my tvojich bohov nectíme, a zlatej soche, ktorú si vystavil, klaňať sa nebudeme.

19. Vtedy Nabuchodonozor naplnil sa hnevom a premenila sa tvár jeho proti Sidrachovi, Misachovi a Abdenagovi; a rozkázal rozpáliť pec sedem krát viac, než obyčaj mali jú rozpaľovať.

20. A mužom najsilnejším zo svojho vojska, rozkázal, aby sviazali nohy Sidrachovi, Misachovi a Abdenagovi, a ich hodili do horiacej ohnivej pece.

---

[1]) Dura sa menovala čiastka roviny okolo Babylona.

[2]) Čo znamená týchto sedem tried úradníkov sa nezná

[3]) Všetkým prítomným bez rozdielu reči.

[1]) Daniel nebol prítomný pri tejto slávnosti buďto že nepatril do toho úradu, ktorému bol vydaný rozkaz, buďto iné veci ho zdržaly.

[2]) Lepšie: boha môjho.

[3]) Na otázku, ktorý Boh môže ich zachrániť?

21. A hneď boli sviazaní mužovia tí, a v spodných rúchach, a čapiciach, a v obuvi a v odeve svojom hodení do prostred ohnivej horiacej pece.

22. Lebo rozkaz kráľov náhlil, a pec bola rozpálená veľmi. Ale tých mužov, ktorí hodili Sidracha, Misacha a Abdenaga, zabil plameň ohňa.

23. A ti traja mužovia, čiže Sidrach, Misach a Abdenago padli do horiacej ohnivej pece, sviazaní. *(Čo nasleduje nenašiel som v knihách židovských.)*[1])

24. A prechádzali sa uprostred plameňa, chváliac Boha, a dobrorečiac Pánovi.[2])

25. A Azariáš stál a takto sa modlil, a otvoriac ústa svoje uprostred ohňa riekol:

26. Požehnaný si, Pane Bože otcov naších; chvályhodné a slávne je meno tvoje na veky;

27. lebo si spravodlivý vo všetkom, čo si nám učinil, a všetky skutky tvoje sú spravodlivé[3]) a cesty tvoje sú rovné a všetky súdy tvoje sú spravodlivé.

28. Lebo vykonal si súdy spravodlivé vo všetkom, čo si priviedol na nás, a na mesto sväté otcov naších na Jeruzalem; lebo dľa spravodlivosti, a súdu si toto všetko doviedol na nás, pre hriechy naše.

29. Lebo sme hrešili, a neprave činili odstúpiac od teba; a previnili sme sa vo všetkom,

30. a neposlúchali sme prikázania tvoje, ani sme ich nezachovávali, ani sme nekonali, ako si nám prikázal, aby nám dobre bolo.

31. Preto všetko, čokoľvek si uviedol na nás, a všetko, čokoľvek si nám urobil, dľa spravodlivého súdu si učinil,

32. a dal si nás do rúk našich zlostných a najhorších nepriateľov, a hriešnikov[1]) a kráľovi nespravedlivému a najhoršiemu na celej zemi.[2])

33. A teraz nemôžeme otvoriť úst, potupou a haňbou sme sa stali služobníkom tvojim, a tým ktorí ctia teba.

34. Nevydávaj nás na veky, prosíme, pre meno tvoje, a neruš smluvy svojej.

35. A neodnímaj od nás milosrdenstva tvojho pre Abraháma, miláčka svojho, a Izáka služobníka svojho, a Izraela svätého svojho,

36. ktorým si sľúbil, že rozmnožíš ich semeno ako hviezdy nebeské, a ako piesok, ktorý je na brehu morskom.

37. Lebo (dnes) Pane, zmenšení sme, ponížení viac než všetky národy, a pokorení sme na celej zemi dnes za naše hriechy.

38. V tomto čase nemáme kniežať, ani vodcu, ani proroka, ani obety zápalnej, a ani obety posvätnej, ani zápalu voňavého, ani miesta na ktorom by sme ti mohli obetovať prvotiny,

39. aby sme mohli najsť sľutovanie tvoje. Ale v skrúšenej mysli, a v pokornom duchu buďme (od teba) prijatí.

40. Ako keďby sme obetovali zápalnú obetu škopcov a býkov, a tisíc tučných baránkov, tak buď obeta naša vzácna dnes pred očima tvojimi, aby sa ti ľúbila; lebo tí, ktorí dúfajú v teba, nebudú zahanbení.

41. A teraz nasledujeme ťa z celého srdca, a bojíme sa ťa, a hľadáme tvár tvoju.[3])

42. Nedaj nás zahanbiť, ale učiň s nami podľa dobrotivosti svojej, a podľa množstva milosrdenstva svojho.

43. A vysloboď nás zázrakmi svojimi, a osláv meno svoje, Pane.

44. A nech budú zahanbení všetci, ktorí preukazujú zlé služobníkom tvojim;

---

[1]) Poznámka sv. Jeronyma. Čo nasleduje od 24—90. veršu nenašiel som v pôvodnom Chaldejskom spise. Toto sobral sv. Jeronym z gréckeho prekladu Teodotiona.

[2]) Lebo sostúpil s nimi anjel Pánov do ohnivej pece a zachránil ich, ako nižšie bude uvedené.

[3]) Lebo súdy tvoje sú založené na pravde a vernosti.

[1]) Dľa gréck.: Odpadlíkov. Lebo všetky národy pohanské odpadli od pravého náboženstva.

[2]) Nabuchodonozorovi, ktorý si ukrutne všetky národy podmanil a ich nútil, aby sa jemu ako Bohu klaňali.

[3]) Vzdýchame a modlíme sa k tebe.

nech budú zahanbení všemohúcnosťou tvojou, a nech bude potrená ich sila.

45. A nech vedia, že ty si sám, Pán Boh a slávny po celom okršleku zemskom.

46. A služobníci kráľoví, ktorí ich vhodili, neprestávali podpaľovať pec ohnivými olejmi, kúdelou, smolou a chrastím.

47. a plameň šlahal štyridsať loktov nad pec,

48. a vyrazil sa a spálil z Kaldejcov tých, ktorých dosiahlo vedľa pece.

49. Ale anjel Pánov sostúpil k Azariášovi a jeho spoločníkom do pece; a vyrazil plameň ohňa z pece,

50. a učinil prostriedok pece, akoby vial vietor rosný, a nedotkol sa ich oheň ani najmenej, ani ich nezarmútil, ani obtiažnosti nečinil.

51. Vtedy títo traja akoby jednými ústami chválili a dobrorečili a oslavovali Boha v peci, rieknuc:

52. Požehnaný si, Pane Bože otcov naších; a chvályhodný, a oslávený a pre vyvýšený na veky; a požehnané sväté meno slávy tvojej, a chvály hodné a nado všetko vyvýšené po všetky veky.

53. Požehnaný si v svätom chráme slávy tvojej; nado všetko chvályhodný, a preslávny na veky.

54. Požehnaný si na tróne kráľovstva svojho, a nado všetko chvályhodný, a vyvýšený na veky.

55. Požehnaný si, ktorý hľadíš na priepasti, a sídliš nad cherubinmi; a chvályhodný, a prevyvýšený až na veky.

56. Požehnaný si na oblohe nebeskej, a chvályhodný, a slávny až na veky.

57. Dobrorečte Pánovi všetky skutky Pánove, chváľte a vyvyšujte ho na veky.

58. Dobrorečte Pánovi anjeli Pánoví, chváľte a vyvyšujte ho na veky.

59. Dobrorečte Pánovi nebesá, chváľte a vyvyšujte ho na veky.

60. Dobrorečte vody všetky, ktoré sú nad nebesami, Pánovi: chváľte a vyvyšujte ho na veky.

61. Dobrorečte Pánovi všetky mocnosti Pánove: chváľte a vyvyšujte ho na veky.

62. Dobrorečte slnce a mesiac Pánovi: chváľte a vyvyšujte ho na veky.

63. Dobrorečte hviezdy nebeské Pánovi: chváľte a vyvyšujte ho na veky.

64. Dobrorečte každý dážď i rosa Pánovi: chváľte a vyvyšujte ho na veky.

65. Dobrorečte všetky vetry Božie Pánovi: chváľte a vyvyšujte ho na veky.

66. Dobrorečte oheň a horúčosť Pánovi: chváľte a vyvyšujte ho na veky.

67. Dobrorečte chlad i horúčosť Pánovi: chváľte a vyvyšujte ho na veky.

68. Dobrorečte rosa a inoväť Pánovi: chváľte a vyvyšujte ho na veky.

69. Dobrorečte mráz a zima Pánovi: chváľte a vyvyšujte ho na veky.

70. Dobrorečte ľad a sňah Pánovi: chváľte a vyvyšujte ho na veky.

71. Dobrorečte noci i dni Pánovi: chváľte a vyvyšujte ho na veky.

72. Dobrorečte svetlo i tma Pánovi: chváľte a vyvyšujte ho na veky.

73. Dobrorečte blýskania a oblaky Pánovi: chváľte a vyvyšujte ho na veky.

74. Nech dobrorečí zem Pánovi: chváli a vyvyšuje ho na veky.

75. Dobrorečte hory a pahorky Pánovi: chváľte a vyvyšujte ho na veky.

76. Dobrorečte všetky rastliny na zemi Pánovi: chváľte a vyvyšujte ho na veky.

77. Dobrorečte pramene Pánovi: chváľte a vyvyšujte ho na veky.

78. Dobrorečte morá a rieky Pánovi: chváľte a vyvyšujte ho na veky.

79. Dobrorečte veľryby, a všetko, čo sa hýbe vo vodách, Pánovi: chváľte a vyvyšujte ho na veky.

80. Dobrorečte všetci vtáci nebeskí Pánovi: chváľte a vyvyšujte ho na veky.

81. Dobrorečte všetky zveriny i hovädá Pánovi: chváľte a vyvyšujte ho na veky.

82. Dobrorečte synovia ľudskí Pánovi: chváľte a vyvyšujte ho na veky.

83. Dobroreč Izrael Pánovi: chváľ a vyvyšuj ho na veky.

84. Dobrorečte Pánovi kňazi Pána: chváľte a vyvyšujte ho na veky.

85. Dobrorečte Pánovi služobníci Pána: chváľte a vyvyšujte ho na veky.

86. Dobrorečte duchovia a duše spravodlivých Pánovi: chváľte a vyvyšujte ho na veky.

87. Dobrorečte svätí a pokorní srdcom Pánovi: chváľte a vyvyšujte ho na veky.

88. Dobrorečte Ananiášu, Azariášu, a Misaelu Pánovi: chváľte a vyvyšujte ho na veky.

Lebo nás vytrhol z hrobu a zbavil ruky smrti, a vyslobodil nás z prostred horiaceho plameňa, a z ohňa nás vytrhol.

89. Oslavujte Pána, lebo je dobrý, lebo na veky trvá milosrdenstvo jeho!

90. Dobrorečte všetci nábožní Pánovi, Bohu bohov; chváľte ho a oslávujte ho, lebo po všetky veky milosrdenstvo jeho.

(Potiaľto nenachádza sa v hebrejských knihách, ale čo sme tu položili, je z Teodotionovho vydania preložené.)

91. Vtedy Nabuchodonozor kráľ ustrnul a náhle vstal, a riekol k svojim dvoranom: Či sme nehodili troch mužov do prostred ohňa sviazaných? Tito odpovedajúc kráľovi riekli: Pravda, kráľu!

92. (Tento) odpovedal a riekol: Hľa, ja vidím štyroch, rozviazaných chodiť uprostred ohňa, a nijakého porušenia niet na nich a štvrtý podobá sa tvárou synovi božiemu.[1])

93. Vtedy pristúpil Nabuchodonozor ku dverám horiacej ohnivej pece, a riekol: Sidrach, Misach a Abdenago služobníci Boha najvyššieho,[2]) vyjdite a poďte sem. A hneď vyšli Sidrach, Misach a Abdenago z prostried ohňa.

94. A shromaždení kniežatá a úradníci, a sudcovia, a mocní kráľovskí obzerali tých mužov, že oheň nemal nijakej moci na ich telá a že ani vlasy na ich hlave sa nepopáliły, a že ani ich spodné šaty sa nezmenily, a že ani vôňa ohňa ich neprešla.

95. A zkriknúc Nabuchodonozor riekol: Požehnaný buď ich Boh, totižto Sidrachov, Misachov a Abdenagov, ktorý poslal anjela svojho a vytiahol služobníkov svojich, ktorí dôverovali v ňom; a slovo kráľovo zmenili, a vydali telá svoje, aby neslúžili, a neklaňali sa nijakému inému Bohu, ako svojmu.

96. Preto odo mňa vychodí tento rozkaz, aby všetok ľud, pokolenie a jazyk, ktorýkoľvek mlúvil rúhave proti Bohu Sidrachovmu, Misachovmu a Abdenagovmu, zahynul a dom jeho zkazený bol;[1]) lebo niet iného Boha, ktorý by môhol tak vyslobodiť.

97. Vtedy povýšil kráľ Sidracha, Misacha a Abdenaga nad krajinu babylonskú.

98. Nabuchodonozor kráľ, všetkým ľuďom, národom a jazykom, ktorí bývajú po celej zemi. Pokoj[2]) vám v hojnosti!

99. Zázraky a divy učinil na mne Boh najvyšší. Preto ľúbilo sa mi ohlásiť

100. Jeho znamenia, lebo sú veľké, a zázraky jeho, lebo sú silné a kráľovstvo jeho je kráľovstvo večné, a panovanie jeho (trvá) od pokolenia do pokolenia.

HLAVA 4.

Iný sen Nabuchodonozorov. Daniel vykladá tento sen. Skutočné splnenie jeho na Nabuchodonozorovi. Zase príde k rozumu a kráľovskej korune. Chváli za to Boha.

1. Ja, Nabuchodonozor spokojne som žil v dome mojom, a šťastný v paláci mojom;

2. Mal som sen, ktorý ma prestrašil; a myšlienky moje na posteli mojej a vi-

---

[1]) Opravdivému anjelovi.

[2]) Kráľ uznáva moc Božiu, lebo vyznáva, kto ich zachránil a nazýva ich služobníkami Božími.

[1]) Taký trest, aký Kaldejci proti Židom ustanovili.

[2]) Blaho a požehnanie vám. Tieto slová sú počiatkom kráľovského prípisu, ktorý trvá až do hl. 4, 34.

denia v hlave mojej ma znepokojovaly.

3. A odo mňa vyšiel rozkaz, žeby privedení boli predo mňa všetci mudrci babylonskí, a aby mi oznámili výklad toho sna.

4. Tedy prišli hadači, mudrci, Kaldejci, a veštci, a rozpovedal som pred nimi sen, ale neoznámili mi výkladu jeho,

5. dokiaľ neprišiel pred tvár moju spoločník Daniel, ktorý sa menuje dľa mena boha môjho Baltazár,[1]) a ktorý má v sebe ducha svätých bohov, a tomuto som rozpovedal sen.[2])

6. Baltazar, knieža veštcov, poneváč viem, že máš ducha bohov svätých v sebe, a že nijaké tajomstvo nie je ti nesnadné; videnia snov mojich, ktoré som videl, a ich význam vyprávaj.

7. Videnie hlavy mojej na posteli mojej bolo (nasledovné): Videl som, a hľa, uprostred zeme strom, výšky veľmi velikej.

8. Strom bol veľký a silný a výška jeho siahala až do neba; a viditeľ ho bolo až do končín celej zeme.

9. Listie jeho bolo veľmi krásne a ovocie jeho prehojné, a pokrm všetkých bol na ňom, pod ním boly krotké i divé zvieratá a na vetvách jeho prebývali vtáci nebeskí; a z neho sa živilo všetko telo.

10. Videl som vo videní hlavy mojej na posteli mojej, a hľa, strážny a svätý s neba sostúpil.[3])

11. Volal silne, a takto riekol: Podtnite ten strom, a obsekajte konáre jeho; otraste jeho listie, a rozhádžte ovocie jeho; nech utekajú zvieratá, ktoré sú pod ním, a vtáctvo odletí s vetiev jeho.

12. Ale peň koreňov jeho nechajte v zemi; a väzbou železnou a medenou buď priviazaný k bylinám, ktoré sú na poli, aby rosou nebeskou bol kropený, a bude mať svoj podiel v tráve poľnej so zvieratmi.[1])

13. Srdce jeho buď z ľudského premenené a srdce zvieracie buď mu dané a sedem časov[2]) nech tak nad nim prebehne.

14. Výrokom strážcov ustanovené je to, a to je reč a prosba svätých, aby živí poznali, že Najvyšší panuje nad kráľovstvom ľudským; a komukoľvek chce, tomu ho dá, a najponiženejšieho človeka ustanovuje nad nimi.[3]) (I. Kráľ. 16, 11.)

15. Tento sen som videl ja Nabuchodonozor kráľ; teda ty, Baltazare, rýchle oznám jeho výklad, lebo všetci mudrci kráľovstva môjho nemohli rozpovedať jeho vyloženie, ale ty môžeš, lebo v tebe je duch bohov svätých.

16. Vtedy Daniel, ktorého meno je Baltazár, začal asi za jednu hodinu v sebe rozmýšľať a myšlienky jeho ho desily.[4]) Ale odpovedajúc kráľ riekol: Baltazare! Sen a výklad jeho nech ťa nedesia![5]) Odpovedal Baltazár a riekol: Pane môj, sen nech platí tým, ktorí ťa nenávidia, a výklad jeho nech je nepriateľom tvojim.

17. Strom vysoký a silný, ktorý si videl, a ktorého výška siahala až do neba, a ktorý bolo viditeľ po celej zemi,

18. a jeho veľmi krásne ratolesti a jeho hojné ovocie a pokrm všetkých na ňom a pod nim prebývajúca zver poľná a na jeho ratolestiach prebývajúci vtáci nebeskí:

19. To si ty kráľu, ktorý si sa stal veľkým a silným; a veľkosť tvoja rástla a došla až k nebu a panovanie tvoje až do končín celej zeme.

---

[1]) Po mene „Bál."

[2]) Daniela volali len v najťažších prípadoch, keď obyčajní hádači nevedeli vôbec, alebo docela vyložiť sny. Kráľ už z predošlých snov poznal nadľudskú moc Dnielovu.

[3]) Dľa učenia národov, menovite Babylonských, anjeli trón boží strážili ako trón zemského kráľa jeho služobníci, a poslúchali mu.

[1]) Kráľa, ako prišla na neho šialenosť skutočne sviazali (Jerom), hoci ho v pútach ustavične nedržali.

[2]) Jak dlho trval jeden „čas", nenie ustálené. Niektorí berú „čas" za rok, teda sedem rokov.

[3]) Sám kráľ má zkúsiť, že Boh sa pyšnému protiví a pokornému milosť svoju preukazuje.

[4]) Boh hneď zjavil význam toho sna. Daniel tedy nemyslel o jeho význame, ale nešťastie, ktoré ten snem predstavoval, ho desilo a znepokojovalo.

[5]) Neboj sa mi oznámiť jeho výklad.

20. Že však videl kráľ strážneho a svätého sostupovať s neba a riekať: Podtnite strom, a zkazte ho, ale peň koreňa jeho nechajte v zemi, a buď sviazaný železom a meďou na poľných bylinách, a rosou nebeskou buď skropený, a pokrm jeho buď so zverou, dokiaľ sa nepremení sedem dôb nad ním;

21. Toto je výklad výroku Najvyššieho, ktorý vyšiel na pána môjho kráľa;

22. Vyhodia ťa z ľudí a s hovädami a so zverou bude tvoj príbytok; a budeš trávu žrať ako vôl, a smáčaný budeš rosou nebeskou; a prejde nad tebou i sedem časov, dokiaľ nepoznáš, že Najvyšší panuje nad kráľovstvom ľudským, a komukoľvek chce, dáva ho. (Nižšie 5, 21.)

23. Ale že prikázal, aby zanechaný bol peň koreňa jeho, totižto toho stromu, (znamená): že kráľovstvo tvoje ti ostane, keď poznáš, že je moc nebeská.

24. Pre ktorú vec, kráľu, nech sa ti ľúbi rada moja; vykupuj hriechy svoje almužnami, a neprávosti tvoje milosrdenstvom nad chudobnými; azda odpustí Boh hriechy tvoje![1] (Ekkl. 3, 33.)

25. Toto všetko prišlo na Nabuchodonozora kráľa.[2]

26. Keď po ubehnutí dvanásti mesiacov prechádzal sa v paláci babylonskom,

27. odpovedal kráľ a riekol: Či je to nie ten veľký Babylon, ktorý som ja vystavil za dom kráľovský silou moci mojej a na slávu krásy mojej?

28. Ale ešte bolo slovo v ústach kráľových, keď padnul s neba hlas: Tebe, kráľu Nabuchodonozoru, sa povedá: Kráľovstvo tvoje odíde od teba,

29. a vyhodia ťa z ľudí a so zverami a hovädami bude tvoj príbytok, trávu budeš jesť ako vôl, a sedem dôb sa premení nad tebou, dokiaľ neuznáš, že Najvyšší panuje nad kráľovstvom ľudským, a komu chce, dáva ho.

30. V tú hodinu i splnila sa reč táto nad Nabuchodonozorom, a vyhodený bol z ľudí, a trávu ako vôl jedol, a telo jeho smáčané bolo rosou nebeskou, až vlasy jeho ako perie orličie vyrástly, a nechty jeho ako (pazúry) vtáčie.

31. Ale po skonaní tých dní ja Nabuchodonozor pozdvihol som oči moje k nebu, a môj rozum bol mi zasa navrátený; a dobrorečil som Najvyššiemu a chválil som a zveleboval toho, ktorý večne žije;[1] lebo moc jeho je moc večná, a kráľovstvo jeho od pokolenia do pokolenia.

32. A všetci obyvatelia zeme sú u neho za nič počítaní; lebo dľa svojej vôle koná tak s mocnosťami neba ako s obyvateľmi zeme; a niet kto by sa priečil ruke jeho, a kto by riekol: Prečo si to urobil? (Vyššie 3, 100)

33. V tom istom čase sa mi zasa navrátil môj rozum a prišiel som zasa k sláve kráľovstva môjho, a k okrase; podoba moja navrátila sa mi zasa, a prední kniežatá a úradníci moji hľadali ma, a zasa uvedený som do kráľovstva môjho; a ešte väčšia sláva mi bola pridaná.

34. A preto teraz chválim a zvelebujem a oslavujem ja Nabuchodonozor kráľa nebeského; lebo všetky skutky jeho sú spravodlivé a cesty jeho pravé, a tých, ktorí chodia v pýche, môže ponížiť.

---

[1]) Premeň svoj život. Buď dobrotivý a milosrdný k ľuďom, lebo si do dneška bol ukrutníkom a utláčateľom.

[2]) Význam a splnenie sna tohoto cirkevní učitelia ako: Jeronym, Theodoret, Tomáš a iní dávajú následovne. Nabuchodonozor zpyšnel na svoju moc a slávu. Boh ho napomínal vo sne. Ale to neosožilo, preto poslal Boh trest na neho. Prišiel o rozum a sošialel. V šialenosti nechoval sa viac ako človek, ale ako zviera; chodil štvornožky, jedol ako zviera a zanedbal úplne opateru tela svojho, až konečne utiekol do poľa medzi poľné zvery. Dvorania jeho nechali ho v tomto, dali ho strážiť, aby sa mu nehoda nestala, a spútali ho, aby si sám niečo neučinil. Pravdepodobne ho nechali na takom mieste, kde ho jeho poddaní nevideli. Tam meškal sedem „časov". Potom zasa prišiel k sebe. Boh mu navrátil rozum a on poznal spravodlivosť a láskavosť Božiu. A panoval ďalej. — Kaldejské podanie hovorí o ťažkej nemoci Nabuchodonozorovej ku koncu panovania jeho, čo s tvrdením Biblie úplne sa shoduje.

[1]) Nabuchodonozor uznal Boha všemohúceho a ďakoval mu, ale pritom ostal len modlárom.

HLAVA 5.

Kráľ Baltazár hoduje, pije z nádob chrámových, vidí ruku na stene, ktorá píše. Písmo to prečíta a vyloží Daniel. Baltazár bol zabitý v tej noci a Darius panuje miesto neho.

1. Baltazar kráľ[1]) spravil veľkú hostinu svojim tisíc najprednejším a jedenkaždý pil podľa veku svojho.[2])

2. A (súc) už opilý, rozkázal priniesť zlaté a strieborné nádoby, ktoré bol odniesol Nabuchodonozor otec jeho z chrámu, ktorý bol v Jeruzaleme, aby pili z nich kráľ a jeho prednejší, a ženy jeho a ženiny.

3. Vtedy priniesli zlaté a strieborné nádoby, ktoré bol odniesol z chrámu, ktorý bol v Jeruzaleme, a pili z nich kráľ a prednejší jeho, ženy i ženiny jeho.

4. Pili víno a oslavovali svojich bohov zlatých a strieborných, medených, železných, a drevených i kamenných.

5. V tú istú hodinu sa ukázaly prsty ako ruky človeka, keď píše oproti svietniku[3]) na stene siene kráľovskej; a kráľ hľadel na články ruky, ktorá písala.

6. Vtedy premenila sa tvár kráľova a myšlienky ho trápily; a sila lädvín jeho klesala[4]) a kolená jeho jedno o druhé sa udieraly.

7. A skríkol kráľ silne, aby priviedli mudrcov, Kaldejcov a hádačov. A premlúviac kráľ riekol mudrcom babylonským: Ktokoľvek prečíta toto písmo, a jeho výklad mi oznámi, bude odený šarlátom, a zlatú reťaz dostane na hrdlo, a tretím bude v kráľovstve mojom.

8. Vtedy vošli všetci mudrci kráľovskí a nemohli ani písma prečítať, ani jeho výklad oznámiť kráľovi.

9. Preto kráľ Baltazár veľmi sa zľakol a tvár jeho sa premenila; ale i prednejší jeho sa ľakali.

10. Tedy kráľovná[1]) pre tú vec, ktorá sa udala kráľovi, a jeho prednejším, vstúpila do domu hostiny, a premlúviac riekla: Kráľu buď večne živý, nech ťa nezarmucujú myšlienky tvoje, a tvár tvoja nech sa nemení.

11. Je v kráľovstve tvojom muž, ktorý má v sebe ducha Bohov svätých, aj za času otca tvojho našly sa u neho veda a múdrosť; veď ho i kráľ Nabuchodonozor, tvoj otec, ustanovil za knieža mudrcov, zaklinačov, Kaldejcov, a hádačov, tvoj otec, hovorím, o kráľu!

12. preto že duch hojnejší, opatrnosť a rozumnosť, a vykladanie snov, a zjavenie tajomství, a rozlúštenie veci záhadných našly sa u neho, totižto u Daniela, ktorému dal kráľ meno Baltazár; preto teraz nech bude volaný Daniel, a rozpovie výklad.

13. Tedy privedený bol Daniel pred kráľa. Kráľ prehovoril k nemu takto a riekol: Ty si Daniel jeden zo zajatých synov Judových, ktorého priviedol môj otec, kráľ, z Judska?

14. Slyšal som o tebe, že máš ducha bohov; a že veda, rozumnosť a múdrosť hojnejšie sa u teba nachádza.

15. A teraz vošli predo mňa mudrci a hádači, aby čítali toto písmo, a aby oznámili mi jeho výklad; ale nemohli udať smysel reči tejto.

16. Tu slyšal som o tebe, že môžeš zatemnelé veci vykladať, a záhadné rozľuštovať; preto ak môžeš toto písmo prečítať a jeho výklad mi oznámiť, do šarlátu oblečený budeš, a zlatú reťaz na hrdle mať budeš, a tretím kniežaťom v kráľovstve mojom budeš.

17. Načo odpovedajúc Daniel riekol pred kráľom: Dary tvoje nech tebe ostanú, a dary domu tvojeho[2]) daj inému;

---

[1]) Vnuk Nabuchodonozorov a syn Evilmerodachov posledný kráľ babylonský, od Herodota Labynet nazvaný. (Jer. 27, 7)

[2]) Správnejšie: a pil pred tisícmi víno. Veliký počet znamená slávu a moc kráľovu.

[3]) Oproti svietniku, kde bolo najsvetlejšie.

[4]) Celý sa triasol a klesal od strachu.

[1]) Matka kráľova, ktorá nebola na hostine. Toto bola pravdepodobne tá, ktorú grécky dejepisec Nitokris, matkou posledného babylonského kráľa Labyneta menuje. Ona bola pred Babylonci vo veľkej úcte pre jej hrdinské činy, a výpovede jej platily za proroctvá.

[2]) Kráľovské alebo dvorné dary. Daniel nepredáva dar proroctva za plat.

ale písmo ti prečítam, kráľu, a výklad jeho, ti ukážem.

18. O kráľu! Boh najvyšší dal otcovi tvojmu Nabuchodonozorovi kráľovstvo, velebnosť a slávu, i česť;

19. a pre veľkú slávu, ktorú mu dal, všetky národy, pokolenia a jazyky sa triasly a bály pred ním; ktorých chcel, zabíjal; ktorých chcel bíjal; a ktorých chcel, povyšoval; a ktorých chcel, ponižoval.

20. Ale keď sa pozdvihlo srdce jeho, a duch jeho zatvrdnul v pýche, sosadený bol s trónu kráľovstva svojho, a sláva jeho bola odňatá;

21. a vyhodený bol zo synov ľudských, ale i srdce jeho stalo sa podobným zverskému, a bývanie jeho bolo s divými osly; trávu jedával ako vôl, a telo jeho bolo smáčané rosou nebeskou, dokiaľ neuznal, že Najvyšší panuje nad kráľovstvom ľudským, a kohokoľvek chce, ustanoví nad ním.

22. Aj ty, synu jeho Baltazáru, neponížil si srdce svoje, hoc si toto všetko vedel;

23. ale pozdvihol si sa proti Panovníkovi nebeskému, a nádoby domu jeho prinesené boly pred teba; a ty aj najprednejší tvojí, i ženy tvoje a ženiny tvoje víno ste pili z nich, a bohov strieborných i zlatých, a medených, železných i drevených, a kamenných, ktorí nevidia, ani neslyšia, ani necítia, chválil si; ale Boha, ktorý má v ruke svojej ducha tvojho, a všetky cesty tvoje, neoslavoval si.

24. Preto od neho poslaný bol prst ruky, ktorá toto napísala, čo je naznačené.

25. A toto je písmo, ktoré je naznačené: Mane, Thekel, Fares.

26. A tento je výklad reči: Mane: spočítal Boh kráľovstvo tvoje, a spraví mu koniec.

27. Thekel: Zavesený si na váhe, a najdený si menej majúci.

28. Fares: rozdelené je kráľovstvo tvoje, a dané je Medom a Persom.[1])

29. Vtedy na rozkaz kráľov oblečený bol Daniel do šarlátu, a zlatá reťaz daná bola na hrdlo jeho; a vyhlásené bolo o ňom, že má ako tretí moc v kráľovstve jeho.[2])

30. Tej istej noci zabitý bol Baltazár, kráľ kaldejský.

31. A Darius médsky[3]) nastúpil na kráľovstvo, majúc šestdesiat dva roky.

HLAVA. 6.

Daniel uctený od Dariusa. Úklady úradníkov proti Danielovi. Osočovanie jeho u kráľa. Hodený do levovej jamy a zázračne ochránený. Dariusov rozkaz o úcte pravého Boha.

1. Ľúbilo sa Dariusovi postaviť nad kráľovstvom stodvadsať úradníkov, aby boli po celom jeho kráľovstve.[4])

2. A nad nimi (postavil) tri kniežatá, z ktorých jeden bol Daniel; aby úradníci tým počet vydávali, a kráľ nemal obtížnosti.

3. Tedy Daniel prevyšoval všetky kniežatá a úradníkov; lebo duch boží[5]) hojnejšie bol v ňom.

4. A kráľ zamýšľal ho nad celým kráľovstvom ustanoviť. Preto kniežatá a úradníci hľadali príležitosť, aby (niečo) našli proti Danielovi so strany kráľa.[6]) ale nemohli nájsť nijakej príčiny a podozrenia, preto že bol verný, a nijakej

[1]) Sčítal Boh dni panovania tvojho a urobil im koniec. V spravodlivom súde a na spravodlivej váhe zkúšal ťa Boh a vážil tvoje skutky, ale našiel všetko priľahkým, lebo nebolo v tom spravodlivosti a čnosti. Preto odtiahnuté bude ti panovanie a Boh dá ho Médom a Persom.

[2]) Toto nebolo milé Baltazarovi, ale slovu si stať musel; a Daniel predvídajúc zahynutie ríše babylonskej, prijal ten úrad, lebo vedel, že u nového vladára bude ho môcť v prospech vyvoleného ľudu použiť.

[3]) Kráľ, ktorý po Baltázarovi ako panovník nasledoval, bol Cyaxares II., syn Astyagesov. (Flav. Joseph, Jeron.)Cýrus viedol dľa Xenofona ako jeho vojvoda vojnu proti Babylonu.

[4]) Už za Nabuchodonozora bolo kráľovstvo na provincie rozdelené.

[5]) Mal výborného ducha.

[6]) So strany správy, žeby sa dopustil neposlušnosti alebo nevernosti.

viny alebo podozrenia nenachádzalo sa pri ňom.

5. Preto riekli tí mužovia: Nenajdeme proti Danielovi nijakej príčiny, okrem azda v zákone jeho Boha.[1])

6. Tedy kniežatá a úradníci prekvapili[2]) kráľa a takto mu hovorili: Darie kráľu, buď večne živý.

7. Všetky kniežatá kráľovstva tvojho, vrchní správcovia a úradníci, starostovia a sudcovia sa poradili, aby vyšlo kráľovské nariadenie a rozkaz: aby každý, kto by prosil za nejakú vec ktoréhokoľvek boha, alebo človeka, až do tridsiateho dňa okrem teba, kráľu, hodený bol do levovej jamy.[3])

8. Teraz teda, kráľu, potvrď výrok a napíš ustanovenie: aby nebolo premenené, čo je ustanovené od Medov a Persov, aby nebolo komu slobodno to prestúpiť.[4])

9. Tedy vydal kráľ Darius nariadenie a ustanovil.

10. Keď sa to Daniel dozvedel, totižto že je vydaný ten rozkaz, všiel do domu svojho a pri otvorených oknách vo večeradle svojom proti Jeruzalemu[5]) trikráť denne kľakal na kolená svoje a klaniaval sa, a modlieval sa a chválil Boha svojho, ako to aj predtým robieval.

11. Tu mužovia tí starostlive striehnuc, našli Daniela modliť sa a prosiť Boha svojho.

12. A predstúpiac pred kráľa, hovorili o rozkaze: Kráľu! Či si nenariadil, aby každý človek, ktorý by prosil niektorého z bohov, alebo z ľudí až do tridsiateho dňa okrem teba, kráľu, hodený bol do levovej jamy? Odpovedal im kráľ: Táto vec je pravda podľa ustanovenia Medov a Persov, ktorá sa nesmie prestúpiť.[1])

13. Vtedy odpovedajúc riekli kráľovi: Daniel jeden zo zajatých synov judských nedbá na tvoj rozkaz a nariadenie, ktoré si ustanovil; ale trikrát denne sa modlí modlitbou svojou.

14. Keď kráľ počul slovo to, veľmi sa zarmútil; a o Danielovi rozmýšľal, aby ho vyslobodil a až do západu slnca sa vynasnažoval, aby ho vytrhol.

15. Ale mužovia tí rozumeli kráľa a riekli mu: Vedz, kráľu, že je právo Médov a Persov, že nariadenie, ktoré kráľ ustanovil, nemôže sa premeniť.

16. Vtedy kráľ rozkázal: a priviedli Daniela, a hodili ho do levovej jamy. A kráľ riekol Danielovi: Boh tvoj, ktorého vždycky ctíš, on ťa vyslobodí.[2])

17. Potom priniesli jeden kameň a položili na dieru jamy; ktorý kráľ zapečatil prsteňom svojim, a prsteňom svojich poprednejších, aby sa niečo nestalo proti Danielovi.[3])

18. Potom odišiel kráľ do domu svojho a lahol si spať bez jedenia, a nedal si priniesť pokrmov, okrem toho i spanie odstúpilo od neho.

19. Kráľ hneď na úsvite vstal a rýchlo šiel ku levovej jame.

20. A približiac sa k jame, hlasom žalostným zavolal na Daniela a oslovil ho: Danielu, služobníku Boha živého, či ťa tvoj Boh, ktorému ty vždycky slúžiš, mohol vyslobodiť od levov?

21. A Daniel odpovedajúc kráľovi riekol: Kráľu, na veky buď živý!

22. Boh môj poslal anjela svojho a zavrel ústa levom, a neuškodili mi; lebo pred nim bola spravodlivosť nájdená vo

[1]) My nenájdeme na Danielovi žiadnej viny, okrem ak ho budeme obviňovať pre jeho náboženstvo. Tu nám podľahne, lebo tomu on všetko v obeť prinesie.

[2]) Dľa pôvodiny napadli.

[3]) Porada, potvrdená od kráľa a podpísaná, čo aká nesmyselná a skrivodlivá, musela byť zachovaná, lebo dľa viery Perských ich panovník bol stelesnené božstvo, a stál nad bohy všetkých národov.

[4]) Keď bol zákon slávnym spôsobom vydaný, ani sám kráľ ho nemohol prestúpiť. (Est. 1, 19; 8, 8.)

[5]) Židia mimo Jeruzalema sa pri modlitbe k Jeruzalemu obracali Tob. 3, 10; Jud. 8, 5; III. Kráľ. 17, 19.

[1]) To je zákon perský, a ten sa premeniť nemôže.

[2]) Čo kráľ sám dosiahnuť nemôže, to ponechá Bohu.

[3]) Kráľ sa väčšmi obával zúrivosti ľudí ako levov. Velmoži sa obávali, že kráľ dá Daniela potajomky z jamy vytiahnuť, alebo že levom nahádže mäsa, aby Danielovi neuškodili a preto i svojou pečatou zapečatili otvor jamy.

mne, ale ani proti tebe, kráľu, som nič hriešneho neučinil.

23. Vtedy kráľ veľmi sa radoval z toho, a rozkázal Daniela z jamy vytiahnuť. A vytiahnutý bol Daniel z jamy a nenašlo sa nijakého úrazu na ňom preto, že dôveroval v Bohu svojom.

24. Ale na rozkaz kráľov privedení boli tí mužovia, ktorí boli Daniela obžalovali: a hodení boli do levovej jamy oni, synovia ich, a manželky ich; a ešte ani na spodok jamy nedošli, keď ich chvatli levi, a všetky ich kosti podrúzgali.

25. Na to odpísal Darius kráľ všetkým národom, pokoleniam a jazykom, ktorí bydlia po celej zemi:[1]) Pokoj hojný buď s vami![2])

26. Odo mňa je ustanovené nariadenie, aby v celom vladárstve a kráľovstve mojom triasli sa a báli sa Boha Danielovho; lebo on je Boh živý a večný na veky a kráľovstvo jeho nebude zrušené ani panovanie jeho až na veky.

27. On je vysloboditeľ a spasiteľ, ktorý činí divy a zázraky na nebi i na zemi; ktorý vyslobodil Daniela z levovej jamy.

28. A Daniel trval (v úcte) za kraľovania Daria, i za panovania Cýra Perského.

HLAVA 7.

Danielovi bolo zjavené vo videní štvoro mocnárství: kaldejské, perské, grécke a rímske. Tiež kráľovstvo Syna Božieho a večné panovanie jeho.

1. V prvom roku Baltazára, kráľa babylonského,[3]) videl Daniel sen ; videnie jeho hlavy na jeho posteli; a on opísal ten sen, a do niekoľko slov ho sobral; a na krátko ho povedal:

2. Videl som v noci vo videní mojom, a hľa, štyri vetry nebeské bojovaly na veľkom mori;[4])

3. A štyri ohromné zvery[1]) vystupovaly z mora rozdielne od seba.

4. Prvá bola ako ľvica[2]) a mala krýdla orličie; díval som sa, dokiaľ jej neboly vytrhnuté krídla, potom sa sodvihla so zeme, a stála na nohách ako človek, a ľudské srdce bolo jej dané.

5. A hľa, druhá zver, podobná medveďovi[3]) stála na strane;[4]) a tri rebrá boly v jej ústach medzi jej zubami,[5]) a bolo jej takto povedané: vstaň, a jedz mnoho mäsa!

6. Potom som videl a hľa, iná, ako pard,[6]) ktorá mala krýdla ako vták štyri na sebe, a štyri hlavy boly na zveri,[7]) a daná jej bola moc.[8])

7. Potom som videl v nočnom videní, a hľa, zver štvrtá,[9]) strašlivá a hrozná, a nesmierne silná; a mala veľké železné zuby, a žrala a mrvila, a čo pozostalo, pošliapala nohama a bola nepodobná iným zverám, ktoré som pred tým videl a mala desať rohov.[10])

8. Hľadel som na tie rohy, a hľa, roh iný malučký vyrástol zprostried nich; a tri z prvých rohov vytrhnuté boly z čela jej; a hľa, na tom rožku boly ako oči

---

[1]) Po celej ríši.

[2]) Blaho a požehnanie vám! zvyčajný pozdrav kráľovský.

[3]) Roku 542 pred Kr.

[4]) More znamená všetek svet; štyri vetry štyrima ríšami hýbajúce udalosti; ktoré prorok chce opisovať.

[1]) Zver znamená moc svetskú, štyri zvieratá znamenajú štyri svetové ríše.

[2]) Lev a orol, kráľovná zvierat, obraz sily babylonskej. Ale onedlho vytrhané budú lvici krídla, víťazný Babylon ochabne; sobiera sa ešte, ale ríša bude slabá a pokosená.

[3]) Medsko-perská ríša. Dľa Xenofona boli perski veľmi pracovití, vytrvanliví a zdržanliví, čo je tiež vlastnosťou medveďa, ktorý vydrží mnoho únavy a hladu.

[4]) Ríša rozdelená, jedna čiastka prevýšovala druhú: Persi boli mocnejší než Médi.

[5]) Tri rebrá znamenajú korisť, ktorý shltol, babylonskú, lydickú a egyptskú državu, ktoré staly sa koristou Persov.

[6]) To znázorňovalo grécko macedonskú ríšu veľkého Alexandra; pard je ulisný, podvodný, koristivý a krutý, ako gréci Alexandroví.

[7]) Po smrti Alexandra rozdelili si jeho vodcovia jeho ríšu na štyri čiastky: Antipater dostal Macedoniu, Ptolomäus Egypt, Seleukus Syriu a ostatný východ, Antiochus Malú Áziu. Štyri krídla znázorňujú jeho rýchle vojská.

[8]) Od Boha.

[9]) Rímska ríša, ktorá bola časom svojim hrúzou všetkých národov, podivuhodná svojimi ústavami a zákonmi, silná a mocná svojimi vojskami, národ za národom pohlcujúc alebo ťažkými platmi utlačujúc.

[10]) Mnohých a mocných panovníkov.

človečie, a ústa, ktoré hovorily hrozné veci.[1])

9. Hľadel som na to, až tróny postavené boly[2]) a starý vekom[3]) posadil sa; rúcho jeho bolo biele ako sneh, a vlasy na hlave jeho ako čistá vlna, trónom jeho boly ohnivé plamene, kolesá tohoto oheň horiaci.[4])

10. Ohnivý a prudký potok vychádzal od tvári jeho;[5]) tisíc tisícov mu posluhovali a desaťtisíckráť stotisíc stálo pred ním, súd zasadol, a knihy otvorené boly.

11. Hľadel som pre hlas rečí velikých, ktoré ten roh hovoril a videl som, že zver bola zabitá, a že zahynulo jej telo, a dané bolo ohňu k spáleniu; (Zjav. 5, 11.)

12. iných tiež zverí (moc) bola odňatá, a časy žitia boly im ustanovené od času do času.

13. A videl som v nočnom videní, a hľa, s oblakov nebeských prichádzal, ako syn človeka,[6]) a prišiel až k starému vekom a pred jeho tvár predstavili ho.

14. A dal mu moc, česť i kráľovstvo a všetcia ľudia, pokolenia a jazyky slúžiť mu budú. Moc jeho je moc večná, ktorá nebude odňatá; a kráľovstvo jeho, ktoré nebude zrušené.(Mich 4 7;Luk 1,32)

15. I zhrozil sa duch môj, a ja Daniel naľakal som sa pre tieto veci a videnia hlavy mojej ma zarmútily.

16. Pristúpil som k jednemu z pristojacich, a pravdu všetkých týchto vecí hľadal som od neho. Ktorý mi povedal výklad reči, a učil ma:

17. Tých štvoro veľkých zverí je štvoro kráľovství, ktoré povstanú na zemi.

18. Ale svätí Boha najvyššieho príjmu kráľovstvo, a obdržia kráľovstvo až na veky, a na veky vekov.

19. Potom som sa chcel usilovne učiť o štvrtej zveri, ktorá bola veľmi nepodobná všetkým a veľmi hrozná: mala zuby a pazúry železné; žrala a drvila, a čo ostalo, nohama svojima šľapala,

20. a o desiatich rohoch, ktoré mala na hlave a o inom (rohu) ktorý bol vyrástol, pred ktorým spadly tri rohy; a o tom rohu, ktorý mal oči a ústa, hovoriace veliké veci, a bol väčší nad iné.

21. Videl som, a hľa ten roh viedol vojnu proti svätým a premáhal ich.

22. dokiaľ neprišiel starý vekom, a nedal súd svätým Najvyššieho, a nenastal čas , a svätí neobdržali kráľovstvo.

23. A riekol takto: Štvrtá zver bude štvrté kráľovstvo na zemi, ktoré bude väčšie nad všetky kráľovstvá, a zožerie všetkú zem, a pošliape a smrví jú.[1])

24. Desať rohov kráľovstva toho je desať kráľov;[2]) a po nich[3]) povstane iný, a ten bude mocnejší nad prvých, a troch kráľov pokorí.

25. On reči proti Najvyššiemu hovoriť bude, a svätých Najvyššieho zhubí; a domnievať sa bude, že môže premeniť časy a práva[4]) a vydaní budú do ruky

---

[1]) Dľa sv. otcov sa tým vyrozumieva Antikrist, ktorý prísť má pred posledným súdom: ten bude najprv slabý a nepatrný, ale sa náhle vzmôže a bude znamenitý svojou múdrosťou a ostrovtipnosťou, ale i ošemetný a svodný klamnými sľubami svojimi.

[2]) Pretože i svätí s Bohom spolu súdiť budú.

[3]) Boh, ktorý od večnosti žije.

[4]) Tu sa vyobrazujú vlastnosti Boha jako sudcu; bola donesená starým vekom večnosť, múdrosť a velebnosť: skvelou belosťou sláva a svätosť; plameným trónom spravodlivá prísnosť; kolesá všadeprítomnosť.

[5]) Znak velebnosti a všemohúcnosti sudcu Božieho, ktorí pokorí všetkých nepriateľov ako ničiaci oheň.

[6]) Tu je predstavený Messiáš sveta Ježiš Kristus vo svojej velebnosti a sláve s ktorou príde na koniec sveta (Mat. 26, 64; 16, 27). Označená je tu posledná doba ríše messianskej na svete, ale bez toho žeby predošlé doby boly vytvorené, lebo v mluve prorockej mnohokráť splývajú v jeden obraz rozličné udalosti, a len najvypuklejšiu zbadať.

[1]) Ríša rímska.

[2]) Doba desať kráľov je už doba Antikristova; lebo ten zjaví sa ako roh medzi desiatimi.

[3]) Teda nie hneď štvrtá zver a štvrté kráľovstvo, predstavujú všetkých nepriateľov Božích medzi ktorými naposledy Antikristus vystúpi.

[4]) Protiví sa každému dosavádnemu poriadku, zvláštne prikázaniam Božím a ustanoveniam jeho; prevrátil alebo zhubí všetky sväté obyčaje; rozdelenie času, svätenie nedele a sviatkov.

jeho až do času[1]) a časov (na dva časy), a polovice času.

26. A zasadne súd, aby odobratá mu bola moc, a potretá a vyhladená až do konca.

27. Ale kráľovstvo a moc a sláva kráľovstva[2]) pod celým nebom daná bude ľudu svätých Najvyššieho, ktorého kráľovstvo je kráľovstvo večné, a všetci kráľovia jemu slúžiť, a jeho poslúchať budú.

28. Tu bol koniec reči. Ja Daniel mnohými myšlienkami svojmi som sa trápil, a tvár moja premenila sa na mne; ale reč tú zachoval som v srdci svojom.

HLAVA 8.

Danielovi ukazujú sa dve kráľovstvá, perské a macedonské, z toho vyjde štvoro kráľovství a sužovateľ ľudu židovského Antioch Epifanes. To všetko anjel prorokovi vykladá.

1. Tretieho roku panovania Baltazára kráľa ukázalo sa mi videnie. Ja Daniel, videl som po tom, čo som bol videl na počiatku,[3])

2. videl som vo videní mojom, keď som bol na hrade Susa[4]) ktorý je v kraji elamskom, a videl som vo videní, že by som bol na bráne Ulaj.[5])

3. A pozdvihol som oči svoje a videl som, a hľa, jeden škopec stál pred močiarom, majúci vysoké rohy, a jeden bol vyšší ako druhý, a ešte rástol.[6]) Potom

4. videl som škopca rozháňajúceho sa rohami proti západu, a proti polnoci, a proti poludniu,[7]) a ani jedno zo zverí nemohlo mu odolať, ani z ruky jeho sa vyslobodiť, a robil podľa svojej vôle, a bol veľmi mocný.

5. A ja som pozoroval: a hľa cap[1]) prichádzal od západu na tvár po celej zeme, a netýkal sa zeme, a (tento) cap mal nápadne veľký roh pomedzi svojima očima.

6. A prišiel až ku tomu rohatému škopcovi, ktorého som bol videl stáť pred bránou, a bežal proti nemu s celým návalom sily svojej.[2])

7. A keď sa priblížil ku škopcovi rozohnal sa divo naň, a udrel škopca; a dolámal mu jeho obidva rohy, preto že škopec nemohol mu odolať; hodil ho na zem, pošliapal ho a nikto nemohol škopca vyslobodiť z ruky jeho.

8. A cap stal sa náramne veľkým; ale keď vyrástol odlomil sa mu veľký roh[2]) a pod ním vyrástly štyri rohy na štyri strany nebies.[3])

9. Z jedneho z nich vyšiel roh jeden malý,[4]) a tento zväčšil sa proti poludniu a proti východu, a oproti sile.[5])

10. A pozdvihol sa až k sile nebeskej, a shodil zo sily a z hviezd a pošliapal ich.[6])

11. A až ku kniežaťu sily[7]) zdvihol sa, a vzal mu každodennú obetu,[8]) a srúcal miesto posvätenia jeho.

12. A sila daná mu bola proti každodennej obete[9]) pre hriechy; a povrhnutá

---

[1]) Na rok (Efr., Hip., Jeronym., Theod.) Dľa iných na čas od Boha ustanovený, určitý.

[2]) Všetky ríše a kráľovstvá poddané budú kráľovstvu Božiemu: bude jeden pastier a ovčinec.

[3]) Roku 553. pred Kr.

[4]) Nie telesne ale vo videní.

[5]) Hebr.: Na rieke Ulaí (Euläus.)

[6]) Kráľovstvo médske a perské, z ktorých druhé časom nad prvé sa vzmohlo a vzriastlo.

[7]) Cyrus a jeho nástupcovia vydobývali mnoho krajín a kráľovství, k tým stranám sveta ležiacich.

[1]) Tento cap znamená grécku ríšu, ktorej jeden roh znázorňuje jej prvého kráľa Alexandra Veľkého. Rýchly beh capa znázorňuje rýchly vojenský postup Alexandrov.

[2]) Hebr.: Keď mal svoju najvyššiu moc. Práve vtedy zomrel Alexander Veľký.

[3]) Tie štyri rohy sú štyria vojvodcovia Alexandroví, ktorí rozdelili jeho ríšu.

[4]) Antiochus Epifanes, ktorý bol s počiatku slabý.

[5]) Proti judskej zemi. Týmto menom nazývajú Judeu. (Jer. 3, 19; Ezech. 20, 6, 15; Niž. 11, 16.)

[6]) Sila nebeská znamená tu vyvolený národ, ktorý Antiochus prenasledoval. Hviezdy značia hrdinských Židov, ktorí padli pod Antiochusom mučenníckou smrťou.

[7]) Až k Bohu. Antiochus vypovedal vojnu samému Bohu, lebo na jeho miesto ustanovil modly a nariadil, aby sa im židia klaňali.

[8]) Zakázal obetovať Bohu každý deň ráno i večer.

[9]) Aby zloba mnohých, ktorí mravy pohanské nasledovali, trestaná bola.

bude pravda na zemi, a urobí a podarí sa mu.

13. A slyšal som jedneho zo svätých[1]) mlúviaceho, a riekol jeden svätý k druhému, neviem ktorému mlúviacemu. Kedy bude (kedy sa splní) toto videnie, každodenná obeta, a ohavnosť spustošenia, ktorá sa stala, a (kedy bude) svätyňa a sila pošľapaná?

14. A riekol mu: Až do večera a rána dvetisíc tristo dní a očistená bude svätyňa.[2])

15. Stalo sa však, že keď som videl ja Daniel videnie, a žiadal som vyrozumenie; hľa, stála predo mňou podoba, ako muž.

16. A slyšal som medzi Ulajom hlas muža, ktorý volal a riekol: Gabrielu,[3]) vysvetli tomuto to videnie.

17. A prišiel (tento) a zastal vedľa toho miesta, kde som ja stál; a keď prišiel, zľakol som sa tak, že som na moju tvár padol; i riekol ku mne: Pozoruj, synu človeka, na konci času splní sa to videnie.[4])

18. A keď (takto) mluvil ku mne, padol som tvárou na zem; a dotkol sa ma a postavil ma na nohy.

19. a riekol mi: Ja ti ukážem, čo sa stane v posledný čas kliatby,[5]) lebo aj čas má svoj koniec.[6])

20. Škopec, ktorého si videl, že má dva rohy, je kráľ médsky a perský.

21. A cap ale je kráľ grécky, a veľký roh, ktorý bol medzi jeho očima, je kráľ prvý.

22. Že sa však ten zlomil, a miesto neho štyri povstaly, znamená: že z jeho ľudu povstanú štyria králi, ale bez jeho moci.

23. A po ich kráľovaní, keď sa rozmôžu neprávosti, povstane kráľ nestydatej tvári, a rozumejúci pletichám.

24. A vzmôže sa sila jeho, ale nie vlastnou silou;[1]) a nad uverenie všetko bude hubiť, a skutky jeho budú sa dariť. A pobije mocných i ľud svätých;
(I. Mach. 1, 52.)

25. dľa vôle svojej, a zdarí sa lesť v ruke jeho a pozdvihne sa jeho srdce, a v hojnosti všetkých vecí pobije veľmi mnohých, a proti kniežaťu kniežat povstane, ale bude zničený bez (pomoci ľudskej) ruky. (II. Mach. 9, 5.)

26. A videnie to večera a rána, o ktorých bola reč, je pravé; preto ty zapečať videnie, lebo po mnohých dňoch bude (splnené). (Jer. 32, 14; Zjav. 22, 10.)

27. A ja Daniel som bol za niekoľko dní ustatý a nemocný. Keď som vstal, konal som prácu kráľovskú, a bol som prestrašený pre videnie; ale nikoho nebolo, ktoby ho vyložil.

HLAVA 9.

Modlitba Danielova. Anjel mu zjaví budúce vyslobodenie skrze Krista a smrť jeho. Zkaza mesta Jeruzalema.

1 V prvom roku Daria,[2]) syna Asuerovho, zo semena médskeho, ktorý panoval nad kráľovstvom kaldejským,

2. v prvom roku panovania jeho porozumel som ja Daniel z kníh počtu rokov, o čom sa stala reč Pánova k Jeremiášovi prorokovi, že za sedemdesiat rokov dokoná sa zpustošenie Jeruzalema.[3])

3. I obrátil som tvár moju k Pánu, Bohu môjmu, modliac sa a prosiac ho v pôstoch, žinine a popole.

4. A modlil som sa k Pánu Bohu môjmu, a vyznával som a riekol: Prosím,

---

[1]) Jednoho z anjelov.

[2]) Šesť rokov a asi štyri mesiace zúrilo prenasledovanie. R. 170. pred Kr. zúril proti chrámu a ľudu. Dva roky neskoršie, v decembri 168 postavená bola modla na oltár Boží, ale kráľ bol už prvej každú úctu pravého Boha, sviatky, obriezku, zachovávanie zákona Mojžišovho pod ťažkým trestom zakázal.

[3]) Mužom tým volajúcim rozumejú Židia Michaela.

[4]) Keď sa bude blížiť čas messiansky, potom sa splní toto videnie.

[5]) Keď koniec príjde hnevu Božiemu, ktorý zkúšku na vyvolený ľud priviedol.

[6]) Čas prenasledovania.

[1]) Lež dopustením Božím.

[2]) Roku 537. pred Kristom.

[3]) Že sa počet 70 rokov, ktoré Jeremiáš predpovedal (29, 10.), ku koncu blíži.

Pane Bože, veľký a hrozný, ktorý zachovávaš smluvu a milosrdenstvo tým, ktorí ťa milujú, a prikázania tvoje zachovávajú;

5. zhrešili sme, neprávosť sme páchali, bezbožne sme konali, a odstúpili sme a odchýlili sme sa od tvojich prikázaní a súdov.

6. Neposlúchali sme služobníkov tvojich prorokov, ktorí mlúvili v mene tvojom kráľom naším, kniežatom naším, otcom naším, a všetkému ľudu zeme.

7. Tebe (patrí) Pane, spravodlivosť, ale nám zahanbenie tvári, ako je dnes mužom judským, a obyvateľom jeruzalemským, a celému Izraelu, tým, ktorí sú blízko, tým, ktorí sú ďaleko po všetkých zemách, do ktorých si ich vyhnal pre ich neprávosti, ktoré páchali proti tebe.

8. Pane, nám zahanbenie tvári, kráľom našim, kniežatom našim, i otcom našim, ktorí hrešili.

9. Ale u teba, Pána Boha nášho, je sľutovanie a odpustenie, že sme odpadli od teba,

10. a neposlúchli sme hlasu Pána Boho nášho, aby sme chodili dľa zákona jeho, ktorý nám dal skrze služobníkov svojich prorokov.

11. Ano všetok Izrael prestúpil zákon tvoj, a odchýlil sa, aby neslyšal hlasu tvojho, preto vylialo sa na nás zlorečenie a kliatba, ktorá je napísaná[1]) v knihe Mojžiša, služobníka Božieho, lebo sme hrešili proti Nemu.[2])

12. I splnil slová svoje, ktoré hovoril proti nám, a proti kniežatom našim, ktorí nás súdili, že priviedol na nás toto veľké nešťastie, akého nikdy nebolo pod celým nebom, aké sa stalo v Jeruzaleme.

13. Ako je napísané v zákone Mojžišovom, tak prišla na nás všetka tá bieda; a neprosili sme teba, Pane Bože náš, žeby sme sa boli odvrátili od neprávostí svojich, a mysleli na pravdu tvoju.

14. Tak bedlil Pán nad zlobou, a priviedol ju na nás; Pán Boh náš je spravodlivý vo všetkých skutkoch svojich, ktoré vykonal, lebo sme neposlúchali hlasu jeho.

15. A teraz, Pane, Bože náš, ktorý si vyviedol ľud svoj zo zeme egyptskej rukou silnou, a učinil si si meno až po dnešný deň; zhrešili sme, neprávosti sme páchali,

16. o Pane, proti všetkému zákonu tvojmu, prosím, nech sa odvráti hnev tvoj a prchlivosť tvoja od mesta tvojho Jeruzalema, a od svätej hory tvojej. Lebo pre hriechy naše, a pre neprávosti otcov našich stal sa Jeruzalem a ľud tvoj na potupu všetkým okolo nás.

17. Teraz teda vyslyš, Bože náš, modlitbu služobníka svojeho, a prosby jeho; a pre seba samého ukáž tvár svoju nad svätyňou tvojou, ktorá je zpustošená.

18. Nakloň, Bože môj, ucho svoje a slyš; otvor oči svoje a viď zpustošenie naše a mesto, nad ktorým je vzývané meno tvoje; lebo nie pre spravodlivosti naše predstierame prosby pred tvár tvoju, ale pre mnohé milosrdenstvá tvoje.

19. Vyslyš, Pane! Buď milostivý, Pane! Pozoruj a učiň; nemeškaj pre seba samého, Bože môj! Lebo meno tvoje vzývané bolo nad mestom, a nad ľudom tvojim.

20. A keď som ešte mluvil a modlil sa, a vyznával hriechy svoje, a hriechy ľudu môjho izraelského, a keď prestieral prosby svoje pred tvárou Boha svojho za svätú horu Boha svojho;

21. ešte som hovoril a modlil sa, hľa, muž Gabriel, ktorého som bol videl pred tým vo videní, rýchle priletel ku mne a dotkol sa ma za času obety večernej.[1])

[1]) III. Mojž. 26; V. Mojž.

[2]) Proti Bohu.

[1]) Priblížil sa ku mne, keď bol čas večernej obety. Večerná obeta bola obetovaná o deviatej hodine, t. j. o tretej po poludní dľa nášho času; o ktorej aj Ježiš Kristus pravá obeť, zomrel na

22. A učil ma, a hovoril mi, a riekol: Danielu, teraz som vyšiel, aby som ťa poučil a aby si rozumel.

23. Od počiatku prosby tvojej vyšla reč; [1]) a ja som ti to prišiel oznámiť, lebo muž žiadosti si;[2]) teda pozoruj na reč a porozumej videniu.

24. Sedemdesiat týždňov[3]) ukrátené je nad ľudom tvojim, a nad svätým mestom tvojim, aby prestalo prestúpenie, a koniec vzal hriech, a sotrená bola neprávosť; a privedená bola spravodlivosť večná, a splnilo sa videnie a proroctvo, a pomazaný bol Svätý svätých.[4])

25. Teda vedz a pozoruj: Od toho času, ako vyšla reč, aby zasa bol vystavený Jeruzalem až po Krista vojvodu, sedem týždňov, a šesťdesiatdva týždne budú; a ulice i múry zasa vystavené budú v úzkosti časov.

26. A po šesťdesiatichdvoch týždňoch zabitý bude Kristus; a nebude ľud jeho, ktorý ho zaprie. A mesto i svätyňu rozmece ľud s vojvodom, ktorý príde, a koniec jeho bude zkazenie, a po konci vojny uložené zpustošenie.

27. Ale potvrdí smluvu mnohým za jeden týždeň, a v polovici týždňa prestane krvavá i nekrvavá obeť; a v chráme bude ohavnosť zpustošenia, a až do skončenia a do konca trvať bude zpustošenie. (Mat. 24, 15.)

HLAVA 10.

Hlava táto a nasledujúca hovorí o dvoch kráľovstvách, povstalých z Alexandrovej ríše po jeho smrti, totižto o kráľovstve egyptskom a sýrskom. O Antiochovi mučiteľovi ľudu a lepšej dobe po ňom.

1. V treťom roku[1]) Cýra, kráľa perského, zjavené bolo slovo Danielovi, prímením Baltazár; a slovo to je pravdivé a sila veliká;[2]) a porozumel reč, lebo rozumenie je pri videniach potrebné.

2. V tých dňoch som ja Daniel za tri týždne smútil.[3])

3. Chleba žiaduceho som nejedol, a mäso i víno nevošlo do mojich úst, ani masťou som sa nemastil; dokiaľ sa neminuly dni troch týždňov.

4. A dňa dvadsiatehoštvrtého mesiaca prvého bol som pri veľkej rieke, ktorá je Tigris.

5. A pozdvihol som oči svoje a videl som; a hľa, muž jeden, oblečený v ľanové rúcho, a ľadvie jeho prepásané boly čistým zlatom.[4])

6. A telo jeho bolo ako chrysolit, a tvár jeho vyzerala ako blesk, a oči jeho ako lampa horiaca, a jeho ramená a telo až po nohy ako rozpálená meď, a hlas reči jeho ako hlas množstva.

7. Ale to videnie videl som ja, Daniel, sám; mužovia, ktorí so mnou boli, nevideli; ale hrúza veľká ich napadla, tak že utiekli a skryli sa.

---

kríži. Poneváč je v proroctve tomto reč o Messiášovi a jeho veľkej obete, preto sa zdá, že anjel prišiel o tomto čase.

[1]) Od Boha.

[2]) Si miláčkom Božím.

[3]) Anjel vysvetluje: nie 70 rokov, ale 70 týždňov ročných bude trvať, kým neprávosť sotrená bude. Tato celá doba rozkladá sa na tri malé: 7+62+1 a povedá sa, a) 7 týždňov=49 rokov prebehne od toho času, v ktorom znovuvystavenie Jeruzalema nariadené bude, „až po Krista (pomazaného) vojvodu"; b) počas 62 týždňov=434 rokov vystavené bude mesto „hoci v úzkosti" časov, a c) na konci 62 týždňov bude „pomazaný" (Kristus) zabitý a ľud jedného kniežaťa príjde a rozmete mesto i svätyňu. A ten „pomazaný" s mnohými na jeden týždeň=7 rokov smluvu uzavre; v polovici toho týždňa odstráni, zruší krvavé i pokrmné obety a až do znivočenia potrvá zpustošenie. Verše 24—27 vykladajú sa obyčajne ako proroctvo o smrti Kristovej a o zkazení Jeruzalema skrze Tita.

[4]) Doslovne: Svätý svätých. Týmto menom mohol byť nazvaný len Messiáš, ktorý bol zároveň Bohom. (Izai 9, 6.) Pomazanie jeho sa stalo darmi Ducha sv., ktoré sú obsažené v jeho božstve (Isai 11, 1.) a nastúpením jeho do úradu Messiáša.

[1]) Lepšie: v prvom mal prorok videnie na brehu rieky Tigris.

[2]) A veľká námaha a bieda.

[3]) Držal pokánie, aby mu Boh ukázal budúcnosť národa, ktorá sa mu zdála veľmi smutnou, lebo dosiaľ ešte len malá čiastka ľudu sa navrátila do vlasti, a aj táto mala veľké ťažkosti pri stavaní chrámu.

[4]) Anjel je ako kňaz odiaty, lebo zastupuje prostredníctvo medzi Bohom a ľuďmi; biela barva je obrazom slávy a svätosti; skvelý zlatý pás je kráľovská ozdoba.

8. Tu ostal som sám, a videl som toto veľké videnie; a neostalo sily vo mne, ale i tvár moja sa zmenila na mne, a zomdlel som, a bolo po mojich silách.

9. A slyšal som hlas jeho rečí, a slyšiac ich ležal som prestrašený na tvári svojej, a tvár moja prilnula k zemi.

10. A hľa, ruka dotkla sa ma, a postavila ma na moje kolená a na články rúk mojich.

11. A riekol ku mne: Danieľu, mužu žiadosti, porozumej slovám, ktoré ja hovorím k tebe, a stoj na svojom mieste, lebo teraz poslaný som k tebe. A keď mi povedal túto reč, vstal som trasúc sa.

12. A riekol ku mne: Neboj sa, Danielu, lebo od prvého dňa, ako zatúžilo srdce tvoje po porozumení,[1]) a ako si sa trýznil pred tvárou Boha tvojho, vyslyšané boly slová tvoje; a ja som prišiel pre reči tvoje.

13. Ale knieža kráľovstva perského[2]) mi odporovalo za jedenadvadsať dní; a hľa, Michael, jeden z kniežat predných, prišiel mi na pomoc, a ja som ostal tam u kráľa perského.[3])

14. Nuž prišiel som, aby som ťa poučil o tom, čo príde na tvoj ľud v posledné dni, lebo to videnie (pretiahne sa) na (mnohé) dni.

15. A keď mi hovoril takými slovami, sklonil som tvár svoju k zemi a mlčal som.

16. A hľa, jako podoba syna človeka, dotkla sa úst mojich; a ja otvoriac ústa svoje hovoril som a riekol tomu,, ktorý stál na proti mne: Pane môj, pri zjavení tvojom ochably kĺby moje a neostalo vo mne nijakej sily.

17. A jako bude môcť služobník Pána môjho mluviť s Pánom mojím? Lebo nijakej sily vo mne neostalo, ba ešte aj dych mi zastáva.

18. Tedy sa ma zasa dotklo ako videnie človeka a posilnilo ma

19. a rieklo: Neboj sa, mužu žiadosti: Pokoj tebe, posilni sa a buď mocný! A keď tak hovoril so mnou, posilnel som sa, a riekol som: Hovor, Pane môj, lebo si ma posilnil.

20. A riekol: či vieš prečo som prišiel k tebe? A teraz sa navrátim, aby som bojoval proti kniežaťu perskému. Keď som vychádzal, zjavilo sa prichádzajúc knieža grécke.[1])

21. Ale predsa ti oznámim, čo je zapísané v knihe pravdy;[2]) a nemám nijakého pomocníka vo všetkom tom, krom Michaela, kniežaťa vášho.[3])

(Zjav. 12, 7.)

---

[1]) Čo je vôľa Božia, načo poslala prozreteľnosť túto biedu na zem svätú, a či azda hriechy tých, ktorí sa navrátili, sú tomu príčina.

[2]) Dobrý anjel, anjel strážca ako v 21. a 12, teda i kráľovstvá majú svojich anjelov strážcov.

[3]) Anjel strážca perskej ríše chcel prekaziť dobrodenie, ktoré preukázal Cýrus ľudu tvojemu, a odporoval 21 dní mojim snahám, aby som naklonil perského kráľa ľudu tvojmu. Ale prišiel mi na pomoc Michael a strážca perský popustil. Pre toto som ostal tak dlho na perskom dvore. Ohľadom tohoto zápasu anjelov sú mienky vykladateľov rozdielne. Jedni to majú za skutočný zápas, iní zase len za obraz a podobenstvo. Veľká väčšina teologov držala a drží tento zápas za skutočný, lebo anjeli sú bytnosti, majú slobodnú vôľu i rozum, preto môžu mať svoju mienku o veciach, o ktorých im ešte nie je zjavená vôľa Božia. Ovšem, že ich vôľa je úplne podrobená vôli Božej. A preto ochránca perského kráľovstva mohol žiadať, aby národ židovský čim dlhšie ostal v Babylone, aby sa tak skrze nich známosť pravého Boha medzi Perskými rozšírila. Gabriel zase mohol byť toho náhľadu, že pre národ židovský je prospešnejšie, keď sa čim skôr navráti do vlasti a vystavia mesto a chrám. Pod kniežatom perským dľa sv. Hieronyma, Gregora, veľk. Teodoreta a iných sv. Otcov sa má rozumieť dobrý duch, ktorého Boh na ochranu perského kráľovstva ustanovil.

[1]) Prišiel som ťa poučiť o budúcnosti, a keď toto vykonám, nazpäť sa navrátim, aby sme spolu s Michaelom, anjela perského ako aj ich kráľa priviedli k prepusteniu židov. Keď som išiel k tebe, prišiel mi v ústrety ochranca Grékov. Prečo prišiel nehovorí Gabriel, ale ten chcel pravdepodobne židov v zajatí ďalej zadržať. Týmto chcel Gabriel ukázať, že jeho prítomnosť je veľmi potrebná u perského kráľa.

[2]) V knihe uzavretí Božích.

[3]) Z tohoto vidno, že Michael bol ochráncom ľudu vyvoleného. Aj Cirkev katolícka ho cti ako ochrancu, lebo takto vystupuje (Zjav. 12, 7.) a bojuje proti satanovi.

HLAVA 11.

Pokračovanie. Proroctvo o štyroch perských kráľoch. Války kráľov perských a syrských. Zkazenie zeme judskej od Antiocha.

1. Ja[1]) ale od prvého roku Daria medského stál som pri ňom, aby sa posilnil a zmocnil.[2])

2. A teraz ti zvestujem pravdu. Hľa, ešte traja králi stáť budú v Persii, a štvrtý zbohatne bohatstvom veľkým nado všetkých, a keď príde bohatstvom svojím k moci, popudí všetkých proti kráľovstvu gréckemu.[3])

3. Ale povstane kráľ silný, a panovať bude mocou veľkou; a urobí, čo sa mu bude ľúbiť.[4])

4. Ale keď stáť bude, potrené bude jeho kráľovstvo, a rozdelené bude na štyri vetry nebeské; ale nie medzi potomkov jeho, ani podľa moci jeho, ktorou on panoval; lebo roztrhané bude kráľovstvo jeho aj medzi cudzích okrem týchto.[5])

5. A zosilnie kráľ poludnia;[6]) ale z kniežat jeho (jedno)[7]) zmocní sa nad neho a panovať bude mocne; lebo jeho panovanie bude veľké.

6. A po ubehnutí rokov uzavrú smluvu,[8]) a dcéra kráľa poludnieho prijde ku kráľovi polnočnému urobiť priateľstvo, ale neobdrží sily ramena, ani neobstojí jej semeno;[1]) a vydaná bude ona i tí, ktorí ju priviedli, jej mládenci, i tí, ktorí ju podporovali v tie časy.

7. Ale stáť bude z kmeňa jej koreňa štep,[2]) a príde s vojskom, a vtiahne do krajiny polnočného kráľa, a zle s nimi nakladať bude a zaujme ich.

8. Okrem toho i bohov ich, i obrazy, i drahé nádoby strieborné i zlaté odvezie ako korisť do Egypta, a tak zvíťazí proti polnočnému kráľovi.[3])

9. A kráľ poludnia vojde do (jeho) kráľovstva, a navráti sa do zeme svojej.

10. Synovia jeho (polnočného kráľa) rozhnevajú sa a shromaždia veľké množstvo vojska, a príde jeden náhle, a rozvodní sa;[4]) a zasa príde a v rozhnevaní bude bojovať proti sile jeho.

11. A rozhorlený kráľ poludnia vytiahne a bojovať bude proti kráľovi polnočnému, a prihotovuje veľké vojsko, a vojsko to padne do ruky jeho.[5])

12. A zajme množstvo, a pozdvihne sa srdce jeho, a porazí mnoho tisíc, ale jednak nedokáže sa mocným.

13. Lebo kráľ polnočný zasa vystrojí množstvo o mnoho väčšie ako predtým, a pri konci časov a rokov pritiahne rýchle s veľkým vojskom a s nesmiernym vystrojením.[6])

---

[1]) Gabriel.

[2]) Dodával mu sily k panovaniu, aby sa stal nástrojom v rukách Božích k vyslobodeniu ľudu izraelského. Židia mali v tomto čase mnoho nepriateľov na kráľovskom dvore.

[3]) Títo traja králi sú: Kambyses, Pseudo-Smerdis a Darius, syn Histaspesov. Štvrtý bol bohatý Xerxes. Jeho otec mu zanechal nepočetné poklady, ktoré on tak rozmnožil, že platil za najbohatšieho na svete, ako to vypráva Herodot.

[4]) Alexander Veľký. Všetko sa mu vo vojnách podarí.

[5]) Mimo štyroch väčších kráľovství povstane z jeho ríše i mnoho menších.

[6]) Ptolomeus Lagi, kráľ egyptský, ktorý okrem Egypta vládnul aj Palestinou, čiastkou Arabie a inými južnými krajinami. Tento bol prvý z vodcov Alexandrových, ktorý si po jeho smrti korunu položil na hlavu.

[7]) Ale Seleukus Nikator, vodca Alexandrov, zakladateľ ríše novo-syrskej bol ešte väčší. Tento panoval od Eufrata až po Indus. Od tohoto verša hovorí anjel už len o dvoch ríšach: egyptskej a syrskej, lebo Palestina raz pod tú a raz pod túto patrila.

[8]) Manželstvom.

[1]) Bola Berenika dcéra Ptolomea Filadelfa, vydaná za Antiocha Thea, kráľa syrského; avšak nepodržala dlho moci a vážnosti svojej, bola od Laodiky, prvej manželky Antiochovej, i so synom svojím zavraždená.

[2]) Jeden z príbuzných: Ptolomeus Evergetes, syn Filadelfov, vlastný brat Berenikin.

[3]) Ptolomeus víťazne vybojoval Syriu, dal Laodiku odpraviť a sobral mnoho peňazí a pokladov po celej zemi a všetko odvlečol do Egypta; medzi iným i sochy bohov, od Kambysa odnesených: za to ho ľud Evergetom — Dobrodejom nazýval.

[4]) Ako povodeň zaplaví vojskom svojím všetko, kade potiahne, vybojovajúc mestá i prístavy morské, bol Antiochus, tak rečený Veliký.

[5]) Egyptský kráľ Filapator, ktorý nasledoval Ptolomäusa Evergetesa, nemal vojenského ducha, on miloval pokoj a rozkoš. Vojny ponechal svojim vodcom. Len keď už jeho nenasytný nepriateľ prišiel až k jeho stánku, postavil sa osobne na čelo vojska.

[6]) Po 13 rokoch pokoja tak urobil Antiochus, keď sobral náramné vojsko zvláštne v Médsku a Babylonsku.

14. A v tých časoch povstanú mnohí proti kráľovi poludnému: i synovia priestupníkov ľudu tvojeho sa pozdvihnú, aby naplnili videnie, a padnú.[1])

15. A príde kráľ polnočný a nanosí násyp, a zaujme veľmi opevnené mestá; a nevydržia ramená poludné, a povstanú vybraní jeho k odolaniu, ale nebudú mať sily.

16. A keď príde na neho, urobí podľa ľúbosti svojej, a nebude, kto by sa postavil proti tvári jeho; a zastane v slávnej zemi, a zkazená bude docela rukou jeho.[2])

17. Potom k tomu obráti svoje úmysly, aby do svojej moci dostal celé kráľovstvo jeho, a uzavre s ním vyrovnanie, a dá mu dcéru jednej zo žien, aby ho vyvrátil; ale ona nebude stáť (k jeho strane),[3]) ani nebude jeho (kráľovstvo).

18. Potom obráti úmysly svoje k ostrovom a zaujme mnohé, a zdržovať bude knieža,[4]) ktoré potupil, ale potupa jeho padne na neho.

19. Potom obráti úmysly svoje k pánstvu zeme svojej,[1]) a klesne, a padne, a nenajde sa.

20. A povstane na jeho mieste človek veľmi chatrný, a kráľovskej hodnosti nehodný;[2]) ale po niekoľko dňoch bude zničený, a nie v hneve, ani v boji.[3])

21. A stane na jeho miesto potupný, ktorého nebudú ctiť ako kráľa;[4]) a príde potajomky a obdrží kráľovstvo lstive.

22. A ramená bojujúceho[5]) vybojované budú od neho a zničené; a nadto i vodca smluvy.[6])

23. A po priateľstve s ním dopustí sa podvodu, a pritiahne a premôže s malým ľudom.[7])

24. A do hojných a bohatých miest vojde; a vykoná, čoho nevykonali jeho otcovia, ani otcovia jeho otcov; lúpeže, korisť a statky ich rozdelí, a proti pevnostiam vymýšľať bude lesť; a to až do času.[8])

---

[1]) Židia vtedy miernej vláde egyptskej poddaní, nespokojní súc, hľadeli si polepšiť; odpadli od Egyptanov, oddali mesto Antiochovi, ktorý však s nimi čo najkrutnejšie nakladal; tak prispeli prevrátenosťou svojou sami, k vyplneniu proroctva o starostiach im predpovedaných. (Vidz 8, 23.)

[2]) Antioch sa zasa vzmôže, prepadne Egypt, ktorý návalu jeho neodolá, potom, soberie mestá judské a zkazí celú zem.

[3]) Antiochus rozšíril krajinu svoju až po hranicu Egypta, ktorého mladý kráľ stál pod tútorstvom Rimanov. Rimania mu ponúkli pokoj. Poneváč chcel tiahnuť do Malej Asie, pokoj uzavrel a zasnúbil svoju dcéru Kleopatru 12 ročnému kráľovi Ptolomeusovi Epifanesovi, ktorá mala dostať za veno Celesyriu, Feniciu, Judeu a Samariu. Umysel jeho bol ten, aby si Kleopatra nadobudla stránku u vojska, kráľa pozbavila trónu a celú zem jej otcovi oddala. Ale úmysel jeho sa nesplnil, lebo Kleopatra viac milovala svojho manžela a novú vlasť, nežby bola služila otcovi za nástroj.

[4]) Ostrovami nazývali židia vôbec všetky zeme na pobreží morskom ležiace, alebo k moru vedúce. Po uzavretí pokoja s Egyptom poslal vojsko do Malej Asie, on sám podmanil pobrežie Cilicie, Karie, Aolie a Jonie. Nasledujúceho roku podmanil Thraciu. Na toto sa Rimania nemohli dívať pokojným okom i vyzvali ho, aby vyprázdnil Europu a Malú Asiu. Na čo im odpovedal Antiochus, aby sa nemiešali do záležitostí Asie, ako sa on nemieša do Italie. Prečo sa Rimania vypomstili na ňom. Lucius Scipio ho viackrát porazil na suchu i na mori, menovite pri Magnesii v Lycii tak že bolo nie len po jeho potupovaní, ale i po jeho sláve na vždy. Teraz on žiadal o pokoj, a obsiahol ho pod veľmi potupnými podmienkami: Zrieknúť sa celej Europy, Malú Asiu až po Taurus vyprázdniť, a svoju flottu na istý počet lodí obmedziť, a zaručiteľov, medzi ktorými mal byť aj jeho syn Antiochus Epifanes do Rímu poslať. Konečne 15.000 talentov (asi 52 mil. korún) válečných trov za dvanásť rokov platiť.

[2]) Nástupca Antiochusov bol Seleukus Filonov uloženú pokutu zaplatil, od ľudu zabitý bol.

[2]) Nástupca Antiochusov bol Seleukus Filapator, ktorý panoval dvanásť rokov. Tento musel za 9 rokov na tisíc hrivien platiť Rimanom. Poslal tedy svojho pokladníka Heliodora, aby vyberal túto daň, pričom Heliodor i jeruzalemský chrám chcel orabovať, o čom hovorí II. Mach. 3, 4—39.

[3]) Seleukus bol udajne Heliodorom služobníkom svojim otrávený.

[4]) Antiochus Epifanes, ktorého ako z potupy nazývali Epimanes, bláznivec, ktorému nenáležalo kráľovstvo syrské právom, ale Demetriovi, synovi Seleukovmu.

[5]) Egypt s pomocnými vojskami.

[6]) Kráľ egyptský Filometor, ktorý s Epifanesom smluvu uzavrel súc syn sestry jeho Kleopatry a jeho poručenec.

[7]) Antiochus po uzavretí mieru s Filometorom Pelusium, kľúč Egypta, obsadil syrským vojskom a potom úkladne ako priateľ a tútor kráľov bez veľkého namáhania prišiel až do Memfisu a zaujal Egypt.

[8]) Antiochus pod plášťom priateľstva koristil bohaté zeme a došiel až k Alexandrii, ale túto nemohol premôcť. Potom sa navrátil s korisťou svojou do vlasti, aby s novým vojskom vytiahnul proti Alexandrii.

25. A vzbudí sa sila jeho a srdce jeho proti kráľovi poludňajšiemu s veľkým vojskom; a kráľ poludnia popudený bude k boju s mnohými pomocníkami a veľmi silnými, ale neobstojí, lebo vymyslia lsti proti nemu.[1])

26. A tí, ktorí s ním požívajú chlieb, zničia ho, a vojsko jeho potlačené bude a veľmi mnohí padnú zabití.

27. A úmysel oboch kráľov bude zle činiť, a pri jednom stole budú lže mlúviť, ale nezdarí sa, lebo koniec na iný čas je odložený.

28. A navráti sa do zeme svojej s mnohým bohatstvom; a jeho srdce obráti sa proti svätej smluve; a prevedie to,[2]) a potom navráti sa do zeme svojej.

29. V určitý čas navráti sa, a pôjde proti poludniu, ale nebude prvému podobné to posledné,[3])

30. a prídu proti nemu lode a Rímania,[4]) a bude porazený, a navráti sa a rozhnevá sa proti zákonu svätyne a učiní a navráti sa, a mysleť bude proti tým, ktorí opustili svätú smluvu.[5])

31. A ramená z neho vstanú[6]) a svätyňu sily poškvrnia, a ustavičnú obetu odnímu, a postavia ohavnosť zpustošenia.[1])

32. A bezbožní k zákonu lstive stavať sa budú, ale ľud, ktorý zná svojho Boha, obdrží a učiní.[2])

33. A učení v ľudu[3]) budú učiť veľmi mnohých, ale budú padať mečom, ohňom, zajatím, vyplienením (za mnohé) dni.

34. A keď padnú, pozdvihnutí budú pomocou maličkou, a pridajú sa k nim mnohí úlisne.

35. A z učených padnú, aby zkúsení, a očistení a obielení boli až do určitého času; lebo príde ešte aj iný čas.

36. A bude konať kráľ po svojej vôle; a pozdvihne sa a chvastať sa bude proti každému bohu, a proti Bohu bohov bude mluviť veľké veci, a bude sa mu dariť, až sa dokoná hnev; lebo čo je určené, to sa vykonalo.[4])

37. A Boha otcov svojich nebude si vážiť, a bude túžiť za ženami, ani o nijakého boha dbať nebude; lebo proti všetkému povstane.

38. Ale boha Maozim[5]) bude ctiť na jeho mieste; a boha, ktorého neznali jeho otcovia, bude ctiť zlatom, a striebrom, a drahokamom a vzácnymi vecmi.

39. A bude hľadieť Maozima s cudzím bohom, ktorého poznal, ohradiť, a rozmnoží slávu, a dá moc nad mnohými a zem rozdelí darmo.[6])

40. A v určitom čase bojovať bude proti nemu kráľ poludnia, a jako víchor príde proti nemu kráľ polnočný s vozmi a jazdcami, a s veľkou námornou si-

---

[1]) Kráľ Poludnia je mladší brat Ptolomea Filometora, Ptolomeus Fyskon, ktorý sa v Alexandrii so sestrou Kleopatrou proti Antiochovi držal a po jeho odtiahnutí celého Egypta zmocnil.

[2]) Obliehanie Alexandrie sa nedarilo. Preto tiahol Antiochus na zvesť o povstaní v Jeruzaleme (2. Mach. 5, 11.—17.) do Palestiny a vyplienil chrám. (1. Mach. 1, 20.) Potom utiahol sa zpiatky do Syrie.

[3]) Alexandrinci sosadili s trónu Filometora, ktorý sa hodil do náručia strýka svojho Antiochusa, a miesto neho posadili brata jeho Ptolomäusa Fyskona. Fyskon žiadal o pomoc Rímanov. Antiochus odtiahol od Alexandrie a na tejto ceste lúpil židov. Medzitým sa Fyskon a Filometor vyrovnali a spoločne kraľovali. Antiochus tiahol znovu proti Egyptu a zaujal Cyprus i celý Egypt okrem Alexandrie. Bol by aj túto pevnosť zaujal, keby ho Rímania neboli prekazili v tom.

[4]) Lodi citejské či macedonské s poslancom rímskeho senátu, ktorého Egypt už dávno o ochranu prosil. Na čele posolstva bol C. Topilius Laenas. Sišiel sa s Antiochom pred Alexandriou a vynútil od neho sľub, že s vojskom svojim odtiahne z Egypta.

[5]) Čítaj o tom 1. Mach. 1, 30 atď.

[6]) Vojská od neho postavené budú.

[1]) t. j. modlu na to zpustošené a poškvrnené Sväté miesto, svätyne chrámu.

[2]) t. j. zvíťazí, náboženstvo si zachráni, plniť bude vôľu Božiu.

[3]) Nábožní.

[4]) To nešťastie je od Boha určené a príjde iste.

[5]) Boha sily, alebo boha mocného, pod ktorým sa má rozumieť Jupiter Kapitolský, ktorému Rimania pripisovali svoje víťazstvá. Tohoto jeho otcovia neznali, on prvý začal nasledovať zvyky rimanské.

[6]) Antiochus postavil zradných Židov, ktorí ctili Jupitera Kapitolského za dozorcov, a tým rozdelil majetok povražděných, pomordovaných židov. (1. Mach. 3, 36.)

lou, a vtrhne do zemi, a zpustoší ich a prejde.

41. V vníde do zeme slávnej,[1]) a mnohé (zeme) zahynú; a len tieto ujdú jeho ruke: Edom, a Moab a poprednejší zo synov Ammonových.[2])

42. A pošle ruku svoju na zem; a zem egyptská (mu) neujde.

43. A panovať bude nad pokladami zlata, a striebra, a nad všetkými drahocennosťami egyptskými; Lybiou a Etiopiou prejde.

44. Ale zastraší ho zvesť od východu a polnoci,[3]) a príde s veľkým množstvom zničiť a pobiť veľmi mnohých.

45. A založí stán svoj v Apadno[4]) medzi morami na hore slávnej a svätej; a príde až na vrch jeho, a nikto mu nebude pomáhať.[5])

HLAVA 12.

Proroctvo o vyslobodení ľudu božieho zo súženia. Zmrtvých vstanie. Sláva svätých. Koniec zpustošenia.

1. A v tom čase[6]) povstane Michael, knieža veľké, ktorý stojí za synov tvojho ľudu, lebo príde čas, akého nebolo, od času, ako počaly byť národy, až do toho času. A v tom čase spasený bude každý ľud tvoj, ktorý sa najde zapísaný v knihe.

2. A mnohí[1]) z tých, ktorí v prachu zeme spia, prebudia sa; jedni k životu večnému a iní k potupe, aby večne hľadeli (na ňu).[2]) (Mat. 25, 46.)

3. A ktorí učení budú, skvieť sa budú ako blesk oblohy; a ktorí vyučujú mnohých k spravodlivosti, ako hviezdy na večné veky.[3]) (Kniha múdr. 3, 7.)

4. A ty Danielu, zavri reči[4]) a zapečať knihu až do určeného času;[5]) mnohí ju prejdu, a mnohonásobné naučenie bude z nej.

5. I videl som ja, Daniel, a hľa, jako iní dvaja stáli; jeden s tejto strany brehu rieky,[6]) a iný s druhej strany brehu rieky.

6. I riekol som mužovi, ktorý bol oblečený do ľanového rúcha, a ktorý stál nad vodou rieky: Kedyže bude koniec týmto podivným veciam?[7])

7. Tu slyšal som muža, ktorý bol oblečený v ľanové rúcho, a ktorý stál nad vodou rieky, ako pozdvihol pravicu svoju a ľavicu k nebu, a prisahal na večne Živého, že do času a dvoch časov, a polovice času.[8]) A keď sa dokoná rozptýlenie ruky svätého ľudu, toto všetko sa splní.[9])

8. Ja som to slyšal, ale nerozumel som. I riekol som: Pane môj, čo bude potom?

9. A riekol: Iď Danielu, lebo zavrené a zapečatené sú reči až do určeného času.

---

[1]) Do Palestiny.

[2]) Tieto národy pridávali sa k nepriateľom židovským.

[3]) Že kráľ perský a armenský proti nemu povstali.

[4]) Stan môjho palácu.

[5]) Nikto ho neochráni trestu určeného. Antioch chcel olúpiť chrám chymajský, ale potupne bol zahnaný a zhynul biedne na ceste. Antioch je obraz Antikristov.

[6]) Prorocký výraz „v tom čase" nevzťahuje sa vždycky na bezprostredné udalosti, ale vôbec na budúcnosť, takže medzi predpovedaním a splnením sa viac sto rokov môže uplynúť. (Viď. Jer. 33, 15.) Tu je čas o konci sveta, ako to sv. Otcovia vôbec vykladajú. Anjel prejde zo súženia prenasledovania Antiochoveho na časy Antikristusove, ktoré s tými tak veľmi mnoho podobného majú. Podobne učinil aj Spasiteľ, keď predpovedal záhubu Jeruzalema, a s tým spojil hrozné udalosti na konci sveta. Niektorí vzťahujú toto proroctvo na časy machabejské, ale ono v úplnom smysle padá na koniec sveta.

[1]) Mnohí stojí tu miesto „všetci" ako to často užívané býva v mluve biblickej. (Rim. 5, 19.)

[2]) Rozumej o všeobecnom z mŕtvychvstaní, a budúcom osude mŕtvych. (Viď. Izai. 26, 19; Ján 5, 28, 29; Ezech. 37, 3.)

[3]) Hovorí o odmene bohabojných, a tých, ktorí iných k bázni Božej vedú.

[4]) Bedlive ich zachovaj.

[5]) Až do času predpovedaného konca sveta. Vtedy uvidia, že sa všetko splnilo.

[6]) Tigrisa.

[7]) Kedyže sa splní toto proroctvo? Splnenie čiastočné bolo za doby Machabejských, a úplné bude na konci sveta.

[8]) Čas a hodinu vie len Otec. Teda čas nemá sa brať za rok, čo i z toho poznať, že Daniel riekol: Ja som to slyšal, ale nerozumel (v. 8.)

[9]) Keď nastane najväčšie súženie, a keď ľud Boží bude pozbavený všetkej pomoci, pošle Pán svoju všemohúcu pomoc, a zničí nepriateľov svojich.

10. Vyčistení a zbielení, ako oheň vyzkúsení budú; a bezbožní bezbožne konať budú, ani neporozumejú všetci bezbožníci, ale rozumní porozumejú.

11. A od toho času, ako odňatá bude obeť ustavičná, a nastane ohavnosť zpustošenia je tisícdvestodeväťdesiat dní.[1])

12. Blahoslavený, ktorý dočká a príde až ku dňom tisíctristotridsiatimpiatim.[2])

13. Ty však iď k určenému (koncu) a odpočinieš; a na konci dní vstaneš k osudu svojmu.[3])

Potiaľto čítanie Daniela v hebrejských knihách. Čo nasleduje až do konca knihy, preložené je z Theodotionovho vydania.

HLAVA 13.

O čistotnej Zuzanne, pre chlípnú žiadosť dvoch starcov obžalovanej. Na smrť odsúdená. Od Boha skrze Daniela oslobodená.

1. A bol muž, prebývajúci v Babylone, a meno jeho Joakim.[4])

2. A pojal manželku menom Zuzannu,[5]) dcéru Helkiášovu, veľmi krásnu a bohabojnú.

3. Lebo jej rodičia sami spravodliví, vychovávali svoju dcéru podľa zákona Mojžišovho.

4. A Joakim bol veľmi bohatý, a mal ovocnú zahradu blízo domu svojho; a schádzavali sa k nemu židia preto, že bol najvzácnejší zo všetkých.[1])

5. A v tom roku ustanovení boli z ľudu dvaja starci za sudcov; (ako tí), o ktorých mluvil Pán: Nespravodlivosť v Babylone vyšla od starších, (od) sudcov, ktorí sa zdali ľud spravovať.

6. Títo často navštevovali dom Joakimov, a prichádzali k nim všetci, ktorí sa pravotili.

7. Keď sa ľud rozchádzal o poludní, vchádzala Zuzanna, a prechádzavala sa v ovocnej zahrade muža svojho.

8. A vídavali ju starci každý deň vchádzať a prechádzať sa; a zahoreli žiadosťou k nej,

9. a prevrátili svoj mysel, a sklonili oči svoje, aby nevideli nebo, a nerozpamätali sa na spravodlivé súdy.[2])

10. Boli teda obidvaja ranení láskou k nej, ale jeden druhému nezjavili svoju bolesť,

11. lebo sa hanbili oznámiť jeden druhému svoju žiadosť, že chcú ležať s ňou,

12. a každý deň striehli bedlivejšie, aby ju videli. A riekli jeden k druhému:

13. Poďme domov, lebo je hodina obedu. A vyjdúc rozlúčili sa.

14. A vrátiac sa zasa, išli sa spolu; a spytujúc sa jeden druhého na príčinu, vyznali žiadosť svoju. A teraz si spoločne ustálili čas, kedy by ju mohli samotnú nájsť.

15. I stalo sa, keď striehli príhodný deň, že vošla jedného dňa ako včera a predvčerom len s dvoma dievčatmi a chcela sa okúpať v zahrade, lebo bola horúčosť.

16. A nebolo tam nikoho krem dvoch starcov, skrytých, ktorí ju pozorovali.

17. Tedy riekla dievčatám: Prineste

---

[1]) Týchto 1290 dní činí skoro 3 a pol roka Súženia ktoré zapríčiní Antikristus, budú skoro toľko trvať ako Antiochusove, ktoré boly ich obrazom. Pod večnou obetou sa má rozumieť obeta omše sv., ktorú Antikristus bude sa usilovať zničiť a seba za modlu postaviť. Tieto biedy budú trvať 3 a pol roka.

[2]) K 1290 dňom dodáva ešte 45 dní. Dľa Theodoreta a sv. Jeronyma Antikristus zahynie na konci 1290 dní; a týchto 45 dní určené je k príchodu Kristovmu. Ktorí tento čas vzťahujú na dobu Antiochusa, tí týchto 45 dní určujú na čas medzi posvätením chrámu a smrťou Antiochusovou.

[3]) Ty Danielu nedožiješ tejto doby, ale zomreš a budeš spočívať do zmrtvých vstania. Potom aj ty prídeš k tej sláve a blaženosti, ktorá ti je určená. I. Kor. 15, 23.

[4]) Udal sa prípbeh ten na začiatku zajatia babylonského, keď Daniel ešte mladý bol. Vtedy Židia v Babylone bydliaci, ešte slobody požívali a starších zo svojho národa za svojich sudcov mali.

[5]) Lalia nie tak pre krásu, ale i pre čistotu srdca, ktorej tak hrdinský príklad dala.

[1]) Nabuchodonozor dovolil židom žiť dľa Mojžišovho zákona. Poneváč Joakim bol najvplyvnejší, v jeho dome odbavovaly sa sudcovské veci a pravdepodobne aj bohoslužba.

[2]) Ich chlipnosť úplne ich zaslepila tak, že zabudli na príkazy Božie.

mi oleja a masti,[1]) a dvere zahrady zavrite, nech sa umyjem.

18. A spravily ako im rozkázala; a zatvorily dvere zahrady, a vyšly zadnými dvermi, aby priniesly, čo bola rozkázala, a nevedely, že by starci boli vnútri skrytí.

19. A keď vyšly dievčatá, stali tí dvaja starci a pribehli k nej a riekli:

20. Hľa, dvere zahrady sú zavrené, a nikto nás nevidí, a my sme žiadostiví teba, preto privoľ nám, a lež s nami.

21. Ale ak nebudeš chcieť, vydáme proti tebe svedectvo, že bol s tebou mládenec; a že si pre tú príčinu poslala dievčatá od seba.

22. Tu vzdychla Zuzanna a riekla: Úzkosť obkľučuje ma so všetkých strán, pretože keď to učiním, smrť[2]) mi nastáva; ale keď neučiním, neujdem rukám vašim.

23. Ale lepšie mi je bez skutku upadnúť do rúk vašich, ako hrešiť pred tvárou Pána.

24. A zkríkla hlasom veľkým Zuzanna; ale zkrýkli aj starci proti nej.

25. A jeden bežal ku dverám zahrady, a otvoril (ich.)[3])

26. Tu keď počuli sluhovia domáci krik v zahrade, vtrhli zadnými dvermi, aby videli, čo sa stalo.

27. A keď tí starci hovorili, sluhovia sa veľmi zahanbili, lebo takej reči nikdy nebolo povedané o Zuzanne. A svitol druhý deň.

28. A keď prišiel ľud k Joakimovi, jej mužovi, prišli aj tí dvaja starci plní zlých myšlienok proti Zuzanne, aby ju usmrtili.

29. A riekli pred ľudom: Pošlite pre Zuzannu, dcéru Helkiášovu, manželku Joakimovu. A hneď poslali.

30. I prišla s rodičmi, a dietkami, a so všetkými príbuznými svojimi.

31. A bola Zuzanna rozkošná veľmi a peknej podoby.

32. Tedy tí nešľachetníci rozkázali, aby ju odkryli, bola totiž zakrytá, aby aspoň tak nasýtili sa jej krásy.[1])

33. Jej (príbuzní) oplakávali ju, a všetci, ktorí ju znali.

34. Tu povstanúc dvaja starci uprostred ľudu, položili ruky svoje na jej hlavu,[2])

35. a ona plačúc pozrela k nebu; lebo jej srdce dúfalo v Pánovi.

36. A riekli starci: Keď sme sa prechádzali v zahrade sami, vošla táto s dvoma dievčatmi a zatvorila dvere zahrady, a dievčatá prepustila od seba.

37. A prišiel k nej mládenec, ktorý sa bol ukryl, a ležal s ňou.

38. My, ktorí sme boli v kúte zahrady, vidiac neprávosť, bežali sme k nim, a videli sme ich spolu obcovať.

39. A jeho sme síce nemohli lapiť, pretože silnejší bol ako my, otvoriac dvere vyskočil,[3])

40. ale túto chytiac, pýtali sme sa, kto je ten mládenec, a nechcela nám povedať; tejto veci sme svedkovia.[4])

41. A uverilo im množstvo ako starcom a sudcom ľudu, a odsúdili ju na smrť.

42. A zavolala hlasom veľkým Zuzanna a riekla: Bože večný, ktorý znáš tajné veci, ktorý vieš všetko prv, nežli by sa stalo,

43. ty vieš, že krivé svedectvo vydali proti mne. Hľa, zomieram, ač som ničoho toho nevykonala, čo títo zlostne vymysleli proti mne.

44. A vyslyšal Pán jej hlas.

---

[1]) Voňavé masti, ktorými sa mastili po kúpeli.

[2]) Hriech menuje smrťou pred Pánom, smrťou a zkázou duše.

[3]) Aby vzbudil podozrenie, že cez ne utiekol mládenec.

[1]) Závoj mal dľa žiadosti Zuzannine chrániť ju pred chtivými očami starcov.

[2]) Svedkovia kládli ruky na hlavu zločinca, ktorý mal byť popravený. III. Mojž. 24, 14.

[3]) Otvorené dvere a prepustenie služiek, ktoré obyčajne boly pri svojich paniach pri kúpaní, boly obťažujúce okolnosti proti nej. A dodaly pravdepodobnosti ich skrivodlivému svedectvu.

[4]) Starci nevystúpili ako sudcovia, ale ako svedkovia. Rozsudok ponechali shromaždenému ľudu.

45. A keď ju viedli na smrť, vzbudil Pán ducha svätého muža, ešte mladého, ktorého meno bolo Daniel.[1])

46. A zvolal hlasom veľkým: Ja som nevinný od jej krvi.[2])

47. A obrátiac sa všetok ľud k nemu riekol: Jaká je to reč, ktorú si hovoril?

48. A on zastal uprostred nich a riekol: Či ste takí blázni, synovia izraelskí, že bez súdu[3]) a bez poznania pravdy odsúdili ste dcéru izraelskú?[4])

49. Vráťte sa k súdu, lebo tí skrivodlivé svedectvo vydali proti nej.

50. Tedy obrátil sa ľud náhle, a starci[5]) mu riekli: Poď a posaď sa medzi nás, a oznám nám; lebo tebe dal Boh česť staroby.

51. Ale Daniel im riekol: Odlúčte ich ďaleko jedného od druhého, a rozsúdim ich.

52. Keď odlúčení boli jeden od druhého, povolal jedného z nich, a riekol mu: Sostaraný v dňoch neprávosti! Teraz prišly hriechy tvoje, ktoré si predtým páchal,

53. keď si súdil nespravodlivé súdy, nevinných utláčajúc a zločincov prepúšťajúc, kdežto Pán riekol: Nevinného a spravodlivého nezabiješ.

54. Preto teraz, jestliže si ju videl, povedz, pod akým stromom si ich videl spolu sa rozprávať? A odpovedal: pod mastiksom.[6])

55. A Daniel riekol: Správne si zluhal na tvoju hlavu![7]) Lebo hľa, anjel Pána dostal rozkaz od neho, a roztne ťa na poly.[8])

56. A keď odpravil toho, rozkázal prísť druhému, a riekol mu: Semeno kanaanské[1]) a nie judské! Krása ťa svedla, a zlá žiadosť prevrátila srdce tvoje.

57. Tak ste robievali s dcérami izraelskými, a ony bojac sa vás, dávaly sa s vami do reči; ale dcéra judská netrpela neprávosti vašej.

58. Preto teraz povedz, pod ktorým stromom si ich postihol rozprávajúcich sa jeden s druhým? Ktorý riekol pod dubom.

59. Tu riekol mu Daniel: Luhal si aj ty na hlavu svoju; lebo čaká anjel Pánov majúc meč, aby ťa prefal[2]) na poly a zabil vás.

60. Tedy skríklo všetko shromaždenie hlasom velikým, a zvelebovali Boha, ktorý vyslobodzuje dúfajúcich v neho.

61. Potom povstali proti (tým) dvom starcom, lebo z ich úst dokázal Daniel, že vydali skrivodlivé svedoctvo a učinili im tak, ako oni boli zle učinili proti bližnému svojmu,

62. aby učinili podľa zákona Mojžišovho,[3]) a zabili ich. A tak bola ochránená v ten deň krv nevinná.

63. A Helkiáš a jeho manželka zvelebovali Boha za svoju dcéru Zuzannu, i s Joakimom jej manželom, a so všetkými príbuznými preto, že sa nenašla na nej vec hanebná.

64. A Daniel bol velikým u ľudu od toho dňa i potom.

65. A kráľ Astyages priložený bol k otcom svojim, a Cýrus Perský dostal kráľovstvo jeho.[4])

---

[1]) Boh mu dal vyššieho poznania.

[2]) Ja sa nepriznávam k jej odsúdeniu.

[3]) Bez vyšetrovania, prezkúmania.

[4]) Ako môžete na smrť odsúdiť vašu sestru. bez toho, aby ste hodnovernosť svedkov dokázali

[5]) Toto boli iní starcovia, ktorí znali prorockého ducha Danielovho. Tvoj prorocký duch ti dáva starcovskú hodnosť! Súď ju teda ty.

[6]) Grécky schivos: rozštiepený.

[7]) K svojej záhube.

[8]) Dobre hovoríš, že si ich videl hrešiť pod rozštiepeným, hľa roztne ťa anjel Boží.

[1]) Dľa neprávosti hodil by sa lepšie ku Kananejským pohanom, než k judskému národu Božiemu.

[2]) Naráža na meno grécke „prinos", pochádzali od „prio", rozrezávam.

[3]) Dľa Mojžišovho zákona (V. Mojž. 19. 16, 21) podstúpil skrivodlivý svedok ten istý trest, ktorý mal byť vymeraný obžalovanému. Boli teda pravdepodobne oba ukamenovaní.

[4]) Kráľ, ktorý je tu pomenovaný Astyagesom, je vlastne syn Astyagesov totiž Cyaxares II., alebo Darius Medský, ktorý podmanil s Cyrusom Babylon. On nosí tu meno otca svojho. — Tento posledný verš už patrí k nasledujúcej hlave, lebo nestojí s udalosťou Zuzanny v žiadnom spojení.

HLAVA 14.

Kráľ babylonský núti Daniela, aby sa klaňal Bélovi. Daniel ostáva stálym v úcte pravého Boha. Odhalí klam modlárskych kňazov. Zabije draka; hodený do levovej jamy. Od Boha zázračne vyslobodený.

1. A Daniel jedával pri stole s kráľom, a bol v úcte u neho nad všetkých priateľov jeho.

2. I bola u Babylončanov modla menom Bél;[1]) predkladali mu každý deň dvanásť mier bielej múky, a štyridsať oviec, a šesť džbánov vína.[2])

3. Aj kráľ ju ctil, a chodil každý deň sa jej klaňať; ale Daniel klaňal sa Bohu svojmu. I riekol mu kráľ: Prečo sa neklaniaš Bélovi?

4. Odpovedal mu a riekol: Preto že nectím modly rukou spravené, ale Boha živého, ktorý stvoril nebe i zem, a moc má nad každým telom.

5. I riekol mu kráľ: Či sa ti Bél nezdá Bohom živým? Či nevidíš, koľko zje a vypije každý deň?

6. A usmejúc sa Daniel odpovedal: Nemýľ sa, kráľu, veď je ten vnútri hlinený a zvonku medený, ani nikdy nejedol.

7. A rozhnevajúc sa kráľ povolal jeho kňazov a riekol im: Jestliže mi nepoviete, kto pojedá tieto náklady, pomriete.

8. Ale jestliže dokážete, že toto Bél zjedá, zomrie Daniel, lebo sa rúhal Bélovi. I riekol Daniel kráľovi: Staň sa podľa slova tvojho.

9. A bolo kňazov Bélových sedemdesiat okrem žien, maličkých a (dorastených) synov. A prišiel kráľ s Danielom do chrámu Bélovho,

10. a riekli kňazi Béloví: Hľa, my vyjdeme von; ty ale, kráľu, polož pokrmy, a nalej vína, a zatvor dvere, a zapečať prsteňom svojím.

11. A keď vojdeš ráno, a nenájdeš všetko strovené od Béla, nech smrťou zomrieme, alebo Daniel, ktorý luhal proti nám.

12. A z toho si nič nerobili, lebo boli spravili pod stolom tajný vchod, a tým vždycky vchádzali a strovili to (všetko).

13. Tedy sa stalo, keď oni vyšli, položil kráľ pokrmy pred Béla; Daniel rozkázal služobníkom svojim, a priniesli popol a posypal po celom chráme pred kráľom; a vyjdúc zatvorili dvere, a zapečatiac ich kráľovským prsteňom, odišli.

14. A v noci vošli kňazi podľa svojej obyčaje, i manželky i dietky ich, a pojedli všetko a popili.

15. Za včas rána vstal kráľ, a Daniel s ním.

16. A riekol kráľ: Či sú pečate celé, Danielu? Ktorý odpovedal: Celé, kráľu.

17. A hneď ako otvoril dvere, pozrúc kráľ na stôl, zkríknul hlasom veľkým: Veľký si, Bélu, a niet u teba nijakého klamu!

18. Ale Daniel sa zasmial a zadržal kráľa, aby nevstúpil dnu, a riekol: Hľa podlaha, pozri, čie sú toto šľapaje.

19. I riekol kráľ: Vidím šľapaje mužov, a žien i detí. A rozhneval sa kráľ.

20. Vtedy zlapal kňazov, i manželky, i dietky ich, a ukázali mu skryté dvierka, ktorými vchádzali stroviť, čo bolo na stole.

21. Tedy dal ich kráľ zabiť a dal Béla do moci Danielovi, ktorý ho sválal i chrám jeho.[1])

22. A bol na tom mieste (jeden) veľký drak; toho ctili Babylončania.[2])

23. I riekol kráľ Danielovi: Hľa, teraz už nemôžeš povedať, že by tento nebol boh živý; teda klaňaj sa mu.

---

[1]) Jeden z hlavných Bohov zeme.

[2]) Každý džbán mal asi 52.53 litrov.

[1]) Kráľ musel prísne potrestať kňazov, lebo išlo o jeho česť, lebo do očú luhali.

[2]) Persi mali dve bytnosti za bohov Ormuzda a Arimána. Väčšia čiastka ctila Ormuzda, menšia Arimána. Tohoto ctili v podobe hada. Keď Persi podmanili Babylon, úcta Arimána aj sem prešla. Aj iné národy ctili hadov. V Tebach, v jednom meste Egypta, boly hadi zasvätení Jupiterovi. V Melite mali svätého draka v jednej väži, ktorý bol obsluhovaný od vlastných kňazov. Dávali mu každodenne múky a medu, a on to pojedal.

24. Na to Daniel riekol: Pánu Bohu svojmu sa klaniam, lebo on je Boh živý; ale tento nie je živým Bohom.

25. Daj mi, o kráľu, moc, a zabijem draka bez meča a kyja. I riekol kráľ: Dávam ti ju.

26. Tedy vzal Daniel smolu, a masť, a srsť a svaril to spolu, a narobil hrúd a hodil do huby drakovi, a rozpučil sa drak. A riekol: Hľa, koho ste ctili.

27. Keď to počuli Babylonci, rozhnevali sa veľmi a shromaždili sa proti kráľovi rieknuc: Židom stal sa kráľ; Béla zkazil, draka zabil, a kňazov povraždil.

28. A išli ku kráľovi a riekli: Vydaj nám Daniela, ináč zabijeme teba i dom tvoj.

29. Keď kráľ videl, že sa tuho oborili na neho, prinútený súc, vydal im Daniela.

30. Ktorí ho hodili do levovej jamy, a bol tam za šesť dní.

31. V jame však bolo sedem levov, a dávali im každý deň dve teľatá a dve ovce; ale vtedy im nič nedali, aby sožrali Daniela.

32. I bol Habakuk [1]) prorok v Judstve, a ten navaril váry a nadrobil chleba do hrnca a šiel na pole, aby zaniesol žencom.

33. Ale anjel Pána riekol Habakukovi: Zanes obed, ktorý máš, do Babylona Danielovi, ktorý je v levovej jame.

34. I riekol Habakuk: Pane, Babylona som nevidel, a o jame neviem.

35. Tu chytil ho anjel za hlavu a nesúc ho za vlasy hlavy jeho, a postavil ho u Babylona nad jamou v prudkosti ducha svojho.[1]) (Ezech. 8. 3.)

36. I zvolal Habakuk rieknuc: Danielu, služobníku Boží, vezmi obed, ktorý ti poslal Boh.

37. I riekol Daniel: Zpomnel si na mňa, Bože, a neopúšťal si tých, ktorí ťa milujú!

38. A vstanúc Daniel jedol. Ale anjel Pánov zaniesol zasa Habakuka ihneď na jeho miesto.

39. A siedmeho dňa prišiel kráľ oplakávať Daniela. A prišiel k jame a pozrel do nej, a hľa, Daniel sedel medzi levami.

40. A zvolal kráľ hlasom velikým rieknuc: Veľký si, Pane Bože Danielov! A vytiahol ho z jamy levovej.

41. Tých ale, ktorí boli príčinou jeho záhuby, hodil do jamy, a zožraní boli vo chvíli pred ním.

42. Vtedy riekol kráľ: Bojte sa všetci prebývajúci na celej zemi Boha Danielovho; lebo on je Vysloboditeľ, ktorý koná divy a zázraky na zemi, ktorý vyslobodil Daniela z levovej jamy!

---

[1]) Tento Habakuk nie je azda ten, ktorého knihu máme. On prorokoval pod poslednými židovskými kráľmi, málo pred babylonským zajatím; preto za času Cýrusa mohol ešte byť živý. Jestliže žil prvej, tak musíme predpokladať dvoch prorokov tohoto mena.

[1]) Tak rýchle, ako sa duch môže pohybovať, totižto vo chvíli ho preniesol k Danielovej jame. O podobnom zázraku čítame aj v Sk. Ap. 8, 39, 40.

MENŠÍ PROROCI — OSEÁŠ.

MENŠÍ PROROCI.

PREDMLUVA

Po štyroch väčších prorokoch nasleduje dvanásť menších prorokov. Toto meno obdržali následkom menšieho objemu ich proroctví. V ostatnom sa títo proroci od väčších v ničom neodchylujú. Pre ich menší obsah, a aby sa mohli lepšie zachrániť, boli pravdepodobne v najstarších časoch do jednoho sväzku posbieraní a pod menom „Menších prorokov" opatrovaní. Ich povolanie bolo vyvolený národ chrániť pred odpadnutím od pravého Boha, karhať modlárstvo a z toho pochádzajúce neprávosti, oznamovať tresty Božie za hriechy a prestúpenia, a dobrým zvestovať lepšie časy, ktoré budú nasledovať za času, a v kráľovstve veľkého Vysloboditeľa. Tak ako to hovorí Ekkl. 49. 12. „Oni posilnili Jakuba a mocou viery vyslobodili."

OSEÁS

PREDMLUVA.

O Oseášovi prorokovi je len to známe, čo v proroctve sám o sebe udáva. Asi šesťdesiat rokov vykonával svoj vznešený úrad za časov Oziáša, Joathana, Acháza, Ezechiáša a Jeroboama. Kniha Oseášova obsahuje v krátkosti predpovedania, ktoré Oseáš, oznamuje kárajúc neprávosti Izraelove, predpovedajúc tresty Božie ale i lepšiu budúcnosť.

HLAVA 1.

Boh káže prorokovi, aby si vzal za manželku neviestku, aby dietkam z nej splodeným dal mená oznamujúce budúcnosť k poučeniu ľudu, jak veľmi modlosluţbou hreší. O navrátení sa do zeme a spojení sa s Judskými pod jednou hlavou.

1. Slovo Pánovo, ktoré sa stalo k Oseášovi, synovi Beeriho za dňov Oziáša, Joatana, Acháza, Ezechiáša, kráľov judských, a za dňov Jeroboama syna Jásovho, kráľa izraelského.[1])

2. Počiatok reči Pánovej k Ozeášovi: A riekol Pán k Oseášovi: Iď, vezmi si smilnicu za manželku, a zploď si dietky smilstva; preto že smilniac smilniť bude zem (odstúpiac) od Pána.[2])

[1]) Deje týchto kráľov nachodia sa v IV. Kráľ. 14—15.

[2]) Smilstvom odvráti sa od Boha. Poneváč ľud

3. A odišiel a vzal si Gomeru, dceru Debelaimovu; a počala, a porodila mu syna.[1])

4. A riekol mu Pán: Nazvi meno jeho Jezrahel;[2]) lebo ešte máličko, a krvavý zločin Jezrahela navštívim na dome Jehu a učiním, že kráľovstvo domu izraelského bude odpočívať.

5. V ten deň dolámem aj luk Izraelov v údolí jezrahelskom.[3])

6. A ona počala opäť a porodila dcéru. A riekol: Nazvi meno jej: Bezmilosrdenstva,[4]) lebo sa už viacej nesmilujem nad domom izraelským, ale docela zabudnem na nich.

7. A nad domom judským sa sľutujem, a vyslobodím ich skrze Pána, ich Boha; ale nevyslobodím ich lukom a mečom, a válkou, a koňmi, a jazdcami.[5])

8. A odstavila tú Bezmilosrdenstva; a počala, a porodila syna.[1])

9. I riekol: Nazvi meno jeho: Nie môj ľud; lebo vy nebudete ľud môj, a já nebudem váš.[2])

10. A počet synov izraelských bude ako piesku morského, ktorý je bez miery, a bez počtu,[3]) a na tom mieste, kde im budú riekať: Vy ste nie môj ľud; bude sa im riekať: vy ste synovia Boha živého![4])

11. A shromaždia sa synovia judskí, a synovia izraelskí spolu; a ustanovia si jednu hlavu.[5]) a vytiahnu zo zeme; lebo bude veľký deň jezrahelský.[6])

HLAVA 2.

Odvracia ľud izraelský od modlárstva. Neposlušným sľubuje pomstu; poslušným odmenu.

1. Hovorte bratom vaším: „Ľud môj!" a sestri vašej: Milosrdenstva došlá.[7])

2. Súďte matku vašu, súďte; lebo ona nie je (viac) moja manželka, a já nie som jej manžel.[8]) Nech odníme svoje smilstvá

---

opustil Bohamanžela svojho (Izai. 3, 4.) a dopustil sa modlárstva, miesto pravého Boha ctí množstvo modiel, preto podobá sa smilníkom. Vezmi si nevestku za ženu a znázorni im tieto ich ohavnosti. Či si prorok vskutku vzal nevestku za ženu, a s ňou plodil dietky, alebo či je to len obraz, neni ustálené medzi vykladateľmi. Za skutočné pojatie hovorí najviac sv. Otcov: Ireneus, Basil. Augustin, Cyrill, Theodoret, Tomáš. Za podobenstvo držalo a drží to najviac starých i nových Židov, zpomedzi sv. Otcov aj sv. Jeronym, ku ktorému sa pridávajú noví vykladatelia.

[1]) Tí, ktorí sú za skutočné manželstvo proroka so smilnicou, držia Gomeru za chýrnu necudnicu; ktorí to pokladajú za podobenstvo, vidia v tom modlársky národ židovský.

[2]) To znamená: Boh bude rozsievať t. j. rozmece vás. Pomenuj tohto chlapca od tej necudnice Jezrahelom, aby porozumeli trestu, ktorý ich očakáva, lebo je už nie dlhý čas, čo zahynie kráľovstvo a oni budú rozmetaní medzi národy. Dom jeho bol panujúcim domom vtedy v Izraeli. Jezrahel bolo jedno z hlavných miest v Izraeli, kde bol Nábot zavraždený. Jehu sa podobral tento zločin vypomstiť, ale aj on sám páchal zločiny, menovite klaňal sa teľcom. viď IV. Kráľ. 9, 21; 10, 17, 3.

Toto proroctvo splnilo sa asi o pol stoletia, keď Izraeliti v 6 roku panovania Ezechiáša od Salmanassara do Assyrie odvedení boli.

[3]) Vtedy znivočím vojsko izraelské na rovine Jezrahel; totižto celé kráľovstvo Izraelské.

[4]) Ja mám dcéry ktoré majú meno Bezmilosrdenstva, lebo nezaslúžia, aby som sa sľutoval nad nimi.

[5]) Kráľovstvo Juda bolo pod Oziášom Bohu oddané a preto malo byť zachránené, zvláštnym milosrdenstvom Božím a nie ich hrdinskosťou. IV. Kráľ. 19, 35; Izai 36, 37. Ale aj týchto opustil Boh, keď sa ho oni zpustili.

[1]) Dietky dostávali vždy hroznejšie a hroznejšie mená, aby židov ako živý príklad napomínaly k oddanosti k Bohu.

[2]) Nebudem viacej vaším ochrancom, kráľom, dobrodincom a Bohom, dľa smluvy s vašimi otcami.

[3]) Keď už prorok poukázal na desnú budúcnosť Židov, teraz, aby nevinní neklesali, dodáva nádeje a sľubuje krajšiu budúcnosť pre spravodlivých Izraelitov, ktorých bude toľko ako piesku v mori. Že sa toto vzťahovalo na čas Messiáša, dokazujú dejiny, lebo židov sa z Babylonu veľmi málo navrátilo. Dokazujú to aj apoštolovia. Rím. 9, 25, 26; I. Petr. 2, 10.

[4]) Na tom istom mieste, kde zahynuli telesní Izraeliti, budú prví kresťania. Tam v Palestine povstala prvá Cirkev, opravdový to ľud Boha živého.

[5]) Pod hlavu Messiáša (Isai. 11, 13; Ezech. 37. 15.)

[6]) V ten deň stane sa veľká udalosť: Jezrahelským bude sa volať ten deň, lebo Boh sám bude rozsievať a zakladať nový ľud, ktorý nastúpi na miesto zahynutého národa vyvoleného, a ktorý bude prinášať ovocie cnosti a dokonálosti.

[7]) Privolajte vaším bratom a sestrám: Dnes sme zasa ľudom Božím, a on vás zase prijal na milosť.

[8]) Už je po našom manželstve. Tu zasa vyhráža ľudu izraelskému, ktorého menuje menom matky a dietok.

od tvári svojej, a cudzoložstvá svoje zprostred prs svojich;[1])

3. aby som ju azda neolúpil do naha, a aby som ju nepostavil ako v deň jej narodenia;[2]) a učinil ju ako púšť, a postavil ju ako zem bezcestnú, a umoril smädom.[3])

4. A nesľutujem sa nad jej dietkami, lebo sú dietky smilství;[4])

5. lebo smilnila ich matka, potupená je, ktorá ich počala, preto že riekla: Pôjdem za milencami svojimi, ktorí mi dávajú chlieb môj a vodu moju, vlnu moju ľaň môj, olej môj, a nápoj môj.[5])

6. Preto hľa ja opletiem cestu tvojú tŕnim, a ohradím ju hradbou a nenajde chodníkov svojich.[6])

7. A bude behať za svojmi milenci, ale ich nedohoní, bude ich hľadať, ale nenájde ich, a riekne: Pôjdem, a navrátim sa ku svojmu prvému manželovi, lebo mi vtedy dobre bolo, lepšie ako teraz.[7])

8. A to nevedela, že som jej ja dal obilie, víno a olej, a že som jej ja rozmnožil striebro a zlato, ktoré vynakladajú na Baala.

9. Preto sa obrátim, a odoberiem si svoje obilie, v jeho čas, i víno svoje v jeho čas, a vlnu svoju i ľan svoju, ktoré zakrývaly jej hanbu.[8])

10. A teraz odokryjem jej bláznovstvo pred očami jej milencov;[9]) a nikto ju nevytrhne z ruky mojej.

11. A učiním koniec všetkej jej radosti, jej slávnostiam, a jej Novomesiacom, jej sobotám, a všetkým jej sviatkom.[1])

12. A zničím jej vinicu a figové stromy, o ktorých hovorila: Toto sú moje mzdy, ktoré mi dali moji milenci;[2]) a obrátim ju na les, a zver poľná ju zožerie.

13. A navštívim ju v dni Baalové, v ktorých zapaľovala kadidlo, a ozdobovala sa zaušnicami svojimi, a záponou svojou, a chodievala za milencami svojimi, a zapomínala na mňa, hovorí Pán.

14. Preto, hľa, ja ju privábim k sebe, a odvediem na púšť, a budem jej do srdca hovoriť.[3])

15. A dám jej z tohože miesta vincúrov,[4]) a údolie Achor k povzbudeniu nádeje;[5]) a tam bude spievať, ako za dní mladosti svojej a východu svojho z Egypta.

16. A stane sa v ten deň, hovorí Pán: volať mu bude: Manžel môj, a nebude ma viac nazývať: Baal môj.[6])

17. Potom odnímem z jej úst mená Baalov, a nezpomne si viac na ich meno.

18. A uzavrem s nimi smluvu v ten deň,[7]) so zverou poľnou, a s vtáctvom nebeským, i s plazom zemským, a vyplienim so zeme luk, meč a vojnu, a učiním, že budú bezpečne zpočívať.[8])

---

[1]) Nech už zanechá modlárstvo ľud a nech sa obráti k pravému Bohu.

[2]) Aby som zase tak nenakladal sním ako v Egypte na počiatku jeho. Ezech. 16, 2.

[3]) Aby som ich neodviedol do zajatia, kde budú biedu, hlad a smäd trpieť a pohynú.

[4]) V modlárstve sú zplodené a vychované.

[5]) Hovorí ľud izraelský: Ja sa budem pridržať modiel vonkajších národov, ktoré mi všetko dajú, čo potrebujem.

[6]) Budem sužovať modloslužobníctvu oddaný židovský národ.

[7]) Takto hovorí aj kajúcna duša obracajúca sa k Bohu svojmu, prameňu všetkého šťastia.

[8]) Odoberiem vám všetkú úrodu, aby ste núdzu trpeli.

[9]) Národov, ktorých spojenstvo hľadala.

[1]) Nebude mať sviatku, lebo vás odvediem medzi pohanské národy. (v IV. Mojž. 10, 10; 28. 11—14).

[2]) Aj tú úrodu privlastňuje modlám svojim.

[3]) Tu zasa slubuje prorok krajšiu a lepšiu budúcnosť. Keď pretrpí trest za svoju neveru a zlosť, prídu na ňu dobré časy. Toto sa z čiastky vyplnilo vyslobodením zo zajatia, ale obzvláštne v dobe Messiánskej.

[4]) Hebr.: Dám jej vinice z jej zeme, odkiaľ musela vytiahnúť.

[5]) Údolie Achor je blízo Jericha na hranici Palestíny (Joz. 7, 24—26); tadiaľto tiahli Židia prvýkrát do zasľúbenej zeme. Tadiaľto sa aj zo zajatia navrátia.

[6]) Celkom opustí modlárstvo. V tom blaženom čase zasa nastane pravý pomer medzi mnou a ľudom mojim. On ma bude nazývať Bohom mojim, a bude v ohavnosti mať modlárstvo.

[7]) V dobe messiánskej.

[8]) Toto vzťahuje sa na dobu Mesiášovu, lebo židia po zajatí mnoho trpeli od egyptských a syrských kráľov, menovite od zlostného Antiochusa. Táto doba nastane za času Kniežaťa pokoja (I. Mojž. 49, 10; Ján 14, 27.) ale menovite pri jeho druhom príchode, keď všetkých nepriateľov premôže, a všetkým válkam koniec učiní. (Rím. 8, 22; Isai 11, 6—9.)

19. A zasnúbim si teba na veky; a zasnúbim si teba v pravde a súde, v milosrdenstve a sľutovaní.

20. A zasnúbim si teba vo vernosti, a poznáš, že ja som Pán.[1])

21. A stane sa v ten deň, vyslyším, hovorí Pán, vyslyším nebesá, a ony vyslyšia zem.[2])

22. A zem vyslyší obilie, a víno, a olej; a tieto vyslyšia Jezrahela.[3])

23. A zasejem si ju do zeme, a sľutujem sa nad tou, ktorá bola Bez-milosrdenstva.

24. A Nie-ľudu-môjmu rieknem: Môj ľud si ty; a on povie: Boh môj si ty![4])

HLAVA 3.

Obraz opustenosti židov. O krajšej budúcnosti po návrate zo zajatia.

1. A riekol Pán ku mne.[5]) Iď ešte a miluj ženu,[6] ktorá je milovaná od priateľa, a cudzoloží, ako Pán miluje synov izraelských, hoci hľadia za cudzími bohy, a milujú mláto hroznové.[7])

2. A zadovážil som si ju za pätnásť strieborných, a za pol druha korca jačmeňa.

3. Potom som jej riekol: Mnoho dní ma budeš čakať, a nebudeš smilniť, a žiadnemu mužovi sa nepoddáš, ale aj ja budem čakať na teba.

4. Lebo dlhý čas budú sedieť synovia izraelskí bez kráľa a bez kniežaťa, bez obety, a bez oltára, bez efod,[1]) a bez terafim.[2])

5. A potom sa obrátia synovia izraelskí a budú hľadať Pána Boha svojho, a Davida kráľa svojho:[3]) a budú sa báť Pána pre jeho dobrotu v posledných dňoch.[4])

HLAVA 4.

Obvinenie židov z rozličných hriechov, menovite z modlárstva. Ohlasuje im pomstu Božiu. Napomína Judských, aby Izraelských v modlárstve nenasledovali.

1. Slyšte slovo Pánovo, synovia izraelskí, lebo Pán má súdiť nad obyvateľmi zeme, lebo niet ani pravdy, ani milosrdenstva, ani poznania Boha na zemi.[5]

2. Lebo zlorečenie, lož, a vražda, a krádež a cudzoložstvo sa rozmohly, a krv po krvi sa vylieva.[6])

3. Preto smúti zem,[7]) a omdlieva, čo v nej prebýva; zver poľná a vtáctvo nebeské; áno i ryby morské hynú.[8])

4. Ale nikto nesúď, nikto netrestaj,[9]) lebo ľud je ako tí, ktorí sa protivia kňazovi.[10])

---

[1]) Potom uzavrem s tebou večnú smluvu, keď ti pošlem milosť, a spravodlivosť, a všetky svoje zasľúbenia vyplním v kráľovstve Messiášovom. (Žalm 44, 7; Rím 1, 5; Isai. 11, 5.)

[2]) Potom celá príroda bude spoluúčinkovať k blahu človeka, ktorá dnes mnohokrát bojuje proti nemu. Kristus sošlachtil prirodzenosť ľudskú ako aj celú prírodu, a na konci vekov príde konečné vykúpenie. (Rím 8, 21; Izai. 65, 17.)

[3]) Jezrahel t. j. nové semä a nové pokolenie sám Boh rozoseje, a celú zem naplní úrodou.

[4]) Toto vzťahuje sa na nové pokolenie obnovené v Kristovi, ako to proroci a apoštolovia dosvedčujú. Jer. 31, 31—33; Rím. 9, 24:

[5]) Jako prorok prvým manželstvom smilovanie Božie nad ľudom vyznamenáva, ktoré Boh z najhlbšej biedy pozdvihol, tak druhým manželstvom dáva výraz nevernosti a trestu ľudu.

[6]) Druhú nie Gomeru.

[7]) Bezcenné veci, totižto modly. Tento obraz má znázorňovať modlárstvo židov po návrate zo zajatia, a po príchode Vykupiteľovom.

[1]) Vrchná šata kňazská, v ktorej sa nachádzalo sv. orakulum.

[2]) Terafim boly domáci božkovia, ktorých pýtali sa o radu. Smysel je nasledujúca: Príčina, prečo bude židovský národ pozbavený všetkej samostatnosti a všetkých práv, je modlárstvo. Toto proroctvo sa vzťahuje na duševnú neveru židov, lebo počas babylonského i assyrského zajatia boly obety prinášané. Viď Bar. 1, 10; Ezech. 14. 1—3; 20, 30.

[3]) Potom budú hľadať milosť božiu u Messiáša, ktorého proroci často i Davidom nazývajú. Ezech. 34, 23; Jer. 30, 9; Amos. 9, 1.

[4]) Táto doba bude na konci vekov, keď izraeliti vstúpia do ovčinca Kristovho. Izai. 2, 2.

[5]) Boh započne trest, lebo niet vernosti v slove a skutku, ani láska k ľuďom.

[6]) Všeliký hriech naporád sa pácha.

[7]) Zem smúti, keď jú neobrábajú. Stvorenia musia s hriešnymi ľudmi.

[8]) Hynutie rýb ukazuje na hroznú suchotu.

[9]) Každé karhanie, každý trest márny je, pri zatvrdlivosti ľudu sa umenší počet živočichov.

[10]) Ľud tvoj protirečí prorokom i kňazom, preto mu je smrť pripravená. V. Mojž. 17, 9—12.

5. A padneš dnes, a padne s tebou i prorok, v noci umlčím matku tvoju.[1])

6. Zahynul ľud môj, preto že nemal umenia,[2]) ponevráč si ty pohŕdal umením, pohrdnem tebou, aby si mi neslúžil ako kňaz, a že si zabudla na zákon u Boha tvojho, zabudnem aj ja na synov tvojich.

7. Čím početnejšie sa rozmnožili, tým viac hrešili proti mne;[3]) ich slávu premením na potupu.

8. Hriechy ľudu môjho ich ztrovia, a po ich neprávostiach budú dychtiť ich srdcia.[4])

9. Preto ako ľudu tak bude aj kňazovi,[5]) a navštívim na ňom cesty jeho, a odplatím mu smýšlanie jeho.

10. A budú jiesť, ale sa nenasýtia; smilnili a neprestávali, preto že opustili Pána a nezachovávali príkazu jeho.

11. Smilstvo, a víno a opilstvo odberajú rozum.

12. Ľud môj sa opytuje dreva svojho, a palica jeho má mu dať oznámenie, [6]) lebo duch smilstva ich oklamal, a smilstvo odvrátilo ich od ich Boha.

13. Na vrchu hôr obetovali, a na pahrbkoch zapaľovali kadidlo, pod dubom, topoľom a brestom, lebo príhodný je ich tieň; preto budú smilniť dcéry vaše a nevesty vaše budú cudzoložnice.[7])

14. Nenavštívim trestom dcéry vaše, keď budú smilniť, ani nevesty vaše, keď budú cudzoložiť; veď oni sami obcovali so smilnicami, a obetovali so zhýrilcami a nerozumný ľud má byť bitý?

15. Jestliže smilníš ty, Izraelu, aspoň Juda nech sa neprehrešuje, a nechodievajte do Galgala, a nestúpajte hore do Bethaven,[1]) ani neprísahajte: žije Pán.

16. Lebo ako bujná krava, tak sa spieral Izrael; teraz ich bude Pán pásť, ako baránka z ďalekosti.[2])

17. Efraim má účasť v modlách, opusti ho.

18. Ich hodovanie je oddelené; smilniac smilnili; milovníci hanby sú jeho ochrancami.

19. Vietor ich uchvátil na krídla svoje, a zahanbení budú pre svoje obety. [3])

HLAVA 5.

Obviňuje kniežatá a kňazov zo zlého príkladu a modlárstva. Oznamuje im a ich nástupcom pomstu Božiu.

1. Slyšte to kňazi, a pozorujte dome izraelský a dome kráľovský poslúchajte, lebo proti vám je súd, preto že ste osídlom pre stráž,[4]) a sieťou rozostrenou na (hore) Tábor.

2. Obety ste uchýlili do hlbiny;[5]) ale ja ich potrescem všetkých.

3. Znám ja Efraima, a Izrael je nie skrytý predo mnou; lebo teraz smilnil Efraim, a poškvrnil sa Izrael.

4. Neobracajú myšlienky svoje, aby sa obrátili k Bohu svojmu; lebo duch smilstva je medzi nimi, a Pána nepoznávajú.

5. A vysokomyseľnosť Izraelova mu svedčí do tvári jeho; a Izrael i Efraim

---

[1]) Čo skoro zahyniete Izraeliti aj s vašími falošnými prorokmi. I matka tvoja, totižto hlavné mesto, zahynie tak rýchlo, ako na deň nasleduje noc.

[2]) Také umenie, ktoré nie len rozum osvecuje, ale i vôlu k činu pohýna.

[3]) Čím viac sa ten ľud vzmáhal, tým nerozumnejšie nadužívali dobrotu Božiu.

[4]) Kňazstvo majúc úžitok z obetí, od ľudu za hriechy prinášaných, praje si, aby ľud hrešil.

[5]) Spoločníci a pomáhači ohavností nech zostanú spoločníkmi ich trestov.

[6]) Ľud s modlárstvom sprevádza i hádanie, ktoré sa palicou alebo šípami konalo.

[7]) Páchajú modlárstvo a s nim spojené hriechy.

[1]) Veľmi povestné miesta (I. Kráľ. 7, 16; Sud. 20, 18; I. Kráľ. 10. 3.) Boly hlavnými miestami modlárstva. Bethaven znamená dom Boží a ten sa obrátil na dom modiel.

[2]) Keď rád ďaleko odbehuje, zavedie ho Pán ďaleko od vlasti, do zajatia.

[3]) Budú rozmetaní ako plevy od vetra, a rozptýlení pre ich modly ktoré im nevládaly pomôcť.

[4]) Miesto strážcov ste zradcovia ľudu. Súd príde na vás; ste príčinou a príležitosťou, že ľud zaplietol sa do hriechov a naposledy ztratil svojú slobodu. Stráž sú tí, nad ktorými mali kniežatá a kňazi strážiť: ľud. Dľa Hebr.: miesto „stráž" „Masfa", hora v Zajordánsku; na tej i na Tábore sa modloslužba páchala.

[5]) Hlboko ste klesli svojmi obetami.

padnú pre neprávosť svoju, a padne Juda s nimi.[1])

6. Pôjdu so stádami svojimi a kŕdlami svojimi hľadať Pána, a nenajdú ho; vzdialil sa od nich.[2])

7. Proti Pánovi sa prehrešili, lebo plodili cudzích synov;[3]) teraz ich sožerie (jeden) mesiac[4]) i s ich údeľmi.

8. Trúbte na trúbu v Gába, a trúbte aj v Rama; kričte v Betáven, za chrbtom tvojim je, Benjamine.[5])

9. Efraim sa stane púšťou v deň trestu; na pokoleniach Izraelových ukážem vernosť.[6])

10. Kniežatá judské sú podobné tým, ktorí odorávajú medze; na nich vylejem hnev môj ako vodu.[7])

11. Útisk snáša Efraim, zlomený súdom; lebo začínal chodiť za nečistotou.[8])

12. A ja som ako moľ na Efraima; a ako hniloba na dom Judov.[9])

13. A videl Efraim svoju slabosť, a Juda svoje putá; a odišiel Efraim k Assurovi, a poslal ku kráľovi, pomstiteľovi; ale on nebude môcť vyliečiť vás, ani vám obväzky nebude môcť rozviazať.

14. Lebo ja som pre Efraima ako levica, a ako mladé ľvíča pre dom Judov.[1]) Ja uchvátnem a pôjdem, vezmem, a niet, ktoby vytrhol.

15. Idúc navrátim sa na miesto svoje,[2]) dokiaľ neklesnete, a nebudete hľadať tvár moju.[3])

HLAVA 6.

Obvinenie kňazov a kniežat izraelských z modlárstva a nemravného života. Márne sa teší ľud izraelský v Bohu, Boh im sľubuje spravodlivý trest.

1. V súžení svojom zavčas rána povstanú ku mne (hovoriac):[4]) Poďte, a navráťme sa k Pánovi;

2. lebo on nás chytil, a uzdraví nás; on nás zbil, a vylieči nás.

3. On nás obživí po dvoch dňoch, a tretí deň nás vzkriesi,[5]) a budeme živí pred tvárou jeho. Vedieť a usilovať sa budeme, aby sme poznali Pána; ako svitanie pripravený je východ jeho, a ako jarný dážď príde k nám, a ako jasenná príška na zem.[6])

4. Čo ti učiním, Efraim? Čo ti vykonám, Juda? Milosrdenstvo vaše je ako raňajší oblak a ako rosa ráno sa tratiaca.

5. Preto som ich tesal skrze prorokov, usmrcoval som ich slovami úst svojich; a súdy tvoje výjdu ako svetlo.[7])

6. Lebo milosrdenstvo som chcel a nie obetu, a poznanie Boha viac ako zápaly.[8])

7. Ale oni ako Adam prestúpili smluvu, tam[9]) prehrešili sa proti mne.

---

[1]) Aj Juda pácha modlárstvo už od časov Salamúnových. (III. Kráľ. 11, 7.)

[2]) V čas úzkosti prídu s obetami k Pánovi, ale ho nenajdu viac.

[3]) Deti sú cudzie, lebo nie sú Bohu splodené a posväcené ale modlám, teda nemôžu byť ku pravým synom Božím pripočítané.

[4]) Krátka doba, skoro zahynú.

[5]) Volajte: Benjamine, už ti je za chrbtom nepriateľ! Už je na severnej hranici Efraime, preto Benjaminove mestá Rama a Gába, zatrúbte k povstaniu!

[6]) Vernosť dokážem slovu svojmu: doista splním, čím hrozím.

[7]) Najväčší hriech bol prekladať medzníky. V. Mojž. 19. 14; 27, 17. Prisl. 22, 28.

[8]) Za modlami.

[9]) Kliatba moja ich zničí znenáhla a pomaličky. Obe kráľovstvá opustily základné pravidlá pravdy, odvrátily sa od Boha, padly do nemravnosti, až konečne jedných Assyrskí, druhých Babylonskí zničili.

[10]) Obviazanú ranu svoju, svoju slabosť.

[1]) Môjmu hnevu a mojej moci nikto neodolá. Ľud je ako lev, keď sa Boha pridŕža, ale keď odpadne od neho, má v ňom chvatného leva.

[2]) Boh, ktorý ako bojovník vyšiel bojovať a nivočiť (srovn. Izai. 42, 13.) vracia sa do neba. (Jeronym).

[3]) V pokání a modlitbe.

[4]) Tak sa povzbudzovať bude ľud izraelský dlhým utrpením napravený.

[5]) Prinávrati životu skrze vieru, nádej, lásku a horlivosť.

[6]) Obraz dážďa je obrazom hojných duchovných dobrôt.

[7]) Trestanie patrne príde na teba, a všetci poznajú, že je spravodlivé.

[8]) Zovnútornú úctu bez vnútorného ducha zavrhuje.

[9]) V prisľúbenej zemi, ako Adam v raji.

8. Galaad je mesto, robiacich modly, krvou poškvrnené.[1])

9. A ako hrtan mužov lotrovských, tak účastník kňazov, ktorí vraždia na ceste idúcich zo Sichemu;[2]) lebo ohavnosť páchali.

10. V dome izraelskom videl som hrôzu, tam smilstva Efraimove, tam poškvrnil sa Izrael.

11. Ale aj ty Juda, buď pripravený k žatve,[3]) keď obrátim zajatie ľudu môjho.

HLAVA 7.

Karhá neprávosti a rozbroje Izraelitov. Márna ich nádej v pomoci Assyrských a Egyptských. Výstraha.

1. Keď som chcel uzdraviť Izraela, zjavila sa neprávosť Efraimova, a zlosť Samarie, lebo dopúšťali sa klamu; zlodej vchádzal a lúpil, a lupič sa potuluje po uliciach.[4])

2. A aby azda nehovorili v srdciach svojich, že som na všetku ich neprávosť spomnel, teraz ich obkľúčily ich výmysly, pred tvárou mojou učinené.[5])

3. Zlosťou svojou obveseľujú kráľa; a lžami svojimi kniežatá.[6])

4. Všetci sú cudzoložníci, ako pec zapálená od pekára;[7]) mesto zachovalo sa málo od nakvasenia, dokiaľ sa celé nenakvasilo,[8])

5. deň kráľa nášho! Kniežatá začali zúriť od vína, on vystrel ruku svoju s posmešníkami.[1])

6. Lebo mu priniesli srdce svoje ako pec, keď im chystal úklady, celú noc spal ich pekár, ráno sám sa rozpaľuje, ako oheň žeravý.[2])

7. Všetci sú rozpálení ako pec, a sožrali sudcov svojich; všetci ich králi padli, a niet ktorý by volal ku mne.

8. Efraim s národami sa smiešal;[3]) Efraim sa stal podpopolným chlebom, ktorý sa neobracia.[4])

9. Cudzinci ztrovili jeho silu, a on neznal; ale i šediny schádzajú na ňom, a on nevedel.[5])

10. A pýcha Izraelova buď pokorená pred jeho tvárou; a neobrátili sa k Pánu Bohu svojmu, a nehľadajú ho pri všetkom tom.

11. A stal sa Efraim ako svábená holubica nemajúc rozumu.[6]) Egypt volajú na pomoc, a k Assirským sa utiekajú.[7])

12. Ale keď odídu, vytiahnem na nich sieť mojú;[8]) strhnem ich ako vtáka nebeského, budem ich trestať, ako počula ich obec.[9])

13. Beda im, že odstúpili odo mňa, pohubení budú, pretože sa prehrešili proti mne, a ja som ich vykúpil a oni hovorili proti mne zle.[10])

14. A nevolali ku mne v srdci svojom, ale kvílili na odpočivadlách svojich; o pšenice a víne rozvažovali, a odstúpili odo mňa.

---

[1]) Galaad je veľmi oddané modlárstvu a zločinom.

[2]) Kňazi postavili na ceste zo Sichemu do Jeruzalemu lupičov, číhať na cestujúcich, aby radšej do Danu a Bethavenu šli ako do Jeruzalema, do chrámu Pánovho.

[3]) Žatva je obraz súdu.

[4]) Boh posielal prorokov napomínať i sám navštevoval kráľov i ľud mnohými biedami; ale všetko darmo.

[5]) Aby si nemysleli, že ich trestcem za hriechy ich otcov, ich vlastné neprávosti spáchané pred tvárou mojou ich musia presvedčiť o ich hriešnosti.

[6]) Ich kráľovia sú tak zkazení, že v zlostiach svojich poddaných nachádzajú zaľúbenie.

[7]) Všetci dychtia za modloslužobníctvom, horia ako pec.

[8]) Znenáhla mocnárstvom.

[1]) Kráľ spája sa s tými, ktorí mu na oko lichotia, ale v srdci premýšľajú o zrade.

[2]) Ich srdce horí po vzbure ako rozpálená pec, kdežto on rozmýšľa každodenne o ich záhube.

[3]) Modlárstvom a smluvami.

[4]) Bude spálený a zničený.

[5]) Assyrskí mu soberú poklady, krajiny a nebadá, blízko je ako starec ku koncu a nezná.

[6]) Dajú sa ľahko privábiť do osídiel.

[7]) A nie k Bohu. (Kráľ. 17, 4.)

[8]) Darmo hľadajú ľudskú pomoc, Boh ich zničí.

[9]) Ako v zákone písané a oni vždy čítať slýchávajú. (5. Mojž. 27, 28.)

[10]) Od Boha prijaté dobrodenia pripisovali modlám, zapovrhli Boha a ctili a chválili modly alebo zapierali, že sa Boh o nich stará.

15. A ja som ich vyučoval, a posilňoval ich ramená, a oni proti mne mysleli zlosť.[1])

16. Navrátili sa, aby boli bez jarma; stali sa ako klamný luk,[2]) od meča padnú ich kniežatá, pre zúrivosť jazyka svojho.[3]) To im bude k posmechu v zemi Egyptskej.[4])

HLAVA 8.

Izrael je zpustošený pre jeho nevernosť, aj Juda bude potrestaný.

1. V hrdle svojom maj trúbu![5]) Akc orol sa shodí[6]) na dom Pánov;[7]) preto že prestúpili smluvu moju, a zákon môj zrušili.

2. Vzývať ma budú: Bože môj, my Izraeliti známe ťa.

3. Izrael zavrhnul dobré, nepriateľ ho bude prehánať,

4. oni kráľovali, ale nie zo mňa;[8]) kniežatá boli, a neznal som ich, zo svojho striebra a svojho zlata narobili si modly, aby zahynuli.

5. Zavrhnuté je, Samaria, teľa tvoje, rozhnevala sa na nich prchlivosť moja; až dokiaľ[9]) sa nebudú môcť očistiť?

6. Lebo i ono[10]) je z Izraela; remeselník ho spravil ale nie je Bohom; lebo na pavučinu bude teľa Samarie.

7. Lebo vietor rozsievajú a víchor žať budú, svetlo sa im nevyklasí a úroda nedá im múky; a keď aj dala, cudzinci ju zjedia.

8. Zožraný je Izrael; teraz je medzi národami, ako nečistá nádoba.[1])

9. Preto, že išli k Assurovi, (ako) divý osol sám o sebe;[2]) Efraim dával dary milovníkom.[3])

10. Ale že aj za mzdu najali si národy, soberiem ich; a odpočinú si trochu od bremena: kráľa a kniežat.[4])

11. Lebo Efraim rozmnožil oltáre[5]) k hrešeniu (svojmu); oltáre staly sa mu hriechom.[6])

12. Napíšem mu aj mnohonásobné prikázania svoje, budú považované za cudziu vec.[7])

13. Prinesú obety, budú obetovať mäso, a jesť, ale Pán ich neprijme; preto teraz sa rozpamätá na ich neprávosť, a navštívi ich hriechy; oni sa do Egypta obrátia.

14. A Izrael zapomnul na Stvoriteľa svojho, a staval chrámy (modlám); a Juda spravil mnoho miest ohradených;[8]) teda pošlem oheň na jeho miesta, a zožerie jeho domy.

HLAVA 9.

O nastávajúcom zajatí, o núdze a zkaze ľudu izraelského.

1. Neraduj sa, Izraelu, neplesaj ako národy;[9]) lebo smilniac opustil si Boha svojho, miloval si mzdu po všetkých humnách žitných.[10])

---

[1]) Ja som im dal zákon, ktorý im bol na pomoci v čas núdze, a oni stále mysleli, akoby ma opustili a obrazili.

[2]) Ktorý nenesie k cieľu.

[3]) Pre lže, ktoré proti Bohu hovorili.

[4]) Egyptčania, u ktorých o pomoc prosili, ich vysmejú.

[5]) Zvuk trúby je znamením vojny a nebezpečenstva.

[6]) Kráľ nepriateľský, t. j. assyrský.

[7]) Na Izraela, na ľud.

[8]) Bez môjho rozkazu a uznania. Toto vzťahujú niektorí vykladatelia na všetkých izraelských kráľov, z ktorých nový Jeroboam vzbúrou a násilím stal sa kráľom. Iní to vzťahujú na vzbury Zambreho, Amri a Selluma. (4. Kráľ. 15, 13.)

[9]) Koľko som už darmo vykonal, aby som ich napravil?

[10]) Tela.

[1]) Izrael bude potupený a zaznaný, keď utratí svoju samostatnosť.

[2]) Hľadajú pomoc Assyrských ako nezkrotiteľný divý osol, ktorý sa potuluje za rozkošou, tak budú Izraeliti od národa k národu sliediť, aby našli pomoc, ale márne, lebo pomoc je len u Boha.

[3]) Modlárskym národom, Egyptským a Assyrským.

[4]) Darmo si chcú získať Egyptských, ale predsa budú rozptýlení medzi národy.

[5]) Modlárske.

[6]) Príležitosťou k hriechu.

[7]) Za cudzie, ich sa netýkajúce, ba za nepriateľské.

[8]) V tej nádeji, že ho budú v stave zachrániť. (Izai. 22, 10, 11.)

[9]) Ako sa ľudia tešia z úrody.

[10]) Väčšieho hriechu si sa dopustil ako pohania, preto že modlám pripisuješ úrodu.

2. Humno a lis ich nebude viacej živiť, a víno zlyhá im.

3. Nebudú bydlieť v zemi Pánovej; Efraim navráti sa do Egypta, a v Assirii bude jest poškvrnené.[1])

4. Nebudú obetovať Pánovi vína, a nebudú sa mu ľúbiť; ich obety budú ako chlieb smútiacich;[2]) ktorí ho jesť budú, poškvrnia sa, lebo ich chlieb ich duši (nedostačí), nevojde do domu Pánovho.

5. Čo učiníte v deň slávny, v deň slávnosti Pánovej.

6. Lebo hľa, odišli od zpustošenia, Egypt ich shromaždí, Memfis ich pochová; žiadúce ich striebro žíhľava dediť bude, a v ich domoch bude lopúch.[3])

7. Prišly dni navštívenia, prišly dni odplaty; vedzte, Izraelu, že bláznivý je prorok, nesmyselný muž ducha, pre množstvo neprávosti tvojej, a množstvo nesmyselnosti.[4])

8. Efraim je obrážca s Bohom mojim;[5]) prorok je osídlom k pádu na všetkých cestách jeho, nesmyselnosť je v dome boha jeho.

9. Do ťažkých hriechov upadli, ako za dní Gabaa;[6]) (preto) spomne si na ich neprávosť, a navštívi ich hriechy.

10. Ako hrozno na púšti našiel som Izraela; ako prvé ovocie fíg na vrcholci jeho videl som ich otcov;[7]) ale oni išli k Beelfegor, a oddali sa tej ohavnosti, a stali sa ohavnými, ako tie veci, ktoré milovali.

11. Efraim ako vták zaletí, a ich sláva od narodenia, a od života, ba od počatia.[1])

12. A hoc by aj odchovali synov svojich, jednak učiním ich bezdetnými medzi ľuďmi; áno, beda im, keď sa odvrátim od nich.

13. Efraim, ako som videl, založený bol v kráse ako Tyrus;[2]) a Efraim vyvedie k vrahovi synov svojich.[3])

14. Daj im, Pane! Čo im dáš? Daj im život neplodný, a prsia vysušené.

15. Všetky ich neprávosti boly (doplnené) v Galgale,[4]) lebo tam som ich znenávidel; pre zlosť ich skutkov vyhodím ich z domu[5]) svojho; nepreukážem im viac lásky, všetky ich hniežatá sú odpadlíci.[6])

16. Bitý bude Efraim, ich koreň vyschne: ovocia neprinesie. A keď aj splodí, umorím najmilšie (ovocie) ich života.

17. Zavrhne ich Boh môj, preto, že ho neposlúchali; a budú tuláci medzi pohanmi.

HLAVA 10.

Obviňuje Izraelitov z modlárstva. Vyhráža im, že pre modlárstvo utratia kráľovstvo. Napomína ich k napraveniu,

1. Vinný kmeň ratolestný Izrael, a jeho ovocie bolo mu podobné,[7]) podľa množstva ovocia svojho rozmnožoval oltáre, a podľa úrody zeme svojej hojnil sa modlami.[8])

2. Rozdelené je ich srdce,[9]) teraz zahynú; on doláme ich modly, a rozváľa ich oltáre.

---

[1]) Rozpŕchnu sa Izraeliti z čiastky do Egypta a z čiastky do Assyrie, kde musia požívať zákonom zapovedané pokrmy.

[2]) Nebudú ani mať, čo by Bohu obetovali, lebo ich chlieb bude poškvrnený ako tých, ktorí smútia nad mŕtvym.

[3]) Tam, kde boly ich poklady, bude rásť žihlava a lopúch, keď všetko zpustošia nepriatelia.

[4]) Keď pre neprávosti trestaný budeš, že proroci tvoji bláźni boli, vždy len dobré predpovedajúc.

[5]) Efraim mal pravých prorokov v moci a v mene Boha, raz dal sa ľživým sviesť.

[6]) Tak veľmi zhrešili modlárstvom ako tí smilstvom. (Sudc. 19, 16 atď.)

[7]) Ako dobre padne pocestnému na púšti zabudnutý strapec hrozna, zahradníkovi včasná figa, tou istou radosťou som sa ja zaujal vašich otcov, a vyvolil som ich za svoj ľud.

[1]) Nebude pôrodu, ba ani počatia; tak oslabne silný ten kmeň.

[2]) Týrus bol slavný svojmi poklady, svojou mocou.

[3]) Izrael svojím nerozumným počínaním sám vydáva sa do záhuby.

[4]) Galgal bolo hlavné sídlo modlárstva.

[5]) Z môjho rodu; nebudú viac ľudom Božím.

[6]) O čo viac ľud, ľud mal hojnosť všetkého.

[7]) Ľud mal hojnosť všetkého.

[8]) Čím viac mal hojnosti, tým viac oltárov stavál modlám, Baalu alebo teľatám.

[9]) Medzi Bohom a modlami.

3. Lebo teraz riekne: Nemáme kráľa preto, že sa nebojíme Pána; a čo nám kráľ urobí?[4])

4. Hovorte slová neužitočného videnia, a uzavierajte smluvu; a súd plodí sa ako horčica na brázdach role,[2])

5. Kravy v Bethaven ctili[3]) obyvatelia Samarie, ale ľud jeho, a chrámoví služobníci jeho budú plakať ako plesali nad ním v sláve jeho, preto že odišla od neho.

6. Lebo aj ono (teľa) zanesené bude do Assúr do daru kráľovi pomstiteľovi.[4]) Efraima pokryje stud, a Izrael bude pohanený pre svoje úmysly.

7. Samaria učinila, že sa jej kráľ pominul, ako pena na povrchu vody.

8. A rozváľané budú výšiny modiel, hriech Izraelov;[5]) lopúch a bodliač porastie na ich oltároch; a rieknu horám: Prikryte nás! A pahrbkom: Padnite na nás![6])

9. Odo dní Gabaa hrešil Izrael;[7]) tam ostali; nezastihne ich boj v Gabae proti synom neprávostí.

10. Dľa žiadosti svojej ich budem trestať; ľudia soberú sa na nich, keď pre dve neprávosti svoje[8]) budú trestaní.

11. Efraim je jalovica, naučená milovať mlatbu;[9]) ale ja prejdem po kráse jeho šije; napadnem na Efraima, orať bude Juda, Jakub vláčiť.[10])

12. Rozsievajte si v spravodlivosti, a žnite podľa miery sľutovania; obnovte si novú roľu;[1]) lebo čas je hľadať Pána, ktorý, keď príde, naučí vás spravodlivosti.[2])

13. Ale siali ste bezbožnosť, žali ste neprávosť, jedli ste úrodu lže; že si dôveroval v cestách svojich,[3]) v množstve hrdinov svojich.

14. Vzbúra povstane proti ľudu tvojmu; a všetky tvoje pevnosti zpustošené budú ako je zpustošený Salmana od toho domu,[4]) ktorý súdil Baala v deň boja, keď matka na deťoch bola rozmlaždená.

15. Tak vám urobí Bethel,[5]) pre zlosť vašich neprávostí.

HLAVA 11.

Nevďačnosť ľudu izraelského. Budú odvedení do zajatia. Ale budú zase nazpät privedení.

1. Ako sa minie ráno, pominie sa kráľ izraelský. Keď dieťaťom bol Izrael, miloval som ho; a z Egypta povolal som syna svojho.[6])

2. Keď ich volali, oni tým viac uchádzali pred nimi;[7]) obetovali Baalom, a modlám zapaľovali kadidlá.

3. A ja ako vychovávateľ Efraimov, nosil som ich na ramenách svojich; a nevedeli, že som ich ja liečil.

4. Sväzkami ľudskými poťahoval som ich, väzbami lásky; a bol som ako ten, ktorý oslabuje jarmo na ich čeľustiach; a schýľoval som sa k nemu, aby jedol.[8])

5. Nenavráti sa do zeme Egyptskej,

---

[1]) Keď príde deň trestu, rieknu: Nemáme kráľa, ktorý by nás mohol ochrániť, lebo sme opustili bázeň Božiu.

[2]) Len povzbudzujte falošní proroci, aby uzavierali smluvy s Egyptom a Assyriou, ono príde trest pomaličky a istotne ako pleveľ na roliach.

[3]) Hebr.: O (zlaté) teľa v Bethanu bojia sa.

[4]) Víťazi brávali bohov premožených národov, aj Assúr vezme teľce Samarie. (Jer. 48, 7; 49, 3.)

[5]) Ktoré dávaly Izraelitom príležitosť k hriechu.

[6]) Ľahšie nám bude pomrieť hladom po jaskyniach a horách, ako upadnúť do rúk nepriateľov.

[7]) Horšie než inokedy v Gabae. (Sudc. 20, 13.)

[8]) Dve neprávosti spomína Jeremiáš 2, 13.: Prameň vody života opustili a cisterny si kopali.

[9]) Radšej mláti ako orie, lebo nenosí jarmo a môže aj pri mlátení žrať. Je to obraz rozmaznaného a v rozkošiach vychovaného ľudu.

[10]) Položím Izraelovi ako i Judovi jarmo na šíju, oba obdržia ťažký a biedny osúd.

---

[1]) Premeňte vaše mravy i srdcia. (Jer. 4, 3.)

[2]) Čas je, aby ste hľadali milosť Božiu svojim napravením.

[3]) V modlárstve.

[4]) Tieto slová vzťahujú sa na víťazstvo Gedeona nad Salmanom. Pod tým, ktorý súdil Baala, má sa rozumieť Gedeon, ktorý sochu a výšiny Baalove zničil.

[5]) Toto zastihne aj Izraelitov pre Bethel, hlavné mesto modlárstva.

[6]) Vlastne o národe židovskom; ale vo vyššom smysle o Kristovi dľa Mat. 2, 15.

[7]) Keď ich Mojžiš a proroci vyzývali k pokániu, pohŕdli ich slovami.

[8]) Láskou a milosrdenstvom som ich chcel k sebe pritiahnuť; a činil som, aby tým ľahšie mohli plniť povinnosti svoje.

ale Assur bude ich kráľom,[1]) preto že sa nechceli obrátiť.

6. Meč započne v mestách jeho, a stroví jeho vyvolených, a zožerie ich hlavy.

7. Ľud môj bude očakávať moje navrátenie, ale bude im dané jarmo, ktoré nebude odňaté.[2])

8. Čo s tebou, Efraime? Mám ťa ochrániť, Izraelu? Či ťa dám ako Adamu, a položím ako Seboim?[3]) Obrátilo sa vo mne srdce moje, a zároveň zarmútila sa vo mne sústrasť.[4])

9. Neučiním podľa prchlivosti hnevu svojho; nezkazím viac Efraima; lebo som ja Boh, a nie človek; Svätý uprostred teba, a nevojdem do mesta.[5])

10. Za Pánom chodiť budú, ručať bude ako lev; áno, on bude ručať, a báť sa budú synovia mora.[6])

11. A odletia ako vták z Egypta, a ako holubica zo zeme Assyrskej; potom ich osadím v ich domoch, hovorí Pán.

12. Obkľúčil ma zaprením Efraim, a lsťou dom izraelský; ale Juda ako svedok kráčal s Bohom, a so svätými ako verný.[7])

HLAVA 12.

Obviňuje Izraela z nevernosti. Napomína ich príkladom otca Jakuba. Dobrodenia Božie ím preukázané. Oznamuje pomstu nenapraviteľným.

1. Efraim pasie sa na vetre, a honí sa za horúčavou;[1]) celý deň lož a zkazu množí; a s Assyrskými smluvu uzaviera, a do Egypta olej nosí.[2])

2. Preto ide Pán na súd s Judom,[3]) a navštívi Jakuba;[4]) podľa ciest jeho, a podľa skutkov jeho mu odplatí.

(I. Mojž. 25, 25—32, 24.)

3. V živote (matky) podtrhol brata svojho;[5]) a v sile svojej pasoval sa s anjelom.

4. A premohol anjela, a posilnil sa; plakal a prosil ho; v Bethel ho našiel, a tam hovoril s nami.[6])

5. A Pán, Boh zástupov, pamätné jeho je Pán.

6. Obráť sa i ty k Bohu tvojmu; zachovaj milosrdenstvo a súd, a dúfaj vždycky v Bohu tvojom.

7. Kanaan, v ruke jeho klamná váha, miloval utláčanie.[7])

8. A riekol Efraim:[8]) Však som zbohatol, našiel som si modlu;[9]) vo všetkých prácach mojich mi nenajdú neprávosti, ktorú som spáchal.[10])

9. A ja som Pán, Boh tvoj, (počnúc) od zeme egyptskej; ešte ťa nechám se-

---

[1]) Radi by sa navrátili do Egypta, ale pre ich nevďačnosť ku mne budú zajatí do Assyrie.

[2]) Budú očakávať, že ich vyslobodím, ale nemilosrdne musia ísť do zajatia.

[3]) Či ťa úplne spustoším ako Adamu a Seboim? (I. Mojž. 14, 2; 19, 1.)

[4]) Mohol by som ťa zničiť, ale sľutujem sa nad vami; nechcem smrti hriešnika.

[5]) Nebudem s vami nakladať ako človek, aby vás trestal bez milosrdenstva, ale sľutujem sa nad vami. Nevtiahnem do mesta ako nepriateľ, ktorý plieni a ničí, ale ja uspokojím sa s tým, že budete pokorení a do zajatia odvedení.

[6]) Keď sa ale splní čas skúšky vašej, budem volať hlasom veľkým, a povolám vás nazpäť do vašej zeme. A Izraeliti (pomorania) pôjdu za mnou.

[7]) Keď Izrael z čiastky docela odo mňa odpadol, (III. Kráľ. 12, 28.) zčiastky klamne modlosluţbu s pravým náboženstvom spojiť hľadel. (10, 2.), držal sa Juda verne mňa a chrámu môjho.

[1]) Izrael svojim modlárstvom nielen márnosti sa dopúšťa, ale pritahuje si aj škodu.

[2]) Aby si za dary vykúpil pomoc egyptskú.

[3]) Ani Judu neobíde, ktorí síce vo všeobecnosti boli Bohu verní, ale našli sa medzi nimi aj modlári.

[4]) Jakub tu stojí miesto celého Izraela.

[5]) Pätu držal brata svojho. Tak pasoval sa o prvorodenstvo, ktoré mu Boh chcel dať. (I. Mojž. 25, 23.)

[6]) Tam sa mu dvakrát zjavil anjel Boží a sľúbil mu hojné potomstvo.

[7]) Izraeliti nenasledujú svojho praotca, ale Kanaančanov, ktorí sa pri svojich obchodoch dopúšťali rozličného podvodu a klamu.

[8]) Mňa do výpovedi prorokov nič, moja vec dobre stojí.

[9]) Ktorá ma ochráni od nešťastia.

[10]) Kto ma vo všetkých mojich snahách môže obviňovať z hriechu?

dieť v stánkoch, ako v dňoch sviatočných.[1])

10. A ja som mluvil ku prorokom, a ja som rozmnožoval videnia a skrze prorokov podobenstvá predkladal.[2])

11. Ak v Galaade bola modla, márne tedy obetovali v Galgale[3]) telcom; lebo aj ich oltáre sú ako hromada kameňov na poľných brázdach.

12. Jakub utiekol do zeme syrskej, a Izrael slúžil za ženu, a za ženu bol pastierom.[4]) (I. Mojž. 28, 5.)

13. Skrze proroka vyviedol Pán Izraela z Egypta, a skrze proroka je zachránený. (II. Mojž 14, 21.)

14. K hnevu ma pohol Efraim, horkosťou svojou, a preto na neho príde krv jeho, a potupu svoju navráti mu Pán jeho.[5])

HLAVA 13.

Výstraha modlárom. Kajúcim vyslobodenie.

1. Kedy len mluvil Efraim, strach padal na Izraela, a previnil sa skrze Baala, a zomrel.[6])

2. A teraz hrešia ďalej;[7]) a spravili si sliatinu so svojho striebra, ako podobenstvo modiel, dielo remeselníkov je to všetko; a hovoria o tom: Obetujte, ľudia a klaňajte sa telcom.

3. Preto budú ako raňajší oblak a ako ranná rosa, ktorá pominie ako prach, víchrom zachvátený z humna, a ako dym z komína.

4. Ale ja som Pán, Boh tvoj (počnúc) od zeme egyptskej; a Boha okrem mňa nepoznáš, a niet iného vysloboditeľa okrem mňa[1]) (Izai. 43, 11.)

5. Ja som ťa poznal na púšti v zemi opustenej.

6. Na pastvách svojich sa naplnili a nasýtili; a pozdvihli srdce svoje, a zabudli na mňa.[2])

7. A ja budem im ako levica, ako pard na ceste do Assyrie.[3])

8. Prepadnem ich ako medvedica, ktorej mladé pobrali, a roztrhám ich vnútornosti, ich jatier, a strávim ich tam ako lev, divá zver ich roztrhá.[4])

9. Sám sebe si záhubou, Izraelu! Len u mňa je pomoc pre teba.[5])

10. Kdeže je kráľ tvoj? Teraz obzvláštne nech ťa zachová po všetkých tvojich mestách.[6]) A tvoji sudcovia, o ktorých si hovoril: Daj mi kráľa i knieżatá.

11. Dám ti kráľa v hneve svojom,[7]) a odoberiem ho zasa v prchlivosti svojej.

12. Sviazaná je neprávosť Efraimova, skrytý je hriech jeho.[8])

13. Bolesti k pôrodu pracujúcej prídu na neho; deckom[9]) nemúdrym je on, lebo neobstojí pri zahynutí synov svojich.[10])

14. Z ruky smrti ich vyslobodím, od smrti ich vykúpim; o smrť, ja budem

---

[1]) Po zajatí. Aby zas slávil sviatok stánkov za navrátenie sa zo zajatia, ako niekdy po vyslobodení z Egypta.

[2]) Ukazoval som ti, čo som a čo od teba žiadam.

[3]) Keď galaadčanom modly nespomohly, ba ich oltáre srúcané boly, stane sa i tak Galgalčanom.

[4]) Utek Jakubov pred bratom Ezauom považuje ako obraz budúceho zajatia assyrského.

[5]) Ja som vyslobodil Jakuba a jeho potomkov zo zajatia, ale oni miesto vďaky stále ma urážali. No táto nevďačnosť obráti sa im na potupu, lebo budú rozmetaní medzi národy.

[6]) Ale čo skoro poškvrnil sa modlárstvom, čím pripravil svoju záhubu.

[7]) Modlárstvom.

[1]) Tvoje zajatie do Assyrie si si zaslúžil, lebo si zapomenul na dobrodenie, ktoré som ti preukazoval v Egypte i na púšti.

[2]) Ľud je stádo Boha, ktorý mu dal najúrodnejšiu zem a všeliké blaho. Ale pri tom veľkom šťastí spýšnel, ako keby pomoci Božej nepotrebovali.

[3]) Keď cudzích o pomoc a spojenectvo prosili, dostihlo ich nešťastie. Keď pôjdu inou cestou, proti vôli Božej, stretne ich pard.

[4]) Ich zem strachom naplní.

[5]) Na mňa sa nemôžeš ponosovať, lebo odo mňa si len dobré zakúsil.

[6]) Ktoré čo skoro obľahnú Assyrskí.

[7]) Viď. 1. Kráľ. 8, 12—20.

[8]) U Pána deň pomsty očakávajúc.

[9]) Biedy prídu na Izraela, ktorý nemá toľko rozumu, aby pokánie činil a tak ich odvrátil.

[10]) Nebude zachovaný, keď jeho synovia zahynú.

tebe smrťou! Peklo, ja budem tebe uhryznutím![1]) Potešenie skryté je pred očima mojima.[2]) (Žid. 2, 14.)

15. Preto, že on rozdvojuje bratov; [3]) Pán privedie pálčivý vietor od púšti [4]) vystupujúci; a vysuší jeho pramene, a zhubí jeho žriedla,[5]) a on rozchváce poklad všetkých drahocenných nádob. [6])

(Ezech. 19, 12.)

HLAVA 14.

Proroctvo o záhube Samarie. Napomína ľud izraelský k pokániu. Zasľubuje vyslobodenie všetkým kajúcim, keď sa zo zajatia navrátia.

1. Nech zahynie Samaria,[7]) lebo k hnevu popudila Boha svojho, nech od meča zahynú, ich dietky nech budú porozrážané, a tehotné ich ženy nech budú poroztínané.[8])

2. Obráť sa, Izraelu, k Pánu Bohu tvojmu, lebo si padol pre neprávosť svoju.

3. Vezmite si k srdcu slová, a obráťte sa k Pánovi, a rieknite mu: Odním veľkú neprávosť, prijmi dobré,[9]) a vzdáme obetu rtov našich.

4. Assur nás nevyslobodí,[1]) na kone nevysadneme,[2]) ani nepovieme viac: Diela rúk našich bohovia naši,[3]) lebo ty sa sľutúvaš nad sirotou, ktorá dúfa v tebe.[4])

5. Uzdravím ich rany, milovať ich budem dobrovoľne,[5]) lebo odvrátil sa od nich hnev môj.

6. Budem ako rosa;[6]) Izrael rozkvitne sa ako ľalija; a rozprestrie svoj koreň ako Libanon.

7. Jeho ratolesti sa rozložia, a sláva jeho bude ako oliva, a vôňa jeho ako libanská.[7])

8. Zasa budú prebývať pod jeho tieňom, ožijú, ako obilie,[8]) a pučať budú ako vinič, ktorého pamiatka bude ako vína libanského.

9. Efraimu! Čo je mi už do modiel? [9]) Ja vyslyším a spravovať ho budem, ako zeleňajúcu sa jedľu; zo mňa je tvoje ovocie.[10])

10. Kto je múdry, rozumie tomu? Kto je rozumný, a pozná to? Áno, rovné sú cesty Pánove, a spravodliví chodiť budú po nich; ale priestupníci padnú na nich.[11])

---

[1]) Týmito slovmi ukazuje sa priamo na vyslobodenie Izraelitov zo zajatia, ďalej však na vykúpenie naše zo smrti večnej umučením, smrťou a zmrtvýchvstaním Kristovým; sv. Pavel obracia tie slová na budúce zmrtvýchvstanie, ktorým sa vykúpenie ľudské dokoná. (1. Kor. 15, 55.)

[2]) Prorok vidí do najbližšej budúcnosti, a zjavuje sa mu zajatie s celou biedou svojou, a preto vykríkol, že nikde nenachádza útechy.

[3]) Boh Izraela rozptýli a kmeny jeden od druhého oddelí, preto že Efraim sa odtrhol a kráľovstvo rozdvojil.

[4]) Z hrozného kraju, prinášajúc smrť a záhubu. Východný vietor prinášal mnoho páľčivého piesku.

[5]) Tak že každá plodnosť zmizne.

[6]) Čo je vzácneho, všetko poberie zhubca.

[7]) Hlavné mesto miesto celého národa.

[8]) Tento verš patrí ešte k predošlej hlave. Prorok vidiac hrôzu zajatia a zpustošenia vyzýva ďalej Izraelitov k pokániu.

[9]) Naše pokorné a kajúcne prosby.

[1]) Nebudeme hľadať pomoc u egyptských jazdcov. (Izai. 31, 1.)

[2]) V Pánovi chceme zakladať našu nádej.

[3]) Ani modlám sa klaňať.

[4]) Na teba sa spoliehať budeme my opustený národ.

[5]) Ja vám nahradím vašu zem bez vašich predchádzajúcich zásluh, len ak sa obrátite. Takto hovorí Boh.

[6]) Obližím a napomôžem vzrast.

[7]) Na Libane rastie mnoho voňavých bylín a stromov.

[8]) Opäť navrátite sa do zeme vašej a požehnávať budem vaše úrody.

Od v. 5—8 sa vzťahuje síce na dobu po návrate zo zajatia, ale menovite na dobu messiánsku, keď sa Izraeliti navrátia k Spasiteľovi svojmu.

[9]) Ako by si mohol Efraime, pri tomto požehnaní na modly myslieť.

[10]) V čas pokánia ho budeme opatrovať a mojou opaterou a milosťou bude ovocie donášať.

[11]) Zatvrdlivci nezachovajú moje príkazy, a preto im budú príčinou zahynutia.

JOEL

JOEL.

PREDMLUVA.

Joel, (Jahve je Boh) Fatuelov syn, prorokoval v Judsku. Vykonával svoj úrad pred odvedením, ale čas nedá sa ľahko určiť. Jeronym myslí, že proroci, u ktorých sa mená kráľov na začiatku proroctví neudávajú, pod tými istými panovnikami prorokovali ako ten, ktorý ich na poslednom mieste s udaním času predchádza. Dľa toho prorokoval Joel vtedy, keď Osiáš.

HLAVA 1.

Proroctvo o hroznom hlade, ktorý zapríčinil škodný hmyz. Napomenutie Židov k pokániu.

1. Slovo Pánovo, ktoré sa stalo k Joelovi, synovi Fatuelovmu.

2. Slyšte toto starci, a ušima pozorujte všetci obyvatelia zeme! Či sa taká vec stala za dní vašich, alebo za dní otcov vašich?

3. Vyprávajte o tom synom svojim, a synovia vaši synom svojim, a ich synovia druhému pokoleniu.[1])

4. Čo ostalo po huseniciach, zjedla kobylka, a čo zostalo po kobylke zjedli chrústi, a čo ostalo po chrústoch dojedol sneť.[2])

5. Prebuďte sa opilí, plačte a kvíľte všetci, ktorí pijávate víno v rozkoši;[1]) lebo zahynie od úst vašich.

6. Lebo národ vystúpil na zem moju, silný a nepočetný; jeho zuby sú ako zuby leva, a črenové zuby jeho sú ako ľvíčaťa.

7. Obrátil vinicu moju na púšť, a olúpal môj figový strom;[2]) docela obnažil ju, olúpil a zahodil; zbelely ratolesti jeho.[3])

8. Nariekaj ako panna oblečená do smútočného rúcha nad mužom[4]) mladosti svojej.

9. Zmizla suchá i mokrá obeť z domu Pánovho, smútili kňazi, služobníci Pánoví.[5])

10. Zpustošený je kraj, trúchli zem, lebo zhubená je pšenica, víno sa pominulo, olívy zvädnuté.

---

[1]) Prorok vyzýva starcov vyzkúsených, aby si nasledujúce proroctvo zapamätovali a budúcim pokoleniam zachovali.

[2]) Kobylky na východe sú všeobecne známa kliatba. Prichodia s polnočno-východným vetrom. Kde zasadnú, tam všetko, čo je zelené, sožerú stromy, byliny. Chodievajú v takých kŕdloch, že mnohokrát lúče slnečné zastienia a nastane tma. Medzi vykladateľmi Písma sv. je otázka, či tu prorok myslel opravdivé kobylky, alebo či hovorí len v obraze? Všeobecná mienka je, že prorok chcel znázorniť nepriateľské zpustošenie. Poneváč prorok hovorí o Jeruzaleme, pod týmito nepriateľmi rozumel Kaldejských.

[1]) Prorok najprv napomína pijanov, aby boli prichystaní na núdzu, lebo kobylky prídu v jaseni a zničia úrodu hrozna.

[2]) Kobylky obžerú nielen listie ale aj kôru.

[3]) Pozbavené sú listia a koruny.

[4]) Zasnúbením uzavreté bolo manželstvo. (V. Mojž. 22, 23.) Nemá výhľadu na radosť a pokoj, preto vzal na seba smútočné rúcho, ktoré telo nezdobí.

[5]) Kňazi budú kvíliť, lebo nebudú môcť obetovať pre nedostatok obilia a vína.

11. Poľakaní sú roľníci, nariekajú vinári nad obilím a jačmeňom, lebo zahynula žatva na poli.

12. Vinič a fígový strom zomdlel; granátové jablká, palma, jabloň, a všetky poľné stromy vyschly, lebo sa pominula radosť synov ľudských.

13. Opášte sa, nariekajte kňazi,[1]) kvíľte služobníci oltára; vstúpte a nocujte v smutočnom rúchu služobníci Boha môjho;[2]) lebo odňatá je suchá i mokrá obeť z domu Boha vášho.

14. Zasväťte pôst; svolajte shromaždenie, shromaždite starcov i všetkých obyvateľov zeme do domu Boha vášho; a volajte k Pánovi:

15. Ah, ah, ah, tomuto dňu! Lebo blízko je deň Pánov, a príde zpustošenie od Všemohúceho. (Ezech. 4, 14.)

16. Či nezhynuly pokrmy pred očami vašimi, z domu Boha nášho, radosť a plesanie?

17. Hovädá zhnily v lajne svojom,[3]) rozváľané sú stodoly, zpustošené sú sýpky, lebo znivočená je pšenica.

18. Prečo vzdychá dobytok, a bučia čriedy stáda? Preto že nemajú paše; áno, i kŕdle oviec hynú.

19. K tebe, Pane, budem volať; lebo oheň zjedol krásne pastvy na pustatine, plameň spálil všetky stromy po krajine.[4])

20. Ale i poľná zver, ako humno žížnivé dážďa pozerá k tebe; lebo vyschly pramene vôd, a oheň zožral krásne (pastvy) pustatiny.

HLAVA 2.

Ďalej opisuje zpustošenie. Povzbudzuje k pokániu. Kajúcim sľubuje hojné požehnanie Božie.

1. Zatrúbte trúbou na Sione,[1]) kvíľte na svätej hore mojej, nech sa trasú všetci obyvatelia zeme! Lebo prichádza deň Pánov, lebo blízko je;

2. deň tmy a mrákoty, deň chmáry a búrky; ako ráno rozprestrené po horách (tak príde) veľký a silný národ;[2]) podobného mu nebolo od počiatku, ani po ňom nebude až do rokov pokolenia a pokolenia.

3. Pred tvárou jeho žeravý oheň, a za ním pálčivý plameň;[3]) ako rozkošná zahrada je pred ním zem, a po ňom holá púšť, a niet, kto by mu utiekol.

4. Ich tvárnosť je ako tvárnosť koní; a ako jazdci bežia.

5. Ako hrmotné vojenské vozy po vrchoch hôr poskakujú, ako praskot plameňa zožierajúceho strnisko, ako ľud silný pripravený k boju.

6. Pred nimi triasť sa budú ľudia; všetky tváre očernejú ako hrniec.[4])

7. Ako hrdinovia pobehnú, ako mužovia bojovní vystúpia na múry; každý po cestách svojich kráča, a neodchýlia sa od chodníkov svojich.

8. Jeden druhého nebude tlačiť, každý pôjde svojou cestou; áno aj z okien budú padať, a neurazia sa.[5])

9. Do mesta vojdu, po múroch behať budú; na domy vylezú, oknami vojdú ako zlodej.

10. Pred nimi triasť sa bude zem, pohnú sa nebesá; slnce a mesiac sa zatmejú a hviezdy ztratia lesk svoj.

(Izai. 13, 10. Mat. 24, 29.)

---

[1]) Prorok vyzýva kňazov, aby nariadili kajúcny deň, žeby pohli Boha k odvráteniu trestov.

[2]) Poďte do chrámu a modlite sa bez prestania.

[3]) Preto, že sa ľudia vo svojom zúfaní o ne nestarali.

[4]) Pod ohňom a plameňom rozumej prevelikú suchotu, ktorá v tých krajoch s kobylkami prichádza.

[1]) Aby sa shromáždili k pokániu.

[2]) Ako zora sa rozprestiera široko a ďaleko, tak sa rozprestrú kobylky, totižto nepriatelia.

[3]) Kde sa spustí tento kŕdel, tam je ako vypálené.

[4]) Strachom a hladom tvár bľadne, ba i z černie.

[5]) Nijakej prekážky sa neľaknú. Rímania vysielali na ne celé vojská a nepomohlo nič. Obyčajne ich odstrašia dýmom, alebo veľkým hrmotom.

11. A Pán vydá hlas svoj pred vojskom svojím; preto že veľmi veliký je tábor jeho, mocný vykonávať rozkazy jeho;[1]) lebo veľký je deň Pánov, a strašný náramne; a kto ho znesie?

12. Preto teraz hovorí Pán: Obráťte sa ku mne z celého srdca svojho s pôstom, plačom a nariekaním.

13. A roztrhnite srdcia svoje, a nie rúcha svoje,[2]) a obráťte sa k Pánu Bohu, lebo je milostivý a ľútostivý, shovievajúci a plný milosrdenstva a ukojí sa nad zlosťou.[3]) (Žalm 85, 5. Jon. 4, 2.)

14. Ktože vie, či sa neobráti, a neodpustí, a či nenechá po sebe požehnanie,[4]) suchú i mokrú obeť pre Pána Boha vášho?

15. Zatrúbte trúbou na Sione! Posväťte pôst, svolajte shromaždenie,[5]) (Výš. 1, 14.)

16. shromaždite ľud, posväťte obec, sjednoťte starcov, soberte maličkých a nemluvniatka, nech vyjde ženích z chyže svojej, a mladucha z ložnice svojej.[6])

17. Medzi sieňou a oltárom nech plačú kňazi,[7]) služobníci Pánovi, a rieknu: Odpusť, Pane, odpusť ľudu svojemu; a nevydávaj dedictvo svoje na pohanenie, aby nad nimi panovať mali pohani. Prečo majú hovoriť medzi národami: Kdeže je ich Boh?[8])

18. Horlil Pán za svoju zem, a odpustil ľudu svojmu,[9])

19. a odpovedal Pán a riekol ľudu svojmu: Hľa, ja vám pošlem obilia, a vína, i oleja, a budete nimi naplnení; a nedám vás viacej na pohanenie medzi národami.[1])

20. A (nepriateľa) toho, ktorý je od polnoci, oddialim od vás; a zaženiem ho do zeme bezcestnej a pustej;[2]) tvár jeho[3]) do mora východného,[4]) a koniec jeho do mora najďalšieho; a vzíde z neho smrad a dvíhať sa bude shnilina jeho, preto že si pýšne počínal.

21. Neboj sa, zem, raduj sa a plesaj; lebo velebne učinil to Pán.[5])

22. Nebojte sa, zvieratá poľné, lebo sa zotavia krásne pastvy pustatiny, lebo stromy prinesú ovocie svoje, figový strom a vinič vydajú silu svoju.

23. A synovia sionskí plesajte, a radujte sa v Pánu, Bohu vašom; lebo vám dá učiteľa spravodlivosti,[6]) a sošle vám dážď ranný i pozdný ako na počiatku.[7])

24. A naplnené budú humná obilím, a lisy budú oplývať vínom a olejom.

25. A nahradím vám roky, ktoré zožrały kobylky, chrobáky, sneť a húsenice, moje veľké vojsko, ktoré som posielal na vás.

26. Jesť a požívať budete a nasýtite sa; a chváliť budete meno Pána Boha vášho, ktorý učinil s vami divné veci; a nebude viac zahanbený ľud môj na veky.

27. A poznáte, že ja som uprostred Izraela; a že ja som Pán, Boh váš, a (okrem ktorého) niet iného; a nebude zahanbený ľud môj na veky.

28. Potom[8]) sa ale stane: Ja vylejem

---

[1]) Splnia výstrahy Pánove.

[2]) Činíte pokánie nielen na oko, ale v srdci skrze úprimné polepšenie a obrátenie.

[3]) Obrátiť biedu na šťastie.

[4]) Kto vie, či nepristaví svoj trest a či nevráti zemi požehnanie, ktoré jej odňal?

[5]) Kajúcnu pobožnosť, aby ľud verejnými a slávnostnými prosbami Boha k milosrdenstvu pohol.

[6]) Všetok ľud bez rozdielu od najmenšieho do najväčšieho nech berie účasť na smútku.

[7]) Prostredníci medzi Bohom a ľuďmi majú sa v mene všetkých modliť a vyslovovať, čo všetci cítia, medzi predverím svätyne a oltárom zápalným, k svätyni obrátení.

[8]) Oddiaľ od ľudu tvojho bremeno otroctva, aby sa nám neposmievali národy, a nevolali: kde že je ten ich všemohúci Boh, ktorý by ich mohol vyslobodiť.

[9]) Ako proroci veľmi činievali, tak činí aj Joel, po oznámení trestu sľubuje pokojnú a blaženú dobu messiánsku, kde bude panovať pokoj, a nasledovať požehnanie.

[1]) I v tom vyslyší ich prosbu. V. 17. Nie viacej:

[2]) Kobylky dľa nariadenia Božieho zhynú na púšti, aby zo smradu ich mrtvôl nepovstaly choroby.

[3]) Predný húf.

[4]) Do mrtvého mora.

[5]) Ako váš nepriateľ pýšne si počínal, tak sa velebnejším nad neho dokázal Pán.

[6]) Rozumej prorokov po zajatí. Niektorí rozumejú proroctvo o Kristovi.

[7]) Ako predtým.

[8]) Po čase prípravy nasleduje doba Messiánska.

ducha môjho na každé telo;[1]) a budú prorokovať synovia vaší, a dcéry vaše;[2]) starci váši budú sny mávať, a mládenci vaší vídať budú videnia.

29. Ano, i na služobníkov mojich, i na služobnice moje vylejem v tie dni ducha mojeho.[3])

30. A dám zázraky na nebi, i na zemi, krv, a oheň, a stĺpy dýmové.[4])

31. Slnce sa obráti na tmu, a mesiac na krv, prv nežli príde deň Pánov veľký a hrozný. (Výš. 2, 10.)

32. A stane sa: Každý, ktorý bude vzývať meno Pánovo, spasený bude, lebo na hore Sion a v Jeruzaleme bude spása, ako riekol Pán, a v ostatných, ktorých povolá Pán.[5]) (Rím. 10, 13.)

HLAVA 3.

Sľubuje Židom pomoc proti všetkým nepriateľom. O hojnom požehnaní Božom a slávnom stave nového Jeruzalema.

1. Lebo hľa, v tých dňoch, a v tom čase, keď odvrátim zajatie judské a jeruzalemské,

2. shromaždím všetky národy, a zavediem ich do údolia Jozafat;[6]) a tam súdiť sa budem s nimi o ľud môj, a o dedictvo svoje izraelské, preto že rozptýlili ho medzi národy, a zem moju rozdelili.

3. A o ľud môj hádzali lós a dávali chlapcov za nevestky a dievčatá predávali za víno, aby pili.

4. Ale čo ja mám s vami, Týrus a Sidone, a všetky kraje filištinské? Či sa mi chcete odplatiť pomstou? A keby ste sa chceli pomstiť na mne, veľmi rýchlo a náhle vám navrátim odplatu na hlavu vašu.[1])

5. Lebo striebro moje a zlato moje vzali ste; a žiadúce a najkrajšie veci moje vniesli ste do modlárskych chrámov vašich.

6. A synov judských a synov jeruzalemských predali ste synom gréckym, aby ste ich vzdialili od ich hraníc.

7. Hľa, ja ich vzbudím z miesta, na ktoré ste ich predali; a obrátim vašu odplatu na hlavu vašu.

8. A predám synov vaších, a dcéry vaše do rúk synov judských, a predajú ich Sabejským, národu ďalekému, lebo Pán riekol.

9. Vyvolajte to medzi národami; vyhlášte boj, vzbuďte silných; nech pritiahnu a dajú sa najsť všetci bojovní mužovia![2])

10. Skujte svoje radlice na meče, a motyky svoje na kopije. Slabý nech riekne: Údatný som![3])

11. Vyrazte a poďte všetky národy okoličné, a shromaždite sa; tam porazí Pán hrdinov tvojích.

12. Nech povstanú a pritiahnu národy do údolia Jozafat; lebo tam sa posadím, aby súdil všetky národy okoličné.

13. Priložte kosáky, lebo dozrela žatva; poďte a sostúpte, lebo plný je lis, preplnené sú kade; lebo rozmnožila sa ich zlosť. (Zjav. 14, 15.)

14. Národy nad národy sú v údolí rozhodnutia;[4]) lebo blízo je deň Pánov v údolí rozhodnutia.

15. Slnce a mesiac sa zatmie, a hviezdy potratia lesk svoj. (Výš. 2, 10.)

16. A Pán bude hrmieť so Siona,[5]) a

---

[1]) Na každého človeka.

[2]) Budú osvietení Duchom sv. a ako takí budú nadšení a oduševnení za vec Božiu, a porozumejú tajomstvám Božím a budú ich vykladať.

[3]) Duch sv. daný bude každému bez rozdielu.

[4]) Prorok začína opisovať posledný súd.

[5]) Od všeobecnej záhuby bude zachránený len ten, kto uverí v Krista a vojde do jeho cirkvi. (Iz. 2, 2; Mat. 24, 22.)

[6]) „Boh súdi.“ Nikde niet údolia toho mena. Ani tu neide o meno, ale o vec, ktorú meno znamená.

[1]) Nemajú príčiny rútiť sa na ľud Boží. Krivda sa im nestala, a nie bez trestu napadnú tých, ktorí sú pod ochranou Božou.

[2]) Teda i v dobe messiášskej budú ešte boje.

[3]) Takej pomoci sa mu dostane, že bude to môcť povedať.

[4]) Údolie „Pán súdi“ menuje sa tu údolím rozhodnutia.

[5]) Zprostred ľudu svojho bude oznamovať svoj súd.

z Jeruzalema vydá hlas svoj; a pohnú sa nebesá i zem; a Pán je nádej ľudu svojho, a sila synov izraelských.[1])
(Jer. 25, 30. Amos 1, 2.)

17. A zviete, že ja som Pán, Boh váš, ktorý prebývam na Sione, hore mojej svätej; a bude Jeruzalem svätý, a cudzí nepôjdu cezeň.[2])

18. A stane sa v ten deň, hory budú kvapkať sladkosť, a pahrbky potečú mliekom, a po všetkých potokoch judských potečú vody; a vyrazí prameň z domu Pánovho,[3]) a ovlaží údolie trnisté.[4])
Amos 9, 13.)

19. Egypt bude pustý, a Idumea obrátená na púšť záhuby; preto že spáchali neprávosti proti synom judským, a vylievali nevinnú krv v zemi svojej.[1])

20. A judská zem na veky obývaná bude, a Jeruzalem do pokolenia a pokolenia.

21. A očistím ich krv, ktorú som ešte nebol čistil,[2]) a Pán prebývať bude na Sione.[3])

[1]) Vyvolení dôverovať budú v Pánu a zvíťazia v ňom.
[2]) Keď nepriatelia K . budú premožení Cirkev nebude viac znepokojovaná, ani zneuctievaná. Ona bude blažená a svätá v členoch svojich. Na konci sveta.
[3]) Prameň v prenesenom smysle, prameň požehnania.
[4]) Púšť.

[1]) Idumejskí i Egyptskí znamenajú tu všetkých nepriateľov Kristových.
[2]) Pomstím ich krv ešte nepomstenú. Inák: Očistím ich naposledy od viny krvi ešte neočistenej, t. j. Messiášovej, nevinne preliatej.
[3]) Na Sione novom, ači v cirkvi svojich veriacich a ctiteľov.

AMOS.

AMOS.

PREDMLUVA.

Amos, pochádza z Tekue, mestečka, asi šesť míl od Betlehema. Boh ho od stáda povolal k úradu prorockému. Prorokoval za času Oziáša (Azariáša) kráľa judského a Jeroboama, kráľa izraelského. (Srovn. 2. Paral. 26, 1. — 15. a IV. Kráľ, 14, 24. 25.) Karhá ohavnosť modlárstva, rozkošníctva, a labužníctva kráľov izraelských; predpovedá záhubu kráľovstva.

HLAVA 1.

Prorok ohlasaje trest Boží Damascenským, Filištinským, Tyrským, Idumejským a Ammonitským.

1. Slová Amosa, ktorý bol (jeden) z pastierov z Tekue; ktoré videl o Izraelovi za dní Oziáša, kráľa judského, a za dní Jeroboáma, syna Joasovho, kráľa izraelského, dva roky pred zemetrasením.[1]) (Zach. 14, 5.)

2. A riekol: Pán bude ručať so Siona, a z Jeruzalema vydá hlas svoj;[2]) a kvíliť budú krásne pastviny pastierov, a vyschne vrch Karmela.[3]) (Joel 3, 16.)

3. Toto hovorí Pán: Pre tri nešľachetnosti Damašku, ani pre štyri[4]) neodvrátim to; preto že mlátili Galaada so železnými vozmi.[5])

4. A pošlem oheň na dom Azaelov, a zožerie domy Benadadove.[6])

5. A polámem zátvor[1]) Damašku; a vyplienim obyvateľa z poľa modly, a toho, ktorý drží berlu, z domu rozkoše, a prenesený bude ľud syrský do Cyrene,[2]) hovorí Pán.

6. Toto hovorí Pán: Pre tri nešľachetnosti Gazy,[3]) ani pre štyri to neodvrátim, preto že ich všetkých zajatých odviedli, aby ich zavreli do Idumee.

7. Pošlem oheň na múr Gazy, a zožerie jej domy.

8. Vyhubím obyvateľa z Azotu, a toho, ktorý drží berlu, z Askalona, a obrátim svoju ruku proti Akkaronu, a zahynú pozostatky Filištinských, hovorí Pán, Boh.[4])

9. Toto hovorí Pán: Pre tri, ani pre štyri nešľachetnosti Tyra to neodvrátim, preto že všetkých zajatých zavreli v Idumei, a nepamätali na braterskú smluvu.[5])

---

[1]) O tomto zemetrasení hovorí i Zachariáš v 14, 5. Dľa spisovateľa Jozefa Flavia, udalo sa zemetrasenie, keď si Oziáš dôstojnosť kňazskú osvojoval.

[2]) Pán pošle svoje tresty na Izraela.

[3]) Všetko bude spustošené. Karmel bol najúrodnejšie a najkrajšie pohorie v Palestine. Jeho vyschnutie znamená tu zpustnutie celej zeme.

[4]) Pre mnohé nešľachetnosti neodvrátim trest určený.

[5]) Vidz IV. Kráľ. 10, 22, 23.

[6]) Panovníci Damasku.

[1]) Pevné hrady, silu a moc.

[2]) Kir, kraj v Assirii pri rieke Kur.

[3]) Gaza bolo jedno päť z hlavných miest filištinských, a stojí tu za všetkých Filištinských.

[4]) Azot, Askalon a Akkaron boly hlavné mestá filištinské. Proroctvo toto vyplnil na nich Nabuchodonozor, keď ich zničil. Jer. 25, 20; 47, 1; Ezech. 25, 15.

[5]) Idumejci boli najhorší nepriatelia. Pod Davidom a Šalamúnom sa Týrus s Izraelom spojil. (II. Kráľ. 5, 11; III. Kráľ. 5, 12; 9, 11.)

10. Sošlem oheň na múr týrsky, ktorý zožerie jeho dom.

11. Toto hovorí Pán: Pre tri, ani pre štyri nešľachetnosti Edoma neodvrátim to; preto že stíhal brata svojho mečom, a urazil milosrdenstvo k nemu, a sotrvával ďalej v hneve svojom, a zachoval prchlivosť svoju až do konca.

12. Sošlem oheň na Teman, a zožerie domy Bosry.[1])

13. Toto hovorí Pán: Pre tri, ani pre štyri nešľachetnosti synov Ammonových to neodvrátim. preto že roztínali samodruhé galaadské, aby rozšírili svoju hranicu.[2])

14. A zapálim oheň na múre Rabby,[3]) a zožerie ich domy vo válečnom ryku v deň boja, a vo víchre v deň zemetrasenia.

15. A Melchom[4]) pôjde do zajatia, on i kniežatá jeho s ním; hovorí Pán.

HLAVA 2.

Proroctvo proti Moabským, Judovi a Izraelitom. Týmto pripomína dobrodenia Božie.

1. Toto hovorí Pán: Pre tri, ani pre štyri nešľachetnosti Moabove to neodvrátim, preto že spálil kosti kráľa idumejského až na popol.[5])

2. A sošlem oheň na Moaba, a zožerie domy Kariota;[6]) a Moab zomre s hlukom, a pri zvuku trúby.

3. A vyhladím sudcu[7]) zprostred neho, a všetky kniežatá jeho zabijem s ním, hovorí Pán.

4. Toto hovorí Pán: Pre tri, ani pre štyri nešľachetnosti Judove to neodvrátim, preto že zavrhol zákon Pánov, a nezachovával prikázania jeho; lebo ho podviedly jeho modly, za ktorými boli chodili ich otcovia.

5. A sošlem oheň na Judu, a zožerie domy jeruzalemské.

6. Toto hovorí Pán: Pre tri, ani pre štyri nešľachetnosti Izraelove to neodvrátim, preto že predával spravodlivého za striebro, a chudobného za obuv.[1])

7. Ktorí potierajú do prachu zeme hlavy chudobných, a cestu ponížených nakrivujú; syn aj otec jeho chodievajú k (jednej) dievke, aby zneuctili sväté meno moje.[2])

8. A na založených rukách líhajú vedľa oltára, a pili víno (za peniaze) odsúdených v dome Boha svojho.

9. Kdežto som ja vyhubil Amorhejského pred nimi, ktorého vysokosť (bola) ako vysokosť cedrov, a silný bol ako duby; a zničil som jeho ovocie s vrchu, a jeho korene od spodku.

10. Ja som vás vyviedol z Egypta, a vodil som vás za štyridsať rokov po púšti, aby ste obdržali zem Amorhejského.

11. A vzbudzoval som zo synov vašich prorokov, a z mládencov vašich nazarejského.[3]) Či tomu nie je tak, synovia izraelskí? hovorí Pán.

12. Ale vy dávali ste nazarejským víno piť,[4]) a rozkazovali ste prorokom hovoriac: neprorokujte![5])

13. Hľa, ja budem škrípať nad vami, ako škrípa voz senom naložený;[6])

---

[1]) Mesto v Idumei, na poludnie od Mrtvého mora.

[2]) Ammoniti tou ukrutnosťou chceli sa zabezpečiť proti pomste.

[3]) Rabba hlavné mesto Ammonitov. V. Mojž. 3, 11; Jer. 49, 2.

[4]) Ači Milkom, Malkom iste to čo Moloch. Pohani pripisovali svoje činy a víťazstvá svojim modlám; keď bol premôžený ľud, podľahol jeho boh.

[5]) Udalosť opísaná v IV. Kráľ. 3, 7, atď.

[6]) Moabské mesto s pevnosťou. Jer. 48, 24—41.

[7]) Knieža, nosiča berly.

[1]) Preto že i za najnepatrnejší zisk šliapali právo nohami.

[2]) Okolité národy potupujú Boha, že také nešľachetnosti prikazuje alebo ľud, ktoré ich pácha, znáša.

[3]) Nazarejskí boli nábožní, Bohu zasvätení ľudia.

[4]) Nazarejskí sa zaviazali sľúbom zdržovať sa od rozličných pôžitkov, medzi iným aj od vína (IV. Mojž. 6.)

[5]) Neoznamujte budúce tresty Božie. Jak nepríjemne je mnohokrát služobníkom Božím a kazateľom pomenovať zlo jeho vlastným menom, menovite vystúpiť proti zkazenosti a nemravnosti silných a vplyvných ľudí!

[6]) Ako dobre naložený voz škrípa pod tarchou svojou, tak aj vy budete škrípať, keď príde na vás trest za hriechy vaše.

14. a rýchlemu zajde utekanie, a udatný nezachová sily svojej, a hrdina nezachráni dušu svoju;[1])

15. a ten, ktorý strieľa z luku, neobstojí, a rýchly sa neobráni nohami svojimi, a jazdec neoslobodí dušu svoju,

16. a udatný srdcom medzi hrdinami bude nahý utekať v ten deň, hovorí Pán.

HLAVA 3.

Pripomína Izraelitom ich vyvolenie od Boha. Pomsta Božia nad nimi. Nevďačnosť židov bude prísne karhaná.

1. Slyšte slovo, ktoré hovoril o vás Pán, synovia izraelskí, o celom pokolení, ktoré som vyviedol z Egypta, rieknuc:

2. Len vás som poznal[2]) zo všetkých pokolení zemských; preto navštívim[3]) na vás všetky neprávosti vaše.

3. Či budú spolu chodiť dvaja, jestli sa neshodujú?

4. Či zareve lev v lese, okrem ak má korisť? Či vydá lvíča hlas so svojho ležoviska, keď nič neukoristilo?

5. Či upadne vták do osídla na zemi bez vtáčnika? Či bude vzaté osídlo so zeme, prv než niečo lapí?

6. Či zahučí trúba v meste, a ľud sa neprestraší? Či sa stane niečo zlého v meste, ktoré by Pán neučinil?[4])

7. Lebo neučiní Pán Boh slova bez toho, žeby nezjavil tajomstvo svoje služobníkom svojim, prorokom.

8. (Keď) zareve lev, kto sa nebude báť? Keď Pán hovoril, kto nebude prorokovať?

9. Ohláste po domoch azotských, a po domoch zeme egyptskej; a hovorte: Shromažďujte sa na horu Samarie, a viďte množstvo bláznovstva uprostred nej, a tých, ktorí trpia útisk v jej tajných sieňach.

10. A že nevedia konať, čo je pravého, hovorí Pán, ktorí shromažďujú neprávosť a lúpež vo svojich domoch.

11. Preto toto hovorí Pán Boh: Zúžená a obkľúčená bude zem; a odňatá bude sila tvoja od teba, a rozchvátané budú domy tvoje.

12. Toto hovorí Pán: Ako keď vytrhne pastier z úst leva dve kosti, alebo koniec ucha, tak budú vytrhnutí synovia izraelskí, ktorí bydlejú v kraji lúžka v Samarii, a na posteli v Damasku.[1])

13. Slyšte a osvedčujte to[2]) v dome Jakubovom, hovorí Pán zástupov:

14. že v ten deň, keď započnem navštivovať priestupky izraelské, navštívim ho i oltáre v Betheli; a odrazené budú rohy oltára a padnú na zem.

15. A zrazím zimný dom spolu i s domom letným;[3]) a zahynú domy zo slonovej kosti,[4]) a rozmetané budú mnohé domy, hovorí Pán.

HLAVA 4.

Ženy izraelské budú trestané pre ich labužnictvo. Obviňuje Izraelitov z modlárstva. Pripomína im predošlé tresty a napomína ich k pokániu.

1. Slyšte toto slovo, kravy tučné,[5]) ktoré ste na hore samarskej, ktoré utláčate núdznych, a potierate chudobných, ktoré hovoríte pánom[6]) vašim: Prineste, a budeme piť.

2. Pán Boh prisahal na svätosť svoju: Hľa, prídu na vás dni, a vyzdvihnú vás

---

[1]) Príde trest, ktorému nikto neunikne. On zastihne slabého tak ako silného, rýchlého ako bojovného.

[2]) Vás som si vyvolil zo všetkých národov.

[3]) Preto tým prísnejšie budem vás trestať.

[4]) Ako reve lev pri koristi, ako chôdza dvoch ľudí dokazuje ich shodu, ako trúba naháňa strach ľudu nie bez základu, tak aj toto proroctvo prišlo od Boha, on ho oznámil svojim služobníkom, aby vystríhali ľud.

[1]) Doložž: si hoviac. Smysel: Vy, ktorí teraz rozkošne žijete, zahubení budete, tak že z vás sotva toľko zachované bude, ako keď pastier z uchvateného levom zvieraťa sotva stehno alebo ucho zachová.

[2]) Vy kňazi, proroci a iní oznamujte Izraelitom, že sa to istotne splní, ak sa nepolepšia.

[3]) Karhá nádheru Izraelcov.

[4]) Bohaté kosťou slonovou vykladané.

[5]) Vy marné ženy.

[6]) Manželom vašim.

na hákoch, a pozostatky vaše vo vriacich hrncoch.

3. A vyjdete dierami[1]) jednou proti druhej, a budete vyhodené do Armona;[2]) hovorí Pán.

4. Poďte do Bethelu, a páchajte neprávosti, do Galgaly a rozmnožujte priestupky; a prinášajte ráno obety vaše, každý tretí deň vaše desiatky.[3])

5. A obetujte z kvaseného chválu; vyzývajte k dobrovoľným obetám, a oznamujte ich: lebo takto ste chceli, synovia izraelskí, hovorí Pán Boh.[4])

6. Preto aj ja zatupil som zuby vaše po všetkých vašich mestách, a dal som nedostatok chleba po všetkých mestách vašich; a nenavrátili ste sa ku mne, hovorí Pán.[5])

7. Ja som nedopustil dážďa na vás, keď ešte tri mesiace boly do žatvy;[6]) a pršalo na jedno miesto, a na druhé nepršalo; jedna čiastka (poľa) namokla, a tá čiastka, na ktorú som nedal dážďa, vyschla.

8. A prišly dve i tri mestá k jednému mestu, aby sa napily vody, a nenasýtily sa;[7]) a nenavrátili ste sa ku mne, hovorí Pán.

9. Bil som vás páľčivým vetrom a hrdzami množstvo záhrad vašich, a viníc vašich; vaše olivové stromy a figové sady vaše zožraly húsenice; a nenavrátili ste sa ku mne, hovorí Pán.

10. Poslal som na vás smrť ako kedysi na Egypt, pobil som mládencov vašich mečom,[8]) až po zajatie koní vašich; a dopustil som, že smrad ležania vášho vystupoval až do nosov vašich; [1]) a nenavrátili ste sa ku mne, hovorí Pán.

11. Podvrátil som vás, ako podvrátil Boh Sodomu a Gomorru, a učinení ste ako hlaveň vytrhnutá z požiaru; [2]) nenavrátili ste sa ku mne, hovorí Pán.

12. Preto to vykonám ti, Izraelu! Ale keď ti to chcem vykonať, pripravuj sa naproti Bohu tvojmu, Izraelu.[3])

13. Lebo hľa, ten, ktorý činí hory, a tvorí vetry, a oznamuje človekovi slovo svoje,[4]) ktorý činí raňajšiu hmlu, a kráča po vysostiach zeme;[5]) Pán, Boh zástupov je meno jeho.

HLAVA 5.

Oznamuje Židom ich pád. Vystríha Židov od modlárstva a nespravodlivých súdov. Boh im oznamuje, že nepríjme ich obety. Predpovedá im zajatie.

1. Slyšte slovo toto, nariekanie, ktoré ja pozdvihujem proti vám! Dom izraelský padol, a nepovstane viac.[6])

2. Panna[7]) izraelská hodená je na svoju zem, a niet, kto by ju pozdvihol.

3. Lebo toto hovorí Pán, Boh: V meste, z ktorého vychádzalo tisíc ľudí, zostane sto, a z ktorého vychádzalo sto, zostane desať v dome izraelskom.[8])

4. Lebo toto hovorí Pán domu izraelskému: Hľadajte ma, a budete žiť.

5. A nevyhľadávajte Bethel, a do Galgala nechodievajte, a do Bersabee nepu-

---

[1]) Assyrskí vám rozvaľajú múry, že nebudete potrebovať brán ani východov

[2]) Do Armenie do zajatia.

[3]) Posmieva sa prorok z ich obeti a pobožnosti, preukázaných zlatým telcom, ktoré im nič neprospely.

[4]) Len ďalej prestupujte zákon a prikázania moje, obetujte zakázané kvasené chleby, vám sa zdá, že sa mi tým zaľúbite?

[5]) Pre tie neprávosti som poslal na vás hlad, a jestli budete i ďalej tak pokračovať, neujdete vášmu hroznému osudu.

[6]) Veľmi potrebný dážď na východe, aby dozrelo zbožie.

[7]) Dopustil som suchotu.

[8]) Viď IV. Kráľ. 13, 3—7.

[1]) Pre množstvo páchnucich a nepochovaných mŕtvol.

[2]) Zničil som vás úplne do základov.

[3]) Poneváč si si nepovšimol mojej výstrahy, prídu na teba neresti, ktorými som ti hrozil. Ale pritom všetkom, keď i v zajatí budeš, neklesaj, ale napravuj svoj život, lebo ťa Boh tvoj chce vykúpiť

[4]) Oznamuje mu, čo je v človekovi.

[5]) On to môže vykonať, lebo je všemohúcim Stvoriteľom, ktorému je poddané všetko na nebi i na zemi.

[6]) Kráľovstvo izraelské bude zničené od Assyrských a nepovstane nikdy viac. Po zajatí babylonskom sa niektorí Izraeliti pripojili ku krajine Juda, ale kráľovstva samostatného nikdy neutvorili.

[7]) Ríša izraelská. (Izai. 47, 1. Jer. 18, 13.)

[8]) Tak veľká bude porážka Izraelitov, že len desiata čiastka z nich zostane.

tujte; lebo Galgala bude odvedené do zajatia, a Bethel bude neužitočný.[1])

6. Hľadajte Pána, a žite; aby azda neshorel dom Jozefov ako oheň, a aby ho nezožral (oheň) a nebolo by nikoho, kto by hasil v Bethel.

7. Vy, ktorí obraciate súd na palinu, a spravodlivosť na zemi nechávate!

8. On učinil Arktura a Oriona,[2]) on obracia tmu na ráno, a mení deň na noc; on volá morské vody, a vylieva ich na vrch zeme, Pán je meno jeho.

9. On donáša s úsmevom záhubu na silného, a privádza vyplienenie na mocného.

10. Nenávidia toho, ktorý ich trestá v bráne;[3]) a toho, ktorý hovorí dokonale, v ohavnosti majú.

11. Preto, že olupujete chudobného, a beriete od neho korisť vybranú; budete stavať domy zo štvorhranných kameňov, ale nebudete v nich bývať; najvzácnejšie vinice sadiť budete, ale vína z nich piť nebudete. (Sof. 1, 13.)

12. Lebo som poznal mnohé vaše nešľachetnosti, a ťažké vaše hriechy; (ako) nepriatelia spravodlivého[4]) prijímate dary, a utláčate v bráne chudobných.[5])

13. Preto bude múdry mlčať v tom čase; lebo čas je zlý.[6])

14. Hľadajte dobré a nie zlé, aby ste žili,[7]) a bude s vami Pán Boh zástupov, ako hovoríte.

15. V nenávisti majte zlé, a milujte dobré, a ustanovte súd v bráne; azda sa smiluje Pán, Boh zástupov, nad pozostatkami Jozefovými. (Žalm 96, 10. Rím. 12, 9.)

16. Preto toto hovorí Pán, Boh zástupov, Panovník:[1]) Po všetkých uliciach bude nárek, a po všetkých miestach, ktoré sú vonku volať budú: Beda, prebeda! A povolajú roľníka k smútku, a k nariekaniu tých, ktorí vedia nariekať.

17. Aj po všetkých viniciach bude nárek; lebo prejdem prostriedkom teba,[2]) hovorí Pán.

18. Beda tým, ktorí si žiadajú deň Pánov:[3]) Načo je vám on? Tento deň Pánov je tma,[4]) a nie svetlo.

(Jer 30, 7.; Joel 2, 11.; Sof. 1, 15

19. Ako, keď muž uteká pred levom, a stretne ho medveď; alebo prišiel by do domu, a oprel sa rukou o stenu, a uštipol by ho had.[5])

20. Či deň Pánov nie je deň tmy a nie svetlo? Či nie je v ňom mrákota a nie blesk?

21. Nenávidím a zavrhol som vaše, a neprijmem vône shromaždení vašich.

22. Keby ste mi obetovali vaše zápalné obety a vaše dary, neprijmem a na povďačné obety tukov vašich sa neobzriem.

23. Odním odo mňa hluk piesní tvojich, a hru harfy tvojej nechcem počúvať.[6])

24. A zjaví sa ako voda súd, a spravodlivosť ako potok silný.[7])

25. Či ste mi obetovali krvavé a posvätné obety na púšti za štyridsať rokov, dome izraelský?[8])

---

[1]) Pokutu a tresty, ktorými vám vyhrážam, môže len vaše polepšenie odvrátiť. Cítite ma v chráme jeruzalemskom a nechodievajte viac ku zlatým telcom do Galgala a Bethel a budete šťastliví. Mestá tieto i s ich modlami vám nebudú môcť pomôcť. Ony budú rozvalené a ich obyvatelia do zajatia odvedení. Bersabee bolo sväté mesto, ale časom stalo sa tiež mestom modlárskej úcty.

[2]) Orion a Arktura sú najjasnejšie a najkrásnejšie hviezdy a vo hviezdach zrkadlí sa velebnosť Božia.

[3]) Kde sa odbavovaly súdy.

[4]) Záležitosti spravodlivého.

[5]) Neprisúdite mu pravdu, ktorá mu patrí.

[6]) Spravodlivý sa utiahuje preto, že vidí nesmiernu krivdu a nepravdu.

[7]) Ale hoci múdri mlčia pre prevelikú zlobu, nie tak prorok. Odhoďte zlé od seba, hľadajte Boha; len keď ste s ním spojení, dostane sa vám pravého života, budete mať slobodu i šťastie.

[1]) Preto, že neposlúchate tieto výstrahy, Pán vám uvádza na známosť nasledujúci výrok.

[2]) Všetko dám zpustošiť od nepriateľa.

[3]) Ako tí, ktorí sú hriechami obťažení, môžu si žiadať deň Pánov, ktorý len trest a záhubu priniesť môže? Najprv musí trest prísť na nich, potom len môžu sa radostné prisľúbenia splniť.

[4]) Je dňom nešťastia.

[5]) Nikto nikde nijak záhube neujde.

[6]) Prorok nazýva náboženské piesne žalmov krikom, preto že v ústach hriešnika sa aj najlepšia pieseň obráti na zlú.

[7]) Na vašich zovňajších pobožnostiach, kde je srdce ďaleko odo mňa, nemám zaľúbenia.

[8]) Preto, že Židia na púšti obetovali modlám, a

26. Ba nosili ste stánok Molocha vášho, a obraz modiel vašich, hviezdu boha vášho, ktoré ste si spravili.

27. Preto vás odvediem do zajatia za Damaskus, hovorí Pán, Boh zástupov je meno jeho.

HLAVA 6.

Pokračuje ďalej. Tresty prednejších Izraelitov za mnohé neprávosti. Predpovedá im zajatie.

1. Beda vám, ktorí ste bohatí na Sione,[1]) a dôveru svoju skladáte v hore Samarie;[2]) vám predné kniežatá hlavy národov, ktorí zpupne chodievate do domu izraelského!

2. Prejdite do Chalane,[3]) a viďte, a odtiaľ iďte do Ematu veľkého;[4]) a sostúpte do filištinského Get,[5]) a do ich najlepších ktorýchkoľvek krajín, či je ich kraj širší ako váš? Luk. 6, 24.)

3. Ktorí ste oddelení na zlý deň; a približujete sa k stolici neprávosti.[6])

4. Ktorí spávate na lúžkoch zo slonovej kosti a rozkošne si počínate na posteliach vašich, ktorí jedávate barana zo stáda, a telce najtučnejšie;[7])

5. ktorí spievate pri zvuku harfy; domnievate sa, že majú hudobné nástroje jako Dávid.[8])

6. Oni pijú víno zo šálok, a najlepším olejom sa mastia; ale na potrenie Jozefovo nedbajú.

7. Preto teraz pôjdu na čele zajatých, a prestane hodovanie tých, ktorí si bujne počínajú.

8. Prisahal Pán Boh sám na seba, hovorí Pán, Boh zástupov: V ohavnosti mám pýchu Jakubovu, a nenávidím jeho domy, a vydám mesto s jeho obyvateľmi.

9. Keď zostane desať mužov v jednom dome, aj títo zomrú.[1])

10. A keď vynesie príbuzný jedného, a spáli ho, aby vyniesol z domu kosti;[2]) a povie tomu, ktorý je v kúte domu: Či je ešte niekto u teba?

11. A ten (mu) odpovie: Nieto nikoho! A riekne mu: Mlč a nespomínaj meno Pánovo![3])

12. Lebo hľa, Pán rozkáže, a uderia dom väčší, aby sa srútil, a dom menší, aby sa pretrhol.[4])

13. Či môžu bežať kone po skalách, alebo či sa môže orať byvolami? Že ste súd premenili na horkosť a ovocie spravodlivosti na palinu?[5])

14. Lebo sa radujete z ničomnosti, ktorí hovoríte: Či sme si nenadobudli rohy vlastnou silou?[6])

15. Hľa, ja vzbudím proti vám, dome izraelský, hovorí Pán, Boh zástupov, národ; a zničí vás od vchodu do Ematu až po potok na púšti.[7])

---

ich obety boly len na vonok preukazované, Boh ich vôbec za obety nepokladá.

[1]) Bohatí židia v Jeruzaleme.

[2]) Preto, že je ako pevnosť na vrchu vystavená.

[3]) Chalane, alebo Kalano (Izai. 10, 9.) bolo hlavným mestom malej krajinky pri rieke Tigris.

[4]) Hlavné mesto krajiny podobného mena.

[5]) Jedno z piatich hlavných miest filištinských.

[6]) Vy budete potrestaní v deň spustošenia preto, že ste nespravodlivými sudcami.

[7]) Ktorí nejiete z potreby, ale z rozkoše a rozmaznanosti, a preto preberáte v stáde.

[8]) Dávid hrával ku cti a sláve Božej, ale vy zo smyseľnosti.

[1]) Ktorých ušetrí nepriateľ, zomrú morom.

[2]) V čas moru sa u Židov mrtvoly spaľovaly.

[3]) Neosoží modlitba k Bohu; vyplní, čím zahrozil.

[4]) Trest Pánov neušetrí ani malého, ani veľkého.

[5]) Či sa dakto dopustí tej sprostosti, žeby po skalách bežal na bosých koňoch, alebo, že by ich oral na byvoloch, tak ako vy prekrúcate pravdu?

[6]) Rohy sú obrazom moci a sily, ktorou nepriatelia odrážaní bývajú. Či sme vlastnou silou nezvíťazili?

[7]) Tu bolo kráľovstvo izraelské za Jeroboama. (IV. Kráľ. 14, 25.) Keď kráľovstvo v najväčšom kvete bolo, oznamuje mu prorok jeho zahynutie, ako Izaiáš kráľovstvu judskému.

HLAVA 7.

Ukazuje trojnásobný trest Židov. Osočenie Amosa Amasiášom u kráľa. Vernosť a stálosť Amosova.

1. Toto mi ukázal Pán Boh: Hľa, učinil kobylky, keď najprv počala rásť otava za neskorného dážďa, a hľa, pozdný (dážď prišiel) po kráľovskej kosbe.[1])

2. A stalo sa: keď požrały byliny zeme, riekol som: Pane Bože, buď milostivý, prosím. Ktože pozdvihne Jakuba, lebo máličko je ho?

3. Smiloval sa Pán nad tým. Nestane sa, riekol Pán.

4. Toto mi ukázal Pán Boh: A hľa, Pán, Boh privolal na oheň: súď! A zožral veľkú priepasť, a zjedol spolu čiastku (zeme).[2])

5. A riekol som: Pane, Bože, prosím, prestaň; ktože vzbudí Jakuba, lebo máličko je ho?

6. Smiloval sa Pán nad ním: Ale ani to sa nestane, riekol Pán, Boh.

7. Toto mi ukázal Pán: A hľa, Pán stál na obhádzanom múre, a mal v ruke lyžicu murársku.

8. A riekol Pán ku mne: Čo ty vidíš, Ámosu? A odpovedal som: Murársku lyžicu. A riekol Pán: Hľa, ja položím lyžicu uprostred ľudu môjho izraelského; a nebudem ho viac obhadzovať;

9. a rozváľané budú výšiny modiel, a svätyne izraelské budú zpustošené; a povstanem proti Jeroboamovmu domu[3]) s mečom.

10. A poslal kňaz Amaziáš z Bethelu k Jeroboamovi, izraelskému kráľovi, rieknuc: Ámos búri ľud proti tebe uprostred domu izraelského; zem nebude môcť sniesť všetky jeho reči.[1])

11. Lebo toto hovorí Ámos: Od meča zomre Jeroboam, a Izrael pôjde do zajatia zo svojej zeme.

12. A riekol Amaziáš Ámosovi: Vidiaci, iď, bež do zeme judskej, a tam jedz chlieb, a tam prorokuj.[2])

13. Ale do Bethelu nechoď viacej prorokovať; lebo tu je svätyňa kráľova, a dom kráľovský.

14. I odpovedal Ámos a riekol Amaziášovi: Ja nie som prorok, ani syn prorocký, ale pastier som ja, ktorý oberá plané fígy.[3])

15. Ale Pán ma vzal, keď som chodil za stádom, a riekol Pán ku mne: Iď, prorokuj ľudu môjmu izraelskému!

16. A teraz počuj slovo Pánovo: Ty hovoríš: Neprorokuj o Izraelovi, a nevylievaj (tvoje reči) proti domu modly.

17. Preto toto hovorí Pán: Tvoja žena v mieste smilniť bude, a synovia tvoji a dcéry tvoje padnú od meča, a zem tvoja povrázkom podelená bude;[4]) a ty v poškvrnenej zemi zomreš, a Izrael pôjde do zajatia zo zeme svojej.

HLAVA 8.

O zkaze ľudu izraelského pre jeho nespravodlivosť pri obchode a pre modlárstvo.

1. Toto mi ukázal Pán Boh: Hľa, kôš plný jabĺk.

2. A riekol: Čo ty vidíš, Ámosu? A riekol som: Kôš jabĺk. I riekol Pán ku

---

[1]) Odtiaľto počnúc až do konca predpovedá prorok záhubu krajiny izraelskej. Najprv ukazuje, že trest príde, hoc je Pán aj náchylný k slutovaniu; potom oznamuje úplnú záhubu, po ktorej bude následovať doba messiánska. (Hl. 9.) Kobylky tie vo videní prišly po prvej kosbe lúk (asi v máji) keď mládza rástla. Poneváč židia celý rok pásli svoje stádo na pašienkoch, vôbec nekosili; ale kráľ Jeroboam II. ako bojovník potreboval pre kone seno, preto prvú trávu dal zkosiť, tak že poddaným ostala len mládza. Kobylky aj tú ztrovily a ľudu nezostalo nič. Pán chce tu znázorniť úplnu záhubu.

[2]) Vysušil more a zpustošil prisľúbenú zem.

[3]) Proti panovníckej rodine. Poneváč ľud izraelský pri všetkej mojej starostlivosti nič nedbal na moje výstrahy, složím murársku lyžicu, t. j. viac ho nebudem chrániť a brániť, čoho následkom bude zahynutie kráľovského domu a zpustošenie kráľovstva.

[1]) Ak bude i ďalej takto hovoriť, ľud povstane proti hriešnym panovníkom a kráľom, a nastane vzbúra.

[2]) Preto, že Amos nič nedal na reči Amaziášove, obracia sa tento osobne k nemu a vyzýva ho, aby odišiel do zeme judskej, kde si môže prorokovaním chlieb vyhľadávať.

[3]) Ja nie som prorokom zo zárobku, ani som nechodil do prorockej školy. Ja žijem na divých fígach.

[4]) Obdržia ju tvoji nepriatelia.

mne: Prišiel koniec na môj ľud izraelský; neušetrím ho už viacej.

3. A budú škrípať sťažaje chrámu v ten deň,[1]) hovorí Pán Boh; mnohí zomrú, na každom mieste rozľahne sa tichosť.

4. Slyšte toto vy, ktorí potláčate chudobného, a vyhládzate núdznych zeme,

5. hovoriac: Kedy sa pominie nový mesiac, budeme predávať (náš) tovar; a sobota,[2]) a otvoríme obilnice; a aby sme zmenšili mieru, a zväčšili závažie, a podvrhli váhy falošné?[3])

6. Aby sme vládli za striebro núdznymi,[4]) a za obuv chudobnými, a ohrabky obilné predávali?

7. Prísahal Pán proti pýche Jakubovej: Zaiste nezabudnem až do konca na všetky ich skutky.

8. Či sa nad tým nepohne zem, a nebude kvíliť každý jej obyvateľ, a nevystúpi ako všetka rieka a vyleje sa a odtečie ako potok egyptský?[5])

9. A stane sa v ten deň, hovorí Pán Boh, že slnce zapadne na poludnie, a za jasného dňa dopustím tmu na zem.[6])

10. A obrátim vaše slávnosti na smútok a všetky vaše piesne na nárek; a položím na každý váš chrbát rúcho, a na každú hlavu plešinu; a (zem) učiním ako pri smútku nad jednorodeným, a posledné jej veci ako deň horký.

11. Hľa, prídu dni, hovorí Pán, a pošlem hlad na zem; nie hlad chleba, ani smäd vody, ale slyšania slova Božieho.[7])

12. A bude ich hnať od mora až k moru, a od polnoci až na východ; obchádzať budú hľadajúc slovo Pánovo, a nenajdú ho.

13. V ten deň omdlievať budú krásne panny, a mládenci od smädu,

14. tí, ktorí (teraz) prisahajú na hriech Samarie a hovoria: Žije Boh tvoj, Dánu, a žije cesta do Bersabee,[1]) a padnú a nevstanú viac.[2])

HLAVA 9.

O konečnom zahynutí kráľovstva izraelského. Sľub o zachránení pozostatkov. Kráľovstvo domu Davidovho bude obnovené a všetkými časnými i večnými vecmi zaopatrené.

1. Videl som Pána stáť na oltári,[3]) a riekol: Udri čepy a nech sa pohnú dveraje, lebo lakomstvo (panuje) v hlavách všetkých;[4]) a posledného z nich mečom zabijem: a nebude im úteku. Budú utekať, a nebude zachránený nikto z tých, ktorí utekajú.

2. Keby sostúpili až do pekla, odtiaľ ich vyvedie ruka moja; a jestli vystúpia až do neba, odtiaľ ich strhnem.

3. A keby sa schovali na vrchu Karmela, odtiaľ ich vysliedim a vezmem; a hoc by sa skryli pred očima mojima do hlbokosti morskej, tam rozkážem hadovi a štípať ich bude.

4. A keby odišli do zajatia pred svojimi nepriateľmi, tam rozkážem meču, a zabije ich; a upriem oči moje na nich k zlému, a nie k dobrému. (Jer. 44, 11.)

5. A Pán, Boh zástupov, dotkne sa zeme, a hneď uvädne; a všetci jej obyvatelia budú smútiť, a každý sa zdvíha ako rieka, a odtečie ako potok egyptský.

6. Ktorý vystavil na nebi trón svoj, a na zemi založil svoj sväzok;[5]) on volá vody morské, a vylieva ich na povrch zeme; Pán je meno jeho.

---

[1]) Keď ho vyrabujú nepriatelia. Dľa iných dvere chrámu modiel. Lebo obyvatelia z čiastky vymrú, a z čiastky budú do zajatia odvedení.

[2]) Tak veľké je ich lakomstvo, že ani jeden deň pokoja v týždni nemôžu vystáť.

[3]) Lakomstvo spájali s nespravodlivosťou.

[4]) Za maličkosť ich kúpili si otrokov.

[5]) Ako Nil so všetkou svojou vodou odtečie do mora, tak bude aj ľud izraelský zo svojej zeme do veľkej assyrskej ríše odvedený do zajatia.

[6]) Tma tu znamená veľký trest.

[7]) Teraz pohŕdate slovom prorockým, ale príde doba, že budete hľadať u neho útechu, ale už bude pozde.

[1]) Ktorí dotvrdzujete reči vaše odvolávaním sa na modly v Dáne a Bersabee.

[2]) Kráľovstvo desiatich pokolení viac obnovené nebude.

[3]) Na oltári v Jeruzaleme. (Jeronym, Theod. Veľký.)

[4]) Z domu Božieho učinili peleš lotrovskú.

[5]) Pod sväzkom rozumej tvory, alebo spojenie ľudu.

7. Či vy, synovia izraelskí, nie ste mi ako synovia etiopskí? hovorí Pán.[1]) Či som nevyviedol Izraela zo zeme egyptskej; a Palestincov z Kappadocie, a Syrských z Cyrene?

8. Hľa, oči Pána Boha (sú obrátené) proti kráľovstvu hriešnemu a vyhladím ich so zeme; ale dom Jakubov nezničím docela, hovorí Pán.[2])

9. Lebo hľa, ja rozkážem, a budem triasť dom izraelský medzi všetkými národami, ako sa osieva pšenica na riečici; a nepadne ani zrniečko na zem.[3])

10. Všetci hriešnici z ľudu môjho pomrú mečom; tí, ktorí hovoria: Nepriblíži sa a nepríde na nás zlé.

11. V ten deň znova postavím stánok Davidov, ktorý spadol, a zapravím rozpukliny múrov jeho, a to, čo sa skútilo, opravím a zasa ho vystavím, ako za dní starodávnych.[4]) (Sk. Ap. 15, 16.)

12. Aby vládali ostatkami Idumee, a všetkými národami, preto že nad nimi je vzývané meno moje, hovorí Pán, ktorý toto činí.[1])

13. Hľa, dni prichádzajú, hovorí Pán: a postihne oráč ženca, a ten, ktorý tlačí hrozno rozsievača semena,[2]) a hory kvapkať budú sladkosťou, a všetky pahrbky obrobené budú.[3])

14. A obrátim zajatie ľudu môjho izraelského, a opravovať budú zpustošené mestá, a bydlieť v nich; a sadiť budú vinice a piť ich víno; a vyrábať budú zahrady a jesť ich ovocie.

15. A zasadím ich v ich zeme, a nevytrhnem ich viac z ich zeme, ktorú som im dal,[1]) hovorí Pán, Boh tvoj.

---

[1]) Nespoliehajte sa veľmi na to, že ste vyvoleným národom mojim; keď ste opustili mňa, ja opustím vás. V ruke mojej ste vždy, ako každý iný národ.

[2]) Prorok obracia zrak do krajšej budúcnosti. Izraeliti neboli všetci vyplienení, lebo mnohí sa pripojili k Židom po zajatí babylonskom.

[3]) Tak i ja, koho dobrého najdem, zachovám a nezkazím.

[4]) Rod Dávidov sa stal osláveným v Kristovi. Lebo Zarobabel bol síce vodcom navracajúcich sa židov, aj z rodu Dávidovho bol, ale on nepanoval neodvisle, ale pod perskou mocou, a preto ríša jeho nemohla byť nazvaná ríšou (Kristovou) Davidovou. Kdežto kráľovstvo Davidovo a síce vznešenejším spôsobom, bolo obnovené skrze Krista, ktorý sa aj Davidom menuje. (Jer. 30, 9; Ezech. 34, 23; Osee. 3, 5; Izai. 16, 5.) Skrze Krista povznesený je rod Davidov, ktorý bol klesol a potomci jeho povýšení sú na synov Davidových. Skrze Krista je vyplnená medzera a prietrž, ktorá povstala následkom rozpadnutia sa kráľovstva Dávidovho, lebo Kristus všetkých spojil a dovŕšil prevedením pohanov do kráľovstva svojho, do Cirkvi. Že pod stánkom Davidovým má sa rozumieť cirkev, ktorá povstala z pohanov i Židov, učia apoštoli. (Efez. 2, 21; Sk. Ap. 15, 16, 17.)

[1]) Toto kráľovstvo prijme do seba všetky obrátené národy.

[2]) V tomto čase bude tak hojná úroda, že za oráčom hneď bude nasledovať žatva, a hrozna bude taká hojnosť, že ho budú tlačiť až do času sejby.

[3]) Týmto chce prorok označiť blahé a požehnané položenie Cirkvi na konci vekov, keď už všetci nepriatelia Kristoví pokorení budú.

[4]) Z oslávenej Cirkvi, z nebeského Jeruzalema. Kráľovstvo Božie neprestane.

ABDIÁŠ.

ABDIÁŠ.

PREDMLUVA.

Abdiáš žil pravdepodobne v tej dobe, v ktorej i prorok Amos. Z tohoto proroctva povstaly slová Jeremiašove 49, 7. — 9. 12.; 14. 16. (Srovn. Abd. v. 1. 3. 5. 6. — 8.)

HLAVA JEDINÁ.

Proroctvo proti Idumejským. O ich pýche a konečnej záhube. Príčiny tejto zkazy. O navrátení sa Judských zo zajatia a rozšírení ich kráľovstva.

1. Videnie Abdiášovo. Toto hovorí Pán, Boh, o Edomovi: Slyšali sme zprávu od Pána,[1]) a poslal k národom posla:[2]) Vstaňte, a povstaňme proti nemu do boja!

2. Hľa, maličkým som ťa učinil medzi národami, pohŕdaný si ty veľmi.

3. Pýcha srdca tvojho ťa pozdvihla preto, že prebývaš v rozpuklinách skalných, a povyšuješ stolicu svoju,[3]) a hovoríš v srdci svojom: Kto ma strhne na zem?

4. Hoci by si sa povýšil ako orol, a položil svoje hniezdo medzi hviezdy, aj odtiaľ ťa strhnem, hovorí Pán.

5. Keby vošli k tebe zlodeji a keby lupiči v noci, ako by si zamĺkol? Či by si nenakradli, koľko im dostačí? Keby oberači prišli na teba, či by ti aspoň strapec nenechali?[4])

6. Ako prehliadali Ezaua, vysliedili skryté poklady jeho!

7. Až po hranice ťa zahnali; všetci mužovia tvojej smluvy vysmiali ťa; ktorí ti boli priatelia, premohli ťa; ktorí s tebou jedávali, položia ti úklady; niet opatrnosti v ňom.[1])

8. Či nevyhubím v ten deň, hovorí Pán, mudrcov zo zeme idumejskej, a opatrnosť hory Ezauovej?[2])

9. A báť sa budú udatní tvoji od poludnia i že zahynú (všetci) mužovia z hory Ezavovej.

10. Pre vraždu a pre násilie proti bratovi tvojmu Jakubovi prikryje ťa zahanbenie, a zahynieš na veky.

11. V ten deň, keď si sa postavil proti nemu, keď cudzí zajímali vojsko jeho, a cudzozemci vchádzali do brán jeho, a o Jeruzalem hádzali lós; ty si tiež bol ako jeden z nich.[3])

12. A nedívaj sa (s radosťou) na deň brata svojho, na deň zajatia jeho, ani sa neveseľ nad synami judskými v deň ich záhuby, a nevypínaj ústa tvoje v deň úzkosti.

13. Ani nevchádzaj do brány ľudu môjho v deň ich pádu; ani sa nedívaj s radosťou na nešťastie jeho v deň spus-

---

[1]) My proroci; lebo viacerí prorokovali o Edome.

[2]) Ako by Boh chcel naštvať národy k boju.

[3]) Edom mal mnoho strmých hôr, pevností a jaskýň k svojej ochrane.

[4]) Keby len zlodeji prišli, tí by vzali len čo potrebujú; keby prišli oberači, tí by ti niečo nechali, ale nepriatelia tvoji ťa zničia úplne.

[1]) Kaldejci, s ktorými si sa spájal proti Judským, premôžu aj teba úkladne, vyženú ťa zo zeme tvojej a v posmech ťa obrátia.

[2]) Idumejskí boli chýrni pre ich múdrosť, ale v deň úzkosti si nebudú vedieť poradiť.

[3]) Keď si nepriatelia obyvateľov i majetky medzi sebou delili.

tošenia jeho, a nebudeš vyslaný proti vojsku jeho v deň pohubenia jeho.

14. Ani sa nestavaj po rozcestiach, aby si zabíjal tých, ktorí utekajú; a nezatváraj ostatky jeho v deň súženia.

15. Lebo blízko je deň Pánov na všetky národy;[1]) ako si ty činil, tak sa ti stane, odplata tvoja navráti sa na hlavu tvoju.

16. Lebo ako ste vy[2]) pili[3]) na hore svätej mojej, tak piť budú všetky národy ustavične; a piť budú a prežierať, a budú, akoby ich nebolo.

17. Ale na hore Sion bude vyslobodenie,[4]) a bude svätá,[5]) a vládať bude dom Jakubov[6]) tými, ktorí ním vládli.

18. A bude dom Jakubov oheň,[7]) a dom Jozefov plameň,[1]) a dom Ezauov strnisko; a zapália sa na nich a shltnú ich; a nebude pozostatkov z domu Ezauovho, lebo Pán hovoril.

19. A tí, ktorí sú na poludní, sdedia horu Ezauovu, a ktorí sú na poliach Filištinských; a vládnuť budú krajinou Efraimovou, a krajinou Samarie; a Benjamin obdrží Galaad.

20. A zajatí tohoto vojska synov izraelských, všetkými miestami Kananejských až po Sareptu; a zajatí Jeruzalemskí, ktorí sú v Bosfore,[1]) vládnuť budú mestami poludnými.

21. A vystúpia spasitelia[3]) na horu Sion súdiť horu Ezauovu, a bude kráľovstvo Pánovo.[4])

---

[1]) Ktoré utláčali jeho vyvolený národ, následovne ani vy neostanete bez trestu.

[2]) Edom a okolité národy.

[3]) Ako ste vy po premožení mesta na Svätej hore slavnosti a hody vydržiavali.

[4]) V nej požehnané budú všetky národy.

[5]) Bude svätyňou, zkadiaľ bude Boh vydávať dobroty smluvy.

[6]) Juda a Benjamin. V tomto dome Jakubovom založené bude kráľovstvo večné.

[7]) Iné národy alebo sa spoja s Izraelitmi a budú jeden ľud, alebo odmietnu spojenie a budú zničené.

[1]) Plameň je obraz horlivosti, ktorou prekážky odstráni; všetky námahy Edomove budú márne.

[2]) Azda Sparda, Sardes.

[3]) Takí spasitelia boli Zorobabel, Esdráš, Nehemiáš, Machabejskí.

[4]) Spása pre všetkých je na Sione a ztadiaľ pôjde po všetkej zemi spasenie skrze kríž, na ktorom stane sa spasenie. Kráľovstvo bude Pánovo, to je vrchol všetkých proroctví, cieľ všetkých ustanovení starého zákona, blaho, ku ktorému všetky udalosti pripravovaly; toto kráľovstvo bude to Davidovi prisľúbené kráľovstvo večné.

JONÁŠ

JONÁŠ.

PREDMLUVA.

Jonáš je ten prorok, ktorý sa spomína v IV. Kráľ. 14, 25. On pochádzal z Get-Ofer v pokoleni Zabulonovom. V spise, ktorý máme po ňom, nám rozpráva udalosť svojho poslania do Ninive, aby tam pokánie oznamoval. Ačpráve spis tento neobsahuje nijakého proroctva, jednak život proroka sám je proroctvom; lebo ako hovorí sv. Jeronym, Jonáš, obletujúca holubica, stal sa svojim ztroskotaním, obrazom smrti Ježiša Krista. Svojim kázaním Ninivitským a ich obrátením, ohlasoval budúcu spásu pohanov. Svojím pobytím v bruchu ryby za tri dni znamenal z mrtvýchvstanie Spasiteľa J. Krista na tretí deň. — Vystúpenie prorokove padá do času medzi 760 a 750. Knihu proroctva spísal sám prorok a niet príčiny, prečo by sa o tom pochybovať malo.

HLAVA 1.

Poslanie Jonášovo do Ninive, aby tam pokánie ohlasoval. Jeho útek. Búrka na mori. Jonáš hodený do mora.

1. A stalo sa slovo Pánovo k Jonášovi, synovi Amati rieknuc:

2. Vstaň, a iď do Ninive, mesta veľkého,[1]) a káž v ňom; lebo zlosť jeho vystúpila predo mňa.[2])

3. A vstal Jonáš, aby utiekol do Tarsis[3]) pred tvárou Pánovou; a odišiel do Joppe.[4]) A tu našiel jednu loď, ktorá mala odplaviť do Tarsisu, a dal jej svoje plavné, a vstúpil do nej, aby odišiel do Tarsisu od tvári Pánovej.[5])

4. Ale Pán poslal veľký vietor na more; a strhla sa veľká búrka na mori, a loď bola v nebezpečenstve stroskotania.

5. A báli sa plavci a volali každý k bohu svojmu; a pohádzali všetky nádoby,[1]) ktoré boly na lodi, do mora, aby sa obľahčila od nich; a Jonáš sostúpil do vnútra lode, a spal tuho.[2])

6. A pristúpil k nemu správca lodi, a riekol mu: Čože ty tu spíš? Vstaň, a vzývaj Boha svojho, azda Boh rozpomenie sa na nás a nezahynieme.

7. A riekli jeden k druhému: Poďte a hoďme lós, aby sme poznali, prečo nás zastihlo toto zlé. A hodili lós, a padol lós na Jonáša.

8. I riekli k nemu: Povedz nám, pre jakú príčinu[3]) deje sa nám toto zlo? Jaký je odchod tvoj? Ktorá je tvoja vlasť, a kde ideš; alebo z ktorého ľudu pochádzaš?

9. I riekol im: Ja som Hebrej, a bo-

---

[1]) Ninive bolo hlavné assyrské mesto pri rieke Tigris.

[2]) Hriechy prídu pred Boha, keď verejne, bez bázne prevrátením každého prirodeného a mravného poriadku páchané bývajú.

[3]) Tartesus mesto vo Španielsku. Jonáš utiekol pre obtížnosť a neistý výsledok vecí.

[4]) Dnešná Jaffa, mesto prístavné pri stredozemnom mori.

[5]) Lebo nechcel prijať poverenie Pánovo.

[1])Tovar a daromnú tarchu.

[2]) Pre hryzenie svedomia oddialil sa do samoty a vnútorným bojom a ťažkomyslnosťou oslabený zaspal. I učeníci Pánoví zaspali v zahrade od smútku.

[3]) Pre ktorého z nás? Čiže: Kto si ty, pre ktorého toto nešťastie prišlo na nás?

jím[1]) sa Pána, Boha nebies, ktorý učinil more i zem.

10. A báli sa tí mužovia bázňou veľkou, riekli mu: Čo si to urobil?[2]) (Poznali totižto tí mužovia, že od tvári Pánovej uteká, lebo im to oznámil.)

11. I riekli mu: Čo ti urobíme, aby prestalo more od nás?[3]) Lebo more šlo a nadúvalo sa.

12. I riekol: Vezmite ma, a hoďte do mora, a prestane more od vás; lebo ja viem, že táto veľká búrka pre mňa prišla na vás.[4])

13. A veslovali tí mužovia, aby sa vrátili k suchej zemi, ale nemohli;[5]) lebo more šlo a nadúvalo sa proti ním.

14. A volali k Pánovi a riekli: Prosíme, Pane, aby sme nezahynuli pre smrť muža toho, a nedávaj na nás krvi nevinnej; lebo ty. Pane, ako si chcel, urobil si.[6])

15. Potom vzali Jonáša, a hodili ho do mora; a prestalo more zúriť.

16. A báli sa mužovia tí bázňou veľkou Pána,[7]) a obetovali Pánovi obety a činili sľuby.

HLAVA 2.

Jonáša prehltla ryba. Jeho modlitba. Vyhodí ho ryba na breh.

1. I pripravil Pán veľkú rybu, aby prehltla[1]) Jonáša, a bol Jonáš v bruchu ryby tri dni a tri noci.[2]) (Mat. 12, 40.)

2. A modlil sa Jonáš k Pánu Bohu svojmu z brucha ryby.

3. A riekol: Volal som v súžení svojom k Pánovi, a vyslyšal ma;[3]) z hlbokosti hrobu som volal, a vyslyšal si hlas môj.

4. A hodil si ma do hlbiny, do srdca mora,[4]) a prúd obkľúčil ma; všetky požeradlá tvoje, a vlny tvoje prešly nado mňa.

5. A ja som riekol: Odhodený som s očú tvojich; ale opäť uvidím svätý chrám tvoj.[5])

6. Obtočily ma vody až po dušu;[6]) priepasť ohradila ma, more pokrylo hlavu moju.

7. Ku základom hôr[7]) som sostúpil; závtory zeme zavrely ma na veky: ale ty pozdvihneš z porušenia môj život, Pane Bože môj.

8. Keď sužovaná bola vo mne duša moja, spomnul som na Pána, aby k tebe prišla modlitba moja do svätého chrámu tvojho.

9. Tí, ktorí pridržiavajú sa klamných márností,[8]) opúšťajú milosrdenstvo jeho.

---

[1]) Ctím pravého Boha.

[2]) Keď ctíš Boha, prečo utekáš? Keď ho za tak mocného držíš, ako myslíš mu utiecť. (Jeronym)

[3]) Plavci sa radili samého Jonáša, aké zadosťučinenie žiada Boh od nich, lebo on ako ctiteľ jeho to musel vedieť.

[4]) Jonáš to znal zo zjavenia božieho, že je on príčinou búrky; aj to vedel, že hneď utíchne, náhle ho do vody hodia. Preto jeho veľká láska k Bohu, a pokorná kajúcnosť ho k tomu primala, aby sa dal hodiť do mora, by nevinných zachránil od zahynutia. (Jeron.)

[5]) Chceli Jonáša, ktorého Boh stíhal, na suchú zem vyložiť.

[6]) Plavci prosia Boha, aby im nepripočítal za vinu hodenie Jonášovo, ktorý im nič zlého nevykonal.

[7]) Poznali všemohúcnosť a nekonečnú múdrosť Božiu.

[1]) Aká to ryba mohla byť, sa bližšie nezná. Jední hovoria, že veľryba, Mat. 12, 40. Iní, že žralok (Canis carcharia). Ale nech to bola akákoľvek ryba, my veriaci vyznávame, že jeho mimoriadne zachránenie stalo sa len zázračným pôsobením Božím. Jeho prítomnosť ducha, jeho modlitba sa len tak dá vysvetliť. Ináč zázrak tento, bol obrazom trojdňového zdržovania sa Ježiša Krista v hrobe a spolu bol pohnútkou pre Ninivitských, aby sa na pokánie dali.

[2]) Zpomínané tri dni a tri noci nemajú sa brať za úplné. Dľa židovskej reči sa ono môže tak brať ako pri zmrtvých vstaní Kristovom, tak že bol v rybe za jeden celý deň a za čiastku prvého i tretého dňa. Viď. Mat. 12, 39—42.

[3]) Z toho, že ho Boh pri živote zachránil, vidí, že Boh jeho modlitbu vyslyší.

[4]) Ďaleko od každej ľudskej pomoci.

[5]) Aby sa ti poďakoval za vyslobodenie.

[6]) Až po najväčšie nebezpečenstvo života.

[7]) Na dno mora, kde majú hory svoje základy.

[8]) Tí, ktorí modly ctia a nadarmo o pomoc ich vzývajú.

10. Ale ja ti obetovať budem s hlasom chvály, čokoľvek som sľúbil, splním Pánovi za vyslobodenie.

11. A riekol Pán tej rybe; a vyvrátila Jonáša na breh.

HLAVA 3.

Jonáša zasa pošle Pán do Ninive. Jeho kázanie a pokánie Ninivitských. Boh smiluje sa nad nimi.

1. A stalo sa slovo Pánovo k Jonášovi podruhýkrát rieknuc:

2. Vstaň, a iď do Ninive, mesta veľkého; a káž tam kázeň, ktorú ti ja hovorím.

3. A vstal Jonáš, a odišiel do Ninive podľa slova Pánovho; a Ninive bolo mesto veľké, cesty troch dní.[1])

4. A začal Jonáš ísť do mesta na deň schôdze; a volal a riekol: Ešte štyridsať dní a Ninive bude rozbúrané.

5. A uverili mužovia ninivetskí v Boha; a rozhlásili pôst, a obliekli sa do kajúceho rúcha (do žininy) od najväčšieho do najmenšieho.[2]) (Mat. 12, 41.)

6. A prišlo slovo to ku kráľovi ninivetskému a vstal s trónu svojho, a odhodil od seba rúcho svoje, a obliekol sa do kajúcneho rúcha (do žininy), a sedel v popole.

7. A dal vyhlásiť, a riekol v Ninive z úst kráľa a kniežat jeho: Ľudia i hovädá, i voly, a ovce nech ničoho neokúsia: ani nech sa nepasú ani vody nech nepijú.

8. A prikryte sa kajúcnym rúchom ľudia i hovädá, a volajte k Pánovi silne, a nech sa odvráti každý od svojej zlej cesty, a od neprávosti, ktorá lpí na jeho rukách.

9. Kto vie, či sa neobráti a neodpustí Boh, a či sa neodvráti od prchkého hnevu svojho, a nezahynieme?

10. A videl Boh ich skutky, že sa odvrátili od svojej zlej cesty; a smiloval sa Boh nad nimi, a to zlé, ktorým sa hrozil, že urobí, neurobil.

HLAVA 4.

Jonáš sa prenáhli v hneve, že sa nestalo to, čo predpovedal o zahynutí Ninive. Pán ho napomína.

1. To trápilo Jonáša trápením veľkým, a nahneval sa,

2. a modlil sa k Pánovi a riekol: Prosím, Pane! Či toto nie je moje slovo, keď som ešte bol v zemi svojej?[1]) Preto som predišiel, aby som utiekol do Tarsisa; lebo viem, že si ty Boh láskavý, a milosrdný, trpezlivý a veľkého sľutovania, ktorý odpúšťa zlosť.[2])

3. A včuľ, Pane, vezmi dušu moju odo mňa, lebo lepšia je mi smrť, ako život.[3])

4. I riekol Pán: Či sa ti zdá, že sa dobre[4]) hneváš?

5. I vyšiel Jonáš z mesta, a posadil sa na východ od mesta, a spravil si tienidlo, a sedel pod ním v tôni, aby videl, čo bude s mestom.

6. A Pán pripravil brešťan a vzriastol nad hlavou Jonáša, aby bola tôňa nad jeho hlavou a chránil ho; lebo trpel,[5]) a radoval sa Jonáš z toho brešťanu veľkou radosťou.

7. A druhého dňa pri východe svitu

---

[1]) Okolo mesta, nie rovno cez mesto.

[2]) Jonáš účinkoval na Ninivitských nielen svojou rečou, ale i svojou zázračnou osobou, a udalosťou na mori. Preto ho aj Spasitel nenazýva kazateľom, ale znamením. (Luk. 11, 30.) Plavci totižto rozniesli zorávu o búrke a jeho úteku, a toto tak divotvorne účinkovalo na nich, že sa všetci dali na pokánie.

[1]) Či som si to ešte doma nemyslel?

[2]) Prorok predvídel, že Ninivitskí budú bičom na jeho ľud, a preto v bolesti veľkej zúfal nad krajinou svojou. On vedel z predpovedania Mojžišovho (V. Mojž. 32, 21.) že miesto Izraelitov zaujmu Ninivitskí, a preto smúti nad osudom vyvoleného národa.

[3]) Radšej nech zomriem, ako mám zahynutie ľudu môjho vidieť.

[4]) Či je tvoj hnev rozumný? Či musia zato Židia zahynúť, keď Ninivitskí budú zachránení? Či nevieš, že som Bohom všetkých národov?

[5]) Od horúčosti.

dopustil Boh červa, ktorý nahryzol brešťan, a vyschol.

8. A keď vyšlo slnce, prikázal Pán vetru horúcemu a pálčivému; i uderilo slnce na hlavu Jonášovu, a bolo mu horúco; a žiadal duši svojej, aby umrel, a riekol: Lepšie je mne umrieť, ako žiť.

9. I riekol Pán Jonášovi: Myslíš, že sa ty dobre hneváš na brešťan? A riekol: Dobre sa ja hnevám až do smrti.

10. Ale Pán riekol: Tebe je ľúto za brešťanom, o ktorý si ty nepracoval, ani si neučinil, aby vyrástol, ktorý za jednu noc vyriastol, a za jednu noc zahynul;

11. a ja sa nemám sľutovať nad Ninive mestom veľkým, v ktorom je viac než stodvadsaťtisíc ľudí, ktorí nevedia rozdielu medzi pravicou a ľavicou svojou, a dobytku mnoho?[1])

[1]) Ktorí ešte nerozoznávajú dobré od zlého. Pán chcel tým ukázať Jonášovi, že keď sa on tak zarmucuje nad zahynutím byliny, ktorá za jednu noc narástla, a za jednu noc zhynula, či on nemá smútiť nad zahynutím toľko ľudu. Kde bolo 120.000 detí ešte, tam muselo byť aspoň dva milióny obyvateľov. Zaiste i to nie je veľký počet pre mesto tak veľkého objemu.

MICHEÁŠ.

MICHEÁŠ.

PREDMLUVA.

Micheáš pochádzal z mestečka Morašti. Prorokoval pod kráľmi Joathanom, Achazom a Ezechiášom, teda súčasne s Izaiášom, s ktorým proti pokazenosti mravov horlil. Čo za mnoho rokov ľud učil, to zkrátka v tejto knihe spísal.

Ostro bičuje neprávosť a predpovedá božské súdy i blahú dobu mesiášovu.

HLAVA 1.

Prorok predpovedá záhubu zemi samarskej a júdskej; ukazuje príčiny tejto záhuby.

1. Slovo Pánovo, ktoré sa stalo k Micheášovi moraštitskému, za dní Joathana, Achaza a Ezechiáša, kráľov judských; ktoré videl nad Samariou a Jeruzalemom.

2. Slyšte všetky národy, a pozorujte zem a jej plnosť! Boh, Pán, nech bude svedkom proti vám, Pán z chrámu svätého svojeho.[1])

3. Lebo hľa, Pán vyjde zo svojho miesta a sostúpi, a šliapať bude po vysostiach zeme.

4. A rozprášia sa hory pod ním; a doliny roztrhnú sa ako vosk pred ohňom, a ako vody majúce spád dolu.[2])

5. To všetko sa stane pre nešľachetnosť Jakubovu, a pre hriechy domu izraelského: Ktorá je nešľachetnosťou Jakubovou? Či nie Samaria? A ktoré vysosti Judove? Či nie Jeruzalem?[3])

6. A obrátim Samariu na hromadu kamenia na poli, keď sa sadí vinica; a strhnem jej kamene do doliny, a jej základy odokryjem.[1])

7. A všetky jej podobenstvá potlčené budú, a všetky jej mzdy[2]) ohňom spálené, a všetky jej modly obrátim na pustinu; lebo sú shromaždené zo mzdy smilnice, a zasa obrátia sa ku mzde smilnice.[3])

8. Nad tým kvíliť a úpieť budem; chodiť budem zvlečený a nahý,[4]) budem nariekať ako draci, a kvíliť ako pštrosi.

9. Lebo beznádejná je rana jej; lebo prišla až k Judovi, dotkla sa brány ľudu môjho, až k Jeruzalemu.[5])

10. Neoznamujte to v Gét,[6]) slzami neplačte, v dome prachu posypte sa prachom.

11. A iďte si obyvateľstvo Krásneho (mesta)[7]) pokryté potupou; nevyjde,

---

[1]) Pán sa díva s nebies na proroka ako plní jeho rozkazy, aby sa ľud nemohol vyhovárať. Proroctvo vzťahuje sa najprv na Izrael a Judu, potom na všetkých vyvolených Božích. Táto a nasledujúca hlava tvoria pravdepodobne jedno proroctvo.

[2]) Obraz veľkého trestu Božieho.

[3]) Ktože je príčinou odpadnutia k modlárstvu či nie obyvatelia Jeruzalema a Samarie, ktorí svojim zlým príkladom aj ostatných svádzali (III. Kráľ. 14, 15; 15, 26; IV. Kráľ. 16, 10; 23, 4.

[1]) Bude poprevracaná od základu, ako keď sa vinica sadí v skalnatej zemi.

[2]) Dary, ktoré Izraeliti prinášali modlám.

[3]) Modlárstvo sa v Písme sv. vôbec menuje smilstvom. Boly obsiahnuté od služobníkov modiel a zasa obrátia sa na modly.

[4]) Výraz bolesti, ukazuje na zajatie.

[5]) Hriechy Samarie prešly aj na Jeruzalem.

[6]) V meste filištinskom, aby sa netešili pádu Izraela.

[7]) Hebrejsky Safir. Bolo mesto v pokolení Judovom.

ktorá bydlí vo Východe;[1]) kvílenie prijme od vás dom susedný,[2]) ktorý sám sebe stál.

12. Lebo omdlieva pre dobré, ktoré bydlí v Horkostiach,[3]) lebo sostúpilo zlé od Pána až do brány jeruzalemskej.

13. Hrmot vozov straší obyvateľku v Lachis,[4]) ktorá je počiatkom hriechu dcéry sionskej; lebo v tebe našly sa nešľachetnosti Izraelove.

14. Preto vyšle poslov na dedictvo Géth,[5]) domy klamu budú k oklamaniu kráľom izraelským.[6])

15. Ešte ti privediem dediča, obyvateľko v Marese, až po Odollu príde sláva izraelská.[7])

16. Sprav si plešinu a ohoľ sa pre synov rozkoší svojich; rozšír svoju plešinu ako orol; lebo zajatí odvedení budú od teba.[8])

HLAVA 2.

Obviňuje ľud z mnohých zlostí. Vyhráža im trestami Božími a nakonci sľubuje návrat zo zajatia.

1. Bedá vám, ktorí myslíte na neužitočné veci a činíte zlé na lúžkach svojich; na úsvite rána vykonávajú ich, lebo proti Bohu je ich ruka.

2. A požiadali polia a násilno ich brali, a silou odoberali domy; a utískali muža a dom jeho, každého i dedictvo jeho.

3. Preto toto hovorí Pán: Hľa, ja myslím proti čeľadi tej zlú vec, odkiaľ neodnesiete hrdiel svojich, a nebudete pyšne chodiť;[1]) lebo čas bude veľmi zlý.

4. V ten deň užívať budú na vás príslovie a spievaná bude pieseň žalostná rieknuc: Zpustošením sme zpustošení; podiel ľudu môjho je premenený;[2]) ako odstúpi odo mňa, keď sa navráti ten, ktorý deliť má zem našu.[3])

5. Preto nebudeš mať, kto by ti vytiahol povrázok na los v shromaždení Pánovom.[4])

6. Nehovorte riekajúc: (Proroctvo) nekvapne na týchto, pohanenie ich nepostihne.[5])

7. Hovorí dom Jakubov: Či ukrátený je duch Pánov, alebo či také sú myšlienky jeho? Či slová moje nie sú dobré tým, ktorí úprimne chodia?[6])

8. Ale na odpor ľud môj ako protivník povstáva; majúc odev plášť strhujete; a tých, ktorí pokojne chodia, obrátili ste do boja.[7])

9. Ženy ľudu môjho vyháňate z domu ich rozkoší; od ich dietok odnímate chválu moju na veky.

10. Vstaňte a iďte, lebo tu nemáte odpočinku; pre jej nečistotu pokazí sa hnilobou najhoršou.[8])

11. O by som nebol mužom, ktorý má ducha;[9]) a keby som radšej hovoril lož, prorokoval by som ti o víne a opilstve;[10]) taký býva prorokom ľudu tohoto.

---

[1]) Saanan; leží na východe, ale neujde záhube.
[2]) Beth-Haezel blízko k Jeruzalemu.
[3]) Mesto Marót (trpkosť) kvilí nad ztratením blahom.
[4]) Vojenské vozy assyrských budú desiť i Lachis pohraničné mesto v pokolení Juda, z ktorého sa modlárstvo rozšírilo po krajine. Preto ono bude najprv zničené od Sennacheriba.
[5]) Izraeliti pošlú poslov do Gét žiadajúc od Filištínskych pomoci, ale márne.
[6]) Pevnosť Aksib (Klam)
[7]) Maresa bolo opevnené mesto v Judsku. Maresa dostane iného dediča, totiž Assyrských, vtedy sa budú skrývať hrdí Izraeliti do jaskyne Odolla pred nepriateľmi.
[8]) Daj znak hlbokého zármutku a veľkej bolasti zeme judská; lebo tvoji obyvatelia odvedení budú. Orli sú smutní a slabí, keď im pchnú perla.

[1]) Lebo vás bude k zemi tlačiť ako nejaké bremä.
[2]) Prišiel do ruky cudzej.
[3]) Ako nás opustil Boh, keď rozdelil zem našu medzi nepriateľov.
[4]) Preto vy utláčatelia národov nebudete mať podiely v svätej zemi Pánovej, ale v zajatí zomriete.
[5]) Netešte sa tým, že sa proroctvo o spustošení nesplní.
[6]) Hovoria Židia: Či sa duch Pánov vyčerpal, žeby nemohol dobre činiť? a žeby miesto sľúbeného blaha zlé mal na nás priniesť?
[7]) Ľud môj je nie spravodlivý, stavia sa proti mne, ako nepriateľ opovrhujúc a zanedbávajúc moje prikázania. Čo inšie bude nasledovať, ako trest.
[8]) Svätá zem bude spustošená pre jej modlárstvo a neprávosti.
[9]) Prorockého ducha.
[10]) Oznamoval by som ti telesné rozkoše a pôžitky.

12. Istotne shromaždím ťa celého, Jakube, do jedna privediem ostatky Izraela;[1]) dohromady ho soženiem ako ovce v ovčinci, ako dobytok prostred chlievov, hlučať bude množstvom ľudu.

13. Lebo ustúpi pred nimi, ktorý otvára cestu; oni prelomia a prejdú bránu, a vojdú cez ňu; a pôjde ich kráľ pred nimi, a Pán na ich čele.[2])

HLAVA 3.

Obviňuje predstavených z nespravodlivosti, falošných prorokov a kňazov z pochlebovania a oznamuje zahynutie Jeruzalema.

1. I riekol som: Slyšte, knieža tá Jakubove, a vodcovia domu izraelského! Či vám nenáleží znať súd?[3])

2. Ktorí nenávidíte dobré a milujete zlé; ktorí sdierate ich kože, a ich mäso s ich kostí?

3. Ktorí jedia mäso ľudu môjho, a ich kožu s nich sťahujú; a ich kosti rozlamujú a sekajú ako do kotla, a ako mäso uprostred hrnca.

4. Niekdy budú volať k Pánovi, a nevyslyší ich; ale skryje tvár svoju pred nimi v ten čas, ako oni vykonávali nešľachetné predsavzatia svoje.[4])

5. Toto hovorí Pán proti prorokom, ktorí zavádzajú ľud môj: ktorí hryzú zubami svojimi, a vyhlašujú pokoj,[5]) a proti tomu, ktorý im ničoho nedá do úst, zasväcujú vojnu.[6])

6. Preto noc príde na vás miesto videnia a tma miesto predpovedania,[1]) a zajde slnce nad prorokami a zatmie sa im deň.

7. A budú sa hanbiť, ktorí vidia videnia, a stydieť sa budú hádači; a všetci zastrú tváre svoje, preto že niet odpovedi od Boha.[2])

8. Ale ja naplnený som silou ducha Pánovho, súdom a mocou, aby som oznámil Jakubovi jeho nešľachetnosť, a Izraelovi jeho hriech.

9. Slyšte to, knieža tá domu Jakubovho, a sudcovia domu izraelského, ktorí máte v ohavnosti súd, a všetko, čo je pravé prevracujete;

10. ktorí staváte Sion s prelievaním krvi, a Jeruzalem s neprávosťou.[3])

11. Knieža tá jeho súdia za dary, a kňazia jeho učia za mzdu, jeho proroci za peniaze prorokujú, ale na Pána sa spoliehajú riekajúc: Či Pán nie je uprostred nás? Nepríde na nás nič zlého.

12. Preto vašou príčinou Sion ako pole oraný bude, a Jeruzalem bude (obrátený) na hromadu kameňov, a hora chrámová ako na vysoké lesy.[4])

HLAVA 4.

Proroctvo o budúcej sláve Siona a pravého náboženstva Pánovho. O pokoji ľudu židovského po návrate z Babylona.

1. A stane sa. V posledňom čase[5]) bude hora domu Pánovho pripravená na vrchu hôr, a vyvýšená nad pahrbky, a pohrnú sa k nej ľudia.

2. A budú sa ponáhľať mnohé národy, a rieknu: Poďte, vystúpme na horu Pánovu, a do domu Boha Jakubovho, a naučí nás cestám svojim, a budeme chodiť po jeho chodníkoch; lebo zo Siona

---

[1]) Ohlasujem ti síce dnes trest, a záhubu; ale zvestujem ti aj peknú budúcnosť, lebo príde čas, Izrael bude prepustený zo zajatia a privedený do zeme svojej. Z kázy nasledovať bude polepšenie ľudu, aby prijal dobroty mesiášskej.

[2]) Ako niekdy pri východe z Egypta. Navrátenie sa pod Zorobabelom bolo slabým počiatkom splnenia tohoto prisľúbenia; ale plné a pravé splnenie stalo sa len skrze Vykupiteľa, ktorý je naším arcipastierom.

[3]) Vedieť, čo je pravé i konať.

[4]) Tak príde na nich trest.

[5]) Hlásaním pokoja a bezpečnosti privádzajú záhubu.

[6]) Tomu vypovedajú v mene božom vojnu a hrozia mu ako bezbožnému človekovi, ktorý si prorokov Božích neváži.

[1]) Noc a tma t. j. nešťastie a navštívenie.

[2]) Pán nepotvrdí ich lživé proroctvo. Od hanby, že ich podvod prezradený je, zakryjú tváre svoje.

[3]) Ktorí si stávate a robíte nádherné domy, ale z krvavých mozolov a z útisku chudoby.

[4]) Proroctvo toto bolo splnené skrze Kaldejských. Viď Jer. 26, 18.

[5]) Výraz tento mnohokrát užíva sa miesto: potom, alebo, ako aj tu, o dobe Mesiášovej. Proroctvo toto nachádza sa i u Izaiáša.

vyjde zákon, a slovo Pánovo z Jeruzalema.

3. A budú súdiť medzi mnohými národy, a trestať bude národy silné za dlhé časy; a prekujú meče svoje na radlice, a kopije svoje na motyky;[1]) nechytí meča národ proti národu; a nebudú sa učiť viacej bojovať.

4. Ale sedieť bude každý pod viničom svojim, a pod fígovým stromom svojím,[2]) a nebude, kto by ho strašil; lebo ústa Pána zástupov mlúvily.

5. Lebo všetky národy budú chodiť každý v mene Boha svojho; a my chodiť budeme v mene Pána, Boha nášho, na veky a ďalej.

6. V ten deň, hovorí Pán, shromaždím tú, ktorá kulhá (ovcu), a tie, ktoré som zahnal; i ktoré som trestal, posbieram.[3])

7. A učiním kulhavú pozostatkami,[4]) a tú, ktorá trpela, národom silným;[5]) a bude panovať Pán nad nimi na hore Sion, a od toho času až na veky.

8. A ty, mlhavá vežo dcéry sionskej, až k tebe príde; ano, príde panovanie predošlé a kráľovstvo dcéry jeruzalemskej.[6])

9. Prečo teraz tak veľmi kričíš? Či nemáš kráľa, alebo tvoj radca zahynul, že ťa popadá bolesť, ako k pôrodu pracujúcu?

10. Trp bolesť, a premáhaj sa, dcéro sionská, ako pracujúca k pôrodu; lebo teraz vyjdeš z mesta, a bývať budeš na poli, a prídeš až do Babylona. Tam budeš vyslobodená, tam ťa vykúpi Pán z ruky nepriateľov tvojich.[1])

11. A teraz sú proti tebe shromaždené mnohé národy, ktoré hovoria: Nech je ukamenovaná, a nech sa podíva na Sion oko naše!

12. Ale oni neznajú myšlienok Pánových, a nerozumejú jeho rade,[2]) že ich shromažďuje ako seno na humno.

13. Vstaň a mlč, dcéro sionská, lebo roh tvoj učiním železným, a kopytá tvoje učiním medenými, a rozmrvíš mnohé národy, a zabiješ Pánovi ich lúpeže, a ich silu Panovníkovi celej zeme.

HLAVA 5.

Nepriatelia Izraelovi budú potrestaní. Messiáš sa narodí v Betleheme. Kráľovstvo jeho bude kráľovstvom pokoja.

1. Teraz zpustošená budeš, dcéro lotrovská![3]) Obležanie položili na nás; palicou budú biť líca sudcu izraelského.[4])

2. A ty, Betleheme Efrata[5]) maličký si medzi tisícami judskými;[6]) z teba mi vyjde ten, ktorý má byť panovníkom v Izraeli,[7]) a východ jeho od počiatku, a odo dní večnosti.[8])

(Mat. 2, 6; Ján 7, 42.)

3. Preto ich vydá do času,[9]) v ktorom

---

[1]) Na kosáky alebo motyky.

[2]) Jedenkaždý bude v pokoji užívať ovocie práce svojej. Fígový strom a vinič sa u prorokov vôbec miesto majetku, šťastia a blaha užíva.

[3]) Srov. 2, 12.: Ľud predstavuje sa tu obrazom chorého a roztrateného stáda, v tom stave v akom sa pre hriech nachádza.

[4]) Učiním ich pozostatkami pravého semena Abrahámovho, ktoré sa ku Kristovi pridajú.

[5]) Sila tá dľa sv. Jeronyma javila sa v zmužilosti a hrdinskosti kresťanských mučeníkov.

[6]) Jeruzalem je dnes spustošený, tam pasú sa stáda; ale Pán ťa zase vystaví, a bude kráľom tvojim, a v tebe založí prestol svoj. Tu sa má rozumieť Cirkev Kristova, ktorá bola založená na kríži na Golgote.

[1]) Skrze Cýrusa.

[2]) Ale iné sú úmysly Božie, nad všetko očakávanie ľudské.

[3]) Hebr.: Teraz shromažďuješ, Babylone, národy proti Jeruzalemu.

[4]) Teraz sužujete kráľa izraelského a služobníkov jeho.

[5]) Mesto, v ktorom sa narodil Izai, otec Dávidov. Menuje sa Efrata, preto aby sa rozoznávalo od druhého Betlehema, ktorý je v pokolení Zabulonovom.

[6]) Ty si tak maličký, že ani len tisíc obyvateľov nemáš. Mesto ktoré malo tisíc mužov malo jedno knieža „tisícnika" a mestá, ktoré mały takéto knieżatá, menovały sa knieżacími mestami. (II. Mojž. 18, 21; V. Mojž. 33, 17.)

[7]) Z teba sa mi narodí Messiáš (I. Mojž. 17, 6.) Takto vykladali toto miesto aj sami Židia za času Kristovho. (Mat. 2, 4—6; Ján 7, 42.) U sv. Matúša 2, 6. sa toto miesto v tom istom smysle ačpráve inými slovami uvádza.

[8]) Tým rozumej večné splodenie Kristovo od Boha Otca.

[9]) Vydá ich nepriateľom, aby biedami súžení svojho Spasiteľa prijali.

porodí tá, ktorá má porodiť,[1]) a ostatky jeho bratov obrátia sa so synami izraelskými.[2])

4. A stane, a pásť ich bude v sile Pánovej, v sláve mena Pána Boha svojho; a obrátia sa, lebo teraz zvelebený bude až do končín zeme.

5. A bude taký pokoj.[3]) Keď príde Assyrský[4]) do našej zeme, a keď šliapať bude po našich domoch, vzbudíme proti nemu sedem pastierov,[5]) a osem kniežat z ľudu.

6. A vypasú zem assyrskú mečom, a zem Nemrodovu jeho kopijami; a (tak nás) vyslobodí od Assura, keď príde do našej zeme, a šliapať bude po našich končinách.

7. Potom budú ostatky[7]) Jakubove uprostred mnohých národov ako rosa od Pána,[7]) a ako kvapky dážďa na tráve, ktorá nečaká človeka, ani synov ľudských neočakáva.[8])

8. A budú ostatky Jakubove medzi národami uprostred mnohých ľudí, ako lev medzi zverou divokou, a ako ľvíča medzi ovčím stádom, ktoré keď ide a pošliape, a uchytí, niet, kto by vytrhol.

9. Vyvýši sa ruka tvoja nad nepriateľmi tvojimi, a všetci protivníci tvoji zahynú.

10. A stane sa v ten deň, hovorí Pán, odoberiem kone tvoje z prostred teba, a zkazím tvoje vozy.[9])

11. A zpustoším mestá zeme tvojej, a rozborím všetky pevnosti tvoje, a odnímem čary z ruky tvojej, a hádania nebude v tebe.[1])

12. A vyplienim podobenstvá a sochy tvoje zprostred teba; a nebudeš sa viac klaňať dielam tvojich rúk.

13. A vykorením háje[2]) zprostred teba, a zkazím mestá tvoje.

14. A vykonám v hneve a prchlivosti pomstu nad všetkými národy, ktoré neboly poslušné.

HLAVA 6.

Boh bude súdiť ľud svoj. Pripomína dobrodenia Božie. Ich povrchné pokánie. Neprávosť ľudu. Pomsta Božia.

1. Slyšte, čo hovorí Pán: Vstaň, a súď sa proti horám, a kopce nech slyšia hlas tvoj![3])

2. Nech slyšia hory súd Pánov, a silné základy zeme; lebo Pán ide na súd s ľudom svojím, a s Izraelom rozsudzuje sa.

3. Ľudu môj! Čo som ti učinil, alebo v čom som ťa obťažoval? Povedz mi!

4. Že som ťa vyviedol zo zeme egyptskej, a z domu služobníctva vyslobodil som ťa, a poslal som pred tebou Mojžiša, Árona a Mariu!

5. Ľudu môj, prosím, rozpomeň sa, čo zamýšľal Balach, kráľ moabský,[4]) a čo mu odpovedal Balaam, syn Beorov, od Setim[5]) až po Galgalu, aby si poznal spravodlivosti Pánove.[6])

6. Čo dôstojného obetovať budem Pánovi?[7]) Či mám skloniť sa pred Bohom,

---

[1]) Maria Panna. Srov. Izaiáš 7, 14.

[2]) A pohanov spolu s Izraelitami, ktorí sa k nemu obrátia, k sebe shromaždí.

[3]) A preto prinesie svojim pokoj. V pravde Mesiáš je knieža pokoja, lebo on obnoví pokoj medzi Bohom a človekom i medzi ľudmi samými.

[4]) Vôbec nepriatelia kráľovstva Kristovho.

[5]) Počet sedem a osem znamená veľké množstvo. Teda v kráľovstve Mesiášovom budú od Mesiáša vyvolení a ustanovení vodcovia, ktorí v jeho mene budú viesť a spravovať.

[6]) Tých málo prvých kresťanov zo židovstva.

[7]) Ovlažujúca naukou evanjelia.

[8]) Nepotrebujú ľudskej opatery, ale svoje požehnanie od Boha majú.

[9]) Ja ti pripravím dobu, v ktorej nebude viac jazdcov, vojenských vozov a mečov, ale nastane pokoj.

[1]) Modlárstvo a povery nebude pomedzi vami.

[2]) Háje, kde boly stánky modiel.

[3]) Ľud má pozorovať na pravotu, ktorú Boh s ľudom vedie. Hory a kopce nech sú svedkami tej pravoty, veď videly dobrodenia, ktoré Boh preukazoval ľudu.

[4]) Viď IV. Mojž. 22—24.

[5]) Setim bolo miesto, kde páchali Izraeliti modlárstvo, Galgala bol prvý odpočinok na ceste do zasľúbenej zeme. (Jos. 4, 20.) Medzi týmito dvoma miestami sa stal priechod cez Jordan, a dobytie Jericha.

[6]) Aká spravodlivá je ponosa Pánova.

[7]) Pýta sa prorok v mene ľudu, že čo má obetovať za obdržané dobrodenie? A odpovedá, že Boh nebude ukojený obetami, ale milosrdenstvom a kajúcnosťou.

Najvyšším? Či mu obetovať zápalné obety a ročné telce?[1])

7. Či môže byť Pán ukojený tisícami škopcov, alebo mnoho tisícami tučných capov? Alebo mu dám svojho prvorodeného za prestúpenie moje, plod života svojho za hriech duše svojej?

8. Oznámim ti, človeče, čo je dobré, a čo žiada Pán od teba; len aby si činil súd a miloval milosrdenstvo, a pečlive chodil pred Bohom svojim.

9. Hlas Pánov volá na mesto,[2]) a spasenie tým, ktorí sa boja mena tvojho: Slyšte pokolenia! Ale kto to schváli?

10. Je ešte oheň v dome bezbožného,[3]) poklady nespravodlivosti, a miera menšia plná hnevu.

11. Či ospravedlním vážky nepravé, a závažia vo vrecku falošné?

12. Ktorými bohatí jeho naplnení sú neprávosťou; a obyvatelia jeho hovoria lož, a jazyk ich klamlivý je v ich ústach.

13. Preto i ja začnem ťa biť záhubou pre hriechy tvoje.

14. Ty budeš jesť, a nenasýtiš sa; a poníženie tvoje bude uprostred teba;[4]) vynesieš zaiste, ale neodnesieš; a čo vynesieš, vydám pod meč.[5])

15. Ty budeš siať, ale nebudeš žať; ty budeš tlačiť olivy, ale nebudeš sa mastiť olejom; i (budeš tlačiť) mušt, ale nebudeš piť vína.

16. A zachovával si ustanovenia Amriho, a všetky skutky domu Achabovho; a chodil si po ich vôli, aby som ťa vydal záhube, a obyvateľov jeho na posmech; a pohanenie ľudu môjho ponesiete.

HLAVA 7.

Zriedkavý je pobožný a všeobecná je nešľachetnosť. Ohlasuje pomstu Božiu. Dúfať máme v Bohu a nie v ľudoch. Útecha biednych. Proroctvo o navrátení zo zajatia, splnenie sľubov otcom daných.

1. Beda mne, lebo som ako ktorý obiera v jaseni hrozno po oberačke; niet hrozna na sjedenie, včasné fígy žiada duša moja.[1])

2. Zahynul svätý so zeme, a úprimného niet medzi ľuďmi; všetci strežú na krv, brata svojho na smrť loví.

3. Zlé rúk svojich nazývajú dobrým; knieža požaduje, a sudca za úplatok súdi; a veliký hovorí dľa žiadosti duše svojej, a prevracajú ho (Jeruzalem).[2])

4. Ktorý je najlepší medzi nimi, je jako hlôh; a kto úprimný, ako tŕň v plote.[3]) Deň stráže tvojej, navštívenie tvoje prichádza; teraz príde na nich zpustošenie.

5. Neverte priateľovi, a neskladajte dôveru vo vodcovi; i pred tou, ktorá spí v lone tvojom, chráň brány úst svojich.[4])

6. Lebo syn činí potupu otcovi, a dcéra stavia sa proti matke svojej, a nevesta proti svokruši svojej, a nepriatelia človeka sú domáci jeho. (Mat. 10, 35.)

7. Ale ja k Pánovi hľadieť budem, a očakávať budem Boha, spasiteľa svojho; vyslyší ma Boh môj.

8. Neraduj sa nado mnou, nepriateľko moja,[5]) že som padol; vstanem; hoci i sedím vo tme, Pán je svetlo moje.

9. Hnev Pánov ponesiem, lebo som sa prehrešil proti nemu, až rozsúdi vec moju, a učiní súd môj; vyvedie ma na svetlo,[6]) uvidím spravodlivosť jeho.

---

[1]) Najlepšie obety. (III. Mojž. 9, 2, 3.)

[2]) Jeruzalem.

[3]) V dome bezbožného sú ešte poklady nespravodlivé nadobudnuté, ktoré ho zničia ako oheň.

[4]) Nepokoje vnútorné a biedy budú ťa sužovať.

[5]) Márne sa budeš vynasnažovať zachrániť tvojich vzácnych.

[1]) Beda mi! Tak ako sa stáva človekovi po oberačke hrozna a fíg, že žiada figy a hrozna a nenájde, tak je aj so mnou, nenachádzam spravodlivého a uprimného človeka.

[2]) Mocný vynáša výrok, ako sa mu ľúbi, a tým privádza do zmätku kráľovstvo.

[3]) Kde pomoc čakáš, najdeš bolesť (Jeronym).

[4]) Všetky svázky priateľské a rodinné sa rozväzujú, nastáva boj všetkých proti všetkým.

[5]) Pod nepriateľkou rozumie sa Babylon.

[6]) Do lepšieho a blaženejšieho stavu.

10. A uzrie to nepriateľka moja, a prikrytá bude zahanbením, ktorá mi rieka: Kde je Pán, Boh tvoj? Oči moje podívajú sa na ňu; bude pošliapaná ako blato na uliciach.

11. Príde deň, že vystavené budú srúcaniny tvoje; v ten deň ďaleko bude zákon.[1])

12. Toho dňa až k tebe prídu z Assura, a až do pevností; a od pevností až k rieke, a od mora k moru, a od hory k hore.[2])

13. Ale zem[3]) bude pustá pre obyvateľov svojich a pre ovocie ich myšlienok.

14. Pas ľud svoj prútom svojím, stádo dedictva svojho, ktorí bývajú samotní v lese uprostred Karmelu; (daj) nech sa pasú v Bázane a Galaade, ako v dňoch starodávnych.[4])

15. Ako za dní, v ktorých si vyšiel z Egypta, ukážem jemu divné veci.[1])

16. Uvidia to národy a hanbiť sa budú za všetku silu svoju; položia ruku na ústa, ich uši ohluchnú.[2])

17. Lízať budú prach ako hadi, ako zemské červy vyplašené budú z príbytkov svojich; pred Pánom, Bohom naším, budú sa triasť, ba budú sa báť teba.[3])

18. Ktorý Boh je podobný tebe, ktorý snímaš neprávosť, a prehliadaš hriech ostatkom dedictva svojho?[4]) Nevypustí viac hnev svoj, lebo v milosrdenstve má zaľúbenie.

19. Navráti sa, a sľutuje sa nad nami; sníme neprávosti naše, a zahodí do hlbokosti morskej všetky hriechy naše.

20. Dáš pravdu Jakubovi, milosrdenstvo Abrahamovi; ako si prisahal otcom našim odo dní starodávnych.

---

[1]) Príde deň, že budú zase vystavené múry jeruzalemské, a sborené paláce budú obnovené. Potom budeš žiť dľa zákona Boha tvojho, a nijaký tyran a podmaniteľ nebude ti vydávať zákony.

[2]) V ten deň navrátia sa Izraeliti zo zajatia assyrského a zaújmu zasľúbenú zem od pohraničných miest až po rieku Eufrat, od mŕtveho mora až po stredozemné, a od južného pohoria Edom až po Libanon.

[3]) Zem nepriateľov.

[4]) Prorok prosí Boha, aby svoj vyvolený národ zasa vyviedol zo zajatia a osadil na vŕškovitom kraji v Karmele, Bázane a Galaade, a aby ho učinil blaženým, ako za starodávnych čias. Tieto úrodné kraje znázorňujú blaho a šťastie.

[1]) Tu odpovedá Pán na žiadosť prorokovu, a sľubuje, že vyvedie národ svoj zo zajatia tak, ako ho kedysi vyviedol zázračne z Egypta.

[2]) Od divu. Položenie rúk na ústa znak mlčania.

[3]) Národy budú sa báť divotvorného Boha, ktorý chráni národ vyvolený. Slová tieto vzťahujú sa síce na vyslobodenie židov zo zajatia, ale v o mnoho vyššom smysle vzťahujú sa na dobu Messiášovu, kde vyvolení Boží zvíťazia nad pohanstvom.

[4]) Židom, navrátivším sa zo zajatia.

NAHUM.

NAHUM.

PREDMLUVA.

Nahum pochádzal z Elkoša (Elkesi), mestečka galilejského. Prorokoval za času, v ktorom Theby boly ešte veľmi mocné. Dľa klinových nápisov zaujali mesto Assyrskí skrze Asurbanipala, syna Asarhaddonovho, v boji proti Urdamanímu, ktorý po Tharakasovi v Egypte panoval. Poneváč Tharakas 664 zomrel, a mesto o niekoľko rokov neskoršie dobyté bolo, padá proroctvo do roku 660, tak že Nahum za času Manassesovho žil, ako i podanie židovské hovorí.

HLAVA 1.

Proroctvo proti Ninive a Assyrským vôbec. O moci, dobrotivosti a spravedlnosti Božej. Príklad jej ukáže Boh na dobrých i zlých, menovite na Ninive.

1. Ťarcha Ninive: Kniha videnia Nahuma Elkejsana.[1])

2. Boh horlivý,[2]) a mstiteľ je Pán; mstiteľ je Pán na nepriateľoch svojich, a hnevá sa na protivníkoch svojich.

3. Pán je trpezlivý, a veľmi silný, ale neospravedlňuje vinného. Pán (prichodí) v búrke a víchru, a oblak je pod nohami jeho.[3])

4. Dohovára moru a vysušuje ho; a všetky rieky obráti v púšť. Chradne Bázan, i Karmel; a kvet Libanu vädne.[4])

5. Hory sa trasú pred ním, a pahrbky pustnú; a zem sa trasie pred tvárou jeho, i okršlek a všetci obyvatelia jeho.

6. Kto obstojí pred hnevom jeho? A kto postaví sa proti sile hnevu jeho? Hnev jeho vylieva sa ako oheň, a skaly vyvracajú sa pred ním.

7. Dobrý[1]) je Pán, a posilňuje v deň súženia; a zná tích, ktorí v ňom dúfajú.

8. Ale povodňou prudkou koniec urobí miestu jeho,[2]) a nepriateľov jeho stíhať bude tma.

9. Čo smýšľate[3]) proti Pánovi? On koniec urobí, a nepovstane druhé súženie.[4])

10. Lebo ako tŕnie spolu sa spletie, také je hodovanie tých, ktorí spolu pijú, strovení budú ako strnisko docela suché.[5])

11. Z teba vyjde[6]) ten, ktorý smýšľa zlosť proti Pánovi; ktorí premýšľa v srdci o prestúpení.

12. Toto hovorí Pán: Hoci by boli dokonalí; a bolo by ich viac, jednak budú zkosení, a zahynie.[7]) Trápil som ťa, ale nebudem ťa viac trápiť.

---

[1]) Z mestečka Elkoš, kde ono bolo, nevieme určite.

[2]) Boh horlive chráni svoje meno a netrpí, aby sláva jeho mena dávaná bola modlám. Pre svoje meno zaujme sa svojho ľudu.

[3]) Obraz nesmiernej moci Pánovej, ktorou bude trestať Assyrských.

[4]) Smyseľ je ten: Pred mocou jeho neplatí nič.

[1]) Svojim priateľom, trestajúc ich nepriateľov.

[2]) Ninive.

[3]) Assyrskí.

[4]) Nemyslite na zachránenie, lebo len jedno súženie príde na vás, a budete úplne zničení.

[5]) Ako tŕnie spletené, alebo sviazané ľahšie spáli oheň, tak Assyrských po hostinách a pijatikách zdivelých tým ľahšie zničí hnev Boží.

[6]) Sennacherib.

[7]) Hoc je Assyrských veľký počet, jednak budú zničení. Prorok má pred očami zpustošenie vojska Sennacheribovho. (Izai. 36.)

13. A teraz vezmem jeho prút z chrbta tvojho, a putá tvoje roztrhám.

14. Ale proti tebe vyjde rozkaz Pánov, a nebude rozsievano z mena tvojho viac;[1]) z domu Boha tvojho vyplienim obraz a podobenstvo, pripravím ti hrob,[2]) lebo nemáš cti.

15. Hľa, na horách sú nohy zvestujúceho radosti, a oznamujúceho pokoj;[3]) sláv, Judo, slávnosti svoje, a plň sľuby svoje; lebo nepôjde viac cez teba Belial,[4]) docela zahynul. (Rim. 10, 15.)

HLAVA 2.

Proroctvo o obležaní a dobytí mesta Ninive.

1. Vychádza zhubca[5]) na teba, ktorý stráži obležanie; vyzeraj na ceste,[6]) posilni bedry,[7]) napni všetku silu.

2. Lebo Pán odplatil pýchu Jakubovu ako pýchu Izraelovu;[8]) lebo ich rozmetali zhubcovia, a ich révy znivočili.

3. Štít jeho udatných je ohnivý, mužovia vojska v šarláte, ohnivé sú úzdy voza v deň výpravy jeho, a pohoniči pospali.[9])

4. Po cestách pomiatli sa, vozy spolu sa srážaly po uliciach; na pohľad ako pochodne, a ako prebehujúce blesky.

5. Zpomne na svojich hrdinov, a padať budú na cestách svojich; rýchlo vystúpia na múry jeho, a (tam) pripravené bude stienidlo.[10])

6. Brány riek sa otvoria, a chrám až do zeme rozbúraný.

7. Vojsko bude do zajatia odvedené; a dievky jeho hnané, lkať budú ako holubice, a bedákať v srdciach svojich.

8. A Ninive, ako rybník plný vody, rozvodneje;[1]) ale oni utiekli; stojte, stojte, a niet, kto by sa navrátil.

9. Rozchytajte[2]) striebro, rozchytajte zlato; a niet konca bohatstva zo všetkých nádob drahých.

10. Rozhádzané je, a rozsekané, a roztrhané; srdce omdlieva, kolená sa chvejú, a všetky ľadviny slabnú; a všetky tváre sú ako čierny hrniec.[3])

11. Kdeže je príbytok levov a pastva ľvíčat, kam išiel lev, aby vošiel tam, ľvíča, a niet, kto by ho vyplašil?[4])

12. Lev nalapal dosť pre ľvíčatá svoje, a ulovil pre ľvice svoje; a naplnil korisťou jaskyne svoje, a peľach svoj lúpežou.

13. Hľa, ja prídem na teba, hovorí Pán zástupov, spálim až na prach vojenské vozy tvoje, a ľvíčatá tvoje zožerie meč; a vyplienim zo zeme korisť tvoju, a nebudú viac slyšať hlasu poslov tvojich.[5])

HLAVA 3.

Oznámenie záhuby mesta Ninive a obyvateľov jeho.

1. Beda mestu krvi, celé je plné klamu a násilia; neprestane v tebe lúpež.[6])

2. Práskanie biča, a hlas hrmotu kolesa, a hrženie koňa, a voza hrčiaceho, a jazdca vystupujúceho,

3. a blyštiaceho sa meča, blýskajúcej sa kopije, a množstva bitých a ťažkej porážky, a niet konca mrtvolám, tak že padať budú po ich telách.

4. Pre mnohé smilstvá smilnice krásnej a príjemnej, a čarujúcej, ktorá pre-

---

[1]) Po tebe neostane viac mena ani potomka.

[2]) V ktorom vo večnom zabudnutí spočívať budeš.

[3]) Posli, zvestujúci radostnú zprávu o smrti ukrutníkovej, o oslobodení ľudu.

[4]) Nešľachetník, človek opovržený.

[5]) Nabuchodonozor.

[6]) Ktorou príde nepriateľ, aby si sa proti nemu postavil a ho zadržal.

[7]) Priprav sa náležite k odporu.

[8]) Assyrskí sužovali Judu i Izraela.

[9]) Štíty vojska niniwitského ako oheň sa lesknú; i kosy na vojenských vozoch a ich správcovia v prílišnej bezpečnosti usnuli na nich.

[10]) Nástroje k hájeniu hradieb.

[1]) Obyvateľov bolo veľmi mnoho. Na východe je zvykom množstvo porovnať s vodami alebo morom.

[2]) Oslovuje víťazov.

[3]) Všetky tváre sú zbľadnuté a zohavené.

[4]) Lev je obrazom kráľovskej hodnosti a dôstojnosti.

[5]) Ktorí by vyzvali ľud k poddaniu.

[6]) Lúpežníctvo Ninive je bez konca.

dávala národy svojimi smilstvami, a pokolenia svojimi čarami;[1])

5. hľa, ja prídem na teba, hovorí Pán zástupov, a odokryjem ohavné údy tvoje pred tvárou tvojou, a ukážem národom nahotu tvoju, a kráľovstvám hanbu tvoju.

6. A hodím na teba ohavnosti (tvoje), a pohanením budem ťa trýzniť, a vystavím ťa za príklad.

7. A stane sa, že každý, kto ťa vidí, odskočí od teba a riekne: Zpustošené je Ninive! Ktože kyvne nad tebou hlavou? Kdeže najdem utešiteľa pre teba?[2])

8. Či si ty lepšia, ako Alexandria ľudnatá,[3]) ktorá bydlí na riekach. Okolo nej sú vody; ktorej bohatstvo je more, a voda jej múry.

9. Etiopia a Egypt je jej silou, a niet konca; Afrika a Libya boly pomocou tvojou.

10. Avšak i tá je odvedená do zajatia, do vyhnanstva; jej maličkí boli rozrážaní na uhloch všetkých ulíc, a na jej slávnych hádzali lós, a všetci jej prední boli sovrení do pút.

11. Teda i ty opojené budeš,[4]) a budeš za nič; aj ty budeš hľadať pomoc pred nepriateľom.

12. Všetky pevnosti tvoje budú ako figové stromy s ich nedozrelým ovocím; keď sa zatrasú, padnú do úst toho, kto chce jesť.

13. Hľa, ľud tvoj je (ako) ženy uprostred teba; nepriateľom tvojim otvorené budú brány tvoje, oheň zožerie závtory tvoje.[1])

14. Vody[2]) pre obliežanie si načri, upevni ohrady svoje; vojdi do blata a šliapaj, a rob tehlu.

15. Tam ťa zožerie oheň; zahynieš mečom, zožerie ťa ako chrúst; shromáždi sa ako chrúst; rozmnož sa ako kobylka.

16. Viac si rozmnožilo obchody svoje, ako je hviezd na nebi: chrúst roztiahol sa a odletel.[3])

17. Strážcovia tvoji[4]) sú ako kobylky: a maličkí tvoji ako plod kobyliek, ktoré sedajú do plotov počas mrázu; a keď vyjde slnce, odletia a neznať ich miesta, kde boly.

18. Zadriemali pastieri tvoji,[5]) kráľu assyrský. Kniežatá tvoje budú pochované, ľud tvoj skrýva sa po horách, a niet, kto by ho shromaždil.

19. Nie je tajné[6]) potrenie tvoje, veľmi zlá je rana tvoja: všetci, ktorí slyšali povesť o tebe, stiskli rukama nad tebou; lebo na kohože neprichádzala zlosť tvoja bez prestania?

---

[1]) Ninive je porovnané so smilnicou. Ako táto vábi obete do svojej siete, tak Ninive: Najprv uzavierala smluvy s národami, a potom pod rúškom pomoci ich podmanilo a olúpilo o bohatstvo a majetky.

[2]) Nikto ťa nepoteší, naopak, každý sa bude radovať z pádu tvojho.

[3]) Vlastne: ako No-Ammon.

[4]) Musíš vypiť kalich hnevu Božieho až do dna.

[1]) Tvoje pevnosti budú tak slabé, ako prezralé ovocie na strome. Bez námahy budú dobyté.

[2]) Vykopaj si cisterny a studne vnútri v meste.

[3]) Kupci opustia ťa, ako kobylky opúšťajú miesta obžrané, odnesú tvoje cennosti.

[4]) Nižší úradnici.

[5]) Vyšší hodnostári, ktorí mali správu v rukách. Dokiaľ si bolo bohaté, krmili sa na tebe ako kobylky, ale keď stučneli a zbohatli, utiekli.

[6]) Ba zjavné, veliké. Hebr.: rana tvoja nezhojiteľná.

HABAKUK.

HABAKUK.

PREDMLUVA.

Ako prorok Nahum Assyrčanom, tak Habakuk predpovedá Kaldejčanom čiže Babylončanom, ktorí po nich panovanie nad Východom na seba strhli, zahynutie. Boh skrze oboch chcel svoj ľud trestať, ale len aby ho k pokániu a tak k novému zvelebeniu priviedol. Kedy obdržal prorok svoje poslanie, je ťažko ustáliť. Najviac vykladačov mieni, že prorok v posledných rokoch Manassesa kráľa prorokoval. Proroctvo IV. Kráľ. 21, 10.—12. azda od tohoto proroka pochádza.

HLAVA 1.

Narieka nad neprávosťou bezbožných. Proroctvo o vtrhnutí Kaldejských. Zármutok a nádej prorokova.

1. Ťarcha,[1]) ktorú videl Habakuk prorok.

2. Až dokedy, Pane, volať budem, a nevyslyšíš? Kričať budem k tebe násilie trpiac, a nepomôžeš?[2])

3. Prečo si mi ukázal neprávosť a trápenie, aby videl lúpež a nespravodlivosť pred sebou? Povstal súd a premáha protimluva.[3])

4. Preto roztrhnutý je zákon,[4]) a súd nedochádza až do konca (k platnosti); lebo bezbožný premáha spravodlivého, preto vychádza súd prevrátený.

5. Obzrite sa po národoch, a viďte;[5]) divte sa a ustrňte; lebo skutok stal sa za vašich dní, ktorému neuverí nikto, keď sa bude vyprávať. (Sk. Ap. 13, 41.)

6. Lebo hľa, ja vzbudím Kaldejských,[1]) národ krutý a rýchly, ktorý tiahne po širokosti zemskej, aby zaujal stánky nie svoje.

7. Strašné a hrozné je to: od neho samého vyjde právo a moc.[2])

8. Ľahšie od pardov sú kone jeho, a rýchlejšie od vlkov večerných;[3]) jazdcovia jeho sa rozpŕchnu; lebo jazdcovia jeho prídu z ďaleka, priletia ako orol, ktorý pospiecha k pokrmu.

9. Všetci prídu ku koristi, ich tváre sú ako pálčivý vietor, a posbiera, ako piesok, zajatých.[4])

10. A on zvíťazí nad kráľmi, a knieža mu budú za posmech; on vysmievať sa bude všetkým pevnostiam, nasnáša násyp, a dobyje ich.

11. Potom sa premení myseľ jeho, zpýšnie a padne; a toto je jeho sila, ktorú má od svojho boha.[5])

---

[1]) Od Boha zjavené videnie, plné hrozieb a trestov.

[2]) Prorok horlí za česť Božiu a jeho slová sú vrúcou, pokornou modlitbou plnou hnevu nad utiskovaním chudobných a zlosťou mocných.

[3]) Vzdorom, pýchou a násilím odporcovia víťazia a majú vrch.

[4]) Preto, že dopúšťaš nespravedlivých k právu a moci, budú nábožní tým utlačenejší a bezbožníci tým zpupnejšími. Preto pravda nikdy nezvíťazí.

[5]) Odpovedá Pán prorokovi, že nielen Židia musia trpieť od Kaldejských, ale že je to spoločný osud všetkých národov, až konečne zahynú aj sami Kaldejskí. A tento ich pád ťažko bude niesť tým, ktorí o ňom počujú.

[1]) Kaldejčania nazývajú sa u prorokov bojovníci ríše babylonskej.

[2]) Len to uznáva za právo, čo sa jemu ľúbi.

[3]) Ktorí celý deň nežrali.

[4]) Ako oheň všetko všade zkazia.

[5]) Po víťazstvách zpýšnie a toto bude príčinou jeho pádu. Toto má pripísať a poďakovať bo-

12. Či si ty nie od počiatku, Pane, Bohom mojím, Svätým mojím? A nezomrieme![1]) Pane, k súdeniu si ho ustanovil, a silným učinil, aby nás trestal.[2])

13. Oči tvoje sú čisté, abys nevidel zlé, a na neprávosť nemôžeš hľadieť. Prečo hľadíš na páchateľov neprávosti, a mlčíš, keď bezbožný zožiera toho, ktorý je spravodlivejší nad neho?

14. A činíš ľudí ako ryby morské, a ako červa, ktorý nemá pána.

15. Všetko vyťahuje na udici,[3]) zaťahuje do siete svojej, a shŕňa do saku svojho. Z toho sa raduje a plesá.

16. Preto obetovať bude siete svoje, [4]) a okurovať sak svoj, lebo skrze ne stučnel jeho podiel a jeho pokrm výborný.

17. Pre to teda rozprestiera svoju sieť, a vraždí vždycky národy bez milosrdenstva.

HLAVA 2.

Boh oznamuje prorokovi pád a záhubu ríše Kaldejskej.

1. Na stráži svojej budem stáť a postavím sa na hradby, a budem sa dívať, aby som videl, čo sa mi povie, a čo by odpovedal tomu, ktorý ma tresce.[5])

2. A odpovedal mi Pán a riekol: Napíš videnie, a vylož ho jasne na tabuliach, aby ho (ľahko) prebehol ten, kto ho číta.[6])

3. Preto, že videnie to je ešte ďaleko, a na konci sa ukáže,[1]) a nebude klamať. Jestli bude meškať, čakaj ho, lebo istotne príde a nebude meškať.[2])

4. Hľa, v tom, ktorý neuverí, nebude v ňom duša jeho úprimná, ale spravodlivý bude žiť vo viere svojej.[3])

5. A jako víno klame toho, kto ho pije; taký bude muž pýšny, nebude mať úcty, ktorý rozšíril ako peklo dušu svoju; a bude nenasytný, ako smrť; a shrnie k sebe všetky národy, a soberie k sebe všetkých ľudí.[4])

6. Či všetci títo nepodchytia o ňom podobenstva, a nebudú hovoriť o ňom pohádky; a povie sa: Beda tomu, ktorý rozmnožuje to, čo je nie jeho. Dokiaľže sa bude obťažovať hustým blatom?[5])

7. Či nepovstanú nenadále tí, ktorí by ťa hrýzli; a či sa nepreberú tí, ktorí ťa trhajú, aby si sa im stal korisťou?

8. Preto, že si ty zlúpil mnohé národy, olúpia teba všetci, ktorí zostanú z národov, pre vylievanie ľudskej krvi, a pre neprávosť, ktorú si páchal na zemi, meste, a všetkých jeho obyvateľoch.

9. Beda tomu, ktorý shromažďuje nespravodlivé lakomstvo pre svoj dom, aby bolo na vysosti jeho hniezdo, a ktorý sa domnieva, že sa vyslobodí z ruky zlého.

10. Ty si hútal zahanbenie domu tvojmu, ty si zničil mnoho ľudu, a zhrešila duša tvoja.

---

hu svojmu. Sv. Jeronym toto miesto vzťahuje na Dan. 3, 4.

[1]) Zarmútený nad presilou Kaldejských, pod ktorou trpia Židia, budí v sebe nádej, že Boh, ktorý toľké dobrodenia preukázal vyvolenému národu, nedá zahynúť a zaniknúť Židom.

[2]) Nie k nášmu vyhubeniu, ale k potrestaniu našich neprávostí si ho poslal.

[3]) Nabuchodonozor.

[4]) Preto preukazuje božskú úctu svojim zbraniam, akoby to oni boly určily. Zvyk tento bol aj u iných pohanských národov, menovite u Skytov.

[5]) Bohu. Smyseľ je: Ja som pripravený prijať videnie. Proroci sa častejšie pripodobňujú strážnikovi na vysokej veži, prečo sa aj Vidiacimi menujú. (Izai. 21, 8—2.)

[6]) Za starodávna písavali na tabulách zo slonovej kosti, alebo z dreva, ktoré boly obtiahnuté voskom. Do týchto vryli rúčkou písmeny, ktoré sa potom ľahko daly čítať.

---

[1]) Ešte ďaleko je splnenie proroctva. Minie čas 70 rokov. Prorok predpovedá záhubu kaldejskej ríše, a vyslobodenie Židov skrze Persov.

[2]) Sv. Pavel vzťahuje tieto slová (Žid. 10, 37.) na Spasiteľa, ponevráč on tých, ktorí pracujú v tichosti na spase svojej, kedysi hojne odmení. Sv. Pavel môhol použiť tohoto obrazu, na koľko vyslobodenie zo zajatia babylonského bolo len obrazom vyslobodenia ľudstva skrze Krista.

[3]) Kto verí v pravdu videnia tohoto a vo vyslobodenie zo zajatia, ten bude v tejto viere v pokoji žiť, a najde spásu.

[4]) Tu započína sa proroctvo proti Kaldejským. Ako pijan nikdy nemá dosť, dokiaľ sa úplne neopije, tak aj Kaldejskí, v svojich víťazstvách zpýšneli a nemali dosť na vydobytkoch, zahynú.

[5]) Nespravodlivý majetok je hrbou blata, ktoré si človek ku svojmu nešťastiu shromažďuje, a ktoré ho bude tlačiť v hrobe, a obťaží jeho súd.

11. Lebo kameň zo steny bude kričať, a drevo, ktoré je medzi spojením stavania, odpovie.[1])

12. Beda tomu, ktorý buduje mesto v krvi, a ktorý zakladá mesto v neprávosti. (Ezech. 24, 9.)

13. Či to nie je tak od Pána zástupov? Lebo pracovať budú ľudia pre veľký oheň; a národy pre nič, a zahynú.[2])

14. Lebo zem bude naplnená poznaním slávy Pánovej, ako vodami, ktoré pokrývajú zem.[3])

15. Beda tomu, ktorý podáva priateľovi svojmu nápoj a mieša do neho žlč, a opája ho, aby videl nahotu jeho.[4])

16. Hanbou si naplnený miesto slávy, pi teda aj ty, a usni; obkľúči ťa kalich pravice Pánovej, a vývratok hanebný (príde) na slávu tvoju.[5])

17. Lebo neprávosť proti Libanu (zpáchaná) ťa pokryje, a zpustošenie zvierat ich prestraší[6]) pre vyliatu ľudskú krv, a pre neprávosť zeme, a mesta, a všetkých obyvateľov jeho.

18. Čo osoží obraz vyrytý, že ho vyryl majster jeho, sliatinu a obraz falošný? Že dúfal rezbár v diele svojom, keď robí nemé modly?[7])

19. Beda tomu, ktorý rieka drevu: Precitni! Nemému kameňu: Vstaň! Či mu on dá naučenie? Hľa, obložený je zlatom a striebrom, ale v útrobách jeho nieto nijakého ducha.

20. Ale Pán je vo svojom svätom chráme; pred tvárou jeho mlč celá zem.[1]) (Žalm. 10, 5.)

HLAVA 3.

Modlitba Habakukova. Oslavuje Pána za jeho dobrodenia. Čerpá nádej na lepšiu budúcnosť.

1. Modlitba Habakuka proroka, za (hriechy) nevedomosti.[2])

2. Pane slyšal som hlas tvoj,[3]) a bál som sa. Pane, vzbuď k životu dielo svoje uprostred rokov.[4]) Uprostred rokov ho oznám, a keď sa rozhneváš, rozpomeň sa na milosrdenstvo svoje.

3. Boh príde od poludnia,[5]) a Svätý s hory Fáran.[6]) Sláva jeho pokryla nebesá, a chvály jeho je plná zem.

4. Blesk jeho bude jako svetlo, rohy v rukách[7]) jeho, tam je skrytá sila jeho.

5. Pred ním pôjde smrť; a pred jeho nohami vyjde satan.[8])

6. Stojí a meria zem;[9]) pozerá a rozptýľuje národy; a rozmelujú sa hory

---

[1]) Všetko hovorí o tvojej krvežižnivosti a volá o pomstu proti tebe.

[2]) Či je to nie určené od Boha, že sa národy obrátia v oheň a ničomnosť? Aj Kaldejskí len pre oheň stavajú svoje mestá.

[3]) Lebo na srúcaninách ľudskej veľkosti povstane kráľovstvo Božie, a sláva jeho naplní svet, ako vody naplňujú more. Toto sa splnilo po smrti Spasiteľovej, keď na rumoch štyroch svetových držav povstalo kráľovstvo jeho. Viď Dan. 2, 7.

[4]) Beda Kaldejským, ktorí vábia k sebe národy pod zámienkou pomoci, a potom ich vykorisťujú a nivočia.

[5]) Pi aj ti z kalicha trestu Božieho, aby si aj ty zahynul. Opilstvo je obrazom trestu, potáčanie sa, driemanie, vracanie sú obrazom zahynutia, ktoré ide za trestom Božím.

[6]) Zpustošenie, ktoré si priviedol na Libanone príde na teba. Izai. 37, 24. A ako si plašil zvery po ňom, tak budeš aj ty vyplašený z miesta tvojho.

[7]) Všetky modly a obrazy, v ktorých skladáš dôveru svoju, nebudú ti môcť pomôcť. Viď o tomto: Izai 44, 12; Jer. 10, 3—5; Bar. 6; Mudr. 13, 11—19; 15, 7.

[1]) Mlčanie je znamením úcty, bázne, poslušnosti, žiaľu, podrobenosti.

[2]) Dľa niektorých za to, že sa bol opovážil proti súdom Božím hovoriť: 1, 2—4.

[3]) Zjavenie tvoje o treste ľudu môjho, a Kaldejských a zľakol som sa.

[4]) Dielo Božie je vykúpenie a vyslobodenie ľudu, On toto dielo vykonal raz v Egypte a pri Červenom mori. Teraz mech ho obnoví, a vyslobodí ľud svoj z bied, útrap od Kaldejských. Dľa sv. Otcov oslavuje tu prorok dielo vykúpenia Ježiša Krista, a žiada o čim skoršie jeho prevedenie. Obrazom tohoto diela bolo vyslobodenie z Egypta a zo zajatia.

[5]) Dľa hebr.: „Thaman", kraj idumejský.

[6]) Fáran je opustený kraj medzi Edomom a poludnou Palestinou, svedok mnohých veľskutkov Božích.

[7]) V rukách jeho je moc. U sv. Luk. 1, 69. menuje sa Kristus rohom spásy.

[8]) Pred ním padajú všetci nepriatelia vyvoleného ľudu jeho, čiže Cirkve jeho. Títo boli v starom zákone Kananejskí, dnes: nepriatelia spásy, smrť, satan a peklo, ktorých Kristus premohol.

[9]) On zaujal zasľúbenú zem ako najvyšší Panovník pre vyvolený národ.

večné; skláňajú sa vrchy sveta, pri večnom chode jeho.[1])

7. Pre neprávosť videl som (triasť sa) búdky etiopské, trepotať sa budú kožené stánky zeme madianskej.[2])

8. Či si sa na rieky rozhneval, Pane? Alebo riekam platí hnev tvoj? Alebo proti moru rozhnevanie tvoje?

Ktorý jazdíš na svojich koňoch, a vozy tvoje sú spasením![3])

9. Naťahujúc natiahneš luk svoj: prísahy pokoleniam,[4]) ktoré si mluvil: Rozpoltíš rieky zeme.[5])

10. Videly ťa hory a rozstonaly sa, hlbina vôd vystúpila: Priepasť vydala hlas svoj; vysokosť zodvihla ruky svoje.[6])

11. Slnce i mesiac stál v stánku svojom, vo svetle šípov tvojich, pôjdu[7]) v blesku jasajúcej sa kopije tvojej.

12. V zúrivosti pošliapeš zem; v hneve zarazíš národy.

13. Vyšiel si k spaseniu ľudu tvojho, k spaseniu Pomazaným svojim.

Zrazil si hlavu domu bezbožného: obnažil si základ jeho až po hrdlo.

14. Zlorečil si jeho berle, hlave bojovníkov jeho, ktorí prichádzajú ako víchor rozohnať ma.[1]) Plesanie (ich) je ako toho, ktorý zožiera chudobného v skryte.

15. Cestu spravil si v mori koňom svojim,[2]) v blate mnohých vôd.

16. Slyšal som to a zhrozily sa vnútornosti moje; od hlasu zatriasly sa rty moje. Hniloba nech vojde do kostí mojich a hemží sa vo mne; nech odpočiniem v deň súženia; nech vystúpim k ľudu nášmu pristrojenému.[3])

17. Lebo fíga nebude kvitnúť, a úrody nebude na viniciach. Sklame ovocie olivy: a role neprinesú pokrmu. Odňaté budú od ovčinca ovce: a nebude dobytka pri jasliach.[4])

18. Ale ja sa v Pánovi radovať budem: a plesať budem v Bohu, Spasiteľovi mojom.

19. Boh, Pán, je sila moja: a dá mi nohy ako jeleňov.[5])

A na vysosti moje povedie ma víťaz, spievajúceho žalmy.

---

[1]) [illegible] sa mu nemôže zprotiviť, keď koná svoje úmysly od večnosti umienené. Ako si pri zaujatí Palestiny nemohli vzdorovať kananejské národy, tak nedolajú Kristovi všetky mocnosti sveta. (Dan. 2, 7; Žalm. 2.)

[2]) Etiopia a Madiana sa hrúzou zatrasú, keď počujú o veľkých činoch Pánových.

[3]) Keď vysadneš na svoje (válečné) vozy a chytíš luk, porazíš svojich nepriateľov a spojíš ľud svoj.

[4]) Že ich vyslobodíš.

[5]) Vlastne: Vyvádzaš zo skaly rieky. (Mojž. 17, 6, 14.)

[6]) More vysoko vydalo vlny svoje.

[7]) Zbľadnú.

[1]) Môj ľud.

[2]) Kone perské sú kone Božie, nakoľko Persov Pán sám povolal do boja.

[3]) Rád snesiem zajatie i tú najväčšiu biedu, nech len vtedy mám pokoj, keď Boh panovníkom ríše zlorečiť bude.

[4]) Obraz nešťastia, ktoré nepriateľ na ľud privedie.

[5]) Keď ľud všetkú svoju dôveru v Bohu složí, dá mu Boh rýchlosť jeleňov, ktorej sa Kaldejskí vyrovnať nemôžu.

SOFONIÁŠ.

SOFONIÁŠ.

PREDMLUVA

Za panovania kráľa Joziáša vystúpil Sofoniáš prorok; kedy, to určite udať nevieme. Pravdepodobne prorokoval pred navrátením sa ľudu. (II. Paral. 34, 8.—35.; IV. Kráľ. 21, 3.—23., 24.; Jer. 11.) a to po jeho polepšení a shrnul svoje napomínania, výstrahy a sľuby v tejto knihe.

HLAVA 1.

Oznamuje záhubu Jeruzalema a celého Judstva pre ich modlárstvo a iné hriechy.

1. Slovo Pánovo, ktoré sa stalo k Sofoniášovi, synovi Chuziho, syna Godoliáša, syna Amariáša, syna Ezekiáša, za dní Joziáša, syna Amonovho, kráľa judského.

2. Shromaždiac všetko shromaždím s povrchu zeme, hovorí Pán.

3. Shromaždím človeka, i dobytok, shromaždím vtáctvo nebeské, a ryby morské,[1]) porazení budú bezbožní; a vyhladím ľudí s povrchu zeme, hovorí Pán.

4. A vystriem[2]) ruku svoju na Judu a na všetkých obyvateľov jeruzalemských, a vyplienim z miesta tohoto ostatky Baalove,[3]) i mená strážnikov chrámových[4]) s kňazmi;

5. i tých, ktorí sa klaňajú vojsku nebeskému na strechách, a klaňajú sa a prísahajú na Pána, a prísahajú na Melchom;[1])

6. i tých, ktorí odvracajú sa od Pána, a ktorí nehľadali Pána, ani sa nedopytujú na neho.

7. Mlčte[2]) pred Pánom, Bohom! Lebo blízko je deň Pánov, lebo si pripravil Pán obetu, a posvätil pozvaných svojich.[3])

8. A stane sa, že v deň obety Pánovej navštívim kniežatá, a synov kráľov, a všetkých, ktorí sú oblečení v rúchu cudzincov.[4])

9. A navštívim každého, kto v ten deň pýšno vchádza cez prah; ktorí naplňujú dom Pána Boha svojho neprávosťou a klamom.[5])

10. V ten deň bude (slyšať), hovorí Pán, hlas kriku od brány rybnej, a kví-

---

[1]) S človekom má trpieť celá príroda, lebo človek dľa tela súvisí s ňou. Rim. 8, 21, 22.

[2]) Boh vystiera svoju ruku, keď niečo veľkého a hrozného koná, keď bije.

[3]) Všetky sochy, obrazy Bálove, jeho stavanie, ba i jeho stopy.

[4]) Strážníci chrámoví sú modloslužobníci, o ktorých je reč IV. Kráľ 23, 5; týmto sa zvrhlí áronskí kňazia pridružili.

[1]) Melchom čiže Moloch, Melchom bola modla ammonistká.

[2]) Dosť bolo už toho modloslužobníctva, dosť bezbožnosti!

[3]) Kaldejčanov, ktorých Boh povolal.

[4]) Židia mali zákonom Mojžišovým (III. Mojž. 19, 19; IV. Mojž. 15, 38.) predpísané rúcho, aby sa rozoznávali od modlárov, lebo zovňajšok tak ako mrav pohanov viedol ku modloslužbe.

[5]) Ktorí ľahkomyselne bez pobožného srdca vstupujú do chrámu. Ktorí prinášajú obety z nespravodlivo nadobudnutých majetkov.

lenie od druhej (brány),[1]) a veľkú porobu od pahrbkov.[2])

11. Kvíľte obyvatelia Mažiara;[3]) umlkol všetok ľud kanaanejský, zahynuli všetci, ktorí sa obsýpali striebrom.

12. A stane sa v tom čase: Poprezerám Jeruzalem s lampášom,[4]) a navštívim mužov, ktorí zaviazli v kvasniciach svojich,[5]) ktorí hovoria v srdciach svojich: Neučiní Pán ani dobré, ani zlé.[6])

13. A vydané bude ich bohatstvo rozchvátaniu, a ich domy zpustošeniu; a vystavia domy, ale nebudú v nich bývať; a budú sadiť vinice a nebudú z nich piť vína.

14. Blízko je deň Pánov veliký, blízko je a príde veľmi rýchlo; trpký[7]) je hlas dňa Pánovho, nastrašený bude i údatný.

15. Deň hnevu deň ten, deň úzkosti a súženia, deň biedy a psoty, deň tmy a mrákoty, deň mhly a víchru;

16. deň trúby a trúbenia proti opevneným mestám, a proti vysokým uhlom.[8])

17. Vtedy sužovať budem ľudí, že budú chodiť ako slepí, lebo proti Pánovi hrešili; a krv ich bude vyliata ako prach, a ich telá ako lajno.

18. Ale ani ich striebro, ani ich zlato nebude môcť ich vyslobodiť v deň hnevu Pánovho; ohňom horlivosti jeho bude zožraná celá zem, lebo náhle spraví koniec so všetkými obyvateľmi zeme.

[1]) Od Manassesa ohradenej štvrti. Prorok opisuje živými barvami súženie, ktoré príde na Jeruzalem.

[2]) Na ktorých bol vystavený Jeruzalem.

[3]) Prorok posmešne nazýva Jeruzalem týmto menom. Obyvatelia budú pobití ako v mažiari.

[4]) Bude hľadať a trestať aj najtajnejšie veci.

[5]) Tých, ktorí sa spoliehajú na vlastnú moc a silu. Podobenstvo vzaté od vína. Víno na kvasniciach dostáva sily i barvy.

[6]) Boh nečiní ani dobrým dobrého, ani zlým zlého, ale všetko stáva sa len náhodou, preto nič sa nebojme, ale si žime v pokoji.

[7]) Hrôzyplný.

[8]) Budú sa po horách i mestách ozývať zvuky trúby volajúcej do boja. Sv. Jeronym a za ním Cirkev sv. vzťahuje slová tieto na deň posledný, keď trest Boží zastihne veľký počet zatratených ľudí.

HLAVA 2.

Prorok napomína Judských ku pokániu. Ukazuje im niektoré príklady hroznych trestov Božích.

1. Sijdite sa, shromaždite sa,[2]) národe nemilý,[2])

2. prv, nežli rozkaz (boží) porodí deň ako prechodiaci prach, prv nežli príde na vás prchlivosť hnevu Pánovho, prv nežli príde na vás deň rozhnevania Pánovho.[3])

3. Hľadajte Pána všetci tichí zeme,[4]) ktorí ste konali súd jeho. Hľadajte, čo je spravodlivého, hľadajte, čo je tichého, či azda tak skrytí ostanete v deň hnevu Pánovho.

4. Lebo Gaza bude sborená a Askalon zpustne; Azot na juhu vyhodia, Akkaron bude vykorenený.[5])

5. Beda vám, ktorí bývate v kraji pomorskom,[6]) národe záhuby! Slovo Pánovo proti vám, Kanaan, zem Filištinských, vyplienim ťa tak, že nebude obyvateľa.

6. A bude kraj pomorský odpočívadlo pastierov, a chlievy oviec,

7. a pripadne tomu, kto ostane z domu Judovho, aby sa tam pásli; v domoch Askalonských budú večer odpočívať, lebo Pán, ich Boh, ich navštívi, a odvráti od nich zajatie.

8. Slyšal som hanobenie Moabovo a rúhanie synov Ammonových, ktoré veci vytýkali ľudu môjmu, veličili sa[7]) na ich hraniciach.

9. Preto, žijem ja, hovorí Pán zástu-

[1]) Aby ste pokánie činili, a milosť si vyžiadali.

[2]) Milosti nehodný.

[3]) Hľa, nekonečná shovievavosť a milosrdenstvo Pánovo, ktorý nechce smrť hriešnika ani zahynutia jeho.

[4]) Prorok oslovuje tých z ľudu, ktorý ostali Bohu vernými.

[5]) Lebo trest Pánov bude tak veľký, že všetky národy zastihne. Proroctvo toto bolo dané proti Židom pre ich modlárstvo. Splnil ho Nabuchodonozor, keď si Jeruzalem podmanil i všetky ostatné národy. Jer. 47.

[6]) Na južnom pobreží morskom. Beda vám, Filištinskí.

[7]) Nezbednosti vystrájali.

pov, Boh izraelský: že Moab bude ako Sodoma, a synovia Ammonoví ako Gomorra, suché tŕnisko a hromada soli,[1]) a pustina na veky; ostatky ľudu môjho vychvátajú, a ostatky národa môjho nimi vládnuť budú.

10. To sa im stane pre ich pýchu, preto, že sa rúhali a vypínali nad ľud Pána zástupov.

11. Hrozným bude Pán na nich, a zkazí všetkých bohov zeme, a bude sa mu klaňať každý z miesta svojho, všetky ostrovy národov.[2])

12. Tak i vy Etiopci mečom mojím pobití budete.

13. A vystrie ruku svoju na polnoc a zhubí Assura, a obráti krásne mesto [3]) na púšť a na (zem) bezcennú a ako na pustatinu.

14. A budú uprostred neho líhať stáda, všetky zvery národov; bukač i jež zdržovať sa budú na prahoch jeho.[4]) hlas znieť bude na oknách, havran na dverajoch, lebo zkazím silu jeho.

15. Toto je to slávne mesto, ktoré bezpečne bydlelo, ktoré hovorilo v srdci svojom: Ja som, a okrem mňa niet iného viac! Ako obrátilo sa na púštinu a pelach divej zvery! Každý, kto pôjde vedľa neho, bude hýkať a dvíhať ruku.[5])

HLAVA 3.

Výstraha Jeruzalemu pre jeho hriechy. Vyplienenie Izraelitov a iných národov skrze Kaldejských. Obnovenie pravého náboženstva a blaženosť z neho pochádzajúca.

1. Beda (tebe) k hnevu popudzujúcemu, vykúpenému mestu,[6]) holubici.[7])

2. Neposlúchalo hlasu, a neprijalo kázne; nedúfalo v Pánovi, nepriblížovalo sa k Bohu svojmu.

3. Jeho kniežatá uprostred neho sú ako levi ryčiace,[1]) jeho sudcovia ako vlci večerní, ktorí ničoho nenachádzajú do rána.[2])

4. Proroci jeho sú nesmyselní, mužovia neverní, jeho kňazia poškvrnili[4]) svätyňu, a páchali nespravodlivosti proti zákonu.

5. Pán spravodlivý uprostred neho neučiní neprávosti; každé ráno vynáša svoj súd na svetlo, a nebude skrytý, ale nešľachetník nezná hanby.[5])

6. Vyplienil som národy, a rozmetané sú ich bašty, pustými som učinil ich cesty, aby nebolo nikoho, kto by chodil po nich; zpustošené sú ich mestá, neostalo tam muža ani obyvateľa.

7. Riekol som:[6]) Predsa báť sa ma budeš, a prijmeš kázeň, a nezahynie jeho príbytok za všetky tie (biedy), ktorými som ho navštívil; ale vstávajúc na úsvite, porušili všetky myšlienky svoje.

8. Preto čakaj ma, hovorí Pán, v deň, v ktorom povstanem pre budúcnosť, lebo súd môj je, aby som shromaždil národy, a sobral kráľovstvá; a vylejem na nich moju nevôľu, všetku prchlivosť hnevu môjho; lebo v ohni horlivosti mojej zožraná bude zem.[7])

9. Potom[8]) zasa navrátim národom

[1]) Neúrodným územím.

[2]) Židia pod menom ostrovy rozumeli všetky západne zeme. Po treste Moábskych predpovedá prorok vyplienenie pohanstva a rozšírenie kráľovstva Messiáša. Medzi týmito činilo kresťanstvo najlepšie pokroky.

[3]) Ninive.

[4]) Na srúcaninách.

[5]) Posúnky posmechu a obdivovania.

[6]) Jeruzalem, ktorý Pán tak mnohokrát vyslobodil z rúk nepriateľov, a ktorý ho predsa popudzuje k hnevu.

[7]) Ktoré sa dalo sviesť k modlárstvu a iným neprávostam.

[1]) Strežúci za koristou.

[2]) Nenasýtni sú, a nikdy nebudú mať dosť.

[3]) Proroci jeho luhali, lebo miesto pravdy a trestu oznamovali mu blaho a šťastie. Jer. 23, 11—32; Osee 4, 5; 9, 7.

[4]) Modlárstvom v chráme páchaným.

[5]) Hoci bezbožník vidí každodenne skutky Božie, hoci ho proroci stále vyzývajú k pokániu, jednak ostáva pri svojich neprávostiach.

[6]) Pri mnohej ich nevernosti.

[7]) Preto čakaj ma, keď prídem ako sudca k potrestaniu tvojmu. Potom založím novú lepšiu dobu. Prorok pod trestom rozumie zajatie babylonské a po ňom nasledujúcu messiánsku dobu. Tu splývajú dovedna až tri doby. Prvá doba po vyslobodení zo zajatia, druhá príchod Mesiáša a tretia konečne príchod Kristov k súdu na konci sveta.

[8]) Keď sa pomine čas zajatia. Tu opäť hovorí prorok o blaženej dobe messiánskej.

čisté rty, [1]) aby všetky vzývali meno Pánovo, a aby mu slúžili ramenom jedným.

10. Tam za riekami Etiopie budú ctitelia moji, synovia rozptýlených mojich prinesú mi dar. [2])

11. V ten deň nebudeš sa hanbiť za nijaké skutky svoje, ktorými si hrešil proti mne; lebo vtedy vezmem z prostriedku tvojho veľkomluvných pýchy tvojej, a nebudeš sa viac vyvyšovať na svätej mojej hore. [3])

12. A zanechám uprostred teba chudobný a núdzny ľud, [4]) ktorý bude dúfať v mene Pánovom.

13. Ostatky izraelské nebudú páchať neprávosť, ani nebudú lož mluviť, ani sa nenajde v ich ústach lživý jazyk; lebo budú sa pásť a odpočívať, a nebude nikoho, kto by ich prestrašil. [5])

14. Chváľ, dcéro sionská. [6]) Plesaj Izraelu, veseľ sa a raduj z celého srdca, dcéro jeruzalemská!

15. Pán odňal súd tvoj, odvrátil nepriateľov tvojich; kráľ izraelský, Pán je uprostred teba, nebudeš sa viac obávať zlého.

16. V ten deň budú hovoriť Jeruzalemu:[1]) Neboj sa! A Sionu: Nech neomdlievajú ruky tvoje.[2])

17. Pán, Boh tvoj je uprostred teba, Silný, on spasí;; radovať sa bude z teba radosťou veľkou, mlčať v milovaní svojom, [3]) plesať bude nad tebou v chvále.

18. Márnych ľudí,[4]) ktorí boli odstúpili od zákona, soberiem, lebo boli z teba; aby si nemalo viac potupy pre nich.

19. Hľa, v tom čase zabijem všetkých, ktorí ťa trápili, a zachovám kulhavú (ovcu), a zahnané shromaždím; a postavím ich k chvále[5]) a menu vo všetkých zemiach, v ktorých potupu snášali.

20. V tom čase, v ktorom vás privediem, v tom čase, v ktorom vás shromaždím; lebo dám vám meno slávne a chválu medzi všetkými národami zeme, keď obrátim zajatie vaše pred očima vašima, [6]) hovorí Pán.

---

[1]) Ktoré sa budú otvárať len k úcte pravého Boha. Tieto slová sa zasa vzťahujú na dobu po zajatí, keď pohania vidiac zázračné skutky božie na Židoch preukázané, menovite však na dobu kresťanstva, keď sa všetky národy shromaždia v jeden ovčinec Messiášov.

[2]) So všetkých strán sveta sa budú shromažďovať ctitelia moji, aby mi obetovali obeť čistej mysli a pokorného srdca.

[3]) Potom sa viac nebudeš vypínať nad iné národy pre tie dobrodenia, ktoré som ti preukázal, a ktoré boly príčinou tvojho úpadku; ale v pokore a poníženosti budeš sa obracať k Pánovi.

[4]) Kristus ohlasoval evanjelium chudobným, ktorí dúfali v Pánovi.

[5]) To bude ľud spravodlivý a verný. Izai. 11, 9; 54, 13; 59, 21; Jer. 31, 33; Joel. 2, 28.

[6]) Obyvatelia Jeruzalema.

[1]) Židom.

[2]) Neklesajte a netraťte nádej, veď vás Boh neopustí. On bude ochrancom vaším.

[3]) Z lásky nebude spomínať predošlé hriechy tvoje.

[4]) Ľudí, ktorí boli síce zo semena Abrahamovho, ale nezachovávali zákon, tiež shromaždím do sv. obce, aby ti potupu nečinili. Pod týmito márnymi majú sa rozumieť tí Židia, ktorí neprijali Spasiteľa. Týchto obráti Boh na konci sveta.

[5]) Dám im slávu v zemi, kde boli potupení.

[6]) Celkom iste a zjavne.

AGGEUS.

AGGEUS.

PREDMLUVA.

Čím sa Boh tak často ľudu vyhrážal, to Nabuchodonozor vykonal, poneváč napomínania a výstrahy prorokov do srdc zatvrdených padaly. Ale i za času odvrhnutia posiela Boh prorokov, Ezechiela, Daniela, Jeremiáša, Barucha; keď sa zajatie skončilo, ľud vrátil sa domov, a jako za všetkých časov, tak posiela mu Pán zvlášťne teraz, ked sa k Bohu obrátil, potechu skrze svojich prorokov. Taký prorok — tešiteľ je Aggeus. Jeho meno sa u Ezdr. 5, 1.; 6, 14. spomína, jako ho grécky preklad v nadpise žalmu 137 (vo Vatik. kodekse) a 145.—148., sýrsky preklad žal. 125., 126., 145.—147., Vulgata žal. III, 145. menujú, preto že tieto žalmy do liturgie uviedol, a že sa zvlášťne na jeho dobu hodia. — Štyri razy napomínal Aggeus ľud ku stavaniu chrámu v druhom roku Daria Histaspesa, nie bez strachu, ako Ezdr. 5, 1.—5.; 6, 14. 15. dokazujú.

HLAVA 1.

Prorok povzbudzuje ľud k stavaniu chrámu. Udáva, že príčinou neúrody je zameškanie toho diela. Zorobabel a Jezus, najvyšší kňaz povzbudzujú ľud.

1. Druhého roku Dária kráľa,[1]) v šiestom mesiaci, prvého dňa mesiaca, stalo sa slovo Pánovo skrze Aggea proroka k Zorobabelovi, Salatielovmu synovi, vodcovi judských,[2]) a k Jezusovi, Jozedekovmu synovi, kňazovi veľkému rieknuc:

2. Toto hovorí Pán, Boh zástupov: Ľud tento hovorí: Ešte neprišiel čas stavať dom Pánov!

3. Ale stalo sa slovo Pánovo skrze Aggeusa proroka rieknuc:

4. Či vám je čas, aby ste bývali v domoch vykladaných, a dom[3]) tento (je) pustý?

5. A teraz toto hovorí Pán zástupov: Priložte srdcia svoje k cestám svojim.

6. Siali ste mnoho, a doniesli ste málo, jedli ste, a nenasýtili ste sa; pili ste, a nenapojili ste sa; zaodievali ste sa, a nezohriali ste sa; a kto si shromaždil mzdy, hádzal ich do deravého vreca.[1])

7. Toto hovorí Pán zástupov: Priložte srdcia svoje k cestám svojim!

8. Vystúpte na horu, noste drevo a stavajte dom; a bude mi príjemný, a oslávený budem, hovorí Pán.

9. Hľadeli ste na mnoho, a hľa, dostalo sa menej; a doniesli ste do domu, a ja som to rozfúknul. Pre jakú príčinu, hovorí Pán zástupov? Preto, že môj dom je pustý, a vy ponáhľate sa každý do svojho domu.

10. Preto zatvorily sa nad vami nebesá, aby nedaly rosy, a zem tiež zavrela sa, aby nedala úrody svojej;

11. a zavolal som suchotu na zem i na hory, i na obilie, i na víno, a na olej a na všetko, čo vydáva zem, i na ľudí, i na dobytok, a na všetky práce rúk.

12. A počul Zorobabel, syn Salatielov, a Jezus, syn Jozedekov, kňaz veľ-

[1]) Darius Hystaspes, ktorému boli vtedy židia poddaní (1. Ezdr. 4, 24.) roku 521—486 pred Kr.

[2]) Boľ z rodu Dávidovho a uviedol kmen Judov z Babylona do Judska. (1. Ezdr. 1, 8.)

[3]) V domoch obitých a okrášlených cedrovými doskami.

[1]) Všetky vaše práce a podniky sú bez Božieho požehnania, lebo zameškávate svoje povinnosti naproti Bohu svojmu.

ký a všetok ostatný ľud slovo Pána, Boha svojho, a slová Aggea proroka, ako ho poslal k ním ich Pán, Boh, lebo bál sa ľud tvári Pánovej.

13. A Aggeus, posol Pánov, (jeden) z poslov Pánových[1]) riekol ľudu toto: Ja som s vami, hovorí Pán.

14. V tom vzbudil Pán ducha[2]) Zorobabela, syna Salatielovho, vodcu judského, a ducha Jezusa, syna Jozedechovho, veľkého kňaza a ducha ostatných zo všetkého ľudu a išli a konali prácu na dome Pána zástupov, svojho Boha.

HLAVA 2.

Prorok hovorí, že sláva chrámu tohoto bude väčšia, ako chrámu Šalamonovho. Príčiny trestov na židov dopustených. Proroctvo o vyhubení nepriateľov Židov.

1. Dňa dvadsiatehoštvrtého, mesiaca šiesteho, druhého roku Dária kráľa.

2. V siedmom mesiaci,[3]) dvadsiatehoprvého (dňa) mesiaca, stalo sa slovo Pánovo skrze Aggea proroka rieknuc:

3. Povedz Zorobabelovi, synovi Salatielovmu, vodcovi judskému, a Jezusovi, synovi Jozedekovmu, veľkému kňazovi a ostatnému ľudu (toto) rieknuc:

4. Kto je medzi vami pozostalý, ktorý videl tento dom v jeho prvej sláve? A jako ho vidíte teraz? Či nie tak, akoby nebol pred očami vašimi?[4])

5. Ale teraz zmuž sa, Zorobabelu, hovorí Pán; a zmuž sa, Jezusu, synu Jozedekov, veľký kňazu, a zmuž sa všetek ľud zeme, hovorí Pán zástupov, a pracujte (lebo ja som s vami, hovorí Pán zástupov).

6. Slovo, ktorým som smluvu uzavrel s vami, keď ste vychádzali z Egypta; tak bude duch môj uprostred vás, nebojte sa![5])

7. Lebo toto hovorí Pán zástupov: Ešte jedno máličko, a ja pohnem nebom i zemou, a morom i suchou zemou.[1])

8. A pohnem všetkými národy: A príde Žiadaný[2]) všetkým národom, a naplním slávou[3]) dom tento, hovorí Pán zástupov.

9. Moje je striebro, a moje je zlato, hovorí Pán zástupov,[4])

10. Veľká bude sláva domu tohoto, posledného viac ako toho prvého, hovorí Pán zástupov; a dám pokoj[5]) na tomto mieste, hovorí Pán zástupov.

11. Dvadsiatehoštvrtého dňa, deviateho mesiaca, druhého roku Daria kráľa, stalo sa slovo Pánovo k Aggeovi prorokovi rieknuc:

12. Toto hovorí Pán zástupov: Pýtaj sa kňazov na zákon, rieknuc:[6])

13. Keby človek niesol posvätené mäso v podolku rúcha svojho, a dotkol by sa jeho koncom chleba, alebo varenia, alebo vína, alebo oleja, alebo akéhokoľvek pokrmu, či bude posvätený? A odpovedali kňazi a riekli: Nie.[7])

14. Tedy riekol Aggeus: Keby sa poškvrnený na mrtvom dotkol (niečoho) z týchto všetkých vecí, či bude nečisté?

---

[1]) Jeden z prorokov Pánových.

[2]) Zmužilosť a horlivosť.

[3]) V druhom roku Daria kráľa.

[4]) Kdo videl chrám šalamonský, akým že sa mu zdá tento?

[5]) Zachovávajte smluvu, ktorú som vám dal, a prikázania, ktoré som vám uložil, a bude vám duch môj na pomoci. Táto smluva je zálohou mojej láskavosti a ochrany.

[1]) Malá doba prejde a príde všeobecný prevrat, ktorý prevedie Messiáš. Proroci stále hovoria o krátkom čase, lebo zvesť o jeho príchode už bola všeobecne rozšírená. (Izai. 40; Jer. 30, 8, 9; Mat. 3, 1.) Títo proroci jednostajne dokazujú, že pod prevratom týmto má sa rozumieť prevrat Messiášom zapríčinený. Sv. Pavel (Žid. 12, 26.) tento prevrat vzťahuje na koniec sveta. Ináč splnenie slov týchto dnes vidí každý, lebo skrze kresťanstvo sa povrch zeme úplne premenil.

[2]) Takto pomenoval Messiáša pred dávnym časom Mojžiš. (1. Mojž. 49, 10.) Dľa žid.: príde žiadosť všetkých národov.

[3]) Prítomnosťou žiadaného všetkých národov, totižto Messiášovou.

[4]) Všetky poklady zeme sú moje, mohol by som nimi vyzdobiť chrám tento; ale On je viac, ako všetky poklady zeme.

[5]) Na tomto mieste vystúpi ten, ktorý privedie pokoj na zem; ktorý sprostredkuje pokoj medzi nebom a zemou. Preto sa Kristus menuje kráľom a kniežaťom pokoja. (1. Mojž. 49, 10; Izai. 9, 6.)

[6]) Predlož kňazom nasledujúce právne otázky.

[7]) Táto otázka sa vysvetluje v zákone (3. Mojž. 6, 27,28.) kde sa hovorí, že všetko bude posvätené, čo príde do potyku s posväteným mäsom.

Kňazi odpovedali a riekli: Bude nečisté.[1])

15. I odpovedal Aggeus a riekol: Tak je to aj s ľudom týmto, a tak s národom týmto, pred tvárou mojou, hovorí Pán, a tak je so všetkou ich prácou; a všetko, čo tu obetujú, je nečisté. [2])

16. A vezmite si to teraz k srdciam svojim od tohoto dňa a ďalej (nazpät), prv nežli bol položený kameň na kameni v chráme Pánovom.[3])

17. Keď ste pristupovali k hromade dvadsať mier, i bolo ich desať; a schádzali ste k lisu, že natlačíte päťdesiat lahvíc, i bolo ich dvadsať.[4])

18. Bil som vás pálčivým vetrom, a snetom, a krúpobitím, všetky práce rúk vašich; a nebolo nikoho medzi vami, kto by sa bol obrátil ku mne, hovorí Pán.

19. Vezmite si k srdciam svojim od tohoto dňa a ďalej, od dvadsiateho štvrtého dňa deviateho mesiaca; odo dňa, v ktorom boly položené základy chrámu Pánovho, vezmite si to k srdcu svojmu.[1])

20. Či semeno už vzchodí? A vinič, figa, a granátové jablko, a olivový strom ešte nekvitne? Od tohoto dňa požehnám.[2])

21. A stalo sa slovo Pánovo k Aggeovi po druhýkráť dvadsiateho štvrtého mesiaca rieknuc:

22. Povedz Zorobabelovi, vodcovi judskému, rieknuc: Ja pohnem nebom i zemou spolu.[3])

23. A porúcam stolice kráľovské, a dolámem silu ríše národov; podvrátim voz i jazdca jeho; a padnú kone i jazdcovia ich. Každý od meča brata svojho.[4])

24. V ten deň, hovorí Pán zástupov, vezmem[5]) teba, Zorobabelu, synu Salatielov, služobníku môj, hovorí Pán; a opatrím ťa ako prsteň pečatný, lebo som ťa vyvolil,[6]) hovorí Pán zástupov.

---

[1]) Táto odpoveď sa zakláda na zákone (4. Mojž. 19, 22.) v ktorom sa hovorí, že všetko bude nečistým, čoho sa dotkne človek, ktorý sa dotkol mŕtvého tela.

[2]) Prorok odpovedá: ako obetné mäso zakrútené do šaty neposvätí veci, ktoré sa ho dotknú, poneváč to dotýkanie deje sa prostriedkom šaty, tak nemôžu posvätiť židov obety, ktoré kedysi na starom oltáre obetovali, dokiaľkoľvek nebude vystavený nový kostol, ktorý posvätí ich obety. Ďalej ako poškvrňuje všetko dotknutie sa veci nečistej, tak poškvrňujú židia všetko pre ich nečisté úmysly, pre ktoré stavbu chrámu premeškávajú.

[3]) Rozpomeňte sa na časy, počnúc od započatia stavby chrámu a nazpäť, čo všetko ste zkúsili.

[4]) Na vašich podnikoch nebolo požehnania, nič sa vám tak nedarilo, ako ste si predkladali.

[1]) Uvážte, ako vám pôjde od dnešného dňa, keď ste započali stavať chrám.

[2]) Dnes, keď ešte ani siatie nezchodí, ani stromy nekvitnú, vám predpovedám, že budete požehnaní, lebo ste započali stavať chrám.

[3]) Učiním prevrat na zemi i na nebi.

[4]) Spravím koniec ríše pohanov, a ich moci, ktorá pozostávala v boji. Ja urobím, že sa navzájom znivočia. Prorok hovorí vo všeobecnosti o moci svetskej v protive k novému poriadku, ktorý má povstať skrze Messiáša.

[5]) Budem ťa ochraňovať.

[6]) Prorok menom Zorobabel oslovuje celú obec, ktorú založí Messiáš, a ktorej on sám bude hlavou.

ZACHARIÁŠ.

ZACHARIÁŠ.

PREDMLUVA.

Zachariáš, syn Barachiášov a vnuk Adda, pochádza — tak sa zdá z rodu kňazského; bol vrstovník Aggeusa proroka a nastúpil svoj prorocký úrad ako Aggeus v druhom roku Daria Hystaspesa. Čo sa obsahu jeho proroctví týka, stojí Zachariáš na prvom mieste medzi všetkými menšími prorokami, ako i hlbokosť a rozmanitosť jeho mluvy na Izaiáša upomína.

HLAVA 1.

Prorok napomína navracajúcich sa židov zo zajatia k pokániu. Dvoje videní o anjelovi pod myrtami, o štyroch rohoch a štyroch kováčoch.

1. Mesiaca ôsmeho, roku druhého Daria kráľa, stalo sa slovo Pánovo k Zachariášovi, synovi Barachiáša, syna Addovho, prorokovi, rieknuc:

2. Rozhneval sa Pán na otcov vašich veľmi.

3. Ale povedz im: Toto hovorí Pán zástupov: Obráťte sa ku mne, vraví Pán zástupov; a obrátim sa i ja k vám, vraví Pán zástupov.

4. Nebuďte ako otcovia vaši, ku ktorým volali predošlí proroci hovoriac: Toto mlúvi Pán zástupov: odvráťte sa od vašich zlých ciest, a od vašich veľmi zlých úmyslov. Ale nepočúvali, ani nepozorovali na mňa, vraví Pán.

5. Kdeže sú (teraz) otcovia vaši?[1]) A proroci či na veky žiť budú?[2])

6. Ale slová moje, a ustanovenia moje, ktoré som prikázal služobníkom svojim, prorokom, či nezastihli otcov vaších?[1]) A obrátili sa a riekli: Ako myslel Pán zástupov urobiť nám podľa našich ciest a podľa skutkov našich, tak nám urobil.

7. Dvadsiateho štvrtého dňa jedenásteho mesiaca Sabat, v druhom roku Daria, stalo sa slovo Pánovo k Zachariášovi, synovi Barachiáša, syna Addovho, prorokovi, rieknuc:

8. Videl som v noci,[2]) a hľa, muž, ktorý sedel na ryšavom koni, a stál medzi myrtami, ktoré boly v doline, a za ním boli kone, ryšavé, strakaté a biele.

9. I riekol som:[3]) Ktože sú títo, Pane môj? I riekol mi anjel, ktorý mlúvil so mnou: Ja ti ukážem, čo sú to za veci.

10. I odpovedal muž, ktorý stál medzi myrtami a riekol:[4]) Títo sú, ktorých poslal Pán pochodiť zem.

11. A odpovedali anjelovi Pána, ktorý stál medzi myrtami, a riekli: Pochodili sme zem, a hľa, všetka zem je obydlená a pokojná.

[1]) Či netrpeli a nepohynuli pre ich zatvrdlivosť a nekajúcnosť.

[2]) Proroci sice tiež pomreli, lebo boli ľudia a smrteľníci, ako ostatní, ale ich hrozby sa splnily.

[1]) Či nezastihly otcov vaších tresty, ktoré sľuboval Boh priestupiteľom? Preto vezmite si k srdci to, čo hovorili proroci, aby ste podobne nezakúsili.

[2]) Nie vo sne, ale vo videní.

[3]) K anjelovi, ktorý bol pri mne.

[4]) Židia vidia v ňom sv. Michala, ochrancu ľudu Božieho. (Jeron.)

12. A odpovedal anjel Pána a riekol: Pane zástupov! Dokedy že sa nesmiluješ nad Jeruzalemom, a nad mestami judskými, na ktoré si sa rozhneval? Toto je už sedemdesiaty rok.

13. I odpovedal Pán anjelovi,[1]) ktorý mlúvil so mnou slová dobré, slová potešiteľné.

14. A anjel, ktorý hovoril so mnou, riekol ku mne: Volaj a riekni: Toto hovorí Pán zástupov: Ja horlil som pre Jeruzalem, a o Sion horlivosťou velikou;[2])

15. a zahorel som hnevom veľkým proti bohatým národom;[3]) lebo ja som sa hneval málo, ale oni pomáhali k zlému.[4])

16. Preto toto hovorí Pán: Navrátim sa k Jeruzalemu milosrdenstvom; a dom môj stavaný bude v ňom, vraví Pán zástupov: a pravidlo roztiahnuté bude nad Jeruzalem.

17. Ešte volaj a riekni: Toto hovorí Pán zástupov: moje mestá ešte budú oplývať dobrými vecmi; a poteší ešte Pán Sion, a ešte si vyvolí Jeruzalem.[5])

18. A pozdvihol som oči svoje a videl som: a hľa, (tam boly) štyri rohy.[6])

19. I riekol som k anjelovi, ktorý mlúvil so mnou: Čože je toto? A riekol ku mne: Toto sú rohy, ktoré previaly Judu, Izrael a Jeruzalem.

20. A ukázal mi Pán štyroch kováčov.

21. I riekol som: Čože idú robiť títo? A riekol mi mluviaci: Toto sú rohy, ktoré previevaly Judu, jedného muža po druhom, a nikto z nich nepozdvihol svojej hlavy;[7]) a títo prišli, aby ich prestrašili, a srazili rohy národom, ktoré pozdvihli roh proti zemi judskej, aby ju rozptýlili.[1])

HLAVA 2.

Videnie o mužovi, ktorý merá Jeruzalem. Povolanie ľudu zo zajatia do Jeruzalema, rozšírenie a sláva nového Jeruzalema.

1. A pozdvihol som oči svoje a videl som: a hľa (tam bol) muž[2]) a v ruke jeho povrázok miery.

2. A riekol som: Kdeže ty ideš? A riekol mi: Merať Jeruzalem, aby som videl, jak veľká je jeho šírka, a jak veľká je jeho dĺžka.

3. A hľa, anjel, ktorý hovoril so mnou,[3]) vychádzal, a druhý anjel[4]) prichádzal mu naproti.

4. A riekol mu: Bež a hovor mládencovi tomu rieknuc: Bez múru[5]) budú bydlieť v Jeruzaleme pre množstvo ľudí, a dobytka uprostred neho.

5. A ja mu budem ohnivým múrom vôkol, hovorí Pán; a ukážem sa v sláve uprostred neho.[6])

6. Ó, ó, bežte so zeme poludniej, hovorí Pán; lebo na štyri vetry neba rozmetal som vás,[7]) hovorí Pán.

7. O Sione, uteč, ktorý prebývaš u dcéry babylonskej;[8])

8. lebo toto hovorí Pán zástupov: Po sláve poslal ma[9]) k národom, ktoré vás

---

[1]) Anjelovi, ktorý tlumočil jeho slová.

[2]) Ja veľmi milujem môj ľud, a tých, ktorí ho prenasledujú budem trestať.

[3]) Ktoré žijú v rozkošiach a bohatstvách.

[4]) Boh chcel ich ako múdry vychovávateľ potrestať, ale tí zúrili proti nim, ako nepriatelia.

[5]) Príjme ho na milosť a vyvolí za sídlo slávy svojej.

[6]) Štvoro mocností, čiže ríš nepriateľských, ktoré ríša Messiášova znivočí.

[7]) Od tarchy nešťastia, ktoré naň zaľahlo.

[1]) Ríša Božia víťazne prežije zahynutie nepriateľov. Hoc si nepriatelia teraz ešte bezpečne žijú, jednak bezpochybne budú porazení.

[2]) Anjel zjavil sa v podobe muža. Ktorý anjel, není isté.

[3]) Anjel, ktorý akoby v jeho duši prebývajúc, k nemu hovoril, vychádza z nej.

[4]) Mnohí držia ho za Gabriela.

[5]) Tak mnoho bude obyvateľov v Jeruzaleme, (novom) že ich múrami nebude možno obkľúčiť.

[6]) Ja sám budem ochraňovať nový Jeruzalem a zázraky v ňom budem činiť. Hranice jeho nebudú siahať len po Palestínu, ale po celom svete.

[7]) Podobne Ezechiel 5, 12; čas návratu je teraz tu.

[8]) Prorok vyzýva v Babylone pozostalých židov, aby sa pridali k novému Jeruzalemu. Zároveň im ukazuje na nebezpečenstvo, ktoré hrozí Babylonu. Babylonci sa vzbúrili pod Dariom, a tento obľahnul a podmanil mesto a veľké krvipreliatie spôsobil.

[9]) Anjela.

olúpili; lebo kto sa dotýka vás, dotýka sa zrenice oka môjho.[1])

9. Lebo hľa, ja zdvihnem ruku svoju na nich, a budú korisťou tých, ktorí im slúžili; a poznáte, že Pán zástupov poslal ma.

10. Chváľ a veseľ sa, dcéro sionská, lebo hľa, ja prichádzam, a budem prebývať uprostred teba, hovorí Pán.[2])

11. A pripoja sa toho dňa[3]) mnohé národy k Pánovi, a budú mojím ľudom, a budem prebývať uprostred teba; a zvieš, že Pán zástupov poslal ma k tebe.

12. A zaujme Pán Judu, dedictvo svoje v posvätenej zemi;[4]) a vyvolí zasa Jeruzalem.

13. Umlkni všeliké telo pred tvárou Pánovou: lebo povstal zo svätého príbytku svojho.

HLAVA 3.

Videnie o hlavnom kňazovi, ktorý bol obžalovaný pred Bohom, ale aj oslobodený. V úrade potvrdený. O budúcom Messiášovi.

1. A ukázal mi Pán Jezusa, kňaza veľkého, ako stál pred anjelom Pánovým;[5]) a na pravici jeho stál Satan, aby sa mu protivil.

2. Ale Pán[6]) riekol satanovi: Pán nech ťa potrestá, satane! Áno, nech ťa tresce Pán, ktorý vyvolil Jeruzalem![7]) Či on nie je hlaveň vytrhnutá z ohňa?

3. A Jezus odený bol nečistým rúchom,[8]) a stál pred tvárou anjela.

4. Ktorý odpovedal a riekol tým, ktorí stáli pred ním mlúviac: Vezmite to nečisté rúcho s neho. Potom riekol k nemu: Hľa, sňal som s teba neprávosť tvoju, a obliekol som ťa do rúcha sviatočného.[1])

5. I riekol: Postavte čistú čiapku na hlavu jeho.[2]) (A postavili čistú čiapku na jeho hlavu), a obliekli ho do rúcha, a anjel Pánov tu stál.

6. A osvedčoval anjel Pána Jezusovi a riekol:

7. Toto hovorí Pán zástupov: Jestliže budeš po cestách mojich chodiť, a stráže moje držať, budeš aj ty súdiť dom môj, a strážiť siene moje; a dám ti sprievodcov z tých, ktorí teraz tu stoja.[3])

8. Slyš, Jezuse, kňazu veliký, ty aj priatelia tvoji, ktorí bývajú pred tebou! Lebo mužovia títo sú predobrazmi;[4]) Lebo hľa, služobníka svojho, východ[5]) privediem.

9. Lebo hľa kameň,[6]) ktorý som postavil pred Jezusom; na jednom kameni je sedem očí;[7]) hľa, ja vyrežem na ňom rezbu, hovorí Pán zástupov; a odnímem neprávosť tej zeme jednoho dňa.[8])

---

[1]) Kto uráža ľud môj, uráža moju najvzácnejšiu vec, uráža mňa samého.

[2]) Srovn. Jan 1, 14, 15. Reč je o Messiášovi, ako i nasledujúci verš ukazuje.

[3]) V poslednom čase.

[4]) V Cirkvi, ktorá sa aj svätou obcou, Jeruzalemom menuje.

[5]) Pred patronom a ochrancom starozákonnej Cirkvi, sv. Michaelom.

[6]) Anjel v mene a osobe Pána.

[7]) Preto že sa zaujal Jeruzalema a vyviedol ľud jeho zo zajatia, on ho zo samej lásky opäť vystaví.

[8]) Vo svojej veľkej hriešnosti. Izai. 4, 4; Prísl. 30, 12.

[1]) Do milosti, nábožnosti a čnosti, ktoré pravé kňazstvo, zdobiť majú, aby svoju úlohu dobre konali.

[2]) Kňazstvu jeho predošlú dôstojnosť vracajú.

[3]) Budem ťa ochraňovať skrze anjelov mojich. Smysel videnia tohoto je nasledovný: Úrad kňazský zaiste zasluhuje, aby jeho hriechy boly očistené, lebo tieto volajú o pomstu do neba. Boh ich nesotre úplne, ale po vytrpenej pokute z nekonečného milosrdenstva odpustí. A po očistení vezme služobníkov svojich pod svoju ochranu.

[4]) Aby úrad kňazský mohol ostávať, slyš Jezuse o väčšej spáse, o Mesiášovi, ktorého ste vy kňazia predobrazmi. Vy vašími otnosťami a utrpeniami máte predobrazovať vyššie kňazstvo, vám musí záležať najviac na tom, aby ste slyšali o tej osobe, pod ktorejž najvyšším kňazstvom sa ono utvorí.

[5]) Pod týmto východom rozumeli starí Židia Mesiáša. Takto ho nazýval Izaiáš 4, 2; Jer. 42, 1.

[6]) Kameňom nazýva sa Mesiáš. Žalm 117, 22; Mat. 21, 42; Skap. 4, 11. Rim 9, 32—33. Kameň tento nazýva sa postaveným pred Jezusom, lebo im bol predložený v proroctvách a potom v skutočnosti, aby na ňom stavali nové náboženstvo ducha a pravdy. Ovšem, že ho židia neprijali.

[7]) Oči Božie strážia nad ním. Sedem je číslo dokonalosti, teda znamená ustavičnú starosť božskej prozreteľnosti o neho.

[8]) Staré kňazstvo nemohlo Boha docela smieriť, on chcel teda sňať vinu skrze svojho služobníka, skrze východ, od toho vychádza i sila očistenia, ktorú Jezus vo videní obdržal, skrze ktorú mohol úrad zastávať a obrazom Mesiášovým byť.

10. V ten deň, hovorí Pán zástupov, povolá muž priateľa svojho pod viničˇ a pod figový strom.[1])

HLAVA 4.

Videnie o svietniku a dvoch olivách. Vyloženie videnia je, že ľud zase dostane nazpäť chrám, kniežatá a kňazstvo, ako mal predtým.

1. A vrátil sa anjel, ktorý hovoril so mnou,[2]) a zobudil ma, ako muža, ktorý zobudený býva zo sna svojho.

2. A riekol mi: Čo vidíš? I riekol som: Vidím, a hľa, svietnik celkom zlatý,[3]) a na vrchu na ňom je jeho nádoba s olejom, a sedem lámp jeho je na ňom; a sedem nálevok k tým lampám, ktoré boly na jeho vrchu.

3. A dve olivy pri ňom; jedna na pravej strane nádoby s olejom a druhá na jej ľavej strane.

4. A odpovedal som a riekol anjelovi, ktorý hovoril so mnou, rieknuc: Čo sú tieto veci, Pane môj?

5. I odpovedal anjel, ktorý mlúvil so mnou, a riekol mi: Či nevieš, čo tieto veci sú? I riekol som: Neviem, Pane môj.

6. Tedy odpovedajúc riekol mi mlúviac: Toto je slovo Pánovo ku Zorobabelovi hovoriac: Nie vojskom, ani silou, ale duchom mojím, hovorí Pán zástupov.[4])

7. Čo si ty, o horo veliká, pred Zorobabelom? Rovinou budeš.[5]) A položí hlavný kameň,[1]) a vyrovná milosť milosťou jeho.[2])

8. A stalo sa slovo Pánovo ku mne rieknuc:

9. Ruky Zorobabela založily chrám tento, a jeho ruky dokonajú ho; a zviete, že Pán zástupov poslal ma k vám.[3])

10. Lebo ktože by pohrdol dňami počiatkov malých,[4]) a veseliť sa budem, keď uvidím závažie cinové v ruke Zorobabelovej.[5]) Tých sedem očí sú oči Pánove, ktoré prechádzajú všetku zem.[6])

11. A odpovedal som a riekol mu: Čože sú tie dve olivy po pravej strane toho svietnika, i po ľavej strane jeho?

12. A odpovedal som po druhýkrát a riekol som: Čože sú tie dve olivové ratolesti, ktoré sú na dvoch trubiciach zlatých, na ktorých sú nálevky zo zlata?

13. A riekol ku mne mlúviac: Či nevieš, čo sú tieto veci? I riekol som: Neviem, Pane môj!

14. Tedy riekol: To sú dva synovia oleja,[7]) ktorí sú u Panovníka všetkej zeme.[8])

---

[1]) V kráľovstve novom, od Boha utvorenom, ktoré bude dávať pravé odpustenie hriechov, bude rovnosť a pokoj.

[2]) Lepšie: Ktorý hovoril vo mne.

[3]) Svietnik tento podobal sa svietniku vo svätyni chrámovej. Do 7 lámp viedlo sedem cievˇ, ktoré podávaly olej do nich, tieto zasa boly spojené s dvoma olivami, z ktorých vytiekal olej a dvoma cievami tiekol do 7 lámp.

[4]) Videnie to znamená, že Zorobabel prácu na chráme a mesta neprevedie pomocou ľudskou, ale pod ochranou a pomocou Božou. Svietnik ten je obrazom diela Zorobabelovho, olej je obrazom milosti Božích.

[5]) Všetky prekážky pri stavbe tejto budú premožené.

[1]) On vystaví chrám, ktorý je obrazom duchovného domu Mesiáša, ktorý preto aj základným kameňom menuje.

[2]) On položí záverečný kameň pri veselom privolávaní na slávu.

[3]) Slovo Pánovo hovorilo z anjela k prorokovi: a poznáte, že sa splní slovo Pánovo.

[4]) Skromným počiatkom stavby chrámu!

[5]) Vy ste sa zarmucovali, keď sa pretrhlo budovanie chrámu, ale sa budete veseliť, keď uvidíte že pod vedením Zorobabelovým sa chrám dostaví.

[6]) Toto dokončenie chrámu Pánovho vás nebude napĺňovať obdivom, lebo ono je dielom všetko vidiacej a na všetko patriacej prozreteľnosti Božej.

[7]) Synovia oleja, dva pomazaní Pána: Kráľ a najvyšší kňaz.

[8]) Slúžia mu, sú jeho námestníci na zemi.

HLAVA 5.

Zjavenie o letiacej knihe a iných veciach, z čoho sa má zatvárať, že neprávosti budú spravodlive trestané.

1. A obrátil som sa a pozdvihol oči svoje, a videl som; a hľa, kniha letela.
2. A riekol mi: Čo vidíš? A riekol som: Vidím letiacu knihu, jej dĺžka je dvadsať ľakťov, a šírka desať ľakťov.[1])
3. A riekol mi: Toto je kliatba, ktorá príde na tvár celej zeme; lebo každý zlodej, ako tam písané je, súdený bude; a každý, kto prisahá, z nej súdený bude.[2])
4. Vynesiem ju, hovorí Pán zástupov, a príde do domu zlodeja,[3]) a do domu (skrivodlive) prísahajúceho na moje meno; a zastane uprostred domu jeho, a strávi ho, i drevo jeho, i s kameňmi jeho.[4])
5. A vyšiel anjel, ktorý hovoril so mnou, a riekol mi: Pozdvihni oči svoje, a viď, čo je to, čo vychádza?
6. I riekol som: Čo je? A odpovedal: To je miera (éfy) vychádzajúca. A riekol: To je ich oko na všetku zem.
7. A hľa, kruh olova nesený bol; a hľa, jedna žena sedela uprostred tej efy.
8. I riekol: Toto je tá bezbožnosť. A hodil ju dnu do Efy a položil kruh olova na vrch jej (Efy).
9. A pozdvihol som oči svoje, a videl som: a hľa, dve ženy vychádzaly. A vietor v ich krýdlach, a maly krýdla ako krýdla jastrabie; a vyzdvihli tu éfu medzi zem a nebo.
10. I riekol som anjelovi, ktorý hovoril so mnou: kdeže tie nesú tú éfu?
11. A riekol mi: Aby jej bol vystavený dom v zemi Senár,[1]) bola utvrdená, a postavená na podstavku svojom,[2])

HLAVA 6.

Videnie o štyroch vozoch, horách a koňoch. Anjel vykladá toto videnie. Zachariáš shotoví korunu a postaví na hlavu Jezusovi. Proroctvo o kráľovstve a kniežatstve Mesiášovom.

1. A obrátil som sa a pozdvihol som oči svoje a videl som: a hľa,[3]) zjavily sa štyri vozy[4]) uprostred dvoch hôr;[5]) a hory tie boly hory medené.[6])
2. V prvom voze boli kone ryšavé, a v druhom voze kone vrané.
3. A v treťom voze kone biele, a vo štvrtom voze kone strakaté a silné.
4. A odpovedal a riekol som anjelovi, ktorý hovoril so mnou: Čo je toto, Pane môj?
5. A odpovedal anjel a riekol mne: To sú štyri vetry nebeské, ktoré vychádzajú, aby sa postavily pred Panovníkom celej zeme.
6. V ktorom boli kone vrané, tieto vychádzajú do polnočnej zeme; a biele išli za nimi; a strakaté do zeme poludnej.
7. Ktoré boli najsilnejšie vyšli, a hľadeli ísť, a behať po všetkej zemi. I rie-

---

[1]) Starí písaly na blany, ktoré jednu k druhej slepili a potom okolo valca svinuli.

[2]) Spomínajú sa obzvláštne dva hriechy, ktoré asi všetky previnenia proti blížnemu i proti Bohu v sebe oslabujú, nakoľko rušenie lásky k blížnemu a k Bohu znamenajú.

[3]) Splním tresty, ktoré sú naznačené v tej knihe.

[4]) Tie tresty majú úplne zničiť synagogu. Proroctvo toto započalo sa plniť pri príchode Ježiša Krista, dokončené bude na konci sveta, keď ostatky židovstva navrátia sa k zavrhnutému Mesiášovi.

[1]) Staré meno Babylonie, a tu stojí vôbec za všetky národy.

[2]) Význam zjavenia je: Židia pre ich neprávosti podobajú sa nádobe plnej trestov a hriechov. Ponevráč sotrvávajú v neprávostiach, budú nimi obkľúčení a tresty Božie zaľahnú na nich. Dve moctnosti ich rýchlo prenesú medzi národy, aby tam ostali za dlhý čas. Čo sa má rozumieť pod týmito dvoma ženami, (mocami) je ťažko určiť. Najviac vykladateľov hovorí, že pod tými majú sa rozumieť cisári Titus a Hadrian, ktorý židov rozptýlili po celom svete. Veľmi významné je, že nádoba tá bola plná a na svojom meste postavená, lebo židia zavraždením Messiáša doplnili mieru svojich hriechov, a pripravili si úplný trest, totižto rozmetanie medzi všetky národy, a vyhnanstvo do konca sveta.

[3]) Tu je oznámený trest národov.

[4]) Znamenajú tresty Božie na štyri strany sveta.

[5]) Hora sionská a olivetská.

[6]) Pán kráľovstvo svoje obtočil nepremožiteľnými múrami.

kol: Iďte, a pochoďte zem; a pochodili zem.[1])

8. A povolal ma, a mluvil ku mne rieknuc: Hľa, tí, ktorí vyšli do zeme polnočnej, uspokojili ducha môjho v zemi polnočnej.

9. A stalo sa ku mne slovo Pánovo rieknuc:[2])

10. Vezmi z presídlených od Holdaja, od Tobiáša, a od Idajáša;[3]) a prídeš ešte dnes, a vojdeš do domu Joziáša, syna Sofoniášovho, ktorí prišli z Babylona;

11. a vezmi zlata a striebra, a sprav koruny,[4]) a postav na hlavu Jezusa, syna Jozedekovho, kňaza velikého;

12. a hovor k nemu rieknuc: Toto praví Pán zástupov: Hľa, muž,[5]) Východ je meno jeho; a pod ním vypučí, on vystaví chrám Pánov.[6])

13. A on vystaví chrám Pánov; on ponesie slávu,[7]) a sedieť i panovať bude na tróne svojom; a bude kňazom na stolici svojej, a rada pokoja bude medzi nimi obidvoma.[8])

14. A budú koruny Helemovi, Tobiášovi, a Idajášovi, a Hemovi, synovi Sofoniášovmu, na pamiatku v chráme Pánovom.[1])

15. A prídu tí, ktorí sú ďaleko,[2]) a stavať budú na chráme Pánovom;[3]) a zviete, že Pán zástupov poslal ma k vám.[4]) A to sa stane, jestliže sluchu poprajete hlasu Pána, Boha vášho.[5])

HLAVA 7.

Boh dáva odpoveď Židom v zajatí ohľadom pôstov. Napomenutie k pokániu.

1. A stalo sa štvrtého roku Daria kráľa, stalo sa slovo Pánovo k Zachariášovi, štvrtého dňa mesiaca deviateho, ktorý je Kasleu.[6])

2. A poslali do domu Božieho Sarazar, Rogommelech a mužovia, ktorí boli s ním, prosiť tvár Pánovu,

3. aby povedali kňazom domu Pána zástupov, a prorokom rieknuc: Či mám plakať v piatom mesiaci, alebo či sa mám posvätiť, ako som činil už od mnohých rokov?[7])

---

[1]) Na znak toho, že Boh bude trestať všetky národy, ktoré sa od neho odvrátili.

[2]) Predošlé videnia ako: rozvoj kráľovstva Božieho, trest židov, a národov majú svoju príčinu v Pomazanom Pánovom. Preto ku koncu videnia sa zasa navracia k nemu aby ho upozornil maň a káže mu, hlavnému kňazovi Jezusovi postaviť na hlavu korunu zo zlata a striebra na znak toho, že kedysi príde hlavný kňaz, ktorý sa bude menovať Východ, Výhonok, dve hodnosti kňazskú i kráľovskú v sebe sjednotí, a vystaví dom Pánovi a všetky národy podmaní pod žezlo svoje.

[3]) Výšmenovaní Holbaj, Tobiáš, Idaiáš boli poslovia v Babylone pozostalých židov, k týmto sa mal obrátiť pre potrebné zlato a striebro.

[4]) Pravdepodobne dve koruny jednu za druhú, aby znázornil hodnosť kňazskú i kráľovskú. Tieto koruny mały byť zhotovené zo zlata od židov medzi pohanmi žijúcich nasbieraného, aby bolo znázornené, že budúce kráľovstvo Mesiášovo bude najviac z pohanov utvorené.

[5]) Ktorého ty teraz ako hlavný kňaz vyobrazuješ, lebo on sám bude hlavným kňazom.

[6]) Nie chrám z dreva alebo kameňa, lebo tento (4, 10.) dokoná Zorobabel, ale z duší veriacich pozostávajúci živý chrám Ducha sv., ktorý bol už Dávidovi prisľúbený (Agg. 2, 7—9; Mal. 3, 1. II. Kráľ. 7, 13.)

[7]) Kráľovskú hodnosť! Par. 29, 25; Žalm. 20, 6.

[8]) Medzi dvoma hodnosťami, kňazskou a kráľovskou, bude najkrajšia shoda, lebo tieto dva úrady spojá sa v Kristovi, ktorý bude kniežaťom a spolu aj kňazom podľa radu Melchisedechovho.

[1]) A koruny tie majú byť zavesené v chráme Pánovom, a ostať na pamiatku menovaným v cudzine žijúcim, a v nich aj pohanom, že sa kedysi pod tým Východom, hlavným kňazom, všetky národy shromaždia. Tu sa uvádzajú mena Helem a Hem miesto Holdaja a Josiáša, ale oni to isté značia v reči židovskej. Holdaj — hotový, Helem — silný, Josiáš — Bohu založený, alebo sila božia, Hem — milosť. Všetky mená značia milosti a požehnania, ktoré národom skrze Krista pripadnú. Tobiáš znamená dobrotu Božiu, Idajáš prozretedeľnosť Božiu, Sofoniáš ochranu Božiu.

[2]) Zo všetkých i najďalších národov.

[3]) Rozpomenúc sa na zasľúbenie a budú stavať v Kristovi a s Kristom jeho cirkev.

[4]) Pozvanie pohanov do cirkve Kristovej má znamenať, že toto zjavenie a proroctvo vskutku od Boha pochádza.

[5]) Toto sa len vtedy splní, keď budete konať to, čo Boh prikázal. Židia sa tohoto nedržali, zasľúbenie sa splnilo, Mesiáš prišiel, dielo dokončil; ale oni nie sú účastní neho.

[6]) Mesiac Kasleu odpovedá nášmu pol novembru a decembru.

[7]) Výšmenované osoby boli predstavenými Židov pozostalých v Babylone. Títo vyslali poslov do Jeruzalema s mládarmi na chrám a aby sa pýtali kňazov, či majú ešte ďalej zachovávať kajúcne pôsty, keďže stavba chrámu už dobre pokročila, a vôbec lepšie časy nastaly.

4. A stalo sa slovo Pána zástupov ku mne rieknuc:

5. Hovor ku všetkému ľudu zeme, a ku kňazom rieknuc: Keď ste sa postievali a smútili piateho a siedmeho (mesiaca) po týchto sedemdesiat rokov; či ste sa tým pôstom postili mne?[1])

6. A keď ste jedli a pili, či ste nejedli sebe, a nepili sebe samým?[2])

7. Či to nie sú slová, ktoré hovoril Pán skrze predošlých prorokov, keď ešte Jeruzalem obydlený bol a bohatý, on i mestá vôkol neho, a kedy na strane poludnej i na poliach bydleli.

8. A stalo sa slovo Pánovo k Zachariášovi rieknuc:

9. Toto hovorieval Pán zástupov rieknuc: Spravodlivý súd súďte, milosrdenstvo a sľutovanie dokazujte každý k bratovi svojmu. (Mich. 6, 8.)

10. A vdovy a siroty cudzinca a chudobného neutískajte; a nech nemyslí zlého nikto proti bratovi svojmu v srdci svojom. (Iz. 1, 23; Jer. 5, 28.)

11. A nechceli pozorovať,[3]) a odvrátili rameno odstupujúce, a zapchali uši svoje, aby neslyšali.

12. A srdce svoje zatvrdili ako diamant, aby neslyšali zákona a slov, ktoré poslal Pán zástupov v duchu svojom skrze dávnejších prorokov: A prišiel náramný hnev[4]) od Pána zástupov.

13. A stalo sa ako hovoril, a nepočúvali, tak volať[5]) budú, a nevyslyším (ich), vraví Pán zástupov.

14. A rozohnal som ich po všetkých krajinách, ktorých neznali, a zem opustená je od nich, preto že niet, kto by tade chodil a vracal sa, a obrátili zem žiadúcu na púšť.

HLAVA 8.

Prorok sľubuje židom lepšie časy. Napomína ich k spravodlivosti a pravdomlúvnosti. Proroctvo o pripojení cudzích národov k ľudu Pánovmu.

1. A stalo sa slovo Pána zástupov rieknuc:

2. Toto hovorí Pán zástupov: Horlil som pre Sion veľkým horlením,[1]) a veľkým hnevom horlil som preň.[2])

3. Toto hovorí Pán zástupov: Navrátil som sa k Sionu a budem prebývať uprostred Jeruzalema; a bude nazvaný Jeruzalem mestom verným, a hora Pána zástupou horou svätou.[3])

4. Toto vraví Pán zástupov: Ešte budú prebývať starci a stareny na uliciach jeruzalemských, a každý bude mať palicu v svojej ruke pre vysoký vek.

5. A ulice mesta plné budú chlapcov a dievčat, hrajúcich sa na jeho uliciach.[4])

6. Toto hovorí Pán zástupov: Jestliže sa to bude nesnadným zdať v očiach zbytku ľudu tohoto v tých dňoch, či bude nesnadné pred mojimi očima, praví Pán zástupov?

7. Toto hovorí Pán zástupov: Hľa, ja vyslobodím ľud môj z východnej zeme, a zo zeme na západ slnca.[5])

8. A privediem ich, a budú bývať uprostred Jeruzalema;[6]) a budú ľudom

---

[1]) Ku riadnym, zákonom predpísaným pôstom boly počas babylonského zajatia ešte štyri nové ustanovené, a to deviateho dňa štvrtého mesiaca na smutnú pamiatku dobytia Jeruzalema (Jer. 52, 6.), desiateho dňa piateho mesiaca na pamiatku shorenia chrámu, (Jer. 52, 13.); tretieho dňa siedmeho mesiaca na pamiatku zabitia Godoliáša (Jer. 42, 2.); štvrtého dňa desiateho mesiaca na pamiatku započatia obliehania Jeruzalema. (IV. Král.

[2]) Či ste vaším pôstením vskutku mne chceli slúžiť? Alebo ste všetko konali zo samolásky, aby ste mohli povedať: hľa, my sme vykonali bohumilý skutok, aby sme si zaslúžili milosť Božiu? Podobným úmyslom ste obetovali aj zápalné a mokré obety.

[3]) Židia predošlých časov boli tak zatvrdliví ako aj vy, a nedbali na napomenutie prorokov.

[4]) Prišiel trest.

[5]) Aj vy budete volať o pomoc moju, ale bude pozde.

[1]) Láska moja k vyvolenému národu je veľká a neztrpí žiadneho soka.

[2]) Preto že ma opustil a slúžil modlám.

[3]) Slová tie platia s čiastky o vrchu Moria kde bol vystavený chrám jeruzalemský, a obnovená služba Božia. Ale v úplnom smysle platia ony o novom Jeruzaleme, kráľovstve to Kristovom, o jeho cirkvi, ku ktorej budú spiechať všetky národy.

[4]) Nový duchovný Jeruzalem bude žehnaný plodnosťou a vysokým vekom jeho obyvateľov.

[5]) Zo všetkých strán sveta shromaždím národ vyvolený, ktorý sa ešte nevrátil zo zajatia babylonského.

[6]) Cirkvi.

mojím, a ja budem ich Bohom, v pravde a spravodlivosti.

9. Toto vraví Pán zástupov: Nech sa posilnia vaše ruky, ktorí slyšíte v tieto dni reči tieto z úst prorokov, od toho dňa, v ktorom je založený dom Pána zástupov, aby chrám vystavený bol.[1])

10. Lebo pred tými dňami nebolo mzdy pre ľudí, ani mzdy dobytku, ani prichodiaci ani vychodiaci nemal pokoja pre súženie; a dopustil som, že boli všetci ľudia jeden každý proti bližnému svojmu,[2])

11. ale teraz neurobím ostatkom ľudu tohoto ako v predošlých dňoch, hovorí Pán zástupov,

12. a sejba bude v pokoji,[3]) vinič vydá úrodu svoju, a zem vydá plod svoj, a nebesá dajú rosu svoju; a učiním, aby ostatky ľudu tohoto vládly všetkým týmto.[4])

13. A stane sa: ako ste boly, dome judský a dome izraelský, medzi národami kliatbou, tak vyslobodím vás, a budete požehnaním; nebojte sa, posilňujte ruky svoje.

14. Lebo toto hovorí Pán zástupov: Ako som umyslel vás trápiť, keď ma k hnevu popudzovali otcovia vaši, hovorí Pán,

15. a nesľutoval som sa; tak obrátiac sa v tieto dni, myslím dobre činiť domu judskému a Jeruzalemu: nebojte sa!

16. Toto sú teda slová, ktoré činiť bude:[5]) Hovorte pravdu jeden každý s bližným svojim; po pravde a súde pokoja súďte v bránach svojich.[6])

17. Nikto nech nemyslí zlého v srdci svojom proti bližnému svojmu; a nemilujte skrivodlivú prísahu; lebo všetko toto nenávidím, hovorí Pán.

18. A stalo sa slovo Pána zástupov ku mne rieknuc:

19. Toto hovorí Pán zástupov: Pôst štvrtého (mesiaca) a pôst piateho, a pôst siedmeho, a pôst desiateho obráti sa domu Judovmu na radosť, a veselosť, a slávnosti rozkošné, len pravdu a pokoj milujte.[1])

20. Toto vraví Pán zástupov: Ešte prídu národy, a bývať budú v mestách mnohých,[2])

21. a prichádzať budú (ich) obyvatelia jeden ku druhému hovoriac: Poďme, a prosme tvár Pánovu, a hľadajme Pána zástupov; pôjdem i ja.

22. A prídu mnohí ľudia, a silné národy hľadať Pána zástupov v Jeruzaleme, a prosiť tvár Pánovu.

23. Toto hovorí Pán zástupov: V tých dňoch chytí sa desať mužov zo všetkých jazykov národov podolka jedného Žida[3]) rieknuc: Pôjdeme s vami; lebo sme počuli, že Boh je s vami.

HLAVA 9.

Proroctvo o vojnách Alexandra Veľkého proti Syrským, Tyrským, Filištinským, a Sidonským. Boh ochruňuje národ svoj. Proroctvo o príchode Mesiášovom a vyslobodení ľudu vyvoleného.

1. Ťarcha slova Pánovho proti zemi Hadrach,[4]) a Damašku odpočinutiu jeho; lebo Pánovo je oko mať na človeka a na všetky pokolenia izraelské.[5])

[1]) Netrafte ducha! Keď sa započaly klásť základy chrámu, boly časy zlé, nebolo žiadneho zárobku. Ale sa to napraví.

[2]) V prvých dobách po návrate boly pomery veľmi nepriaznivé, nebolo ciest, premávky, pokoja ani istoty. (1. Ezdr. 4, 2; Ezdr. 4, Agg. 2, 16—18.)

[3]) Vtedy bude Izrael šťastlivým pokolením.

[4]) Tu opísané veci sú obrazmi vyšších duchovných vecí: milosti, lásky, viery a spravodlivosti.

[5]) Ako podmienku tých blahých časov.

[6]) Súdy sa vydržiavaly verejne v bránach mestských.

[1]) Počas bližiaceho sa požehnania budú vaše pôsty príčinou vašej radosti.

[2]) Keď nastane doba messianského blaha a požehnania, prídu mnohé národy k náboženstvu pravému, a do miest požehnanej zeme. (Izai. 2.)

[3]) Proroctvo toto sa splnilo za časov apoštolských. Apoštolovia, rodení židia, strhli so sebou pohanský svet.

[4]) Čo sa má rozumieť pod menom Hadrach, nenie isté. Mnohí vykladatelia hovoria, žeby to bol kraj damašský.

[5]) Boh riadi osúdy všetkých národov nielen židov, ktorých už potrestal. Teraz príde rad na pohanské národy, lebo ani tie neboly lepšie ako židia.

2. Aj Emat je v končinách jeho,[1]) i Tyrus i Sidon; lebo sa veľmi vypýnajú svojou múdrosťou.[2])

3. A vystavil Tyrus pevnosť svoju, a nashromaždil striebra ako prachu, a zlata ako blata ulíc.

4. Hľa, Pán bude ním vládnuť, a na mori porazí silu jeho, a on ohňom zničený bude.

5. Uzre ho Askalon, a bude sa báť; i Gaza, a želieť bude veľmi; i Akkaron, preto, že zahanbená jeho nádej; a zahynie kráľ z Gázy, a v Askalone nebudú bydlieť.[3])

6. V Azote sa usadí cudzinec,[4]) a pýchu Filištinských v nivoč obrátim.

7. A odejmem krv jeho z úst jeho,[5]) a ohavnosti jeho zprostred zubov jeho; a bude aj on nechaný Bohu nášmu, a bude ako vodca v Judstve, a Akkaron ako Jebuzejský.[6])

8. Potom ohradím dom môj[7]) tými, ktorí bojujú za mňa[8]) odchádzajúc a prichádzajúc, a nepríde viac na nich násilník, lebo teraz som videl očima mojima.

9. Plesaj veľmi, dcéro sionská; veseľ sa, dcéro jeruzalemská: Hľa, tvoj kráľ[9]) príde, tebe spravodlivý a spasiteľ; on je chudobný, a sediaci na oslici, na mladom osliatku.[10]) (Iz. 62, 11; Mat. 21, 5.)

10. A zkazím vozy vojenské z Efraima, a kone Jeruzalema, a dolámaný bude luk válečný,[1]) rozhlási pokoj národom, a panovanie jeho bude od mora až k moru, a od rieky až do končín zeme.[2])

11. Aj ty pre krv smluvy svojej vypustil[3]) si väzňov svojich z jamy, v ktorej niet vody.[4])

12. Navráťte sa k ohrade väzni v nádeji postavení! Aj dnes vám oznamujem: Dvojnásobne ti nahradím.

13. Lebo natiahol som si Judu ako lučište, a naplnil som Efraima;[5]) a vzbudím, Sione, tvojich synov proti synom Grécka; a nastrojím ťa ako udatného.

14. A Pán Boh nad nimi sa ukáže, a vyjde ako blesk strela jeho; a Pán Boh zatrúbi na trúbe, a pobere sa s víchricou poludňajšou.[6])

15. Pán zástupov ich chrániť bude; a zožerú a podmania ich kameňami praku;[7]) a budú piť, a opojia sa ako od vína, a naplnia sa ako (obetné) čiaše, a ako rohy oltára.

16. A vyslobodí ich Pán, Boh ich, v ten deň, ako stádo ľudu svojho; lebo

---

[1]) Aj Emat je v kraji damašskom, preto aj ten bude postihnutý trestom.

[2]) Tvoju múdrosť pripisovali sebe. (Ezech. 28, 6.) Pýcha bude príčinou ich pádu.

[3]) Keď Tyrus, toto silné mesto, nemohol vyhnuť svojmu osudu, čo majú očakávať menšie, slabšie ríše?

[4]) Tiež filištinské mesto. Alexander po podmanení Filištinských Gazu naplnil cudzou pošhaňanou luzou.

[5]) Krv z obetí modlám posvätených.

[6]) Keď bude zo zeme filištinskej vyplienené všetko modlárstvo, pozostatky sa obratia k Bohu tak ako sa kedysi obrátili a poddali Jebuzejskí, obyvatelia Jeruzalema, Davidovi. Následovne trest pohanov — poslúži im k spáse.

[7]) Cirkev.

[8]) Dľa niektorých anjelia, dľa iných zvestovatelia a učitelia viery.

[9]) Kráľ v najvyššom smysle slova.

[10]) Messiáš príde v chudobe a pokore a nie na hrdých koňoch, alebo vozoch zemských mocnárov. On príde na krotkom a opustenom zvieratku, ktoré upotrebujú len chudobní ľudia k jazde. Okrem toho bude to zvieratko slabé a mladé. Toto všetko poukazuje na chudobu a pokoru Messiáša. Tam kde kedysi Šalamon a David slávne tiahol na skvostných a veľkolepých vozoch, príde Kristus na požičanom zvierati, na osliatku, aby ukázal, že rozšírenie kráľovstva jeho nemá sa pripísať svetskej moci, ale výlučne moci nadzemskej a božskej. Splnenie tohoto proroctva viď na Kvetnu nedeľu.

[1]) Nastane ríša pokoja. (Izai. 2, 4; Mich. 4, 3.)

[2]) Červené a stredozemné more a Eufrat sú vlastne hranice zasľúbenej zeme, ale tu značia celý okršlek zemský, ktorý má Messiáš opanovať.

[3]) Tu prechodí prorok na iné veci. Vidí v duchu víťazstvá Grekov a Machabejských, ale aj tu má stále pred očami dobu Messiášovu.

[4]) Budeš vyslobodený, ľudu môj, zo všetkých bied a to pre smluvu krvi na vrchu Sinaj uzavretú. Tu zasa hľadí na biedy, ktoré musia snášať od nástupcov Alexandrových v syrskej ríši.

[5]) Tu ukazuje prorok, že Boh upotrebí slabý národ židovský za nástroj k premoženiu tyranov.

[6]) Pán príde v búrke k ľudu svojmu a odtiaľ bude metať strelu hnevu svojho na nepriateľov svojich.

[7]) Boh bude ochraňovať Židov, a oni sa vrhnú na nepriateľov svojich ako lev, a budú ich ničiť, ktorých krvou bude naplnená zem tak, ako pri krvavých obetách bývajú naplnené čiaše krvou usmrtených obetných zvierat.

sväté kamenie[1]) vyzdvihnuté bude na zemi jeho.

17. Lebo čože je dobrotou jeho, a čo je krásou jeho, len obilie vyvolených, a víno plodiace panny?[2])

HLAVA 10.

Prorok napomína lud, aby požehnanie od Boha a nie od modiel žiadali. Hnev Boží proti správcom a svodcom ľudu, zasľúbenie spravodlivým.

1. Žiadajte dážď od Pána v čase pozdnom, a Pán učiní snehy a hojného dážďa dá im, každej byline na poli.[3])

2. Lebo[4]) modly mluvia veci marné, a veštcovia videli lož, a snári hovorili darobne; ich tešenia sú prázdne, preto šli ako stádo,[5]) trápení budú, preto, že nemajú pastiera.[6])

3. Na pastierov[7]) sa rozhnevala prchlivosť moja, a navštívim capov;[8]) lebo Pán zástupov navštívil stádo svoje, dom judský, a postaví ich ako koňa ozdobeného k boju.

4. Z neho (bude) uhol,[9]) z neho (bude) kolík,[1]) z neho lučište válečné,[2]) z neho vyjde všeliaký násilník spolu.

5. A budú udatní bojovníci, šliapajúci blato ciest v boji,[3]) a budú bojovať, lebo Pán je s nimi, a zahanbení budú tí, ktorí jazdia na koňoch.[4])

6. A posilním dom Judov, a zachránim dom Jozefov;[5]) a obrátim ich,[6]) lebo sa sľutujem nad nimi; a budú, ako boli pred zavržením; lebo ja som ich Pán, Boh, a vyslyším ich.

7. A budú Efraimskí ako hrdinovia, a veseliť sa bude ich srdce ako od vína; a uvidia to ich synovia a veseliť sa budú, a plesať bude v Pánovi ich srdce.

8. Zahvizdnem im[7]) a shromaždím ich, lebo som ich vykúpil; a rozmnožím ich, ako rozmnožení boli.

9. A rozosejem ich medzi národy,[8]) a na ďalekých miestach budú sa rozpomínať na mňa; a žiť budú[9]) so synami svojimi, a navrátia sa.

10. A privediem ich nazpäť do zeme egyptskej, i z assyrskej ich shromaždím, a privediem ich do zeme Galaad a k Libanu, a nebude pre nich dosť miesta.

11. A prejde cez morskú úžinu, a prerazí na mori vlnobitie, a zahanbené budú všetky hlbočiny rieky, a znížená bu-

---

[1]) Zvláštni hrdinovia povstanú v zemi Pánovej, ktorí jeho boje vezmú na seba a chrámu dostane sa víťazstvami nového lesku.

[2]) V čomže sa zjaví krása a dobrota tej doby? Ako víťazstvo Machabejských bolo obrazom požehnania messiánskeho, tak toto obilie a víno znamená prevel. Sviatosť oltárnu, ktorá je pokrmom vyvolených, chlebom silných, a vínom, ktoré plodí čisté, panenské a nevinné duše.

[3]) Prorok ukazuje na dobu Machabejských, v ktorej ako verní ochrancovia zákona boli hojne požehnávaní. (Viď. 5. Mojž. 11, 14.) V tej dobe, keď budú ctitelia Boží žiadať o užitočný dážď, dá im ho v hojnosti. Ináč sa bude diať tým, ktorí hľadajú pomoc u cudzích bohov.

[4]) Lebo len Boh môže popriať to, čo sa od neho žiada, preto nepočúvajte na márne výpovede modiel.

[5]) Viacerí židia sa dali za časov Machabejských odviesť od pravého Boha. (1. Mach. 1, 45; 2, 16.)

[6]) Nemali pravého pastiera, ale svodcov.

[7]) Pod pastiermi týmito majú sa rozumieť predstavení, ktorých Gréci ustanovili, keď nie aj úplne, ale z čiastky istotne.

[8]) Popredmejších z ľudu. (Ezech. 34, 17, 18.)

[9]) Pod uholným kameňom sa často rozumejú knieža a predstavení. (1. Kráľ. 14, 38.)

---

[1]) Kolík zabitý na prostred stanu, na ktorý sa zavesí koža, a ktorý drží všetko. Rozumej zase knieža.

[2]) Válečná sila.

[3]) Nepriatelia boží budú zahanbení.

[4]) Pán zahanbí nepriateľov, a tí, ktorí predtým museli snášať utláčanie, teraz zaženú a premôžu nepriateľov. (Dan. 11, 40.)

[5]) Pod Jozefom rozumej Izraelsko. Za času Machabejských bojovali obyvatelia Judska s nepriateľmi a ochraňovali aj kráľovstvo izraelské pred Grekami. (Viď. 1. Mach. 5, 9—54.)

[6]) K predošlej moci.

[7]) Povolám domov všetkých Izraelitov, ktorí sú medzi národami potratení. Po zajatí babylonskom sa navrátilo len pokolenie Juda a Benjamin, až za času Machabejských boli mnohí prilákaní. V pravom smysle sa ale toto proroctvo rozumie na dobu Messiáša. (Osee. 11, 9; 14, 5; Amos. 9, 13.)

[8]) Rozmnožím ich aj medzi národami, že budú ako rozsiate semeno. (Osee. 1, 4, 2, 23.)

[9]) Ožijú, k novému životu povstanú. (Ezech. 37, 14.)

de i pýcha Assurova, a berla egyptská odstúpi.[1])

12. Posilním ich v Pánovi,[2]) a budú chodiť v mene jeho,[3]) praví Pán.

HLAVA 11.

Proroctvo o záhube Jeruzalema. Príčina tejto záhuby je vzdorovitosť proti dobrým pastierom. O mzde tridsiatich strieborných. O zlých správcoch.

1. Otvor, Libane, brány svoje, a nech zožerie oheň tvoje cédry.[4])

2. Kvíľ, jedľo, lebo padol céder, lebo znamenití vyplienení sú; nariekajte duby básanské,[5]) lebo posekaný je les ohradený.

3. Hlas náreku pastierov, lebo zkazená je ich sláva; hľa, revanie levov, lebo pohubená je pýcha Jordána.[6])

4. Toto hovorí Pán, Boh môj: Pas ovce (určené) k zabitiu![7])

5. ktoré ich majitelia zabíjali, a neľutovali a predávali[8]) ich riekajúc: Požehnaný (buď) Pán, že sme zbohatli, a pastieri ich nešetrili ich.

6. Ani ja nebudem ďalej šetriť obyvateľov zeme, vraví Pán: Hľa, ja vydám ľudí, každého do rúk bližného jeho, a do rúk kráľa jeho;[1]) títo znivočia zem, a nevytrhne ich z ich ruky.[2])

7. A preto pásť budem stádo určené k zabitiu,[3]) o úbohé stádo! A vzal som si dva prúty; jeden som nazval Krásou,[4]) a druhý som nazval Povrazom,[5]) a (tak) som pásol stádo.

8. A podťal som troch pastierov za jeden mesiac,[6]) a odvrátila sa duša moja od nich, lebo aj ich duša premenila sa proti mne.

9. A riekol som: Nebudem vás pásť! Čo má zomrieť, nech zomrie; a čo má zahynúť, nech zahynie; a ostatní nech žerie každý mäso bližného svojho.[7])

10. A vzal som prút môj, ktorý sa menoval Krásou,[8]) a posekal som ho, aby som zrušil smluvu svoju, ktorú som uzavrel so všetkým tým ľudom.[9])

11. A bola zrušená toho dňa;[10]) a poznali chudobní stáda, ktorí pozor dali na mňa, že slovo Pánovo je.[11])

12. Potom som im riekol:[12]) Jestliže sa vám vidí, dajte mzdu moju; jestliže

---

[1]) Ríše polnočné i poludné Boh prinúti tvojmu ľudu dať slobodu.

[2]) Mojou milosťou.

[3]) Budú plniť vôľu Pánovu, budú dobrými a svätými v milosti Božej.

[4]) Poneváč Izraeliti pri všetkých dobrodeniach Božích ostali neposlušnými, oznamuje im prorok tresty a síce pre ich tvrdošijnosť proti Bohu a pre zavrhnutie dobrých pastierov. Vo verši 15—17. hovorí v podobenstve o zlých pastieroch, ktorí zničia stádo.

[5]) Pohorie za Jordánom.

[6]) Prorok oznamuje zpustošenie celej zeme zasľúbenej a síce ohňom, pod ktorým sa má vojna rozumieť. A rozumie tu vojnu grécku i rímanskú, ktoré učinia koniec države židovskej a židov po celom svete rozoženú.

[7]) Prorok má sa starať o ovce, ale tie pohŕdajú jeho pastierskou horlivosťou a preto pripadnú smrti, včuľ a tým viac budúcne.

[8]) Pod týmito nesvedomitými kupci, pastiermi a vrahami rozumej zlých pastierov a predstavených. Títo boli príčinou zahynutia ľudu. Svetskí predstavení skrze nespravodlivé nakladanie s mocou, a svoje zlé chovanie sa k cudzím mociam, duchovní skrze zanedbávanie náboženských povinností.

[1]) Židia budú trestaní vnútornými nepokojami i zovnútornými nepriateľmi. Zpustošenie Jeruzalema predchádzaly ustavičné občianske nepokoje. Tu menuje prorok rímanského cisára ich kráľom, ako to oni sami volali pri ukrižovaní Spasiteľa, keď ho pred Pilátom zapreli. (Ján 19, 15.)

[2]) Nepriatelia pustošili zem, a ja som nevyslobodil Židov z ich ruky.

[3]) Prorok hovorí v osobe Boha.

[4]) Dľa žid.: Milosťou.

[5]) Prúty znázorňovaly to, že pastier popraje milosti a milosrdenstva. Ježiš Kristus prišiel medzi židov, aby oznamoval milosť, a shromažďoval ovce izraelské.

[6]) Troch nivočiteľov stáda. V. 3. odstránil v jednom mesiaci, mesiacom iste značí sa čas od odvedenia.

[7]) Poneváč sa môj ľud pri všetkej láske, milosrdenstve a obetivosti mojej ku mne nepridal, nech prídu na neho tresty: meč a občianske rozopry.

[8]) Milosť.

[9]) Aby v pokoji nechali a nezničili môj ľud. (Osee. 2, 18; Job. 5, 23.)

[10]) Dal som národom moc a privolenie, menovite Rímanom.

[11]) Práca pastiera nebola úplne márna, lebo malý zástup ľudu poznal, že vyhrážané tresty boly v skutočnosti dielom a skutkom Božím.

[12]) Odbojným zo stáda.

nie, nechajte tak.[1]) A odvážili mzdu moju tridsať strieborných.[2]) (Mat. 27, 9.)

13. Ale Pán mi riekol: Hoď to hrnčiarovi,[3]) krásnu[4]) mzdu, ktorou som cenený. I vzal som tridsať strieborných, a hodil som ich v dome Pánovom pred hrnčiara.[5])

14. A rozrezal som môj druhý prút, ktorý sa menoval Povraz, aby som zrušil braterstvo medzi Judom a Izraelom.[6])

15. A riekol mi Pán: Vezmi si ešte nástroje bláznivého pastiera.

16. Lebo hľa, ja vzbudím v tejto zemi pastiera, ktorý nenavštívi opustených, nebude hľadať rozprchnuté, a poranené liečiť, a to, čo stojí, opatrovať a mäso z tučných jesť bude, a ich kopytá poláme.[7])

17. O pastieru a modlo, ktorý opúšťa stádo; meč na jeho rameno, a na jeho pravé oko.[8]) Rameno jeho nech uschne a sdrevenie, a jeho pravé oko nech sa zatemnie a oslepne.

[1]) Poneváč celé stádo až na malé výnimky odvrátilo sa odo mňa, ešte raz sa obraciam k vám a hovorím vám, že za moje verné služby by som bol zasľúžil mzdu. Jestliže mi ju nechcete dať, nechajte si ju pre seba.

[2]) Oni sa ma chceli úplne sprostiť za nízku mzdu služobnú 30 striebra. (II. Mojž. 21, 32.) Tak pohrdli pastierom svojim a zväčšili svoju vinu.

[3]) T. j. Bohu, ktorý všetko zhotovil, ako hrnčiar. Zaneste túto posmešnú mzdu pred Pána, aby volala o pomstu proti ľudu, žeby ho zničil, ako hrnčiar ničí nepodarené nádoby.

[4]) Posmešne.

[5]) Slová tieto splnily sa pri zrade Judášovej, Židia sa neuspokojili tým, že Ježiša ako učiteľa zavrhli, chceli sa ho úplne zbaviť, a na smrť ho vydať. Určili tedy ako mzdu jeho vydania 30 strieborných. Judáš, ako známo ich potom pohodil v chráme, a kúpili za ne poľe hrnčiarovo, kde pochovávali pocestných. Tu sa splnilo proroctvo toto v dvojnásobnom smysle: Židia sa zbavili pastiera, spolu ale boli aj zavrhnutí a zničení od Boha ako zlá nádoba od hrnčiara. Ostatne čo je v proroctve tomto, to je povedané v podobenstve a obraze.

[6]) Obidva budú po celej zemi roztrasení. To sa stalo, keď Titus Jeruzalem vydobil, chrám sboril, zem pre ríšu rímsku zaujal, pozostalých Židov do všetkých vetrov rozprášil. (Efr., Jeron.)

[7]) Všetky povinnosti dobrého pastiera zanedbá a ovciam tú najväčšiu škodu zapríčiní.

[8]) Trest a kliatba Božia na vás. (Jer. 50, 35—38.) Rameno a oko značí tu silu a rozum; skutky a vedu.

HLAVA 12.

O obliežaní mesta Jeruzalema, o ochrane Božej. Kvílenie nad prebodnutím, ktoré sa o Kristovi vykladá.

1. Ťarcha slova Pánovho na Izraela.[1]) Hovorí Pán, ktorý rozprestrel nebesá, a založil zem, a utvoril ducha človeka v ňom.[2])

2. Hľa, ja postavím Jeruzalem[3]) ako bránu potácania[4]) pre všetky národy do okola; ale aj Juda bude medzi tými, ktorí obliehajú Jeruzalem.

3. A stane sa: v ten deň položím Jeruzalem ako kameň preťažký[5]) všetkým národom; všetci, ktorí ho dvíhať budú, veľmi sa poranía; a všetky kráľovstvá zeme shromaždia sa oproti nemu.

4. V ten deň, hovorí Pán, porazím každého koňa strnutím,[6]) a jazdca jeho zbláznením; ale na dom judský otvorím oči svoje, a všetky kone národov porazím slepotou.[7])

5. A rieknu vodcovia judskí v srdci svojom: Buďte mi posilnení, obyvatelia jeruzalemskí, v Pánu zástupov, Bohu svojom.[8])

6. V ten deň postavím vodcov judských ako pec ohňa medzi drevom, a ako pochodeň horiacu v sene; a zožerú na ľavo i na pravo všetky národy vôkol; a Jeruzalem bude opäť obydlený, na svojom mieste v Jeruzaleme.[9])

[1]) Izraelom, čestným menom ľudu Božieho, menuje sa tu ríša Messiášova. Že tá nebude len z Izraelitov pozostávať, dokazujú proroci nepochybne.

[2]) Týmto chce prorok dokázať to, že Boh, ktorý stvoril dušu, človeka a celú prírodu, vykoná i to, čo tu predpovedal.

[3]) Obec vyvolenú.

[4]) Nepriateľ, ktorý sa tejto brány dotkne, potočí sa. To prišlo zkúsiť všetkým nepriateľom Cirkvi.

[5]) Zkúšobný kameň (viď Ekkl. 6, 22.) na ktorom si ľudia silu zkusujú.

[6]) Vtedy zmarím všetku vojenskú silu a všetky vojenské úklady.

[7]) Budem pozorovať a navštivovať dotiaľ Izraela, dokiaľ sa neobráti, a dokiaľ mu oči neotvorím.

[8]) My sa obrátime k obyvateľom duchovného Jeruzalema, ktorý je silný a šťastlivý skrze Boha svojho.

[9]) Zvíťazia opäť nad protikresťanskými národami, a budú zasa patriť k vyvolenému národu.

7. A zachráni Pán stánky judské ako na počiatku;[1]) žeby sa nevychvaľoval pýšne dom Davidov, a sláva obyvateľov jeruzalemských proti Judovi.[2])

8. V ten deň chrániť bude Pán obyvateľov jeruzalemských, a ten, kto by z nich klesal, bude v ten deň ako David; a dom Davidov ako Boží, ako anjel Pánov pred ich tvárou.[3])

9. A stane sa v ten deň, že hľadieť budem vyhubiť všetky národy, ktoré tiahnu proti Jeruzalemu.

10. A vylejem na dom Davidov a na obyvateľov jeruzalemských ducha milosti[4]) a prosby;[5]) a hladieť budú na mňa,[6]) ktorého prebodli;[7]) a nariekať budú nad ním nárekom ako nad jednorodeným, a žalostiť budú nad ním, ako žalostievajú nad smrťou prvorodeného.[8]) (Ján 19, 37.)

11. V ten deň bude veľké kvílenie v Jeruzaleme, ako kvílenie v Adadremmon na poli Mageddon.[9]) (II. Par. 35, 22.)

12. A kvíliť bude zem, každá čeľaď obzvláštne;[10]) čeľaď domu Davidovho obzvláštne, a ich ženy obzvláštne;

13. čeľaď domu Nátanovho obzvláštne,[11]) a ich ženy obzvláštne, čeľaď domu Leviho obzvláštne, a ich ženy obzvláštne; čeľaď Semejova obzvláštne, a ženy ich obzvláštne;

14. všetky ostatné čeľadi, každá čeľaď obzvláštne, a ich ženy obzvláštne.

HLAVA 13.

O studni očisťujúcej hriechy Dávida. Vyplienenie modiel a falošných prorokov. Údrem pastiera a rozpŕchne sa stado. Tretina ľudu bude zachovaná.

1. V ten deň otvorí sa domu Davidovmu a obyvateľom jeruzalemským studnica k obmytiu hriechu a nečistoty.[1])

2. A stane sa v ten deň, hovorí Pán zástupov: Vykorením mená modiel zo zeme, a nebudú viac spomínané; a falošných prorokov a nečistého ducha vyprázdnim zo zeme.[2]) (Ez. 30, 13.)

3. A stane sa, že keby niekto viac prorokoval, rieknu mu otec jeho a matka jeho, rodičia jeho: Nebudeš žiť, preto že si lož hovoril v mene Pánovom, a prepichnú ho otec a matka jeho, rodičia jeho, keď bude prorokovať.[3])

4. A stane sa v ten deň, že sa budú hanbiť proroci každý za videnie svoje, keby prorokovali: a nevezmú na seba plášť zo srsti,[4]) aby luhali,

5. ale povie: Nie som prorok, človek oráč som, lebo Adam je príklad môj od mladosti mojej.[5])

---

[1]) Ku pr. za Gedeona, za vpádu Sennacheribovho atď.

[2]) Vodcovia nebudú sa môcť chváliť, že oni zachránili ľud, ani hlavné mesto, že ono dalo venkovanom pomoc a útočište.

[3]) V tom čase najslabší z vyvoleného národa budú takí, ako hrdina David, a celá obec bude chrámom božím, ako bol ten, ktorý predchádzal. (II. Mojž. 23, 20.)

[4]) Ducha, ktorý ich vliatou milosťou Bohu i anjelovi príjemnými a milými učiní.

[5]) Duch prosby, modlitby je ten, ktorý za nás a s nami v nevyslovných vzdychoch žiada.

[6]) Messiáša.

[7]) Že sa pod týmto prebodnutým Bohom nemá rozumieť Boh, neviditeľný duch, nad všetky bolesti povznešený, ale Boh telom učinený, dosvedčuje celé toto proroctvo, dosvedčuje Cirkev, ktorá bedlí nad vykladaním Písma sv.

[8]) Porovnanie toto s oplakávaním sa úplne hodí na Krista, ktorý po božskej prirodzenosti bol jednorodený Syn Boží, po prirodzenosti ľudskej ale prvorodený. (Kol. 1, 15, 18.)

[9]) Ako oplakávali nábožného kráľa Joziáša. (IV. Kráľ. 20, 29; II. Par. 35, 22—25.) Adadremmon bol malý kútik zeme na púšti Mageddon.

[10]) Bude všeobecný nárek.

[11]) Rodina Natanova bola jedna z najpopednejších rodín (I. Par. 3, 5.) a stojí tu za kráľovskú rodinu vôbec. Rodina Sameja bola vynikajúca rodina z pokolenia Léví (I. Par. 6, 17.) a stojí tu za kňazské pokolenie. Obidve rodiny tu zastupujú celý národ. S týmito rodinami kňazskou a kráľovskou chcel prorok preukázať na rod a pôvod Mesiášov. (Viď Luk. 3, 26, 29, 31.) Tieto rodiny, z ktorých pochádzal Mesiáš dľa tela, majú predo všetkými nariekať.

[1]) V tom čase budú skrze svätosť pokánia očistení milosťou Božou všetci hriešnici a nečisti.

[2]) V tom čase bude každé lživé učenie a každá protizákonná služba sotrená, a miesto nečistého ducha bude panovať Duch svätý.

[3]) A keby sa v tom čase opovážil niekto lživé učenie hlásať, jeho vlastní rodičia ho budú vystríhať; vtedy bude tak veľká horlivosť za zákon Pánov, že sami rodičia trestať budú svoje dietky, ktoré by proti čistému učeniu hrešily.

[4]) Rúcho, ktoré nosili proroci.

[5]) Ja som nechodil do prorockej školy, ale v potu tvári mojej som si vyhľadával chlieb ako môj praotec Adam.

6. A rieknu mu: Jaké to máš rany uprostred rúk svojich? A povie: Tými som ranený v dome tých, ktorí ma milovali.[1])

7. O meču, povstaň proti pastierovi môjmu,[2]) a proti mužovi tomu, ktorý sa mňa pridŕža,[3]) hovorí Pán zástupov. Bi pastiera a rozprchnú sa ovce; a obrátim ruku svoju k maličkým.[4])

8. A stane sa vo všetkej zemi, vraví Pán: dve čiastky budú z nej rozptýlené a zahynú; a tretia čiastka bude zanechaná v nej.[5])

(Mat. 26, 31; Marek 14, 27.)

9. A túto treťú čiastku prevediem cez oheň, a prepálim ich ako sa prepaľuje striebro; a zkúsim ich, ako sa zkúša zlato.[6]) On vzývať bude meno moje,[7]) a ja vyslyším ho. Rieknem: „Ľud môj si"; a on povie: Pán je Boh môj.

HLAVA 14.

Proroctvo o obležaní a dobytí Jeruzalema. Pán sa zaújme ľudu svojho a bude bojovať proti jeho nepriateľom. Požehnanie, ktoré pochádza z pravého náboženstva. O pomste nad nepriateľmi ľudu Božieho. Rozšírenie pravého náboženstva.

1. Hľa, prichádzajú dni Pánove, a lúpeže tvoje budú rozdelené uprostred teba.[1])

2. A shromaždím všetky národy[2]) do boja proti Jeruzalemu, a mesto bude dobyté, a domy zpustošené a ženy budú poškvrnené; a polovica mesta vyjde do zajatia, a ostatok ľudu nebude odňatý z mesta.

3. A vytiahne Pán, a bude bojovať proti tým národom, ako bojoval v deň boja.[3])

4. A zastanú v ten deň jeho nohy na hore olivetskej, ktorá je naproti Jeruzalemu od východu; a rozdvojí sa hora olivetská na poly k východu a k západu, rozpuklinou náramne velikou, a oddelí sa polovica hory na polnoc, a polovica jej na poludnie.[4])

5. A budete utekať do doliny tých hôr, lebo spojí sa dolina tých hôr čo najbližšie;[5]) a budete utekať, ako ste utekali pred zemetrasením za času Oziáša, kráľa judského; a príde Pán Boh môj a všetci svätí s ním.

6. A stane sa v ten deň: Nebude svetlo, ale zima a mráz.[6])

7. A bude jeden deň, ktorý je známy

---

[1]) Modiel, ktoré som v bláznivej láske ctil. Modlári sa k úcte svojich modiel ranievali.

[2]) Pastier Pánov, ktorý je s ním veľmi úzko spojený, bude násilnou smrťou od stáda odtrhnutý. Stádo povzbavené pastiera upadne do najväčšej núdze, na čo sa Pán zmiluje nad treťou čiastkou stáda. A túto po mnohých trestoch a zkúškach príjme na milosť. Tento pastier je ten istý ktorý dľa 11. hl. bol zavrhnutý a zabitý: Ježiš Kristus. Toto dotvrdil aj on sám, keď predpovedal apoštolom, že udalenie jeho bude príčinou ich rozprchnutia. (Mat. 26, 31; Mark. 14, 27.)

[3]) Ktorý je tej istej prirodzenosti ako ja. Ten, ktorého trafí meč, bude najbližším, ba bratom Božím, ktorý s prirodzenosťou Božou aj ľudskou je spojený.

[4]) Navrátim sa k chudobným stáda môjho, ku veriacim, ktorí sa pripojili k pastierovi svojmu.

[5]) Dve čiastky pomrú z čiastky mečom, z čiastky nemocami, a len tretia čiastka ostane na žive. (Ezech. 5, 12.) Toto vyplnenie národa stalo sa počas židovsko-rímanskej vállky.

[6]) Pod týmto zkúšaním rozumie sa rozptýlenie Židov po rímanskej vojne po celom svete, ktoré bude trvať do konca sveta na dôkaz ich zatvrdilivosti a neposlušnosti.

[7]) On ma bude vzývať ako Vykupiteľa, žiadajúc spásu odo mňa. (Joel. 2, 32)

[1])Jeruzalema t. j. svätej obci. Pod lúpežou sa má rozumieť, čiastka ľudu, ktorá sa pripojí k pohanom.

[2]) Dopustím, že sa ešte raz shromaždia národy proti Jeruzalemu.

[3]) Keď vojsko Faraonovo pochoval v Červenom mori.

[4]) Ako Jeruzalem uvádza sa v obraze za vyvolený národ, tak aj Hora Olivetská tu značí miesto, kde budú vykonávané súdy Pánove. Keď budú jeho vyvolení veľmi sužovaní od pohanov, otvorí im cestu k úteku ako kedysi židom v Červenom mori.

[5]) K mestu, z ktorého budete utekať.

[6]) Dokiaľ sa nepominie trest Pánov.

Pánovi, nie deň ani noc;[1]) a v čas večera bude svetlo.

8. A stane sa v ten deň: Z Jeruzalema vychádzať budú vody živé; polovica z nich do mora východného,[2]) a (druhá) polovica do mora najposlednejšieho;[3]) v lete i v zime budú.[4])

9. A bude Pán kráľom nad všetkou zemou; v ten deň bude Pán jeden a meno jeho Jeden.[5])

10. A premení sa celá zem až po púšť, od pahrbku Remmon[6]) až po zem na poludnie od Jeruzalema; a ten bude povýšený a stáť bude na svojom mieste od brány Benjaminovej až k miestu brány prvej, a až k bráne uhelnej; a od veže Hananeel až k lisom kráľovským.

11. A budú prebývať v ňom, a nebude viac kliatby,[7]) ale Jeruzalem bezpečne sedeť bude.

12. A toto bude rana, ktorou udorí Pán všetky národy, ktoré bojovaly proti Jeruzalemu:[8]) Schnúť bude telo každého stojacého na nohách svojich, a jeho oči uvädnú v ich jamkách, a ich jazyk zvädne v ich ústach.[9])

13. V ten deň bude hluk Pánov veliký medzi nimi, a chytí jeden druhého ruku a ruka jedného obráti sa proti ruke druhého.[10])

14. Ale aj Juda[1]) bojovať bude proti Jeruzalemu, a shromaždené budú bohatstvá všetkých národov vôkol, zlato a striebro, a rúcha veľmi mnohé.

15. A taká bude rana koní, a oslov, a tiav, a mulíc, a všetkého dobytka, ktoré bude v ležaní, ako rana tá.

16. A všetci, ktorí zostanú zo všetkých národov, ktoré prišly proti Jeruzalemu, prichádzať budú s roka na rok klaňať sa Kráľovi, Pánovi zástupov, a sláviť slávnosť stánkov.[2])

17. A stane sa: Kto z čeľadí zeme nebude prichádzať do Jeruzalema klaňať sa Kráľovi, Pánovi zástupov, že nebude na nich pršať dážď.[3])

18. Jestliže ani čeľaď Egypta nevstúpi a nepríde, ani na nich nebude (dážďa), ale zastihne ich rana, ktorou biť bude Pán všetky národy, ktoré by neprichádzaly sláviť slávnosť stánkov.

19. Táto bude pokuta za hriech Egypta a za hriech všetkých národov, ktoré by nechodily sláviť slávnosť stánkov.

20. V ten deň bude ozdoba úzdy koňskej posvätená Pánovi,[4]) a bude hrncov v dome Pánovom ako čiaš pred oltárom.[5])

---

[1]) Čas zkúšky zaujíma prostriedok medzi dňom a nocou. Nie je dňom, lebo hrozí nešťastie; nie nocou, preto že svieti nádej a sľuby Božie tešia.

[2]) Mŕtve more.

[3]) Stredozemné more. Tieto dve hranice stoja za celú zem.

[4]) Vody tieto nikdy nevyschnú. Ony značia požehnanie, ktorým bude oplývať cirkev svätá.

[5]) Týmto posledným víťazstvom nad pohanmi bude zakončené obrátenie všetkých národov.

[6]) Remmon bolo mesto na južnej hranici Palestiny. Celá zem zasľúbená bude obydlená, celá zem bude plná ctiteľov Pána.

[7]) Zpustošenia a vyplienenia. (V. Mojž. 7, 22.; 13, 17.) Cirkev nezahynie.

[8]) Ich trest bol opísaný v 3, 7.

[9]) Zastihne ich hrozný trest: Zhnije im jazyk, lebo ráhali Pánovi, oslepnú na oči, lebo videli nahotu vyvolených, uschne im telo, lebo bojovali proti obci vyvolených.

[10]) Z dopustenia Božieho nastane medzi nepriateľmi taký zmätok, že bude siahať jeden na druhého. (V. Mojž. 7, 23.)

[1]) Proti Jeruzalemu, keď ho nepriatelia obsadili. Taký boj víťazstvo neminie. Za obliehanie nepriatelia nechajú svoje poklady, a cirkev sa nimi obohatí.

[2]) Nie všetci pohani zahynú, ale niektorí sa obrátia k Pánovi, najdú u neho milosť, a vstúpia do Cirkvi. Títo budú horliví ctitelia Boží. Chodenie rok po rok do Jeruzalema a slávnosť stánkov je vzatá zo zákonov Mojžišovho, a znamená, že obrátení budú Bohu chvalospevy vďakov prespevovať, a budú usilovne zachovávať ustanovenia Pánove.

[3]) Tí, ktorí budú chodiť do Jeruzalema, a budú pravé náboženstvo vyznávať, dôjdu Božieho požehnania.

[4]) Všetko bude posvätené Pánovi, a nábožné smýšľanie bude sa vo všetkom javiť.

[5]) Čiaše, z ktorých krv na oltár lievali, ako aj kotle, v ktorých sa obety varily, boly posvätené. Lenže tie prvé boly vo väčšej úcte. Toto má teraz prestať. Týmto sa označuje, že v Cirkvi Kristovej je Bohu všetko zasvätené, a niet žiadneho zovňajšieho rozdielu. Všetok ľud je kresťanským a pokolením kňazským. (I. Petr. 2, 9; Zjav. 20, 6.)

21. A všetky hrnce[1]) v Jeruzaleme a Judstve budú posvätené Pánovi zástupov; a všetci, ktorí obetovať majú, prídu, a budú z nich brať a variť v nich, a nebude viac v tom čase kupca v dome Pána zástupov.[1])

[1]) Každá nádoba bude môcť byť upotrebovaná pri obete.

[1]) V Cirkvi Božej nebude nečistého, všetci budú posvätení. Viď Ezech. 16, 3; Izai. 4, 3; 60, 21; Zjav. 21, 27.

MALACHIÁŠ.

MALACHIÁŠ.

PREDMLUVA.

Malachiáš bol posledný zo všetkých prorokov; tak dokazujú všetci vykladači. Ale dobu jeho učinkovania celkom spoľahlive udať nevieme. Jedno je isté: Malachiáš konal svoj úrad až po vystavení chrámu a obnovení služby Božej (1, 6.; 2, 4.; 3, 1. 10.) Poneváč si na nedbanlivosť ľudu sťažuje (srov. Nehem. 13, 10. 11), tak zdá sa, že za neprítomnosti Nehemiášovej v dvaatridsiatom roku kráľa Artakserksesa prorokoval.

HLAVA 1.

Pripomína ľudu jeho vyvolenie v osobe Jakubovej. Obviňuje kňazov z ľahostajnosti pri službách Božích. Sľubuje čistú obetu nového zákona.

1. Ťarcha[1]) slova Pánovho proti Izraelovi skrze Malachiáša.

2. Miloval som vás, hovorí Pán, a vy riekate: V čom si nás miloval? Či Ezau nebol bratom Jakubovým, hovorí Pán, a miloval som Jakuba,[2])

3. Ezaua však mal som v nenávisti; a obrátil som hory jeho na pustinu, a jeho dedictvo v pustý (príbytok) drakov.[3])

4. Jestliže riekne Idumea: Zkazení sme, ale vystavíme, čo je zkazené; toto vraví Pán zástupov: Oni nech stavajú a ja budem búrať; a budú sa nazývať krajom bezbožnosti,[4]) a ľudom, na ktorý sa hnevá Pán až na veky.[5])

5. A oči vaše to uvidia, a vy poviete: Velebný buď Pán nad krajom izraelským.[6])

6. Syn ctí otca, a služobník Pána svojho; jestliže som ja otcom, kdeže je česť moja? A jestliže som ja Pánom, kdeže je bázeň moja, hovorí Pán zástupov vám, o kňazi, ktorí pohrdáte menom mojím, a riekate: V čom sme pohrdli menom tvojím?[1])

7. Obetujete na oltári mojom chlieb poškvrnený a hovoríte: Čím sme ťa poškvrnili? Tým, že hovoríte: Stôl Pánov je opovrhnutý.[2])

8. Keď prinášate slepé za obetu, či je to nie zlé? A keď obetujete krivé a nedúživé, či je to nič zlého? Obetuj to vojvodovisvojmu,[3]) či sa mu to bude ľúbiť, alebo či prijme tvár tvoju (milostive), hovorí Pán zástupov.

9. A teraz proste tvár Boha, aby sa smiloval nad vami (lebo rukou vašou sa to stalo), azda prijme tváre vaše láskave, hovorí Pán zástupov.

10. Ktože je medzi vami, ktorý by zavrel dvere a zapálil (oheň) na mojom oltári darmo? Nemám vo vás zaľúbenia, hovorí Pán zástupov, a neprijmem daru z ruky vašej.

11. Lebo od východu slnca až na zá-

---

[1]) Výstražné proroctvo. Proroctvo toto od 1—5. karhá nespokojnosť ľudu.

[2]) A vy túto vám preukazovanú prednosť za nič nemáte.

[3]) Obavám púšti, Idumea bola neúrodná, pustá zvláštne po vyplienení chaldejskom.

[4]) V ich osude hneď poznať pomstu Božiu.

[5]) Hoc i príjdu trochu na nohy, zasa ich stihne nešťastie.

[6]) Z osudu vašich najväčších nepriateľov máte vidieť, že ste a ostanete ľudom vyvoleným.

[1]) Ktorí pohŕdate mnou, a nechcete uznať, že ste ma opovrhli.

[2]) Vy mi obetujete obety, ktoré nie sú bez poškvrny a vady, a nechcete uznať túto svoju ľahostajnosť. A keď vás niekto napomína, hovoríte, že nový chrám nie je tak slávny, a že v ňom aj horšie obety môžu byť obetované.

[3]) Kniežaťu, Pánovi svojmu; vtedy podrobení boli Židia perským predstaveným.

pad veľké je meno moje medzi národami, a na každom mieste prinášajú mi temian a obetujú obetu čistú; lebo veľké je meno moje medzi národami,[1]) hovorí Pán zástupov. (Žalm 112, 3.)

12. Ale vy ho poškvrňujete tým, že riekate: Stôl Pánov je poškvrnený; a to, čo kladené býva naň, potupné je i s ohňom, ktorý to sožiera.[2])

13. A hovoríte: Hľa, koľko práce, a odfukujete to, hovorí Pán zástupov, a prinášate z lúpeže krivé a nedúživé, a prinášate dar; či to mám prijať z ruky vašej, hovorí Pán.

14. Zlorečený podvodník, ktorý má v stáde svojom samca,[3]) a činiac sľub obetuje Pánovi chatrné; lebo ja som kráľ veliký, hovorí Pán zástupov, a meno moje je hrozné medzi národami.[4])

HLAVA 2.

Prorok vyhráža kňazom. Obviňuje ľud pre jeho manželstvá s pohanskými ženami. Vzbúra.

1. A tak teraz (vychodí) k vám, o kňazi, toto prikázanie!

2. Jestliže nechcete poslúchať, a nechcete si k srdcu vziať, aby ste dali slávu menu môjmu, vraví Pán zástupov, pošlem na vás núdzu a zlorečiť budem vašim požehnaniam,[5]) ano, zlorečiť im budem, preto, že ste si to k srdcu nevzali.

3. Hľa, ja hodím vám plece,[6]) a vykydnem na tvári vaše lajno vašich[7]) slávností, a vezme vás so sebou.[8])

4. A budete vedieť, že som poslal k vám toto prikázanie, aby stála moja smluva s Levim, hovorí Pán zástupov.

5. Smluva moja s ním bola (smluva) života a pokoja; a dal som mu bázeň, a bál sa ma, a pred menom mojím sa triasol.

6. Zákon pravdy bol v ústach jeho, a neprávosť nenašla sa v rtách jeho; v pokoji a úprimnosti chodil so mnou, a mnohých odvrátil od neprávosti.

7. Lebo rty kňaza majú zachovať umenie, a z jeho úst vychádzať bude zákon; lebo je poslom Pána zástupov.

8. Ale vy odchýlili ste sa s cesty, a pohoršili ste mnohých v zákone;[1]) zrušili ste smluvu Levitskú, hovorí Pán zástupov.

9. Preto aj ja učinil som vás opovrženými a poníženými pred všetkými národami, ako ste vy nezachovali cesty moje, a prijímali ste osoby v zákone.[2])

10. Či my všetci nemáme jedného otca? Či nás všetkých nestvoril jeden Boh? Prečo tedy pohŕda jeden každý z vás bratom svojím, narušujúc smluvu otcov našich?[3])

11. Juda prestúpil, a v Izraeli stala sa ohavnosť, i v Jeruzaleme; lebo Juda poškvrnil svätosť Pánovu, ktorú miloval a mal za (manželku) dcéru boha cudzieho.[4])

12. Pán vyplieni muža, ktorý to činí, učiteľa i učedelníka zo stánkov Jakubových, i obetujúceho dar Pánovi zástupov.

13. Aj to ste ešte učinili: Prikryli ste oltár Pánov slzami, nárekom, a kvílením, tak že viac nehľadím na obetu, ani neprijmem ničoho k smiereniu z ruky vašej.

---

[1]) Pod obetou toutu môže sa rozumieť jedine obeta mesiánska, obeta nového zákona: nekrvavá obeta Ježiša Krista. Sv. Cirkev prehlásila v sneme tridentskom (viď 21, 1.) že toto proroctvo najsvätejšou obetou omše svätej sa vypĺňuje.

[2]) Znevctievate môj oltár, mysliac, že mu je hociaká obeta dobrá.

[3]) Bezvadne zviera samca, ako predpisuje zákon (III. Mojž. 22, 18)

[4]) Ja trestcem pohanov a všetky pohanské zvyky.

[5]) Ja nedám požehnania na vaše modlitby.

[6]) Lopatku z obetného zvieraťa, ktorá patrila kňazom.

[7]) Nie mojich.

[8]) Lipeť bude na vás.

[1]) Nie k spáse ale k záhube stali ste sa vodcami.

[2]) Kňazi zvláštne mali všeobecné predpisy zákona v jednotlivých prípadoch príhodne používať.

[3]) Manželské spájania s Amorrhejmi, Kanaanejci, Nethejci, Ferezejci a Jebuzejcami boly pre nebezpečenstvo modlárstva zakázané (II. Mojž. 34, 16; V. Mojž. 7, 3—4; Nehem. 13, 25.)

[4]) Takú, ktorá sa s detinnou oddanosťou pridržiavala cudzieho boha.

14. Avšak riekate: Pre akú príčinu? Preto Pán je svedkom medzi tebou a manželkou mladosti tvojej,[1]) ktorou si opovrhol; kdežto ona je spoločnica tvoja, a manželka smluvy tvojej.

15. Či nestvoril ju jeden, a ostatok ducha jeho je? A čo jeden hľadá, ako semeno Božie?[2]) Preto chráňte ducha svojho, a ženou mladosti tvojej nepohŕdaj.

16. Jestliže ju máš v nenávisti, prepusť ju, hovorí Pán Boh izraelský; ale neprávosť prikryje rúcho jeho,[3]) hovorí Pán zástupov. Chráňte ducha svojho a neopovrhujte!

17. Trápili ste Pána svojimi rečmi, a riekate: Čím sme ho trápili? Tým, že hovoríte: Každý, kto činí zlé, dobrý je pred tvárou Pánovou, a takí sa mu ľúbia, alebo: Kdeže je Boh súdu?[4])

HLAVA 3.

Proroctvo o predchodcovi Mesiášovom a o Mesiášovi. Ľudu pripomína zákon.

1. Hľa, ja posielam posla môjho, aby pripravil cestu pred tvárou mojou.[5]) A hneď príde do chrámu svojho Panovník,[6]) ktorého vy hľadáte, a anjel smluvy,[7]) ktorého vy chcete. Hľa, príde, hovorí Pán zástupov:

(Mat. 11, 10; Luk. 1, 17)

2. Ale kto môže pochopiť deň príchodu jeho, a kto obstojí, keď sa ukáže?[8]) Lebo on je ako oheň rozpúšťajúci, a ako bylina valkárov.

3. A sadnúc rozpúšťať bude a prečisťovať striebro, a prečistí synov Leviho,[1]) a precedí ich ako zlato, a ako striebro, a budú Pánovi obetovať obety v spravodlivosti.

4. A ľúbiť sa bude pánovi obeta Judova a Jeruzalema, ako za dní pred vekami a ako za rokov starodávnych.[2])

5. A pristúpil k vám v súde, a budem rýchlym svedkom proti zločincom a cudzoložníkom a krivoprísažníkom, a proti tým, ktorí útiskom zadržujú mzdu nájomníkom, a ktorí utláčajú vdovy, a siroty a cudzincov, a neboja sa ma,[3]) hovorí Pán zástupov.

6. Lebo ja som Pán a nemením sa;[4]) a vy synovia Jakubovi, nevzali ste konca.[5])

7. Lebo odo dní otcov vašich vzdialili ste sa od ustanovení mojich, a nezachovávali ste ich. Navráťte sa ku mne, a navrátim sa k vám, hovorí Pán zástupov. A hovoríte: V čomže sa navrátime?

8. Či utrýzni človek Boha, že vy trýznite mňa? A riekate: V čomže sme ťa trýznili? V desiatkach a v prvotinách.[6])

9. A vy nedostatkom zlorečení ste, a vy ma trýznite, vy, celý národ.

10. Vneste všetky desiatky do stodoly, a buď pokrm v dome mojom, a v tom ma zkúste, hovorí Pán; či vám neotvorím žľaby nebeské, a či vám nevylejem požehnanie až k hojnosti?[7])

11. A vyhreším pre vás sožierateľa,[8]) a nezkazí úrodu zeme vašej; a nebude

---

[1]) Preto, lebo Boh zná manželský tvoj svätok s tvojou ženou, ktorú si pojal v mladosti tvojej.

[2]) Či Boh jediný aj ju nestvoril, čí jej nedýchol dušu ako tebe?

[3]) Na každý pád zjavná bude zlomyseľnosť a odeje ťa celého ako rúcho.

[4]) Sudca príde, ale hľaďte, aby ste dobre boli pripravení k jeho príchodu, by vás nemusel trestať! Mesiáš príde ako sudca.

[5]) Ktorý upozorní ľud a pripraví k príchodu svojmu. Tento posol bol sv. Ján krstiteľ, ako to sám Spasiteľ dotvrdzuje. Mat. 11, 10; Mark. 12; Luk. 7, 27.

[6]) Mesiáš viď Agg. 2.

[7]) Anjel Boží, čiže vykupiteľ, ktorý prinesie novú smluvu (Jer. 31, 31; Izai. 49, 8.)

[8]) Ktože pochopí dobrodenie a požehnanie dňa toho? Čas príchodu Mesiášovho bol spasonosný, ale zároveň i hrozný pre tých, ktorí neveria v ňom.

[1]) Súd začína sa pri dome Božom, u tých, ktorí mali byť iným za príklad a obraz.

[2]) Srovn. Izai. 1, 26. Vo svätej omši modlí sa kňaz: Ako si milostive prijať ráčil dary svojho spravodlivého syna Abela a obetu nášho praotca Abraháma.

[3]) Prameň a príčina všetkých hriechov a zlostí: nebáli sa Boha.

[4]) Čo som povedal to vykonám.

[5]) Ale ste sa do svojej vlasti vrátili, kdežto iné národy som vykorenil.

[6]) Prvotiny boly dobrovoľné dary, ktoré boly dávané z každej úrody ešte pred desiatkami. Viď V. Mojž. 12, 11; 17—19; 14, 22, 23.

[7]) Každá úrodnosť závisí na východe od dážďa.

[8]) Kobylky.

neúrodného viniča na poli vašom, hovorí Pán zástupov.

12. A budú vás blahoslavenými nazývať všetky národy; lebo vy budete zem žiadostivá, hovorí Pán zástupov.

13. Rozmohly sa proti mne slová vaše, hovorí Pán.

14. A povedáte: Čo sme hovorili proti tebe? Riekate: Márny je, ktorý slúži Bohu; a jaký úžitok (máme z toho), že sme zachovávali prikázania jeho, a že sme chodili v smútku[1]) pred Pánom zástupov?

15. A preto teraz hrdých nazývame blahoslavenými, lebo tí, ktorí páchajú neprávosť, stavajú sa,[2]) a tí, ktorí pokúšali Boha, vyslobodení bývajú.

16. Vtedy tí, ktorí sa boja Pána, hovorili jeden k druhému: A pozoroval Pán a slyšal; a písaná bola pamätná kniha pred ním pre tých, ktorí sa boja Pána, a ktorí myslia na meno jeho.

17. A tí budú, hovorí Pán zástupov, v deň, ktorý ja učiním, mojim zvláštnym ľuďom; a budem ich šetriť tak, ako muž šetrí svojho syna, ktorý mu slúži.

18. A obrátite sa a uvidíte, aký je rozdiel medzi spravodlivým a bezbožným; a medzi tým, ktorý slúži Bohu, a tým, ktorý mu neslúži.

[1]) Ako chodievajú tí, ktorí sa postia.

[2]) Majú početné a majetné rodiny, prekvitajú.

HLAVA 4.

Prorok ohlasuje bezbožným súdy Božie. Teší pobožných. Proroctvo o príchode predchodcu Mesiášovho.

1. Lebo hľa, príde deň, horiaci ako pec;[1]) a budú všetci pyšní, a tí, ktorí páchajú neprávosť, ako strnisko; a zapáli ich deň, ktorý prísť má, vraví Pán zástupov, ktorý im nenechá ani koreňa, ani ratolesti.[2])

2. Vám však, ktorí sa bojíte mena môjho, vyjde slnce spravodlivosti,[3]) a zdravie bude na jeho krýdlach;[4]) a vyjdete (mu v ústrety), a budete poskakovať ako telce vykŕmené.[5])

3. A pošliapete bezbožných ako popoľ pod pätou vašich nôh v deň, ktorý ja učiním, hovorí Pán zástupov.

4. Pamätajte na zákon Mojžiša, služobníka môjho, ktorý som mu dal na Horebe pre všetkého Izraela, ustanovenia i súdy.[6])

5. Hľa, ja pošlem vám Eliáša proroka, prv než by prišiel deň Pánov, veľký a hrozný.[7])

6. A obráti srdce otcov k synom, a srdce synov k ich otcom,[8]) aby som azda neprišiel a neranil zem prekliatím.

[1]) Oheň najlepšie vyznamenáva svätosť Boha, ktorý všetky prekážky láme a každú bezbožnosť nivočí.

[2]) Nikto sa bezbožných nezaujme, ničím sa nemôžu ospravedlňovať; ako strnisko s koreňami do ohňa hodení budú.

[3]) Ježiš Kristus, ktorý je učením svojim svetlom sveta, a milosťou svojou základom spravedlivosti.

[4]) Pod ochranou jeho budeme uzdravení. (Luk. 1, 78.)

[5]) Nájdete nevýslovnú radosť v Spasiteľovi svojom.

[6]) Aby ste ušli tomuto trestu, zachovávajte zákon Mojžišov. (Ján 5, 46)

[7]) Deň súdny.

[8]) Obráti srdce otcov spolu so synami a srdce synov spolu s otcami, čiže všetok ľud a všetky rodiny. (Cyrill.)